تۇرغان توختەموۋ

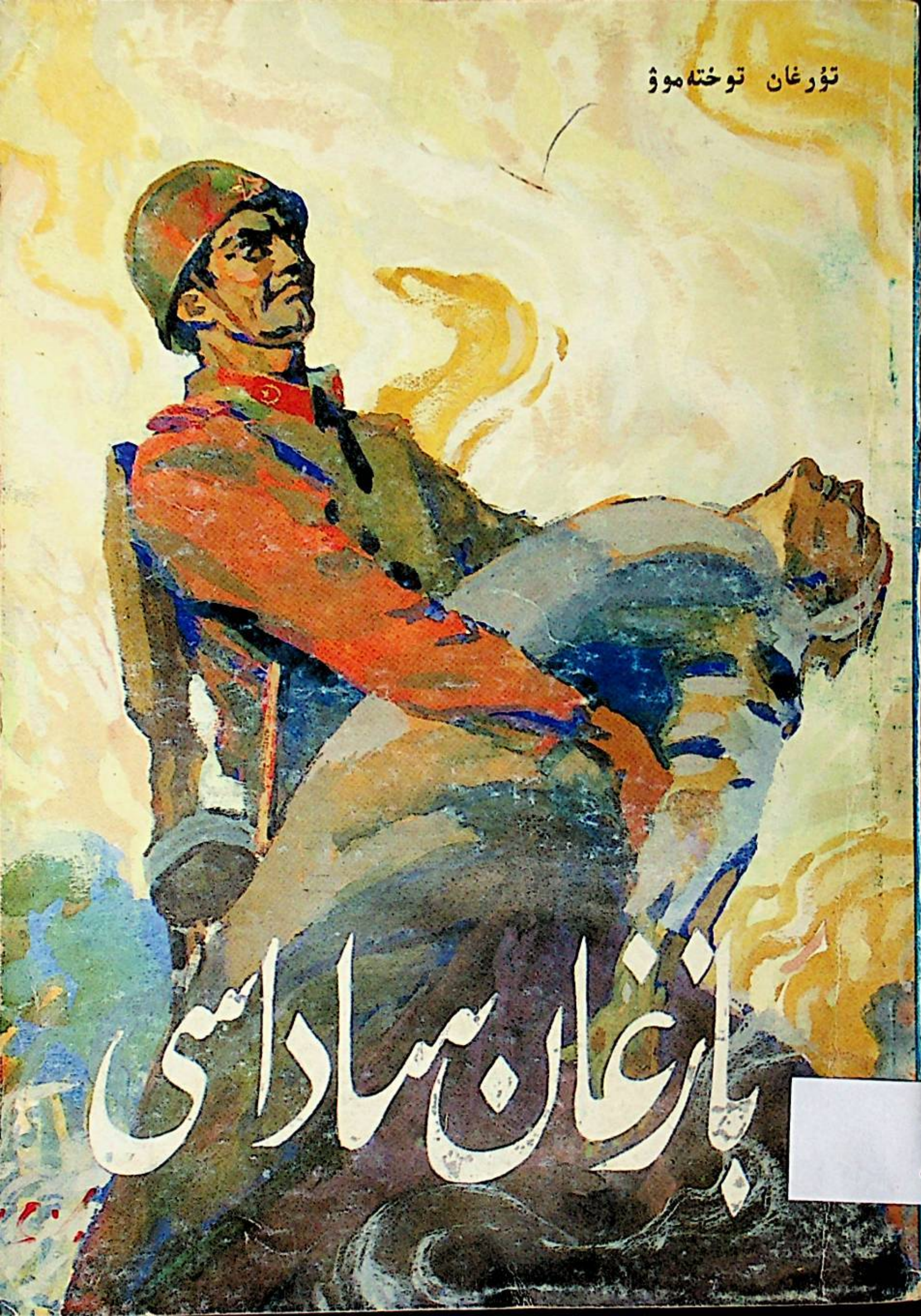

بازغان ساداسى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تۇرغان توختەمۇۋ

بازغان ساداسى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: تۇختى ئايۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مۇھەررىردىن

سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يازغۇچىسى تۇرغان توختەموپ 1940 - يىلى قازاقىستاننىڭ ياركەنت (ھازىرقى پانفىلوپ) رايونىدىكى سادىر ناملىق يېزىدا تۇغۇلغان. ئۇ تۇغۇلۇپ بىر يىل ئۆتەر - ئۆتمەيلا ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشى باشلىنىپ كەتكەن. دادىسى قاسىموپ ئىمىن فاشىستلارغا قارشى ئۇرۇشتا قەھرىمانلارچە قۇربان بولغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئانا تەربىيىسىدە چوڭ بولغان. تۇرغان توختەموپ ئوتتۇرا مەكتەپنى تۈگەتكەندىن كېيىن، ئالمۇتا پېداگوگىكا ئىنستىتۇتىنىڭ جۇغراپىيە پاكولتېتىدا ئوقۇغان. بىر ئاز ۋاقىت تۆمۈر يولدا ئىشلەپ ۋە ھەربى خىزمەت ئۆتەپ قايتقاندىن كېيىن سادىر يېزىسىدىكى ئۇيغۇر مەكتىۋىدە مۇئەللىم بولۇپ ئىشلىگەن. 1965 - يىلدىن باشلاپ پانفىلوپ رايونىدا ئۇيغۇر تىلىدا چىقىدىغان «يېڭىلىق ئاۋازى» گېزىتىدە ئەدەبىي خادىم، بۆلۈم باشلىقى، مۇئاۋىن مۇھەررىر بولغان. 1973 - يىلدىن 1979 - يىلغا قەدەر ئالمۇتىدا ئۇيغۇر تىلىدا چىقىدىغان «كوممۇنىزىم تۇغى» گېزىتىنىڭ مەسئۇلى بولۇپ ئىشلىگەن. ھازىر ئۇ قازاقىستاندىكى «يازغۇچى» بەدىئى - ئەدەبىيات نەشرىياتىنىڭ ئۇيغۇر بۆلۈمىنىڭ مەسئۇلى. تۇرغان توختەموپ مەكتەپ ۋە گېزىتخانىدىكى چېغىدىلا ھېكايە، شېئىر يېزىشقا باشلىغان. ئۇنىڭ دەسلەپكى چوڭ ئەسىرى «كونا

تۆگمەن » ناملىق پوۋېستى 1975 - يىلى « ياش گۋاردىيە »
ژورنىلى تەرىپىدىن ئوكاپىتالانغان. 1975 - يىلى ئۇنىڭ
« ئۆسەك ۋادىسىدا » ناملىق پوۋېستلار توپلىمى نەشر
قىلىنغان. 1977 - يىلى « قوغۇشۇن قېتىپ قالمايدۇ »،
1978 - يىلى « بازغان ساداسى » ناملىق پوۋېستلىرى،
1980 - يىلى « ئاق يېغىن » ناملىق رومانى، « دادامنىڭ
چۈۋىسى » ناملىق ھېكايىلەر توپلىمى نەشر قىلىنغان،
1981 - يىلى « ياش گۋاردىيە » نەشرىياتى تەرىپىدىن
« دادامنىڭ ئاخىرقى خېتى » ناملىق پوۋېستلار توپلىمى،
1982 - يىلى « كونا تۆگمەن » ناملىق ھېكايىلەر توپلىمى
نەشر قىلىنغان.

قولىڭىزدىكى بۇ توپلامغا يازغۇچىنىڭ « قاقىرلار
قايتقاندا »، « دەسلەپكى توقۇنۇش »، « بۆلدۈرگەنساي
ھېكايىسى » ناملىق ئۈچ پارچە ھېكايىسى ۋە « دادامنىڭ
ئاخىرقى خېتى »، « بازغان ساداسى » ناملىق ئىككى
پوۋېستى كىرگۈزۈلدى.

بۇ توپلامنى يولداش دەريا ھەسەن نەشرگە
تەييارلىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

ھېكايىلەر

قاقىرلار قايتقاندا 1

دەسلەپكى تونۇش.................................. 51

بۆلجۈرگەنساي ھېكايىسى........................ 64

پوۋېستلار

دادامنىڭ ئاخىرقى خېتى 96

بازغان ساداسى.................................. 184

قاقىرلار قايتقاندا

كېيىنكى ۋاقىتلاردا يېزىنىڭ غەرب تەرىپىدىكى
يالغۇز سىېدىنىڭ قېشىغا بۇنىڭدىن ئۈچ-تۆت ئاي ئىلگە-
رىلا ھەربى سەپتىن قايتقان شېرىپ كېلىپ، ئۇزاق يۇرد-
دىغان بولدى. ھەممە نەرسىسى ئالقاندا تۇرغاندەك كۆرۈ-
نىدىغان كىچىك يېزىنىڭ ئادەملىرى ئۇنى بىردىنلا بايقى-
غان ئىدى. ئۇنىڭ مېڭىش تۇرۇشىدۇ، كىيگەن كىيىمىدۇ
بۇ يەردىكى ئۆزى دېمەتلىك ئادەملەردىن باشقىچە — ئىگىز
بوي، ياغاق يۈزلۈك ئادەم ئىدى. ئۇ، يېزىدىكى يالغۇز
سىېدىنىڭ قېشىغا كېلىپ كەڭ دالىغا قاراپ ئەركىن نەپەس
ئېلىپ، ئۆزىنى يېنىك سېزەتتى. سىېدىغا يۆلىنىپ تۇرغان
شېرىپنىڭ ئۇستۇرا بىلەن پاكىز قىرغان يۈزىنى كۈزنىڭ
سوغاق شامىلى يەلپۈپ ئۆتەكتە. ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا يېڭىلا
ئۆيدە كۆرگەن، ئاغزىدا بىر-ئىككى تال چىشى بار، شالاڭ
چاچلىرى چۇۋۇلۇپ، ئىڭەك تېرىسى ساڭگىلاپ كەتكەن
زۆھرە كەلدى. "ھەددى-ھېساپسىز قېرىپ كېتىپتا" دەپ،
بۇنىڭدىن قىرىق يىل ئىلگىرى مۇشۇ سىېدىنىڭ سايىسىدا
ئۆزى قۇچاقلىغان قارا كۆزلۈك، كۆكسى ئەتلەس كۆينەك-
كە سىغمايۋاتقاندەك كۆرۈنىدىغان زۆھرە ئىسىملىك
قىزنى ئەسلىدى.

زۆھرىنىڭ پاخلاندەك بىلەكلىرى شېرىپنى بۆلەكچە
تەشنا قىلغان شۇ چاغلاردا، ئۇلارنىڭ كىرە سېلىشىپ مۇھەب-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۆپ-كۆك ئاسماننىڭ تۆرىدە بۇلۇتلار لەيلەپ يۈردۇ. ئۇ ياش چاغلىرىدا ئېگىز تاغلار كەينىگە ئاستا سىلجىيدىغان ئاق بۇلۇتلارغا زوقلىنىپ قارايتتى. بۈگۈنمۇ شۇ بۇلۇتلار تاغ تىزمىلىرىنى بويلاپ ئۈزمەكتە.

بىر چاغدا يېزىنىڭ ئۈستىدىن ئاغامچىدەك سوزۇلۇپ قاقىرلار ئۇچۇپ ئۆتتى. ئەجەب، يىل ئۆتۈپ، كۆپ نەرسە ئۆزگەرسىمۇ، قاقىرلار ئۆزىنىڭ ئۇچۇش يولىنى ئۆزگەرتمەپتۇ. ئۇلار بۇنىڭدىن ئوتتۇز يىل ئىلگىرىمۇ مۇشۇ يەردىن ئۇچۇپ ئۆتىدىغان. قاقىرلارنىڭ قارىسى يوقىغىچە شېرىپ ئاسمانغا قاراپ شېرىن خىيالغا چۆمدى. ئۇ قاقىرلار كۆزدىن غايىپ بولغاندا، سېدىنىڭ يەردىن كۆتىرىلگەن قۇچاق يەتكۈسىز يوغان تومۇرىغا ئولتۇرۇپ، تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇۋېدى، ئويىنى «قۇر-قۇر» قىلىپ يالغۇز قالغان قاقىرنىڭ ئۈنى بۆلۈۋەتتى. بايىقى قاقىرلاردىن بۇ خېلىلا تۆۋەن ئۇچۇپ كېلىۋاتاتتى. ئۇنىڭ قانات قېقىشىمۇ باشقىچە، «بىچارە قۇش توپىغا قوشۇلالماي، يالغۇز قاپتۇ-دە» دەپ ئويلىدى ئۇ. يالغۇز قاقىرا ئۆز توپىنى چىللاپ، چاقىرغاندەك تېخىمۇ قاتتىق ئۈن چىقىرىپ، ئىلگىرىكى قاقىرلارغا قارىغاندا چاپسان-چاپسان قانات قاقاتتى.

شېرىپ توپىدىن ئايرىلغان قاقىردىن كۆز ئالالماي ئۇزاق قارىدى. مۇشۇ پەيتتە، نىمىشقىدۇر ئىچى ئاغرىپ، ئۆزىنى ئايىغاندەك بولاتتى. بايا ئۇچۇپ ئۆتكەن قاقىرلار ئانچىلا تەسىرات قالدۇرمىغان. ئەمما مۇنۇ يالغۇز قاقىرنى كۆرگەندە، بىرسى شېرىپنىڭ يۈرەك يارىسىنى مورلاپ ئېچىۋەتكەندەك بولدى. ئۇنىڭ تېنىگە چاپلاشقان تېرىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان تومۇرلىرى تارمۇشقا ئوخشاش تار-

بەت ھەققىدە پاراڭ قىلىشلىرى ئۇزۇنغا سوزۇلۇپ، يېزىنىڭ ھازازۇل قىزلىرى چۆچەكنى چۆرىگىچە شېرىپ زۆھرەنىڭ ئۆيىگە ئەلچى كىرگۈزۈپ، ئۆي-ئوتاق بولغان. ئۆيلىنىپ، بىر يىل ئۆتكەندە شەمشىدىن دۇنياغا كەلگەن ئىدى.....

— تولىمۇ گۈزەل كۈنلەر ئىدىغۇ، — دەپ شېرىپ يالاڭ پەلتۇسىنى تېخىمۇ قىمداۋراق ئورىدى. ئۇ بۈگۈن قېلىن كېيىنىۋالسىمۇ تېنى تىكەنلىشىپ ئۇزلاپلا تۇراتتى. ئەمدى شۇ يىللار تەپتى پەقەت يىلدىن-يىلغا قوۋزىغى قېلىنلىشىپ، ھۆررەكلىشىپ، سۆگەل باسقان سېپىدە قالغاندەك، مەيدىسىنى ئۇنىڭغا چىڭ بېسىپ خېلى ۋاقىتقىچە جىم تۇردى.

شېرىپ سېپىدىغا قارىدى، ئۇ ئەقلىگە كەلگەندىن بېرى، ئەتراپتا تالاي كۆچەت تىكىلىپ، تالاي تېرەك كېسىلىپتۇ. ئەمما شۇ ۋاقىتقىچە بىرەر ئادەم پالتا كۆتىرىپ، بۇ سېپىدىنىڭ شېخىنى زەخىملىگەن ئەمەس. ھەتتا ئۇرۇش يىللىرىمۇ ئەرلەر فرونتقا كېتىپ، يۇرتتا پالتا كۆتىرىپ ئوتۇنغا بارغۇدەك ئىنسان قالمىغاندىمۇ بىرەرسى سېپىدىنىڭ شېخىنى كېسىپ ئوت ياقماپتۇ. سېپىدىنىڭ تۈۋى ئەۋلاتتىن-ئەۋلاتقا كېلىۋاتقان قۇتلۇق جاي. شېرىپ سېپىدىنىڭ ھۆررەكلىشىپ قاتقان قوۋزىقىنىڭ ھەر بىر قاتلىمىدا بۇ يەردە ئۆتكۈزگەن كۈنلىرى يېزىلىپ، ئەمدى ئۇنى ئۆزى بىر چەتتىن ئوقۇۋاتقاندەك ھېس قىلاتتى. ئۇ چارەك ئەسىردىن ئوشۇق ۋاقىت يۇرتتىن ئايرىلىپ قايتقاندا، مۇشۇ سېپىدىنى كۆرۈپ يېزام ھايات ئىكەن، دەپ بەك خۇشال بولغان.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھاڭ-تاڭ بولۇشتى، ئايرىلىش كۈنلىرى يېقىنلاشقاندا ئۇلار پات-پات مۇشۇ سېدىنىڭ قېشىغا كېلىپ، بىر بىرىنى مەھكەم قۇچاقلاپ، ئۇزاق تۇراتتى.

— سىزسىز ھايات كەچۈرەلمەيمەن. ماڭا سىز جەڭگە كەتكەندە، ھەممە نەرسە خۇددى توختاپ قالىدىغاندەك سېزىلىدۇ، — دېدى زۆھرە.

زۆھرەنىڭ تەلىيى بار ئىكەن. يېزىدىكى شېرىپ دېمەتلىكلەرنى ئۇرۇش باشلانغان چاغدىلا فرونتقا ئېلىپ ماڭغىنى بىلەن، ئۇنى ۋاقىتىنچە قالدۇردى. شېرىپ قىرىق بىرىنچى يىلىنىڭ كۈز ئايلىرىنچىلا ئېتىزدا تىراكتور ھەيدەپ، لابوگرېيكىدا ئاشلىق يىغىشتۇردى.

— سەن ھازىر كولخوزغا كېرەك ئادەم، ئاياللارنى تىراكتور ھەيدەشكە ئۆگىتىسەن، — دېدى كولخوز رەئىسى. شۇنىڭ بىلەن ئېتىزدىكى ئۈچ «خ ت ز» تىراكتورى شېرىپقىلا قالدى.

— مېنىڭ تىراكتورۇمنى سەن ھەيدە، قىشچە «م ت س» نى ئۆزەم ياخشى رېمونتلىغانلىقىم ئۈچۈن توختىماي ئىشلەۋاتىدۇ. كۆپ قىينالمايسەن، — دەپ جېكىدى شېرىپ ئايالىغا. ئۇ زۆھرەگە «خ ت ز» ھەيدەشنى ياز بويى ئۆگەتتى-دە، كۈزلۈكى ئىككىسى ئات لابوگرېيكىسى بىلەن ئورۇپ، يىققان بۇغداينى خاماندا توختىتىپ قويغان كومبايندا تەپتى. ئەسلىدە ھەممە ئادەمنىڭ مۇھەببىتى خوشلاشقان چاغدا مۇشۇنداق بەك تاتلىق بىلىنەمدۇ ياكى ئۇلار ھەقىقەتەن بىر بىرىنى شۇنچە ياخشى كۆرەتتىمكىن، ئەيتاۋۇر، شۇ يىلىنىڭ كۈز ئايلىرىدا ئۇلار بىر قۇشنىڭ ئىككى قانىتىدەك ئايرىلماي يۈردى. ئىككى يۈرەك بىر

تىشىپ، قان بېشىغا ئۆرلەمەكتە. ئۇ ئىچىدە، ئاشۇ قۇش قاقىرلارغا بېرىپ قوشۇلسىكەن، دەپ تىلىدى ۋە «ئۇچ قاقىرىم، ئىتتىكرەك ئۇچ» دەپ، ئاسماندا قۇش ئەمەس، خۇددى ئۆزى ئۇچۇۋاتقاندەك ئىلگىرى تەلپۈندى.

يېشى ئۇنى يىغانسىرى كۆزى ياخشى كۆرمەس بولۇپ قالدىمۇ، ياكى يالغۇز قاقىرا ئۇنىڭدىن ئۇزىغاندا ئۇچۇشنى تېخىمۇ ئىتتىكلەتتىمۇ، ئەيتاۋۇر، ھېلىقى قۇش چاپسانلا غايىپ بولدى. شۇڭلاشقا شېرىپ ئۇنىڭ توپقا قوشۇلغىنىنى كۆرەلمىدى.

يالغۇز قاقىرا ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئارام بېرەر ئەمەس، «بېچارە، ياردار ئوخشايدۇ، بولمىسا توپتىن ئايرىلاتتىمۇ» دەپ ئويلىدى. شېرىپ قانچە ئويلىماي دېگەن بىلەن بايىقى قاقىرا كۆڭلىگە ئارام بەرمەيتتى. ئۆتكەن كۈنلەر كۆز ئالدىغا تىزىلىپ كەلمەكتە.

× × ×

ئۇ چاغدىمۇ قاقىرلار بۈگۈنكىگە ئوخشاش كۆك ئاسماندا چۇۋۇلىشىپ جەنۇپقا ئۇچۇپ ئۆتكەن، شېرىپ بىلەن زۆھرەمۇ بىر خىل قانات قېقىپ كېتىپ بارغان قاقىرلارغا زوقلىنىپ قارىغان ئىدى. ئۇلارنىڭ تويىمۇ شۇنداق قاقىرلار سوزۇلۇپ، جەنۇپقا ئۇچقاندا بولغانلىقى ئۈچۈنمۇ، كەچ كۈزنىڭ مۇشۇ بىر دەقىقىسى ئۇنىڭ كۆڭلىگە بەك ياقىدۇ. ئەمدى بىزنى ھېچقانداق كۈچ ئايرىتالمايدۇ، دەپ قوشۇلغان ئىككى ياش ئۇرۇش باشلانغانلىقى ھەققىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغاندا نېمە قىلارىنى بىلمەي

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قالدى - دە، ئاندىن شېرىپنىڭ بوينىغا ئېسىلىپ، ئۆزىنى توختىتالماي يىغلىۋەتتى. شېرىپ ئايالىنى كۆپ جىملىدى.

بۇ كۈنى زۆھرە بىلەن شېرىپ تىراكتورنى ئېتىزغا توختىتىپ قويۇپلا، بىر ئاتقا مىنگىشىپ ئېتىزدىن قايتتى.

— ئەمدى سىزنى كۆرمەيمەن. مۇنۇ ئېتىزلاردا ئىككىيلەننىڭ يۈرىدىغىنىمىز يوق دەڭا، — ياۋداق ئاتنىڭ كەينىگە مىنگىشىۋالغان زۆھرە بېشىنى شېرىپنىڭ دۈمبىسىگە قويۇۋېلىپ، توختىماي يىغلايتتى.

— باشقىلارنىڭ ئاياللىرىمۇ چىداپ يۈرىدىغۇ. بېلىڭنى مەھكەم باغلاپ، ئۆزەڭگە پىششىق بول، بالىغا ياخشىراق قارا. ئامانچىلىق بولسا، ئىككىيلەن يەنە بۇ ئېتىزلاردا تالاي يۈرىمىز، — شېرىپنىڭ باشقا ئېيتقۇدەك سۆزى يوقمىكىن. مۇشۇ قېتىم ئۇ زۆھرەگە قارىغاندا ئاز سۆزلىدى.

— ئاسمانغا قارىغىنا، قاقىرلار قايتىپتۇ، سەن قاقىرلارنىڭ ئاغامچا بولۇپ ئېگىز ئۇچقىنىنى ياخشى كۆرەتتىڭغۇ، — دېدى شېرىپ، — ئامانچىلىق بولسا مەنمۇ بىر كۈنى ئاشۇ قاقىرلارغا ئوخشاش ئۇچۇپ كېلىمەن.

— قاقىرلارغۇ قايتار، ئەمما سىزنىڭ قايتىدىغىنىڭىزغا كۆزۈم يەتمەيدۇ.

— ھەرقاچان مۇشۇنداق قايتقان قاقىرلارغا قارا. مەن ئۆزەم قايتمىسام‌مۇ ئاشۇلاردىن ساڭا سالام ئېيتىپ بېرىمەن.

— مەنمۇ ئېتىزدا يۈرۈپ، سىزنىڭ سالىمىڭىزنى ئېلىپ كېلىدىغان قاقىرلارنىڭ قايتىشىنى تاقەتسىز كۈتىمەن، — دېدى زۆھرە. ئۇ كۆز يېشىنى ئېرتىۋېتىپ، شېرىپنىڭ بېلىدىن تېخىمۇ مەھكەم قۇچاقلاپ، ئېگىز ئۇچ-

بولغاندا تارتقان جاپامۇ مىسقالچە بىلىنمىسە كېرەك. ئەر كىشىلەر جەڭگە كېتىپ، يېزىدا پەقەت ئاياللار قالغاندا ئۇلار كېچە-كۈندۈز ئېتىزدا تىنىم تاپماي ئىشلىگەندىمۇ «ھاردۇق» دېمەيتتى.

ئۇرۇش باشلانغان يىلىنىڭ كۈز ئېيى، ئېتىزدا ئاشلىق يىغىشتۇرۇلۇپ، خامانلار سۈپۈرۈلۈپ تازىلانغان مەزگىل. باشتا شېرىپنى قاچان ھەربى سەپكە چاقىرتىدىكىن دەپ تېڭىرقاپ يۈرگەن زۆھرە ئەمدى ھەقىقەتەن قالدۇرسا كېرەك دەپ كۆڭلى بىر ئاز ئىمىن تاپقان.

ئۇلار دوغداق بىز ئۇچاستىكىسىدا كۈزلۈك بۇغداينىڭ يېرىنى ھەيدەۋاتاتتى. غەيرەت يېزىسى تەرەپتىن بىرىنىڭ ئات چاپتۇرۇپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرگەندە، ئىككىسى تىراكتورنى توختىتىپ، ھېلىقىنىڭ يولىغا قاراشتى.

— كۆڭلۈم ئەنسىرەۋاتىدۇ، شېرىپ، ئاشۇ ئادەم بىزگە بىر شۇم خەۋەر ئېيتقىلى كېلىۋاتىدىغۇ دەيمەن، — دېدى زۆھرە شېرىپنىڭ قولىنى تۇتۇپ.

زۆھرە خاتالاشماپتۇ. ئاتلىق ئادەم كولخوز بىرىگادىرى ئىكەن. ئۇ كېلىشى بىلەن شېرىپقا ھەربى سەپكە چاقىرتقانلىق ھەققىدىكى ئۇقتۇرۇشنى تۇتقۇزدى-دە:

— ئەتە سائەت توققۇزدا نان-تۇقاچىنى ئېلىپ يارەنتىكى ھەربى كومىسسارىياتقا كەلسۇن دەيدۇ، ئۇرۇشقا ماڭىدىكەنسەن، — دېدى.

تويۇقسىز ئېيتىلغان سۆزدىن كېيىن زۆھرە دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ئادەمگە ئوخشاش بىرئاز ۋاقىت بىردەم يولدىشىغا، بىر دەم ھەربى كومىسسارىياتنىڭ چاقىرىش قەغىزىنى ئېلىپ كەلگەن بىرىگادىرغا قاراپ تۇرۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تېخىمۇ كۆكىرىپ، بۆلەكچە ھەيۋەتلىك بولۇپ كېتەمدۇ - نە-
مە؟ ئاسماندا ئۇچۇپ يۈرگەن بىرەر قۇش يوق. «بايىقى
يالغۇز قاقىرا توپىغا قوشۇلغانمىدۇ؟ قانتى تېلىپ، بىر
يەردە قالمىسا بولاتتىغۇ» دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچىدە.

— شەمشىدىننىڭ دادىسى ئەسكەرلىكتىن قايتقاندا سەۋ-
دايى بولۇپ قاپتۇ دېگىنى راست ئوخشايدۇ، كۆردۈڭمۇ،
كۆزىنىڭ قارا سوغىدا سىپىدىننىڭ قېشىدا يالغۇزدىن - يالغۇز
ئولتۇرغىنىنى!

شېرىپقا سىپىدىگە ئوت كەتكەندەك تۇيۇلدى. ئۇ يۆلە-
نىپ ئولتۇرغان سىپىدىن ئۆزىنى قانداق تارتىۋالغىنىنى
سەزمەي قالدى. ئۇرۇشتا ناكا بولۇپ، كۆپ ياتقاننىڭ
تەسىرىمۇ، ئۇ بىر نەرسىگە خاپا بولسا، كۆزىگە قان ئويۇپ،
ھېچنەرسە كۆرمەي قالاتتى. ھازىرمۇ كۆزى تورلىشىپ،
سىپىدىننىڭ قېشىدىكى تار يول بىلەن كېتىۋاتقان كىمنىڭ
باللىرى ئىكەنلىكىنى تونۇمىدى. ھېلىقى باللارنىڭ سۆزى
ئۇنىڭ يېڭىدىن ساقىيىشقا باشلىغان يۈرەك يارىسىنى يەنە
بىر قېتىم ئېچىۋەتكەندەك بولدى.

«بىكار قايتقان ئىكەنمەن، ئۆلۈپ كەتكەن بولسام
ئۇلار بۇ پاراڭنى قىلماس ئىدى،» دەپ شېرىپ ئۇستىخان-
لىرى چىقىپ تۇرىدىغان قولىنى قاتتىق چىشلىگەن پېتىچە
بېشىنى تىزىغا قويۇپ، خېلى ۋاقىتقىچە قىمىر قىلماي ئول-
تۇردى. ئۇنىڭ تېنى تېخىمۇ مۇزلاپ كەتتى. «تارتقان جاپا-
نى كۆرگەنلا ئادەمگە ئېيتىش مۇمكىن ئەمەس، ئېيتقان بىلەن-
مۇ سىنى ھەر كىم چۈشىنىۋەرمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە
پورۇخنىڭ پۇرىقىنى سەزمەيدىغان باللارغا ئۇرۇش توغرى-
لىق نېمە ئېيتىپ چۈشەندۈرۈش مۇمكىن»، دەپ ئويلىدى

قان قاقىرلاردىن كۆز ئۈزمەي قارىباقتا. زۆھرەگە خۇددى يولدىشى ئاشۇ قاقىرلار بىلەن بىللە ئۇچۇپ كېتىۋاتقاندەك سېزىلەتتى.

مۇنداقمۇ قىسقا تاڭلار بولىدىكەن. ئۇ كۈنكى تاڭنىڭ قانداق ئاتقىنىنى ھەر ئىككىلىسى سەزمەي قالدى. ئاشۇ ئايرىلىش كېچىسى ئۇلارغا بىر بىرىنى گويا دەسلەپكى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك سېزىلگەن ئىدى. شېرىپ ئايالىنىڭ گۈزەل ئىكەنلىكىنى پەقەت بۈگۈن بايقىغاندەك بولدى. ياخشى سۆزلەر نىمە دىگەن كۆپ. ئۇلارنى ئېيتسا - ئېيتسا تۈگىمەيتتى.

ئۇلار ئەتىسى يار كەنتتىكى ھەربى كومىسارىياتقىمۇ بىر ئاتقا مىنگىشىپ كەلگەن. بىر بىرىنى سۆيگەن ئادەملەرگە ئايرىلىش قانداق ئېغىر. شېرىپ ئۆسەكتىن ئات ھارۋىغا چۈشۈپ جەڭگە ماڭغاندىلا، كۆز يېشىنى باسالماي ئۇزاق تۇرغان زۆھرە، ئىنگەرنىڭ ئالدىغا ئىككى ياشلىق شەمشىدىنىنى ئولتۇرغۇزۇپ، ھارۋىلار قارىياغاچنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ يوق بولغاندىلا يېزىغا قايتتى.

× × ×

ئۇ كۈنلەرنى ئويلىسا شېرىپ ياخشى ھېس - تۇيغۇ ئىلكىدە قالاتتى. ئۇنىڭ خۇددى ئىچىگە بىر پارچە مۇز كىرىۋالغاندەك سوغاق تېنى، ئۆتكەن كۈنلەر ئېسىگە چۈشكەندە ئىسسىغاندەك بولدى. ئۇ يەنە تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇپ، بولۇق - بولۇق شوراپ چەكمەكتە.

شېرىپ يەنە كۆك ئاسمانغا قارىدى. كەچكۈزدە ئاسمان

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— كەينىمىزگە چېكىنىشكە بولمايدۇ، نېمىسلار بىزنى دەپ پۈتۈن بىر يېزىنىڭ ئادەملىرىنى يوق قىلىۋېتىشى مۇمكىن. چېكىنگىنىمىز بىلەن يوشۇرۇنىدىغان يەر يوق. قاچساق ھەممىمىز ناھەقتىن ئۆلۈپ كېتىمىز. نىمە بولساق-مۇ مۇشۇ يەردە كۆرىمىز، — دېدى روتا كوماندىرى. جەڭدە كوماندىرنىڭ ئېيتقىنى — قانۇن. ئۇلار دۈشمەن بىلەن كۆل-تۈك قاردا يېتىپ ئېلىشتى...

...شېرىپ ياغاچ ئۆيدە ھوشىغا كەلدى. كۆزىنى ئاچسا، ئالدىدا كۆزلىرى ئاسمانغا ئوخشاش كۆپ-كۆك بەش-ئالتە ياشلاردىكى ئىككى قىز ئولتۇرۇپتۇ. ھەربىي كىيىم كىيگەن ئادەملەرنىڭ بىرخىل كۆرۈنۈشكە كۆزلىرى ئۆگىنىپ كەتكەن جەڭچىگە بۇ ئىككى قىز غەلىتىلا سېزىلەتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ كۆزلىرىگە ئۆزى ئىشەنمەيۋاتقاندەك، يەنە چەكچىيىپ قارىدى. ياق، شېرىپ خاتالاشماپتۇ. ئۇ كۆزىنى ئۇۋۇلاپ يوغانراق ئاچقاندا، كۆك كۆزلۈك قىزلار بىر بىرىگە ھەي-ران بولغاندەك قارىشىۋىدى، چىرايلىرىدا خوشاللىق ئالامەت-لىرى ئەكس ئەتتى. جەڭچى بېشىنى سەل قوزغىغاندا باش تەرىپىدىكى ياغلىق تاڭغان ئايالغا كۆزى چۈشتى.

— قېنى، قايناتقان سۈتتىن ئىسسىق-ئىسسىق ئىچىڭ، — دېدى ھېلقى ئايال شېرىپنىڭ بېشىنى تۇتۇپ.

جەڭچى بېشىنى سەل كۆتىرىپ، ئىسسىق سۈتتىن بىر-ئىككى يۇتۇم ئىچكەندىن كېيىنلا ھوشىنى يىغدى. ئۇ كۆزى-نى يوغان ئېچىپ، ياغاچ ئۆينىڭ تۆت بۇلۇڭىغا سەپسېلىپ قارىغاندىلا، بۇسۇغىدىكى كالتا جۇۋا كىيگەن بوۋاينى بايقىدى. يېڭىدىن ھوشىغا كەلگەن جەڭچى ساقال-بۇرۇتى ئۆسۈپ كەتكەن بوۋاينىڭ ئويماقتەك ئىككى كۆزىنىڭ پارقىراپ

ئۇ. شىرىپ ئۇرۇش تامام بولغاندا ئىمىشقا يۇرتىغا قايتمى‑
غىنىنى تىل بىلەن ئېيتىپ يەتكۈزەلمەيتتى. ئۇنىڭ سەۋ‑
ۋىنى بىلمەكچى بولغان. ئادەملەر پەقەت شىردىپنىڭ مەيدىسى‑
نى يېرىپ، يۇرىگىنى چىقىرىپ تىڭشىسىلا سىزىشى مۇمكىن.
مۇنداق ئىشلارنى چۈشەندۈرۈشكە قىزىل تىل ئاجىزلىق
قىلىدىكەن.

بىر چاغدا شىرىپ بېشىنى كۆتىرىپ، يولغا قارىسا،
بايقى ئىككى بالا سېددىن خېلى ئۇزاپ كېتىپتۇ. ئۇلارنىڭ
كەينىدىن كۆز ئالماي قارىغاندا شىردىپنىڭ ئېسىگە ئوكرائىنا
جاڭگىلىدىكى چېردموخا يېزىسى ئۇچۇن بولغان جەڭ چۈشتى.

ئۆتكەن كۈنلەرنى ئەسكە ئالمىسىلا ياخشى. شىرىپ
كىچىك بىر ۋەقە يۈز بەرسىلا تارتقان جاپالىرىنى ئەسلەپ،
ئۆزىگە ئۆزى ئاغرىق تېپىۋالاتتى ‑ دە، شۇنىڭ بىلەن
خېلى ۋاقىتقىچە ئوڭشىلالماي يۈرەتتى. بۈگۈنمۇ يەنە شۇ
ئۇرۇش يىللىرى كۆرگەن كۈنلەر كۆڭلىنى بىئارام قىلدى.

× × ×

...قورشاۋدا قالغان روتا جەڭچىلىرى دۈشمەن بىلەن
قانچە ئېتىشىشمۇ بەرىبىر فرونت لىنىيىسىنى بۇزۇپ ئۆتەل‑
مىدى. شۇڭلاشقا ئۇلار قارىغايلىق ئىچىدە كۈلتۈك قازىكې‑
چىپ بارغانسېرى كەينىگە چېكىنمەكتە. نېمىسلار قىسىپ
كېلىشىگە بىر روتىدىن ئامان قالغان يەگىرمە جەڭچى قارى‑
غايلىق تۈگەپ، ئوچۇقچىلىققا قانداق چىقىپ قالغىنىنى
ئۆزلىرىمۇ بايقىماي قاپتۇ. پەقەت بىر ئاز چېكىنسە كىچىك
يېزىغا كىرىپ كېتىش مۇمكىن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ـۇن دېدى. ــ دەپ ئۆيدىكى يالغۇز ئايال دەرھال يېنىغا يېتىپ كەلدى.

شېرىپ ئۇنىڭ قولىمۇ ئاق داكا بىلەن تېڭىلغىنىنى بايقىغاندا، چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ئۇلۇق كىچىك تىندى.

ــ مەن قەيەردە ياتىمەن؟ ــ بۇ شېرىپنىڭ مۇشۇ ئۆيگە كىرگەندىن بېرى تىلغا كېلىپ ئېيتقان دەسلەپكى سۆزى ئىدى.

ــ خاتىرجەم بولۇڭ. نېمىسلار يېزىمىزدىن ئۆتۈپ كەتتى. ھازىر مەن سىزگە يەنە ئىسسىق سۈت بېرەمەن. تولىمۇ ھالسىراپ كەتتىڭىز. سىز چاپسانراق ماغدۇرىڭىزغا كىرىشىڭىز كېرەك، ــ يوغان ياغلىقنى بويىنىغا ئوراپ تاڭغان ئايال سۈت ئېلىپ كەلدى.

ــ مېنى كىم قۇتۇلدۇردى؟

ــ بىز.

شېرىپ بېشىنى تەكىيدىن سەل كۆتىرىپ، ئالدىدا تۇرغان ئايالغا كۆپ قارىدى.

ــ سىزنىڭ ئىسمىڭىز؟ ــ ئۇ ئايالنىڭ قولىنى تۇتتى.

ــ مارىيە..

ــ مارىيە، ــ ئۇ گەز باغلاپ كەتكەن كالپۇكىنى ئارانلا مىدىرلىتىپ، مارىيەنىڭ ئىسمىنى تەكرارلىدى. شېرىپنىڭ ئاياللارنىڭ يۇمشاق بىلىكىنى تۇتمىغىنىغا قاي زامان؟! ئاغرىقىنى ئۇنتۇغان شېرىپنىڭ قەلبىدە خوشاللىق ئالامەتلىرى پەيدا بولماقتا. ئالقىنى مارىيەنىڭ يۇمشاق بىلىكىگە تەككەندە شېرىپنىڭ كۆزلىرى تورلىشىپ، ئۆزىنى مەس ئادەمدەك ھېس قىلدى.

تۇرغىنىنى كۆرمىگەن بولسا، ئۇنىڭ ئادەم ئىكەنلىكىنى ھەر-
گىز سەزمەيتتى.

—قورقما، ئەمدى ساقىيىپ كېتىسەن، يىگىرمە جەڭچى-
دىن پەقەت سەن ئامان قالدىڭ. قار ئىچىدە قانسىراپ يې-
تىپ، پۇت - قولۇڭ ئۈششۈپ كەتسە كېرەك، — دېدى ساقال-
بۇرۇتى ئۆسۈپ، كىچىككىنە يۈزىنى يېپىپ كەتكەن بوۋاي.

—بوۋا، نېمىسلار كىرىپ كېلىۋاتىدۇ! — چۆچۈگەن قىزلار
بۇ سۆزنى ئېيتىپ ئۈلگۈرەمەستىنلا، قوللىرىغا ئاپتو-
مات تۇتقان ئىككى نېمىس ئەسكىرى ئۆيگە كىردى. ئۇلار
ئاپتوماتلىرىنى شىرىپقا تەڭلەپ، نېمىسچە قاتتىق ۋاقىراپ
سۆزلىشىگە ئۆيدىكىلەرنىڭ ھەممىسى كارۋات تەرەپكە يۈگۈردى.

—ئۇنىڭغا تەگمە. ئۆزى ئاغرىپ ياتقان ئادەمنى ئات-
قىچە مېنى ئات...

بوۋاينىڭ سۆزى ئاڭلىنار - ئاڭلانماستىنلا، دەسلەپ
كۆزلىرى ئاسمانغا ئوخشاش كۆپ كۆك قىزلار، ئاندىن بوۋاي
بىلەن تۇققان ياغلىقنى بويىنىغا ئوراپ تاڭغان ئايال يىقىل-
دى. شىرىپ شۇنىڭدىن كېيىن نېمە بولغىنىنى سەزگىنى يوق. ئۇ
ئوق تەككەن مەيدىسىنى تۇتۇپ، ئىككى پۈكلەنگەن پېتىچە
كارۋاتتىن يەرگە يىقىلىشى بىلەن يەنە ھوشىدىن كەتتى.

...ئۇ ئېسىنى يىققاندا ياغاچ ئۆيدە دەسلەپ كۆرگەن
ئايالدىن باشقا ھېچكىم يوق ئىكەن. تېنىنى سىپاپ كۆرۈۋې-
دى، ئىككى پۇتى بىلەن مەيدىسىگە ئاق داكا تېڭىلىپتۇ.
كۆيۈشۈپ كەتكەن پۇتىنى سەل قوزغاپ ئوڭ يېقىغا ئۆرۈل-
گەندە، بار ئەزايى بىرسى پىچاق سانجىۋاتقاندەك قاخشاپ
ئاغرىشقا باشلىدى.

—قوزغالماڭ. دوختۇر بىر - ئىككى كۈن مۇشۇنداق يات-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھارۋىغا سالدى. ئىككىلا پۇتىغا ئوق تېگىپ، يارىدار بولغان شېرىپ ئۆزىنى ئاتونۇش ئايالغا كۆتەرتىپ قويغىنىغا بەك خىجالەت.

ئۇ ھارۋىغا ئۆزەم چۈشىمەن دەپ قانچە تەمشەلگىنى بىلەن، بىر جايدا قوزغىلالماي ئولتۇرىۋەردى. مۇنداق يېرىم جان بولۇپ، ئۆزەمنى ئايالغا بىر زەمبىل گۆشتەك كۆتەرتىپ قويغىچە ئۆلۈپ كەتكىنىم ئەۋزەل ئەمەسمۇ دەپ ئويلىدى ئۇ. بىراق ئامال قانچە، مارىيەنىڭ ئېيتقىنىغا كۆنۈشكە توغرا كەلدى.

چېرىموخا يېزىسىدىن پارتىزانلارغا ئۈچ چاقىردىم. ئۇ يەرگە بېرىشى بىلەن دوختۇرلار شېرىپنىڭ ئوق تەككەن پۇتلىرىنى داۋالاپ، قايتىدىن تاڭغاندىن كېيىن، مارىيە:

— ئاراڭلاردا ئۇنى داۋالاش قىيىن ئىكەن... بۇ جەڭچىنى مەن ئۆيۈمگە ئېلىپ كېتىپ، ۋاقتى-ۋاقتىدا سىلەرگە كۆرسىتىپ تۇرسام قانداق؟ — دېدى دوختۇرلارغا.

— مېنى ئىككى ئارىدا توشۇيمەن دەپ قىينىلىپ كېتىسىز. ئۇنىڭدىن مۇشۇ يەردىلا قالاي.

ئەمما مارىيە ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنى تىڭشىمىدى.

— پارتىزانلارنى ئۆزەم ئارىلاپ كۆردۈم. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئاكىلارغا ئورۇن يېتىشمەي بىر بىرىنىڭ ئۈستىدە دىگۈدەكلا ياتىدۇ. سىز ئۇ يەردە قىينىلىپ قېلىشىڭىز مۇمكىن، — دېدى مارىيە يولدا كېلىۋېتىپ.

ئۇلار قايتىشىدا ئۇزاق پاراڭ سېلىشىپ مۇڭداشتى. مارىيە يېزىدا نېمىسلارنىڭ قانچىلىك ۋەھشىلىكلەر قىلغىنىنى ھەققىدە ئېيتتى.

مارىيە كارۋاتنىڭ قىرىغا بېشىنى قويۇپ، تۇيۇقسىزلا يىغلىۋەتتى.

— مېنىڭ قىزلىرىم بىلەن دادەنى نېمىسلار ئېتىۋەتتى. يولدىشىمدىنمۇ قارا قەغەز ئالدىم. ئەمدى يورۇق دۇنيادا تۆت تىنىمدىن باشقا ھېچكىمىم يوق. ھەممىسىنى قاغىش تەككۈر ئۇرۇش يۇتۇپ يوق قىلدى.

مارىيەنىڭ ئۆپكە-ئۆپكىسىنى باسالماي يىغلىغىنىنى ئاڭلىغاندا شېرىپنىڭ يۈرىكىدە ئىسسىق سېزىم ئويغانغان قەلبىدە پەيدا بولغان ياخشى ھېس-تۇيغۇلار بىردىن كۆككە ئۇچتى. ئۇنى يېڭىلىۋاشتىن تىترەك بېسىپ، تېنى تىكەنلەشمەكتە.

— بۇ ھەممىمىزنىڭ بېشىغا كېلىۋاتقان قايغۇ-ھەسرەت. دۈشمەن قانچە ۋەھشىلەشكىنى بىلەن بەربىر دەككىسىنى يەيدۇ. ئاز كۈندە تارتقان جاپالىرىمۇ ئۇنتۇلۇپ كېتەر. پەقەت چىداش كېرەك، — ئۆزىنىڭ ئاغرىقىنى بىر پەس ئۇنتۇغان شېرىپ ئايالنىڭ ئالقىنىغا ئالقىنىنى بېسىپ، سىلىق چېچىدىن سىيلاپ بەزلىمەكتە.

شېرىپ قولىنى كارۋاتقا تىرەپ ئورنىدىن تۇرماقچى بولۋىدى، لېكىن كۆزلىرى تورلىشىپ، يەنە ھوشىدىن كەتتى...

ئارىدا بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن شېرىپ ئولتۇرۇپ، ئۆزى تاماق ئىچكۈدەك بولۇپ قالدى.

— مەن سىزنى خوشنا يېزىدىكى پارتىزانلارغا ئاپىرىپ، جاراھەتلىرىڭىزنى يېڭىلىۋاشتىن تاڭدۇرۇپ كېلەي، — دىدى بىر كۈنى ئۆيگە خادىك ھارۋىنى ھەيدەپ كەلگەن مارىيە. ئۇ ئورۇن تۇتۇپ ياتقان ئەسكەرنى كۆتىرىپ چىقىپ،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئەسلىدە ئۇ جەڭگە مېڭىش ئالدىدا ئۇرۇشنى باشقىچە پەرەز قىلغان. ئەمما، ھېچنەرسە ئۇنىڭ ئويلىغىنىدەك بولمىدى. فرونتقا كەلگەن دەسلەپكى ئىككى ئاي داۋامىدا دۈشمەننىڭ ئارقا سېپىدە بولدى-دە، ئاندىن ھۇجۇمغا ئۆتكەن پولكنىڭ جەڭچىلىرى قاتارىدا بارى-يوقى ئىككى كېچە-كۈندۈزلا نېمىسلار بىلەن ئېتىشىپ، ئۈچىنچى كۈنى مارىيەنىڭ ئىسسىق ئۆيىدىكى يۇمشاق كارۋىتىدا ياتتى. ئۇ تىراكتورنى ئېتىزغا توختىتىپ ماڭغاندا، نە بىر قەھرىمانلىقلار ھەققىدە ئويلىغان ئىدى. ئۆزىنىڭ ئاخىرقى بىر قوشۇق قېنى، بىر پاي ئوقى قالغىچە دۈشمەن بىلەن ئېلىشىمەن، ئەمما ئۇلارغا ئېلىمىزنىڭ مۇقەددەس يېرىنى باسقۇزمايمەن دېگەن. ئەمدى ئۆزى ئوكرائىنا جاڭگاللىرىدىكى كىچىك يېزىدا قالدى-دە، دۈشمەن شەرققە ئىلگىرىلەپ كەتتى. شېرىپ خۇددى نېمىسلارغا قارشى تۇرالماي، ئۇلارنى ئۆزى شەرققە ئۆتكۈزۈۋەتكەندەك قىلاتتى. شوڭلاشقىمۇ بۇ ھەقتە ئويلىسا جېنىنى قويغۇدەك يەر تاپالماي قىينىلىدۇ.

— نېمانچە ھەس-ھەس بولىسىز، سىزنىڭ ئاخىرقى دەرمانىڭىز قالغىچە كۈرەشكىنىڭىزگە بىزنىڭ پۈتكۈل يېزا خەلقى گۇۋا، — دەپ مارىيە ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ قوياتتى.

ئەمما ئۇرۇش دېگەن ئۇرۇش. ئۇنىڭدا ھەرقانداق تاسادىپى ۋەقەنى كۈتۈش مۇمكىن ئىكەن. شېرىپ بۇنىڭ ھەممىسىنى كېيىن چۈشەندى. لېكىن بولغان ۋەقەنى مارىيە-دىن باشقا ھېچكىم كۆرگىنى يوق. ھەممە جەڭ قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئىككى پۇتىدىن بىردەك ناكا بولۇپ، دۈشمەن

— مەنمۇ قازاقىستاننىڭ ئەڭ چېتىدىكى يېزىلارنىڭ بىرىدە تۇراتتىم. سىلەرگە ئوخشاش ئاشلىق ئۆستۈرۈپ، تىنچ ھايات كەچۈرۈۋاتقاندا، دۈشمەن بالا-چاقامدىن ئايرىپ مۇشۇ كۈنگە سالدى. ھەيدەۋاتقان تىراكتورۇم ئېتىزدىلا قالدى. ئايالىم بىلەن يالغۇز ئوغلۇم قانداق ھايات كەچۈرۈۋاتىدىكىن، — دەپ شىرىپمۇ ئۆز ھاياتىنى ئەسلەيتتى.

ئوكرائىنا يېرىدىكى قېلىن قار چېكىلىپ، باھارنىڭ خۇشپۇراقلىرى دىماق يېرىشقا باشلىغاندىلا، شىرىپ قولتۇق تاياق بىلەن ماڭغۇدەك بولۇپ قالغان. ئۇ تالا-تۈزگە چىققاندا ئەكچىگەن يەردە كۆكىرىشكە باشلىغان گىيالارنىڭ پۇرىقى يىراقتىكى يېزىسىنى ئەسلىتەتتى. لېكىن ئۇلاردىن ئۈزۈلمەي كېلىپ تۇرىدىغان خەت-خەۋەر ئەمدى يوق. شىرىپ ئۆزىنى خۇددى ھەممە تەرىپىنى سۇ قاپسىغان ئارال-دا قالغاندەك ھىس قىلاتتى. ئۇ تۇرماق بۇ يەرنىڭ ئادەملىرىمۇ دۇنيادىن بىخەۋەر. پەقەت چاپسان-چاپسانلا جاڭگالغا كېتىپ، پارتىزانلاردىن دورا-دەرمەك ئېلىپ قايتىدىغان مارىيە بىزنىڭ جەڭچىلەرنىڭ دۈشمەنگە قاخشاتقۇچ زەربە بەرگەنلىكى ھەققىدە خەۋەر ئېلىپ كېلەتتى. بىراق دۈشمەن ئىچكىرىلىگەنسېرى خەلقنىڭ ئارىسىدا ئەنسىزچىلىك تېخىمۇ كۈچەيمەكتە. بۇ يەرنىڭ ئاسمىنىدىن ھەر كۈنى دېگۈدەك نېمىس ئايروپىلانلىرى ئۇچۇپ ئۆتىدۇ. يېزىدىن ئانچە يىراق ئەمەس چوڭ يولدىمۇ دۈشمەن ئەسكەرلىرى قۇيرۇغى ئۈزۈلمەي شەرققە قاراپ كېتىپ باراتتى. بۇنى بايقىغاندا شىرىپ زاماننىڭ نېمە بولۇۋاتقىنىغا ئەقلى يەتمەي ھەس-ھەس بولىدۇ. ئۇلار بىزنىڭ جەڭچىلەرنىڭ ھۇجۇمىغا ئۆتۈشىنى تاقەتسىز كۈتمەكتە.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرلىك ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئوق تەككەن ئىككى پۇتىنىڭ ئۇستىخانلىرى سىقىراپ ئاغرىماقتا. كۆز ئالدىدا كۆزلىرى ئاسمانغا ئوخشاش كۆپ-كۆك ئىككى نارەسىدە بىلەن كالتا چۇۋا كىيگەن، بويى پاكار بوۋاي كەلدى. يەنە قۇلاق تۈۋىدە ئاپتوماتنىڭ تارىسلداپ ئېتىلغان سۈرلۈك ئاۋازى، ياش قىزلارنىڭ ئۆيىنى بېشىغا كىيىپ ۋاقىرىغان ئۈنى ياڭرىدى. «ئەشۇلارمۇ مېنى ئامان ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن جېنىنى قۇربان قىلدى» دەپ ئويلايتتى ئۇ. قانچە ئويلىماي دىسىمۇ، ئاپتوماتنىڭ سۈرلۈك ئۈنى بىلەن قىزلارنىڭ ۋاقىرىغانلىرى قۇلاق تۈۋىدىن كېتەر ئەمەس.

× × ×

ئۆلۈمنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلەر ئۈچۈن ئۇرۇشنى ئەسلەش ھەسرەت، مۇنداق چاغلار شېرىپنىڭ ئېسىگە چۈشسە، قوي كۆزلىرى تورلىشىپ بىر پەس ھوشىنى يوقىتىپ قويغاندەك بولاتتى. ئۇ ئۆزىنى ئۆلگەنلەرنىڭ ئالدىدا دائىم قەرزداردەك ھېس قىلىدۇ. ئەمما ئەندى ئۆلگەن ئادەملەرنى قەۋرىگە بېرىپ ئەسلىگەندىن باشقا نىمە قىلىش قولۇڭدىن كەلسۇن؟! نىمە قىلىشىڭ بىلەنمۇ ئۇلارنى ھاياتتا قايتۇرۇپ كېلەلمەيدىكەنسەن، ئۇ كۈنلەرنىڭ قايغۇ-ھەسرىتىنى يىللار ئۆتكەندىن كېيىن ھەركىمگە تەپسىلى ئېيتىپ چۈشەندۈرۈشمۇ تەس. بولۇپمۇ قولىغا مىلتىق تۇتۇپ جەڭ قىلمىغان بەزى ياشلارغا ئۇنىڭ ھەممىسى ئاچچىق ھەقىقەت ئەمەس، قانداقتۇ رىۋايەتتەك ئاڭلىنىدۇ.

ئۇ ئۇرۇش يىللىرىنىڭ ئېغىر قىيىنچىلىقىنى كۆرمىگەن

ئوتتۇرىسىدا قالدىم دېگىنىگە كىممۇ ئىشىنەر؟! بىللە جەڭ
قىلغانلارنىڭ ھەممىسى قارا يەرگە كۆمۈلدى. «بەلكى
ئۇرۇشتىن قېچىپ، ئەتەي ئادەم كۆرمەيدىغان يېزىدا
مۆكۈۋالىسەن» دېگۈچىلەرمۇ چىقار دەپ ئويلىدى ئۇ.

ئۇ پەقەت ئىككى قولتۇق تاياق بىلەن ئەركىن
ماڭىدەك بولغاندىلا يېزىنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدىكى
روتا جەڭچىلىرى دەپنە قىلىنغان قەۋرىستانىغا كەلدى.
ئۇلارنى كۆرگەندە شېرىپنىڭ ئاغزىغا سۆز كەلسىچۇ
كاشكى. تېخى توپىسى قېتىپ ئۈلگۈرمىگەن قەۋرە ئەمدى
جىم. بۇ ئەتراپتا ئىلگىرى-كېيىن ھېچبىر ۋەقە بولمىغاندەك
ھەممىنى قار يەر يۈز قوينىغا ئالغان. پەقەت ئون توققۇز
جەڭچى كۆمۈلگەن بۇ قەۋرە ئالاھىدە چوقچىيىپ تۇرىدۇ.
شېرىپ ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئاشۇ قېتىم نېمىسلارنى
يېزىغا كىرگۈزمەيمىز، دەپ كۆلتۈك قاردا دۈشمەن بىلەن
ئېتىشقان ئون توققۇز جەڭچىنى بىر-بىرلەپ كۆز ئالدىدىن
ئۆتكۈزمەكتە. جەڭچىلەرنىڭ كەينىگە چېكىنمەي قار ئاس-
تىدا قانداق قۇربان بولغانلىقىنى ئەسلەش شېرىپقا ھەممە-
دىن ئېغىر سېزىلدى. ئۇ ئامان قالسىمۇ كۆڭلى، بارلىق
مەخسەت، ئۈمىد-ئارمىنى ئاشۇلار بىلەن زەي لەھەتكە
كۆمۈلگەندەك ھېس قىلاتتى.

شېرىپ كۆزىنى يۇمغان پېتىچە قولتۇق تاياققا
تايىنىپ، قەۋرىنىڭ ئالدىدا قاققان قوزۇقتەك قىمىر قىلماي
كۆپ تۇردى. ئەمدى ئۇنىڭ يەنە جەڭ قىلالىشى
مۇمكىنمۇ؟

بىر چاغدا شېرىپنىڭ كۆزى ئالاھىدە بۆلۈنۈپ تۇر-
غان ئۈچ قەۋرىگە چۈشتى، ئۇنىڭ يۈرىكى تېخىمۇ قىسىلىپ،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سىز كۈتمەن» دېگىنى ئۈچۈنمۇ ئاشۇ كۈندىن باشلاپ بۇ قۇشلارغا ئالاھىدە مېھىر باغلىغان. شۇڭلاشقا ئۇ دائىم قاقىرلارنىڭ ئۇچقىنىغا بەك زوقلىنىپ قارايدۇ. بولۇپمۇ ئەل-يۇرتتىن ئايرىلىپ يۈرگەندە، ئاتامچا بولۇپ ئۇچۇپ ئۆتمىدىغان قاقىرلار ئۇنىڭغا يىراقتىكى يېزىسىدىن زۆھرەنىڭ سالىمىنى ئېلىپ كېلىۋاتقاندەك بىلىنىدۇ.

بۈگۈنكى قاقىرلارمۇ ئۇنىڭ ئېسىگە كۆپ نەرسىنى سالدى. ئويلىماي دېگەن بىلەنمۇ ئۆتكەن كۈنلەر كۆز ئالدىدا تىزىلىپ كەلمەكتە.

× × ×

...ئۇ ساقىيىپ، ئۇن توققۇز جەڭچىنىڭ قەۋرىسىگە قولتۇق تاياققا تايىنىپ بېرىپ كەلگۈدەك بولغان يىلىنىڭ ئەتىياز ئايلىرىدا ئاسمانغا كۆپ قارىدى. لېكىن يېزىنىڭ چەكسىز ئاسمىنىدا سوزۇلۇپ ئۇچىدىغان قاقىرلارنى بۇ يەر-دىن ئۇچۇرتالمىدى. «مىلتىق ئۇنى ئۇلارنىمۇ چۆچۈتۈۋەتسە كېرەك» دېدى ئىچىدە. ئۇ چېرىدىمۇخا يېزىسىدا ئۆزىنى خۇددى ئىككى قۇلىقى ئاڭلىماس بولۇپ قالغاندەك ھېس قىلاتتى. ئەتراپتا يۈز بېرىۋاتقان ھەممە نەرسىدىن بىخە-ۋەر ئىدى.

ياز كۈنى. ئەمدى شىرىپ قولتۇق تاياقلىرىنى تاشلىمىسىمۇ خېلىلا ساقىيىپ قالغان، ئەمما بۇ ئەتراپنى نېمىسلار بېسىۋالغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ تالا-تۈزگە چىقىپ ئەركىن يۈرەلمەيدۇ. مارىيە كۈندۈزى ئۇنى ئۆيگە يوشۇرۇپ قويۇپ، ئۆزى جاڭگاللىقتىن پارتىزانلارغا نېمىسلار ھەققىدە

ياشلار ھەققىدە ئويلانغاندا بايا چىغىر يولدا بىغەم كېتىپ بارغان بالىلارنى ئەسلىدى، ئەمدى ئۇلار كۆرۈنمەيدۇ. «ھېلىقى بالىلار بىر تۇرلۇك پاراڭ قىلدا، — دېدى ئىچىدە شېرىپ، — بەلكى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرى راستتۇ، ھەقىقەتەن ئادەم ئۆزىنىڭ قانداق ھالەتكە يەتكىنىنى ئۆزى نەدىن بىلسۇن. چەتتىن قارىغانلارغا ئۇنىڭ ھەممىسى ئايدەك ئېنىقتۇ». لېكىن ئۇ بىر تۇرۇپ: «ياشلارنىڭمۇ ھەر نىمە دېمىگى ھەق. ئەمما چوڭلارچۇ؟ بۇ يېزىدا ئىنسان قەلبىنى چۈشەنگۈدەك بىرەرسىنىڭ قالمىغىنى. ئەسكەرلىكتىن قايتقان شېرىپ سەۋدايى بولۇپ قاپتۇ دېگەن سۆزنى كىم تارقاتتىكىن؟ زۆھرە بىلەن شەمشىدىنمۇ شۇنداق ئويلارمۇ؟!» دەپ ئويلىدى.

ئۇ يەنە تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇپ، كەڭ دالىغا بۆلەكچە سەپسىلىپ قارىدى، ئاشلىقى يىغىشتۇرۇلغان ئېتىزلار جىمجىت، بۇ ئەتراپتا ئادەمنىڭ ئويىنى جەلىپ قىلىپ، كۆز توختاتقۇدەك ھېچنەرسە يوق. بىر چاغدا ئۇنىڭ كۆزلىرى كۆك ئاسمانغا قادالدى. بايىقى ئىگىز ئۇچقان قاقىرلارمۇ كۆرۈنمەيدۇ. «ھېلىقى بىچارە قاقىرا تۇپتا قېرىشۇۋالدىمىكىن» دېگەن ئوي ئۇنىڭ كۆڭلىنى يەنە قىينىماقتا.

— قاقىرلارغا شېرىپ ئەزەلدىن خۇشتار. بەزىدە قاناتلىرىنى سوزۇپ، ئىگىز ئۇچىدىغان قاقىرلار جەنۇپقا قايتقاندا يۈرىكىنى بىللە سۇغۇرۇپ ئېلىپ كېتىپ بارغاندەك بىلىنىدۇ.

شېرىپ ئۇرۇشقا ئاتلانغاندا زۆھرە: «سىزنىڭ سالامىتىڭىزنى ئېلىپ كېلىدىغان قاقىرلارنىڭ قايتىشىنى تاقەت-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ىنىڭ ئوق تەگكەن پۇتلىرى قاخشاپ ئاغرىسا، بەزاپ كۆپ نەسىھەت قىلىدىغان ئانىسىنىڭ بىردىن كۆڭلى يۇمشاپ، بۆلەكچە مىسكىن بولۇپ كەتكىنىنى بايقىغاندا ئۇنىڭ ئىچى ئاغرىپ قالدى.

— مەن بالىلىرىم بىلەن يولدىشىمدىن ئايرىلىپ يالغۇز قالدىم، شېرىپ، ئەمدى قانداقمۇ ھايات كۆچۈرەرمەن، — دەپ مارىيە بېشىنى شېرىپنىڭ مەيدىسىگە قويۇپ يىغلىدى.

— ئۆزەڭنى يوقاتما، مارىيە، سەن يالغۇز ئەمەس، مەن سېنى ھېچقاچان يالغۇز تاشلىمايمەن. سەن مېنى ئۆلۈمەدىن قۇتۇلدۇرۇپ قالدىڭ. بالىلىرىڭمۇ مېنىڭ ئۈچۈن قۇربان بولدى.

— ئۇنداق دېمە، شېرىپ، بىزدىن باشقىلار بولسىمۇ شۇنداق قىلار ئىدى، ئۇ ھەرقايسىمىزنىڭ ئىنسانىي قەرزىمىز.

شېرىپ مارىيەنىڭ بېشىدىن سىلاپ، بەزلىمەكتە.

— خېلى ۋاقىت بولۇپ قالدى. ئەمدى يېتىپ دەم ئېلىڭ، — دېدى بىر چاغدا مارىيەگە شېرىپ.

— مەن يېتىپ دەم ئالالمايمەن، شېرىپ، ياتسام چۈشۈمگە نېمىس — ئاپتومات تۇتقان نېمىس كىرىپ، چۆچۈپ كېتىمەن.

مارىيەنىڭ شېرىپنىڭ ئىسمىنى ئۇكرائىن تەلەپپۇزى بىلەن ئېيتقىنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا ئالايىتەنلا يېقىملىق ئاڭلىناتتى. ئىلگىرى ئاغرىقنىڭ دەردىدە بايقىمىدىمىكىن، بۇ قېتىم مارىيەنىڭ ئۇنىڭ ئىسمىنى بۆلەكچە نازلىنىپ ئېيتىشى شېرىپنىڭ تىنىق سۇغا ئوخشاش تىنچ قەلبىنى چايقى-

ئاڭلىغان - كۆرگەنلىرىنى خەۋەرلەپ قايتاتتى.
... قىرىق ئۈچىنچى يىلنىڭ كۈز ئايلىرى ئىدى. پار-
تىزانلارغا يولۇقۇپ كەلگىلى كەتكەن مارىيە چاپسانلا قايت-
تى. ئۇنىڭ چىرايىغا قان يۈگۈرۈپ ئۇلتۇرۇشۇپ قالغان
كۆك كۆزلىرىدە خۇشاللىقنىڭ ئالامەتلىرى جىلۋىلەندى.
— خۇشخەۋەر، شىرىپ، بىزنىڭ ئەسكەرلىرىمىز نېمىس-
لارنى كەينىگە چېكىندۈرۈپ، ئۇكرائىناغا يېتىپ كەپتۇ.
چوڭ يولغا بېرىپ قايتتىم، ئىلگىرى شەرققە قاراپ ماڭ-
غان نېمىس ماشىنىلىرىنىڭ تولىسى ئەمدى غەرپكە كېتىپ
بارىدۇ، — دېدى مارىيە خوشاللىقىدىن شىرىپنىڭ بوينىدىن
قۇچاقلاپ.
شىرىپ بۇ ئۆيدە ياشاۋاتقان توققۇز ئايدىن بېرى
قارا ياغلىق تاڭغان بۇ ئايالنىڭ قاپىقىنى ئېچىپ، بىرەر-
كۈن كۆڭۈللۈك يۈرگىنىنى كۆرمىگەن. دائىم غەم-قايغۇدا
يۈرىدىغان مارىيەنىڭ بىردىن ئۆزگەرگىنىگە ئۇمۇ خوشال.
خۇشخەۋەرنى ئاڭلىغاندا ئۇ پۇتىنىڭ ئاغرىقىنى ئۇنتۇپ،
ئۆزىنى ساقىيىپ كەتكەندەك ھېس قىلدى.
بۇ كېچىسى ئۇلارنىڭ ئۇيقۇسى كەلسۇنمۇ؟! خۇشخە-
ۋەرنى پۈتكۈل يېزىدىكىلەرگە ئېيتىپ چىققان مارىيە خوش-
نىلاردىن بىر بوتۇلكا ھاراق تېپىپ كەپتۇ.
— قېنى، شىرىپ، بىزنىڭكىلەرنىڭ چاپسانراق يېتىپ
كېلىشى ئۈچۈن ئىچىۋېتەيلى، — دېدى.
شۇنچە ۋاقىتتىن بېرى ئۇلار بىر ئۈستەلدە مۇنداق
كۆڭۈللۈك ئولتۇرمىغان. ھاراق ئىچىپ، سەل قىزىپ قالغان
مارىيە قىزلىرى بىلەن دادىسىنى ئەسلەپ ئۇزاق يىغلىدى.
نىمشىقىدۇر ئىلگىرى ھېچنەرسىدىن قورقماي، دائىم شىرىپ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مارىيەنىڭ يېزىسى ئۇتتۇرىسىدىكى ئىستانسىدا بىر كۈن كەچكىچە دىگۈدەكلا يۈردى. يىراقتىكى يۇرتىغا قايتاي دىسە مارىيەگە: «مەن ھېچقاچان سېنى يالغۇز تاشلىمايمەن، سەن مېنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇلدۇرۇپ قالدىڭ. باللىرىڭ مېنىڭ ئۈچۈن قۇربان بولدى» دىگەن سۆزلىرى ئېسىگە چۈشۈپ، ۋىجدان ئۇنى قايتىشقا ئەرك بەرمەيتتى. يۇرتى، بالا - چاقىسى كۆز ئالدىغا كەلسە، سېغىنىش ئۇنى كۆچىيەدۇ. باشقىلار بولسا ئۆزگىچە قارارغا كېلەر ئىدى بەلكىم. لېكىن ئۇ مارىيەگە يولۇقماي كېتەلمىدى. نىمىشقىدۇ ھەممە جەڭدە يۈرگەندە، ئۇنىڭ يۇرتقا كەتكۈسى كەلمەيتتى.

— مەن سېنى گوسپىتالغا كەتكەندىن كېيىن كەلمەمدىكىن دىگەن ئىدىم، — دىدى مارىيە.

ئۇ قايتىپ كەلگەندە «ئۇرۇش تامام بولغىچە مارىيەنىڭ قېشىدا تۇراي، بىر ئاز ساقايغاندىن كېيىن يۇرتقا كېتەرمەن» دىگەن ئىدى.

— سېنى ئۇنتالمايمەن، سەۋئۇي سەن قانلىق جەڭدە تاپقان مۇھەببىتىم!

... سوۋېت ئارمىيىسى ئۇكرائىنانى ئازات قىلغاندا ئۇلارنىڭ دەسلەپكى قىزى تۇغۇلغان ئىدى. مارىيەنىڭ خۇشاللىقىنىڭ چېكى يوق. ئىككىسى غالىبىيەت ئالدىدا تۇغۇلغان قىزىنى نېمىسلار ئۆلتۈرۈۋەتكەن كۆك كۆزلۈك ناتاشانىڭ ئىسمى بىلەن ئاتىدى.

غالىبىيەت كۈنى جەڭچىلەر كەينى - كەينىدىن ئۆز يۇرتلىرىغا قايتىشاتتا.

— سەنمۇ يېزاڭغا قايت. سېنىمۇ يۇرتۇڭدىكىلەر قاچان كېلىدىكىن دەپ تاقەتسىز كۈتۈۋاتىدىغاندۇ. بىز تىرىك بەندە

ۋەتكەندەك بولدى، شۇندىمۇ ئۇ ئۆزىنى يوقاتماي، سەۋرى-تاقەت قىلىپ ئولتۇرماقتا.

— يۈرۈك، مەن سىزنى ياتقۇزۇپ قوياي،— دەپ قول-تۇق تاياقتا تايىنىپ تۇرغان شىرىپ هاراق تەسىرىدە سەل كەيىپ بولۇپ قالغان ئايالنى يولىدى. كۆپتىن بىرى ئورۇن تۇتۇپ، داغدىرىدىن ئۆزۈلگەن ئۇچۇنمۇ، هاراق تەسىرىدە ئۇنىڭ بېشى قايماقتا.

ئۇ مارىيەنى ئاران يۆلەشتۈرۈپ، ئىچكىرىكى ئۆيگە ئېلىپ كىرىپ كارۋاتقا ياتقۇزۇپ، ئۆزى دالاندىكى ئورنى-غا ماڭغان ئىدى، لېكىن ئايال شىرىپنىڭ قولىنى قويۇۋەتمىدى.

— قورقمەن، شىرىپ. مېنى يالغۇز تاشلىما.

— بىغەم ئۇخلاڭ. مەن قېشىڭىزدا.

مارىيە ئۇخلىغاندا ئۆزىمنىڭ كارۋىتىغا كېتەرمەن دەپ قىيسىپ ياتقان شىرىپنى قانداقتۇ غەيرى تەبىئى كۈچ ئايالغا تارتماقتا.

... ئۇ مارىيەنىڭ كارۋىتىدىن ئەتىسى بىراقلا تۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئىككىسى ئورۇنلىرىنىڭ قانداق قوشۇلۇپ كەتكىنىنى ئۆزلىرىمۇ سەزمەي قېلىشتى.

بىزنىڭ جەڭچىلەر دۈشمەننى چېكىندۈرۈپ، ئوكرا-ئىنا يېرىگە يېتىپ كەلگەن مەزگىل. شىرىپ چېرىموخا يېزىسىنىڭ قېشىغا توختىغان هەربى قىسىمغا بېرىۋېدى، ئۇنى دەرهال گوسپىتالغا ئەۋەتتى. ئۇ گوسپىتالدا كۆپ ياتمايلا قولتۇق تايىقىنىڭ بىرىنى تاشلىغاندا، يۇرتىغا قاي-تىش قەغىزىنى بەردى.

ئۇ بۇ قەغەزنى ئېلىپ چىققاندا، گوسپىتال بىلەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

شەمشىدىن يىپىپ-يېنىپلا كۆز ئالدىغا كەلمەكتە. ئۇ بىردە قەۋرىدىكى جەڭچىلەرنى، بىردە يۇرتى بىلەن مارىيەنىڭ قۇچىقىدىكى قىزىنى ئەسلىمەكتە.

بىر چاغدا ئاسماندىن چۇۋالىشىپ قاقىرلار ئۇچۇپ ئۆتتى، بۇ تەرەپلەرگە كېلىپ، شۇنچە يىل ئاسماندا تەلمۈرۈپ قارىسىمۇ بىرەر قېتىم قاقىرلارنىڭ ئۇچقىنىنى كۆرمىگەن شېرىپ ئۇلاردىن ئەمدى ئۈمىتنى ئۈزگەن، تۇيۇقسىز چۇۋالىشىپ ئۇچۇپ كېلىۋاتقان قاقىرلار ئۇنىڭ قەلبىدە ئۆچۈشكە باشلىغان ئويىنى يېڭىلىۋاشتىن ئويغىتىپ، يۈرىكىنىڭ ئەڭ ئاستىنقى قاتلاملىرىدا ساقلىنىپ قالغان ئىسسىق سېزىمنى قوزغىماقتا. ئۇ پىچىرلاپ: «ئىگىز ئۇچقان قاقىرلار، زۆھرەگە سالام دەڭلار» دىدى. بىر ئازدىن كېيىن «ئۇلار نەلەردىن ئۇچۇپ كېلىۋاتىدىكىن. بەلكى زۆھرەمۇ بىر چاغلاردا ئاشۇلاردىن سالام يوللىغان بولغىيدى»—دەپ ئويلىدى. ئۇنىڭ قەلبى ئىسسىپ، تاتلىق ھېس تۇيغۇ ئويغىناماقتا. شېرىپ ئۇن توققۇز جەڭچىنىڭ كۈندىن-كۈنگە پاكارلاۋاتقاندەك سېزىلىدىغان قەۋرىسىگە قارىغاندا، بايىقى سېزىم خۇددى قاتتىق شامالدىن كېيىن پارچىلانغان بۇلۇتلاغا ئوخشاش ئىسىدىن كۆتىرىلىپ، تېنىگە تىترەك ئولاشتى. «مەن ئەمدى بۇ قەۋرىستاندىن يىراق كېتەلمەيمەن. يۇرتتىكىلەر ئاللىقاچان بىزنى ئۆلگەنلەر قاتارىغا قوشۇۋەتكەندۇ. زۆھرەمۇ مېنىڭدىن ئۈمىت ئۈزۈپ، باشقىسىغا تۇرمۇشقا چىقىپ كەتتىمىكىن. ئۇلارنىڭ يېڭىدىن تېچلانغان كۆڭلىنى سەكپارىچىلىككە سېلىپ نىمە قىلاي» دىدى. بىر كۈنى مارىيە: «ئەڭ بولمىغاندا يۇرتقا خەت يېزىپ، ئۆزەڭنىڭ ئامان-ئېسەنلىگىنى خەۋەرلەندۈرۈپ

بولغاندىن كېيىن كۆپ بىلەن كۈنىمىزنى كۆرەرمىز. ھەر ھالدا ئەمدى مەن يالغۇز ئەمەسقۇ، — دەپ مارىيە شېرىپقا كۆپتىن بېرى ئېيتالماي يۈرگەن سۆزىنى ئېيتتى.

شېرىپ خېلى ۋاقىتقىچە ئۈنسىز ئولتۇرغاندىن كېيىن چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ تىندى. بىر تۇرۇپ بۇ ئايالنىڭ ئېيتقانلىرى راستۇ دەيتتى. ئەمما مارىيەنىڭ قۇچىقىدىكى كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ، قولىنى ئاغزىغا سېلىپ شوراۋاتقان قىزغا قارىغاندا، قەلبى ئىسسىپ، باشتا ئويلىغان ئويلىرىدىن كېچىپلا قالدى. بالىنىڭ مېھرى بۆلەكچە ئىكەن. «بۇ بالامنى تاشلاپ قانداقمۇ كېتەرمەن» دەپ ئويلايتتى.

— ئەسلىدە مەن ئون توققۇز جەڭچى بىلەن ئاللىقاچان ئۆلۈپ كەتكەن ئادەم، سەن بولمىساڭ مېنىڭ قەۋرەمۇ شۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قېزىلاتتى. مەن ئۇلارنى تاشلاپ ھېچياققا كېتەلمەيمەن. — ئۇ كۆڭلىدە كۆپ نەرسىنى ئېيتماقچى بولغىنى بىلەن، تىلىغا بۇنىڭدىن باشقا سۆز چۈشمىدى، قەلبىدە داۋالغۇپ، ئوخچۇۋاتقان سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىشنىمۇ لايىق كۆرمەيتتى.

شېرىپتىن باشقا سۆز ئاڭلايمەنمىكىن دەپ ئويلىغان مارىيەنى بۇ سۆزلەر بۆلەكچە تەۋرەندۈرۈۋەتتى. ئۇلار كۆپ ۋاقىتقىچە سۆز قىلماي بىر-بىرىگە يۆلىنىپ ئولتۇردى. ھەرقايسىسى ئۆز ئويى بىلەن بەنت.

بۇ كۈنى شېرىپ ئادىتى بويىچە پۇتىنى ئاۋايلاپ بېسىپ، قەۋرىستان تەرەپكە يالغۇز كەتتى. بايا مارىيەنىڭ ئېيتقان سۆزلىرى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئارام بەرسۇنمۇ؟ قانچە ئويلىماي دېسە، يىراقتىكى ئەل-يۇرت، ئايالى زۆھرە بىلەن ئۇ ئۇرۇشقا ماڭغاندا تەلپۈنۈپ مېڭىپ قالغان ئوغلى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قېتىم زەخىملىنىپ، ئۇۋۇرنىڭ نە بىر قېتىم پەيتلىرىدىن ئۆتسىمۇ، ئاشۇ قېرى سېپىدىگە ئوخشاش ھەممىگە بەرداشلىق بېرىپ مەغرۇر تۇراتتى. بولمىسا يىللار ئىگىز بويلۇق، قاتاڭغۇر ئادەمنىڭ جېنىنى قانچە قېتىم قىيناپ ھاياتنىڭ قايسى قايىنىمىغا تاشلىمىدى؟!

ھاياتتا، ئادەم ئويلىغاندەك بولۇۋەرمەيدىكەن. ئۇنىڭ ئۆز كىتاۋى بار ئوخشايدۇ. شېرىپ يېزىسىغا كەلگەندە يۇرتداشلىرى: «ئۇرۇش تامام بولغاندا نېمىشقا قايتمىدىڭ؟» دەپ كۆپ سورىدى.

تولىمۇ ئېغىر سوئال. ئۇ يۇرتداشلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ قالغاندا نېمە ھەققىدە سورىسىمۇ، لېكىن ئاشۇ سوئالنى بەرمىسىدى دەپ تىلەيدىغان. ئەمدى ئۇ مۇنداق سوئال بەرگەنلەرگە نېمە دەرىنى بىلمەي قىسىلىدۇ. قانچە قىلغان بىلەن ئېيتىپ يەتكۈزەلمەيدىكەنسەن. بۇنىڭ ھەممىسىنى پەقەت ئۆزى كۆرۈپ، باشتىن كەچۈرگەن ئادەملا سېزىدىغان ئوخشايدۇ. ئېيتقان بىلەنمۇ، ئەمدى ئۇنى كىم چۈشەنسۇن. «يېزىنىڭ تېنىدە جېنى بار ھەممە ئادەمى قايتقاندا، سەن نېمىشقا قايتالمىدىڭ؟» دەپ بىرلا سوئال بېرىدۇ. ئۇ مۇنداق سوئالدىن كۆپىنچە قىزلىرىنى قىيالمىدىم دەپ قۇتۇلىدىغان.

بۈگۈنمۇ يىراق چېرىمۇخا يېزىسىدا قوشكېزەكتەك ئۆسۈۋاتقان قىزلىرى ئېسىگە چۈشكەندە، كۆڭلى بىر ئاز كۆتىرىلگەندەك بولدى. ھەقىقەتەنمۇ قىزلىرىنى سېغىنىپ قالغان ئىكەن. ھەي، قىزلار... يۇرتتىكىلەر بىلەن دىدار كۆرۈشتۈرگەنمۇ ئاشۇ قىزلار.

قويساڭچۇ» دېگەن ئىدى. لېكىن شېرىپ خەت يېزىشقا تەمشەلگىنى بىلەن جۈرئەت قىلالمىدى. ئۆتكەن ئىشنى قوزغاپ ئادەملەرگە قايغۇ-دەرت تېپىپ بەرمەي دېدى.

ئۇرۇش توختاپ، چېرىموخا يېزىسىدىكى كولخوزمۇ ئۆز ئەكسىگە كەلتۈرۈلگەندە، بۇ ئەتراپنىڭ ئېتىزلىقلىرىدا ئىلگىرىكىگە ئوخشاش شاۋالدا چايقىلىپ بۇغداي ئۆسۈپ، ئاپتاپپەرەس ساپ-سېرىق رەڭدە چېچەكلەشكە باشلىدى. ئارىدا يەنە ئىككى يىل ئۆتمەيلا مارىيەنىڭ ئىككىنچى قىزى تۇغۇلدى-دە، شۇنىڭ بىلەن ئانا ئۈچۈن ئۆلۈپ كەتكەنلەر يېڭىلىۋاشتىن تىرىلگەندەك بولدى. ھەر كۈنى ئون توققۇز جەڭچىنىڭ قەۋرىسىنى بىر يوقلاپ قايتمىسا كۆڭلى ئىمىن تاپمايدىغان شېرىپ، زاراتكالىقتا يادىگارلىق ئورنىتىپ، ئون توققۇز ئاق قېيىن كۆچىتىنى تىكىپ ئۆستۈرگەندە. بۇ، يېراقتىن ئادەمنى ئۆزىگە بىردىن جەلپ قىلغۇدەك جايغا ئايلانغان ئىدى.

× × ×

تومۇرلىرىنى كەڭ يايغان قېرى سېدە مەغرۇر قەد كۆتىرىپ تۇرىدۇ، كۆز كېلىپ، بىرىنچى ئۈششۈك ماڭغاندىلا بۇ ئەتراپتىكى دەل-دەرەخلەرنىڭ يوپۇرماقلىرى ساپ-سېرىق بولۇپ كەتتى. شېرىپ ئالقىنى بىلەن قېرى سېدىنىڭ يېرىك قوۋزىقىنى سىلىدى. ھۆررەكلىشىپ قاتقان يوغان سېدىنىڭ زەخىملەنگەن يېرىدىن چىپىلداپ سۇ ئېقىۋاتاتتى. «بىچارە سېدە يىغلاۋاتسا كېرەك» دېگەن ئوي كەلدى شېرىپنىڭ بېشىغا. مۇشۇ پەيتتە ئۇمۇ تالاي

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئاردا ئۇزاق ۋاقىت ئۆتمىگەن بىر كۈنى مەكتەپتىن ئەتىگەنلا قايتقان قىزى:

— دادا، سىزنى مەكتەپ دىرېكتورى چاقىرتىۋاتىدۇ، — دېدى.

— نېمە قىلىدىكەن، يە ناچار ئوقۇپ يۈرەمسەن؟ — دېدى شېرىپ.

— ياق، شەھەردىن قانداقتۇ يوچۇن ئادەملەر كەلسە كېرەك.

— يوچۇن ئادەملەر؟!

ئۇرۇش تۈگەپ، ئاردا شۇنچە يىل ۋاقىت ئۆتكىچە شېرىپنى ھېچكىم ئىزلەپ كەلمىگەن ئىدى. ئەمدى ئۇلار كىم بولىدىكىن؟ ئۇ بىر ئاز ۋاقىت كۆپ نەرسە ھەققىدە ئويلىدى.

شېرىپ دىرېكتورنىڭ كابىنېتىغا كىرسە يېشى توختىغان ئايال بىلەن يىگىت ئولتۇرۇپتۇ.

— بۇلار يىراق شەھەردىن كەپتۇ. بۇ ئايالنىڭ يولدىشى سىز بىلەن بىللە خىزمەت قىلغان ئىكەن. يېقىندا بىزنىڭ مەكتەپنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى يېزىمىزدىكى قېرىنداشلار قەۋرىسىگە دەپنە قىلىنغان ئون توققۇز جەڭچىنىڭ ياشىغان جايلىرىنى سىزدىن سوراپ ئېنىقلىغاندىن كېيىن ھەممىسىگە خەت يېزىۋەتكەن ئىكەن. شۇلارنىڭ دەسلەپكىسى — لېيتېنانت كوزلوۋنىڭ ئايالى بالىسى بىلەن كەپتۇ. مەرھەمەت، تونۇشۇپ قويۇڭلار.

مۇنداق ئۇچرىشىش شېرىپنىڭ ئۇخلاپ چۈشىگىمۇ كىرمىگەن. ئۇ تۇيۇقسىز ئاڭلىغان خەۋەردىن كېيىن بىر ئاز ۋاقىتقىچە جىمجىت تۇرۇپ قالدى. كۆز ئالدىغا كۈلتۈك

× × ×

ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇش تامام بولغىنىغا يىگىرمە يىل تولغان مەزگىل ئىدى. بىر كۈنى شېرىپنىڭ كىچىك قىزى چېرىيوخا يېزىسىدىكى مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنى ئۆيگە باشلاپ كەپتۇ.

— بىزگە يېزىمىزدىكى ئون توققۇز جەڭچى قەۋرە ھەققىدە ئېيتىپ بەرسىڭىز، — دەپ ئىلتىماس قىلدى شېرىپتىن ئوقۇغۇچىلار.

باشتا شېرىپ ئۆتكەن كۈنلەرنى ئەسلەپ، ئۇرۇشنىڭ يېڭىدىن بېسىلىشقا باشلىغان غەم-قايغۇسىنى يەنە قوزغىماي دەپ ئوقۇغۇچىلارغا ھەممىنى تەپسىلى ئېيتقۇسى كەلمىگەن، لېكىن قەۋرىگە بېرىپ بۇ يەردىكى جەڭچىلەرنىڭ قىياپىتىنى بىر-بىرلەپ كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزگەندە، ئۇلارنىڭ قەھرىمانلىقىنى يوشۇرۇشقا كۆڭلى چىدىمىدى.

— باللار، بۇ يەرگە سىلەرنىڭ بۈگۈنكى بەختلىك ھاياتىڭلار ئۈچۈن جېنىنى قۇربان قىلغان ئون توققۇز جەڭچى كۆمۈلگەن. سىلەرنىڭ مۇشۇ ئادەملەرنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇماي ئەسكە ئالغىنىڭلار ئۈچۈن كۆپ رەھمەت، — شېرىپ كۆپچىلىكنىڭ ئوتتۇرىسىغا چىقىپ سۆزلەپ ئۆگەنمىگەنلىكى ئۈچۈنمۇ ۋەقەنى قىسقىلا ئېيتتى. ئاندىن ئۇ قېرىنداشلار قەۋرىستانىدا دەپنە قىلىنغان جەڭچىلەرنى بىر-بىرلەپ تونۇشتۇرۇپ چىقتى.

— شېرىپ ئاغا، بىز بۇنىڭدىن كېيىن قەۋرىستانلىقنى ئۆز غەمخورلۇقىمىزغا ئالىمىز، — دەپ ئوقۇغۇچىلار كۆپ ۋەدە بەردى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دىدى ئايالى مارىيەگە.

بىر كۈنى شېرىپ قەۋرىستاندىن قايتىپ كېلىۋاتقاندا پوچتالىيون قىز ئۇچراپ قالدى:

— شېرىپ چوڭ دادا، سىزگە خەت كەلدى،— دەپ ئۇنىڭ قولىغا تۆت بۇرجەكلىك كۆك كونۋېرتنى تۇتقۇزدى.

شېرىپ ھاڭ-تاڭ بولۇپ، نېمە دەپ نېمە قىلارىنى بىلمەي، خەتنى تۇتقان پېتى تۆت كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا شۈدىيىپ ئۆرە تۇرۇپ قالدى. ئۇ ئۇرۇش توختىغان يىگىرمە يىلدىن بېرى بىرەرسىگە خەت يېزىپ، خەت كۈتكەن بەندە ئەمەس. «خەت كەلدى» دېگەن سۆز ئۇنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكىنىگە قاي زامان؟ ئەمدى بۇگۈن شۇ سۆز قۇلاق تۈۋىدە يېڭىۋاشتىن ئاڭلانغاندا، ئۇنىڭ كۆزلىرى تورلىشىپ كەتتى.

ئۇ ئولتۇرۇشۇپ قالغان كۆزلىرىنى قاتتىق يۇمۇپ، يەنە ئاچتى. ياق، شېرىپنىڭ كۆزلىرى توغرا كۆرگەن ئىكەن. ئەجەپ، ئىلگىرى باتالىيون پوچتالىيونى ئېلىپ كېلىدىغان خەتتىكى زۆھرە يازىدىغان ئادرېس! رايونى، يېزىسىمۇ شۇ ياكى بۇ خەت شۇ چاغلاردا يېزىلىپ، تېخىچە مېنى تاپالماي يۈرەمدىكىن؟ دېگەن ئويغىمۇ كەلدى شېرىپ، ئەمما خەت يېڭىدىن يېزىلىپتۇ. ئۇرۇش يىللىرى يېزىپ كېلىدىغان خەت ئۈچ بۇرجەكلىك ئىدى. شېرىپ كونۋېرتتىكى ئادرېسقا كۆز يۈگۈرتۈپ «شېرىپوۋ شەمشىدىن» دېگەن سۆزلەرنى ئوقۇغاندا، يۈرىكى تېخىمۇ قاتتىق سوقۇشقا باشلىدى.

— شەمشىدىن، مېنىڭ ئوغلۇم! — ئۇ ئۈنلۈك سۆزلەپ

قاردا قىزىل قانغا مىلىنىپ جەڭ قىلغان لېيتېنانت كەلىۋەتتى.

— سېنىڭ داداڭ قەھرىمانلارچە قۇربان بولدى. ئۇنى مەن ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، پەخىرلەنسەڭ بولىدۇ، بالام، — دېدى شېرىپ كوزلوۋنىڭ ئوغلىغا.

قەۋرىگە بارغاندا، روتا كوماندىرىنىڭ ئايالى كۆز ياش قىلىپ، ئۇزاق يىغلىدى. ئوغلى بولسا دادىسىنىڭ قەھرىمانلىقى ھەققىدە كەينى-كەينىدىن سورايتتى.

لېيتېنانتنىڭ ئوغلىنى كۆرگەندە، ئۇ ئۇرۇشقا ئاتلانغاندا ئانىسى بىلەن قالغان شەمشىدىننى ئەسلىدى. «دادام قانداق قەھرىمانلىق قىلدىكىن، دەپ بىلگۈسى كېلىدىغاندۇ. ئەجەپ شۇ ئوغلۇمنى ئاتا مېھرىگە قاندۇرماي، يېتىم قىلدىمغۇ» دېدى.

ئۇلار كېتىپ، كۆپ كېچىكمەيلا شېرىپنىڭ قىزى مەكتەپكە يەنە ئىككى جەڭچىنىڭ بالىلىرىدىن خەت كەلگەنلىكىنى ئېيتتى. ئىنسان دېگەن يەر بېسىپ يۈرسىلا، ئۇچراشماي قالمايدىغان ئوخشايدىغۇ؟! مۇشۇ ئوي ئۇنىڭ ئېسىگە يىراق ئىلى ۋادىسىدىكى بالا-چاقىسىنى سالدى. قانچە ئويلىمايمەن دېگەن بىلەن كۆڭلىنى باغلاپ قويغىلى بولمايدىكەن... ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەقىقەتنى يوشۇرۇش مۇمكىنمۇ؟

— قازاقىستاننىڭ ئىلى ۋادىسىدا سىلەرنىڭ ئاكاڭلار بار، — دېدى بىر كۈنى ئۇ قىزلىرىغا. بۇنى ئېيتماسقا ئۇنىڭ ئىنسانىي ۋىجدانىمۇ چىدىمىدى، — قانچە قىلغان بىلەن قېنى بىر ئەمەسمۇ. ئوغلۇم ساق-سالامەت ئەر يەتكەن بولسا بىزدىن كېيىن تونۇشۇپ ئارىلىشىپ يۈرەر، —

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ئاكاڭدىن خەت كەپتۇ، قىزىم! بىلەمسەن، مەن سىلەرگە قازاقىستاندا ئاكاڭلار بار دەپ ئېيتىۋىدىمغۇ، ئاشۇ ئاكاڭ مېنىڭ تۇرىدىغان جايىمنى ئىزلەپ تېپىپ، خەت يېزىپتۇ. ئۇنىڭ بالا-چاقىسى بار ئىكەن... مەن تېخى ئۇلار مېنى ئۇنتۇپ كەتكەن چېغى دەپتىمەن...

— دادا، سەن ئاۋۇ كۈنى ئاكىمىز ھەققىدە سۆزلەپ بەرگەندىن كېيىن بىزنىڭ سىنىپنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن شۇ غەيرەت يېزىسىغا خەت يېزىۋەتكەن ئىدىم.

— شۇنداقمۇ؟ — شېرىپ قىزىغا خۇددى دەسلەپكى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك قارىۋاقتا. قىز بالا دېگەن ئاتا-ئانىغا بولەكچە كۆيۈمچان بولامدۇ ياكى پەقەت شېرىپنىڭ قىزلىرىلا شۇنداقمىكىن، ئۇلارنىڭ دادىسىغا مېھرى ئالايى-تەنلا كۈچلۈكتۇ. مۇشۇ پەيتتە ئۇنىڭغا كىچىك قىزى ھەممىدىن ئەزىز سېزىلەتتى.

— سىنىپىڭلاردىكى ئوقۇغۇچىلارغا مېنىڭ رەھمىتىمنى ئېيتىپ بار، — ئۇ قىزىنىڭ ئىسسىق مەڭلىيىدىن سۆيدى، — يۈر، چاپسانراق ئۆيگە بارايلى. بۇ خۇش خەۋەرنى ئاپاڭ بىلەن ھەدەڭمۇ ئاڭلاپ قالسۇن.

شېرىپ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىدىن بەك رازى. ئۇلارنىڭ يېزىنىڭ ئۆپچۆرىسىدىكى قەۋرىلەردە دەپنە قىلىنغان جەڭچىلەرنىڭ ئىسىملىرىنى ئېنىقلاپ، يۇرتىغا خەت يېزىپ، قەھرىمانلىقلىرىنى خەۋەرلىگىنىگە تولىمۇ خۇشال.

× × ×

شېرىپ غەيرەت يېزىسىدىن ئالغان خەتكە جاۋاپ

خەتنى مەيدىسىگە چىڭ باستى. كۆزلىرىدىن ئاققان ئىسسىق ياشنىڭ كونۋېرتقا تامچىلىغىنىنىمۇ سەزمىدى، — مەن ئۆلۈپ كەتتىم دىسەم، ئۇلار مېنى قارا يەرگە كۆمۈشكە قىيماپتۇ... بۇ خەت قانداقلارچە كەلگەندۇ؟

شېرىپنىڭ ئوق تېگىپ، زەخىملەنگەن سۆيەكلىرى يەنە سىقىراپ ئاغرىماقتا. ئۇ ئۆيىگە قايتماي، ئاغرىۋاتقان پۇتىنى ئاۋايلاپ بېسىپ، قېرىنداشلار قەۋرىستانىغا كەلدى. ئۆزى ياسىغان ئورۇندۇققا ئولتۇرۇپ قانلىق جەڭ مەيدانـلىرىدىن بىللە ئۆتكەنلەرنىڭ قەۋرىدىن كۆز ئالماي ئۇزاق قارىماقتا.

— ئاغىنىلەر، بىزنى ئەل-يۇرت ئۇنتۇماپتۇ. بىز ئۆلۈپ كەتسەكمۇ، تىرىكلەر قەلبىدە ھايات ئىكەنمىز، — دەپ خېلىلا قاتتىق سۆزلىگەندەك قىلىۋىدى، لېكىن ئۇنىڭ ئۈنى ئارانلا چىقتى.

ئۇ كونۋېرتنى ئاۋايلاپ ئېچىپ، خەتنى ئالدىرىماي ئوقۇماقتا. ئوغلى يازغان خەتتىكى «دادا» دىگەن سۆزلەرنى يېنىپ-يېنىپ تەكرارلىغاندا ئۆكە-ئۆكسى بوشاپ، قەلبىدە يىراق يېزىسىدىكى ئوغلىغا بولغان چەكسىز مېھرى ئويغانماقتا.

— دادا، سەن بۇ يەردە ئىكەنسەنغۇ. مەن سېنى ئىزلەپ پۈتكۈل يېزىدىكىلەرنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىپ چىقتىم، كەچ كىرگەندە نىمە قىلىپ ئولتۇرىسەن؟ يۈرە، ئۆيگە قايتايلى.

شېرىپنىڭ ئويىنى قىزىنىڭ سۆزى بۆلۈۋەتتى. ئۇ پەقەت ئەمدىلا ئالتۇن رەڭلىك كۈننىڭ قويۇق جاڭگال كەينىگە مۆكۈپ، قاراڭغۇ چۈشكىنىنى بايقىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تۇردى. ئۇنىڭ دىمىغىدا ئىلگىرى قىزلىرىنى قۇچاقلاپ سۆيگىنىدە پۇرىغان ئالاھىدە پۇراق ئۇرماقتا. بۇ پۇراق ئاتىغا كەڭ دالىدا ئۆسىدىغان شۇۋاقنى ئەسلەتتى. شېرىپقا ئوغلى بىلەن يىراقتىكى چارەك ئەسىردىن بېرى كۆرمىگەن يۇرتىنىڭ پۇرىقى بىللە كەلگەندەك سېزىلمەكتە.

— سەنلا قۇچاقلامسەن؟ بىزگىمۇ قويۇپ بەرسەڭ، — دەپ مارىيە شەمشىدىنگە يېقىنلاشقاندىلا، شېرىپ كۆزىنىڭ يېشىنى ئېرتىپ، ئوغلىنىڭ قېشىدىن كەتتى. ئاندىن شەمشىدىننى مارىيە بىلەن كىچىك قىزى سۆيدى.

— قېنى، ئاكاڭنى ئۆيگە باشلاڭلار. يول مېڭىپ ھېرىپ كەتكەندۇ.

ھەممىسى ئۆيگە كىردىشتى.

— شەمشىدىن ئاكام دادامغا قۇيۇپ قويغاندەكلا ئوخشايدىكەن، — دېدى چوڭ قىزى.

ئۆيدە كۆپىنچە شەمشىدىن بىلەن مارىيە پاراڭ قىلىشتى. مارىيە قازاقىستاننىڭ تەبىئىتى، يېمەك - ئىچمەك ۋە شەمشىدىننىڭ بالا - چاقىسى ھەققىدە سورايتتى. شېرىپ بولسا، خوددى خىيال چاققان ئادەمگە ئوخشاش تاماكىسىنى كەينى - كەينىدىن شوراپ جىم ئولتۇرماقتا.

— ئاپاڭنىڭ سالامەتلىكى قانداق؟ — دەپ سورىدى بىر چاغدا ئۇ.

— ياخشى.

شېرىپ يەنە جىم بولدى. ئۇلارنىڭ پارىڭى باغلاشماي، چاپسان - چاپسانلا ئۈزۈلۈپ قالاتتى.

— دادامنىڭ ئانا تىلىدا سۆزلىگىنىنى دەسلەپ ئاڭلاۋا-تىمەن. مېنىمۇ ئۆگىتىپ قويغىنا، دادا. مەن ئۇيغۇرچە

قايتۇرۇپ، كۆپ كېچىكمەيلا چېرىموخا يېزىسىغا ئاسماندىن چۈشكەندەك، بالىسى شەمشىدىن كەلدى.

چوڭ قىزى ئۆيگە باشلاپ كىرگەن، چىرايى كۈندە قارىيىپ كەتكەن ئىنچىكە، ئېگىز بويلۇق يىگىتنى كۆرگەندە شېرىپنىڭ يۈرىكى بۆلەكچە ئىتتىك بىر رىقتى. ئۇ قىزى يوچۇن يىگىتنىڭ ئىسمىنى ئېيتىپ تونۇشتۇرماستىنلا بۇ ئۆزىنىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىنى سەزدى. ئەمما ئۇ سەۋرى تاقەت قىلىپ، ئۆزىنى تۇتتى، ئىچىدە غەيرى تەبىئى كۈچ داۋالغۇپ، ئاشۇ ناتونۇش يىگىتكە ئىتتىرىۋاتسىمۇ، نىمىشقىدۇ قىزى ئۇنى ھويلىغا باشلاپ كىرىپ تونۇشتۇرغىچە بەندىگىدە قوزغالماي ئولتۇردى.

— دادا، بۇ ئاۋۇ كۈنى خەت يازغان ئاكىمىز، قازاقىستاندىن بىزنى ئىزدەپ كەپتۇ.

شېرىپ ئۆزىنى قانچە چىڭ تۇتۇشقا تىرىشقان بىلەن چىدىيالىغۇنىمۇ؟! ئۇنىڭ ئىككى كۆزىدىن ياش ئاقماقتا.

— شەمشىدىنمۇ سەن! — شېرىپ باشقا سۆز قىلىپ ئولتۇرمىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ بىر-ئىككى قەدەم ئىلگىرى ماڭار-ماڭماستىنلا پۇتلىرى تىترەپ، ئۆزىنى ماغدۇرىدىن كەتكەندەك ھېس قىلدى. ئۇلار گىرە سېلىشىپ قۇچاقلىشىپ كەتتى.

شېرىپنىڭ بىر-ئىككى كۈندىن بېرى ئۇستۇرا تەگمىگەن يىرىك مەڭزىگە ئوغلىنىڭ يۇمشاق يۈزى تەككەندە قەلبىنىڭ تۆرىدە ساقلىنىپ قالغان، پەقەت ئۆزى تايىقان بالىلارغا تاللىق بۆلەكچە بىر ئىسسىق مېھىر ئويغانماقتا. ئاتا گەپ-سۆز قىلماي ئوغلىنى قۇچاقلىغان پېتىچە ئۇزاق

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— سىڭنى ئىزلەپ كەتكىلى كەلدىم، دادا، — دېدى بىر ۋاقىتتا شەمشىدىن جىمجىتلىقنى بۇزۇپ.

— ئىزلەپ كەتسەڭ، كېتەمەن!

شەمشىدىن مۇشۇ سۆزنى كەچقۇرۇنلۇغى ھەممىسى تاماقتا ئولتۇرغاندىمۇ قايتىلىدى.

— بىز نىمە دەيمىز، ئۆزى بىلسۇن. ئۇرۇش توگىگەن يىلى مەنمۇ سىڭنىڭ ئەل-يۇرتۇڭ، بالا-چاقاڭ بار، كەت دىگەن ئىدىم. ھىلى بولسىمۇ كەچ ئەمەس. ياشلىقتا ھەر نىمە دىگەن بىلەن قېرىغانسىرى تۇغۇلغان يۇرتقا تارتىدىغىنىمۇ تەبىئى. قىزلارمۇ چوڭ بولۇپ كەتتى. مانا كەنجىمىز بۇ يىل ئونىنچى سىنىپنى تاماملايدۇ. ئامانچىلىق بولسا، ئىككى ئارىلىقتا بېرىپ-كېلىپ يۈرەر. سىڭنىڭمۇ باللىقتا ياراپ. دادىڭنى ئىزلەپ كەلگىنىڭگە رەھمەت، بالام، — مارىيەنىڭ سۆزى بۇ يەرگە كەلگەندىن بېرى بىرەرسى بىلەن ئىچىلىپ-يىيىلىپ مۇڭدىشالماي يۈرگەن شەمشىدىنگە بەك ياقتى.

— سىزنىمۇ تاشلىمايمىز، مارىيە ھەدە، چاپسان-چاپسان كېلىپ، يوقلاپ ھالىڭىزدىن خەۋەردار بولۇپ تۇرىمىز. بىزنىڭ يېزىغىمۇ كېلىڭ.

شەمشىدىن يېڭى ئەللىكتىن ئېشىپ قالغان ئاق سېرىق ئايالنىڭ قاپىغى ئېچىلماي يۈرسە ئاچچىغى يامانمىكىن دەپ تەشۋىشلەنگەن ئىدى. ئەمما دادىسىنىڭ ئايالى ئۇ ئويلىغاندەك ئەمەس ئىكەن. ئاق كۆڭۈل ئانىنىڭ مۇئامىلىسى، سىڭىللىرىنىڭ ئاكىسىنى كۆرگەندە ئاغزى-قۇلىقىغا يەتكۈدەك خوشال بولۇشى ئۇنى ھاياجانلىقتا بۆلمەكتە. ئەمدى ئۇ ئۆزىنىڭ بۇلارنىڭ ئالدىدا دادىسىنى ئىزلەپ

سۆزلەشنى خالايمەن، — دەپ كىچىك قىزى شېرىپنىڭ بوينىغا ئېسىلدى.

— ئاكاڭغا قوشۇپ قويايلۇق. ئۇيغۇر قىزلىرى بىلەن ئويناپ، داداڭنىڭ يۇرتىنى كۆرۈپ كەل.

دەسلەپكى قېتىم ئۇلار بىر بىرىگە ئانچىلا ئىچەكىشىپ كېتەلمىدى. شېرىپمۇ ئوغلىغا قىسقا-قىسقىلا سوئال بېرىپ، بىر نەرسىلەرنى سوراپ قوياتتى، شەمشىدىنمۇ لايىقىدىلا جاۋاپ قايتۇرغىنى بولمىسا ئوشۇق سۆز قىلمايتتى.

— ئۇرۇش توگىگەندە نىمىشقا يۇرتقا قايتمىدىڭ؟ — دىدى شەمشىدىن ئەتىسى دادىسى بىلەن خالى قالغاندا.

— قىزلىرىمنى قىيمىدىم، — شېرىپ قۇربان بولغان جەڭچىلەر ۋە ئۆزىنى ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرۇپ قالغان مارىيە ھەققىدە ئېيتاي دىدى-دە، يەنە ئۆزىنى تۇتتى. قانچە قىلغان بىلەن بالىغۇ، مېنىڭ قەلبىمنى نەدىن چۈشەنسۇن دىگەن ئويغىمۇ كەلدى. شەمشىدىنمۇ دادىسىدىن بۇ ئىشنىڭ تېگى-تەكتىنى سۈرۈشتۈرۈپ كەتكىنى يوق.

ئەتىسى شېرىپ ئوغلىنى قېرىنداشلار قەۋرىسىگە ئېلىپ باردى.

— دۈشمەن بىلەن ئېلىشىپ، بىر روتىدىن يىگىرمىمىز قالغان ئىدۇق، ئەمما چېرىدوخا يېزىسى ئۈچۈن بولغان جەڭدە مېنىڭدىن باشقىسى مۇشۇ يەردە قۇربان بولدى. يالغۇز قالغان ئېغىر ئىكەن...، — بۇ قېتىممۇ ئوغلىغا ھەممىنى تەپسىلى ئېيتاي دەپ تەمشەلسىمۇ، جۈرئەت قىلالمىدى، مۇنۇ قەۋرىلەر ئوغلىغا قانداق تەسىر قىلغىنىنى شېرىپ سەزمىگەن ئىدى. ئەمما ئۆزى ئىككى تال پاپىروسنى چېكىۋەتكىچە بىر ئېغىز پاراڭ قىلماي، قەۋرىلەرگە قاراپ جىم ئولتۇردى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

توگەپ يىغلىۋەتتى. ئۇنىڭ تۇيۇقسىز دەرۋازىغا يۆلىنىپ كۆزىنىڭ يېشىنى ئېرتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەندە شېرىپنى ئۇزىتىپ چىققانلارنىڭ ھەممىسى چوڭقۇر نەپەس ئېلىشتى.

— كۆڭلۈڭنى بۇزۇپ، نېمىشقا يىغلايسەن، دادام كەتكەن پېتىچە قايتىپ كەلمەيدىغۇ دەمسەن، كېلىدۇ، بىزمۇ سېغىنغاندا بارىمىز، — دېدى مارىيەنىڭ قولتۇغىدىن يۆلەپ تۇتقان چوڭ قىزى.

— ياق، يىغلىمايمەن. پەقەت ئۆتكەن كۈنلىرىم ئېسىمگە چۈشۈپ قالدى، — دەپ مارىيە دەرھال كۆز يېشىنى ئېرتىپ، ئۆزىنى زورىغا تۇتتى، لېكىن مەيۈسلەندى.

— مەن كەتكەندىن كېيىن سەن قايغۇرۇپ، ئۆزەڭگە ئاغرىق تېپىۋالما، — پات-پات كېلىپ تۇرىمەن، — دېدى ئايالىنى بەزلىگەن شېرىپ. ئەمما ئۆزىنى ئاچا يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قالغان ئادەمدەك ھېس قىلغان شېرىپمۇ بۇ قېتىم قەلبىدىكى سۆزىنى ئېيتالمىدى.

— مېڭىۋەر، يولۇڭ بولسۇن، — دېدى مارىيە يولدىشىنىڭ مۈرىسىدىن تۇتۇپ.

شېرىپمۇ بىرى قولىدىن يېتىلەپ كېتىپ بارغاندەك ماڭايمۇ-ماڭمايمۇ دەپ ھويلىدىن ئارانلا چىقتى. ئاتا- بىلەن بالا بىللە قايتقاندىمۇ بىر بىرى بىلەن ئېچىلىپ-يېيىلىپ سۆزلىشىپ كېتەلمىدى. يۇرتىدىن خەت ئالغاندا ئوغلى ھەققىدە ئويلاپ، ئۇنى بىر كۆرۈشكە تەشنا بولغان شېرىپ، ئەمدى شەمشىدىنگە كۆپىنچە يەر ئاستىدىن قاراپ قوياتتى. نېمىشقىدۇر، ئۇ ئوغلىنىڭ مۇشۇ تۇرقىدىن كۆرە

كەتكىلى كەلدىم دېگىنىگىمۇ خىجالەت بولاتتى. پەقەت شەمشىدىن دادىسى بىلەن ئېچىلىپ مۇڭداشمىغىنىغىلا قىسىلاتتى.

مارىيەمۇ شەمشىدىنگە داداڭنى ئېلىپ كېتىمەن دېسەڭ ئۆز مەيلىڭ، دېگەن سۆز ئاغزىدىن چىقىپ كەتسىمۇ، كۆڭلىدە ئۇنى ئەۋەتىشكە كۆڭلى قىيمايتتى. مارىيە بۇ سۆزنى ئېيتقاندا ئۆزىنى بىرى يۈرىگىگە يىڭنە سانچىۋاتقاندەك سەزدى. شۇنچە يىل ئۆي-ئوتاق بولغان يولدىشىنى قانداقمۇ قىيسۇن! ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە دېگىنىنى پەقەت كېيىن ئۇققاندەك، خېلى ۋاقىتقىچە سۆز قىلالماي، چىشىنى-چىشىغا بېسىپ تۇرۇپ قالدى.

شېرىپ ئۇرۇش تامام بولغان يىلى قايتسا، مارىيە بۈگۈنكىدەك ھەسرەت چەكمەس ئىدى بەلكى. ئەمما چارەك ئەسىر بىر ئائىلىدە تۇرغان يولدىشىغا مۇشۇ سۆزنى ئېيتقىنىغا ئەمدى ئۆزى پۇشايمان قىلىپ، ئۇ كۈنى كېچىچە ئۇخلىيالمىدى. ئۇلار بۇرۇن ياتسىمۇ، ئەمما ھەر ئىككىلىسى بۇ گەپنى تېپىشىشكە بىر بىرىدىن ئېھتىيات قىلغاندەك، ئۇلۇق كىچىك تىنىپ، ئىچىدە بۇرۇقتۇم بولاتتى.

شەمشىدىن چېرىمۇخا يېزىسىدا يۈرگەندە، مارىيە بىلەن شېرىپ بىر قارىغان ئادەمگە بۆلەكچە كۆڭۈللۈك كۆرۈنگەن بىلەن ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسىنىڭ بېشىغا بۆلەكچە بىر غەم-قايغۇ چۈشكەن ئىدى.

شەمشىدىن دادىسىنى ئېلىپ ماڭغاندىلا، ئۇلارنى كوچىغا ئۇزىتىپ چىققان مارىيە شۇنچە كۈندىن بېرى ئۆزىنى مەھكەم تۇتۇپ چىدىغان بولسىمۇ ئەمدى تاقىتى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئېلىپ كەلگەن كۈن چۈشتى.

ئۇ يۇرتىغا قايتىپ كېلىۋاتقاندا زۆھرە ھەققىدە بالىسىدىن سوراي دەپ تەمشەلدى، لېكىن ئېھتىيات قىلىپ، تىلى بارسۇنمۇ؟!

ماشىنا توپ-توغرا زۆھرەنىڭ ھويلىسىغا توختىشى بىلەن شېرىپ ۋاڭ-چۇڭدا ھېچكىمنى تونۇمىدى. ئۇ ماشىنىدىن چۈشۈپ ئۈلگۈرمەستىنلا بەزىلىرى بوينىدىن قۇچاقلاپ، بەزىلىرى قولىدىن تۇتۇشاتتى. لېكىن ئۇ ئۆزىنى قورشىغانلارنىڭ ھېچقايسىسىغا پەرۋا قىلماي، كۆپچىلىكنىڭ ئارىسىدىن زۆھرەنى ئىزلىمەكتە. شېرىپ پەقەت غورۇ ئاتلاپ ھويلىغا كىرگەندە، ئادەملەر:

—زۆھرەخېنىم، خۇش خەۋەر، شېرىپكام كەلدى،—دەپ چۇقۇرۇشۇپ ئىشىك تۈۋىدە تۇرغان موماينىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈشكەندىلا شېرىپ زۆھرە ئاشۇ بولمىغىيدى» دەپ ئويلىدى. ئەمما نېمىشقىدۇ، ئۇ بوسۇغىدا ئۆرە تۇرغان مومايىنى زۆھرەگە ئوخشاتقۇسى كەلمىگەندەك، ئۇنى بىر چەتتە توپلىشىپ تۇرغان ياش ئاياللارنىڭ ئارىسىدىن ئىزلىمەكتە.

شېرىپ يېقىنلىشىشى بىلەن بوسۇغىدىكى يۈزلىرىنى قورۇق بېسىپ، مۈكچەيگەن موماي بېشىغا تاڭغان ياغلىقىنىڭ ئۇچىنى كۆزىگە تۇتۇپ يىغلىۋەتتى. پەقەت شۇ چاغدىلا شېرىپ ھەقىقەتەن زۆھرە مۇشۇ ئىكەنلىكىگە چۈشىنىپ، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ بېشىنى سىلىدى.

—نېمىشقا يىغلايسەن؟ مەن تىرىكقۇ. ئۆزەڭنى باس،—باشقا دەيدىغان سۆز يوقتەك ئۇ بىر ئېيتقىنىنى قايتىلىماقتا.

—قېنى، ئۆيگە يۈرۈڭلار،—دېگەن شەمشىدىنىڭ

ئىككى ياشلىق چاغلىرىنى كۆپرەك ئەسكە ئالماقتا. ئوغلىنى
كىچىكىدىن ئۆز قولىدا بېقىپ ئۆستۈرمىگەن ئۈچۈنمۇ،
ئەمدى چوڭ بولۇپ قالغاندا ئۇچراتقاندا، ئانچىلا ئىچەكە-
شىپ كېتەلمىدى. «ئەسلىدە، بالا دېگەن كىچىك چاغدىلا
تاتلىق ئوخشايدۇ. ئۇلار چوڭ بولۇپ ئۆزلىرىنىڭ باللىرى
هاياتقا كەلگەندە ئاتىلىرىنى ئۇنتۇپ قالامدۇ نېمە؟! باللار
بىلەن بىر قازاندا تاماق ئىچىپ، بىر ئۆيدە ئۆسمـەمۇ
كۆڭلى بۆلۈنۈپ كېتىدىغان ئوخشايدۇ. قىزلىرىم خەۋەر
قىلمىسىمۇ بولغان. يېپىق قازان يېپىق بويىچە قېلىۋەرسە
ياخشىدى، بەلكى» دېگەن ئويغىمۇ كېلەتتى ئۇ.

شېرىپ بىلەن شەمشىدىننىڭ ھەر ئىككىلىسى كۆڭلىدىكى
ئويلىرىنى بىربىرسىگە ئېچىپ ئېيتالماي قىينىلاتتى.
شۇڭلاشقا شېرىپ ئۇزاق يولنى كۆپىنچە تىك-تاك قىلىپ بىر
خىل مۇڭغان ۋاگون دەرىزىسىدىن دالىغا قاراپ ئولتۇرۇپ،
كەينى-كەينىدىن تاماكا چېكىپ ئۆتكۈزۈۋەتتى.

× × ×

شېرىپ يانچۇقىدىن تاماكىسىنى ئېلىپ تۇتاشتۇرۇپ،
بولۇق-بولۇق شوراپ چەكمەكتە. كۆز ئالدىغا بايا ئۆيدىن چىقـ
قاندا ئېتىكى تولىمۇ كەڭ تىكىلگەن كۆينەك كىيىپ، قۇچىقىغا
نەۋرىسىنى ئېلىپ، سۇپىدا ئولتۇرغان زۆھرە كەلدى.

— نېمانچە قېرىپ كەتكەندۇ؟ ھەقىقەتەن، بىز
ياشايدىغىنىمىزنى ياشاپ، كۆرىدىغىنىمىزنى كۆرۈپ بولساق كېـ
رەك، دەپ ئويلىدى ئۇ.

زۆھرە ھەققىدە ئويلىغاندا، ئېسىگە ئوغلى يۇرتىغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— بىر كۈنى بىزنىڭ باللارنىڭ دادىسىمۇ سىزگە ئوخشاش گەپ - سۆز يوقلا كىرىپ كېلەمدىكىن تاڭ ... زۆھرە-خانىنىڭ نەچچە يىلدىن بېرى تۆككەن كۆز يېشى بىكار كەتمىدى، — دەپ قىوياتتى بەزى ئاياللار.

ئۇلار بۇ كۈنى تولىمۇ كەچ ياتتى. كېلىنى شېرىپ بىلەن زۆھرەگە سارايغا ئورۇن سېلىپ بېرىپ، ئۆزلىرى دالان-غا چىقىپ كەتتى.

— يۇر، بىز بىلەن ئوخلا، — دەپ كېلىنى بۇ كۈنى دائىم مومىسىنى قۇچاقلاپ ياتىدىغان ئۈچ ياشلىق قىزنى باشلاپ چىققان ئىدى. ئەمما مومىسىنى قۇچاقلاپ يېتىپ ئۆگىنىپ قالغان قىز ئايرىلسۇنمۇ؟!

— مەن مومام بىلەن ياتىمەن، — دەپ يىغلاپ ئۆيىنى بېشىغا كىيدى.

— ھەي، بالىنى قىيناپ نېمە قىلىسىز. ئۇنىڭدىن كۆرە يېتىۋەرسۇن، — زۆھرەنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان نەۋرىسى سارايغا قايتىپ كىردى.

بۇ كۈنى كېچىسى زۆھرە ئۈچ ياشلىق نەۋرىسىنى قۇچاقلاپ ياتتى، يىگىرمە بەش يىلدىن بېرى كۆرۈشمىگەن شېرىپ بىلەن زۆھرە بىر ئۆيدە يالغۇز قالغاندا، ھەر ئىككى-سىنىڭ بىر بىرىگە ئېيتىدىغان سۆزلىرى كۆڭلىدە سايراپ تۇرغىنى بىلەن، شۇنچە يىل كۆرۈشمەي، يات ئادەملەردەك بولۇپ كەتكەن ئىككىسى ئۇ سۆزلەرنى ئېھتىيات قىلىپ سىرتقا چىقىرىشقا قۇدرىتى يەتمەيتتى، ئۇلار قانداقتۇ بىر نەرسىدىن قىسىلغاندەك بولىدۇ.

— ئىچىڭگە قۇرۇت كىرىۋالمىغاندىن كېيىن تېپىرلىماي تېچ ياتساڭچۇ، — دەپ زۆھرە ئۈچ ياشلىق نەۋرىسىنى نوقۇش-

تەكلىۋى ئاڭلانغاندىلا ھەممەيلەن ئىچكىرىگە كىرىشتى.

شېرىپ تۆرگە ئۆتتى. زۆھرە بولسا نەۋرىسىنى قوچىقىغا ئېلىپ بوسۇغىغا يېقىن ئولتۇردى. ئۇ تېخىچىلا ياغلىقىنىڭ ئۇچىنى كۆزىدىن ئالماي يىغلىماقتا. ئەمما شېرىپ زۆھرەنىڭ ئۇرۇش تۈگەپ، ئارىدا ئوتتۇز يىلدەك ۋاقىت ئۆتسىمۇ، يولدىشىم تىنچ-ئامان كەلدى، دەپ خۇشاللىقتىن يىغلاۋاتقىنىنى ياكى شۇنچە يىلدىن ئۇنىڭ يولىغا قاراپ تەشنا بولۇپ كۈتكەندە كەلمەي، ئەمدى يۈرەك ئوتى ئۆچۈپ قېرىلىق يەتكەندە، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا سازايى قىلىپ نومۇسۇمنى تۆكۈۋاتىدۇ، دەپ خاپىلىقتىن يىغلاۋاتقىنىنى بىلەلمەي ئىككى ئويدا خىجالەت ئىدى.

— قويۇڭ زۆھرەخان، كۆپ يىغلىغان يامان، — دەپ قېرىلار تۆشمۇ-تۆشتىن بەزلىمەكتە. تۆردە بېشىنى ساڭگىلىتىپ ئولتۇرغان شېرىپ گەپكە كۆپ ئارىلاشمايتتى. يۇرت قېرىلىرىمۇ ئۇنىڭدىن ئۇرۇش تامام بولغاندىن بېرى نەدە يۈرۈپ، نېمە قىلغىنى ھەققىدە تېگى-تەكتىنى چۇقۇشتۇرۇپ سوراپ كەتمىدى، شېرىپ ئۆيدە يىغىلغانلارغا يەر ئاستىدىن، كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قوياتتى، كىگىزدە يۆكىنىپ ئولتۇرغانلارنىڭ كۆپىنچىسى ناتونۇش ئادەملەر، كونا تونۇشلاردىن ئاساسەن ئاياللار قاپتۇ.

— ئۇرۇش يىللىرى زۆھرەخان بىلەن تارتىشقان جاپالىرىمىز قالمىدىغۇ، ئېتىز-ئېرىقتا قونۇپ، ئەتىياز كۈنلىرى يالاڭغىداق سۇ تۇتۇپ، سالامەتلىكتىنمۇ ئايرىلدۇق، — دەپ ئاياللار خۇددى كېلىشىۋالغاندەك ھېچبىر ئايرىمىسى يوق دەردى-مۇڭىنى قايتىلايتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

پەرۋا قىلمايدىغان شىرىپ، ئەمدى بىر ئېغىز ئۇشۇق سۆز ئاڭلىسا، كۆڭلىگە بەك ئېغىر تېگەتتى، شۇڭلاشقىمۇ ئوغلىنىڭ سۆزى ئۇنىڭ يۈرىكىنى چىمدىۋالغاندەك بولدى. «مەنمۇ ياش چېغىمدا زۆھرەگە شۇنداق سۆزلەيتتىممىكىن» دەپ ئويلىدى ئاتا. ئۇ بالىسىنىڭ ئېچىلىپ-يېيىلىپ كەتكىنىگە ئىچىدىن خۇشال بولۇپ يۈرگەندە، بۇ سۆز يۈرىكىگە ئالايتەنلا قاتتىق تەسىر قىلدى. «بەلكى شەمشىدىن دادام بىزنى ياش چاغدا ئېسىگە ئالماي، ئەمدى قېرىپ، بېشىغا كۈن چۈشكەندە تاپتى» دەمدىكىن دېگەن ئويغا كېلىپ خۇدۇكسىنىدۇ ئاتا. بىر تەرەپتىن ئوغلىنىڭ ئۆينىڭ خوجايىنى بولۇپ ھەممىنى باشقۇرۇپ يۈرگىنىگە زوقى كېلىدۇ. ئۆينىڭ چىرىغىنى ئۆچۈرمەي كېلىۋاتقان ئوغلىدىن مىننەتدار بولىدۇ. ئەمما ئۆيدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى باشقۇرۇپ سۆزلىگەندە، قىسىلىپ، ئۆزىنى خىجالەتچىلىكتە قالغاندەك ھېس قىلاتتى، «بۇ ئۆيدە مەن بولمىغاندىن كېيىن شۇنداق ئۆگىنىپ قالغاندۇ» دەپمۇ ئويلىدى ئىچىدە. كېچە زۆھرە بىلەن ئېچىلىپ-يېيىلىپ پاراڭ سالمىغانلىقتىن كۆڭلى يېرىم شىرىپقا بۇنىڭ ھەممىسى بۆلەكچە تەسىر قىلغان.

× × ×

ئادەم قېرىغانسېرى ئىسسىقى ئازىيىپ كېتەمدۇ نېمە؟! ئۇ پەلتۇسىنى قانچە چىڭ ئوراپ كىيسىمۇ مۇزلىغان تېنىنى ئىسسىق باسمايدۇ، چۈشتىن كېيىن تاغ تەرەپتىن چىقىۋاتقان كۈزنىڭ سوغاق شامىلى تېخىمۇ كۈچەيگەندەكتە، شىرىپ،

تۇرۇپ قېيىدۇ. نىمىشقىدۇ، شۇنچە يىلدىن بېرى كۆرمە-
گەن يولدىشى بىلەن بىر تەكىيدە باش قويۇپ يېتىشقا پەقەت
مۇشۇ نەۋرىسى كاشىلا بولغاندەك سېزىلەتتى ئۇنىڭغا. ئەمە-
ما، ياش يېتىشىپ كۆپ يىل كۆرۈشمىگەنلىكىنىڭ ئالامىتىمۇ،
شېرىپقا توغرىدىن-توغرا مۇراجەت قىلىپ، سۆز ئېيتىشقا
ئۈيىلىدۇ، كۆڭلىگە پۈككەن كۆپ نەرسىنى پەقەت نەۋرىسى
ئارقىلىق يولدىشىغا دارىتىپ دىمەكتە، قانچە قىلغان بىلەنمۇ
قېرىغاندا كۆڭۈلنى ياش چاغلاردىكىدەك قويۇپ بېرىش
مۇمكىن ئەمەس ئىكەن.

— ئەتىگەندىن دىمىم سىقىپ تاۋىم يوق، ئۈچ-تۆت
يىلدىن بېرى سۆڭەك سىقىراپ ئاغرىپ، تاڭ
ئاتقىچە ئۇخلىيالماي چىقىدىغان بولدۇم.

— تولىمۇ قېرىپ كېتىپسەنغۇ، زۆھرە،— دىدى بىر
چاغدا خېلىغىچە سوزۇلغان جىمجىتلىقنى بۇزۇپ شېرىپ.

— ھىلىمۇ قېرىمايدىكەنمەن، ئۇرۇش يىللىرى بىز
تارتقان جاپالارنى سىلەر تارتقان بولساڭلار، قېرىماق تۈگۈل،
قارا يەردە ئۇستىخىنىڭلارمۇ قالماس ئىدى...

شېرىپ يۆتىلىپ كەتتى، زۆھرە يەنە نەۋرىسىنى،
ئىچ ياتمايسەن، دەپ كايىماقتا.

ئۇلار قانچە كەچ ياتسىمۇ ئەتىسى تاڭ سەھەردە
ئويغىنىپ كېتىشتى. ھەممىدىن ئىلگىرى زۆھرە تۇردى، ئاندىن
كېيىن ھويلىدا شەمشىدىنىڭ بۇ ئۆينىڭ ھەقىقى
خوجايىنىدەك بۇيرۇق بېرىپ: «نىمىشقا كالىنى ساغمايسىلەر،
چاينى چاپسان تەييارلىڭلار» دىگەن سۆزلىرى ئاڭلاندى.
شېرىپ شەمشىدىنىڭ ئۈنىگە قولاق سېلىپ، خېلى
ۋاقىتقىچە ئورنىدىن تۇرماي ياتتى، ئىلگىرى ھېچنەرسىگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭمۇ ئىسمى يېزىلىپتۇ.

«يۇرتداشلار مېنى ئاللىقاچان ئۆلگەنلەر ئارىسىغا قوشۇۋەتسە كېرەك، زۇقەلەر ئەمەس، ھەتتا ئادەملەر ئۇنتۇلۇپ كەتكۈدەك يىللار ئۆتۈپتۇ، ئەسلىدە، يۇرتتىكىلەرنىڭ كۆزىگە كۆرۈنمىسەم بولاتتى، كۆز كۆرمىسە كۆڭۈلمۇ بۇزۇلماس ئىدى» دەپ ئويلىدى شېرىپ. بۇ يېزىدا ئىلگىرى ئۆتكۈزگەن كۈنلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن ھاياتىنىڭ سېغىنىپ ئەسكە ئالىدىغان بىر پەيتلىرىدەك سېزىلدى، خالاس.

شېرىپ ئۆزىنى يۇرتداشلىرىنىڭ ئۆلگەنلەرگە قوشۇۋەتكىنى ئورۇنلۇق بولسا كېرەك دەپ ئويلىدى، پەقەت ئەمدى ئۇرۇش يىللىرى تارتقان جاپالارنى ئۇنتۇپ، شۇنچە يىل يولدىشىنى بىر كۆرۈشكە زار بولغان كۆڭۈل ئوتى يېڭىدىن بېسىلىپ، بارلىق مېھرىنى قوچىغىدىكى نەۋرىسىگە بېغىشلىغان ئايالى زۆھرەگە قايتىدىن-دەرت ئېلىپ كەلگىنىگە ئېچىناتتى. ئۇ ئوغلى شەمشىدىنىنىمۇ ئەسلىدى، نىمىشقىدۇ بالىسىنىڭ ئاتىغا مېھرى-مۇھەببىتىمۇ باشقىچە، ئۇ بالىسىنى ئۆز قولىدا چوڭ قىلىپ، ئەل قاتارىغا قوشمىغىنىغا قىسىلاتتى. بىراق ئامال قانچە، ئۆتۈپ كەتكەن ئىش بېشىڭنى تاشقا ئۇرۇپ، مىڭ بىر پۇشايمان قىلساڭمۇ ئورنىغا كەلمەيدىغان.

مۇشۇ قېتىم شېرىپ ئۇرۇش تامام بولغان يىلى يۇرتقا قايتمىغىنى ھەققىدە ئويلانغاندا يەنە چېرىموخا يېزىسى ئېسىگە چۈشتى... ئۆزىمۇ شۇ يېزىدىكى قىزلارنى بەك سېغىنىپ قالسا كېرەك، ئۇلارنى سېغىنىپ ئەسكە ئالماقتا. ئاتا قىزلىرىنى تۇغۇلغاندىن بېرى باغرىغا بېسىپ چوڭ قىلغىنى ئۈچۈنمۇ، ئۇلارغا بولغان مېھرى-مۇھەببىتى باشقىچە. شۇڭا ئۇنىڭ بېشىغا مۇشۇ پەيتتە چاپسانراق

سېيىدنىڭ قېشىدىن يېزا تەرەپكە قايتتى.

شېرىپ تۇغۇلۇپ ئۆسكەن يېزىسىنىڭ كوچىسىنى بويلاپ ئۆيىگە قايتىپ كېلىۋاتقاندا، يۇرتداشلىرىنىڭ بىرەرسىنىڭ قېشىغا كىرىپ بىرئاز مۇڭدىشىپ ئولتۇرماقچى بولدى. ئەمما تار كوچىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى قاتار سېلىنغان ئۆيلەرنى بىر - بىرلەپ كۆزدىن كەچۈرگەندە ھويلىسىغا كىرگۈدەك بىرەر ئۆي چىقمىدى، يېزىدىكى ئۆزى دېمەتلىك ئەرلەرنىڭ كۆپى جەڭدىن قايتماپتۇ. بەزىلەر خوشنا يېزىلار بىلەن شەھەرگە كۆچۈپ كەتكەن ئىكەن. قالغانلار باشقا ياقتىن كۆچۈپ كەلگەن ئادەملەر، شېرىپ فرونتقا كەتكەندىن كېيىن ئۆسۈپ يېتىلگەن ياشلار ئۇنىڭ قەلبىنى نەدىن چۈشەنسۇن. ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر كۆرگەن ئادەمگە ئىچ سىرنى ئېيتىپ، ئېچىلىپ - يېيىلىپ مۇڭدىشىش قانداق مۇمكىن بولسۇن؟

ئۇ كەچ كوچىدا كېلىۋېتىپ، يېزا كۇلۇبىنىڭ ئالدىدىكى ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا قۇربان بولغان يۇرتداش جەڭچىلەرگە ئورنىتىلغان يادىكارلىققا كۆزى چۈشتى. يېزىغا كەلگەن بىر ئايدىن بېرى يادىكارلىق قېشىدىن كۆپ ئۆتكەن ئىدى، ئەمما ئىلگىرى ئۇنىڭغا ئانچە ئەھمىيەت بەرمەپتىكەن. بۈگۈن يادىكارلىق ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا بۆلەكچە سەپسېلىپ بارماقتا، تاشتىكى قەلەيگە ئويۇپ يېزىلغان جەڭدە قۇربان بولغانلارنىڭ ئىسمىنى بىر - بىرلەپ ئوقۇپ، ئۇلارنى ئەسلەشكە باشلىدى، شېرىپ قاتار يېزىلغان ئىسىملارنى ئوقۇۋېتىپ توختاپ قالدى...

ئۆزىنىڭ كۆزىگە ئۆزى ئىشەنمەيۋاتقاندەك يېزىققا تېخمۇ چەكچىيىپ قارىماقتا... ياق، ئۇ خاتالاشمىغان ئىكەن، ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا قۇربان بولغانلارنىڭ قاتارىدا شېرىپ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەسلەپكى تونۇشۇش

باياتىن بېرى ئارامخۇدا ئۇخلىشىپ كېلىۋاتقان يولۇچىلار ئالتۇن ئەمەن تېغىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدىن كېسىپ ئۆتىدىغان، بۇرۇلۇشلىرى كۆپ يولغا يېقىنلاشقاندا سەگىپ، هوشيار بولۇپ قېلىشتى. ئۇلار دەل - دەرەخى يوق، غارتاشلىق، يالىڭاچ تاغنىڭ قار توختىمايدىغان ئىگىز چوققىلىرىغا زېھىن قويۇپ قاراشماقتا.

— تاغ باغرىنى ئويۇپ، يوللارنى ياخشى ياساپتۇ. بولمىسا ئىلگىرى ئالتۇن ئەمەندىن ئۆتۈش قىيامەت - قايىم ئىدى، — دېدى يېنىمدا ئولتۇرغان ئىنچىكە، ئىگىز بويلۇق قاتاڭغۇر ئادەم.

ئىسمىنى «قەھرىمان» دەپ تونۇشتۇرغان بۇ يولۇچى چېچىنى ياشلارنىڭ چېچىغا ئوخشاش كالتە قىلىپ ياساتقانلىقتىن، چىرايى خېلى ياشتەك كۆرۈنەتتى. ئۇ داۋاندىكى هەر بىر تاش، هەر بىر چوققىغا سەپسېلىپ كېلىۋاتقىنىغا قارىغاندا ئەتراپنى بەك سېغىنسا كېرەك.

— يۇرتتىن يىراق يۈرۈپ، جاھاننى كۆپ كەزسەك، ئانا يېرىڭنىڭ قەدىر - قىممىتىنى بۆلەكچە سېزىدىكەنسەن. ئىلگىرى، بالىلىقتا بىر تال ئوشۇق ئۈچۈن كارەك سىتىشىپ كەتكەن ئاغىنىلەر بىلەن هازىر بىر قوساقتىن چىققان قېرىنداشلاردەك قۇچاقلىشىپ كۆرۈشىمىز. خەلقنىڭ «يېقىندا! يۈرگەندە چىشلىشىدۇ، يىراقتا يۈرگەندە كىشنىشىدۇ» دېگىنى

قايتىپ، قىزلىرىنى كۆرۈش ئۈيى كەلدى ...

ئۇ كۆپ-كۆك ئاسمانغا كۆز يۈگۈرتۈپ، غەرپتىن ئۆزى بۇنىڭدىن بىرەر ئاي ئىلگىرى كەلگەن چەھرىموخا يېزىسىنى ئىزلىگەندەك قارىماقتا. ئاسمان ئىلگىرىكىدەكلا بىرخىل، ئەتىگەن تاغ ياقىلاپ شىمالغا ماڭغان ئاق بۇلۇتلار ئەمدى جەنۇبقا ئۆزۈپ كېتىپ بارماقتا. شېرىپ كۆك ئاسمانغا قارىغاندا، نىمىشقىدۇ، ئۆزىنى بايىقى بىر توپ قاقىرلارغا ئۇلىشالماي كېتىپ بارغان يالغۇز قاقىرغا ئوخشاش ھېس قىلاتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كېلىۋاتقان يولۇچىلار بۇلاققا يېتىشنى تاقەتسىز كۈتسە كېرەك، ئاپتوۋۇزدىن چۈشۈشى بىلەنلا يولنىڭ چېتىدە، خۇددى ئادەم كۆزىگە ئوخشاش، مۆلدۈرلەپ يەر تېگىدىن ئۇرغۇپ چىقىۋاتقان سۇغا ئۆزلىرىنى ئاتتى.

قەھرىمان بولسا ئەتراپتىن كۆز ئالماي، خۇددى ھەممە نەرسە ئورنىدىمۇ، يوقمۇ دىگەندەك، تاغ - تاشقا سەپسېلىپ قارىماقتا.

— ئاۋۇ تاشتىن قورشالغان قورۇقتىن چىقىۋاتقان ئىسسىنى كۆردۈڭمۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ مېنىڭدىن.

— ھە، كۆردۈم.

— ئۇ يەردە ھاك كۆيدۈرىدۇ. سەن بىزنىڭ تاغلارنى ئاددى چاغلىما. كۆردۈڭمۇ، ھەتتا ھاكمۇ ئۆزىمىزدىن چىقىدۇ. بۇنىڭدىن چارەك ئەسىر ئىلگىرى مۇشۇ يەردە بىر ۋەقە يۈز بەرگەن. ئۇ مېنىڭ ھاياتتا دۈشمىنىم بىلەن بىرىنچى قېتىم توقۇنۇشۇپ، ئېغىزلانغان كۈنۈم ئىدى، شۇڭلاشقىمۇ ئارىدا كۆپ ۋاقىت ئۆتكىنىگە قارىماستىن، ئۇ كۈن تېخىچە ئېسىمدىن چىقمايدۇ.

...سەپەردىشىم ئۆتمۈشنى ئەسلەپ، خېلى ۋاقىتقىچە ئۆزى بىلەن ئۆزى بولۇپ كەتتى. مەنمۇ ئۇنىڭ ئويىنى بۆلمەي دەپ، يولۇچىلار ئاپتوۋۇزغا ئولتۇرغاندا، خۇددى كىنو ئېكرانىغا ئوخشاش ئاپتوۋۇز دەرىزىسىدىن غۇيۇلداپ كەينىمدە قېلىۋاتقان ئېدىر - قىرلارغا قاراپ ئويغا چۆمدۈم. قەھرىمان ئىگىز داۋان كەينىمدە قېلىپ، ئاپتوۋۇز تاسمىغا ئوخشاش سوزۇلغان تۈپ - تۈز يولغا چۈشكەندىلا، چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ ماڭا قارىدى.

— بايا ئاۋۇ بۇلاقنىڭ كۈن پېتىش تەرىپىدىكى ھاك

راست ئىكەن ئەمەسمۇ.

خۇش كۆڭۈل، ياخشى مۇئامىلىلىك، دىلكەش ئادەم ئەچچە يىلدىن بېرى ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ۋەقەلەرنى ئېسىگە ئالغاندا ئۆز ھاياجىنىنى يوشۇرالمايتتى.

— باللىق چاغلىرىم مۇشۇ ۋادىدا ئۆتكەچكىمۇ بۇ يەردىكى ھەربىر ساي، ھەر بىر دۆڭ ئېدىر مەن ئۈچۈن بىر ھېكايە، بۇ يوللاردا كۆپ ماڭدۇق، ئاداش. ئۇ زامانلاردا قىش كۈنلىرى داۋاندىن چىقالماي بوزۇلغان ماشىنىلار ھەپتىلەپ تاغ ئىچىدە يېتىپ قالاتتى. ھە، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى بولسا، مۇشۇ يوللار بىلەن بىزنىڭ ئاتا - بوۋىلىرىمىز ھارۋىدا ماڭغان ئىكەن. ھازىر شۇنداق ئىتتىك ئاپتوۋۇزلاردا مېڭىپ زېرىكىپ كېتىدىغان يوللارنى ئۇلار ھارۋىدا قانداقمۇ مېڭىپ تۈگەتكەندۇ؟! «يول ئازاۋى، گۆر ئازاۋى» دېگەن سۆزلەر شۇ چاغلاردا چىققان دېگىنە.

سەپەرداشىمىزنىڭ سۆزىنى تىڭشاپ ئولتۇرۇپ تاغنىڭ بۇرۇلۇشلىرى كۆپ تىك يولىدىن قانداق ئۆتۈپ كەتكىنىمىزنى سەزمەي قاپتىمەن.

ئىتتىك كېلىۋاتقان ئاپتوۋۇز بارغانسېرى ئاستىلاپ كېلىپ توختىغاندا، يولۇچىلار: «بۇلاققا يېتىپ كەلدۇق، مۇزدەك سۇدىن ئىچىۋالمىساق، كېكىرتەكلەر قۇرۇپ كەتتى» دېيىشىپ ئاپتوۋۇزدىن چۈشۈشكە باشلىغاندىلا قەھرىماننىڭ ھېكايىسى ئۈزۈلدى.

— مۇشۇ يەردە بىر توختاپ، بۇلاق سۈيىدىن ئىككى ئوچۇم ئىچىدىغان بولسام، كۆكسى - قارنىم يورۇپ كۆزۈم ئېچىلىپ، ماردۇغۇم چىققاندەك بولىدۇ.

يازنىڭ تونۇر تەپتىدەك ئىسسىغىدا ئېزىلىپ، چاڭقاپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تەللىك ـ ئاتمىش ۋاگونى پوشۇلداپ سۆرەپ يۈرگەن پاراۋوزلارنى كۆرگەندىن ئۇشۇق بەخت بولسۇنمۇ؟! ئۇ يەرگە بېرىپ كېلىش بىزگە مىكلوخا ـ ماكلاينىڭ جاھانى كېزىپ چىققان ساياھىتىدىنمۇ قىزىق بىلىنەتتى. شۇڭلاشقا: «ساروزەككە مەن بارىمەن، مەن بارىمەن» دېيىشىپ، برىگادىرنىڭ قولاق ـ مېڭىسىنى يەپ كېتەتتۇق.

ساروزەككە ئاپىرىپ ئۆتكۈزىدىغان بۇغدايىنىڭ قەغىزى ۋە ئۈچ كۈنلۈك يول خىراجىتى بىلەن ياغلىقتا چىگىلگەن كولخوزنىڭ بەش توقاچنى قۇچاقلاپ كابىنكىغا ئولتۇرغاندا ئۆزىمىزنى يېشىمىزغا ياش قوشۇلۇپ، چوڭ بولۇپ كەتكەندەك سېزەتتۇق. ئىشەنچ دېگەن ئادەمگە كۆپ ۋەزىپە يۈكلەيدىكەن. ئاشۇ تۆت ـ بەش تونىنا بۇغداي ماڭا كولخوزنىڭ پۈتكۈل دۇنياسىدەكلا سېزىلەتتى. شۇڭلاشقىمۇ ماشىنا توختىغان يەردىلا كابىنكىدىن چۈشۈپ، بۇغدايغا يېپىپ قويغان برېزېنتنى تۈزلەپ، بىردەم تۆشۈكتىن دان تۆكۈلۈۋاتامدىغاندۇ دەپ كۆزۈمنى بىر ئايلىنىپ چىقىمەن.

ئۇ قېتىم بىز پېشىن مەزگىلىدە خاماندىن چىقتۇق. رولدا ئولتۇرغان شوپۇر بەك سەمرىگەنلىكتىن چوقۇر يۈزى بىلەن كۆزلىرى پۈتۈپ كەتكەن كېلەڭسىز ئادەم ئىدى. ئۇنىڭ ياغاق بېشىنى كابىنكا تۆمۈرى مىجىۋەتكەندەك ماڭلىيى تار، يۈز ـ كۆزى ھەددىدىن تاشقىرى ياپىلاق ئىدى. كونىراپ كەتكەن ماشىنا ماڭا، پەقەت مۇشۇ شوپۇرغىلا لايىقتەك سېزىلەتتى. شوپۇر كەينى ـ كەينىدىن ئىككى تال تاماكا چېكىۋىدى، مەن ئىسقا بۇرۇختۇم بولۇپ قالدىم. چوڭقۇر كابىنكىدا چۆكۈپ ئولتۇرغان مېنىڭ بارلىقىمنى ئۇنتۇپ قالغاندەك ئۇ گەپ ـ سۆز قىلماي كېلىۋاتاتتى.

پىشۇرىدىغان يەرنى كۆرگەندە باللىق چاغلاردىكى بىر ۋەقە ئېسىمگە چۈشۈپ قالدى — دەپ سەپەرداشىم ئۆزىنى رۇسلىدى - دە، خېلىدىن بېرى شۈك ئولتۇرۇپ ئەسلىگەن ۋەقەنى ھىكايە قىلىشقا باشلىدى.

× × ×

— ئۇ چاغدا ئالتىنچى سىنىپ ئوقۇغۇچىلىرى بولغىنىمىغا قارىماي، كولخوزدا ئەرلەر بىلەن بىر قاتاردا چوڭ ئىشلارنى قىلاتتۇق. ھازىر شۇ ياشتىكى باللارغا قاراپ، ئۆزىمىزنىڭ ھاياتى بىلەن ئۇلارنىڭ ھاياتىنى سېلىشتۇرسام، ئەقلىم ھەيران بولىدۇ. بىر تۇرۇپ، «باشقا كەلگەندە باتۇر» دېگەندەك، بەلكى بۇلارنىڭ بېشىغىمۇ شۇ كۈن چۈشسە بەرداشلىق بېرەر، دەپ ئۆزەمنى ئۆزەم جىملەيمەن.

يازلىق تەتىلگە چىقىشىمىز بىلەنلا سىنىپ بويىچە كولخوز ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ كەتكەن ئىدۇق. كولخوزىمىزدا ماشىنا ئاز بولغىنى ئۈچۈنمۇ، ئوما ئىشلىرى باشلانغاندا شەھەردىن چىققان شوپۇرلار خامىنىمىزدىن باسقان بۇغدايىنى ئۈچيۈز كىلومېتىردەك يىراقتىكى پويىز ماڭىدىغان سارۇزەك ئىستانسىسىغا توشۇيتتى. بۇغدايىنى شوپۇر بىلەن بىللە كولخوزىمىزنىڭ بىر ۋەكىلى ئېلىپ مېڭىشى كېرەك ئىدى. توخسان تۆرلۈك ئىش قاتار كەلگەن ياز كۈنلىرى ئادەم يېتىشتۈرەلمەي، قولىنى كەسكەندەك قىلىپ يۈرگەن بىرىگادىرلار ئاشلىق باسقان ماشىنىلارغا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنى ئولتۇرغۇزۇپ قوياتتى. ھە، بىزگە ئوخشاش يالاڭخىداق باللارغا دۇنيادا ماشىنا كابىنكىسىغا ئولتۇرۇپ، تۆمۈريول ئىستانسىسىغا بېرىپ،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ياغاق باش شوپۇر ماڭا مەئىستىمگەندەك قاراپ قويالتى. مەن ماشىنىنىڭ چاپسانراق يولغا چىقىپ كېتىشىنى تىلەيتتىم. ئەمما ئۇلار ھەر يەردە بىر توختاپ، ھاراق ئىچىپ، يېرىم كېچىگە يېقىنلا يولغا چىقتى. گەپ-سۆزىگە قارىغاندا غاز ئۇنلۇك ئادەم ئالتۇن ئەمەن تېغىدا ھالاك كۆيدۇرىدىغان ئوخشايدۇ.

— ھەي بالا، ئېتىك چالا، ئەمدى سەن بۇغدايىڭ ئىچىگە چۆكۈپ، بىرزىنىڭنى يېپىپ مەھكەم ئولتۇر. يەنە يولدا چۈشۈپ قېلىپ، سېنىڭ دەردىڭنى تارتىپ يۈرمەيلى، — دىدى ئۇ بىر چوك يولغا چىققاندا. — مەن ساڭا كابىنكىنى ئالتۇن ئەمەنگە بارغاندا بوشىتىپ بېرەمەن.

ئۇزاق يولغا ماشىنا ئۈستىدە مىڭىپ كورمىگەچكە ئۇ دەسلەپ يۈرىگىم ئاغزىمغا تىقىلىپ، تەشۋىشتە قالغان ئىدىم، لېكىن ئېغىر يۈك باسقان ماشىنا شەھەردىن چىقىپ، ئۆسەك دەرياسىدىن ئۆتكەندە سىلىق مىڭىۋىدى، كۆڭلۈم ئورنىغا چۈشكەندەك بولدى. كېچىسى ئىتتىك كېلىۋاتقان ماشىنىدا ئولتۇرۇپ، ئەتراپنى تاماشا قىلغان ئاجايىپ ياخشى ئىكەن. شەھەرنىڭ پىلدىرلاپ يانغان چىراقلىرى، يولنىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى قاتار ئۆسكەن قارىياغاچلار مەن بىلەن بىر ئاز يەرگىچە چېپىشتى-دە، ئاندىن كەينىمدە قالدى. تەڭرى تاغلىرى ۋە جۇڭغار تاغلىرى بىلەن تۇتاشقان كۆك ئاسماندا پىلدىرلاپ يانغان يۇلتۇزلارغا زوقلىنىپ قارايتتىم. بىر يۇلتۇزنى قوغلاپ ئۆتۈپ، يەنە بىر يۇلتۇزغا يەتكىچە ماشىنا خېلى ئۇزاپ كېتەتتى. مەن مۇشۇ قېتىم ئۇچۇق ئاسماندىكى يۇلتۇزلارغا ئۆمرۈمدە بىرىنچى قېتىم يۇخانىم قانغىچە قارىدىم. باشتا ئۇلارنى ساناپ كۆرۈۋېدىم،

ماشىنا سۇ ئويۇپ كەتكەن ئېچىقلا يېقىنلىشمىغا شوپۇر تۇيۇقسىز تورمۇز بېرىۋىدى، مەن تـوقـچىمنى قۇچاقلىغان پېتىمچە كابىنكىنىڭ ئالدىدىكى تۇتقۇچ تۆمۈرگە «گـۇس» قىلىپ ئۇسسۇۋالدىم. ياغاق باش شوپۇر پەقەت شۇ چاغدىلا كابىنكىدا ئۆزىنىڭ يالغۇز ئەمەس ئىكەنلىگىنى سەزگەندەك، غودۇڭشۇپ قويدى.

— توپتەك ھەريان قاڭقىمىچە، بىر يەرنى مەھكـەم تۇتۇپ ئولتۇرمامسەن.

مەن ھېچنەرسە سەزمىگەن ئادەمگە ئوخشاش جايىمدا ئولتۇردۇم. شوپۇرمۇ باشقا سۆز قىلمىدى.

سەپەردىشىڭ گەپ ـ سـۆزمۇ قىلمىسا، ئۇزۇن يـولنى تۈگەتمەك تەس ئىكەن.

× × ×

ياغاچ باش شوپۇر شەھەرگە كەلگەندە كـابىنكىغا پاـ كار بويلۇق بىر ئادەمنى ئولتۇرغۇزدى ـ دە، مېنى كوزۇپىقا چىقىرىۋەتتى.

— مۇنۇ ئەگەشتۇرۇپ يۈرگەن كىمىڭ؟ — دەپ سورىدى ئۇنى غازىنىڭ ئۇنىگە ئوخشـاش بەكمـۇ سەت چىقىدىغان، بويى مېنىڭدىن سەللا ئېگىز ئادەم.

— كولخوزدىن مېنى بۇغدايىنى ئوغرىلاپ كەتمىسۇن، دەپ قوشۇپ قويغان، ھىساپتا بار، ھەمدەم يوق بىر شۇمتەك. قورۇق يۈك بولۇپ بېرىپ كەلگىنى بـولمىسا، بۇلار نىمە ئىش پۈتتۈرىدىكىنتاڭ. باللار ماشىنىغا چۈشۈپ ئويىنىغانغا خوش.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دېسە كېرەك، ئالدىراش مىشكاپلارغا بوغداي قاچىلاشقا باشلىدى. «بۇ نىمە ئەھۋالدۇ» دەيمەن. دەرھال سارىۆزەككە بوغداي تۇشۇغان باللارنىڭ: «پەخەس بولمىساڭ، بەزى شوپۇرلار بوغداي ئوغرىلايدۇ» دىگەن سۆزى ئېسىمگە چۈشتى.

— نىمە قىلىۋاتسەن؟ — دەپ ۋاقىرىۋەتكىنىمنى ئۆزەممۇ سەزمەي قاپتىمەن. خېلى ئۈنلۈك ۋاقىرىغاندەك قىلىۋىدىم. لېكىن تۆت - بەش سائەتتىن بېرى ئاغزىمنى ئاچماي جىم ئولتۇرغاچقىمۇ ئۈنۈم بەك ئاستا چىقتى.

— سەن ئويغاق ئىكەنسەنغۇ، كاككىشماي، قېنى، مىش-كاپىنىڭ ئاغزىنى ئاچ!

شوپۇر مېنى قورققانلىقتىن ۋاقىرىۋەتتى دىسە كېرەك، ھېچنەرسە بىلمىگەن ئادەمدەك، مىشكاپقا بوغداي قاچىلىماقتا. مەن ئورنۇمدىن سەكرەپ تۇردۇم. بوغداي ئۈچىگە تىقىپ ئولتۇغاندا ئىسسىغان پاقالچىقىمغا تاغنىڭ سالقىن ھاۋاسى تېگىۋىدى، تېنىم شۈركىنىپ كەتتى. ئۆزەمنى بەزگەك ئادەمگە ئوخشاش تىترەك بېسىشقا باشلىدى. كۆز ئالدىمغا خاماندا مېنى چوڭ بولۇپ، ئىشقا ياراپ قالدى دېيىشىپ ماختاپ قالغان كولخوزچىلار كەلدى. قولىقىمغا بىرىگادىر: «بىر ماشىنا بوغداينى ساقلىيالمايدىغان ھالىڭغا مەن بارىمەن دىدىڭا. ئورۇش يىللىرى سېنىڭچىلىك باللار بىر ماشىنا بوغداي تۇرماق پۈتكۈل پولكىنى ساقلاپ قالا-لىغان» دەپ زاكىلىق قىلىۋاتقاندەك ئاڭلىناتتى. ياغاق باش شوپۇر پۈشۈلداپ بوغداي قاچىلىماقتا.

— بوغداينى بەرمەيمەن. بۇ بىزنىڭ كولخوزنىڭ بوغ-دىيى — مىشكاپنى باغرىمغا بېسىپ يېتىۋالدىم.

كېيىن ساناقتىن ئادىشىپ كەتتىم. ياق، ئۇلارنى ساناپ تۈگىتىش مۇمكىن ئەمەس ئىكەن. مۇشۇ قېتىم تەبىئەتنىڭ كېچىدىكى ئاجايىپ گۈزەل مەنزىرىسى قەلبىمدە ئۆمۈر-ۋايەت ئۆچمەس ئىز قالدۇردى.

كابىنكىدا ئولتۇرۇپ ھاراق كوچىدا ۋاقىرىشىپ پاراڭ قىلىشىۋاتقان غاز ئۈنلۈك ئادەمنىڭ مېنىڭ ئىسسىق ئورنۇمنى تارتىۋالغىنىغا بەك خوشال ئىدىم. قاراڭغۇ تۈننىڭ قوينىغا خەنجەر ئۇرغاندەك يېرىپ كېلىۋاتقان يورۇقلۇققا قاراپ ئولتۇرغان ئادەم ئۆزىنى خۇددى كىنو ئېكرانىغا قاراپ تاماشا قىلىۋاتقاندەك سېزىدىكەن.

ئاسفالت يول بىلەن ئىتتىك كېلىۋاتقان ماشىنىدا ھەر نەرسىگە بىر قىزىقىپ ئولتۇرۇپ، ئالتۇن ئەدىن تېغىغا ئولاشقىنىمىزنى سەزمەي قاپتىمەن. ماشىنا تاغ ئېتىكىگە ئۆرلىشى بىلەن قاراڭغۇلۇق تېخىمۇ قويۇقلىشىشقا باشلىدى. بىر ئىنچىكە، تار چاتقاللىقتا پىلدىرلاپ چىراق يانغان ئۆيگە يېقىنلىغاندا قاتتىق گۈكىرەپ كېلىۋاتقان ماشىنا تېخىمۇ كۆچەپ، يولنىڭ چېتىگە چىقتى-دە، مېگىشنى ئاستىلىتىپ توختىدى. ئەتىمالىم، شوپۇر ماشىنىسىنى سوۋۇتۇپ، ئۇيقۇسى كەلگەن بولسا، بىر ئاز سەگىكلى توختىغاندۇ دەپ ئويلىدىم. بوندايىنىڭ ئىچىگە تېخىمۇ چۆكۈپ، چاپىنىمنى بېشىمغا پۈركەپ يېتىۋالدىم.

بايىتىن بىرى دۆڭ پاراڭ سېلىپ كېلىۋاتقان ئادەملەر كابىنكىدىن يەرگە چۈشكەندە، خۇددى ئىگىسىز دالىدا سۆزلىرىنى بىرى ئاڭلاپ قالىدىغاندەك، پىچىرلىشىپ پاراڭلاشتى-دە، ئاندىن شوپۇر بىر قۇچاق مىشكاپنى كوزوپقا تاشلىدى. چۆچۈپ كەتتىم. شوپۇر مېنى ئۇخلاپ قالدى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مەن گەپ قىلمىدىم، ئېيىقتا ئوخشاش كېلەڭسىز شوپۇر بىلەن مەن پۇتلىرىمىزنى كېرىپ، كوزۇپتكى بۇغدايىنىڭ ئۈستىدە خۇددى بىر بىرىگە ئېتىلغىلى تۇنتىلىۋاتقان خورازلاردەك ئۆرە تۇرىمىز. ئۇ مىشكاپقا بۇغداي سالاي دىسىلا، مەن قولىغا ئېسىلىمەن.

— ھارىمىنىڭ بالىسى، ھۆرۆت-بۆرۆت قىلماڭ، ھازىر كېكىرتەگىڭنى سىقىپ ئۆلتۈرۈۋېتىمەن، — شوپۇر مېنىڭ ئېنچكە بوينۇمنى سىقىپ، تۇنجۇقتۇرۇشقا باشلىدى، بارغانسېرى نەپسىم سىقىلىپ، يۈز-كۆزۈم چىڭقىلىپ ئاغرىماقتا. «ئەتىمالىم، ئادەملەر مۇشۇنداق قىينىلىپ ئۆلىدىغان ئوخشايدۇ، لېكىن ئۆلۈپ كەتسەممۇ، بولارغا بۇغداينى بەرمەيمەن. خاماندا مېنى ئۈزىتىپ قالغان ئاغىنىلىرىم ئاڭلىسا قەھرىمان جېنىنى قۇربان قىلىپتۇ، كولخوزنىڭ بۇغدىيىنى ئامان ساقلاپ قاپتۇ دەپ كەينىمدىن ماختاپ يۈرەر. بەلكى مۇشۇ ئالتۇن ئەمەن تېغىغا ياش قەھرىمان دەپ ھەيكىلىمنى ئورنىتىپ قويامدىكىن» دەپمۇ ئويلايتتىم. ئادەمنىڭ بېشىغا غەلىتىلا ئويلار كېلىدىكەن.

— بالىنى قويىۋەت، ئۆلتۈرۈپ قويساڭ، سوتقا بۇيرۇلىسەن. بەش مىشكاپ بۇغداينى دەپ باشقا تۆگمەس بالا تېپىۋالمايلى. مېنىڭ تېخى بالا-چاقامنىڭ دۆلىتىنى كۆرگۈم بار، — ھاك كۆيدۈرگۈچىنىڭ غازنىڭ ئۈنىگە ئوخشاش ئىنچىكە ئۈنى ئاڭلىنىۋىدى، ياغاق باش شوپۇر بوينۇمدىن ئالقىنىنى بوشاتتى-دە، كاچىتىمىغا بىرنى ئۇرۇپ، بۇغداي ئۈستىگە يىقىتتى. ئۇ كېكىرتەگىمنى سىققاندا كۆزۈمگە يىغا يىغىلىپ قالسا كېرەك، قولىنى بوشاتقاندا قانداق يىغلىۋەتكىنىمنى ئۆزەممۇ سەزمەي قالدىم.

— مۇنۇ شۇمنىڭ بالىسى نىمە دەيدۇ، بارە ئېرى
ئىشنىڭ مۇنچىلىك چىڭغا چىقىپ كېتەرىنى كۈتمىگەن شو
تېرىكىپ كەتتى. ئۇ گۆشلۈك يوغان قوللىرى بىلەن مې
پوكزەكتەك كۆتىرىۋېلىپ، كوزۇپنىڭ ئىككىنچى بۇرجىگ
تاشلىۋەتتى ـ دە، يەنە مىشكاپنى ئالدى. مەن ئورنۇمدى
سەكرەپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ قولىغا ئېسىلدىم. ئەمدىلا تاشلىسا ھ
شىنا كوزۇپىدىن توپ ـ توغرا قاتتىق ئاسفالىتقا چۈشىدىغىنىمە
بىلسەمۇ، شوپۇرنىڭ قولىغا سالجىدەك يېپىشىۋالدىم.

— بەرمەيمەن، مېنى ئۆلتۈرۈۋەتسەڭ ئۆلتۈرۈۋەت
ئەمما سەنلەرگە بىر سىقىم بۇغداي بەرمەيمەن!

ئەھۋالنىڭ مۇنداق بولارى ئۇخلىسا چۈشىگە كىر-
مىگەن شوپۇر تېخىمۇ تېرىكىپ كەتتى. ئۇ شۇنچە يەردىن
تاغدەك ۋەدە قىلىپ كېلىۋاتقان ئادەمدىن بەك خىجالەت.
مېنى جەينىگى بىلەن يەنە بىر قېتىم ئېرى ئىتتىرىۋەتتى ـ
دە، يەردىكى ھەمشىرىگىدىن ياردەم سورىغاندەك:

— ماڭغا جىن كۆرۈندىمۇ نىمە؟ بىر نەرسە دىسەڭچۇ.
زادى گەپ ئۇقمايدىغان كۆكەمە ئىكەنغۇ. سادىغاڭ
كېتەي، مەن سېنىڭ ئەمەس، خاماندىكى تارازىچى بىلەن
كېلىشىپ، قوشۇمچە قويۇۋالغان بۇغدىيىمنى ئېلىۋاتىمەن.
ساروزەككە بارغاندا، تالوندىكى بۇغدىيىڭنى توپ ـ توغرا
چىقىرىپ بەرسەم بولمىدىمۇ، — دىدى.

— ھاي، ئۇكام، بابا قويدىن يۇۋاش، خۇدانىڭ مۆمىن-
دەك كۆرۈنۈۋېدىڭ، ساڭا نىمە بولدى. مېنى كابىنكىنى تار-
تىۋالدى دەپ ئاچچىقىڭ كېلىپ قالدىغۇ دەيمەن. مۇزلاپ
كەتكەن بولساڭ، قېنى كابىنكىغا ئولتۇر، — دەپ جاڭجالغا
ھاك كۆيدۈرگۈچى ئارىلاشتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ئاداش، كىچىك چېغىڭدىن ھاياتنىڭ قاينامىلىرىدا سىنىلىپ، ئاشۇنداق توقۇنۇشلاردا پىشساڭ، چوڭ بولغاندا. ئالدىڭغا دۇچ كەلگەن ھەرقانداق سىناقتىن ئۆتىدىكەنسەن، — دېدى سەپەردىشىم ئارىمىزدىكى جىمجىتلىقنى بۇزۇپ، مەن ئۇنىڭ سۆزىگە قايىل بولدۇم.

— ئۆلتۆرسەڭ، مانا مەن. بىراق بىلىپ قوي،
ئوچۇم بوغداي بەرمەيمەن. بىزنىڭ كولخوزنىڭ بوغدى
سەنلەرنىڭ ھەققىڭ يوق، — ئۇلارنىڭ ئۆلتۆرۈشكە قورقىدى
نىنى سەزگەندە، ئۆزەمگە جان كىرىپ تېخىمۇ سۆزلەپ كەتتى
— ئاداش، بالىغا تەگدۇق دەپ قىپ-قىزىل بالاغا تە
كەن ئوخشايمىز. زادى بوغدىيىڭدىنىمۇ كەچتىم. قايتقان
ھاكىڭنى ئېلىپ كېتىۋەرگىنە. كېيىن ئېپى كەلگەندە بوغد
يىڭنى تاشلىۋېتەرسەن. ھاك دىگەن تاغنىڭ تېشىغۇ، — دىدى
غاز ئۆنلۈك ئادەم.
ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان ياغاق باش شوپۇر ئۆتۈگى
بىلەن كەينىمگە بىرنى تەپتى - دە، يەرگە سەكرەپ چۈش
كەن بويى ھاك چەقىردىغان ئادەم بىلەنمۇ خوشلاشما
تىن ماشىنىسىنى ئوت ئالدۇرۇپ، مايىنى بولۇشىچە باستى.
دە، ئالتۇن ئەمەن تېغىغا تۆرلەپ ماڭدى. مەن ماشىنا تا
ئىگىز داۋان چوققىسىغا كۆتىرىلگىچە بوغداي ئۇستىدە،
بېشىمنى كۆتەرمەي ياتتىم. بىر چاغدا قارىسام، ماشىنا دا
ۋاندىن ھالقىپ كېتىپ بېرىپتۇ. كەينىمدە يىلاندەك تولغىنىپ،
يىراقلاپ كېلىۋاتقان يولغا قاراپ چوڭقۇر نەپەس ئالدىم.
بۇ قېتىم ھاياتنىڭ دەسلەپكى سىنىقىدىن ساق - سالامەت
ئۆتكىنىمگە خوشال ئىدىم.

× × ×

ۋاقىتنىڭچە ئۆز ئويلىرىمىز بىلەن بولۇپ جىم ئولتۇردۇق.
مەن ئۇنى تېخىمۇ ياخشى كۆرۈپ قالدىم. سەپەرداشىم ھېكايىسىنى تۈگەتكەندە ئىككىلىمىز خېلى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

رالدەك كۆرۈنەتتى. ئۇ، يىلدىن - يىلغا كېڭىيىپ، ئەتراپىدا باشلىرىنى سۇغا چىلاپ ئۆسكەن مەجنۇن تاللار بىلەن جىغان تىكەنلەر قىلىنلىشىپ، قىرغاقنى سۇ دولقۇنلىرىدىن ساقلايدىغان قورغاندەك بولۇپ كەتكەن. مال تۇيىقى باسمىغاچقا سايىنىڭ چۆپى تازا، بۇلاقتىن ئۇرغۇپ چىقىۋاتقان سۈيى بۆلەكچە سۈزۈك. بۇ سايدا يازلىق تەتىلنىڭ تۈگىشىگە يېقىن پىشىدىغان تاتلىق بۆلدۈرگەننى باشقا يەردىن ئەسلا ئۇچرىتالمايسەن. بازاربەگ يېزىسىنىڭ باللىرى بۇ يەرگە ياز كۈنلىرى بۆلدۈرگەن تەرگىلى، ئەتىيازدا قۇشلارنىڭ چىرايلىق تۇخۇملىرى بىلەن ھەر خىل موللاقچى كەپتەرلەرنى ئۇۋىلىرىدىن تۇتقىلى، قىش كۈنلىرى بولسا كەكلىككە قىلتاق قويغىلى كېلەتتى. كەكلىكنىڭ سەرخىللىرى شۇ يەردە. يار تېگىدىكى تار ئۆتكەلدىن ئۆتىدىغان كەكلىككە قىلتاق قويغانغا نېمە يەتسۇن؟!

باللار دەسسەۋېرىپ سىلىقلىنىپ كەتكەن يانتۇلۇقتىكى چۆپ ئۈستىدە ئاۋايلاپ ماڭمىساڭ، سىيرىلغان پېتىڭ تۈپتوغرا قىرغاقتا ئۇرۇلۇپ، دولقۇن ھاسىل قىلىپ ئېقىۋاتقان سۇغىلا چۈشۈپ كېتىشىڭ مۇمكىن.

باھار كېلىپ، يوللار ئەكچىگەندە بارى - يوقى بىر كوچىدىن ئىبارەت كىچىك يېزىدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ مۇئەللىمى مۇرات بۇرھانوپ بىزنى باشلاپ ئېكسكۇرسىيىگە چىقاتتى - دە، قوش تۈگمەن بىلەن ئېلېكتىر ئىستانسىسىنى كۆرسەتكەندىن كېيىن، بۇ ئەتراپتا ئاپىرىدىغان باشقا يەر يوقتەك، بۆلدۈرگەنسايغا باشلاپ باراتتى. ئۇ، يوغان تاشقا ئولتۇرۇپ ئىككى تال تاماكىنى كەينى - كەينىدىن چېكىۋېتىپ، ئۆزى تۇرماق باللارغىمۇ ياد بولۇپ كەتكەن غاپپار پىشمونېر

بۆلدۇرگەنساي ھېكايىسى

1

ئىككى تەرىپىنى دەريا سۈيى توسقان، يىگىرمە مېتىر-
دەك ئېگىز يار تېگىدىكى بۆلدۇرگەنساي بازار بەگ يېزد-
سىدىكى مەيدىسىنى كېرىپ يۇرگەن ئوغۇل باللارنىڭ جە-
سۇرلۇغىنى سىنايدىغان جايى. ئويناۋېتىپ مۇشتلىشىپ قالغاند
كۆز يېشىنى ئېقىتىپ، ئاپىسىنى باشلاپ چىقىدىغان قورقۇن-
چاق، يىغلاڭغۇلار ئۇنىڭغا يېقىنمۇ يولىمايدۇ. بۇنداق قورقۇن-
چاقلار قىزلار بىلەن يار ئۈستىدە تۇرۇپ، بىر ئېلىپ چىق-
قان بۆلدۇرگەننى يېگەنىگىلا خوش. ھە، بۇ سايىنىڭ بۆلدۇر-
گىنىنى ئۆز قولۇڭ بىلەن ئۈزۈپ يېگەنگە نېمە يەتسۇن؟!
سايغا چۈشۈپ قالساق، ئاغزى - بۇرنىمىز بويىلىپ، بۆلدۇر-
گەنگە راسا تويمىغىچە چىقمايمىز. ياركەنت ۋادىسىدا ھاۋ
تازا ئىسسىغان ياز كۈنلىرى بۆلدۇرگەنساي جاھاننىڭ جەن-
نىتى. قىرغاقتا سوغاق تامچىلارنى چاچىرىتىپ ئاقىدىغان دەر
يادىن جېنىڭغا ئارام بېرىپ ئۇرىدىغان سالقىن شامالمۇ باشقىچە

چوڭقۇر سايدا ئاقىدىغان يۈگەنسىز تاغ سۈيى يىل
ئۆتكەنسېرى ئېگىز دۆڭنىڭ سېغىز توپىسىنى ئېقىتىپ، كەينى
گە خېلىلا چېكىنىپ كەتكەن، ئۇنىڭ تېگىدە ئىككى ئۆچ
ئۆينىڭ ئورنىدەك يەردە پەيدا بولغان چىمەنزارلىق ئۆچ
تەرىپىدىن سۇنىڭ قورشاۋىدا تۇرغان ئاجايىپ چىرايلىق ئا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ۋاتقان ئاق گۋاردىيەچى ئاتامان دۇتوۋنىڭ ئەترەتلىرى ياركەنت ناھىيىسىنىڭ يىراقتىكى يېزا-قىشلاقلىرىغا يوشۇرۇنۇپ، خەلقنى بۇلاپ-تالاشقا، ياش سوۋېت ھاكىمىيىتىنىڭ يېڭىدىن چىقىۋاتقان بىخلىرىنى يۇلۇپ تاشلاشقا بارلىق كۈچىنى سەرپ قىلىۋاتقان مەزگىل ئىدى. ئۇ قاتقا ئۆتۈپ كەتكەن ئاتامان بىلەن مۇناسىۋەت باغلىغان ئاقلار كېچىلىرى قىزىل ئەسكەرلەرنىڭ گارازمىسىغا تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ، خۇددى بېشى مىجىلغان ئىلاننىڭ ئۆلۈم ئالدىدا ئاخىرقى كۈچىنى يىغىپ جان تالاشقىنىدەك ھەركەتلىنىۋاتاتتى. قىزىل ئەسكەر ئەترەتلىرى بولسا، ئۇلارنىڭ قالدۇقلىرىنىڭ كەينىدىن تاكى تاغ ئۆڭكۈرلىرىگىچە قوغلاپ بېرىپ ئۇجۇقتۇرۇۋاتقان بولسىمۇ، كىشىلەرنىڭ كۆڭلى تېخىچە دەككە-دۈككە ئىچىدە تۇرۇۋاتاتتى.

بۇ ۋەقە قىشلىق كېيىملىرىنى يەشكەن تەبىئەت يېڭىدىن كۆكىرىپ، يەر-جاھان ئەكچىپ، قۇرۇۋاتقان شۇنداق تەشۋىشلىك كۈنلەرنىڭ بىرىدە يۈز بەرگەن ئىدى. قىشچە ئىسسىق كاڭ ئۈستىدە لايىدەك ئېزىلىپ شۈمشەيگەن باللار، كۆپتىن بېرى سېغىنىپ كۈتكەن باھار كېلىشى بىلەنلا دەسلەپ ھويلىلارنىڭ كۈنگەي تەرىپىدىكى توپىسى چىقىپ تۇرغان ئۆي ئۇرنىدەك يەرلەردە ئوشۇق، تەپكۈچ ئوينىغان ئىدى، ئېدىر-قىرلار ئەكچىگەندىن كېيىن كەڭ دالىغا چىقىشقا باشلىدى. بىر چۈشكىچە مەكتەپتە ئوقۇساق، چۈشتىن كېيىن ئەكچىگەن ئېتىزلىقلارنى كېزىپ، لەگلەك ئۇچۇراتتۇق. قىزلار بولسا يېڭىدىن ئېچىلغان سېرىق چېچەكلەرنى تېرىپ، ئېدىرلىقلار ئېشىپ، يىراق-يىراقلارغا كېتەتتى.

ھەققىدىكى ھېكايىسىنى بۆلەكچە ئىلھام بىلەن ئېيتىشقا با
لايتتى. بۇ تەۋەدە تالاي نەرسە ئۆزگەرسىمۇ، مۇرات مۇئ
لىمنىڭ بازار بەگ يېزىسىدىكى مەكتەپكە مۇئەللىم بولۇ
كەلگەندىن بېرى ئېيتىپ يۈرگەن ھېكايىسى ئۆزگەرمىد
ئۇ دەسلەپ مۇئەللىم بولغان يىلى مەكتەپ ھويلىسىغا ئ
تېرەك تىككۈزۈپتىكەن، قۇچاق يەتمەس بولۇپ ئۆسكە
بۇ دەرەخلەرنىڭ زەخمىلىنىپ، قارىداپ، ئالا - چىپار بولۇ
قا باشلىغىنىغىمۇ تالاي ۋاقىت بولغان. مۇئەللىم ئوقۇ
يىلى ئاياقلىشاي دېگەندە بارى - يوقى قىرىق ئوقۇغۇچى
بار مەكتەپ بالىلىرىنى ئاشۇ ئاق تېرەكلەر ئوتتۇرىسىدىك
كەڭ مەيدانغا سەپكە تۇرغۇزاتتى - دە، ھەممىنى پىئونېر كۈنى
بىلەن تەبرىكلىگەندىن كېيىن، شۇ سەپنى بۇزماي بارابان
سۇنايلەرنى چالغۇزۇپ، بۆلدۈرگەنسايغا ئېكسكۇرسىيىگە ئېلىپ
ماڭاتتى. ئۇ ئېگىز يارنىڭ قىرغىقىدا تۇرۇپ، غاپپار پىئو-
نېر ھەققىدىكى ھېكايىنى ئېيتقاندىن كېيىن، ئوقۇش يىلى
تامام بولۇپ، تۆتىنچى سىنىپنى تۈگەتكەنلەر خوشنا يېزىغا
ئوقۇغلى كېتەتتى.

بىز تۆتىنچى سىنىپنى تاماملىغان يىلى ئىدى. مۇئەللـ
مىمىز يىلدىكى ئەنئەنە بويىچە بىزنى بۆلدۈرگەنسايغا ئېلىپ
كەلدى - دە، يەنە غاپپار پىئونېر ۋەقەسىنى سۆزلەشكە
باشلىدى.

2

... قىزىل ئارمىيە قىسىملىرىنىڭ قاتتىق زەربىسىگە
چىداشلىق بېرەلمەي چېكىنىپ، جۇڭگو چېگراسىغا يېقىنلىشىـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۈنلۈكرەك ۋاقىرىدى:

— مۈكۈۋال، ئاقلار كېلىۋاتىدۇ.

— مەن سىلەرگە ئاقلارنى كورسىتىمەن، قىزىللارنىڭ كۈچۈكلىرى. هەي، توشقان مارىغاندەك قىلماي بېرى كەل!

مەن ئالدىدا تۇرغان جەرەن ساقاللىق ئادەمنىڭ ئاق گۋاردىيەچى ئىكەنلىكىنى ئەمدىلا سېزىپ، نېمە قىلىشىمنى بىلمەي هودۇقۇپ قالدىم. ئوچۇقچىلىقتا قېچىپ قۇتۇلۇش مۈمكىن ئەمەس. كەينىمدىن ئات يېتەلمىسىمۇ، جەرەن ساقاللىقنىڭ دۈمبىسىگە ئېسىۋالغان مىلتىقىنىڭ ئوقى يېتىدۇ. غاپپار ئىككىيلەن ئاتلىقلارنىڭ ئىككى تەرىپىدە تۇرۇپ نېمە قىلىشىمىز هەققىدە ئويلىنىپ ئۈلگۈرمەستىنلا ساي تەرەپتىن بىر توپ ئاتلىق چىقىپ كەلدى.

— مۇنۇ قىزىللارنىڭ كۈچۈكلىرى كەينىمىزدىن ماراپ يۈرگەن ئوخشايدۇ،— دېدى بىزگە دەسلەپ ئۇچراشقان جەرەن ساقاللىق ئادەم ئاتلىقلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بېشىغا ئاق قوي تېرىسىدىن تىكىلگەن كۇبانكا كىيگەن ئادەمگە، ئەتىمالىم، ئۇ ئاتامان بولسا كېرەك، دەپ پەرەز قىلدىم.

— هەي، شۇمنىڭ بالىسى، بېرى كەل! قاچقىنىڭ بىلەن يىراق كېتەلمەيسەن.

ئاقلارنىڭ چاڭگەللىغا چۈشكىنىنى سەزسىمۇ، لېكىن بىرەر ئامالنى تېپىپ، قاچىمىزغۇ دېگەندەك تۇرغان ئاغىنەم ماڭىمۇ يېقىنلاشماي، ئۆزىنى چەتكە تارتىۋاتاتتى. غاپپار پېئونېر سېپىگە ئۆتكەن چاغدا باشقا ئېغىر كۈن چۈشكەندە يېنىدىكى يولدىشىنى هەرگىز تاشلىماسلىق هەققىدە ئېيتقان قەسەملىرىنى ئەسلىدىمۇ، ماڭا ئۇزاق قاراپ تۇرغانىدىن

بۇ كۈنى غاپپار ئىككىمىز قىزلارغا قوشۇلۇپ، سېرىق چېچەك تەرگىلى بارغا ئىدۇق. قىردا ئۆسكەن سېرىق چېچەكنى بىر-بىرىمىزدىن قىزغىنىپ، يېزىدىن ئىككى-ئۈچ چاقىرىم يىراقلىقتىكى چوڭ سايغا چۈشۈپ كەتكىنىمىزنى ھەر ئىككىمىز سەزمەي قاپتىمىز. كەينىمىزگە قارىساق، قىزلارنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيدۇ. بىردەم ئۇ دۆڭگە، بىردەم بۇ دۆڭگە يۈگۈرۈپ يۈرگەن غاپپارنىڭ ئېيتقان ناخشىسى كەڭ دالىغا ياڭرىماقتا. بىر چاغدا بىرى ئۇنىڭ كېكىرتەكىنى بوغۇۋالغاندەك ئاۋازى بىردىنلا ئۆچتى. نېمە بولدىكىن دەپ ئۆزەمدىن خېلىلا ئىلگىرى كەتكەن ئاغىنەمگە قارىدىم.

— ھەي مۇرات، ھەي — خۇددى قەددىنى كۆتىرىپ مېڭىشقا ئاسمان تاقىشىۋاتقاندەك مۈكچىيىپ كېلىۋاتقان غاپپار بوغۇق ئاۋازدا ۋاقىرىدى، — ھەي، چاپسانراق مۆك...

ئاغىنەم توشقان كۆرۈپ قالدىمىكىن دەپ ئۆپچۆرەمگە سەپسېلىپ قارىدىم. ئەتراپتا توشقانغا ئوخشىغىدەك ھېچنەرسە يوق.

— مۇرات...!

— قوغۇنلۇققا ئوغرىلىققا كەلگەندەك نىمانچە ئاستا ۋاقىرايسەن. توشقان كۆرۈپ قالدىڭمۇ-يا؟ — شۇ سۆز بىلەن ئوچۇقچىلىققا چىقىشىمغا قارشى تەرەپتىن بويىنغا مىلتىق ئاسقان ئىككى ئادەم چىقىپ كەلدى. ئاغزىمغا قۇم قۇيۇلغاندەك نېمە قىلارىمنى بىلمەي تۇرۇپ قالدىم. دەسلەپ غاپپار ماڭا شەرەت قىلسا، ئەمدى مەن ئۇنى مۆكۈۋال دېگەندەك شەرەت قىلىۋىدىم، لېكىن غاپپار ئىلگىرىكىدىن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىنى. دىنىدىن، پۈشتىدىن تانىدى دىگەن مۇشۇ - دە، زادى زامان دىگەن نەگە كېتىپ باردۇ، بۇرادەرلەر؟

جەرەن ساقاللىق كىشى ئاق كۇبانكا كىيگەن قارىگەر ئاتلىق ئاتامانىنىڭ قېشىغا كېلىپ بىزنى شەرەت قىلىپ بىر نەرسىلەر دىيىدى، قالغانلىرىمۇ ئىككى مەڭىزى قان تېمىپ تۇرغاندەك قىزارغان، بەك سۇرلۇك ئادەمگە يېقىنلاشتى. ئاتامان جەكچىلىرىگە قاراپ: «روھىي چۈشكۈنلۈككە بېرىلمەڭلەر» دىگەندەك، قولىنى ئېگىز كۆتەردى - دە:

— جەن! - دەپ بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا ھەممىنىڭ ئاغزىنى ياپتى.

— ھەي، سىلەر نىمە قىلىدىغان پىئونېرلار؟

غاپپار بايا ئېيتقانلىرىمنى بۇلار چۈشەنمىسە كېرەك دىگەندەك، ماڭا بىر قاراپ قويۇپ، ئىككى قەدەم ئالدىغا چىقتى - دە، خۇددى ئۆلۈپ كەتسەكمۇ مۇنۇلار بىزنىڭ كىم ئىكەنلىگىمىزنى بىلىپ قالسۇن دىگەندەك، ئۈنىنىڭ بېرىچە ۋاقىرىدى.

— پىئونېر — كومسومۇلنىڭ سادىق ياردەمچىسى.

— دىمىدىمىمۇ خالايىق، بۇلارمۇ چوڭ بولغاندا كومسومۇلغا قوشۇلىدىكەن. مانا بۇنى ئۇقۇپ قويۇڭلار. كۆزگە ئىلمىغان پۈتقا چوماق دىگەندەك، ئەتە - ئۆگۈن كۆرگۈلۈك بولسا مۇشۇ يېتىم ئوغلاقلاردىن كۆرىمىز.

جەرەن ساقال غودۇڭشۇپ سۆزلىۋىدى، ئاق كۇبانكىلىق ئاتامان يەنە قامچا ئېسىۋالغان قولىنى ئېگىز كۆتەردى.

— يېزاڭلاردا قىزىللار بارمۇ؟

— بىز ھەممىمىز قىزىل! — غاپپارنىڭ جاۋابىنى ئاڭلا-

كېيىن، بويىنى باغلانغان ئادەمدەك بىر چامداپ، ئىككى چامداپ قېشىمىغا يېقىنلاشتى.

— ساڭا «قاچايلى» دەپ بىر نەچچە قېتىم شەرەت قىلسام سەزمىدىڭىزمۇ. مانا ئەمدە بۇلاردىن قۇتۇلۇپ كۆر، — ئۇ يېقىنىمدىن نىزقۇدى.

— بۇلارنىڭ بويىنىدىكى قىزىل لاتىلىرى نېمىسى؟ — دەپ سورىدى ئاتلىقلارنىڭ بىرى.

— قىزىللارنىڭ كۆچۈكلىرى ئىكەنلىكىنىڭ بەلگىسىدۇ.

— بىزنىڭ پىئونېر ئىكەنلىكىمىزنى ئۇلارنىڭ جەڭچىلىرى تۇرماق، ئاتامانىمۇ بىلمەيدىكەن، — دەپ پىچىرلىدى غاپپار قارىغىر ئاتلىق ئاق كۇبانكا كىيگەن ئادەمنى شەرەت قىلىپ.

— بىز، لېنىن پىئونېرى ئەزالىرى! — ماڭلىيى كەڭ، كۆزلىرى يوغان، قوشۇما قاشلىق غاپپار بىزنىڭ كىم ئىكەنلىكىمىزنى بىلسۇن دېگەندەك ئۈنلۈك سۆزلىدى.

ئۇ يېشىنىڭ ئون ئىككىگە تولمىغىنىغا قارىماستىن، قورقۇمسىز، قاۋۇل بالا ئىدى. مەكتەپتە ئەڭ ئەلا ئوقۇيدىغان ئوقۇغۇچىمۇ مۇشۇ. شۇڭلاشقا دەسلەپ قۇرۇلغان پىئونېرلار ئەترىدىنىڭ رەئىسلىكىگە غاپپارنى سايلىغان ئىدۇق. بۇ يەردىمۇ ئۇ ئۆزىنىڭ قورقۇمسىزلىقىنى كۆرسەتتى.

— قىزىللارنىڭ كومسومۇللىرىدىن قۇتۇلالمايۋاتساق، پىئونېر دېگەن يەنە بىر نەرسىسى چىققانمۇ نېمە؟ بۇلارمۇ چوڭ بولسا قىزىل ئەسكەر سېپىگە قوشۇلامدۇ تېخى؟ كۆردۇڭىزمۇ، ئانىسىدىن تۇغۇلماي تۇرۇپ بويىنىغا قىزىل لاتا باغلىۋالغى-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

غاپپار ماڭا قاراپ مىيىغىدا كۈلدى: ئۇنىڭ مېنى چىمدا، دەپ روھلاندۇرۇۋاتقىنىنى سېزىپ، كۆزۈمگە ئولاشقان يېشىمنى سۈرتۈپ، قەددىمنى رۇسلىدىم.

بىزنى قامچا بىلەن قورقىتىپ، سۆز ئېلىش مۇمكىن ئەمەسلىكىگە جەرەن ساقاللىقنىڭ كۆزى يەتكەن بولسا كېرەك. ئەمدى ئۇ ئېسىۋالغان مىلتىقنى ئېلىپ ئىككىلەنگە تەڭلىدى. مىلتىقنىڭ ئوق چىقىدىغان تۆشۈكى توپ - توغرا كۆزۈمگە قادالغاندا، تېنىم شۈركىنىپ نېمە قىلارىمنى بىلمەي قالدىم. تەڭلەنگەن مىلتىق مانا ئېتىلىدۇ، ئەنە ئېتىلىدۇ، دەپ خېلى ۋاقىت كۈتتۈم، لېكىن ئېتىلمىدى. مەكتەپتە بىزنى پىئونېر سېپىگە قوبۇل قىلىش تەنتەنىسى، ئۇنىڭدا قەسەميات قىلغانلىقىمىز كۆز ئالدىمغا كەلدى، ئاق گۋاردىيىچىلەرنىڭ كومسوموللارنى ۋەھشىلەرچە ئۆلتۈرگەنلىكى ھەققىدە ئاڭلىغانلىرىمنى ئەسلىدىم. ئىچىمدە «قانداق ئېزىتقۇ ئېزىقتۇرۇپ مۇشۇ تەرەپكە كېلىپ قالدۇقكىن» دەيمەن. ئاغىنەمگە قارىسام، ئۇ ئۆلۈم سائىتى يېقىنلىشىۋاتقىنىنى سەزمىگەندەك كۆك ئاسماندا ئاغامچا بولۇپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقان قاقىرلارغا قاراۋېتىپتۇ.

— ھەي غاپپار، بىزنى ئاتماقچى بولۇۋاتىدىغۇ، قانداق قىلىمىز؟ — دېدىم پىچىرلاپ. غاپپار يەنە مىيىغىدا كۈلۈپ قويدى - دە:

— ئاتىدىغان ئوق بېشى بار دەمسەن. بابا ئاتامانىڭ: «مېنىڭ رۇخسىتىمسىز ئوق چىقارغۇچى بولماڭلار» دېگىنىنى ئاڭلىدىڭمۇ؟ بۇ پەقەت ئىككىمىزگە پوپوزا قىلىۋاتقىنى.

— سەنلەر نېمە دېيىشىۋاتىسەن. قېنى، تۈز تۇرۇش! — جەرەن ساقاللىق مىلتىقنى چۈشۈرۈپ، قامچىسىنى

غاندا ئاقلار ئارىسىدا غودۇڭشۇپ سۆز قىلىشقۇچىلار تېخىمۇ كۆپەيدى.

— ھەي، پەرۋەردىگارىم، بۆشۈكتىن بېلى چىقماي تۇرۇپ، مۇنۇلارنىڭ جاۋاۋدىنى قارا.

— بولشېۋىكلار ئۆز ئىدىيىلىرىنى بۇلارنىڭ بېشىغىمۇ سىڭدۇرۇپ ئۈلگۈرگەن بولسا كېرەك، خەپ. بۇرۇنقى ھوقۇقۇم قولۇمدا بولسىدى... — ساقال-بۇرۇتى ئۆسۈپ ئاق مالخىيى پۇرلىشىپ كەتكەن ئادەم قولىدىكى مىلتىغىنى كۆتىرىپ، ئېتىنى دىۋىتىشۇدى، بايىقى ئاتامان يەنە قولىنى كوتەردى.

— جە، قىزىقتانلىق قىلما جە-پە! — مالخىيى پۇرلىشىپ كەتكەن ئادەم ئېتىنىڭ تىزگىنىنى تارتتى، — يەنە كىچىك ماڭقىلارنى دەپ ھەرىنىڭ ئۇۋىسىغا تەگمەيلى. مېنىڭ رۇخسىتىمسىز بىر ئادەم ئوق چىقارغۇچى بولمىسۇن. بۇلاردىن قىزىللارنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلىۋالغاندىن كېيىن، ۋاك-چۇك قىلغۇزماي ئوجۇقتۇرۇڭلار.

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتىم. ئۇ راست ئېيتىۋاتامدۇ، دىگەندەك ئاغىنەمگە قارىسام، غاپپار ھېچنەرسە ئاڭلىمىغاندەك شۇك تۇرىدۇ.

— يېزىلاردا قىزىللار بارمۇ؟ — بىزنى ئات ئالدىغا سېلىپ چەتكە ھەيدەپ چىققان چەرەن ساقاللىق ئادەم تېخىمۇ ھەيۋە قىلىپ سۆزلىدى، — ئېيتمايدىغان بولساڭ، ھەر ئىككىڭنى بىر پاي ئوقتا ئوجۇقتۇرىمەن. سىلەر بىلەن تالىشىپ ئولتۇرىدىغان ۋاقتىم يوق مېنىڭ.

ئۇ، ئاچچىغىدا بەس كېلەلمەي، بىزنىڭ دۈمبىمىزگە تېۋىلغا ساپلىق قامچا بىلەن ئىككى-ئۈچنى ئۇرۇۋەتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بولغىنى؟» دىگەندەك غاپپارغا قارىدىم. ئۇ ماڭا قارايدۇ. بۆكلىرىگە قىزىل تالا تاقىغان ئەسكەرلەرنى سەپكە تۇرغۇزۇپ، ئىككى چېتىدىن ئون بەشچە ئاق گۋاردىيەچى ھەيدەپ كېلىۋېتىپتۇ. ياشقا نەرسىلەرنى ئويلىغان بولسامۇ، لېكىن قىزىل ئەسكەرلەرنى ئەسىرگە چۈشىدۇ دەپ ئويلىمىغان ئىدىم. ئەتىمالىم، ئاقلار ئۇلارنى خېلى يەردىن ھەيدەپ كېلىۋاتقان بولسا كېرەك، چىرايلىرىدىن يول مېڭىپ، كۆپ ئازاپ چەككەنلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇلارنى كۆرۈپ كۆزلىرىمىز ئېچىلىپ، قايغۇمىزنى ئۇنتۇپ قېلىشتۇق.

— بۇلار قانداقچە ئەسىرگە چۈشتىكىن، ھېچكىمگە كۆرسەتمەي، سايىنىڭ ئىچى بىلەن شەرققە ھەيدەپ ماڭغىنىنى قارا. ئىككىلەن قانداق قىلىپ بولمىسۇن بۇ ئەھۋالنى قىزىللارغا مەلۇم قىلىپ، ئۇلارنى قۇتۇلدۇرۇپ قېلىشىمىز كېرەك. بۇ بىزنىڭ پىئونېرلىق پەرزىمىز. ھازىر ئاقلارغا زەربە بېرىش ئۈچۈن ئىككىمىزدىن كۆرە بۇلارنىڭ كۈچى زۆرۈر. ئۇلار ئازات قىلىنسا، مۇنۇ ئاقلارنىڭ جاجىسىنى بېرەتتى. قىزىللارنى قۇتۇلدۇرۇپ ئۆلسەك ئارمىنىمىز يوق.

— ئۇلار تۇرماق ئۆزىمىز قۇتۇلالمايۋاتىمىزغۇ. بابا ئاۋۇ ئاتاماننىڭ: «بۇلارنى ۋاڭ-چۇڭ قىلماي ئۇجۇقتۇرۇڭلار» دىگەن سۆزىنى ئاڭلىدىڭىزۇ.

— ئىككىمىز قىمىر قىلغۇچى بولما. قاچىدىكەنسەن، جاجاڭلار ئىككى پاي ئوق.

جەرەن ساقال بىزنى يەنە بىر قېتىم قورقىتىپ قويدى-دە، ئۆزى قىرىق-ئەللىك قەدەم نېرىدىكى ئاتاماننىڭ قېشىغا كەتتى.

كۆتىرىشىگە يەنە جىم بولۇشتۇق،— بىر ياقىقا قاچىمەن
دەپ ئويلىغۇچى بولۇشما، كەينىڭلەردىن مەن يېتەلمىسە
ئوق يېتىدۇ، شۇنى بىلىپ قوي. ئۇنىڭدىن كۆرە قىزىللار-
نىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى ئېيتساڭلار، ئۆيۈڭلەرگە ئەۋەتىۋې-
تىمەن.

ئۇ بىزنى قورقىتىپ ھېچبىر مەلۇمات ئالالمايدىغىنىغا
كۆزى يەتتىمۇ، ئەمدى ئالداپ كۆرمەكچى بولدى.

— ئۆزەڭلەرمىغۇ زەپ چىرايلىق بالىلار ئىكەنسىلەر.
ئون گۈلۈڭلارنىڭ بىرى ئېچىلماي تۇرۇپ ئوقىتا ئۇچۇپ
كەتسەڭلەر، ئۇۋال بولىدۇ-دە، خالىساڭلار، ئاتلارغا مىنگۈ-
زۈپ ئۆيۈڭلەرگە ئەۋەتىۋېتىمىز...— غاپپار ئىككىيلەندىن
گەپ چىقىدىغىنىغا بۇنىڭ كۆزى يەتمىدى.

— ئەمما ئېيتمىساڭلار، مۇنۇ يارنى كۆرۈۋاتىسىلەرغۇ،
كىكىرتىكىڭلارنى سىقىپ، ھەر ئىككىڭنى دەرياغا ئۆزەم
تاشلايمەن.— ئۇ مېنىڭ قوسىقىمغا مىلتىغىنى تىرەپ يارنىڭ
قىرغىقىغا ئېلىپ باردى-دە، كۆردۈڭمۇ، دىگەندەك تېگىدە
سۇ ئېقىۋاتقان يارنى كۆرسىتىپ قويدى. جەرەن ساقال
راستلا يارغا ئىتتىرىۋېتەمدىكىن دەپ تەنلىرىم شۈركىنىپ
كەتتى.

— ھە قانداق، جان تاتلىقمىكەن؟ سىلەر قىزىللارنى
يوشۇرغىچە، جېنىڭلارنى ساقلاپ قېلىشنى ئويلىساڭلارچۇ.
ئۇلارنىڭ بەرىبىر بىر كۈنلۈككىلا ھاياتى قالدى، ئىشەنمىسەڭ-
لەر، ئەنە كۆرۈڭلار.

قوللىرى كەينىگە باغلانغان بىر توپ قىزىل ئەسكەر-
لەرنىڭ دۆڭنى ياقىلاپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرگەندە نەپەس
ئېلىشقا قورققاندەك جىم تۇرۇپ قېلىشتۇق. «بۇ قانداق

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سەن سۇدا ياخشى ئۈزۈسەن.

ئۇ مېنىڭ كۆڭلۈمنى كۆتىرىپ ماختىسىمۇ، لېكىن سەكرەشكە جۈرئەت قىلالمايۋاتقىنىمنى سەزدىمۇ، يەنە بىر ـ ئىككى قېتىم ئۆپچۆرىسگە قارىدى ـ دە، بىر چاغدا بېلىگە ئىككى ئوراپ باغلىۋالغان ئاق تاسما پوتىسىنى ئالدىراش يەشتى.

ـــ قېنى، پوتائىنى چاپسانراق يەش!ـــ مەن ئويلانماستىنلا غاپپارنىڭكىگە ئوخشايدىغان تاسما پوتامنى يەشتىم.

ئۇ ئىككى پوتىنى بىر ـ بىرىگە ئۇلىدى ـ دە، ئۇچىنى قىرغاقتىكى بىر تۈپ تېۋىلغىغا باغلاپ:

ـــ ئەمدى پوتا يەتكەن يەرگىچە سىيرىلىپ چۈشۈپ سەكرىسەك، يەرگە خېلىلا يۇمشاق چۈشىمىز. پوتا ئۇچىنى ئۆزەم تۇتۇپ تۇرىمەن. سەن قورقماي چۈشۈۋەر، ـــ دېدى.

بىز بىردەم ئاتامان قېشىدا پاراك سېلىۋاتقان جەرەن ساقاللىق ئادەمگە، بىر دەم يارغا غىل ـ پال قارايمىز. غاپپار پوتا باغلىغان تېۋىلغىنى مەھكەم دەسسەپ، ھېچنەرسە كۆرمىگەن ئادەمدەك ئۆرە تۇردى. مەن بىر بىرىگە ئۇلانغان پوتىلاردىن سىيرىلىپ، تۆۋەنلەشكە باشلىدىم. بارى ـ يوقى تۆت مېتىردەك يەرگە يېتىدىغان پوتىنىڭ ئۇچىغىچە سىيرىلىپ چۈشكەندىن كېيىن تۆۋەنگە قاراپ، سەل تۇرۇپ قالدىم.

ئۇدۇلۇمدىلا چوڭقۇر ئورىغا ئوخشاش يوغان كامار تۇردۇ. پوتىنى قويۇۋەتسەم، توپ-توغرا سۇ ئويۇۋەتكەن شۇ كامارغىلا كىرىپ كېتىمەن. ئۇنىڭدىن چەتنەش ئۈچۈن ئۆزەمنى ياردىن قاچۇرۇپ سەكرىسەم يانتۇ يەرگە يىقىلىپ،

— راسا قاچىدىغان پەيت كەلدى، — دېدى ئۆپچۆرگە سەپسېلىپ قارىغان غاپپار.

— نەگە قېچىپ قۇتۇلىمىز، پەقەت كەينىمىزدىكى ياردىن باشقا ئىككسىلەنگە دالىدا بولىدۇدەك يەر يوق. — دېدىم ئاغىنەمنىڭ ئويلىغىنىدىن بەربىر ھېچنەرسە چىقمايدىغىنىنى بىلىپ.

— ھامان بىر ئۆلۈم. بۇلارنىڭ قولىدا ئۆلگەندىن كۆرە، ئەجىلىمىز يەتكەن بولسا، ياردىن سەكرەپ ئۆلىمىز. قايسىمىز ئامان قالساق، دەرھال يېزىغا بېرىپ مۇنۇلارنىڭ قىزىل ئەسكەرلەرنى شەرققە ھەيدەپ كېتىۋاتقانلىقىنى خەۋەر قىلىمىز. بىلىپ قوي، ئاداش، ئۆزىمىز ئۈچۈن ئەمەس، مۇشۇلارنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن بولسىمۇ، قېچىشىمىز كېرەك.

كەينىمىزگە ئىككى - ئۈچ قەدەم داجىپ، تېگىدە سۇ ئېقىۋاتقان ياردىن تۆۋەن قارىۋىدىم، بېشىم قېيىپ، تەنلىرىم جۇغۇلداپ كەتتى. دەرھال ياندىم.

— مۇرات، بىر تېخى يېقىندىلا پىئونېر سېپىگە ئۆتكەنخۇ، بۇگۈن قورقۇنچاقلىق قىلساق، قانداق بولغىنى، ئىككىمىزنىڭ جېنى قىزىل ئەسكەرلەرنىڭ جېنىدىن ئەلا ئەمەسمۇ؟ چاپسانراق ھەركەت قىلمىساق، شۇنچە ئادەم ناھەق ئۆلۈپ كېتىشى مۇمكىن. قېنى، سەكرەيلى، ئالدىدا مەن، كەينىمدىن سەن سەكرە. دۇغلا تېچ-ئامان چۈشسەك، بىر ئامالىنى قىلىپ قىرغاققا چىقىپ كېتەلەيمىز، ماڭا قارىغاندا!

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭ تىلسىز يىغىسى مېنى خېلى يەرگە ئېقىتىپ بارغاندىن كېيىن، سۇدىن سەل كۆتىرىلىپ چىققان خادا تاشقا ئۇرۇپ يېگىۋاشتىن قايناملغا يالماپ ئەكىردى. مەن بىر نەچچە قېتىم ئەندىكىپ دەم ئالغاندىن كېيىن، نىمە بولغىنىنى سەزمىدىم. دەريانىڭ تاشتىن - تاشقا ئۇرۇلۇپ ئېقىۋاتقان ئۇلۇغ سۈيى مېنى يەنە بىر - ئىككى قېتىم يۇقۇرى ئېلىپ چىقىپ، يەنە قويىنىغا تارتىپ كىرىپ كەتتى. مەن ئاخىرقى قېتىم سۇ ئۈستىگە چىققاندا، ئۆزەمنى ئوڭشاپ، قىرغاققا چىقمەزىغۇ دىگەن ئىدىم، لېكىن كەينىمدىن قوغلاپ كەلگەن دولقۇن مېنىڭدىن غالىپ چىقتى. ئۇ قايتىدىن قايناملغا تارتىپ كىرىشكە بېشىمغا بىر نەرسە قاتتىق تېگىپ، ئۆزەمنىڭ نىمە بولغىنىمنى سەزمەي قالدىم.

4

دەريا سۈيى كەڭ يېيىلىپ ئاقىدىغان قۇم - شېغىللىق يەردە ھوشۇمغا كەلدىم، كۆزۈمنى ئاچقاندا كۆكەرگەن ئاسماندىن باشقا ھېچنەرسە كۆرۈنمىدى، ماڭلىيىم كۈن نۇرى تەپتىدە قىزىغاندەك قىلىغان بىلەن ئاستىمدىن سوغ سۇ ئېقىپ ئۆتۈۋاتقاچقا، غولۇم كىرىشىپ، دۈمبەم توڭلاپ قالغاندەك مۇزلاپ كېتىپتۇ. ئۈۋىسىغا پاتىدىغانغا ئاغامچا بويى قالغان كۈن پارقىراپ نۇر چاچاتتى، لېكىن قىشتىكىگە ئوخشاش يەنىلا سوغاق ئىدى. سايىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى كۆكىرىپ كېلىۋاتقان ئىدىر - قىدىرلارغا سەپسېلىپ قاراۋاتقىنىمدا، تونۇش قوش قارىياغاچقا كۆزۈم چۈشتى. لېكىن قانچە زېھىن قويۇپ قارساممۇ، ئۇنى نەدە كۆرگىنىمنى زادى

ئاندىن دومىلاپ بېرىپ ئاق كۆۋۈك چاچرىتىپ ئېقىۋاتـ
دەرياغا چۈشۈشۈم مۇمكىن. ئەمما شۇنچە ئېگىزدىن يىقىـ
غاندا، جېنىمنىڭ ساق قالىدىغانلىقىغا ئۆزەمنىڭمۇ ئىشەنگۈ
كەلمەيتتى. يامغۇر سۈيى ئېقىپ ئويۇۋەتكەن يارنىڭ كاما
لىرىغا ئۇۋا سېلىۋالغان كەپتەرلەر پەيلىرىنى تۇزۇتۇپ
كەينى ـ كەينىدىن ئۇچۇشماقتا. نېمە قىلىشىمنى بىلمەي
بىردەم تۆۋەن، بىردەم يۇقۇرى قاراپ ئويلىنىپ قالدىم
بىر چاغدا غاپپارنىڭ:

— چاپسان سەكرە... كېلىۋاتىدۇ، — دەپ بۆلە كىچـ
تەشۋىشلىك ۋاقىرىغان ئۈنى ئاڭلاندى، كۆزۈمنى قاتتىق
يۇمۇپ، ئۆزەمنى كۈچۈمنىڭ بارىچە دەريا تەرەپكە تاشلـ
دىم. بېشىمدا پەقەت بىرلا ئوي — بايا كۆرگەن ئورىدەك
كامارغا چۈشۈپ كەتمىسەم بولاتتى، دەيمەن. يۈرىكىم
سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ كېتىدىغاندەك سېزىلدى ـ دە، ئاغزىمغا
ھاۋا قاپلىشىپ، ئەندىكىپ كەتتىم.

قاتتىق يەرگە دەسسەپ پۇتۇم، ئاندىن دۈمبەم تەگ ـ
دى. ئۆزەمنى ئوڭشاپ ئۈلگۈرگىچىلىك ۋاقىت ئۆتكىنى
يوق. ئىككى ـ ئۈچ دومىلاپ سۇغا چۈشكەندىلا ئەندىكىپ
ئېسىمنى يىققاندەك بولدۇم. شۇنچە يەردىن چۈشكەچكە كېكىر ـ
تىكىم قۇرۇپ كەتسە كېرەك، ئاغزىمغا مۇزدەك سۇ تېگىۋ ـ
دى، بىردىن ئىچ ـ قارنىم يورۇپ، سەگىدىم. قىرغاقتا ئۇرۇ ـ
لۇپ قايتقان دولقۇن مېنى خۇددى تەگنىدە تەۋرەتكەندەك
بىر ئىككى قېتىم نېرى ـ بېرى چايقىدى، شۇ ئارىدا مىلتىق
ئېتىلىپ، غاپپارنىڭ ئۈنىگە ئوخشاشلا بالىنىڭ ئۈنى ئاڭلان ـ
دى ـ دە، كۈچلۈك دولقۇن مېنى دەريانىڭ ئوتتۇرىسىغا
تاشلىدى. سۇدا لەيلەپ يۈرۈشۈم ئۇزاققا سوزۇلمىدى، تاغ ـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئاغرىپ، يېتىپ قالدىم.

غاپپار ئاغىنەم نەلەردە قالدىكىن؟ مەن سەكرىگەندە ئاۋازى زەپمۇ قاتتىق چىقتۇىدى، ئاقلار ئېتىۋەتمىگەندۇ؟ بېشىمنى سەل كۆتىرىپ، ئۆپچۆرەمگە قارىدىم. قىيان سۇ قومۇرۇپ قىرغاقتا چىقىرىۋەتكەن، چوگا- چاتقال بېسىپ چۆككەن تۆگىدەك چوخچىيىپ تۇرغان تاشلاردىن باشقا ھېچنەرسە كۆرۈنمەيدۇ. ئۆرە بولۇپ ئولتۇرۇۋىدىم، بېشىم قېيىپ، كۆزلىرىم تورلاشتى. مۇشۇ پېتىمچە خېلى ئولتۇرۇپ قالغان بولسام كېرەك، كىيىملىرىمدىن ئاققان سۇ دۈمبەمنى مۇزلىتىپ قورۇشتۇرماقتا. تېنىم شۈركىنىپ، تىترىمەكتە. ئەس- ھوشۇمنى يىغىپ، كىيىملىرىمدىكى قۇمنى قېقىپ تازىلىغاندىلا بويۇمدىكى گالستۇكتا كۆزۈم چۈشتى. مەكتەپتە پىئونېر سېپىگە ئۆتكەندە بەرگەن قەسىمىم، قوللىرى كەينىگە باغلىنىپ، شەرققە ھەيدىلىپ كېتىپ بارغان قىزىللار ھەققىدە ئويلىدىم. غاپپارنى كۆرۈپ قالمەنمىكىن دېگەن ئۈمىتتە ئەتراپقا يەنە بىر قېتىم كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتىم، ئەمما يېقىن ئارىدا ئادەمگە ئوخشىغۇدەك بىرەر نەرسە يوق. سۇ ئۇنى يىراقتا ئېقىتىپ كەتكەن ئوخشايدۇ. «قانچە ئاقسىمۇ، ئامان بولسا، تېنەپ- ئەمترەپ يېزىغا يېتىپ كېلىدىغۇ» دەيمەن.

يېزىغا چاپسانراق بېرىشىم كېرەك، ئىككى قولۇمنى يەرگە تىرەپ، ئورنۇمدىن قوزغالماقچى بولۇۋىدىم، يانپاش ئۇستىخانلىرىم سۇنۇپ كەتكەندەك زىڭىلداپ ئاغرىپ كەتتى. چىشىمنى چىشلەپ ئۆرە تۇرۇۋىدىم، كۆزلىرىم تورلىشىپ، ئۆزەمنى ئېغىر ئاغرىقتىن تۇرغان ئادەمدەك ھىس قىلدىم. باياتىن دەريا قىرغىقىدىكى سېسىق بېلىقنىڭ پۇرىقى سىڭىپ

ئېسىمگە ئالالمىدىم. دۆڭدىن پەسكە قارىغاندا قاپتالنى بۇ
لاپ يۇقۇرىلىغان ئېرىق كۆرۈندى. ئۆتكەن يازدا بىر چ
مۇلگىلى بارغان، سۇيى خۇددى ئۆلۈك سۇدەك جىم ئاق
غان ئۆستەڭ! ئۇ دەريانىڭ ئوڭ قاسنىقىدىكى باللار بىل
تۇتىدىغان كۆتەمدىن باشلىناتتى. بۇنى كۆرگەندە تې
ئېسىپ، جان كىرگەندەك بولدى. كۆتەمە قەيەردىكىن
ئوڭدامغا يېتىۋېلىپ ئەتراپنى كۆزدىن كەچۈرۈۋاتىمە
دەل - دەرەخلەر يوپۇرماق چىقىرىپ كۆكەرگەندە مۇشۇندا
چىرايلىق رەڭگە كىرەمدۇ ياكى مەن ئورنىمدىن قوزغالما
سىغىنىپ ياتقاندا ئۇلار شۇنداق گۈزەل كۆرۈندىمۇ، ئە ي
تاۋۇر، دەريانىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى تاللار مۇشۇ قې
ماڭا دۇنيانىڭ جەننىتىدەك بىلىنىپ كەتتى.

كۆتەمگە كۆزۈم چۈشتى. كۆينەك - ئىشتانلىرىمىزنىڭ
پۇشقاقلىرىنى باغلاپ، سۇيىدىن بېلىق تۇتىدىغان كۆتەمە
ئۇنىڭدىن قايناغا بېشىمىزچە شۇڭغۇيتتۇق. بىراق كۆتەمە
دىن كۆرۈنگەنلا بالا سەكرىيەلمەيدۇ. ھە، غاپپار سۇ
بېشىچە سەكرىگەندە قاراپ تۇرۇشنىڭ ئۆزى بۆلەكچە ھە ي
ۋەتلىك ... غاپپار!

ئاغىنەم ئېسىمگە چۈشۈپ دەرھال ئورنىمدىن تۇر -
ماقچى بولۇۋىدىم، بېشىم قېيىپ، يەنە يېتىپ قالدىم. پۇت -
قولۇمنى قىمىرلىتاي دېسەم، تېنىم قوم - تاشقا چاپلىشىپ،
قاتۇرۇۋەتكەندەك ئېغىرلىشىپ كېتىپتۇ. ئۆزەمنى ئۇستۇمدىن
ئېغىر يۈك بېسىۋالغاندەك ھېس قىلدىم. «راستلا يەرگە چاپ
لىشىپ قالدىممىكىن، يا بۇنىڭ ھەممىسى چۈشۈممۇ؟»
دەيمەن. پۇت - قوللىرىمدا جان بار ئوخشايدۇ، مىدىرلايدۇ.
كۆچۈمنى يىغىپ، بىر يېنىمغا ئۆرۈلگەندە، تەنلىرىم يەنە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

5

چاشكا مەزگىلىدە يېزىدىن چىقىپ كېتىۋىدۇق، ئەمدى كۈن بارغانسېرى چوڭىيىپ، ئولتۇرۇشقا ئاغامچا بويى قالغاندا بازار بەگ يېزىسىنىڭ تۆۋەن چېتىدىكى ئېتىزلىرى كۆپ يالغۇز ئۆيگە ئولاشتىم. يېزىغا يېقىنلاشقانسېرى هاللىدىن كېتىپ، ئەنە يېقىلىمەن، مانا يېقىلىمەن دەپ ئارانلا يەر دەسسەپ كېلىۋاتقىنىمدا ماڭا قارشى يۈگۈرگەن ئىتلاردىن قانداق قۇتۇلۇشىمنى بىلمەي قالدىم. ئۆي تەرەپتىن بىر ئادەمنىڭ ۋاقىرىغان ئۈنى ئاڭلاندى-دە، ئاندىن تونۇش قويچىنىڭ ئىتلىرىنى تاش بىلەن ئۇرۇپ قوغلىۋەتكىنىنى بايقىدىم.

— هوي بالام، بۇ ياقتا نېمە قىلىپ يۈرىسەن؟

بۇ ئادەم قولتۇقۇمدىن يۆلىگەندە ئىككى پۇتۇمنى كېسىۋەتكەندەك يەرگە يىقىلدىم.

— چاپسان بولۇڭلار، ئاقلار ئەسىرگە ئالغان قىزىل ئەسكەرلەرنى دەريا ياقىلاپ چېگرا تەرەپكە هەيدەپ كېتىپ بارىدۇ... چاپسانراق بولۇڭلار.

مۇشۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندا، قەرزىمنى ئادا قىلغاندەك، چوڭقۇر نەپەس ئالغىنىمنى بىلىمەن، باشقا هېچنەرسە ئېسىمدە يوق، يەنە هوشۇمدىن كەتكەن ئوخشايمەن.

6

بېشىم خېلىلا زەخىملەنگەن ئىكەن. شۇ ياتقان پېتىم بىرەر ئايغا يېقىن ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدىم، پەقەت

قالغان توختام سۇنى پۇراپ قىلىپ، ئېزىلىپ لەقۋا بولۇ
قالغان ئىكەنمەن، ئەمدى ساپ هاۋا دىمىغىمغا ئۇرۇلۇ
خىلىلا سەگىپ قالدىم، ئەمما بېشىم تاش بىلەن ئۇرۇ
ئېزىۋەتكەندەك، لوقۇلداپ ئاغرىماقتا. ئۇڭ پۇتۇمۇ خى
زەخملەنگەن بولسا كېرەك، يەرگە دەسسىيەلمەيمەن.
يەردە ئۇزاق تۇرۇشقا بولمايدۇ، ماڭا ۋاقىت قىممەت. ئەگە
كۆپ كېچىكسەم قوللىرى كەينىگە باغلانغان قىزىل ئەسكەر
لەر هايات بىلەن خوشلىشىشى مۇمكىن. ئۇلارنى كۆرۈپ تۇ
رۇپ، ۋاقىتدا خەۋەر قىلمىغىنىمنى مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى
ئاڭلاپ قالسا، يېزىدا بېشىمنى كۆتىرىپ يۈرگۈسىز قىلىۋەت
مەمدۇ. بۇ ھەقتە غاپپارمۇ بىلىپ قالسا تېخى. پۇتۇمنىڭ
ئاغرىۋاتقىنىغا قارىماستىن، بىر چامداپ، ئىككى چامداپ.
دەريا قىرغىقىدىن چىقتىم-دە، تاياققا تايىنىپ، دۆڭگە
يۇقۇرىلايدىغان يولغا چۈشتۈم. يېزىغا ئاپىرىدىغان بۇ
يولدا تالاي قېتىم ماڭغاچقا، ئۇنىڭ ئويمان-چوڭقۇرى
ماڭا بەش قولدەك تونۇش ئىدى.

ئالدىمدا تونۇشلار ئۇچرىشىپ قالامدىكىن دىگەندەك
ئەتراپقا سەپسېلىپ كېلىۋاتىمەن. سوغاق قوم-شېغىللىدا
ياتقاندا تىترەپ، مۇزلىغان تېنىم دۆڭگە ئۆرلىگەندە ئىسسىپ
كەتتى، قېنىم قىزىپ پۇتۇمنىڭ قاخشاپ ئاغرىغىنىنى ئۇنتۇپ
قالدىم. مېنىڭدىكى بىرلا مەقسەت — چاپسانراق يېزىغا بېرىپ،
قىزىللارنى قۇتۇلدۇرۇش ئىدى. ئىلگىرى بىردەمدىلا بېرىپ
يۈرگەن يېزا كۆزۈمگە يىراقتىكى سەرراپتەك غۇۋا كۆرۈ-
نەتتى، لېكىن يېتەلمەيتتىم. يېنىپ-يېنىپ غاپپار ئاغىنەم-
نى ئەسلەيمەن، بەلكى ئۇ مېنىڭدىن ئىلگىرى يېزىغا يېتىپ
بېرىپ، ئاقلار ھەققىدە خەۋەر يەتكۈزگەندۇ.

كەتكەن ئىكەن. مەن بېلىمگە پوتا باغلاپ چۈشۈپ كېلى-
ۋاتقاندا ياردىكى تۆشۈكلەردە ئۇچراتقان قۇش ئۇۋىلىرى،
مېنى بەك قورقۇتقان كامارنىڭ ھېچقايسىسى يوق. ئۇلارنىڭ
ھەممىسى گۈمۈرۈلگەن توپا تېگىدە قاپتۇ، كېيىنكى كۈنلىرى
كەينى-كەينىدىن ياققان يامغۇردۇ ھەممىنى يۇيۇ-ۋېتكەن
ئىكەن. بىرنەچچە قېتىم ئاغىنىلىرىم بىلەن بېلىمگە ئاغامچا
باغلاپ، يارنىڭ تېگىگە چۈشكەن بولسامۇ، كەينىمدىن
سەكرىگەن غاپپاردىن قالغان بىرەر بەلگىنى ئۇچرىتالمىدىم.
يار تېگىدە يېگىندىن گۈمۈرلگەن سېغىز توپىدىن باشقا
كۆزگە چېلىققۇدەك ھېچنەرسە يوق ئىدى.

7

چاچلىرى ئاقىرىپ، يىلدىن-يىلغا ئورۇقلاپ، تېرىسى
ئۇستىخىنىغا چاپلىشىپ قالغاندەك كۆرۈنىدىغان مۇرات
مۇئەللىم بۇنىڭدىن يېرىم ئەسىر ئىلگىرى يۈز بەرگەن
ۋەقەنى ئەسكە ئالسا، ئاغزى قۇرۇپ، نەپىسى بوغۇلۇپ
قالاتتى.

— شۇنىڭدىن بېرى بۇ يەر مېنىڭ ئۈچۈن ئەڭ
مۇقەددەس جايغا ئايلاندى، — دەيتتى مۇئەللىمىمىز، — ياش
چاغلىرىمدا بۇ يەرلەرگە سىلەرگە ئوخشاش بۆلدۆرگەن
تەرگىلى كېلىپ يۈردۈم. دائىم كۆڭلۈم مۇشۇ سايغىلا
تارتىپ، خۇددى بىر كۈنى بولمىسا بىر كۈنى غاپپار
ئاغىنەمنى تاپىدىغاندەكلا تۇرىمەن. ھايات دېگەننىڭ ئالدامچى
كېلىدىكەن، شۇنچە يىلدىن بېرى ئۈمىت بىلەن ياشاۋاتى-
سامۇ، تېخىچە ئۇنىڭدىن بىرەر دېرەك يوق. شۇ ساي، شۇ

ئىككى كۈندىن كېيىن ھۇشۇمنى كەلگەندە بېشىمدا ئولتۇر-غان ھەمشىرە:

— قىزىللارنى ھەيدەپ كېتىپ بارغىنىنى خەۋەر قىلىپ چوڭ ئىش قىپسەن. شەھەردىن چىققان قىزىل ئەسكەرلەر-نىڭ كوماندىرى ئاغرىقخانىغا كېلىپ ساڭا كۆپ رەھمەت ئېيتتى، — دېدى.

بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ ھاياجانلىنىپ كەتتىم. بەلكى ئىلگىرىرەك ئويغانسام، كوماندىرنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرەر ئىدىم، دەيمەن.

— غاپپار كەلدىمۇ؟ — دېدىم ئەس ھۇشۇمنى يىغىپ، ئۆزەمنى سەل تۈزۈگەندىن كېيىن ئاغىنەمنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەر ئالماقچى بولۇپ.

— ئۇ سېنىڭ بىلەن بىللىمىدى؟ بىرنەچچە كۈندىن بېرى ئاتا-ئانىسى ئىزلىمىگەن يەر قالمىدى، ئاقتىمۇ، كۆكتىمۇ يوق.

مەن يۈز بەرگەن ۋەقەنى ئېيتقاندىن كېيىن، پوتكول يېزا خەلقى دەريا بويىدىكى چوڭ-چاتقال بىلەن قوم شېغىلنى توقسان قېتىم ئاختۇرۇپ چىقسىمۇ، غاپپارنى ھېچيەردىن تاپالماپتۇ. ئۇلار:

— بىر يەردە قوم-لاتقىغا كۆمۈلۈپ قالغان بولسا، سۇ تارتىلغاندا تېپىلار، — دەپ ئۈمىت قىلغان ئىدى، ئەمما ئۇنىڭدىنمۇ نەتىجە چىقمىدى.

سەللىمازا ساقايغاندا بۆلدۈرگەنسايغا بارسام، يار يەنە بىرنەچچە قەدەم كەينىگە چېكىنىپتۇ. غاپپار پوتا باغلىغان بىر توپ تېۋىلغىنىڭ ئىزىمۇ يوق، ئىلگىرىكى ماڭا تونۇش يەرلەرنىڭ ھەممىسى كۆمۈلۈپ، يارتېگىگە چۈشۈپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىلىنەتتى، خالاس. يېشىمىز كىچىك بولغىنى ئۈچۈنمىكىن، بۇ ۋەقەنى تۆۋەنكى سىنىپلاردا يۈرگەندە ئاڭلىغاچقا، ئۇنىڭغا ئانچە ئەھمىيەت بېرىپ كەتمىگەن ئىكەنمىز. تۆتىنچى سىنىپنى تاماملاپ، ئۆزىمىزنى خېلىلا چوڭ باللار قاتارىغا قوشۇپ يۈرگەندە ئاڭلىغان بۇ ۋەقە بىزگە بۆلەكچە تەسىر قىلدى. ئىلگىرى مۇئەللىمىمىز بىزنى ئېكسكۇرسىيىگە ئېلىپ بارغاندا بۆلدۈرگەنسايغا ئۇزاق قاراپ تۇرسا، ئۇنىڭغا ئېرەن قىلمايتتۇق، بۇ قېتىم غاپپار پىئونېرنى ئەسكە ئالغاندا، جىمجىت تۇرۇپ خۇددى مۇئەللىمىمىز بىلەن تەڭ ھەسرەت چېكىشۋاتقاندەك، ئۆتمۈشنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈردۇق.

ھە، بەزى قورقۇنچاق باللار بۇ ۋەقەنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، سايدا كەپتەر تۇتۇپ بۆلدۈرگەن تېرىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا ئۇنىڭغا يېقىن يولىماس بولدى. بۆلدۈرگەنساي ئىلگىرىكىدەكلا سېغىز توپىسى كۈندە پارقىراپ، يىراقتىن ئادەمنى ئۆزىگە چاقىرغاندەك مەغرۇر تۇراتتى. ئۇ بازار بەگ يېزىسىنىڭ باللىرى ئۈچۈن ھامان ئوغۇل باللىنىڭ ئوغۇللۇقىنى سىنايدىغان بىردىن-بىر جايى ئىدى.

يېڭى ئوقۇش يىلى باشلىنىشقا ساناقلىق كۈن قالغاندا بىر ھەپتىگە يېقىن يامغۇر يېغىپ، جىرا-سايلارنى قىيان سۇغا توشتۇرۇۋەتتى. ئەتىگەندىن كەچكىچە دەريا ياقىسىغا بېرىپ، بېلىق تۇتۇپ، سۇغا چۆمۈلۈپ ئىچ ئولتۇرالمايدىغان باللار پۇت-قولىمىز باغلانغان ئادەمدەك، ئۆيگە سولىنىپ قالدۇق. پەقەت كۈننىڭ كۆزى ئېچىلىپ، يەر-جاھان ئەكچىگەندىلا يەنە سەيلىگە چىقتۇق.

— بۆلدۈرگەنسايغا بارمىغىنىمىزغا تالاي كۈن بولدى. بۆلدۈرگەن پىششىپ كەتتىغۇ دەيمەن، — دېدى بۇ يىل مېنىڭ

پېتىچە تۇرىدۇ. مەن بىلىدىغان بۆلدۈرگەن، تاللار بىرنەچچە
قېتىم يېڭىلىنىپ، سۇ ئۆز يولىنى ئۆزگەرتكەندە يارە-
كەينىگە خېلىلا چېكىندى. ئەمما مېنىڭ ئىزلىگىنىم تېپىل-
مىدى. بۇ ئەتراپنى چۆگىلەپ، يىراق كېتەلمىدىم. نەچچە
قېتىم شەھەرگە چوڭ-چوڭ خىزمەتلەرگە چاقىرتتى، لېكىن
دائىم يېزىدىن ئۈزۈلۈپ چىقاي دېسەم، بۆلدۈرگەنسايدىكى
سۇ شاۋقۇنى بىلەن غاپپار: «مېنى تاشلاپ كەتمە!» دەپ
ۋاقىرىغاندەك قىلىپ تۇرىدۇ. ئادەملەر سۇ راسا تويغاندا
چىقىرايدۇ، دەيدۇ. ئەمما مەن ئۇنىڭ راست-يالغىنىنى
بىلمىدىم. لېكىن ماڭا دەريا تەرەپتىن سۇ ئۇلغايغاندا
غاپپارنىڭ ئۈنىدەكلا بىر ئۈن ئاڭلىنىدۇ. بىرنەچچە قېتىم
ئاغىنەم ۋاقىراۋاتىدۇ دەپ ئۈمۈنۈپ تالاغا چىققان كۈن-
لىرىممۇ بولدى. شۇنىڭدىن بېرى ئۈمۈنۈپلا قېلىۋاتىمەن.
تالاي ئادەم بىلەن ئاغىنە بولۇپ جۇدالىشىپمۇ كۆردۈم.
ئەمما شۇلارنىڭ ئىچىدە ئۆكتەبىر تېگى ئېتىپ كېلىۋاتقاندا
بويىنىمىزغا قىزىل گالستۇكلارنى بۇ تەۋەدە بىرىنچىلەردىن
بولۇپ تاقىغان غاپپار ئاغىنەمنىڭ قەلبىمدىكى ئورنى باش-
قىچە. مەن بۇ يەرگە كەلسەم، ئۆزەمنى يېڭىۋاشتىن ئۇ ئون
ئىككى ياشلىق بالىغا ئايلىنىپ، غاپپار بىلەن يۈرگەندەك
ھىس قىلىمەن. ئاغىنەمنى كۆپ ۋاقىت دەريانىڭ ھەر بىر
تاش يوچۇقلىرى بىلەن ھەر بىر ئېچىقىدىن ئىزلىدۇق.
بەزىلەر ئۇنى ئاقلار ھەيدەپ كېتىپتۇ، دىگەن ھەر خىل
ئويدۇرمىلارنىمۇ ئېيتىپ يۈردى. شەخسەن ئۆزەمنىڭ ئۇلارنىڭ
ھېچقايسىسىغا ئىشەنگۈم كەلمەيدۇ. يۈرىكىم ئۇنىڭ مۇشۇ
ياردىن يىراق ئەمەس يەردە ياتقىنىنى سېزىدۇ.

بۆلدۈرگەنساي ئىلگىرى بىزگە ئادەتتىكى سايلاردەكلا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىلگىرى پىشقان بۆلدۈرگەننى يىغىۋالاي دىگەندەك، يۈگۈ-
رۈپ كېتىپ باراتتى. بىر چاغدا سايىنى بېشىغا كىيىپ
ۋاقىرىۋەتتى.

— ئاپا ... ئا ... ئا! — ئۇنىڭ ئىنچىكە ئۈنىنى ئاڭلاپ
تېڭىرقاپ تۇرۇپ قېلىشتۇق.

— ئىلان چىقىۋالغان ئوخشايدۇ، — دىدى بالىلارنىڭ بىرى.

— بۇ قورقۇنچاق كىچىككىنە ئاغامچا پارچىسىنى
كۆرسىمۇ ئىلان، دەپ ۋاقىرايتتى. كۆزى يوغان ئادەم
قورقۇنچاق بولىدۇ، دىگىنى راست ئوخشايدۇ. — دىدى بىز
سىرىلىپ چۈشۈۋاتقان ئاغامچىنى تۇتۇپ تۇرغان مۇزەپپەر.

— ۋاي، بالىلار، چاپسانراق كېلىڭلار، مۇنۇ يەردە
ئادەم ئۆلۈكى تۇرىدۇ. يارنى ياقىلاپ ئوڭغا مېڭىڭلار.

— مۇنۇ راست گەپ قىلىۋاتامدۇ، نېمە؟ قېنى، قە-
يەردە؟ يالغان ئېيتىۋاتامسەنكىن؟

— راست ئېيتىمەن. پىئونېرلىق سۆزۈم.

مەنمۇ ئاغامچىدىن سىرىلىپ چۈشكەن پېتىمچە سەمەت-
نىڭ قېشىغا يۈگۈردۈم.

— هەي، راستلا ئادەم ئىسكىلىتى ئىكەن! — بىر ئاز
يېرىنى توپا باسقان كىچىك ئادەم ئىسكىلىتى خۇددى زوئو-
لوگىيە كابىنېتىدا تىكلەپ قويۇلغاندەك يارغا چاپلىشىپ تۇ-
راتتى. بۇ يەردە ئادەم ئۆلۈكىنى ئۇچرىتىمەن دىگەن ئوي
مېنىڭ ئۇخلىسام چۈشۈمگە كىرىپ چىققان ئەمەس، ئىسكى-
لىتنى كۆرگىنىمگە بىر ئىشىنىپ، بىر ئىشەنمەيمەن. بىر
ھەپتە ياققان يامغۇردىن ھاسىل بولغان قىيان* سۈيى تو-
پىنى ئېقىتىپ كەتكەندە خۇددى ئويۇقتا تىزىلغاندەك ئوچۇق
قالغان ئىسكىلىتقا بالىلار ئۇزاق قاراشتى.

بىلەن بازار بەگ يېزىسىدىكى باشلانغۇچ مەكتەپنى تاماملاپ، ئەمدى خوشنا يېزىدىكى ئون يىللىق مەكتەپكە ئوقۇشقا بېرىشقا تەييارلىنىۋاتقان سەمەت، — ئاۋال شۇ تەرەپكە بارايلى، بولمىسا بۆلدۈرگەننى باشقىلار تېرىپ كېتىدۇ.

سەمەت ئىنچىكە، ئېگىز بويلۇق، قوڭۇرقۇنچاق بالا ئىدى. شوخلاشقىمۇ بالىلار ئۇنىڭ چېچىغا كۆپ تېگەتتى. يولۇپمۇ يولغا چىققاندىن بېرى ئۇنىڭ بىلەن ئېيتىشىپ كېلىۋاتقان مۇزەپپەر يەنە چېقىشتى.

— سەن ئاچكۆز، ئەتىدىكى بۆلدۈرگەننى قىزغىنىۋاتىسەن. قورقما، بۆلدۈرگەنسايىنىڭ بۆلدۈرگىنى ھەممىمىزگە يېتىدۇ. ئۆزەڭ قورقۇپ تۇرساڭمۇ، نەپسىڭ غىزادا.

— بىز ئاغىنىمىزنى تېرىكتۇرۇپ بۆلدۈرگەنسايىغا قانداق يېتىپ بارغىنىمىزنى سەزمەي قاپتىمىز. بىر ھەپتە ياققان يامغۇر يارنى ئويۇپ، گۈمۈرۈپ، قىيان سۇ بىر تالاي يەرنىڭ تۇپىسىنى دەرياغا ئېقىتىپ كېتىپتۇ. ئىلگىرىكى بىزگە تونۇش قىرغاقنىڭ ئىزناسىمۇ يوق.

— يېزىغا قارىغاندا بۇ يەردە يامغۇر خېلىلا قېلىن ياققانمۇ، ھاۋانىڭ ئېچىلغىنىغا خېلى ۋاقىت بولسىمۇ، يەر تېخى ئەكچىپ ئۆلگۈرمەپتىغۇ، — دېيىشتى بالىلار.

بىز بەللىرىمىزگە ئاغامچىلارنى باغلاپ، ياردىن سىيرىدلىپ چۈشۈشكە باشلىدۇق. ئەمما ياردىكى بىزگە تونۇش كامارلار بىلەن قۇش ئۇۋۇلىرىنىڭ ھەممىسىنى يەنە سۇ ئېقىتىپ، يار خۇددى يوغان تامدەك پاكىز بولۇپ تەكشىلىنىپ كېتىپتۇ.

يارغا بىرىنچى بولۇپ چۈشكەن سەمەت ھەممىمىزدىن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىبسىگە چۈشۈۋاتقاندەك بىر پەس جىم بولۇشتى.

— گېپىڭىزدە جان بار ئىكەن. بۇ ھەققە مۇئەللىمگە چاپسانراق خەۋەر قىلايلى. ئۇنىڭ ئىزلەپ يۈرگەن ئاغىنىسى مۇشۇ بولۇشى مۇمكىن.

— مۇرات مۇئەللىمنى باشلاپ كېلىڭلار.

— بۆلدۈرگەنسايدىن غاپپار ئاغىنىسىنىڭ جەسىدى تېپىلدى دەڭلار. مۇمكىن بولسا بىرەر ماشىنىغا ئولتۇرغۇزۇپ، چاپسانراق ئېلىپ كېلىڭلار، — دېيىشىپ بالىلار بۆلدۈرگەنسايىنى بېشىغا كىيدى.

تۇيۇقسىز يۈز بەرگەن ۋەقەدىن كېيىن، ئىلگىرى بالىلار بۆلدۈرگەن تەرگىلى كەلگەندىلا ۋاڭ-چۇڭغا تولۇپ، باشقا ۋاقىتتا جىمجىت ياتىدىغان سايىغا ھەر تەرەپتىن ئادەملەر كېلىشكە باشلىۋىدى، بۇ ئەتراپ ئۆپۈر-تۆپۈر بولۇپ كەتتى.

— مۇئەللىم كەلدى، مۇئەللىم.

يار ئۈستىدە جۇغى كىچىك مۇئەللىمىمىز پەيدا بولدى. ئەتىمالىم، ئۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ھەممىنى ئۇنتۇپ، بۆلدۈرگەنسايىغا يۈگۈرگەن بولسا كېرەك، دائىم يىلىمداپ قويىدىغاندەك كەينىگە چاپلىشىپ تۇرىدىغان سىلىق چېچى چۇۋۇلۇپ كېتىپتۇ. ئىلگىرىكى ئالدىرىماي، سالماقلىق ماڭىدىغان مېڭىشىمۇ يوق. ئۇ ياردىن سەكرەيدىغان يەر ئىزلەۋاتقاندەك قىرغاقتا يۈگۈرۈپ يۈرىدۇ. بىز مۇئەللىمەمىزگە خۇش خەۋەرنى بىرىنچى بولۇپ ئېيتىۋالايلى دېگەندەك، قالغاچنىڭ بالىلىرىغا ئوخشاش چۇقىرىشىپ كەتتۇق.

— مۇئەللىم، مانا مۇنۇ يەردە.

— يىگىرمە مېتىر چوڭقۇرلۇقتا كۆمۈلۈپ قالغان نەتى... ئادىمى، شۇنداقلا يۈگۈرۈپ كەلسەم ئالدىمدىن چىقىۋىدى... جىن دىگەن مۇشۇ ئوخشايدۇ دەپ قورقۇپ كەتتىم، — دىدى... ئاغزى گەپكە كەلمەي قالغان سەمەت.

— مۇرات مۇئەللىم بۇنىڭدىن بىر نەچچە ئەي... ئىلگىرى بۇ تەۋەدە جەڭ بولغان دەيتتى. بەلكى شۇنىڭدىن... قالغان ئۆلۈكتۇ. يىل ئۆتكەنسېرى توپا ئاستىدا بېسىلىۋېرىپ... يەر تېگىگە چۈشۈپ كەتكەن بولسا كېرەك، ئۇلارنىڭ... چىرىكلىرىنىڭ چوڭى بەك كىچىك دەيدىغان. شۇڭلاشقا بۇ... بالىنىڭ ئىسكىلىتىدەكلا ئىكەن.

بۆلدۈرگەنسايىغا چۈشكەن باللار ئۆز تەخمىنلىرىمىزنى... ئېيتىشىمىز بىلەن ھېچقايسىمىز ئۆلۈكنىڭ شۇنچىلىك... چوڭقۇرغا چۈشۈپ كەتكەنلىكى توغرىسىدا ئېنىق دەلىل... تاپالمىدۇق.

— ئەگەر ئۆلۈكنى بىرى ئەتەيلەپ كۆمگەن بولسا، توغرىسىغا ياتقۇزمايتتىمۇ؟ ئۇ نىمىشقا ئۆرە تۇرىدۇ؟ — دى-... دى باللارنىڭ بىرى.

— ئۇ دىگىنىڭىزمۇ توغرا. بۇ ھەقتە مۇرات مۇئەللىمدىن سوراپ كۆرەيلى.

— ھەي باللار، مۇرات مۇئەللىم بىزنى دائىم مۇشۇ يەرگە ئېلىپ كەلگەندە بۆلدۈرگەنسايىدا يوقاپ كەتكەن غاپپار پېشۋانىر ھەققىدە كۆپ ھېكايە قىلاتتىغۇ؟ بۇ شۇنىڭ ئۆلۈكى ئەمەسمۇ؟!

مۇزەپپەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ گەپ قىلىشقا ئەيمىنى-... گەندەك كۆزلىرىمىزنى پارقىرىتىپ، بىر بىرىمىزگە قارىشىپ قېلىشتۇق. باللار يىغىۋاشتىن مۇرات مۇئەللىمنىڭ ھېكايىسى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەيمەن. ئۆزەممۇ شۇنداق گۇمانلىنىپ يۈرەتتىم، — دېدى.

— راست ئېيتىسىز، مۇئەللىم. ئىسكىلىتۇ ئۆرە تۇرۇپتۇ، — گەپكە يەنە سەمەت كاسكا ئارىلاشتى.

— قېنى، بالىلار، ئاغامچاڭلارنى ئەكىلىڭلار. مەن چۈشۈپ، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرەي.

يېشى ئاتمىشقا ئۇلاشقان ئۇستازىمىزنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا بۇ نىمە گەپ، ئۇ ئۆزى ئاران يۈرگەندە، شۇنچە چوڭقۇر يارغا قانداق چۈشىدۇ دېگەندەك بىر بىرىمىزگە قاراشتۇق.

— ياق، مۇئەللىم، ئۇ يەرگە چۈشمەمەن دەپ زورۇقۇپ قالمىسىز. ئۇنىڭدىن كۆرە، ئىسكىلىتنى بىز مىشكاپقا سېلىپ ئېپچىقايلى، — دېدى ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ يۇقۇرى سىنىپىدا ئوقۇيدىغان بالىلارنىڭ بىرى.

— ھۆرمەتلىگىنىڭلارغا رەھمەت، بالىلار. ئەمما مەن غاپپارنىڭ جەسىدىنى يېرىم ئەسىردىن بېرى ئىزلەپ يۈرىمەن. شۇڭلاشقا ئۇنىڭ ئۇستىخىنى چېچىلماي تۇرغاندا ئۆزەم كۆرەي.

بۆلدۈرگەنسايىغا كەلگۈچىلەرنىڭ ئارىسىدا مۇرات مۇئەللىمدىن چوڭ ئادەم يوق بولغانلىقى ئۈچۈنمىكىن ئۇنىڭ ئىلتىماسىنى رەت قىلىشقا ھېچكىم پېتىنالمىدى. بىز ئۇنىڭ بېلىگە يېزىدىن ئېلىپ كەلگەن ئۇزۇن ئاغامچىنى باغلاپ، بىر ئۇچىنى تۆتىمىز تۇتۇپ تۇردۇق.

يارغا چاپلانغان ئىسكىلىتقا ئۇزاق قارىغان مۇئەللىم سېغىز توپىدا كۆمۈگلۈك تۇرۇپ، سارغىيىپ كەتكەن باشنى خۇددى ئاشۇ ئىسكىلىتقا ئوخشاش ئىنچىكە قوللىرى بىلەن ئاستا سىلاپ كۆرۈپ، چوڭقۇر نەپەس ئالدى.

ــ مۇئەللىم، سىز ئېيتقان غاپپار يېشونىرلىك جەسە
دىدىن قىلچە پەرقلەنمەيدۇ.
ــ دەسلەپ مەن كۆرۈپ قالدىم، مۇئەللىم... سە
قىلۇىغا مېڭىپ ئىگىشىپ قارىسىڭىز كۆرۈنىدۇ.

چۇقىرىشۋاتقان باللار ئىچىدە پولتايغان كۆزلىر
چانىغىدىن چىقىپ كەتكۈدەك پارقىراپ قالغان سەمە
قورقۇنچاقنىڭ ئۇنى ئالايتەتلا ئاڭلانماقتا. ئۇ خۇددى
بۇگۈنكى كۈننىڭ قەھرىمانىدەك بىردەم ئۇياققا، بىردە
بۇياققا يۈگۈرىدۇ.

بىز مۇئەللىمنى كۆرۈپ، ئاغامچىغا ئېسىلىپ يارنىڭ
ئۈستىگە چىقتۇق. قىرىق ـ ئەللىك مېتىردەك كەڭلىكتىكى
يار قىرغىدا بىر نەرسىنى مۆلچەرلەۋاتقاندەك مېڭىپ يۈر
گەن مۇئەللىم ئالدىمىزغا كەلدى. بۈگۈن ئۇنىڭ نەپەس
ئېلىپ، سۆزلىشمۇ باشقىچە، ئۇنىلىرى پۈتۈپ
ھاسراپلا قاپتۇ.

ــ جەسەتنى قەيەردە دەيسىلەر، باللار؟
ــ مانا، مۇنۇ ئۇدۇلدا... يارغا چاپلاپ قويغاندەك
تىكلا تۇرىدۇ.

باللار مۇئەللىمنىڭ سۆزلىشىگە پۇرسەت بەرمەي
چۇقىرىشىپ كېتىشتى. مۇرات مۇئەللىم بىز كۆرسەتكەن
يەردىن ئىككى قەدەم كەينىگە داجىت تۇرۇپ:
ــ راستلا غاپپارنىڭ جەسىدى ئوخشايدۇ. سەۋىۋى
بىز پۈتىمىزنى باغلىغان بىر توپ تېۋىلغا تەخمىنەن
سىلەر ئىسكىلىتنى تاپقان يەرنىڭ ئۇدۇلىدا ئىدى. ئەتىمالىم
ئۇ سەكرىگەندە سۇ ئويۇۋەتكەن كامارغا چۈشكەن بولسا
كەينىدىن يار گۈمۈرۈلۈپ، توپا ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغانىۇ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھايات كەچۈرۈشكە توسقۇنلۇق قىلىدىغان ئاق گۋاردىيىچىلەر ئۇنىڭ تاغ سۈيىدەك جۇشقۇن سوققان يۈرىكىنى توختىتىپ، ئويلىغان مەقسىدىگە يەتكۈزمىدى. غاپپار ئارمىنى كۆپ، بىلىمگە خۇشتار پىئونېر ئىدى. ئۇ ھاياتىنىڭ ئاخىرىغىچە پىئونېر سېپىگە ئۆتكەن چېغىدا بەرگەن قەسەمىيادىغا سادىق بولدى...

مۇرات مۇئەللىم ئۇزاق سۆزلىدى. ئاندىن كېيىن سۆزگە چىققان بالىلار غاپپار پىئونېرغا ئوخشاش ۋەتەن ئىشىغا دائىم سادىق بولىدىغانلىقى، بۇ قەۋرىنى كۈتۈشنى ئۆز غەمخورلۇقىغا ئالىدىغانلىقى ھەققىدە قەسەمىيات قىلىشتى.

— بۇ غاپپارنىڭ جەسىدى. ئۆزىمۇ كەڭ ماڭلا قاڭشالىق بالا ئىدى. مۇشۇ سۆڭەكتىن مەن ئۇنى رەسىما چۈشۈرۈۋالغانىدەك كۆرۈۋاتىمەن.

ئۇ سۆڭەكتىن توپىنى تازىلاۋاتقاندا، ئۆزىگە تونۇش بىر نەرسىنى ئىزلىگەندەك، ئىسكىلىتنىڭ ھەر بىر مۇچىسى ئالاھىدە زېھىن قويۇپ قارىدى.

— جەسەتنى مۇشۇ يەرگە كۆمەيلى! — دىدى مۇئەللى مىمىز، غاپپار پېشۋانىرنىڭ سۆڭىكىنى بۆلدۈرگەنسايدى ئېلىپ چىققاندا ياردىن ئوتتۇز - قىرىق قەدەم نېرىدىك ئۆينىڭ ئورنىدەك كىچىك دوڭنىڭ ئۈستىگە چىقىپ، — ب دۆڭ چوڭ يولغا يېقىنغۇ، ئۆتكەن - كەچكەنلەر بىر توختاپ ئۆتەر. ئۇ يېزىمىزغىمۇ ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. غاپپا مۇشۇ ئىگىزلىكتىن ئۆكتەبىر تېڭى قىزىرىپ ئاتقاندا دەسلەپ ئۇچقان قالغاچتەك ھەممىمىزگە قاراپ تۇرىدۇ.

بازار بەگ يېزىسىنىڭ خەلقى كۆچۈپ دىڭگودەكلا كەلگەن بۆلدۈرگەنساي بۇ كۈنى بۆلەكچە ھەيۋەتلىك بولۇپ كەتتى، ئۆز مەزگىلىدە ئۇنىڭ جەسىدىنى ئىزلەپ تاپالمىغانلىقى ھەققىدىكى ۋەقەنى بىلىدىغان ئادەملەرمۇ يېزىدا بار ئىكەن.

غاپپار پېشۋانىرنى دەپنە قىلىشقا بېغىشلانغان يىغىننى مۇرات مۇئەللىم ئاچتى:

— يولداشلار، بىز بۈگۈن ئۆكتەبىر تېڭى يېڭىدىن ئېتىپ كېلىۋاتقاندا، مۇشۇ تەۋەدە دەسلەپ بويىنغا قىزىل گالستۇك تاقاپ، لېنىن ئىشىغا دائىم تەييار تۇرۇش ئۈچۈن ئىنتىلگەن قورقۇمسىز، ئەر يۈرەك سەپدىشىمىزنى دەپنە قىلىۋاتىمىز. سىلەرگە ئوخشاش ياشلارنىڭ مۇشۇنداق پارلاق

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

شۇ چاغدىلا ئۇرۇشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ، دادام-نىڭ ئاخىرقى خېتىنىڭ قەدىر-قىممىتىنى سەزگەندەك بولدۇم. مۇئەللىم ئۇرۇشنىڭ بىزنىڭ بېشىمىزغا سالغان ئېغىر كۈلپەتلىرى ھەققىدە ئېيتقاندا ئۇنىڭغا غەزەپ-نەپ-رىتىمىز تېخىمۇ ئۆرلىدى.

بىز ئەمدى دادىمىزدىن كېلىدىغان خەتنىڭ ئۈزۈل-كېسىل توختىغىنىنى بىلسەكمۇ، ئۇرۇش تۈگەپ، خېلى ۋاقىتقىچە خۇددى پوچتالىيون ئۆيىمىزگە بىر ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدىغاندەك، ئۇنى تاقەتسىز كۈتۈپ، ئىستانسىدىن ئۆ-تىدىغان پويىزلارنىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ، ۋاگونلارغا ئىچىدىن ئاخىرقى يولۇچى چۈشكىچە چوڭ ئۈمىتتە قارايتتۇق. لېكىن پوچتالىيون چوڭ كوچىنىڭ دوخمۇشىدىكى كۆك قاپقىلىق ئۆيىمىزنى بايقىماي قالاتتىمىكىن، بىرەر قېتىممۇ بىز تەرەپكە بۇرۇلماي، ئىشىكىمىزدىن ئۆتۈپ كېتەتتى. ۋۇگزالغا كېلىپ توختىغان پويىزلار شۇنچە ئادەمنى ئېلىپ كەلسىمۇ، خۇددى مېنىڭ دادام پاتماي قالغاندەك ئۇنى قايتۇرۇپ كەلمىدى. ئەسلىدە، بۇنىڭدىن كېيىن دادامغا ئىستانسىدا بوي كۆرسىتىپ يۈرۈشكە نېسىپ قىلمىغان ئىكەن. پەقەت ئۇرۇش تۈگەپ، ئارىدا ئۈچ يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئىستانسىدىكى كۆپ ئۆيلەرگە ئوخشاش، بىزگىمۇ رايونلۇق ھەربىي كومىسسارىياتتىن دادامنىڭ جەڭدە قۇربان بولغانلىقى ھەققىدە قارا قەغەز كەلدى. ئاپامنىڭ نامىغا كەلگەن قەغەزدە: سىزنىڭ يولدىشىڭىز قادىروپ 1941-يىلى نويابىر ئېيىدا ۋەتەن ئۈچۈن جەڭدە قەھرىمانلارچە قۇربان بولدى دەپ قىسقىلا يېزىلىپتۇ.

ئاپام دادامنىڭ ئۆلگىنى ھەققىدە قەغەز ئالغاندا

دادامنىڭ ئاخىرقى خېتى

1

دادامنىڭ جەڭ مەيدانىدىن يازغان ئاخىرقى خېتى ئۆيىمىزدىكى تېشى قەلەيدىن قاپلىنىپ، گۈل چېكىلگەن رۇس ساندۇغىنىڭ تېگىدە كۆپ يىلدىن بېرى يىغىلىپ كەتكەن قەغەزلەر بىلەن بىللە ساقلىنىپ، پەقەت مەن مەكتەپكە ماڭغاندىلا ئانام ئۇنى ئالايىتەن ئوراپ، ئايرىم ئېلىپ قويدى.

— داداڭ بۇ خەتنى قىرىق بىرىنچى يىلنىڭ كۈز ئايلىرىدا، موسكۋا يېنىدىكى قاتتىق جەڭگە كىرىشتىن ئىلگىرى يازغان. شۇ قېتىم ئۆيگە قايتمايدىغىنىنى كۆڭلى تۇيسا كېرەك، ئۇنىڭدىن كېيىن خەت-خەۋەر بىردىن توختىدى، — دەپ ئاپام دادامدىن كەلگەن خەتنى بۆلەكچە قەدىرلەپ ساقلايدىغان بولدى. ئۇ چاغدا مەن بۇ خەتنىڭ قەدىر-قىممىتىگە ئانچىلا يەتمىگەن ئىدىم. سەۋەبى، ئويۇن قېپىي بالىغا تىلسىز خەتتىن كۆرە، تاتلىق كەمپۈت ئەۋزەل ئەمەسمۇ؟!

دادىلىرى فرونتتىن قايتقان بالىلار خۇشاللىقىدا ئاغزى-قۇلىقىغا يەتكۈدەك كۈلۈپ، كوچىغا چىققاندا، بىز ئاتىسىز قالغان يېتىملەر ئۆينىڭ بۇلۇڭى بىلەن تام تۈۋىدە ئۇلارغا بوينىمىزنى قىسىپ، تەلمۈرۈپ قارىدۇق. پەقەت

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەك ئوقۇيدىغان بولدۇق. مەن ئىككى ۋاراق قەغەزنىڭ ئالدى-كەينىگە لاتىن ھەرپىدە يېزىلغان يېزىقتا ئۇزاق قارايتتىم. بۇياق قىرىنداشتا يېزىلغان خەتنىڭ بەزى ھەرپلىرى ئەگچۈپ كەتكەن. لاتىن ھەرپىنى تونۇمىغانلىقتىن، دائىم ئاپام ئۇنى ئوقۇغاندا يېنىدا ئولتۇرۇپ بەك قىزىقىپ تىڭشايمەن.

«بۇ خەتنى دوختۇرخانىدىن ساقىيىپ چىققان كۈنى موسكۋا يېنىدىكى جەڭگە كىرىش ئالدىدا يېزىۋاتىمەن، — دەپ ئوقۇشقا باشلايتتى ئاپام، — دۈشمەن بارغانسېرى يېقىنلاشماقتا، ئەمما نېمىسلار بۇ يەردىكى جەڭگە ئادەم كۈچى بىلەن تېخنىكىسىنى قانچە كۆپ ئېلىپ كەلسىمۇ، بەربىر كۆكۈم-تالقىنىنى چىقىۋاتىدۇ. مەن بىزنىڭ جەڭچىلەردە قاندىقتۇ پۈكۈلمەس ئىرادە، ئۆزلىرىنىڭ غالىبىيىتىگە بولغان چوڭ ئىشەنچىنى سېزىمەن. بەربىر بىز غالىپ چىقىمىز. بىزنىڭ كوچىمىزدىمۇ بايرام بولىدۇ. شۇنىڭغا ئىشەن، ئايەتخان. جەڭچىلەر بىر قەدەممۇ ئارقىغا چېكىنمەسلىك ھەققىدە قەسەمىيات قىلىشتى. ئەمدى دۈشمەن ئىلگىرى ماڭالمايدۇ. بىز ئۆلۈپ كەتسەكمۇ، نېمىس باسقۇنچىلىرىنى موسكۋاغا قويۇپ بەرمەيمىز.

موسكۋا يېنىدا قىزغىن جەڭ بولۇۋاتىدۇ. بىللە ھۇجۇمغا چىققان ئاغىنىلىرىمىزدىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقىچە ئايرىلىپ قالىمىز، شۇنداق دىسەم مېنىڭدىن ۋايىم قىلىپ يۈرمە.

سەن مېنىڭ ئەۋەتكەن خەتلىرىمنى ساقلاپ قوي. ئەتە-ئۆگۈن ئۇغلىمىز چوڭ بولغاندا بىزنىڭ ئانا ۋەتەن ئۈچۈن قانداق جەڭ قىلغانلىقىمىز ھەققىدە بىلىپ

...ون ئادەملەر ئايىغى بې...
رى-دە، ئاندىن تۆت تېمىمىزنى سۆرۈن جىمى...
باستى. ئەمدى پويىز بېكەتتىن كۆرۈنۈشى بىلەن ۋو...
يۈگۈرۈپ بېرىپ، ۋاگوننىڭ ئىچىدىن دادامنى ئىزدى...
بولدۇق. دادام ئۆلۈپ كەتسىمۇ، كەينىدىن قارا ق...
كەلسە بولغان. ئەسلىدە بۇ ھاياتتا بىرىنى كۈتۈپ، ئۇ...
بىلەن ياشىغانمۇ ياخشى ئىكەن. ھەربى كومىسسارىيات...
كەلگەن ئالغاندەك كۆك قەغەز ماڭا ئاپام ئىككىلەنس...
شۇنچە يىلدىن بېرىقى ئۈمىدىمىزنى پالتا بىلەن چېپىۋەت...
كەندەك تەسىر قىلدى. كېيىنرەك: «ئاشۇ قارا قەغەز...
ئالمىغان بولسا، بەلكىم بىز بۆلەكچە ھايات كەچۈرەر ئىدۇق»
دەپمۇ ئويلىدىم. ئاپام ئىككىلەنگە چوڭ ئۈمىت باغلىغان
دادامدىن پەقەت بىر پارچە تىلسىز قەغەزلا قالدى، خالاس...
كېچىلىرى ھەربى كومىسسارىياتتىن كەلگەن خەتنى شىرە ئۈس...
تىگە قويۇپ، كۆپ ئويلىنىپ ئولتۇرىمىز. مۇنداق چاغدا ئاپام
دادامنىڭ تۆمۈر يولدا ماشىنىست بولۇپ ئىشلىگەن
كۆنلىرىنى ئەسلەيدۇ، مەن بولسام ئۇنى خۇددى كىنودا
كۆرۈۋاتقاندەك كۆز ئالدىمغا كەلتۈرىمەن.

قارا قەغەزدىن كېيىن ئاپام دادام ھەققىدە ئاز
ئويلار دىگەن ئىدىم. لېكىن ئۇنىڭ قايغۇسى بېسىلمىدى.
ئەمدى ئاپام چاپسان-چاپسانلا ساندۇقنىڭ تېگىدىكى
دادامنىڭ ئاخىرقى خېتىنى ئېلىپ، بىر قېتىم ئوقۇپ
چىقاتتى-دە، ئاندىن جىمجىت ئولتۇرۇپ، چوڭقۇر ئويغا
چۆمەتتى.

يىللار ئۆتۈپ، دادامدىن مىراس قالغان نەرسىلەر
ئازايغانسىرى، بىز بۇ خەتنى دەسلەپكى قېتىم كۆرۈۋاتقان-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قا كۆچۈپ كەتكەنلىكتىن، دادامنىڭ لاتىن ھەرپىدە يېزىل-غان خېتىنى كۆپ يىل ئوقۇيالمىدىم. يۇقۇرى سىنىپقا كۆچۈپ، ئۆزلۈكىمدىن لاتىنچە ئۆگەنگەندە ھېلىقى خەتنىڭ ھەرپلىرى ئۆچۈپ، تونۇغۇسىز بولۇپ كەتتى.

بالىلىقتا بىلىنمىگىنى بىلەن، چوڭ بولۇپ، ئاق-قارىنى ئايرىغۇدەك ياشقا يەتكەندە ئاتىنىڭ قەدىر-قىممى-تى بۆلەكچە سېزىلىدىكەن. بالىلار بىلەن يىغلىشىپ قالساقلا، ئۇلار دادىلىرى بىلەن ئاكىلىرىنىڭ پاراۋوزىغا چۈشكەنلىكى ھەققىدە ئېيتىشىپ، كۆپ ماختىنىدۇ.

يەكشەنبە كۈنلىرى بالىلار دادىلىرىغا قوشۇلۇپ، ماشى-نىلارغا چۈشۈپ، دەرياغا بېلىق تۇتقىلى كەتكەندە، مەن يەنە كوچىدا يالغۇز قالاتتىم. يازنىڭ ئۇزۇن كۈنلىرىنى يالغۇز ئۆتكۈزمەكنىڭ تەسلىكى. مۇنداق كۈنلىرى مەن بىزنىڭ كوچىدىكى يۈزدە سەپكۈنى بار ۋاسىيا بىلەن قالىمەن. ئۇ مېنىڭدىن ئۈچ سىنىپ يۇقۇرى ئوقۇسىمۇ، ئىككىلەن جان ئاغىنە. ئۇنىڭ دادىسىمۇ ئۇرۇشتىن قايتمىغان. بىر ياخشىسى، ئۇ ماڭا ئوخشاش دادىسىنىڭ جەڭدىن قايتمىغى-نىغا كۆپ ئاھ ئۇرۇپ، كۆڭلىنى بۇزمايدۇ. ۋاسىيا چىدامىلىق. ئۇنىڭ ئارمىنى كۆپ، شۇڭلاشقا بىز تۆمۈر يول ۋوگزالىغا بېرىپ، ئىستانسىدىن ئىتتىك ئۆتۈۋاتقان پويىزلارغا قاراپ ئارمان قىلىشنى ياخشى كۆرىمىز.

— چوڭ بولغاندا پويىزلارغا چۈشۈپ، بەرىبىر دادامنى ئىزلەپ تاپىمەن، — دەپ قويىدۇ ئۇ، ئەللىك-ئاتمىش ۋاگوننى چاتقان پاراۋوز يىلانغا ئوخشاش تولغىنىپ، ئېگىز دۆڭنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ، كۆزدىن غايىپ بولىدۇ. قايتقان پويىزلار دادىمىزنى ئېلىپ كېلەمدىكىن دەپ، ئۇنىڭغا

قالسۇن... جەك دېگەن ئۆلۈمسىز بولمايدۇ. ئەگەر ياخشى كۈنىنىڭ يامىنى بولسا، ئۆلۈم ساڭا ئامانەت. كىشىلەرنىڭ قولىغا قاراتماي، ئەل قاتارىغا قوش. چوڭ بولغاندا، داداڭنىڭ تۆمۈر يولدا ئەمەلگە ئاشۇرالماي كەتكەن مەق-سەتلىرى كۆپ ئىدى، دېگىن... مەن يۇرتقا ساق-سالامەت قايتسام ئوغلۇمنى ئۆزەمگە ئوخشاش ماشىنىست قىلىپ تەربىيىلەيمەن... بۇ خەتلەرنى سەن ئوقۇغاندا ئارمان ئۇنى قۇچىقىڭدا ئولتۇرۇپ تىڭشار. مېنىڭ نامىمدىن ئۇنى مەھكەم قۇچاقلاپ، سۆيۈپ قوي. ئوغلۇمنى بەك سېغىندىم، ئۇ چوڭ بولۇپ قالغاندۇ... قاچانمۇ بىزنىڭ ئوغلىمىز قولىغا قەلەم ئېلىپ، ماڭا خەت يازغۇدەك بولار... كەيىنگە-دە ئۈمىت باغلىغۇدەك ئوغلۇڭ بولسىمۇ چوڭ مەدەت ئىكەن. بېشىمغا كۈن چۈشكەندە ئارماننى ئويلىسام كۈچۈمگە-كۈچ، غەيرىتىمگە-غەيرەت قوشۇلغاندەك بولىدۇ.

ئۆزەڭنىڭ ئەھۋالىڭ قانداق، ئايەتخان؟! مېنىڭ قايغۇمنى قىلما، سەل قېينالساڭلا، ئىككى كۆزۈڭدىكى ياشقا زورلايدىغان ئىشىڭ بار سېنىڭ. تۆمۈر يولدىمۇ كەچكىچە كۆز يېشىڭ قۇرۇماي، ئاھ ئۇرۇپ يۈرەمسەنكىن. بېلىڭنى مەھكەم باغلاپ، ئۆزەڭگە مىقتا بول...»

ئاپامنىڭ ئۇنى پەسىيىپ، خەتنىڭ ئاخىرىنى ئۆزىچە پىچىرلاپ ئوقۇيتتى. باللىق قىزىقتە! ئۇنىڭ ئۇنى پەسەيگەنلىرى، دادام خېتىنىڭ ئايىغىدا نېمە يازدىكىن دەپ بەك قىزىقىمەن.

— ئاخىرىنى سەن تىڭشىمساڭمۇ بولىدۇ، ئۇنى ماڭا قارىتىپ يېزىپتۇ، — دەپ قوياتتى ئاپام.

مەن مەكتەپكە بارغان يىلى ئوقۇغۇچىلار يېڭى يېزىقـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۈنى داداڭنى ئېلىپ كېلەمدىكىن دەپ قوياتتى. ئەمما بىز ئۇنى ئۈمىت بىلەن كۈتسەكمۇ، پاراۋوز بەرىبىر دادامنى ئېلىپ قايتىمىدى.

ئۇرۇش تۈگەپ، ئارىدىن خېلى يىل ئۆتكەندە، بىر كۈنى ئاپام ئىستانسىدىن ھاسىراپ-ھۆمۈدەپ تۇيۇقسىز يېتىپ كەلدى-دە:

— ئۆيدە بىرسى بارمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— ھېچكىم يوق.

ئۇ مېنىڭ جاۋابىمنى ئاڭلىغاندا چوڭقۇر نەپەس ئالدى-دە، ئۆزىنى سۇپىغا لاسسىدە تاشلىۋەتتى. ئاپامنىڭ ئەتىدىن كەچ كىرگىچە پاراۋوزدىن چىققان ئىس بىلەن قارا كۈيە سىڭىپ، قارىداپ كەتكەن چىرايى تاتىرىپ، كۆزلىرى چانىغىغا تېخىمۇ-ئولتۇرۇشۇشقا باشلىدى. ئىلگىرى ئۇنىڭ مۇنداق چاپسان ئۆزگەر گىنىنى بايقىمىغان ئىدىم. شۈكلاشقىنمۇ نىمە قىلارىمنى بىلمەي ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ قارىدىم.

— بالام، پويىز ئۆتكەندە ۋاگوننىڭ دېرىزىسىدىن ھەربى كىيىم كىيگەن بىر ئادەم قول شىلتىۋىدى، داداڭغا بەك ئوخشاپ كەتتى. مەن تېخى داداڭ كەلگەن چېغى دەپتىمەن.

ئاپام دائىم بويىغا ئوراپ يۈرىدىغان يوغان قارا ياغلىقىنى مۈرىسىگە چۈشۈرۈۋېتىپ، سۇپىدا قوزغالماي، ئۇزاق ئولتۇردى. ئىككىيلەننىڭ ئۆينى ئىستانسىدا ۋاگون يۆتكەپ يۈرگەن پاراۋوزلارنىڭ قىسقا-قىسقا سىگنال بېرىشى بىلەن يۈك توشۇيدىغان ۋاگونلارنىڭ بىر بىرىگە ئورۇلۇپ، چېقىلغاندا تاراقلىغان ئاۋازى بۆلۈپ تۇراتتى.

— ئەمدى داداڭنىڭ كېلىشى يوق دىگىنە، — يەنە

قىزىقىپ قارايمىز. لېكىن بىزنىڭ ئۈمىدىمىز قۇرۇق كۆڭۈلنى بەزلەش ئىكەن.

بىز ئەتىگەنلىكى پاراۋوز ئۇزاق گۈدۈك بەرگەندە ئويغىناتتۇق.

— تۇر، ئارمان، تۇر، مەكتەپكە ماڭىدىغان ۋاقىت بولۇپ قاپتۇ. ئەنە دادائڭنىڭ پاراۋوزى ئۆتۈپ كېتىپ باردۇ، — دەيتتى ئاپام. ئۇ بۇ سۆزنى ئېيتىشى بىلەنلا رېلىسقا تىك-تاق قىلىپ ئۇرۇلغان ۋاگون چاقلىرىنىڭ قۇلاققا سىڭىپ كەتكەن يېرىم خىل ئاۋازى چىقاتتى-دە ئاندىن ئىستانسىدىن بارغانسېرى يىراقلاۋاتقان پاراۋوزنىڭ تولىمۇ ئۇزاق سىگنال بەرگەن ئۈنى ئاڭلىناتتى.

پويىز ئۆتۈپ كەتكەندە، مەن جىلتامنى كۆتىرىپ مەكتەپكە ماڭاتتىم، ئاپام بولسا قارا سوكنۇ ياغلىقىنى ئورۇنۇپ، ئىستانسىغا بېرىشقا تەييارلىناتتى.

دادام جەڭگە كەتكەندىن بېرى تالاي نەرسىلەر ئۆزگىرىپ، كۆپ يېڭىلىق يۈز بەرسىمۇ، ھەر كۈنى بىزنى ئويغىتىدىغان پاراۋوزنىڭ ئۇزاق سىگنال بېرىپ، ئىشىكىمىز-نىڭ ئالدىدىن ئۆتىدىغان ۋاقتى-سائىتى ئۆزگەرمىدى. شۇڭلاشقا مەن بۇ سىگنالنى ئاڭلىغاندا: پاراۋوز سىگنال بېرىپ تۇرغاچقا بىر چاقىرىمدەك يىراقتىكى مەكتەپكە بىرەر قېتىممۇ كېچىكىپ باقمىدىم دەپ ئويلايتتىم ۋە بەزىدە، دادام جەڭگە ماڭغاندا ئۆزى ھەيدىگەن پارا-ۋوزغا ئەتىگەنلىكى ئارماننى ئاپىسى بىلەن ئويغىتىپ تۇرغىن دەپ قاتتىق جېكىپ كەتكەنمىكىن، دەيتتىم.

ئاپام ئىستانسىغا كىرىپ كېلىدىغان پاراۋوزنىڭ ئۈنىنى ئاڭلىغاندا: پاراۋوز مۇشۇنداق سىگنال بېرىپ يۈرۈپ بىر

ئوخشاش ناكا بولۇپ قايتىپ، ئۆيىمىزنىڭ تۆرىدە ئولتۇرۇپ بەرسە تاغدەك مەدەت ئەمەسمىدى؟! ئۆيدە ئەر كىشىنىڭ بولغىنى ئوغۇل بالىنىڭ ياخشى» دەپ قوياتتى ئاپام. ئاپامنىڭ ئېيتقىنى راست ئوخشايدۇ. بىزنىڭ كۆڭلىمىز مىسكىن ئۆسكەن ئۈچۈنمۇ، بەزىدە ئۆزىمىزنى قانچە غەيرەتـلىك تۇتۇشقا تىرىشقان بىلەندۇ، بىرنەرسىدىن خىجالەت بولغاندەك جۈرئەتلىك ئەمەس ئىدۇق.

بىر كۈنى مەكتەپتىن قايتقاندا، يەتتىنچى بىكەتنىڭ بالىلىرى بىلەن پوكۇزەك ئويناۋېتىپ، كېكىرتەك سىقىشىپ قالدۇق. قىرىشقاندەك بۇ قېتىم ئاغىنىلىرىمدىن ھېچكىم قالماپتۇ. مۇنداق پەيتتە، دائىم ماڭا ياردەمگە كېلىدىغان ۋاسىيا شىۋچۇكمۇ يەر يۇتۇۋالغاندەك يوق ئىدى. بالىلار مېنىڭ پوكۇزىگىمنى تارتىۋالغىنىنى ئاز دەپ، پاتقاقتا بېسىۋېلىپ، ئۇرۇپ كەتتى. يىغلىغان بويى توپ - توغرا ئۆيگە كىردىم. ئاپام ئۆيدە ئىكەن. مەن «بالىلار ئۇردى» دېگەن سۆزنى ئېيتا - ئېيتماستىنلا، ئۇ مېنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقتى.

— قەيەردە تاياق يېگەن بولساڭ، كۆز يېشىڭنى شۇ يەردە تۆكەت. سېنى بالىلاردىن تاياق يېسۇن دەپ بېقىۋاتقىنىم يوق. ئىزا تارتماي كۆزۈڭنىڭ سۈيىنى ئېقىتىپ كىرگىنىنى قارا.

ۋاسيانى ئەتىسى مەكتەپتىن قايتقاندىلا ئۇچراتتىم. ئۇ مېنىڭ پارىڭىمنى قولاق سېلىپ تىڭشىغاندىن كېيىن:

— بىزسىزمۇ ئاپىلىرىمىزنىڭ دەردى يېتىپ ئاشىدۇ. شۇڭلاشقا ئۇلارغا كۆرۈنگەن نەرسىنى ئېيتىپ، كۆڭلىنى بۇزما، — دېدى.

چوڭقۇر خىيالغا چۆمگەن ئاپام ئىڭگىنى تۇتۇپ جىم بولدى.

ئىستانسىدا پاراۋوزلارنىڭ ئۈنى بېسىلغان چاغدا، بۇ ئەتراپنى بېشىغا كىيگەندەك ئۇزاق سىگنال بەرگەن پاراۋوزنىڭ بوم ئاۋازى ئاڭلاندى. بۇ، دادامنىڭ پاراۋوزىنىڭ قۇلاقتا تونۇش ئۈنى ئىدى. ئۇ خۇددى تاڭ سەھەردىكىگە ئوخشاش، يەنە بىر قېتىم سىگنال بېرىپ، ئىستانسىدىن چىقىپ كەتتى. ئاپام ئۇنىڭ ئۈنىنى ئاڭلىغاندا چوڭقۇر ئۇيىدىن سەگىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ ئورنىدىن تۇردى.

ئىستانسىدا پاراۋوز كۆپ، ئەمما ئاپام ئىككىلەنگە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا دادام ئۇرۇشقا كەتكىچە ھەيدىگەن پاراۋوزنىڭ ئۈنى بۆلەكچە يېقىملىق ئاڭلىنىدۇ، بىر تۆمۈر يولدا ئۈمىت باغلاپ يۈرگۈدەك بىردىن-بىر نەرسە ئاشۇ پاراۋوز ئىدى. ئۇ ماڭا دادامنىڭ ئىستانسىدىن كەتكىنىنى بىلدۈرمەي يۈرگەندەك سېزىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ يولۇچىلارنى توشۇيدىغان ۋاگونلارنى چېتىۋېلىپ، ئۆيىمىزنىڭ ئالدىدىن يەر تىترىتىپ ئۆتىدىغان پاراۋوزنى بالىلارغا كۆرسەتكەندە «بۇ دادامنىڭ پاراۋوزى» دەپ بۆلەكچە ماختىنىمەن.

باشقىلارغا ئوخشاش ئېيتىپ، ماختانغىدەك كۆپ نەرسەممۇ يوق ئىدى، شۇڭلاشقا دادام ھەيدىگەن پاراۋوزنىڭ قالغىنىغا پەخىرلىنىپ يۈرەتتىم. پاراۋوزمۇ مېنىڭ ماختىغىنىمنى سەزگەندەك، چاقلىرى شىپالىغا قېقىلغان رېلىسنى يۇلۇۋالىدىغاندەك سىلكىنىپ، ئالدىمدىن بۆلەكچە ھەيۋەتلىك ئۆتىدۇ. مۇنداق چاغدا بالىلارنىڭ ئارىسىدا بىر غىرىچ ئۆسۈپ قالاتتىم.

«داداڭ ئىشلەپ، ئىككىلەننى باقمىسىمۇ، باشقىلارغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كەتكەندەك يوق بولاتتى. نىمىشقىدۇ ئۆيدىن چىققاندا ئۇلارنىڭ پارىڭى تۈگىمەيتتىغۇ تاڭ.

بىر كۈنى ئاپام ماناپكامنى ئۇزىتىپ چىقىپ كەتكەندە، ئۆيىنىڭ ئىچى چۆلدەرەپ قالغاندەك، جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. مەن «ئاپام قاچان كىرىدىكىن» دەپ ئىشىككە قاراپ ئولتۇراتتىم. بىر چاغدا ھويلىدىن ئاپامنىڭ «قويۇۋېتىڭ» دېگەن ئۈنى ئاڭلاندى. چۆچۈپ قالدىم. دەرھال قاراڭغۇ دالانغا چىقىپ، ئىشىكنى قىيا ئاچسام ماناپكام ئاپامنىڭ قولىدىن تۇتۇپ سۆرەۋېتىپتۇ. ئاپام ئۇنىماستىن كەينىگە تىرەجىمەكتە.

— سىز ئېرى يوق ئاياللارنى قاياققا سۆرىسە شۇ ياققا مېڭىۋېرىدۇ دەمسىز. مېنى قىينىماي قويۇۋېتىڭ. ئەمدى تۇرمۇشقا چىقىپ نېمە راھەت كۆرەي، — ئاپام بۇ سۆزلەرنى قورقۇۋاتقاندەك ئەندىكىپ ئاستا دەۋاتاتتى.

— ھەر ئىككىمىزنىڭ بالىلىرى يېتىم قالدىغۇ، ئايەتخان. سىز تېخى ياش.

— قولۇمنى قويۇۋېتىڭ ......مەن ھېچقاياققا بارمايمەن. بولمىسا ھازىر ئارماننى چاقىرىمەن.

بىزنىڭ ئۆيگە كىرىپ ماڭا دائىم ياخشى ئوقۇ دەپ نەسىھەت قىلىدىغان ماناپكامنىڭ بۇنچىلىك مۇناپىق ئىكەنلىكىنى بىلمەپتىمەن. ئۇ ئاپامنىڭ قولىنى قويۇۋەتمەي، تۇتۇۋاپتۇ. بوسۇغىدا ياتقان پالتىنى ئېلىپ يۈگۈرەي دېدىم-دە، ئۆزەمنى تۇتۇۋالدىم. ئۇلار يەنە جىم بولۇشتى. قۇلىقىمنى ئىشىكنىڭ يوچۇغىغا قانچە يېقىپ تۇتسامۇ ماناپكامنىڭ ئاپامغا نېمە دەۋاتقىنىنى ئاڭلىنمايتتى. ئۇ ئاپامغا بىر نەرسە دەپ يالۋۇرماقتا. «ئۇنىڭ قىشىدا تۇرغىچە ئۆيگە كىرىپ كەتسە بولمامدۇ» دەپ ئاپامغا ئاچچىق قىلىمەن. مۇشۇ

مەن شۇنىڭدىن كېيىن ئۆيگە «باللار ئۇردى» دەپ يىغلاپ كىرمەس بولدۇم. بىرىنىڭ ئۆيدىن ماڭا ياردەم بەرگۈدەك ھېچكىم چىقمايدىغانلىقىنى ياخشى بىلەمەن. ئەمما ئۇنى سەزگەندەك بەزى باللارنىڭ ئەدەپ كېتىدىغىنىچۇ تېخى!... شۇنىڭدىن كېيىن بىرەرسىدىن تاياق يەپ قالسام تامنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ ئۈنۈمنى چىقارماي پۇخانىم قانغىچە يىغلايتتىم. پەقەت كۆزۈمنىڭ يېشى قۇرۇغاندىلا ئۆيگە كىرەتتىم. مۇنداق كۈنلىرى دادامنىڭ يوقلۇقى بۆلەكچە بىلىنىپ كېتىدۇ.

بىراق ھەممىدىن ئەلاسى، بىز باللار بىلەن بۈگۈنى قىيا-چىيا بولۇپ ئۇرۇشساقمۇ، ئەتىسى ئاپاق-چاپاق بولۇشۇپ كېتىمىز.

مەن باللار بىلەن ئۇرۇشقاندا، بەزلەپ، يار-يۆلەك بولغۇدەك بىردىن-بىر ئادەم ۋاسىيا شىۋچۇك. ئۇنىڭ قورايىغا ئوخشاش شۇدىيىپ بويى چىقىپ قالغىنى بولمىسا، ئۆزى مېنىڭدىن ئانچىلا چوك ئەمەس. ئەمما ئىستانسىنىڭ بىر دىمەتلىك باللىرى ئۇنىڭدىن بۇرۇنقىدەك تەپ تارتىدۇ.

تۆمۈر يولغا بارسام، ماناپكام بار، ئۇ بىزنىڭ ئۆيگە پات-پات كېلىپ، مېنىڭ قانداق ئوقۇۋاتقىنىمنى سوراپ تۇراتتى. ماناپكام ئۇرۇشتىن قايتىپ، ئارىدا ئۈچ-تۆت يىل ئۆتە-ئۆتمەيلا ئايالى ۋاپات بولۇپ، قىزلىرى بىلەن قالغاندا، بىزنىڭ ئۆيگە كۆپ كېلىدىغان بولدى. لېكىن ئۇنىڭ كىرگىنى ئاپامغا ئانچە ياقمايتتى.

— ئادەم ئىشتىن ھېرىپ كەلگەندە، شۇنداق ئۇزاق ئولتۇرغان بارمۇ، — دەيتتى ئاپام. ئەمما ماناپكام خوشلىشىپ قايتقاندا، ئۇنى بىللە ئۇزىتىپ چىقىپ، ئۆزىمۇ مەككىگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئاپامنى تۇتقىنىڭنى كۆرسەم پالتا بىلەن چېپىۋېتەتتىم.

ماناپكامدا ئۈن يوق. بىز بىر بىرىمىزگە سۆز قىلماي كوچىدا خېلى تۇرۇپ قالدۇق. ئاپام كوچىدا ئۇزاق تۇرۇشقا ئىزا تارتتىمۇ، بىر چاغدا مېنى باشلاپ ئۆيگە كىرىپ كەتتى. ماناپكام بىر ئاز شۇدىيىپ ئۆرە تۇردى ـ دە، ئاندىن قاراڭغۇ كوچىدا غايىپ بولدى.

— ماناپقا پالتا تېگىپ كەتكەن بولسا ئەته بېشىمىزغا تۆگىمەسلا بالا تېپىپ بېرەتتىڭ ـ دە، — دىدى مېنىڭ قىلغىمغا رەنجىگەن ئاپام.

— ئۇ نىمىشقا سېنىڭ قولۇڭنى تۇتىدۇ. ئۆزەڭ مېنى ياردەمگە چاقىرىپ قويۇپ... — مەن نىمە دېيىشىمنى بىلەي ـ ھودۇقۇپ قالدىم.

— مەن سېنى چاقىردىممۇ؟! — ئاپام ماڭا ئەجەپلىنىپ قارىدى. ئىككىلەننىڭ ئوتتۇرىسىدىكى پاراڭ يەنە ئۈزۈلدى.

مەن جاۋاپ قايتۇرمىدىم. ئۆينىڭ ئىچىنى جىمجىتلىق باستى. ئاپام ئەمدى نىمە دەپ كۆڭلۈمنى ئېلىشنى بىلمەي خىجالەت بولۇۋاتامدىكىن، خېلى ۋاقىتقىچە ئىككى يېنىغا ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمىدى. چاپسان ـ چاپسانلا چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ئۇلۇق كىچىك تىناتتى. ئىلگىرى تەكىيگە باش قويۇشۇمغا كۆزۈم يۇمۇلىدىغان، ئەمدى ئۇيقۇم كەلمىسچۇ. ئاپام مېنىڭ ئۇخلىماي ياتقىنىمنى سەزسە كېرەك، ئارىمىزدىكى جىمجىتلىقنى يەنە ئۆزى بۇزدى.

— ساڭا بىر دادا تېپىپ بېرەيمىكىن ـ تاڭ، ئارمان؟ — ئۇنىڭ جاۋاپسىز قالغان سۆزى قاراڭغۇ ئۆينىڭ تاملىرىغا تېگىپ ئۆچتى. ئاپام بۇ سۆزنىڭ ئاغزىدىن قانداق چىقىپ كەتكىنىنى ئۆزى بايقىماي قالدىمۇ، كۆپ ۋاقىتقىچە سۆز

پەيتتە دادام ئىسمگە چۈشتى. ئۇ بولغان بولسا ئادەملەر ئاپامنى مۇنداق سۆرىمەس ئىدى. سۆرەش بىر چەتتە تۇرسۇن، ھەتتا قولىنىمۇ تۇتالمايتتى - دە!

يەنە ئاپامنىڭ كىمگىدۇ يالۋۇرۇپ، ياردەم سورىغاندەك ئۈنى ئاڭلاندى. قارىسام ماناپكام ئاپامنىڭ بىلىدىن قۇچاقلاپ، ھويلىدىن سۆرەپ چىقىپ كېتىپ بارىدۇ.

—مېنى قىيىنىماي، قويۇۋېتىڭ... خوشنىلار كۆرۈپ قالسائۇيات،—ئاپام يىراقلىغانسېرى ئۇنىڭ ئۈنى ئاستاچىقىماقتا. مەن بەزگەك ئادەمگە ئوخشاش تىترەشكە باشلىدىم. بوسۇغىدىكى پالتىنى ئېلىپ ھويلىدىن قانداق يۈگۈرۈپ چىققىنىمنى ئۆزەممۇ سەزمەي قاپتىمەن.

— ئاپامنى قويۇۋەت!

مېنىڭ ئۈنۈمنى ئاڭلىشىغا ئاپام بىلەن ماناپكام ئوتتۇرىسىدىن خۇددى پويىز ئۆتۈپ كەتكەندەك ئىككى تەرەپكە ئايرىلدى. مەن پالتىنى كۆتەرگەن پېتىمچە ماناپكامغا يۈگۈردۈم.

—سەن نىمە قىلىۋاتىسەن، ئارمان! پالتىنى تاشلا دەيمەن،— ئاپام يۈگۈرۈپ كېلىپ قولۇمغا ئېسىلدى،— ھېلىمۇ ماناپ قېچىپ كەتتى، پالتا بىر يېرىگە تەككەن بولسا قانداق قىلاتتىڭ؟ — مەن ئاپامغا قارىدىم. بۇنىڭدىن بىرەر مىنۇت ئىلگىرى ئۆزىنى ماناپكامدىن قۇتۇلدۇرۇشنى سورىغان ئاپامنىڭ ئېيتىۋاتقان سۆزىگە ھەيرانمەن. قېشىمىزغا ماناپكام كەلدى.

—بۇ نىمە قىلغىنىڭ، ئارمان. مەن سېنى بىر ئوبدان بالا دەپ يۈرسەم، مېنى چېپىۋېتىشكە تاسلا قالدىڭغۇ. كىچىك بالا پالتا بىلەن ئويناشسا بولمايدۇ.

—نىمىشقا ئاپامنى سۆرەيسەن؟! بۇنىڭدىن كېيىن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

يۈيغان يۈزىنى بېسىپ يىغلىماقتا. بۇ كۈنى ئاپام ماڭا ئىنتايىن مېھرىۋان، بولەكچە كۆڭلى يېرىم ئادەمدەك بىلىندى. بابا ئۆزەمنىڭ ئۇنى قۇتۇلدۇرىمەن دەپ پالتا كۆتىرىپ يۈگۈرگىنىمنى ئەسلەپ خىجالەت بولدۇم. بۇ ۋەقە ئۆمۈرۋايەت ھەر ئىككىمىزنىڭ قەلبىدە بىرگە ئېغىز ئېچىپ ئېيتقۇسىز يوشۇرۇن سىر بولۇپ قالدى.

3

پالتا كۆتىرىپ ماناپكامنى ھويلىمىزدىن قوغلاپ چىققاندىن كېيىن كۆپ ئۆتمەي، ئۆيىمىزگە ھەربى سەپتىن دادامنىڭ ئىنىسى پەيزىراخمان ئاكام كەلگەندە، ئاپامدىن كۆرەمەن خوشال بولدۇم. مومىمىز ۋاپات بولغانلىقتىن، پەيزىراخمان ئاكام چامادانىنى كۆتىرىپ توپ-توغرا بىزنىڭ ئۆيگىلا كەلگەن ئىدى.

ئۇ نېمىسلار بىلەن بولغان جەڭگە قاتناشمىسىمۇ، يىراق شەرقتە ياپون ئارمىيىسىگە قارشى كۆرەشىپتۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ سامۇرايلار بىلەن قانداق ئېتىشقانلىقى ھەققىدە كۆپ ۋاقىتقىچە ئاغزى بېسىلماي سۆزلەپ يۈردى. بىز يەتتە يىل ھەربى خىزمەتتە يۈرۈپ قايتقان پەيزىراخمان ئاكامنىڭ ھېكايىسىنى ئاغزىمىزنى يوغان ئېچىپ، ھەيران قېلىپ تىڭشىدۇق.

پەيزىراخمان ئاكام ھەربى سەپتىن ئەۋەتكەن خەتلىرىدە كۆپىنچە يىراق شەرقنىڭ تاشلارنى ئۈچۈرتۇپ چىقىدىغان سوغ شاماللىرىدا بەك قىينالغانلىقى، ئۆي تامىقىنى سېغىنغانلىقى ھەققىدە كەينى-كەينىدىن يازاتتى. ئاپام مۇنداق

قىلماي ياتتى. مەنمۇ بۇ پاراڭنىڭ راست-يالغانلىغىغا ئىشەن-
مەيۋاتقاندەك نىمە دېيىشىمنى بىلمەي جىم بولدۇم.

— نىمە، مەسلىھەت بەرمەيسەنمۇ، ئارمان؟

— كېرەك ئەمەس. ئەگەر دادامدىن باشقا بىرسى
ئۆيىمىزگە كىرسە، پويىزغا ئولتۇرۇپ قېچىپ كېتىمەن، —
مېنى قۇچاقلىغان ئاپامنىڭ قولىنى سىلكىۋېتىپ، تەتۈر
قاراپ يېتىۋالدىم. ئاپام مېنى راستلا ئۆيدىن قېچىپ كەتمە-
سۇن دىدىمۇ، ئۆزىگە يېقىن تارتىپ:

— بۇ سۆزنى سېنىڭ بىلەن چېقىشىپ ئېيتىۋاتىمەن.
ئەمدى ھېچقانداق ئادەم داداڭنىڭ ئورنىنى تولدۇرالمايدۇ، —
دەپ بويۇنۇمدىن قۇچاقلاپ سۆيدى. ئىلگىرى ئۇ قۇچاقلاپ
ئەركىلەتكەندە، يايراپ كېتەتتىم. بۇ قېتىم مەيدىسىگە چىڭ
باسقاندا ئىزا تارتىپ، نىمە قىلارىمنى بىلمەي قالدىم. ھە-
قىقەتەن، ئەمدى مەنمۇ ئاپام مەسلىھەت سورىغۇدەك ياشقا
كىرىپ، چوڭ بولۇپ قالسام كېرەك.

بىر چاغدا ئاپام مېنى مەھكەم قۇچاقلاپ، ھېچنىمىدىن
ھېچنىمە يوقلا ماشىلداپ يىغلىۋەتتى.

— ھېلىمۇ سېنىڭ بارلىق، بولمىسا قانداق كۈن كە-
چۈرەتتىمكىن. سەن مېنىڭ قورغىنىم. ئىشقىلىپ خۇدايىم
سېنىڭدىن ئايرىمىسۇن. ئەمدى ئەرگە تېگىپ، نىمە بەخت
كۆرەي. مېنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن كۆرىدىغان كۈنۈم — سەن.
داداڭ، ئاپاڭغا كۆز قىرىڭنى سېلىپ ساقلا، دەپ سېنى
قالدۇرۇپ كەتكەن ئەمەسمۇ، سېنى ھەرگىز تاشلىمايمەن.
سەن مۇشۇ ئۆيدىكى داداڭنىڭ كۆزى. ئەخمەق ئاپاڭنى
كەچۈر.

ئاپام مېنى قۇچاقلاپ، ئۇزاق سۆيدى. ئۇ كۆز يېشى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قېچىپ قۇتۇلماس. بىر ئاز دەم ئال،— دېدى ئاپام پەيزى-راخمان ئاكام كەلگەن كۈنىنىڭ ئەتىسى، ئاندىن «داداڭ كېلىپ قالسا كېرەك بولار» دەپ چىشىنىڭ كاۋىكىدا دېگۈدەك ساقلاپ كەلگەن ئاقچىنى ئۇنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ،— بازارغا چىقىپ ئۆزەڭگە بىر قۇر كىيىم ئېلىۋال!— دېدى.

ئاپام مېنىڭ ياماق ئىشتانىدا يۈرگىنىمنى پەقەت شۇ قېتىم كۆرگەندەك كۆزىنىڭ قۇيرۇغىدا ماڭا قاراپ قويدى-دە:

— ئاكاڭ ئىشلەپ پۇل تاپقاندا ساڭا چىرايلىق شىم ئېلىپ بېرىدۇ،— دەپ كۆڭلۈمنى ياسىدى. ئاكام ئارمىيىدىن كېلىپ ئاغزىم قۇلىقىمغا يېتىپ يۈرسە، كىيىم بىلەن نىمە كارىم.

ئۇ كۈنى پەيزىراخمان ئاكام ئىستانسىغا بېرىپ، ئاپام «كىيىم ئال» دەپ بەرگەن ئاقچىغا پويىزدا كېتىپ بارغان بىرسىنىڭ گارمۇشكىسىنى سېتىۋېلىپ، قالغىنىغا ئۆرە دەسسەپ تۇرالمىغۇدەك دەرىجىگە يەتكىچە هاراق ئىچىپ قايتىپتۇ. ئاپام ماڭا شىم ئېلىپ بېرىشكە قىيماي يىققان ئاقچىسىغا پەيزىراخمان ئاكامنىڭ هاراق ئىچىۋەتكىنىگە بىر تەرەپتىن ئېچىنساممۇ، ئىككىنچى تەرەپتىن كىيىم كېيمەي قايتقىنىغا خۇشال بولدۇم، سەۋەبى ئۇنىڭ ماختانچاق باللارنىڭ ئالدىدا هەربى كىيىمدە يۈرگىنى ماڭا بەك ياقاتتى. ئەمما ئۇنىڭ هاراق ئىچىپ قايتقىنىغا ئاپام تولا ئېچىندى. مەن ئۇنىڭ تاپقان ئاقچىسىنى مۇشۇنداق چاچقان بولسام ئۇ مېنى چىۋىقنى ئېلىپ ئۆيدىن قوغلاپ چىقار ئىدى. لېكىن پەيزىراخمان ئاكامغا ئۇشۇق سۆز قىلمىدى. ئۇ كۈنى ئىستانسىدىن ھېرىپ قايتقان ئاپام پەيزىراخمان ئاكامنىڭ گارمۇن چېلىپ، مەس ئولتۇرغىنىنى كۆرگەندە ھەتتا قولىدىكى تۈمۈر

خەت ئالغان كۈنى ئىشتىن ھېرىپ قايتقىنىغا قارىماستىن
كېچىچە ئولتۇرۇپ پايپاق توقۇيتتى. ئاندىن ئىستانسىـ
بېرىپ پوسۇلكا يەشكىنى ھەر خىل يەيدىغان نەرسىلە-
بىلەن تولدۇرۇپ، پەيزىراخمان ئاكامغا ئەۋەتەتتى ۋە:
«بىز قانچە قىلغان بىلەن ئۆيدىكى ئادەممىز. باشقىلارغا
ئۆيلىرىدىن سوغا-سالام كەلسە، ئۇ بويىنىنى قىسىپ قالمى-
سۇن» دەپ قوياتتى. ئاپامنىڭ ئەۋەتكەنلىرى يېتىپ بارا-
بارماستىنلا، پەيزىراخمان ئاكامنىڭ تۆت ۋاراق قەغەزنىڭ
ئاق يېرىنى قويماي يازغان خېتى كېلەتتى. ئۇنىڭ يازغان
خېتى ئاپامنىڭ يۈرەك باغرىنى ئېزىۋېتەتتى. «ئاپامنىڭ
يوقىنى بىلدۈرمەي، ئەسكە ئېلىپ تۇرغىنىڭلارغا مىڭ رەھمەت.
مۇشۇ ياخشىلىقىڭلارنى قارا يەر دەسسەپ يۈرسەم ھەرگىز ئۇنۇ-
تۇماسمەن. مەن ئاپام ئۆلدى دەپ يۈرسەم، ھايات ئىكەن.
ھەرقانداق ئانا ئۆز بالىسىغا كۆيسە، ئاپەتخان ھەدە، سەن
ماڭا كۆيگەندەك كۆيەر. ھەربىي خىزمىتىمنى ئادا قىلىپ
قايتىشىم بىلەن ئارمان ئىككىڭلارنى ئۆز قولۇمغا ئېلىپ باقى-
مەن» دەپ يازغان خەتلىرىنى ئوقۇغاندا مەن ئاشۇ ئاكام-
نىڭ ھەربىي سەپتىن چاپسانراق قايتىشىنى تاقەتسىزلىك
بىلەن كۈتكەن ئىدىم. دادامدىن قارا قەغەز ئالغاندىن
كېيىن، ئاپامنىڭ كېچىلىرى «كاشكى پەيزىراخمان بولسىمۇ
ئامان قايتسىدى» دەپ تىلىگەن تىلىكى بىكار كەتمىدى.

ئەمدى ئىستانسىدىكى بالىلارغا ئوخشاش مېنىڭمۇ
ھەربىي سەپتىن قايتقان ئاكام بار. «ئاكىسى بارنىڭ ياقىسى
بار» دەپ چوڭلار بىكار ئېيتمىغان ئىكەن. ئۇنى كۆرۈپ
يايراپ كەتتىم.

— ئاچ قالىدىغان زاماندىن ئۆتۈپ كەتتۇق، ئىش دېگەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئەللىك ئىككىنچى يىلنىڭ كۈز ئايلىرىدا، ھەربىي سەپتىن قايتقان پەيزىراخمان ئاكام قىش چىقىپ، تا ئەتىياز كەلگىچە ئۈستانىسا ياشلىرىنى يىغىۋېلىپ گارمون چېلىپ يۈردى. ئۇ كەلگەندە خوشال بولغىنىم پەقەت كۆڭۈلنى ئالداش ئىكەن. ئۆيىمىزدە دادامنىڭ ئورنىنى بوشىغىدىن كېيىن دادامدىن باشقا ھېچكىم تولدۇرالمايدىغانلىقىغا كۆزۈم يەتتى. شۇڭلاشقىمۇ مۇشۇ كۈنلەردە دادام ئۇرۇشقا كەتكەندىن بېرى تۆمۈر يولچىلارنىڭ قارا شىنېلىنى كىيىپ، سوكىنۇ ياغلىققا پۈركىنىپ يۈرىدىغان ئاپام ماڭا ئۈستانىسىدىكى ھەرقانداق ئەر كىشىدىن غەيرەتلىك سېزىلدى. مەن ئاپام بىلەن پەخىرلىنەتتىم. ئۇ كېچىچە ئۈستانىسىدا قارا مايغا مىلىنىپ ئىشلىگىنىنى ئاز دېگەندەك، ئەمدى پەيزىراخمان ئاكام ئىككىمىزنىڭ كىر ـ قېتىنى يۇيۇپ، قوسىقىمىزنى باقاتتى.

ــ ئاپا، پەيزىراخمان ئاكام نىمىشقا ئىشلىمەي يۈرىدۇ. ياكى مەن ئوقۇشۇمنى تاشلاپ ساڭا ياردەملىشەيمۇ؟ ــ دېدىم مەن بىر كۈنى. تۆتىنچى سىنىپتا ئوقۇۋاتقان مېنى ھېچكىم ئىشقا ئالمايدىغانلىقىنى ئۆزەممۇ ياخشى بىلەتتىم.

ــ ئاكاڭ تۈزۈكرەك ئىش تاپالمايۋاتسا كېرەك. ھازىرچە مېنىڭ ئىشلەپ تېپىۋاتقىنىم ئۈچىمىزگە يېتەر. سەن بىزنى ئىشلەپ باقىمەن دېمەي ئوقۇشۇڭنى بىل،

پەيزىراخمان ئاكام خۇددى شۇ كۈنى ئاپام ئىككىلەننىڭ پارىڭىنى ئاڭلىغاندەك، بىز كەچكى تاماقنى ئىچىپ بولغاندا:

ــ ئايەتخان ھەدە، ئۆيلىنەي دەيمەن. ۋاگون رېمونتلاننىڭ بوفېتىدا سېتىقچى بولۇپ ئىشلەيدىغان سېلىمەم بىلەن ۋەدىلىشىپ قويغان ئىدىم، ــ دېدى.

يولچىلار پەنىرىنى يەرگە قويۇشنى ئۇنتۇپ، بوسۇغىدا قاققان قوزۇقتەك تۇرۇپ قالدى.

بېشىمنى كۆتەرمەي يەر ئاستىدىن ئاپامغا قارىدىم. ئۇنىڭ چانىقىغا ئولتۇرۇشقان كۆزلىرىدە ياش ئەگىشكە باشلىدى. «ئاپام قىشنىڭ كۈنلىرى ۋاگونلارنىڭ ئاستىدا سوغ تۆمۈرنى تۇتۇپ تاپقان ئاقچىسىنى پەيزىراخمان ئاكامنىڭ بىردەمدە هاراق ئىچىۋەتكىنىگە ئىچىنسا كېرەك» دىدىم مەن ئىچىمدە. ئۇ مېنىڭ ياماق سېلىنغان شىمىمغا قاراپ قويۇپ، ئۇلۇق-كىچىك تىندى-دە، كەينىگە يېنىپ دالانغا چىقىپ كەتتى، مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ كەينىدىن چىقتىم.

—نىمىشقا تىللىمىدىڭ؟ — دەپ سورىدىم تاماق تەييارلاۋاتقان ئاپامدىن.

—ئۆزىنى بىلمىگەن ئادەمنى نىمە دەپ تىللايمەن. بىر تەرەپتىن، ئانىسى ئېسىگە چۈشۈپ، مىسكىن بولۇپ يۈرگەندە، كۆڭلى قالمىسۇن دىدىم. يەتتە يىل ئەل-يۇرتتىن ئايرىلىپ هەربى خىزمەتتە يۈرمەك ئوڭاي ئەمەستۇ. بەلكى، گارمۇن چېلىپ، بىر ئاز كۆڭۈل ئاچسا، غەم-قايغۇدىن نېرىراق بولار. ئاز كۈندە ئۆزىمۇ ئىشقا چىقىدىغۇ.

بۇ كۈنى كېچىسى، پەيزىراخمان ئاكام هويلىمىزغا بويىغا يېتىپ قالغان قىز-يىگىتلەرنى يىغىۋېلىپ، يېرىم كېچىگىچە گارمۇن چېلىپ، ناخشا ئېيتتى. ئىلگىرى ئەر كىشى يوق ئۈچۈن چۆلدەرەپ كەتكەندەك سېزىلىدىغان هويلىمىزغا يېڭىۋاشتىن جان كىرگەندەك بولدى. ئەمدى هازىر گۈگۈم چۈشۈشى بىلەن بۇ يەرگە ياشلار كېلىپ، تا يېرىم كېچىگىچە، ئەتىسى تاڭ سەھەردە ئىشقا ماڭىدىغان ئاپامغا ئۇيقۇ بەرمەي، ناخشا ئېيتىشىدىغان بولدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭ ئانىسىدىن قالغان سېيىرنى پۇتى سۇنغاندا مېيىۋەتكەن ئەمەسمۇ؟!

— يىتىمنىڭ ھەققى يامان، بالام. ئۇرۇش يىللىرى ئاچ يۈرۈپ ئۆلمىدۇق، ئەمدى كۈنىمىز كۆپ بىلەن بىللە كېتەر. ئاكاڭنىڭ بېشىنى ئوڭشاپ، ئۆيلەپ قويۇش مېنىڭ قىيامەتلىك قەرزىم. موماڭ رەھمەتلىك سەكراتتا ياتقاندا، ئاخىرقى جېكىگەن سۆزى مۇشۇ بالىسى ئىدى. قىلغان ياخشىلىقىمىز ئۇنىڭدىن قايتمىسىمۇ باشقىسىدىن قايتار.

ئۇ ئۆلۈپ كەتكەن مومامنى ئەسلىگەندە مەنمۇ نېمە دېيىشىمنى بىلمەي قالدىم، بەلكى ئاپامنىڭ ئېيتقىنى توغرىدۇ.

پەيزىراخمان ئاكام ئاپامنىڭ ئاغزىدىن سۆز چىقىشىنىلا كۈتۈپ يۈرسە كېرەك، ئۇ يەكشەنبە كۈنى بىزنىڭ توقال سېيىرنى سويۇپ، بازارغا ئېلىپ كەتتى.

ئۇ كۈنى ئاپام ئىككىيلەن پەيزىراخمان ئاكامنىڭ يولىغا كۆپ قارىدۇق.

— ئاكاڭ گۆشنى ساتقاندىن كېيىن تاتلىق-تۈرۈم ئېلىپ چىقار. ئۆتكەندە «ئارىلىنىڭ شىمى يىرتىلىپ كېتىپتۇ، شىم ئېلىپ بەرسەك بولاتتى» دېگەن، بەلكى ساڭا بىر نەرسە ئىزلەپ ماگىزىن ئارىلاپ يۈرگەندىكىن. «ئۆيگە ئۇششاق-چۈششەك ئېلىپ، ئاقچىنى بىزەپ قىلما» دەپ جىكىگەن ئىدىم، تېچ-ئامان كەلسىلا بولاتتىغۇ، — دەپ ئاپام كۆپ ۋايىم قىلدى، پەيزىراخمان ئاكام كېچىككەنسېرى ئۇنىڭ ئەندىشىسى كۈچەيمەكتە.

— ئۆزەم بىللە بارسام بولغان ئىكەن. يەنە ئۆتكەندىكىگە ئوخشاش سېيىرنىڭ ئاقچىسىنى توپپىسىنى ئاسمانغا

ئۇ قېتىم بىز پەيزىراخمان ئاكامدىن باشقا پاراڭ كۆتۈۋدۇق. بىر ئىشنىڭ بېشىنى تۇتماستىنلا ئۆيلىنىمەن دەيدىغۇ دېگەن ئوي ئۇخلىساق چۈشىمىزگە كىرمەپتۇ. تۇيۇقسىز ئېيتىلغان سۆز ئاپامغا قاتتىق تەسىر قىلدى، ئەتىمالىم. ئۇ بىر ئاز جىم ئولتۇردى ـ دە، ئاندىن بىز ئۈنىڭ ئاغزىغا قاراپ، جاۋاپ كۈتۈۋاتقىنىمىزنى سەزگەندەك:

— مەن نىمە دەيمەن، ئۆيلىنىمەن دىسەڭ، ئۆيلەنگۈدەك ياشقا يەتتىڭ. بەلكى ئۆي ـ ئوچاقلىق بولۇپ، بېشىڭنى ئوڭلىساڭ تىرىكچىلىكىڭ ئىلگىرى باسار، — دىدى، — ئاناڭدىن قالغان موزايلىق سىيىر بار ئىدى. سىيىرنىڭ ئاپاق ئۆلگەندە سويدۇق، شۇنچە يىلدىن بېرى ئاچ يالىڭغاچ قالساقمۇ، موزىيىنى سەن ئارمىيىدىن كەلگەندە كېرەك بولۇپ قالار دەپ، ئالقاندا چوغ ساقلىغاندەك ساقلاپ يۈرەتتىم. بىزنىڭ ئىستانىسىدا مال تۇتۇش قىيىن. موزايىنى سىيىر قىلىپ، ئۇنىڭ تۆلىنى قىش كۈنلىرى سويۇپ يەدۇق. ئۇنى بۇ يىل قىسىر قالغاچقا تامىرىمىزنىڭ دېلىغا قوشۇپ، تاققا چىقىرىۋەتكەن. شۇنى بازارغا ئاپىرىپ، ئاقچا قىلىپ كەل.

مەن ئاپامغا قارىدىم، لېكىن ئۇنىڭ چىرايى بىر خىل. ئۇ، ئۆيىمىزنى بېقىۋاتقان يالغۇز سىيىرنى ئاغزىغا ئالغاندا «ياق، بەرمەيمىز» دەپ ۋاقىرىۋېتىشكە ئاز قالدىم.

پەيزىراخمان ئاكام تامغىنى يەپ بولۇپلا يەنە گارمۇننى قولتۇقلاپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى.

— ئۇ نىمە دىگىنىڭ، ئاپا؟ ئۆتكەندە «بۇ داداڭدىن قالغان يالغۇز سىيىر» دەۋاتاتتىڭغۇ؟ پەيزىراخمان ئاكام-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ئۇنىڭ ئىسمىنى ئويلاپ باش قاتۇراتتىم، ياشىغا ئايلانسا، سېلىمەمنى توي قىلماستىن ئېلىپ قاچىمەن.

پەيزىراخمان ئاكامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا، ئاپامنىڭ ئەندىشىسى تېخىمۇ كۈچەيدى.

— يۇرتنىڭ ئالدىدا مېنى قارا يەر قىلاي دېدىڭمۇ؟ بۇ يەردە ئادەملەر، ھەتتا ئۇرۇش يىللىرىدىمۇ بىر-بىرى-گە بىر چىنە چاي قۇيماي قىز ئېلىشىپ، ئوغۇل ئۆيلە-گەن ئەمەس. ئەمدى زامان تېچ ۋاقىتتا مۇنداق قىلغىنى-مىزنى ئادەملەر ياخشى كۆرەمدۇ، يۇرتتىكىلەر ئايەتخان يال-غۇز ئىنىسىنى ئۆيلىيەلمەي، سېلىقتىن قورقۇپ، قىز ئېلىپ قېچىپتۇ دېسە، يۈزىمىزگە سەت ئەمەسمۇ؟

مەن ئوچۇق تۇرغان ئىشىكتىن ئىككى پۇتىنى ئالماش-تۇرۇپ ئولتۇرغان پەيزىراخمان ئاكامغا قارىدىم. ئۇنىڭ خورۇم ئۆتۈكى چىراقنىڭ يورۇقىدا بۆلەكچە پارقىراپ كې-تىپتۇ. كۆزۈمگە تىغ بولۇپ سانچىلغان ئۆتۈكنى كېچىلىككە يېشىپ قويغان يېرىدىن ئوغرىلاپ يۈك توشۇيدىغان ۋاگون-نىڭ ئىچىگە تاشلىۋېتەيمىكىن، دېگەن ئويغىمۇ كەلدىم.

ئاپام ھەر نېمە دېسىمۇ، بەرىبىر سېلىمەم ھەدەمنىڭ ئىشىگىنى ئېچىپ قۇدا چۈشۈپ قويغاچقا، تويىنىڭ تەييار-لىقىنى قىلماقتا ئىدى. بۇ ئايلىق ئەمگەك ھەققىنى يىغىش-تۇرۇپ، پارچە-پۇرات نەرسىلەرنى ئېلىپ يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە، پەيزىراخمان ئاكام ۋوگزالدىن ھاراقنى راسا ئىچىپ كەلدى-دە: «مېنى چاپسان ئۆيلەپ قويمىساڭ، سېلىمەمنى ئېلىپ قاچىمەن» دەپ ئالەمنى-مالەم قىلدى. بۇ كۈنى ئاپام يېرىم كېچىگىچە چۆرىسىگە قەلەي قېقىلغان يوغان ساندۇغىمىزنىڭ ئىچىنى ئاختۇرۇپ، تۈزۈك ئۇخلىمىدى.

ئاتىمسا بولاتتىغۇ... قۇدىلار سېلىقنى ئېغىر سېلىۋەتتى. ھازىر ئىشقا بارسامۇ، قانداق قىلىپ مۇشۇ تويىنى تۈزۈكرەك ئۆتكۈزۈۋالىمەن، دەپ قايغۇم شۇنىڭدا تۇرىدۇ. خۇدا بۇيرۇسا، سېنىڭ تويۇڭغا بەش-ئالتە يىل بۇرۇن تەييارلىق كۆرمىسەم. ئۇ چاغدا تۆمۈريولدىكى داداڭ بىلەن بىللە ئىشلىگەنلەرنىڭ ھېچ قايسىسىنى قويماي چاقىرىدىغان ئويۇم بار. شۇ كۈنلەرگە يەتسەك بولاتتىغۇ، — ئاپام شېرىن خىيال سۈرۈپ بىزنىڭ كېلەچەك ھاياتىمىز ھەققىدە كۆپ پاراڭ قىلدى.

پەيزىراخمان ئاكام بىز يولىغا قاراپ زېرىكىپ، ياتقىلىۋاتقاندا كەلدى. ئۇ ئاپام ئىستانسىدا توختىغان ۋاگونلارنىڭ ئىچىدىن سۈپۈرۈپ يۈرۈپ يىققان بوغۇزدا باققان توقال سىيىرنىڭ ئاقچىسىغا غاچىلدايدىغان خورۇم ئۆتۈك كىيىپ، قولىغا سائەت سېلىپ چىقىپتۇ! بۇنى كۆرگەن ئاپامنىڭ يىلدىن-يىلغا قورۇقى كۆپىيىۋاتقان چىرايى تېخىمۇ قارىداپ ئۆزگەرگىنىنى بايقىغاندا، ئۆپكەم ئۆرۈلۈپ، يىغلىغۇم كەلدى. ئەتىمالىم، مېنىڭ يىغلامسىراپ قالغىنىمنى ئاپاممۇ سەزسە كېرەك، ئۇ خۇددى كۆڭلۈمنى ياسىماقچى بولغاندەك، «نېمە قىلسىمۇ، بەرىبىر، ئاكاڭغا ئاتىغان مال ئەمەسمۇ. دوست-دۈشمەننىڭ ئالدىدا بىر قۇر كىيىمىنى جۆندىۋالغىنى ياخشى بوپتۇ» دېدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ تالاغا ماڭدىم. قۇلىقىمغا ئىچكىرىكى ئۆيدىن ئاپامنىڭ پەيزىراخمان ئاكامغا ئېيتقان سۆزى ئاڭلاندى.

— تويىنى ئۆتكۈزگىچە كىيىم-كېچەك كىيمەي تۇرساڭ بوپتىكەن. قۇدىلار سېلىقنى بەك ئېغىر سېلىۋەتتى. قانداق قىلارىمنى بىلمەي بېشىم قېتىپ يۈرىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۆتسەممۇ، ئۇنى ئاپامنىڭ قولىدا كۆرەتتىم.

— ئاپا، بۇ ھالقىنى قاچان ئالسەن؟ — دەپ سوراي-تتىم ئۇنىڭدىن.

ئاپام:

— توي - تۆكۈنلەرگە ئېسىپ بارارمەن، — دەپ قوياتتى. ئەمما ئاپام ئۈچۈن توي بولمىدىمۇ، بۇ ھالقا ساندۇقتا ساقلىنىپ قېلىۋەردى. ئاشۇ ھالقا بىلەن بىللە ئاپامنىڭ ياشلىق ھاياتىنىڭ ئەڭ گۈزەل پەيتلىرى ساندۇققا سولىنىپ قالغاندەك سېزىلەتتى. بەزىدە ئوغرىلىقچە ساندۇقنى ئېچىپ، كۆك بورتۇمشال بىلەن ھالقىنى قولۇمغا ئېلىپ، قىزىقىپ قارايتتىم. ئاردا تالاي يىل ئۆتۈپ كەتكەن بول-سىمۇ، ئۇلار خۇددى بۈگۈن بازاردىن ئېلىپ كەلگەندەك تۇراتتى. بۇ كىيىملەرنى ئىلگىرى ئاپام كىيىپ يۈرگەندەك ھېس قىلسام، ماڭا ئاپام ھەممىدىن چىرايلىق كۆرۈنەتتى. بىر كۈنى ئاپام كۆپ يىلدىن بېرى ساندۇقتا كىيىلمەي ياتقان گىرېپدىشىن كۆينەكنى كىيىشكە باشلىغاندا، بىر ياققا بارىدىكەن دەپ بەك خوشال بولدۇم.

— ئاپا، نەگە بارىسەن؟

— ئاپاڭنى نەگە بارىدۇ دەيسەن، بالام، ئىشقا ماڭدىم.

— ئۇنداق بولسا يېڭى كۆينىكىڭنى كىيىپسەنغۇ.

— بۇ كۆينەكلەرنى ساندۇقتا ساقلاۋەرسەم بەربىر كۈيە چۈشۈپ كېتىدىغان ئوخشايدۇ. ئۇنىڭدىن كۆرە ئىشتا كىيىۋېتەي.

مەن سۆز قىلماي، ئاپامغا قارىدىم، شۇنىدىن كېيىن كۆپ يىل كۈيە چۈشۈرمەي ساقلىغان كۆينەك ۋاگونلارنىڭ

ئەتىسى پەيزىراخمان ئاكام ئىستانسىغا كەتكەندە ئۆيدە ئاپام ئىككىلەن قالدۇق. ئۇ ئەتىگەنلىك چېيىنى ئىچىپ بولۇشى بىلەن بۈگۈن ئىشقا بارمىسىمۇ، كۈندىكى ئادىتى بويىچە قارا چاپىنىنى كىيدى-دە، كېچىچە توقسان قېتىم ئاختۇرۇپ چىققان ساندۇقنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ، قولىغا بىر نەرسىنى تۇتۇپ ئۈنسىز تۇرۇپ قالدى. ئىلگىرى ئاپامنىڭ مېنىڭدىن بىرەر نەرسە يوشۇرۇپ ئىش قىلغىنىنى كۆرمىگەن ئىدىم. ئۇنىڭ بۈگۈنكى ھەركىتى ماڭا بىر تۈرلۈك تۇيۇلدى.

ئۇنىڭ قولىدىكى ئالتۇن ھالقىنىڭ قۇتىسىغا كۆزۈم چۈشتى. مەن كۆپ يىلدىن بېرى ساندۇقىمىزنىڭ بىر بۇرجىگىدە ساقلىنىۋاتقان بۇ ھالقىنى ئاپامنىڭ بىرەر قېتىم قۇلىقىغا سېلىپ كوچىغا چىققىنىنى كۆرمىگەن ئىدىم. پەقەت ئۇرۇش تۈگىگەن چاغدا، كېچىلىرى قۇتىنىڭ ئىچىدىكى يۇمشاق پاختىغا ئوراقلىق ھالقىنى ئېلىپ، قۇلىقىغا سالغاندا بەك ياراشقان. ئۇ قېتىم ئاپامنىڭ چىرايىغا قان يۈگۈرۈپ، كۆڭلى كۆتۈرۈلۈپ، كەچكىچە ئىستانسىدا ئىشلەپ ھارغىنىنى ئۇنتۇغاندەك بولغان. ئاپام تاش ئەينەكنىڭ ئالدىغا كېلىپ، قۇلىقىدىكى ھالقىغا زوقلىنىپ قاراپ تۇراتتى-دە، ئاندىن ئۇنى ئاۋايلاپ قۇتىسىغا سالاتتى.

— داداڭ ئۇرۇش باشلىنىشتىن بىرەر ئاي ئىلگىرىلا ئېلىپ بەرگەن ئىدى. ئۇ بار چاغدا بىر قېتىملا قۇلىقىمغا ساپتىمەن، — دەيتتى ئاپام.

ھالقىنىڭ جاراڭلاپ چىققان ئۈنىگە بەك قىزىقاتتىم. بۇ ھالقىنى قاچان قۇلىقىغا سېلىپ چىقىدىكىن دەپ قانچە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەپ ئېلىپ ماڭغىنىنى كۆرگەندە، ئىچىمدە قىزغىنىش ئوتى كۈچەيمەكتە ئىدى.

× × ×

پەيزىراخمان ئاكام ۋاگون رېستوراندا ئىشلەيدىغان سېلىمەم ھەدەمگە ئۆيلەنگەندىن كېيىن، بىزنىڭ ئۆيدە بارى-يوقى بىر جۇمە تۇردى. بۇ چاغدا، ئىلگىرى ئۆيىمىزگە پات-پات كېلىپ تۇرىدىغان ماناپ ئاكامۇ كەلمەس بولدى. نىمىشقىدۇ، ئەمدى ئاشۇ ئادەمنىڭ بىزنىڭ ئۆيگە كېلىشىنى سېغىنىپ كۈتەتتىم. ئەمما ئۇ بوسۇغىمىزنى باسماق تۇگۇل، قارامنى كۆرۈپ قالسا، چەتنەپ كېتىشكە تىرىشاتتى. مەن ئۇنى پالتا كۆتىرىپ قوغلاپ چىققاندىن كېيىن، ئاپام ئىككىسىنىڭ بىللە تۇرغىنىنى ھېچ ئۇچراتالمىدىم. ئاردا خېلى يىل ئۆتكەندە، ئاشۇ قېتىم پالتا كۆتىرىپ، ئۆيگە كىرگەن بەختنى قوغلاپ چىققىنىمىكىن دەپ كۆپ ئويلاندىم. سەۋەبى، چوڭ بولۇپ، قولۇم ئىشقا تەككەندە، ئاپامنى قانچە بەختلىك قىلىمەن دەپ تىرىشسامۇ، بەربىر، ئۇنىڭ ئۆيىمىزگە ماناپكام كېلىپ يۈرگەن چاغدىكى چىرايىنى ئۆز ئەكسىگە كەلتۈرەلمىدىم. پەيزىراخمان ئاكام، ئاپامنىڭ دەردىگە دەرت قوشقىنى بولمىسا، بىرەر قېتىم كۆڭلىنى كۆتەرگەن بەندە ئەمەس.

— ئۇ كۈنى ئاپام ئىشقا كېتىپ، مەن مەكتەپتىن كېچىكىپ قايتتىم، ئۆيگە كىرسەم پەيزىراخمان ئاكام ئايالى بىلەن چامادىنىنى كۆتىرىپ ماڭغىلىۋېتىپتۇ.

— ھەدەمگە ئېيتىپ قوي، بىز بۇنىڭدىن كېيىن قېيە-

ئاستىدا قارا مايغا مىلىنىپ يىرتىلدى.

بۈگۈنىمۇ ئاپام ھالقىسىنى قولىغا سېلىپ كۆرگەندە، بىر ياققا بارىدىكەن دەپ بەك خۇشال بولدۇم. مېنىڭ ئويۇمنى ئاپام سەزسە كېرەك.

— ماڭا ئەمدى بۇ ھالقىنى سېلىش يوق ئوخشايدۇ، بالام، ھالقا سالىدىغان ياشلىق كۈنلەر ئۆتۈپ كەتتى. ئۇنىڭ قىزىغىنى ياشلار كۆرسۇن. ئەتە-ئۆگۈن سەن چوڭ بولۇپ قالساڭ، تويۇڭغا سالاي دەپ يۈرەتتىم؛ زامان تىنچلىق بولسا، ئۇ چاغقىچە بىر نەرسە بولۇپ قالار، ئالدى بىلەن پەيزىراخمان ئاكاڭنى تۇزۇكرەك ئۇيلىۋالايلى، — ئاپام دادام ئېلىپ بەرگەن ھالقىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، پەيزىراخمان ئاكامنى تىلغا ئالغاندا، بېشىمدىن بىر قاپاق سوغاق سۇ قۇيۇلغاندەك بولدى. تېنىمنى تىترەك باستى.

— بۇ دادام ساڭا ئېلىپ بەرگەن ھالقىمۇ؟!

— قانداق قىلىمىز، پەيزىراخمان ئاكاڭمۇ داداڭنىڭ بىر تال ئىنىسى. ئاكاڭنىڭ ئۆيلىنىدىغانلىقىنى پۈتكۈل ئىستانىسىدىكىلەر ئاڭلاپ كەتتى. بىرنىڭ ئەشىگىنى ئېچىپ قويۇپ، تىپ-تىنچ يېتىۋالغىنىمىزنى داداڭنىڭ تونۇشلىرىمۇ لايىق كۆرمەس. مەن ھالقىنى ۋوگزالدا سېتىپ كېلەي.

ئاپام كۆزىدىكى يېشىنى ماڭا كۆرسەتمەي، ياغلىقىنىڭ ئۇچىغا ئېرتتى-دە، ھالقىنى يانچۇقىغا سېلىپ، ئۆيدىن چىقتى. مەن نېمە دېيىشىمنى بىلمەي. رېلىسنىڭ قېشىدىكى تار يول بىلەن ۋوگزال تەرەپكە ماڭغان ئاپامنىڭ كەينىدىن تەلمۈرۈپ قاردىم. ئاپامنىڭ ئورۇش يىللىرى ئاچ-يالىڭاچ قالساقمۇ ساندۇقنىڭ تېگىدە چوڭ ئۈمىت بىلەن ساقلىغان ھالقىسىنى پەيزىراخمان ئاكامنى ئۆيلەيمەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سوزلىدى:

— ئۇنداق ئاكىنىڭ بارىدىن يوقى ياخشى. سەن بۈگۈن دەرسىنى تەييارلىدىڭمۇ؟ ئوقۇغۇچى دىگەن ئەڭ ئالدى بىلەن ئوقۇشىنى پۇختا بىلىشى كېرەك.

ئۇ كۈنى ئاپام ئۇتقان-قويغىنىنى بىلمەي يۈردى. پەيزىراخمان ئاكام كەلگەندىن بېرى، ئۇنىڭ دادام ھەققىدە ئېيتىلغان سۆزلىرىنى ئاز ئاڭلايتتىم. «قانچە قىلغان بىلەن دادامنىڭ بىر قوساقتىن چىققان ئىنىسىنى كۆرگەندە، كۆڭلى ئىمىن تاپقاندۇ» دەيتتىم. ئەمما پەيزىراخمان ئاكام بىزنىڭ ئۆيدىن كۈدى-كۆرپىسىنى كۆتىرىپ كەتكەن كۈنى كېچىسى ئاپام يوغان ساندۇقنى ئاختۇرۇپ، دادامنىڭ ئاخىرقى قېتىم يازغان خېتىنى ئالدى-دە، ئۇنى خۇددى دەسلەپكى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك، يەنە بىر قېتىم ئوقۇپ چىقتى.

— مەن تېخى داداڭنى، خەتنى سەت يازىسىز، دەپ زاڭلىق قىلاتتىم. ئارمىيىگە بارغاندا يېزىشى تۈزەلگەنمۇ نىمە؟ ئۇرۇشتا خەۋەرسىز يوقاپ كەتكەن بەزى ئادەملەر تېپىلىۋېتىپتۇ دەيدۇ، بەلكى سېنىڭ داداڭمۇ بىر يەردە ھاياتمىكىن، — دىدى ئاپام، — بىر كۈنى ئاسماندىن چۈشكەندەك ئىشىكنى ئېچىپ كىرىپ كېلەمدىكىن-تاڭ؟!

بۇ كۈنى ئىككىمىلەن يەنە يېرىم كېچىگىچە دادامنى ئەسلەپ پاراڭ سالدۇق. ئۇرۇشتىن قايتمىغان دادامنى ئېسىمىزگە ئالغاندا، پەيزىراخمان ئاكام كەتكەندىن كېيىن بوران چىقىپ تۇرغاندەك سېزىلگەن ئۆيىمىزگە يېڭىۋاشتىن ئىسسىق كىردى.

ئەتىسى ئىككىمىلەننى يەنە دادامنىڭ پاراۋوزى ئوي-

نانىمىزنىڭ ئۆيىدە تۇرىدىغان بولدۇق. ۋاقتىم بولغاندا كېلىپ ھالىڭلاردىن خەۋەر ئېلىپ تۇرارمەن، — دېدى پەيزى راخمان ئاكام.

ئۇنىڭ كەتكىنىگە ئىچىمدە خوشال بولدۇم. زادى ئۆيىمىزدە ئەرلەر ياشاشقا بۇيرۇمىسا كېرەك. مەن باشقا بالىلارنىڭ ئۆيلىرىگە ئوخشاش بىزدىمۇ بىرەر ئەر كىشى-نىڭ يۈرگىنىگە بەك خۇشتار بولساممۇ، جەڭدىن قايتمىغان دادامنىڭ ئورنىنى ھېچكىم تولدۇرالمىدى.

ئاپام پەيزىراخمان ئاكامنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى ئېلىپ كەتكىنىنى ئاڭلىغاندا دېمى سىقىلغاندەك، خېلى ۋاقىتقىچە ئاغزى گەپكە كەلمەي قالدى. ئۇ كۆزى كۆرمەي قالغان ئادەمگە ئوخشاش بوسۇغىدىن تەمتىلەپ مېڭىپ، سۇپىغا ئارانلا ئولتۇردى.

— مېنىڭ پېشانەم ئاشۇنداق شور. يامان-ياخشى بولسىمۇ بىر يىلدىن بېرى ئۆزىمىز يېمىگەننى يېگۈزۈپ، كىيمىگەننى كىيگۈزۈپ، بېشىنى ئوكشاپ قويساق، خوش كەتتى. ئاپامنىڭ بېشىغا نېمە ئويى كەلدىكىن، سۇپىدا بىر ئاز ئولتۇرغاندىن كېيىن، چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ئورنىدىن دەس تۇردى، — خەيرىيەت، قىلغان ياخشىلىغىمىز ئۇنىڭدىن قايتمىسا، باشقىلاردىن قايتار. ھەممىلا ئادەم پەيزىراخمانغا ئوخشاش ئەمەستۇ.

ئاپام «ھەربى سەپتىن ئاكام كەلدى» دەپ بالىلار-غا كۆپ ماختانغان مېنىڭ كۆڭلۈمنى قالدۇرماي دېدىمۇ، ئەمدى بىزگە يار-يۆلەك بولار دەپ چوڭ ئۈمىت قىلغان پەيزىراخمان ئاكامدىن رەنجىگىنىنى بىلدۈرمەسكە تىرىشىپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ كېيىملىرى، خۇددى سەلىيەركىگە چىلاپ ئالغاندەك مايلىشىپ يۈرىدىغان ئادەملەر ماڭا ھەممىدىن ئەزىز كۆرۈنەتتى. مەن دادام ئۆلۈپ كەتسىمۇ، دادامنى كۆرگەن ئاشۇ ئادەملەر ئۆلمىسىكەن، دەپ تىلەيتتىم. ئەمما يىل ئۆتكەنسېرى ئۇرۇش سالغان جاراھەتلەرنىڭ ئاغرىقى كۆچىيىپ، جەڭدىن قايتقانلارنى قارا يەر بىر- بىرلەپ يۇتماقتا ئىدى. بىز ئۇرۇش ئاللىقاچان توگىسىمۇ، ئۇنىڭ ئاقىۋەتلىرىدىن كۆپ يىلغىچە قۇتۇلالمىدۇق. ئۇرۇش ساداسى يىراقلىغانسېرى دادىمىزنى كۆرگەنلەر ئازىيىپ بېرىۋەردى، بىز ئۇلارنى كۆزىمىزگە سۈرتكىدەك دەرىجىگە يېتىپ ئىزلەيدىغان بولدۇق.

پاراۋوز ھەيدەيدىغان ماناپكام ئاشۇلارنىڭ بىرى ئىدى. مۇشۇ ئادەم پاراۋوزنى پاراۋوز ئۈچاستكىسى ئالدىغا توختىتىپ، دادام بىلەن بىللە ئۇرۇشقا كەتكەن ئىكەن. ئەمدى مەن ماناپكام بىلەن پاراڭلىشىپ دادام ھەققىدە سوراي دېسەم، ئۇنى ھويلىمىزدىن قوغلاپ چىققان كۈن ئېسىمگە چۈشۈپ قىسىلاتتىم. ئەمما مۇشۇ ئادەمنى كۆرسەم، ئۇنى دادامغا بەك ئوخشىتىمەن. بۇنداق چاغدا بۆلەكچە بىر سېزىم ۋۇجۇدۇمنى تىترىتىدۇ. ئۇنى كۆرگەندە، ئويلاپ- ئويلاپ قىياپىتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرەلمەيدىغان دادامنى تولىمۇ سېغىنىپ ئەسلەيمەن. ئاپامغا ئوخشاش، ئۆيىمىزدىكى يوغان ساندۇقنى ئېچىپ، ئىچىدىن دادامنىڭ ئاخىرقى خېتىنى ئېلىپ، ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ قارايمەن. ماڭا ئاپامنىڭ بېشىغا كۈن چۈشكەندە، ئوقۇيدىغان ئاشۇ خەتتە بىزنىڭ بۇندىن كېيىن قانداق ھايات كەچۈرىدىغىنىمىز ئېنىق يېزىلغاندەك سېزىلىدۇ.

ئاق- قارىنى ئايرىغۇدەك ياشقا كەلگەندە، «ئەگەر دادام

غانتى. ئۇنىڭ قاتتىق سىگنالىنى ئاڭلاپ، ئورنۇمدىن تۇرۇپ مەكتەپكە مېڭىشقا تەييارلاندىم. ئېغىر ئاغرىقتىن كېيىن ئوڭشلالماي يۈرگەن ئادەمگە ئوخشاش ئورنىدىن بەك ئېغىر تۇرغان ئاپام، بۇ قېتىم ماڭا يېشى قىرىققا يەتمەي، چاچلىرى ئاقىرىپ، يۈزىدىكى قورۇقلار تېخىمۇ كۆپەيگەندەك كۆرۈندى.

كۆپ ۋاقىت ئۆتمەي، ئاپام ئىستانسىدىن «پەيزىراخمان يولۇچىلار توشۇيدىغان ۋاگونغا كوتكوچى بوپتۇ. ئايالى ئىككىسى بىر گۇرۇپپىدا قاتناۋاتقۇدەك» دېگەن پاراڭنى ئېيتىپ كەلدى.

— ھازىر ئىستانسىدا سىلىسارلىققا ئەر كىشىلەر يېتىشمەيۋاتسا، ئۇنىڭغا پويىز ئۈستىدە نېمە بار كىن؟ — دېدى ئاپام.

— ھەقىچان ئايالى ئىككىسى بىللە ئىشلەيلى دېگەندۇ.

— بەلكىم.

شۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ ئۆيدە پەيزىراخمان ئاكامنىڭ پارىڭى ئاز قىلىنىدىغان بولدى. كوچىمىزدىمۇ ئۇنىڭ ئىزى ئاستا-ئاستا ئۆچۈشكە باشلىدى.

4

پاراۋوز ھەيدىگەنلەرنى كۆرسەم: «مېنىڭ دادام مۇشۇنداق ئادەم بولغىيىتتى» دەپ ئۇلارغا كۆپ قارايتتىم. ماشىنىستلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ قاراماي سىڭگەن قوللىرىنى تۇتقاندا، ئالقىنىمدا دادامنىڭ قولى تۇرغاندەك ھېس قىلاتتىم.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىر يەردە تىرىكتۇ دەيمەن. بەزىلەر گېزىتلەرگە يېزىپ، يوقالغان ئادەملەرنى تېپىۋاتقۇدەك. سەنمۇ داداڭنى ئىزلەش-تۈرۈپ كۆرەمسەنكىن، — دېدى ئاپام. ئۇرۇش تۈگەپ، كۆپ يىلدىن كېيىن كەلگەن خەۋەر ئاپامنىڭ يۈرەك يارىسىنى ئېچى-ۋەتتى، مۇشۇ قېتىم مەن ئۇرۇشنىڭ ئۆيىمىزگە ئەپكەلگەن قايغۇ- ھەسرىتى بىز تا قارا يەرگە كىرىپ كەتكىچە يوقى-مايدىغانلىقىنى سەزدىم. ئاپامنىڭ ماڭلىيىدىكى كۆپىيىۋاتقان قورۇقلارغا قارىسام، ئاشۇ يىللارنىڭ ھەر بىر كۈنىنى كۆرگەن-دەك بولىمەن.

خەۋەرسىز يوقاپ كەتكەن ماشىنىستنىڭ تويۇقسىز تېپىلغىنى ھەققىدە ئاڭلىغاندا، ئاپامنىڭ ئولتۇرۇشۇۋاتقان كۆزلىرىدە ئۈمىت ئۇچقۇنلىرى يانغان ئىدى. بۇ كۈنى ئۇ يەنە يېرىم كېچىگىچە دادامنىڭ پارىڭىنى قىلدى. مەنمۇ خۇددى يېقىن ئارىدا دادام تېپىلىدىغاندەك، شىرىن خىيالغا چۆمۈپ تاڭغا يېقىن كۆز يۇمسام كېرەك. ئەتىسى دادامنىڭ پاراۋوزى ئىستانسىدىن ئۇزاق سىگنال بېرىپ چىققاندىمۇ ئويغان-ماپتىمەن.

ئەمما شۇنىڭدىن كېيىن، ھەر كۈنى سەھەردە بىزنى ئويغىتىدىغان دادامنىڭ پاراۋوزىنىڭ ئۈنىنى ئاز ئاڭلايدىغان بولدۇق. ئىستانسىدا تېپلوۋوزلار كۆپىيىشى بىلەن دادام ھەيدىگەن پاراۋوز خېلى ۋاقىتقىچە كېچىلىرى قىسقا- قىسقا سىگنال بېرىپ ۋاگون يۆتكەپ يۈردى- دە، ئاندىن پاراۋوز ئۇچاستكىسىنىڭ كەينىدىكى بوش رېلىسنىڭ ئۈستىدە چاقلىرى داتلىشىپ تاشلىنىپ ياتتى. مەن مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا، ئۇنىڭ قېشىغا پات- پات كېلەتتىم. پاراۋوزنىڭ ئورۇندۇغىغا ئولتۇرغاندا، ئۆزەمنى خۇددى دادامنىڭ قېشىدا تۇرغاندەك

ئاشۇ خەتنى يازمىغان بولسا بىزنىڭ بۇ كىچىككىنە ئۆيىمىز
نىمە بولۇپ كېتەتتىكىن» دەپ كۆپ ئويلاندىم. ئۇرۇش
تۈگەپ، ئىستانسىدىكى ئىلگىرىكى ھايات ئۆز ئەسلىگە كېلىشى
بىلەن، ئەرلىرى جەڭدە قۇربان بولغان بەزى ئائىلىلەر يىغ-
ۋاشتىن تۇرمۇشقا چىقىپ، تىرىكچىلىكىنى ئوڭشىغاندا ھەممە
نەرسە ئاستا- ئاستا ئۇنتۇلۇشقا باشلىدى. ئەمما ماڭا يولدى-
شى جەڭدە قۇربان بولغان بەزى ئائىلىلەر تۇرمۇشقا چىقىپ،
ئادەملەرنىڭ خۇشاللىق كۈنلىرى قانچە كۆپەيگەنسېرى، ئاپا-
منىڭ قايغۇ- مۇڭى تېخىمۇ كۆپىيىۋاتقاندەك سېزىلەتتى. ئۇ
مۇنداق كۈنلىرى ساندۇقتىكى خەتنى قولىغا ئېلىپ، تارتقان
جاپالىرىنى ئېيتىپ، دادامنى ئەسلەيتتى. بۇنداق چاغلاردا
دادامنىڭ چىرىغىنى ئۆچۈرمەي ياندۇرۇپ يۈرۈشىمىزگە
سەۋەپ بولغان ئاشۇ ساندۇقتىكى خەت ئوخشايدۇ، دەپ ئوي-
لايتتىم. خەت دادامدىن قالغان بىردىن-بىر يالداما بولغاچقا،
مەنمۇ ئۇنى كۆزۈمنىڭ قارىچۇغىدەك ساقلايتتىم.
ئادەملەر «ئوغاق تۇتۇپ ئاتاڭ قالغىچە، ئويماق تۇتۇپ
ئاناڭ قالسۇن» دەيدۇ. ھەقىقەتەنمۇ شۇنداق. ئەمما ئوغۇل
بالىغا ئاتىنىڭ ئورنى بۆلەك ئىكەن. بالىلىقتا سەزمىگىنىمىز
بىلەن، چوڭ بولغاندا، ئۇرۇشنىڭ ئوقى تەگمەي ئۆزىمىزنى
يارىدار قىلغىنىنى بىراقلا بىلدۇق.
بىر كۈنى ئاپام كەچ كىرگىچە ئىستانسىدا پويىزلار-
نىڭ سۇنغان قىسىملىرىنى يۆتكەپ، ھېرىپ قايتقاندا، جەڭدە
خەۋەرسىز يوقاپ كەتكەن ماشىنىستىنىڭ تويۇقسىز تېپىلغىنىنى
ئېيتىپ كەلدى.
— ماڭا بىر كۈنى داداممۇ ئۆيگە تويۇقسىز كىرىپ
كېلىدىغاندەكلا تۇرىدۇ. كۆڭلۈم تويۇپ يۈرىدۇ. ئارمان، داداڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىلگىرى پاراۋوز تۇرغان ئورۇننىڭ بوش تىكەنلىكىنى كۆرسەم ئۈمىدىم ئۈزۈلگەندەك بولاتتى. ماڭا شۇ پەيتتە پاراۋوز بىلەن بىللە تۆمۈر يول ئىستانسىدىكى دادامنىڭ باسقان ئىزلىرى تېخىمۇ ئۆچۈۋاتقاندەك بىلىنەتتى. پاراۋوزنى ئېلىپ كەتكەندىن كېيىن، بۇ يەردىكىلەر دادامنىڭ ئىسمىنىمۇ مەڭگۈ ئۇنتۇمىدىكىن دەپ ۋايىم قىلىمەن.

ئاخىرقى ئىمتىھاننى تاپشۇرۇپ چىققاندا، مەكتەپنى تاماملىغاندىن كېيىن تۆمۈر يولدا ئىشلەپ يۈرگەن ۋاسىيا شېۋچۇكنى ئۇچرىتىپ قالدىم. بىر كوچىدا بىللە ئۆسكەن باللارغا كىم يەتسۇن؟!

— ئەمدى نېمە قىلىمەن دەيسەن؟ — دەپ سوراپ قالدى ۋاسىيا.

— بىر ياققا ئوقۇشقا باراي دەيمەن.

— راستىنى ئېيتسام، سېنىڭ بىلەن ماڭا تۆمۈر يول-دىن باشقا يەردە ئىش يوق. بىز دادىلىرىمىز باشلاپ تۈگ-تەلمەي كەتكەن ئىشلارنى داۋام قىلىشىمىز كېرەك.

ۋاسىيانىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا پاراۋوز ئۇچاستكىسىدا كۆپ ۋاقىت چاقلىرىنى دات بېسىپ تۇرغان دادامنىڭ پارا-ۋوزى ئېسىمگە چۈشتى.

— بولدى، ۋاسىيا، مەن تۆمۈر يولغا ئىشقا بارىمەن، — دېدىم ئۇنىڭغا.

ئەمدى مېنىڭدە دادامنىڭ ئىزىنى بېسىپ قېلىش ئارمىنى كۈچەيمەكتە ئىدى. شۇڭلاشقا مەكتەپنى تاماملىغان يىلى تۆ-مۈر يول ئىستانسىدا ئىشلەشكە قارار قىلدىم.

— ئۇنىڭدىن كۆرە ئوقۇشۇڭنى داۋام قىل. ئىش دېگەن ھەرگىز قېچىپ قۇتۇلالمايدىغۇ، — دېدى ئاپام مەن ئۇنىڭچى

ھىس قىلىمەن. مۇنداق پەيتتە مېنى تونۇيدىغانلار: «سەنىڭ داداڭغا ئوخشاش ماشىنىست بولاي دەمسەن نېمە، ئۆزەڭمۇ داداڭغا قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشايسەن» دەيتتى. ئۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا بېشىم كۆككە يەتكۈدەك خوشال بولاتتىم. مېنىڭ ئۆسۈپ قالغىنىمغا ئاپامنىڭ زوقى كېلەتتى، ئۇ: «تۆمۈر يول تەرەپتىن سەل ئالدىڭغا ئېڭىشىپ كېلىۋاتساڭ، بەزىدە داداڭ ئېسىمگە چۈشۈپ كېتىدۇ، ئۆزەڭ ئوخشىساڭمۇ ئۆمرۈڭ ئوخ-شىمىسۇن» دەپ قوياتتى. ئاپامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا، پارا-ۋوزنىڭ قېشىدىن كەتكۈم كەلسۇنمۇ؟

بىر كۈنى پاراۋوز ئۇچاستىكىسىغا كەلسەم دادام ھەي-دىگەن پاراۋوز يوق. مەن ئىستانسىنىڭ رېلىس تارتىلغان بارلىق بۇلۇڭ - پۇشقاقلىرىنى قانچە ئىزلىمەي، ئۇنى ھېچيەر-دىن تاپالمىدىم.

— ئەمدى ئۇنداق پاراۋوزلارنى پەقەت مۇزېيلاردىلا كۆرىسەن، — دىدى ماڭا تېپلوۋوز ئۇچاستىكىسىنىڭ سىلېسارلىرى.

ئىستانسىغا يېڭى تېپلوۋوزلار كەلگەندىن كېيىن پارا-ۋوزلار بىر نەچچە يىل ۋاگون يۈتكەش ئىشلىرىغا ئىشلىتىلىپ، ئاندىن تۆمۈر - تەسەك ئۇچۇن ئۆتكۈزۈلدى. ئىلگىرى پارا-ۋوزنىڭ پۇشۇلداپ يۇقۇرى - تۆۋەن ماڭغىنىنى كۆرسەم، كۆڭلۈم كۆتىرىلىپ قالاتتى. ئۇنى ئېلىپ كەتكەندە، ماڭا ئىلگىرىكىگە قارىغاندا قوشۇمچە رېلىسلار تارتىلىپ، كېڭەيتىل-گەن تۆمۈر يول ئىستانسىسى، تېپلوۋوزلار تېخىمۇ كۆپەيگە-نىگە قارىماستىن، چۆلدەرەپ، بوش قالغاندەك تۇيۇلدى. خېلى ۋاقىتقىچە دادام ھەيدىگەن پاراۋوز، خۇددى ئۇزاق سىگنال بېرىپ، بىر يەردىن چىقىپ قالىدىغاندەك شۇ ئەتراپنى ئايلى-نىپ يۈردۈم. ئەمما ھەرقاچان پاراۋوز ئۇچاستىكىسىدىكى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

× × ×

بىر، ئاتىسىز ئۆسكەنلەر، يېشىمىزغا يەتمەي ئەمگەككە ئارىلىشىپ، سۆڭگىمىز قاتتى. باشقىلارغا قارىغاندا ھاياتنىڭ ئاچچىق - چۈچۈكىنىمۇ بۇرۇن سەزدۇق. مەن مەكتەپتە ئوقۇ-ۋاتقان يىللىرى بوش ۋاقتىم بولسىلا، ئاپامغا ياردەملىشىپ يۈرگەچكە، ماڭا ئىستانسىدىكى ھايات بەش قولدەك تونۇش ئىدى. شۇنداقتىمۇ بۇ ئويۇمنى دادامنىڭ كەسپىداشلىرىنىڭ بىرىگە ئېيتىپ، مەسلىھەتلەشمەكچى بولدۇم. بۇ ھەقتە ئوي-لىغاندا دەسلەپ كۆز ئالدىمغا ماناپكام كەلدى. لېكىن ئۇ-نىڭغا يولۇقۇپ قېلىشتىن ئېھتىيات قىلدىم.

— ئىش ئىزلەپ نىمە قىلاتتى، ھازىرغا مېنىڭ بىلەن يولۇچىلار توشۇيدىغان پويىزدا ۋاگون كۈتكۈچى بولۇپ ئىش-لىسۇن، — دېدى ئاپام ئىككىيلەننى ۋوگزالدا ئۇچراتقان ۋاگون كۈتكۈچىلەر بىرىگادىسىنىڭ بىرىگادىرى، — مەن پەيز-راخمانغا قوشۇپ قوياي.

ئۇنىڭ تەكلىۋى ماڭا ئانچە ياقمىدى. ئەمما ئۆزەم پويىزغا چۈشۈپ، يىراقلارغا سەيلە قىلىشنى بەك ياخشى كۆرىمەن، شۇنى ئويلىسام، ۋاگون كۈتكۈچى بولغۇم بار.

— بىر ئاز ئىشلەپ تۇر، كېيىنرەك ماشىنىستلىق ئوقۇشىغا كېتەرسەن، — دېدى ئاپام، — باشقا ئىشلارغا قارىغاندا بۇ يېنىكرەك، بەلكى كۆپ قىينالماسسەن.

«سەن تېخى كىچىك» دەپ مېنى ئېغىر ئىشقا ئەۋەت-كۈسى كەلمەيدىغان ئاپام، ئەتىدىن - كەچكىچە ئىستانسىدا تۆمۈرلەرنى كۆتىرىپ، ۋاگونلارنىڭ ئاستىدىن چىقمايتتى.

سىنىپنى تاماملىغاندا،— تۆمۈر يولدا ئىش ئېغىر. ئۇ يەردە كېچىنى - كېچە، كۈندۈزنى - كۈندۈز دېمەي ئىشلەش كېرەك. قارا مايغا مەيلى مىلىنىپ ئۆتەي، ئۇنىڭدىن سەن ساپ ھاۋادا، پاكىز يۈرىدىغان بىر ھۈنەر ئۆگەن.

ئاپام ھەر نېمە دېسىمۇ مېنىڭ ئويۇم كېچە - كۈندۈز ۋاگونلار توختىماي ئۆتۈپ، ئەمگەك ھەركىتى بىر پەس بېسىلمايدىغان تۆمۈر يول ئىستانسىسىدا ئىدى. ئەگەر ئىستانسىغا بارمىسام، ماڭا خۇددى ئادەملەر تۆمۈر يولدا قادىروپ ئابدىراخمان دېگەن ماشىنىست پاراۋوزغا ئېغىر سوستاۋنى چېتىپ ماڭغىنىنى ھېچكىم بىلمەيدىغاندەك سېزىلەتتى. دادام پاراۋوزنى پاراۋوز ئۈچاستكىسىغا توختىتىپ، جەڭگە ماڭغاندا: «ئامان قايتمىسام، ئۇنى ئىستانسىدىن ئېلىپ چىققۇدەك كەينىمدە ئوغلۇم بار» دېگەن بولغىيتتى. ئۇ قانلىق جەڭدىن ئاخىرقى خېتىنى يازغاندا مېنىڭ بىلەن ئۆزى ھەيدىگەن پاراۋوز ھەققىدە نېمە ئويلىدىكىن؟! ئۇ ئاخىرقى قېتىم قولغا قېرىنداش تۇتقاندا، مېنى ئۆزى ھەيدىگەن پاراۋوزنىڭ ئىچىدە ئولتۇرغاندەك پەرەز قىلغاندۇ، بەلكى.

شەرەپلىك يوللاردىن ئۆتكەن ئاتىلار ئىزىنى باسقۇدەك لايىق ئوغۇللاردىن بولۇشمۇ شۆھرەت ئىكەن. دادامنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرالمىغان ئىشلىرىنى داۋاملاشتۇرۇش بويىنىمدىكى تۈگىمەس قەرز ئەمەسمۇ؟! شۇڭلاشقىمۇ، شىپالىغا قېقىلغان ئىككى تال رېلىسقا سولانغان پاراۋوزنىڭ چاقلىرىغا ئوخشاش ئويلىرىم مېنى تۆمۈر يولدىن يىراق ئەۋەتمەيتتى. ئەمدى دادامغا ئوخشاش تۆمۈر يولچىلار كىيىمىنى كىيىپ ئىستانسىدا ئىشلەش بىردىن - بىر ئارمىنىمغا ئايلاندى. ئونىنچى سىنىپنى تاماملىغاندا مېنى تۆمۈر يولغا ئەپكەلگەنمۇ ئاشۇ ئارمان بولدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ۋاگون چېتىلغان پويىز مېڭىپ خېلى ۋاقىتقىچە، ۋوگزالدا قالغان ئادەملەرگە ۋاگون ئىشىكىدىن قاراپ تۇردۇم.

ئەمدى مېنىڭ هاياتىم رېلىسلارغا ئوخشاش ئاچىلىنىشقا باشلىدى. بۇ يوللار مېنى نەگە يېتىلەيدىغانلىقىنى كىم بىلسۇن!

ئىستانسىدىن ئۈزۈلۈپ چىققان تېپلوۋوز كەڭ دالىدا بۆلەكچە ھەيۋەتلىك سىگنال بەردى. مۇشۇ پەيتتە مەندۇ: «ئادەملەر، بىزمۇ ئەر يېتىپ، ئەل قاتارىغا قوشۇلدۇق. بۈگۈن يەنە قادىروپلار ئەۋلادى نۆۋەتتىكى سوستاۋدا كېتىۋاتىدۇ» دەپ ۋاقىرىغىم كېلەتتى.

ۋاگوننىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ، مەيدەمنى شامالغا تۇتتۇم. بۈگۈنمۇ خوشاللىقىمدا چەك يوق. «مۇشۇ پەيتتە قېشىمدا دادام بولارمىدى» دەيمەن ئىچىمدە. كەينىمدە قېلىۋاتقان چەكسىز كەڭ دالىنىڭ ئىدىر ـ قىرلىرىغا قارىسام قارىغۇم كېلىدۇ. كۆڭلۈمگە بۆلەكچە ئىسسىق سېزىلىدىغان بۇ ئەتراپقا دادامدۇ زوقلانغان بولغىيتتى. ئادەمنىڭ بېشىغا كەلمەيدىغان ئوي يوق ئىكەن. دادام كېلىچەك ھەققىدە قانداق ئويلايتتىكىن! قارغىش تەككۈر ئۇرۇش ئاتىلىرىمىزنىڭ تالاي ئارمانلىرىنى قارا يەرگە كۆمۈپتىغۇ. بولمىسا، بۇ يولدا بۈگۈن ئاتا ـ بالا ئىككىيلەن بىللە ماڭار ئىدۇق، بەلكى.

خۇددى كىنو ئېكرانىغا ئوخشاش كۆرۈنىدىغان ۋاگوننىڭ كىچىك دەرىزىسىدىن كەڭ دالىغا قاراپ ئويلاشنى ياخشى كۆرىمەن. بولۇپمۇ يولۇچىلار كېچىسى قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەندە، جىمجىت ۋاگوننىڭ تار بۆلمىسىگە كىرىۋېلىپ، تۈن قاراڭغۇ دالىغا قاراپ ئويلانغاندا نىمە يەتسۇن؟! بۇنداق چاغدا رېلىسقا تىك ـ تاق قىلىپ ئۇرۇلىدىغان ۋاگون چاقـ لىرىنىڭ بىر خىل ئاۋازى ئادەمنىڭ ئارمانلىرىنى قاناتلىتىپ،

مەن مەكتەپنى تاماملىغاندا: «ئەر يېتىپ قالدىم، ئەمدى ئاپامنى ئىشلەتمەي باقارمەن» دەپ يۈرسەم، ئۇ مېنى نىمانچە ئايايدىغاندۇ! تېخىچىلا مېنىڭ ئۈچۈن سەكپارە. ئەسلىدە بىز قانچە ئۆسىپ يېشىمىزغا يەتتۇق دىسەكمۇ، ئانىلارغا بەربىر بالا ئوخشايمىز.

ۋاگون كۆتكۈچىلەر تەييارلايدىغان كۇرسىنى تاماملىغاندا، بىرىگادىر مېنى ھەر ھالدا ئۆزەڭنىڭ ئاكاڭغۇ دەپ پەيزىراخمان ئاكامغا ياردەمچى قىلىپ قويدى. مەن تۆمۈر يولچىلار كىيىمىنى كىيىپ ئۆيدىن چىققاندا، ئاپام بەك خوشال بولدى.

— بىزنىڭ ئۆيدىن تۆمۈر يولچىلار كىيىمىنى كىيىپ ئىستانسىغا ئەر كىشىنىڭ ماڭمىغىنىغا كۆپ يىل بولغان. ئەمدى، مانا، سەنمۇ چوڭ بولۇپ قالدىڭ. ئەر كىشى دىگەن بىر ئۆينىڭ تۈۋرۈكى، سېنىڭ مۇشۇنداق ئىشقا ياراپ قالغىنىڭنى داداڭ رەھمەتلىك كۆرسە، تاغدەك خوشال بولار ئىدى،— دىدى ئاپام.

بۇ كۈنى ماڭا ئاپامنىڭ كۆزلىرىدە ئوت چاقناپ، چىرايى ياشىرىپ قالغاندەك كۆرۈندى. مەن دادامنى رازى قىلالمىساممۇ، كۆڭلى مىسكىن ئانامغا خوشاللىق ئېلىپ كەلگىنىمگە خۇرسەن ئىدىم.

— سېنى ئۇزىتىپ قوياي، داداڭ ئىشقا ماڭغاندا ئۇنى ئۇزىتىپ چىقىشنى ياخشى كۆرەتتىم،— ئاپام بۇ قېتىم مېنىڭ قارام يۈتكىچە تۆمۈر يول بويىدا قاراپ تۇردى.

بىرىنچى ئىش كۈنى. تېپلوۋوز قاتتىق سىگنال بېرىشىگە ئورنىدىن ئاستا سىلجىغان سوستاۋ رېلىستىن رېلىسقا يۆتكەلگەندە سىلكىنىپ، بارغانسېرى ئىتتىكلىدى. ئون ئىككى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

پەيزىراخمان ئاكام ۋوگزالىمىزغا قايتىپ كەلگەندە «مۇتۇنى يانچۇغىڭغا سېلىپ قوي» دەپ ئۇنىمىغىنىمغا قويماستىن، قولۇمغا پۇل تۇتقۇزاتتى. ئۇنىڭ بۇ سېخىلىقىغا خېلى ۋاقىتقىچە ھەيران بولدۇم.

باشقىلار ياتاق ۋە يۇمشاق ۋاگونلاردا نۆۋەتتە تۇرسا، بىز تولىسى پويىزنىڭ ئاخىرىغا چېتىلىدىغان ئومۇمى ۋاگوندا ماڭاتتۇق. ئۇنىڭغا كۆپىنچە يېقىن يەرگە بارىدىغان يولۇچىلار چۈشكەچكە، ۋاگوننىڭ ئىچى بەك قالايمىقان ئىدى. پەيزىراخمان ئاكام يولۇچىلارنى ئۆزى ۋاگونغا ئولتۇرغۇزاتتى - دە، پويىز ئورنىدىن قوزغالغاندا ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى ۋاگون كۇتكۇچىلىرى تۇرىدىغان تار بۆلمىگە چاقىرىۋالاتتى. باشقىلارغا قارىغاندا بىزنىڭ ۋاگوندا يولۇچىلار تۇرغۇن ئىدى. مەن سەكسەن ئادەم سىغىدىغان ۋاگونغا نىمانچە كۆپ بېلەت ساتتىكىن دەيتتىم. يولۇچىلارنى ۋاگونغا بەزىدە مەن ئولتۇرغۇزسام، پەيزىراخمان ئاكام «بېلىتى يوقلارنىمۇ كىرگۈزۈۋەرگىن، ئۆزىمىز بېلەت ساتىمىز» دەپ ئەسكەرتىپ قوياتتى. مۇنداق چاغدا بېلىتى يوق يولۇچىلارنى ۋاگونغا كىرگۈزۈشنى كىرگۈزەتتىم، بىراق ئۇلار چۈشۈپ كەتكىچە پويىز ساقچىسى كۆرۈپ قالمىسىدى، دەپ كۆزۈم تۆت بولاتتى.

— ئۇلاردىن قورقما. بىر نەرسە بولسا جاۋابىنى ئۆزەم بېرىمەن، — دەپ پەيزىراخمان ئاكام مېنى خۇددى تۆمۈريولدىكى ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا بېقىنىدىغاندەك چوڭ سۆزلەيتتى.

پويىز ئىستانسىدىن ئۇزىغىچە ۋاگون ئىشىگىدە كۈندۈزى سېرىق بايراقچەمنى، كېچىسى تۆمۈريولچىلار پەنىرىنى تۇتۇپ تۇراتتىم - دە، ئاندىن ئىشىكنى ئۈچ قىرلىق مەخسۇس ئاچقۇچ بىلەن ئېتەتتىم. يولۇچىلار ئورۇنلىرىغا جاي-

بۆلەكچە ياخشى ھىس تۇيۇنۇ - پەيدا قىلدۇ. بەزىدە رېلىسقا بىر خىل ئۇرۇلۇپ كېتىپ بارغان ۋاگون چاقلىرىنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالىمەن. زېھىن قويۇپ تىڭشىساڭ ئۇنىڭ ئۆزى ھەيۋەت-لىك بىر ناخشا.

پويىز ئۆۋەتتىكى بېكەتكە يېقىنلىشىشى بىلەن، تېپلوۋۇز قاتتىق تورمۇز بەرگەندە، ئاچىلاش يولدا رېلىستىن رېلىسقا يۆتكەلگەن ۋاگون مېنى چايقاشقا باشلىدى. پەقەت بېكەتتىكى ئۆۋەتچىنىڭ قولىدىكى پەنەرنىڭ كۆك يېنىۋاتقىنىنى كۆرگەن-دە، ئويلىرىم خوددى يىگىنىنىڭ كۆزىگە ئۆتكۈزۈلگەن يىپقا ئوخشاش داۋام قىلدى.

بىز بىر كېچىنىڭ ئىچىدە جاھاننى كېزىپ كەتتۇق. ۋاگونغا دەسلەپكى كۈنى چۈشكەندە، تەقدىرى ھەر خىل ئا-دەملەر بىلەن ئۇچرىشىپ، پاراڭ سېلىشقاندىن كېيىن، ئۆزەمنى ئىلگىرى بايقىمىغان بۆلەكچە بىر ھاياتقا كىرىپ قالغاندەك سەزدىم.

5

پەيزىراخمان ئاكام ئەمدى بىر ۋاگوندا بىللە ئىشلە-گەندە، نىمىشقىدۇ ماڭا بۆلەكچە كۆيۈمچانلىق قىلاتتى:

— بىز ھەر ھالدا، قېرىنداش ئەمەسمۇ، بىر بىرىمىزگە يار - يۆلەك بولۇپ يۈرەيلۇق، — دەيتتى ئۇ پويىز ئۈستىدە ماڭا نەسىھەت قىلىپ. شۇنداق چاغلاردا مەن: «قېرىنداش بولساڭ، مەن كىچىك چاغدا نەدە قالغان ئىدىڭ» دەپ نەچچە يىلدىن بېرى ئىچىمگە تولغان دەرتلەرنىڭ ھەممى-سىنى ئېيتىۋېتەي دىدىم - دە، يەنە سەۋر قىلدىم.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىردىنبىر ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دىمۇ بوش جاي يوق.

پەيزىراخمان ئاكام ساقچىغا كۆزىنى قىستى - دە، ئۇنى قولتۇغىدىن يېتىلەپ، بىر تورىدىن تار بۆلمىگە باشلىدى.

— ئارمان، سەن ئۆپچۆرىگە سەپسىلىپ قوي، بىرى كېلىپ قالمىسۇن، — ئۇ ماڭا قاراپ مەنىلىك كۈلدى.

پويىز ئىككى بېكەتتىن ئۆتكەندە، ۋاگون كۈتكۈچىلەر بۆلمىسىدىن كۆزلىرى قىزارغان ساقچى چىقتى. «ھاراق ئىچىپتۇ - دە، پەيزىراخمان ئاكام ئۇنىڭدۇ ئاغزىنى مايلىسا كېرەك» دېدىم ئىچىمدە، بۇ قېتىم ساقچى ۋاگوندىكى يولۇچىلارنىڭ بېلەتلىرىنى تەكشۈرمەيلا چىقىپ كەتتى.

— ئۇنىڭدىن زادى قورقما، بۇ بىزنىڭ ئەڭ ئىشەنچىلىك ئادىمىمىز، — دېدى ساقچىنى باشقا ۋاگونغا ئۇزىتىپ قايتقان پەيزىراخمان ئاكام، — قېنى بېلىتى يوق يولۇچىلارنى بىر - بىرلەپ مېنىڭ قېشىمغا چاقىر.

مەن يولۇچىلارنىڭ بېلەتلىرىنى تەكشۈرۈپ، كىمنىڭ بېلىتى يوق بولسا پەيزىراخمان ئاكامنىڭ قېشىغا كىرگۈزدۇم. بېلەتسىز يولۇچىلار كۆپ ئىدى. مۇشۇنچىلىك ئادەم ئولتۇرغۇزغىنىمىزغا ئۆزەممۇ قورقۇپ قالدىم.

ئىشىمنى تۈگىتىپ، ۋاگون كۈتكۈچىلەر بۆلمىسىگە كىرسەم، پەيزىراخمان ئاكام كۆڭۈللۈك ناخشا ئېيتىپ ئولتۇرۇپتۇ. ئۇ:

— ئىشكنى ئىچىدىن بېكىتىۋېلىپ ئولتۇر، — دېدى - دە، يانچۇغىدىن بىر ئوچۇم پۇلنى چىقىرىپ ئۈستەل ئۈستىگە قويدى، — ھەر ھالدا ئالدىڭ ئوچۇق يىگىت ئىكەنسەن. بۈگۈن ۋاگونغا قىرىققا يېقىن بېلەتسىز يولۇچى ئولتۇرغۇزۇپ-

لىشىپ، پويىز ئۆزىنىڭ قۇلاققا سىڭىپ كەتكەن بىر خىل ناخشىسىنى باشلىغاندا، پويىز چايخانىسىدا چاي قايناتتىم. پەيزىراخمان ئاكام ئالتىنچى ۋاگوندا ماڭىدىغان بىزنىڭ بىرىگادىرغا مەلۇمات بېرىۋېتەي دەپ كېتەتتى - دە، شۇنىڭ بىلەن ئۈچ - تۆت سائەتتىن كېيىن غەرق مەس قايتاتتى.

نۆۋەتتىكى سوستاۋدا ماڭغان ئىدۇق، بىزنىڭ سوستاۋ بىرىنچى يولغا توختىشى بىلەن دىكتورنىڭ رادىيودىن پويىز-غا ئولتۇرغۇزۇش باشلانغانلىقى ھەققىدىكى سۆزى ئاڭلىنىشىغا، ۋاگونىنىڭ قېشىغا يولۇچىلار توشۇپ كەتتى. ئۇلارنىڭ تولىسى بېلەت ئالالماستىن خېلى كۈندىن بېرى كېتەلمەي يۈرگەن-لەر ئىكەن. بېلەتسىز ئادەملەر ۋاگونلارنىڭ قېشىدا بايراقچە تۇتۇپ تۇرغان ۋاگون كۈتكۈچىلىرىگە يالۋۇرماقتا ئىدى.

يولۇچىلارنى بۇ قېتىم ۋاگونغا پەيزىراخمان ئاكام ئولتۇرغۇزدى. مەن ئىلگىرى بىزنىڭ ۋاگونغا مۇنچىلىك ئا-دەم چۈشكىنىنى كۆرمىگەن ئىدىم.

خۇددى يولۇچىلارنىڭ كۆپ چۈشكىنىنى كۆرۈپ تۇر-غاندەك، پويىز ئورنىدىن قوزغالغاندا ۋاگونغا پويىز ساقچى-سى كىرىپ كەلدى. مەن تەشۋىشتە قالدىم.

— ئادەملەرنى نېمانچە كۆپ ئولتۇرغۇزدۇڭلار؟ بېلەت-سىز مۆكۈپ يۈرگەن «توشقانلار» بارمۇ؟ — مەن ئۇنىڭغا نې-مە دەپ جاۋاپ قايتۇرۇشنى بىلەلمەي ھودۇقۇپ تۇرغاندا، پەيزىراخمان ئاكام يېتىپ كەلدى - دە، ساقچى بىلەن قەدى-ناس دوستلارغا ئوخشاش قۇچاقلىشىپ كۆرۈشتى. ئىككىسى كونا تونۇش-زدىن ئىكەن. بۇنى بىلگەندە يۈرىكىم ئورنىغا چۈشتى.

— ۋاگوندا «توشقان»غا تۇرماق ئۆزىمىزگە ئولتۇر-غۇدەك ئورۇن قالمىدى. كۆرمەمسەن، ھەتتا ۋاگون ئىشىگ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئەمدى بىلسەم، ھاياتنىڭ بىز كىتاپتا ئوقۇمىغان سىرلىرى كۆپ ئىكەن.

— پويىز كېلەركى ئىستانسىدا توختىغاندا، كاسىدىن يولۇچىلارنىڭ ھەممىسىگە بېلەت ئالسەن. بولمىسا ھازىر بەردىگادىرغا ئېيتىپ ئاكىت يازغۇزىمەن، — دىدىم. ئەتمالىم، چىرايىم بىردىن ئۆزگىرىپ، ئاچچىقىمغا بەس كېلەلمەي قالسام كېرەك.

— ھوي، ئۇ نىمە دىگىنىڭ ئوكا، چاخچىقىڭنى قوي، پەيزىراخمان ئاكام ئۇستەلدىكى پۇلنى يىغىشتۇرۇپ يانچۇقىغا سالدى، — بالىلىق قىلما، مۇشۇنداق پايدىسىنى دىمىسەك، بۇ ۋاگوندا ئەركەك بېشىمىز بىلەن سۈپۈرگە تۇتۇپ، مۈكچىيىپ، ۋاگون تازىلاپ نىمە قىلىمىز؟

— يولۇچىلار ئالدىدا ئەر نومۇسىڭنى تۆكۈپ پۇل يىغقىچە، ياغلىق تېگىپ ئايال بول. تېنى ساق ئەركەكلەر تۆمۈريول ياساپ، تېپلوۋۇزلارنى ھەيدەۋاتسا، سىنىڭ قىلىدۋاتقان ئىشىڭنى قارا. يەنە تېخى ئۆزەڭنى دادامنىڭ ئىندىسى دەيسەن؟! بۇ يەردە ئەۋلادىمىزنىڭ شەنىگە داغ چۈشۈرۈپ، پاسكىنا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولغىچە جەڭدە ئۆلسەڭچۇ.

— ئۆلۈمۈمنى تىلەيراق قوي. ئۆلگەنلەرنى ئىمىشقا ئاغزىڭغا ئالىسەن؟ مەن تېخى سېنى ئىنىم دەپ يېنىمغا ئېلىۋالغىنىم بولدىمۇ. قازا ياندىن، بالا قېرىنداشتىن دىگەن مۇشۇ-دە.

— دادام ساڭا ئوخشاشلار ئاددىملەرنى ئالداپ، دۇنيا يىغسۇن دەپ ئەمەس، ئەكسىچە تەر تۆكۈپ، ئادىل ئەمگەك قىلسۇن دەپ قۇربان بولدى. سەنزە ئايالىڭ بىلەن تۆمۈر-

تىمىز. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى بىر-ئىككى ئىستانسىدىن كېيىن چۈشۈپ قالىدىغانلار. بۇ قېتىم تاپقان پايدىمىز مۇنۇ بىر ئازنى ساقچىنىڭ كېكىرتىكىگە ئۇرۇشقا توغرا كەلدى. ئۇنىڭسىز تۆمۈريولدا ياشاش مۇمكىن ئەمەس. مە، مۇنۇ پۇلنى يانچۇقۇڭغا سېلىپ قوي، بۇ سېنىڭ ئەمگىكىڭنىڭ مېۋىسى.

ئۇ يولۇچىلاردىن يىغقان پۇلنى ئىككىگە بۆلۈپ، بىر قىسمىنى ئالدىمغا قويغاندا ئاغزىمغا گەپ كەلمەي، قاققان قوزۇقتەك تۇرۇپ قالدىم، پۇت-قولۇمغا تىترەك ئولىشىپ كەتتى.

مەن ئاپامنىڭ «ھەر ھالدا داداڭنىڭ بىر تۇغقان ئىنىسى ئەمەسمۇ. يار-يۆلەك بولار» دىگەن سۆزىنى قىيماي، پەيزىراخمان ئاكام بىلەن بىر ۋاگوندا يۈرگىنىمگە ئېچىندىم. بىز ھەر قېتىملىق يۈرۈش ۋەزىپىمىزنى تاماملاپ قايتقاندا پەيزىراخمان ئاكام يانچۇغىدىن چىقىرىپ بېرىدىغان پۇلنى نەدىن ئېلىۋاتقىنىنى پەقەت بۈگۈن بىلدىم. كۆز ئالدىمغا ئەتىدىن-كەچكىچە پويىزلارنىڭ ئاستىدا قارا مايغا مىلىنىپ يۈرىدىغان ئاپام كەلدى. ئۇ ئايال جېنى بىلەن قىش كۈنلىرى سوغاق تۆمۈرنى كۆتىرىپ ئىشلەۋاتسا، قاردغايدەك ئەركەك تۇرۇپ، پەيزىراخمان ئاكامنىڭ قىلىۋاتقان قىلىغىنى دەيمەن. مۇشۇنىڭ بىلەن بىللە ئىشلە، دەپ قوشۇپ قويغان ئاپامغىمۇ رەنجىدىم.

مەكتەپتە مۇئەللىملەر بىزنى ئادىل ئەمگەك قىلىشقا ئۆگەتكەندە، تۆمۈريولدىكى پەيزىراخمان ئاكامغا ئوخشاشلار توغرىلىق ئېيتمىغان ئىدى. مەن، ھايات مۇئەللىم ئېيتقاندەك، ئوقۇش كىتاۋىدا، يېزىلغاندەك دەپ ئويلاپتىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سۆز قىلماي ئۇزاق ئولتۇردۇق. ئۇنىڭ نېمە ئويلىغىنىنى كىم بىلسۇن، ھازىرلا ئوستەلدىكى پۇلنى مىجىقلاپ ئېلىپ، چاپسانراق يانچۇقىغا سېلىشقا ئالدىرىغان پەيزىراخمان ئاكامنىڭ قوللىرىغا قارىدىم. كۆز ئالدىمغا جەڭدە قۇربان بولغان دادام، ئۇنىڭ ئىنىسىنى ئۆيلەيمەن دەپ يولدىشىدىن قالغان ئاخىرقى ھالقىسىنى ۋوگزالدا ساتقىلى ئېلىپ بارغان ئاپام، پەيزىراخمان ئاكام ۋە بايا ئوستەل ئۈستىدە تۇرغان پۇللار كەلدى...

تېپلوۋوز قاتتىق سىگنال بەرگەندە ۋاگونلا سىلكىنىپ ئاستىلىدى. مەن چاپىنىمنىڭ تۈگمىلىرىنى ئېتىپ، قولۇمغا سېرىق بايراقچەمنى ئالدىم-دە، نۆۋەتتىكى ئىستانسىدا چۈشۈشكە تەييارلىنىۋاتقان يولۇچىلارنى ئۇزاتقىلى ۋاگون ئىشىكىگە باردىم. پويىز توختىغاندا مېنىڭ بىلەن تەڭلا يەرگە چۈشكەن پەيزىراخمان ئاكام:

— مەن يولۇچىلارغا بىلەت ئەپكېلەي، — دەپ ۋوگزالنىڭ ئىچىگە ماڭدى.

— بۇ جاڭجالنى ھەدەمگە ئېيتىپ يۈرمە، — دېدى پەيزىراخمان ئاكام بىز ئۆز ۋوگزالىمىزغا قايتقاندا، مەن ئۇنىڭغا جاۋاب قايتۇرمىدىم.

6

مەن تۆمۈريولغا ئىشقا كىرگەن يىلى ئىستانسىمىزدىكى ئىگىز دۆڭگە ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا قۇربان بولغان يۇرتداش جەڭچىلەرگە يادىكارلىق ئورنىتىلدى. ئۇ باشقىلاردىن كۆرە ئاپامغا بۆلەكچە تەسىر قىلغان ئىدى. غالىبىيەت

يولدا دۇنيا يىغىپ يۈرسەن. كېلەركى ئىستانسىدا سېنى تۇتۇپ بېرىمەن.

— ئاغزىڭنى يۇم! — ئەتىمالىم، مەن قان قىزىتىدا كۆپ سۆزلەپ كەتسەم كېرەك. پەيزىراخمان ئاكام گەپكە چىدىماي، ئورنىدىن بىرنەچچە قېتىم سەكرەپ تۇرۇپ كەتتى، — ماڭا پەندى-نەسىھەت ئوقۇماي، جىنىڭنى باق، يىتىم ئوغلاق.

— بىز يىتىم بولساقمۇ، بۆشۈكتىن بېلىمىز چىقماي تۇرۇپ سېنىڭ بېشىڭنى ئوڭشاپ قويىمىز.

مەن ئۆزەمنىڭ تىلىغا ئۆزەم ئىگە بولالماي قالدىم. ئاندىن ئۇنى نىمە دەپ تىللىغىنىم ئېسىمدە يوق، بىر چاغدا پەيزىراخمان ئاكام ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ كېكىرتىكىمگە ئېسىلدى. ئۇنىڭ كۈچلۈك قوللىرى مېنى تار بۆلمىدە بىر يۇلۇنغا قىستاپ، دەم ئالغۇزماستىن بوغماقتا. پۇتلىرىمنى تۈيۈقسىز ئىشىكنى چەكتى. پەيزىراخمان ئاكام مېنى قويۇۋې-تىپ، ھېچنەرسە كۆرمىگەن ئادەمدەك ئۆز ئورنىغا ئولتۇردى. مەن ئاچقۇچنى ئېلىپ ئىشىكنى ئاچتىم. ئىشىكنى چەككەن يولۇچىلارنىڭ بىرى ئىكەن.

— نۆۋەتتىكى ئىستانسىغا قاچان يېتىمىز؟ — دەپ سورىدى قېشىمىزغا كىرگەن يولۇچى. پەيزىراخمان ئاكام خېلى ۋاقىتقىچە كېكىرتىكى بوغۇلۇق ئادەمگە ئوخشاش سۆز قىلالماي ئولتۇردى-دە، ئاندىن «تېخى يىراق» دەپ ئارانلا جاۋاپ قايتۇردى.

يولۇچى چىقىپ كەتكەندە، ئىككىمىز بىر بىرىمىزگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىكەنلىكى ھەققىدە ئويلانماپتىمەن. ئاپام ئېيتقاندەك، ئاشۇ مېنىڭ دادامنىڭ جەسىدىدۇ بەلكى. بىر تۇرۇپ، ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا قۇربان بولغان يىگىرمە مىليون سوۋېت ئادىمىنىڭ ئىچىدىن مېنىڭ دادام نەدىن تېپىلسۇن دەيمەن. ئۇ مېنىڭ دادام بولمىسىمۇ، داغا ئوخشاش بىرسىنىڭ جەسىدە يوقاتقان دادىسىدۇ؟! يا بولمىسا تېخى ئۆيلەنمىگەن ياش يىگىتمىكىن؟ بېشىمغا ھەر خىل ئوي كەلدى. يېنىپ-يېنىپ ئاپامنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئېسىمگە ئالاتتىم.

ئىلگىرى ئاپام: «نە كاشكى، داداڭنىڭ ئۆلۈگىنى ئەل قاتارىدا، ئۆز قولىمىزدا ئۇزاتساقچۇ؟! داداڭنىڭ جەسىدى چۆل-باياۋانلاردا قېلىپ تېنىنى قاغا چوقۇپ، ئىت، قۇزغۇنلارغا يەم بولدىمىكىن؟ دەپ كۆپ ۋايىم قىلاتتى. بۈگۈن نامەلۇم جەڭچى قەۋرى ھەققىدە ئاڭلىغاندا، ئۇنى چاپسانراق بېرىپ كۆرۈشكە ئالدىرىدىم. ئاشۇ قەۋرىنى كۆرسە، ئاپامنىڭ كۆڭلىمۇ بىر ئاز بېسىلامدىكىن دەيتتىم.

— داداڭ قىرىق بىرىنچى يىلىنىڭ ئاخىرقى ئايلىرىدا موسكۋا شەھىرى يېنىدىكى جەڭلەرنىڭ بىرىدە قۇربان بولدىغۇ دەيمەن. سەۋەبى، ئۇنىڭ ئۇزۇلمەي كېلىپ تۇرىدىغان خېتى شۇ يەردە توختىدى، — دەپ ئاپام ئۇرۇش يىللىرىنى يەنە بىر قېتىم ئەسلىدى.

× ×

پەيزىراخمان ئاكام ئىشلەيدىغان بىرىگادىدىن باشقا بىرىگادىغا ئالماشقاندا، موسكۋا شەھرىگە قاتنايدىغان

كارلىق سەۋەپ بولدى. ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتكەندە قەددىـ
نى تۈزەپ، مەغرۇر مېڭىشقا تىرىشاتتىم. يادىكارلىققا دا-
دامنىڭ ئىسمى يېزىلغاندىن كېيىن، تۆمۈر يولچىلارمۇ ماڭـ
بۆلەكچە ھورمەت بىلەن قارايدىغان بولدى. تۆمۈريولـ
كېيىن كەلگەنلەر «سېنىڭ داداڭمۇ جەڭدە قۇربان بولغان
ئىكەن-ھە؟» دەپ سورايتتى. مۇنداق چاغدا مەن دادام
بىلەن پەخىرلىنەتتىم.

بىر كۈنى ئاپام ئىستانسىدىن كەچ كەلدى-دە:

— ئارمان، موسكۋادا كىرىمل تېمىنىڭ يېنىغا جەڭدە
قۇربان بولغان نامەلۇم جەڭچىنىڭ جەسىدىنى كۆمۈپتۇ، دەيدۇ.
سەن بۇ ھەقتە ئاڭلىدىڭمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— ئاڭلىدىم. نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى ھەققىدە گې-
زىتلەردىمۇ يازدىغۇ.

ئاپام خېلى ۋاقىتقىچە، خۇددى ماڭا بىر نەرسە
ئېيتاي دەپ تەمشەلىسىمۇ، لېكىن جۈرئەت قىلالمايۋاتقاندەك
ئۈنسىز ئولتۇردى.

— ئۈنى نىمە ئەسلەپ قالدىڭ؟

ئاپام بىر ئازغا سۈزۈلگان جىمجىتلىقتىن كېيىن:

— بەلكى، ئاشۇ يەردە دەپنە قىلىنغان داداڭنىڭ
جەسىدىمىكىن؟ — دېدى.

ئىككىلەن يەنە جىم بولدۇق. ئاپامغا نىمە دەپ جا-
ۋاپ قايتۇرۇشۇمنى بىلمەي، لال بولۇپ قالدىم. بۇ ئوي
مېنىڭ ئۇخلىسام چۈشۈمگە كىرگەن ئەمەس. مەن نامەلۇم
جەڭچى قەۋرىسىگە ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدىكى جەڭلەرنىڭ
بىرىدە قۇربان بولغان جەڭچىنىڭ جەسىدىنى ئېلىپ كېلىپ
دەپنە قىلىنغىنىنى بىلەتتىم. ئەمما ئۇ كىمنىڭ جەسەدى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قۇتلۇق تېكىمۇ ئادەمگە بولەكچە تەسىر قىلىدىكەن. پويىز قازان ۋوگزالىغا كېلىپ، يولۇچىلارنى چۈشۈرۈشكە بەزىنىڭ سوستاۋ چەتتىكى بوش يوللارنىڭ بىرىگە توختىدى. ۋاگون كۈتكۈچىلەر كرېمىل ئەتراپى بىلەن لېنىن ماۋزولېيىنى كۆرۈشكە ئالدىرىدۇق.

مېترووغا چۈشكەن ئادەمگە ئۇ يىراق يەر ئەمەس ئىكەن. بىز قىزىل مەيدانىغا بىر دەمدىلا يېتىپ كەلدۇق. لېنىن ماۋزولېيىغا كىرىش ئۈچۈن ئەتىگەندىن بېرى نۆۋەت كۈتۈپ تۇرغان ئادەم كۆپ ئىكەن. موسكۋاغا كەلگەن ھەر-قانداق ئىنساننىڭ لېنىننى كۆرۈش بىردىن-بىر ئارزۇسى ئەمەسمۇ، ماۋزولېيدا نۆۋەت كۈتكىلى كەلسەك، بىر كۈندە لېنىننى كۆرىدىغان ئادەملەرنى ئالېكساندىر بېغىغا كىرگۈزۈپ بولغان ئىكەن.

— كەچكىچە مۇشۇلار ئاران كۆرۈپ ئۈلگۈرىدۇ، — دىدى كوزەتتە تۇرغان ئەسكەر. ئۇنىڭغا يالۋۇرۇۋاتقان ئادەم كۆپ ئىدى.

— ھەر كۈنى تاڭ سەھەردە كەلسەك ئالېكساندىر بېغى ئادەمگە لىق تولغىنىنى كۆرىسەن. ئۇلار لېنىننى كۆرۈش ئۈچۈن كېچىلەپ نۆۋەتتە تۇرىدۇ، — دىدى بىز بىلەن كەلگەنلەرنىڭ بىرى.

كوزەتچى ئەسكەر قويۇپ بەرمەيدىكەن دېگەن ئۈمىت بىلەن يالۋۇرۇشقا باشلىدۇق. توپلىشىپ تۇرغان ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا يېشى يەتمىشكە كەلگەن بوۋاينىڭ يالۋۇرۇشى ئالايىتەنلا ئاڭلىناتتى:

— ئۆمرۈمدە بىرىنچى قېتىم موسكۋاغا كېلىۋىدىم، بالام. بۈگۈن كەچتە يىراق شەرققە كېتىمەن، ياشلار بۇ يەرگە توقسان

بولدۇم. مېنىڭ موسكۋا شەھرىگە ماڭىدىغانلىقىمنى ئاڭلىغاندا، ئاپام پايپېتەك بولۇپ يول تەييارلىقىمنى كۆردى.

— بارغاندا دەرھال نامەلۇم جەڭچىنىڭ قەۋرىسىگە يولۇق، بىرەر يېرىدە كىمنىڭ جەسىدى ئىكەنلىگى ھەققىدە بەلگىسى بارمۇ، ياخشىراق سەپسېلىپ قارا. قانچە قىلغان بىلەن يۈرەك سېزىدىغۇ. نەدىن بىلىسەن، بەلكى ئۇ داداڭنىڭ قەۋرىسىدۇ. ئۆپچۆرىدە ئاغزىدا ئىمانى بار ئادەم يولۇقۇپ قالسا، داداڭغا ئاتاپ دۇئا ئوقۇپ قوي، — ئاپام ماڭا كۆپ نەرسىنى جېكىدى. مەن يولغا چىقىدىغان كۈنى ئىككىيلەن يېرىم كېچىگىچە دادام ھەققىدە پاراڭ سېلىشتۇق. ئاپام يەنە دادامنىڭ ئاخىرقى خېتىدە يازغان سۆزلەرنى ئەسلىدى. بۇ قېتىم مەن موسكۋا شەھرىنى چاپسانراق كۆرۈشكە ئالدىرىدىم. بۇ شەھەردىكى كرېمل، لېنىن ماۋزولېيى ۋە نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى كۆز ئالدىمدىن كەتسۇندۇ؟! پويىز قانچە يېقىنلاشقانسېرى مەن شۇنچە يىل كۆرمىگەن دادامنى كۆرىدىغاندەك، ئالدىمدىكى شەھەرگە ئىنتىزار بولۇپ قارايتتىم.

شەھەر چىراقلىرى كۆرۈنۈشكە باشلىغاندا يولۇچىلار موسكۋاغا يېقىنلاشۋاتىمىز دەپ ۋاگون دېرىزىسىدىن تەلمۈرۈپ قارىماقتا. شەھەرگە يېقىنلاشقاندا ئېلىمىزنىڭ بارلىق جايلىرىدىن خۇددى يۈرەككە باغلانغان قان تومۇرىغا ئوخشاش موسكۋاغا تارتىلغان تۆمۈريوللار كۆپەيدى. بۇ شەھەرنى ھەقىقى چوڭ يۈرەككە ئوخشاتتىم. تۆت تەرەپتىن كەينى-كەينىدىن توختىماي كېلىۋاتقان پويىزلار ئاشۇ يۈرەككە قان قۇيۇۋاتقاندەك بىلىنەتتى.

موسكۋاغا تاڭ ئاتقاندا كىرىپ كەلدۇق. بۇ يەرنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كېلىدىغاندەك بىلىنەتتى. موسكۋانىڭ تازا شاملىق قەلبىمگە يېقىدىن تۇتاشقان ئوتنى يەلپۈپ، ئىچىمۇ يالقۇنجىتىۋەتكەندەك بولدى. بۇ قۇتلۇق يەرنى باسقان ئادەم ئۆمرى ئەستىن چىقماس ياخشى تەسىراتقا ئىگە بولىدىكەن.

كرېمىل ئىچى يېنىدىكى مەرمەر تاشتىن ياسالغان نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىنى كۆرگەندە يۈرىكىم بۆلەكچە ئىتتىك سوقۇشقا باشلىدى. مەن يەرنى پۇتۇمنىڭ ئۇچىدا ئاۋايلاپ بېسىپ قەۋرىگە يېقىنلاشتىم. باش كىيىملىرىنى قوللىرىغا ئېلىپ، قەۋرىنى چۆرىدەپ كۆكۈش يالقۇن چىقىرىپ، بىر خىل يېنىۋاتقان ئوتقا جىمجىت قاراپ تۇرغان ئادەم كۆپ ئىدى. ھال قىزىل مەرمەردىن ياسالغان قەۋرىگە گۈللەر قويۇلۇپتۇ.

ئۇرۇش تامام بولۇپ، مىلتىق ئۈنى ئۆچكىنىگە قاي زامان؟! بىراق قەۋرىنىڭ ئالدىغا كەلگەن ئادەم باش كىيىمىنى قولىغا ئېلىپ، بىر خىل يېنىۋاتقان مەڭگۈ ئۆچمەس ئوتقا ئۇزاق قارىغاندا ھەممىنى زەي لەھەتكە تىققان ئۇرۇشنى خۇددى تۈنۈگۈن كۆرگەندەك كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزىدۇ. بۇنداق چاغدا قانلىق جەڭ مەيدانلىرىنى بېسىپ ئۆتكەنلەرنىڭ قۇلاق تۈۋىدە ئۇرۇش ساداسى يېڭىۋاشتىن جاراڭلاپ، ئىچى يېقىدىن ساقىيىۋاتقان يۈرەك يارىسى ئېچىلغاندەك بولىدۇ. ئۇلار قەۋرىنىڭ قېشىدا خۇددى يۈرەكلىرى بىر پەس توختاپ قالغاندەك ئورۇنلىرىدىن قوزغالماي جىم تۇراتتى-دە، ئاندىن چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، بېشىنى ساڭگىلىتىپ مېڭىپ كېتەتتى.

نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىگە كۆپ قارىدىم. ماڭا جەڭ بولغان يەرلەردىن مەزگىلسىز توختاپ قالغان يىگىرمە

قېتىم كېلىپ ئۈلگۈرەر، ئەمدى مېنىڭ كېلىشىم ئىككى تايىن. قويۇپ بەرگىن، ھاياتىمنىڭ ئاخىرىدا ئىنىمنى ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر كۆرۈپ قالاي.

بوۋاينىڭ سۆزى بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ كۆڭلىنى يۇمشىتىۋەتسە كېرەك، ئۇلار ھەر تەرەپتىن: بوپتۇ، بىزنى كىرگۈزمىسەڭمۇ بوۋاينى قويۇپ بەر دېيىشتى. ئەتىمالىم، كۆزەتچىكى ئەسكەر بوۋاينى قويۇپ بەرسەم باشقىلار يالۋۇرىدىكەن دەپ خىجالەت بولۇپ تۇرغان بولسا كېرەك، بىزنىڭ ئىلتىماسىمىزنى ئاڭلىشى بىلەن، ئۇ بوۋاينىڭ قولتۇقىدىن تۇتۇپ، ئىچكىرىگە باشلىدى.

شۇنچە يەردىن كېلىپ لېنىننى كۆرمەي كېتەمەنمىكىن دەپ تەشۋىشلىنىۋاتقان بوۋاي باتقا كىرگەندە قەددىنى رۇسلاپ، ئۇزۇن بۇرۇتىنى بىر تولغاپ، ئەسكەرگە: «رەھمەت، بالام، بەختىڭ ئېچىلسۇن» دەپ بۆلەكچە مېھرى بىلەن قارىدى-دە، ئاندىن ماۋزولېي تەرەپكە چوڭ قەدەم تاشلاپ مېڭىپ كەتتى. بىز ئۇنىڭ كەينىدىن قىزىقىپ قاراشتۇق.

بۇ قېتىم ماۋزولېيغا كىرىشكە ئۈلگۈرەلمىگەنلىكتىن باشقا تارىخىي جايلارنى زىيارەت قىلىشقا كېلىشتۇق. مەن چاپسانراق نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىنى كۆرۈشكە ئالدىرىدىم. كۈز ئايلىرى بولغىنى ئۈچۈنمۇ توختىماي بىر خىل چىقىۋاتقان شامال ھېچبىر پەسلىمەيتتى.

— موسكۋاغا قاچانلا كەلمە، دائىم مۇشۇنداق شامال چىقىپ تۇرىدۇ، — دېدى بىزنى باشلاپ يۈرگەن ۋاگون كۈتكۈچىلەر بىرىگادىسىنىڭ بىرىگادىرى. ماڭا قىزىل مەي-دانىڭ ئەتراپىدا چىقىپ تۇرىدىغان شامال ئادەم قەلبىنى تازىلاپ، ياخشى ھىس-تۇيغۇ، يېڭى ئوي-ئارمان ئېلىپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۇي كىلەتتى. ئاپام ئېيتقاندەك، ھەقىقەتەنمۇ مۇشۇ دادام-نىڭ قەۋرىسىمىكىن دەيمەن. داداڭنىڭ نەگە دەپنە قىلىن-غىنىنى بىلمىسەڭمۇ ئېغىر ئىكەن. ئەڭ بولمىغاندا باشقىلارغا ئوخشاش ئۇنىڭ قەۋرىنى كۆرۈپ قايتساق، چوڭ مەدەت ئەمەسمۇ؟! بەزىدە قەۋرىلەر ئالدىدا تۇرغاندا: بۇ يەردە دادامغا، نە كاشكى، ئىككى چامدام زەي لەھەت بولۇنگە-نىنى كۆرسەمچۇ دەپ ئارمان قىلىمەن. شۇڭلاشقا بىزگە ئوخ-شاش ئاتا مېھرىگە قانمىغانلار بۇ دۇنيادا قانچە تەلتۆكۈس بولۇپ، بەختلىك ياشاۋاتىمىز دىگەن بىلەنمۇ بىر يىرىمىز كەمدەك تۇرىدۇ.

دادامۇ مېنى تۈزۈك كۆرمەي، بۇ ھاياتتىن ئۆتۈپتۇ. نە كاشكى ئۆيىمىزدە ئۇنىڭ بىرەر رەسىمى قالسىچۇ؟! ئا-پام مېنى داداڭغا قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشايسەن دەيدۇ، بەلكى شۇنداقتۇ.

مېنىڭ دادام بارى-يوقى يىگىرمە بەش يىل ھايات كۆچۈرگەن ئىكەن. نىمە دىگەن قىسقا ئۆمۈر؟! «داداڭنىڭ ئارمانلىرى كۆپ ئىدى، شۇنىڭ بىرەرسىنىمۇ ئەمەلگە ئاشۇ-رالمىدى» دەيدۇ ئاپام. ئۇنىڭ ئويلىغان ئويلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن دادامنىڭ نىمىلەر ھەققىدە ئويلىغانلىقىنى كۆپ سوزايمەن.

مەرمەر تاشتىن ياسالغان قەۋرىنىڭ قېشىدا تۇرۇپ: «دادا، مەن ئەر يېتىپ، قەۋرەڭگە كەلدىم. سېنىڭ فرونتتىن ئەۋەتكەن خەتلىرىڭدە يازغان سۆزلىرىڭ راست ئىكەن. بىزنىڭ جەڭچىلەر دۈشمەننى يېڭىپ، غالىپ چىقتى. سەن خەتتە يازغاندەك دۈشمەن سىلەرنىڭ جەسەتلىرىڭلارنى ئاتلاپ ئۆتۈپ، موسكىۋاغا كىرەلمىدى... ئۇرۇشتىن كېيىن

مىلیون ئادەمنىڭ يۈرىكىنى يېغىپ كېلىپ، مۇشۇ يەرگە كۆمگەندەك سىزىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ھەر بىرى بىر يىل يېنىپ تۇرسىمۇ، بۇ قەۋرىدىكى ئوت يىگىرمە مىلیون يىل ئۆچمەس دېيەن.

مۇشۇنداق قەۋرىگە كەلگەندە، بۆكىمىزنى قولىمىزغا ئېلىپ، بىر ئاز ئويلىنىپ تۇرساق، ئاشۇ چوڭ ئەۋلاتنىڭ بىز ئۈچۈن قىلغان ئىشلىرىنىڭ گۇۋاچىسى بولۇپ، باش ئېگىمىز.

شامالغا قارشى تۇرغاچقىمۇ بەش قىرلىق يولتۇزنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىۋاتقان ئوتنىڭ تەپتى ماڭلىيىمغا ئىسسىق تەگكەندە ئۆزەمنى بۆلەكچە بىر غەيرى تەبىئى كۈچ ئىگەللىۋالغاندەك بولدى. بۇ ئوتنىڭ تەپتىمۇ باشقىچە!

ئالدىمدىكى ئايال قولىدىكى گۈلنى مەر تاشقا قويۇپ، توپلىشىپ تۇرغان ئادەملەردىن چەتكە چىقتى-دە، قول ياغلىقىنى كۆزىگە بېسىپ يىغلىۋەتتى. ئۇنى كۆرگەندە كۆڭلى مىسكىن ئانام ئېسىمگە چۈشۈپ، كۆزۈمدە ياش ئەگىدى.

ئەسلىدە ئاتىسىز ئۆسكەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ كۆڭلى بەك يېرىم بولامدۇ ياكى مەنلا شۇنداقمەنمىكىن، ئەيتاۋۇر، مۇشۇنداق قەۋرىلەر ئالدىغا كەلگەندە كۆڭلۈم بۇزۇلۇپ، كۆزۈمگە ياش يىغلىۋېرىدىغۇ - تاڭ. ماڭا نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىدە بىر خىل يېنىۋاتقان ئوت بارغانسېرى ئىنتىك-لەۋاتقاندەك كۆرۈندى. ئۇنىڭغا ئۇزاق قارىغاندا ئۆزەمنى ئۇرۇشتا قۇربان بولغانلار ئارىسىدا تۇرغاندەك ھېس قىلىمەن.

نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى قېشىدا بېشىمغا ھەر خىل

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

گىنى يوقمىكەن؟! سەن كەتكەندىن بېرى داداڭ چۈشۈمدىن چىقماس بولدى، ــ دەپ ئاپام يەنە دادامنى ئەسلىدى.

بىر قانچە كەچ ياتساقمۇ بۇ كۈنى ئاپام ئىككى يېنىغا ئۆرۈلۈپ تۇزۇكرەك ئۇخلىيالمىدى. مەن ئۇنىڭ يېنىدىن ئىمىن تاپقان كۆڭلىنى بىئارام قىلغىنىمغا تەشۋىشلەندىم.

مەن دەم ئېلىۋاتقانلىقتىن، ئەتىسى كۈن چۈش بولاي دىگەندە ئورنۇمدىن تۇردۇم. ئاپام ئەتىگەنلىك چېيىمنى تەييارلاپ قويۇپ ئىشقا كېتىپتۇ.

ئۇ كۈنى ئاسماندىن چۈشكەندەك ئۆيىمىزگە تۇيۇقسىز ماناپكام كىردى. بۇ مەن كەيىندىن پالتا كۆتىرىپ چىققاندىن بېرى ئۇنىڭ بوسۇغىمىزنى ئاتلىغىنىنى بىرىنچى قېتىم كۆرۈشۈم ئىدى. ماناپكامنىڭ چىرايى ئۆمىلا كىرىپ كەلگىنىنى بايقىغاندا، بىرى يۈرىگىمگە يىڭنە سانچىغاندەك بولدى. ئۇنىڭدىن بىر شۇم خەۋەر كۈتكەندەك چىرايىغا قارىدىم.

ــ بالام، چاپسانراق كىيىن، ئايەتخاننى پويىز سوقۇۋېتىپتۇ! ــ ئۇنىڭ ئۇچىيۈز ئاتمىش كۈن تۆمۈريولدا يۈرۈپ قارايغان چىرايى تېخىمۇ ئۆرتىنىپ كەتكەندەك كۆرۈنەتتى. ماناپكام ئۇشۇق سۆز ئېيتمىدى. ئۇمۇ تىلى گەپكە كەلمەي قالغان ئادەمگە ئوخشاش جىم.

ــ بۇ نىمە دىگىنىڭ، ماناپكا، ئەتىگەنلا ماڭا چاي قايناتىپ بېرىپ، ۋوگزالغا ساپ ـ ساق كەتكەن ئىدىغۇ. راست گەپ قىلىۋاتامسەن؟!

تاسادىپى ئاڭلانغان شۇم خەۋەردىن كېيىن نىمە قىلارىمنى بىلمەي ھودۇقۇپ قالدىم. ماناپكامنىڭ سۆزىگە بىر

ئىستانسىمىزنىڭ قانداق ئۆزگەرگىنىنى كۆرگەن بولساڭ ئىدى؟! ھە، راستلا، سەن ھەيدىگەن پاراۋوزنى تۆمۈر-تەسەككە ئۆتكۈزۈۋەتتۇق. ئۇنىڭ ئورنىغا يېڭى ئېپلوۋوزلار كەلدى ... بىلەمسەن، سېنىڭ جەسەدىڭنى ئېلىمىزنىڭ يۈرىگى — موسكۋا شەھرىگە ئەپكېلىپ قويدى. ئاز كۈندە بۇ يەرگە ئاپامنىمۇ ئېلىپ كېلىمەن ...» دەپ ئۆزەمچە پىچىرلاپ سۆزلەيتتىم. لېكىن ئۇيۇل تاشتىن ياسالغان قەۋرە جىمجىت، پەقەت بەش قىرلىق يۇلتۇزدىن چىقىۋاتقان ئوت شامالدا يەلپۈنۈپ بىر خىل يانماقتا.

نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى قېشىدىن يىراقلىغاندا خۇددى بۇ يەردە ماڭا ئەڭ ئەزىز ئادەم قالغاندەك كەينىمگە يېنىپ-يېنىپ قارايتتىم. مۇشۇ قېتىم موسكۋاغا كېلىپ، نامەلۇم سولدات قەۋرىسىنى كۆرگەندە، دادام ھەققىدىكى ئويلىرىم قەۋرىدە يانغان ئوتقا ئوخشاش قەلبىمدە مەڭگۈ ئۆچمەس چوغ بولۇپ چۈشتى.

7

بۇ قېتىم مەن موسكۋادىن قايتىپ كەلگەندە ئاپام تولىمۇ خوشال بولدى. ئۇ يېرىم كېچىگىچە يېنىمدا ئولتۇرۇپ، ھەممە نەرسىنى تەپسىلى بىلمەكچى بولغاندەك، يېنىپ-يېنىپ سورىدى.

— ھە، قانداق ئىكەن... قەۋرە مەرمەر تاشتىن ياسىلىپتۇ دەمسەن؟ جەڭدە شېھىت بولغانلارغا ئاتتۇردىن قەۋرە ياسىسىمۇ ئازلىق قىلىدۇ. ياخشىراق سەپسېلىپ قارىدىڭمۇ، بىرەر يېرىدە داداڭنىڭ قەۋرىسى ئىكەنلىكى ھەققىدە بەلـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرگە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ماناپكام ئىككىيلەن دوختۇرخانىنىڭ ئىشىگىنى كۆپ ئەگىدۇق.

ئوپېراتسىيە بۆلۈمىدىن تۇيۇقسىز چىققان ھەمشىرە ئۆزىنى تالاغا ئاتتى. ئۇنىڭ مۇنداق ئوپېراتسىيىگە دەسلەپكى قېتىم قاتنىششى بولۇشى كېرەك، يۈزى تامدەك تاتىرىپ، ئاغزى گەپكە كەلمەي قاپتۇ. ھەمشىرىنىڭ قورقۇپ كەتكىنىنى كۆر-گەندە مەنمۇ تەشۋىشتە قالدىم.

— ئوپېراتسىيە بۆلۈمىدىكى ئايالنىڭ ئەھۋالى قاند-داق؟ — دەپ سورىدىم ھەمشىرە قىزدىن.

ئۇ ماڭا قارىماستىنلا:

— جاراھەتلەنگەن تېنىنى تېڭىپ، سۇنغان پۇتىنى گىپىسقا ئېلىۋاتىدۇ، — دەپ بىر پەس جىمجىت تۇردى-دە، ئاندىن ماڭا مۇراجەت قىلدى:

— سىز كىم بولىسىز؟

— بالىسى.

ھەمشىرە كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ، خۇددى مېنى ئەمدى كۆرگەندەك يېقىنلاشتى. ئۇنىڭ چىرايىدىن ماڭا بۆلەكچە ئېچىنىشتا ئىچى ئاغرىۋاتقانلىقى چىقىپ تۇراتتى.

— تەشۋىشلەنمەڭ، ئاز كۈندە ساقىيىپ كېتىدۇ. ھېلىمۇ ئامان قالغىنىغا شۈكرى قىلىڭ، — ھەمشىرە بىلەن ماناپكام مېنى بەزلىدى. مەن ئۇلارنىڭ باشقا نىمە دېگىنىنى ئاڭلى-مىدىم. كۆز ئالدىمدىن ئاپام كەتسۇنمۇ؟ ئۆزەمنى خۇددى پۇت-قولىدا جان قالمىغان ئادەمدەك ھېس قىلدىم. دېمىم ئىچىمگە چۈشۈپ، سۆزلەشكىدەك ھالىم يوق.

باشقىلارغا بەرگەن بەختىنىڭ مىسقالچىسىنى نىمىشقا ئانامغا بەرمىدىكىن! ئەسلىدە ئادەملەرنىڭ «تەگىشەلمىگەن ئالەم» دەپ قويىدىغىنى بىكار ئەمەس ئوخشايدۇ.

ئىشەنسەم، بىر ئىشەنگۈم كەلمەيتتى. چاقماق چېقىلغاندەك چاپسانلىقتا بېشىمغا مىڭبىر ئوي كەلدى. مېنىڭ ئاپام نىمانچە شور تەلەيكىن؟ يېڭىدىن قايغۇ - دەرتتىن ئايرىلغان ئاپام مەن چوڭ بولۇپ، قىلۇم ئىشقا تەككەندە ئارامخۇدا ھايات كەچۈردۇ دىسەم، ئەمدى بۇ كېسەلشىمەسلىك چىقتى. ھەقىقەت- تەن مېنىڭ ئاپام شۇنداق شور پىشانە ئوخشايدۇ.

— زادى ئۆزى ھاياتمۇ؟ — مۇنداق پەيتتە بىرەرسىنىڭ ئاغزىدىن شۇم خەۋەر چىقىپ كېتەمدىكىن دەپ بۆلەكچە تەشۋىشلىنىسەنكەن.

— ئۇ، ئىككىنچى يولغا توختىغان سوستاۋنىڭ ۋاگون- لىرىغا سۇ قويۇۋاتقاندا بەلگە چىرىغىنىڭ كۆك يېنىپ، تېپ- لوۋوزنىڭ سىگنال بەرگىنىنى سەزمەي قاپتۇ. ئەتىمالىم، غەپلەت باسسا كېرەك. ھېلىقى پويىز ئورنىدىن سىلجىغاندا ئېسىنى يىغىپ ئۈلگۈرۈپتۇ، بولمىسا ۋاگون چاقىنىڭ ئاستىدا قالاتتىكەن. باكقا سۇ قويۇۋاتقان شىلانكىنى چىقىرىمەن دەپ تېيىلىپ يىقىلغاندا پۇتى سۇنغان ئوخشايدۇ.

ھاياتتا مۇنداق كۈنلەرمۇ بولىدىكەن. ماناپكامنىڭ «غەپلەت باسسا كېرەك» دىگەن سۆزىنى ئاڭلىغاندا، ئاپام- نىڭ كېچىچە ئىككى يېنىغا ئۆرۈلۈپ، تۈزۈك ئۇخلىمىغانلى- غىنى ئەسلىدىم. بىر تۈرۈپ، ئاپامغا نامەلۇم جەڭچى قەۋ- رىسى ھەققىدە ئېيتىپ، ئەمدىگىنە ئىمىن تاپقان كۆڭلىنى بۇزغىنىمغا ئېچىناتتىم. «ئىشقا بارغاندىمۇ ئۇ يېڭىدىن ئۇن- تۇلۇشقا باشلىغان يىللارنى ئويلاپ تېپلوۋوزنىڭ سىگنال بەرگىنىنى ئاڭلىماي قالغان ئوخشايدۇ» دىدىم.

دەرھال كىيىنىپ، ماناپكام بىلەن دوختۇرخانىغا ماڭدۇق. بىز كەلسەك ئاپامنى ئوپېراتسىيە بۆلمىسىگە ئېلىپ كېتىپتۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۆزەڭنى چىڭ تۇت.

مېنىڭ ئاپاملا بېشىغا كۈن چۈشكەندە شۇنداق غەيرەتلىكمىكىن ياكى ھەممە ئانىلارمۇ ئاپامغا ئوخشاشمۇ، ئەيتاۋۇر، ئۇنىڭ ئىرادىسى بۆلەكچە ئىدى. دائىم بىرەر قايغۇلۇق خەۋەر ئاڭلىسا، ئىككى كۆزىدىكى ياشقا زورلايدىغان ئاپام بۇ قېتىم ئاغرىقنى ئۇنتۇپ، مېنىڭ قايغۇمىنى قىلدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى قۇرۇق، بۇنى كۆرۈپ، ئاپام يىغلاپ يۈرۈپ، كۆزىنىڭ يېشى تۈگەپ قالدىمۇ دەيمەن.

بالنىتسىغا ماناپكام كىرىپ كەلگەندە بىزنىڭ پاراڭىمىز ئۈزۈلدى. ئۇ ئاپام بىلەن قىسقىلا تېچلىق سوراشتى:

— قانداق ئەھۋالىڭىز، ئايەتخان؟

ئاپام بېشىنى لىڭشىتىپ، گەز باغلاپ كەتكەن كالپۇكىنى ئارانلا مىدىرلىتىپ جاۋاپ قايتۇردى - دە، سۆز قىلماي ماناپكام ئىككىمىزگە قاراپ ياتتى. بىز ئېمىز ئەدىيال يېپىپ قويغان ئاپامنىڭ بويىندىن كۆز ئالماي ئولتۇرىمىز. كىپىسقا سېلىنغان ئوڭ پۇتى ئەدىيالنىڭ ئىچىدە چوخچىيىپ تۇردۇ.

ئۇزاق ئولتۇرغان ماناپكام مېنىڭ قۇلىقىمغا:

— مەن قايتاي، ئەتە كېلەرمەن، سەن بۈگۈن كېچە ئاپاڭنىڭ قېشىدا بول، — دەپ كۆپ نەرسىلەرنى جېكىدى - دە، ئۇخلاۋاتقان ئاپامنى ئويغىتىۋەتمەي دىگەندەك، پۇتىنىڭ ئۇچىدا ئاۋايلاپ بېسىپ، بالنىتسىدىن چىقىپ كەتتى. ئەمدى جىمجىت بالنىتسىدا ئاپام ئىككىيلەن قالدۇق. مەن ئۇزاق ئۇيقۇغا كەتكەن ئاپامغا قاراپ ئولتۇرۇپ، چوڭقۇر ئويغا چۆمدۈم. ھازىرلا بالنىتسىدىن چىققان ماناپكام ھەققىدىلا ئويلايتتىم: ئۇنىڭ بۈگۈن ئاپامنى پويىز بېسىپ كەتكەندە

ئاپامنى ئوپېراتسىيە بولۇمىدىن بالنىتسىغا ئەپچىقىپ كارۋاتتا ياتقۇزغاندا قېشىغا كىردىم. ناركوز بېرىپ ئوپېر-راتسىيە قىلغان ئۈچۈنمۇ، خۇددى ھاۋا يەتمەيۋاتقاندەك ئىتتىك نەپەس ئېلىۋاتقان ئاپامنىڭ ئاغزىدىن كۆۋۈك چىقىپ تۇراتتى. ئوپېراتسىيىدىن كېيىن تېخى كۆزىنى ئاچمىغان ئاپامغا قارايمەن. ماڭا ئۇنىڭ يۇمغان كۆزلىرى ئەمدى ئېچىلماي، شۇ پېتى ئۇخلاپ قالىدىغاندەك سېزىلەتتى. ئانامغا قارىسام كۆڭلۈم بۇزۇلۇپ يىغلىغۇم كېلىدۇ. «كۆزۈڭنى ئاچقىنا، جېنىم ئاپا، ئۇخلىمىغىنا» دەيمەن ئىچىمدە. لېكىن ماڭا ئۇنىڭ كۆزلىرى تېخىمۇ قاتتىق يۇمۇلۇۋاتقاندەك بىلىنەتتى.

بەختىم بار ئىكەن! ئۇنىڭ يىلدىن - يىلغا ئازىيىشقا باشلىغان كىرپىكلىرى بىر بىرسىدىن ئاجرىلىپ، كۆزلىرى ئېچىلدى! ئۇ بىر ئاز سۆز قىلماي ياتتى - دە، ئاندىن قولۇم-نى تۇتۇپ:

— كۆزلىرىڭ ياشقۇ، بالام، يىغلىدىڭمۇ نېمە؟ — دەپ ئۆزىنىڭ ئاغرىقىنى ئۇنتۇغان ئادەمدەك مېنى بەزلىدى، — سېنىڭ داداڭ چىدامىلىق ئىدى. ئۈچ يىل بىللە ياشاپ، كۆزىدىن ياش ئاققىنىنى كۆرمىدىم. بىر ئۆيىنىڭ ئىگىسى بولغاندا سەن يىغلىساڭ، مەن قانداق قىلىمەن؟

ئاپامنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا ماڭا يېڭىۋاشتىن جان كىرگەندەك بولدى. كۆز يېشىمنى سۈرتۈپ قەددىمىنى تۈزىدىم.

— سەن يەنە مەن يوق چاغدا ئىسسىق - سوغاق تاماق ئىچىپ ئاغرىپ قالما. قېلىنراق كىيىنىپ يۈر، — دەپ ئۇ خۇددى ئۆزىنىڭ ئاغرىقىنى ئۇنتۇغان ئادەمدەك كۆپىنچە مېنىڭ قايغۇمنى قىلدى، — ئەمدى بىلىكىنى مەھكەم باغلاپ،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بولغىنىم ئۇچۇن مېنىڭدىن كۆپ رەنجىگەندۇ؟!

راستلا، ئاپام ئېيتقاندەك، بىر ناق ئۆيدە دادامنىڭ كۆزى بولۇپ قالسام كېرەك.

ئۇ ۋەقەلەر ئاپام بىلەن مانا پىكامنىڭ ئېسىدىن چىقىـ قاندۇ. ئۇن يىل دىگەننىڭ ئاز ۋاقىت ئەمەسقۇ. ئەمما ئۇرۇش تۈگىگىنچە كۆپ جاپالارنى تارتىسمۇ، ياش تۇرغان ئاپام ئاخىرقى يىللىرى يېشى قىرىقتىن يېڭىدىن ئاشقاندا چاچـ لىرى ئاقىرىپ، ئاتمىشتىكى موماي لارغا ئوخشاپ كەتتى... ئەسلىدە ئادەمنى تارتقان جاپادىن كۆرە، قايغۇ ـ دەرت چاپسان قېرىتامدۇ ـ نىمە؟!

... مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا كەتكەن ئادەمدەك تېخىچىلا جىم ياتقان ئاپامنىڭ كۆزلىرى چانغىغا ئولتۇرۇشۇپ، يۈزى كىچىكلەپ كەتكەندەك بىلىنەتتى. ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ قاراپ ئولتۇرۇپ، تاڭنىڭ قاياقتىن ئاتقىنىنىمۇ سەزمەي قاپتىمەن. ئاپامنىڭ هارارىتى كۆتىرىلىپ تۇرغاچقا، تاڭ ئاتقىچە كۆز يۇممىدىم. بۇ كېچە ماڭا بۆلەكچە تەشۋىشلىك تۇيۇلدى.

تاڭ بىلەن تەڭلا دوختۇرخانىغا يەنە مانا پىكام كەلدى. ئۇمۇ ئۇخلىمىسا كېرەك، ئۆزى ئاران يۈرگەن ئادەم تېخىمۇ ئالدىراپ كېتىپتۇ. ئۇ ئاپامنىڭ ئاغرىقى بىر ئاز بېسىلىپ، سەل ئارام ئالغىنىنى ئاڭلىغاندا چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ تىندى. بۇ كۈنى ئاپام ئىككىسى ئۇزاق مۇڭداشتى. مەن ئۇلارنىڭ پارىڭىغا ئارىلاشماي دەپ، تالاغا چىقىپ كەتتىم.

ئەمدى ئاپام يوقلاپ كەلگەنلەر بىلەن پاراڭ سېلىشىپ ياتاتتى. بالىنىتسىدا ئىككىيلەن قالساق، ئۇ مېنىڭدىن كۆپىنچە نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى ھەققىدە سورايدۇ. بۇ ھەقتە ئىلگىرى ئېيتقانلىرىمنى بىر نەچچە قېتىم تەكرارلىساممۇ ئاپام

ئەندىشە قىلىپ سەكپارە بولغىنىغا رازى ئىدىم. «ئۇنى ئۆيدىن زەپ قوغلىغان ئىكەنمەن» دەيمەن. ئۆتكەن ئىشنى قايتۇرۇپ بولمايدىكەن.

قانچە قىلغان بىلەن، يىللار بەرىبىر ئۆز تامغىسىنى باسماي قويمايدىغان ئوخشايدۇ. ئەمدى ئۇنىڭ مىڭىشىمۇ ئېغىرلىشىپ قاپتۇ. بەزىدە ئۇ ۋوگزالدا ئۇچراشقان ئادەم-لەرگە: «ھاۋا سەللا بۇزۇلۇپ قالسا ئوق تەككەن پۇتۇم سىقىراپ ئاغرىيدۇ. ئۇرۇش يىللىرى تاپقان ئاغرىق بىردىن قارا يەرگە كىرىپ كەتكىچە ئايرىلمايدىغان ئوخشايدۇ» دەپ قوياتتى.

ھەقىقەتەنمۇ ماڭا ئاشۇ ئادەمنى ئۇرۇش يارىسى غاجىلاپ، يىلدىن - يىلغا ئالدىرىتىۋاتقاندەك بىلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئايالى ۋاپات بولۇپ، ئۆيدە ئۈچ قىزى بىلەن قالغىنىمۇ ئون يىلدىن ئاشتى. كىم بىلىدۇ، ماناپكامنى قوغلاپ چىقى-مىغان بولسام، ئاپامنىڭ چېچىمۇ يېشىغا يەتمەي ئاقىرىپ، يۈزىنى قورۇق باسماس ئىدى. قايغۇ - دەرتتىن قۇتۇلۇپ، باشقا ئاياللارغا ئوخشاش خوشاللىق كۈلكىسىنى ياڭرىتىپ، كۆڭۈللۈك يۈرەتتىمىكىن. ئاپام «ساڭا بىر دادا تېپىپ بېرەيمىكىن، ئارمان» دىگەندە، «دادامدىن باشقىسى ئۆيگە كىرسە، پويىزغا ئولتۇرۇپ قېچىپ كېتىمەن» دەپ ئەجەپ ئۇنىڭ بەختىنى چىگىپتىمەنغۇ! بىز ئۇ يىللىرى ئۆزىمىزنىڭ بېشىنى ئويلاپ، ئانىلارنىڭ بەختىنى بوقىنىمىزنى كېيىن بىلدۇق. شۇ چاغدا ئاپام مېنى باغرىغا بېسىپ «ھېچقانداق ئادەم ئەمدى داداڭنىڭ ئورنىنى تولدۇرالمايدۇ ... ھېلىمۇ سېنىڭ بارىڭ، بولمىسا قانداق كۈن كەچۈرەتتىم» دىسىمۇ، كېيىنرەك، تۇرمۇشقا چىقىش پەيتلىرى كەلگەندە، كاشىلا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ئۇنىڭدىن نېمە رەنجىيسەن. كېلىشكە چولىسى تەگمەي، ۋاقتىمنى راستۇ. نەدە يۈرسەڭ باللىرىڭنىڭ تەلىيىگە ئامان بولسۇن.

— يەۋاتقان نېنىمىزنى كېكىرتىگىمىزدىن يېرىپ ئۇنىڭغا بەرگەن ئىدۇق. پەيزىراخمان ئاكامدىن كۆرگەن ياخشىلىخىمىز قېنى؟

— ئادەمگە ياخشىلىق قىلساڭ، مىننەت قىلما، بالام. ئۇ بىردىن قايتمىسا باشقىلاردىن قايتىدۇ. قولۇڭدىن كەلسە، ھەممىسىگە ياخشىلىق قىلىشقا تىرىش.

8

ئاپامنىڭ پۇتى ساق ئادەمگە ئوخشاش ماڭغىنىنى كۆرگەندە چەكسىز خوشال بولدۇم. ئۇنىڭ ئىرادىسىنى ھېچقانداق كۈچ سۇندۇرالمىدى. تۆت يىلغا سوزۇلغان ئۇرۇش مەزگىلىدە ئىستانسىدىن ئۆتىدىغان پويىزلارنى توختاتماي ماڭغۇزغان ئانىلىرىمىز ھىلىھۇ ھايات! ئۇلار بىر ئەر يېتىپ ئىش بېشىنى تۇتقىچە ئاتىلىرىمىزنىڭ بولقىلىرىنى قولدىن تاشلىمىدى. ئاپام ئاغرىقخانىدا ياتقاندىمۇ: «سىلىپسار ئۇستىلار يېتىشمەيتتى، مېنىڭ ئورنۇمغا كىمنى ئەۋەتتىكىن؟» دەپ ئىشتىن قول ئۈزۈپ قالغىنىغا كۆپ ۋايىم قىلدى. ئۆزى دوختۇرخانىدا ياتسىمۇ، ئوي - خىيالى تۆمۈريولدا ئىدى.

دوختۇرخانىدىن كېلىۋېتىپ، كەچكى ئىسمىنىدىن قايتقان ۋاسىياشىۋچۇكنى ئۇچراتتىم.

— ئىستانسىدا سىلىپسارلار يېتىشمەي، ھەر بىرىمىزگە ئىككى ئادەمنىڭ ئىشىنى قىلىشقا توغرا كېلىۋاتىدۇ، ئۆزەڭ-

ئۇلارنى دەسلەپ ئاڭلاۋاتقاندەك بولۇپ تىڭشايتتى.

× × ×

ئاپام دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغاندا، ئۇنى تۆمۈريولدا بىللە ئىشلەۋاتقان تونۇشلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك يوقلاپ كەلدى. پەقەت پەيزىراخمان ئاكاملا مېنى ۋوگزالدا كۆرۈپ قالسا:

— قارىمامسەن، ھەدەمنىڭ ئالدىدا ئۇيات بولدى، بىر بېرىپ كېلەي دەيمەن، بىراق زادى ۋاقتىم بولماي يۈرىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئايالىم ئاغرىپ، كۆڭلۈمنىڭ ئارامى يوق، — دەپ ئۆزىنىڭ باش - ئايغى يوق دەردىنى ئېيتاتتى.

مەن ئۇنىڭ بىلەن بىر سوستاۋدا ماڭمسامىمۇ، ۋاگون كۈتكۈچىلەردىن پەيزىراخمان ئاكام ھەر بىر قېتىم قاتنىغىنىدا قانچىلىك بېلەتسىز يولۇچىنى ۋاگونغا ئولتۇرغۇزغىنى ھەققىدە ئاڭلاپ يۈردۈم. ۋاگون كۈتكۈچىلەر بۇ ھەقتە ئېيتسا، بەك خىجالەت بولۇپ، ئۆزەمنى يوشۇرغىدەك يەر تاپالماي قالىمەن. ئۇ ئۆز ئابرويىنى تۆككىچە، پويىزنىڭ ئاستىغا چۈشۈپ كەتسىچۇ، دەيتتىم.

— پەيزىراخمانى كۆرۈپ تۇرامسەن، ئۇنىڭ ئەھۋالى قانداق؟ — دەپ سورىدى ئاپام مەن موسكۋادىن قايتقان كۈنى.

— بىر تېيىنىنىڭ كۆزىدىن توقسان قېتىم ئۆتۈپ يۈرىدىغۇ، شۇنچە ئاغرىپ ياتساڭ بىر كېلىشكە يارىمىغان ئادەمنى قېرىنداش دەپ ئىسمىنى ئاغزىڭغا ئالسەڭكەنىغۇ يەنە؟!

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— كېچە - كۈندۈز ئېغىر تۆمۈرلەرنى كۆتىرىمەن دەپ، ياش تۇرۇپ يەنچىلىپ كېتەمەسەنكىن. ئۇنىڭدىن كۆرە، پەيزىراخمان ئاكاڭ ئېيتقاندەك ۋاگوندا كۈتكۈچى بولۇپ ئىشلەۋەرگىنىڭ ياخشى ئەمەسمۇ؟ — دىدى ئايام.

— سىلىسارلار يېتىشمەي، پويىزلارنىڭ مېڭىش گىراپىگى ئۈزۈلۈۋېتىپتۇ.

— ئۇرۇش يىللىرى ئىستانسىدا ئايالالار بىلەن قېرى-چۈرىلەر قالغاندا توختىمىغان پويىزلار ئەمدى توختىمايدۇ، بالام، — دىدى مېنىڭ ئويۇمنى بىلگەن ئاپام.

پويىزلار توختىمايدىكەن، مەن دەسلەپكى كۈنى ئىستانسىغا ئىسمىنىغا كەلگەندە ئۇنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم.

دەسلەپكى كۈنى ئۇستام ماڭا:

— سەن ئىستانسىدىن ئۆتىدىغان پويىزلارنىڭ تورمۇزىنى تەكشۈرۈپ، يېيىلىپ كەتكەن تاپانلار بولسا يۆتكەپ، چاقلارغا ماي قۇيىسەن، باكلارغا سۇ قۇيۇشنىمۇ ئۇنتۇما! — دەپ كۆپ نەرسىلەرنى جىكىدى، — ئەڭ ئالدى بىلەن تېخنىكا بىخەتەرلىكى قائىدىسىگە تولۇق رىئايە قىلىش كېرەك. سوستاۋلار ئىستانسىدا كۆپ بولسا ئون بەش مىنۇتلا توختاپ تۇرىدۇ. بۇ ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ كەم - كۈتىسىنى جۆندەپ ئۈلگۈرۈش شەرت. تۆمۈريولدا مېڭىش قائىدىسىنى ياخشى بىلەمسەن؟

ئىلگىرى ۋاگوندا كۈتكۈچى بولۇپ ئىشلىگەنلىكىم ئۈچۈن، ئۇستام مېنىڭدىن يولدا مېڭىش قائىدىسىنى تولا سوراپ كەتمىدى.

ۋوگزالدا پويىز كېلىپ توختىغاندا، ھەممىنىڭ ئالدىدا قولىدىكى ئۇزۇن ساپلىق بولقىسى بىلەن ئىلمەك تۆمۈرنى

نىڭ ئىشلىرى قانداق؟ — ئۇ مېنى بىرئاز تىڭشاپ تۇردىدە، ئاندىن، — سىلىپسارلىققا ئالماشماسەن؟ ئىككىلەن بەرىبىر ئاتىلىرىمىز ئىشلىگەن جايغا ئىشقا كىرگەندىن كېيىن، ئېغىرنىڭ ئۇستى، يېنىكنىڭ ئاستىدا يۇرمەي، بېشىمىزچە كىرىشەيلۇق-تە، — دېدى.

ئاغىنەمنىڭ مەسلىھەتى مېنى ئويلاندۇرۇپ قويدى. ئەتىسى ۋاگون رېمونتلاش ئۇچاستكىسىغا باردىم-دە، بۇنىڭدىن كېيىن ئاپامنىڭ ئورنىدا سىلىپسار بولۇپ ئىشلەشكە كەلگەنلىكىمنى ئېيتتىم.

— سىلىپسارلار يېتىشمەي بىرنەچچە قېتىم پويىزلار يۇرۇش گىرافىكىدىن كېچىكىپ ماڭدى، بىرگە كەلسەڭ، جاھان ئىش بولاتتى، — دېدى مېنىڭ ئويۇمنى بىلگەن ئۇستىلار. بۇ يەرگە ئىشقا كەلگىنىمگە ھەممىدىن كۆرە ۋاسىيا شېۋچۇك بەك خوشال بولدى.

ئىستانسىدا سىلىپسار بولۇپ ئىشلىگىنىمگە پەقەت پەيزىراخمان ئاكاملا كۆڭۈلمەشمەي يۇردى. ئۇ:

— «بالا، قىلغان ئىشى چالا» دېگەن مۇشۇدە. ئەتىدىن كەچ كىرگىچە قارامايغا مىلىنىپ، تۇرخۇندىن چىققان ئادەمدەك ۋاگوننىڭ ئاستىدا يۇرگىنىڭ بىلەن نېمە تاپىدسەن؟ سىلىپسارلىق قىلىمەن دەپ پۇتىدىن ئايرىلغان ئاپاڭنىڭ تەقدىرىنى كۆز ئالدىڭغا كەلتۈرسەڭ بولمامدۇ؟ — دەپ ماڭا كۆپ ۋايساپ كەتتى.

مەن ۋاگون رېمونتلاش ئۇچاستكىسىغا ئىشقا كىرگىنىمنى ئېيتقاندا، ئاپامنىڭ ۋايىمى تېخىمۇ كۆپەيدى.

— بىرئاز ۋاقىت سىلىپسار بولۇپ ئىشلەپ ئاندىن ماشىنىستلىق ئوقۇشىغا كېتىمەن، — دېدىم ئۇنىڭغا.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئېلىپ كەلگەن ئاقىۋەتلىرى ھەققىدە ئويلىدىم.

ۋوگزالدا پويىز توختىشى بىلەن ئون ئالتە كىلوگىراملىق تۆمۈر تاپاندىن ئىككىسىنى مۈرەمگە ئارتىپ، ۋاگوننىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ يۈرۈپ، چاپسانلا ھېرىپ قالدىم. مەن توختىغان ۋاگوننىڭ قېشىغا پەنەرنى قىزىل ياندۇرۇپ قويسامدۇ، تاپاننى سالغىچە پويىز مېڭىپ كېتەمدىكىن، دەپ كۆزۈم تۆت بولاتتى.

بىر سوستاۋنى جۆندەپ، ئىستانسىدىن چىقىرىپ ئۈلگۈرە-ئۈلگۈرمەستىنلا دىكتورنىڭ «پەخەس بولۇڭلار، بىرىنچى يولغا پويىز كېلىۋاتىدۇ» دېگەن قۇلاققا تونۇش ئۈنى ئاڭلىناتتى. ۋوگزالنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدىكى پاكار ئۆينىڭ كەينىدىن تېپلوۋۇز كۆرۈنۈشىگە پەلەيلىرىمىزنى كىيىپ، بولقىلارنى يەنە قولغا ئالىمىز.

تاغنىڭ كەينى يېڭىدىن قىزارغاندا، كېچىچە ئىستانسىغا كەينى-كەينىدىن سىگنال بېرىپ كەلگەن پويىزلار بىر ئاز سېلىكتى. بىز تۆمۈريولنىڭ چېتىدىكى شىپالغا ئولتۇردۇق. ئىلگىرى تاڭ ئاتقۇچە ئىشلەپ ئۆگەنمىگەچكىمۇ، مېنىڭ كۆزۈمگە ئۇيقۇ ئولىشىپ، ئۈگدەك بېسىشقا باشلىدى. يېڭىدىن كۆزۈم يۇمۇلغاندا دىكتور پويىز كېلىۋاتقانلىقىنى خەۋەر قىلدى. مەن خۇددى بىرسى زورلىغاندەك كۆزۈمنى ئېچىپ يەنە پەلەيلىرىمنى كىيدىم-دە، ئۇزۇن ئىلمەك تۆمۈر بىلەن بولقامنى قولۇمغا ئالدىم. بۇنداق چاغدا تۇرۇپ ماڭماقنىڭ تەسلىگى، مۈمكىن بولسا ھەممىدىن كېچىپ، شىپالنىڭ ئۈستىدىلا قىيسىيىپ ئۇخلىغۇم بار، بىراق پويىزلار كۈتۈپ تۇرمايدۇ.

يۈك توشۇيدىغان پويىز ئىستانسىدىن چىقىش بەلگە-

كۆتىرىپ تەكشۈرگۈچى ۋاسىيا شىۋچۇك ماڭاتتى. ئۇ قايسى ۋاگوننىڭ تاپانلىرىنى يۆتكەپ، نىمە قىلىش كېرەكلىكى ھەققىدە بور بىلەن بەلگە سالغاندا، بىز ئىشقا كىرىشىمىز.

دەسلەپكى كۈنى ماڭا ۋوگزالدا بارى - يوقى ئون - ئونبەش مىنۇت توختىغان پويىزنىڭ ئاستىغا كىرىپ، يېپىلىپ كەتكەن تۆمۈر تاپانلارنى يۆتكەش تولىمۇ خەتەرلىك بىلىندى.

— سېنىڭ تەلىيىڭ بار ئىكەن. ئىش راسا ئېغىر كۈنگە دۇچ كەلگىنىڭنى قارا. بەزى ئىسمىنىدا بىر قېتىممۇ تاپان يۆتكىمەيدىغان پەيتلەر بولىدۇ، — دەپ ۋاسىيا شىۋچۇك مېنى بۇ يەردىكى ئەھۋال بىلەن تونۇشتۇردى، — دەسلەپ ئىشنىڭ ئېغىرىدىن باشلىساڭ، چاپسان ئۆگىنىسەن. بىلەمسەن، ئارمان، ئىككىلەن دادىلىرىمىزنىڭ ئورنىنى بېسىپ، ئىستانسىدا يۈرگىنىمىزگە زوقۇم كېلىدۇ. ماناپ كام: «يەنە بەش - ئالتە يىلدا ئۇرۇشتىن كېيىن تۇغۇلغانلارمۇ تولۇق ئۆسۈپ - يېتىلىپ، بىر ئىشنىڭ بېشىنى تۇتقۇدەك بولۇپ قالىدۇ. ئاندىن ئانىلىرىڭلار بىلەن بىر ئارام-خۇدا دەم ئېلىشقا چىقىمىز» دەپتۇ.

— مەن تېخى، ئۇرۇشتا تۆت يىل قېينالغان ئاتا-ئانىلىرىمىزنىڭ ئەمدى قولىنى ئىشقا تەككۈزمەي باقارمىز دىسەم، سەن ۋاقىتنى تولىمۇ ئۇزاققا سوزۇۋەتتىڭغۇ.

— ئومۇمەن، ئىجتىمائى پەن ئالىملىرىنىڭ ھىساپلىشى بويىچە، ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدىن كېيىن تۇغۇلغانلار پەقەت سەكسىنىنچى يىللاردىلا تولۇق ئىشقا قوشۇلۇپ، ئۇرۇشتا يوقىغان ئادەملىرىمىزنىڭ ئورنىنى تولىدىكەن.

مەن بۇ كۈنى ئىش تامام بولغىچە ئۇرۇشنىڭ بىرگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كەينى ـ كەينىدىن بىرنەچچە ئۇستاۋ ئۆتۈشكە ئىس-
تانسىنىڭ ئىچىدىكى ۋاڭ-چۇڭ يەنە بېسىلدى. ئەمدى ئۇيۇقتىن
كۆتىرىلگەن كۈن ۋوگزالنىڭ چۆرىسىدىكى ئىگىز ئۆيلەرنىڭ
ئۈستىدىن ساغۇچ نۇرىنى چاچماقتا. يانارماي تۆكۈلۈپ،
قارىداپ كەتكەن يەردە كېچىچە ئىستانسىدىن ئۆتكەن پو-
يىزلاردىن چىقىرىلىپ تاشلانغان تۆمۈر تاپانلار چېچىلىپ
ياتىدۇ.

— قېنى، تۆمۈر ـ تەسەكلەرنى يىغىپ يوللارنى تازى-
لاڭلار، ئىسمېنىنى ئۆتكۈزىدىغان ۋاقىت يېقىنلاشتى، — دىدى
ئۇستام. ئەتىگەن سائەت سەككىز بولغاندا، ئىستانسىغا كەل-
گەن پويىزلارنىڭ كەم ـ كۈتىسىنى جۆندەيمىز دەپ ۋاقتى-
نىڭ قانداق ئۆتۈپ كەتكىنىنى بىلمەي قاپتىمەن. بىر ئىس-
مېنىمىز ئاياقلاشتى.

مايلاشقان كىيىملىرىمىزنى يېشىپ، يۇيۇنۇپ چىققاندا، پۈت-
قولۇم ماغدۇرسىزلىنىپ، ئۆزەمنى بۆلەكچە ھاردۇق يەتكەندەك
سەزدىم. ئەمما قانچە ھارغان بىلەنمۇ بۇنىڭدىن كېيىن ئاپامنى
ئىشلەتمەي باققۇدەك بولۇپ قالغىنىمغا پەخىرلىنەتتىم. ھايا-
تىمدا دەسلەپ ئىشتىن ھېرىپ قايتقىنىم ئۈچۈنمۇ بۇ كۈنى
بېشىمنى كۆتەرمەي ئۇخلىدىم. ئىشلەپ ھارغاندا ئۇخلىغان
ئۇيقۇنىڭ قەدرى باشقىچە ئىكەن.

9

ئەسلىدە بىرگە ئاتىلىرىمىزنى ئۆيىمىزنىڭ تۆرىدە ئول-
تۇرغۇزۇشقا نېسىپ قىلمىغان ئىكەن. ئەمدى قولىمىزدىن
كەلگەننى ئانىلىرىمىزغا قىلارمىز دەپ يۈرگەندە، ئۇرۇش

سىنىڭ كەينىگە ئۆتۈشكە يوللار بوشاپ، ئىستانسىنىڭ ئىچى كېڭىيىپ قالدى.

ئېلېكتىر نۇرى غۇۋا يورۇتقان ئىستانسا جىمجىت. نۆۋەتتىكى پويىز بىر يېرىم سائەتتىن كېيىن كەلگەچكىمۇ، مېنىڭ بىلەن ئىشلەۋاتقان سىلېسارلارنىڭ ھېچقايسىسى كۆرۈنمەيدۇ. ۋوگزال مەيدانىدىمۇ پويىز كۈتكەن ئادەم يوق. تاڭ ئېتىش ئالدىدىكى مۇشۇ پەيتتە ۋوگزالدا ھەممە نەرسە بىر پەس ئۇيقۇغا كەتكەندەك سېزىلەتتى.

مۇشۇ قېتىم ئاپامنى ئەسلىدىم. ئىلگىرى پەقەت ئۇنى ئەگىشىپ كېلىپ سىلېسارلىق ئىشلارغا پارچە-پۇرات ئارىلاشقىنىم بولمىسا، ئاپامنىڭ مۇنچىلىك جاپا تارتىۋاتقىنىنى بىلمىگەن ئىكەنمەن. ئۇنىڭ قەدرىگە ئەمدى يەتتىم. مەن ئاپامنىڭ نىمىشقا يېشىغا يەتمەي قېرىۋاتقىنىنى ئاخىرقى ۋاقىتلاردا ئېنىق بايقىماقتا ئىدىم. دادام بوسۇغىمىزنى ئاتلاپ چىقىپ كەتكەندىن بېرى بىر پۈتلۈك تۆمۈر تاپانلارنى دۈمبىسىگە ئارتىۋېلىپ، كېچىلىرى كىرپىك قاقماي ۋاگوننىڭ ئاستىدا يۈرگەن ئانام كۆز ئالدىمدىن كەتسۇنمۇ؟! ئۇ قىشنىڭ جاغىلداپ تۇرغان سوغىقىدا مۇشۇ ئېغىر تۆمۈرلەرنى قانداقمۇ تۇتقاندۇ... ھەي، ئانىلىرىمىزغا ئىسسىق ئۆيدە بۆشۈك تەۋرىتىپ، بالا ئۆستۈرۈشكە يول قويماي، بېلىگە پوتا باغلاتقان ئۇرۇش، ساڭا مىڭ لەنەت! ئۇرۇش بولمىسا ئاپام ئىككىلەن ئۆيدە تۆت تامغا قاراپ، ھۇقۇشتەك ھۇلاپ قالماس ئىدۇق. ھېنىگىمۇ ئىنى-سىڭىللىرىم بولار ئىدى...

تاتلىق ئويلىرىمنى ئىستانسىغا يېقىنلاشقان ۋاگون چاقىنىڭ رېلىسقا بىر خىل ئۇرۇلغان ئۈنى بۆلىۋەتتى. بىز يەنە بىرىنچى يولغا توختىغان پويىزغا يېقىنلاشتۇق.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ياشلارنى سىلەر تۆكمەڭلار» دەپ قوياتتى.

مېنىڭ ئىلتىماسىمنى ئاڭلىغاندا ئاپامنىڭ كۆزلىرىدە ئۇچقۇن پارلىغاندەك بولدى.

— تەييارلىغىڭنى كۆرۈۋەر، ئەتە كەچقۇرۇن ئىستانسىدىن ئۆتىدىغان 107-قېتىملىق پويىز بىلەن كېتىمىز، — دېدىم مەن.

— سەن راست ئېيتىۋاتامسەن؟ — باشتا مېنىڭ سۆزۈمگە ئانچە ئېرەن قىلمىغان ئاپام ئەمدى بۆلەكچە ھاياجانلىنىپ كەتتى.

ئاپام تۇتقان - قويغىنىنى بىلمەي قالدى. كۆزۈمنىڭ قۇيرۇقىدا ئۇنىڭ ھەركىتىگە سەپسېلىپ قارايتتىم. ئۇ كىچىك بالىلارغا ئوخشاش خوشال بولۇپ، بىر خۇددى جەڭدە يوقىغان دادامنىڭ قېشىغا ماڭغاندەك تەييارلىق كۆردى. بۇ كېچىسى ئاپامنىڭ ئۇيقۇسى كەلسۇنمۇ؟! ئۇ يوغان ساندۇقتىن ئاق ياغلىققا ئورالغان دادامنىڭ خېتىنى ئالدى - دە، پۇك-لىنىپ قالغان يەرلىرىنى تۈزەشتۈرۈپ، ئۇنى كۆزىدىن كەچۈردى.

سەپەرگە چىققاندا ئاپام يول بويى ۋاگون دەرىزىسى يېنىدا قوزغالماي ئولتۇرۇپ، ئەتراپقا بۆلەكچە زوقلىنىپ قارىدى. ئۇ:

— ئۇرۇش يىللىرى بۇ يەرلەردە دادىڭلار جەڭ قىلغان بولغىيتتى؟ تالاي جەڭچىنىڭ ئۆلۈكى كۆمۈلمەي، چوكا-چاتقاللىقنىڭ ئارىسىدا قالغاندۇ؟ — دەپ، موسكۋاغا يەتكىچە دادامنىڭ پارىڭىنى قىلىپ، بەزىدە بىزنىڭ ئىستانسىدىن جەڭ-گە كېتىپ قايتمىغانلارنى بىر بىرلەپ ئەسكە ئالاتتى.

موسكۋاغا كېلىشىمىز بىلەن ئاپامنى نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىگە ئېلىپ باردىم. ئۇ قىزىل مەيداندىن ئەيمىنىپ ئۆتۈپ، نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى يېنىغا كەلگەندە دۇنيادا

يىللىرى ئاتىلارنىڭ ئورنىدا ئىشلەپ، يېرىم جان بولغان ئاتىلار ماڭا كۈندىن - كۈنگە ئالدىراپ، خۇددى مەزگىلسىز پولاشقان گۈللەرگە ئوخشاش سولۇۋاتقاندەك بىلىنەتتى.

دوختۇرخانىدا ئۇزاق ياتقان ئاپام ساقىيىپ چىققاندا، قىن - قىنىمغا پاتماي خوشال بولدۇم. يېرىم يىلغا يېقىن كارۋاتتا ياتقان ئاپام ئورنىدىن تۇرغاندا ماڭا ئۇ يېڭىۋاشتىن تۇغۇلغاندەك تۇيۇلدى. چىرايى تېخىمۇ مىسكىنلىشىپ، بېشىدا ئاق چاچ كۈندىن - كۈنگە كۆپىيىۋاتقان ئاپام قورۇق ئۇس-تىخان بولۇپ قاپتۇ. مەن كۆپىنچە ئۇنى غەم - قايغۇدىن ئايرىپ بىر كۈننى بولسىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزۈشنىڭ يولىنى ئىزلەيتتىم.

— ئاپا، سېنى موسكۋاغا ئاپىرىپ كېلەيمىكىن؟ — دېدىم تۆمۈريولدا ئىشلەپ، دەسلەپ ئەمگەك دەم ئېلىشىغا چىققان كۈنى.

ئاپام مېنىڭدىن بۇ سۆزنى كۈتمىسە كېرەك، ئۇ بېشىغا سېلىپ يۈرىدىغان ئاق گۈللۈك ياغلىقىنى جۆندەپ، خۇددى مېنىڭ سۆزۈمگە ئىشەنمەيۋاتقاندەك بىر ئاز جىم ئولتۇردى-دە:

— ئۇ نېمە دېگىنىڭ، بالام، قېرىغاندا مېنى ئاۋارە قىلماي ئۆزەڭلا بېرىپ كەلسەڭ، — دېدى.

— ساڭا نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسىنى كۆرسىتىپ كېلەي، دەيمەن، — ئاپامنىڭ دائىم ياشاڭغىراپ تۇرىدىغان كۆزلىرىگە قارىدىم. ئاخىرقى يىللىرى ئۇنىڭ كىرپىكلىرى ئىچىگە قايرى-لىپ ئۆسۈپ، كۆزىنىڭ گۆھىرىگە ئىلىشىپ ئارام بەرمەيتتى. مەن پات - پاتلا موچۇن بىلەن تەتۈر ئۆسكەن كىرپىكلەرنى يۇلۇپ ئازايتقاندا، كۆزىدىن ئاقىدىغان ياش توختىمايتتى. ئاپام: «يىغلاپ يۈرۈپ، كۆزلەردىنمۇ ئايرىلدۇق. بىر تۆككەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نەرسىلەرنى جىكىدى. بۇ كۈنى ئۇنىڭ ئاغرىقخانىدىن چىققاندىن بېرى كۆڭۈللۈك يۈرگىنىنى بىرىنچى قېتىم بايقىدىم. موسكۋا شەھىرىدىن قايتقاندىمۇ ئاپام يول بويى نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى ھەققىدە پاراڭ قىلدى.

10

پەيزىراخمان ئاكام بىزنىڭ ئۆيگە كىرىپ كەلگەندە ئاپام ئىككىلەن ھەيران بولدۇق. بۇ ئۇنىڭ بېشىنى ئوڭلاپ ئۆي ئوچاقلىق قىلىپ چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن بىزنىڭ بوسۇغىمىزدىن بىرىنچى قېتىم ئاتلىشى ئىدى. ئۇ بۆلەكچە مېھرىۋان بولۇپ كېتىپتۇ. ئاپامنىڭ سالامەتلىكىنى سوراپ، شىپاخانىغا بارالمىغانلىقى ئۈچۈن بەك خىجالەت بولغىنىنى ئېيتتى.

— بالا - چاقىلىق ئادەمگە نىمە دەيسەن، بىر دەم ئۇنى دەپ، بىردەم بۇنى دەپ كۈننىڭ قاياقتىن چىقىپ، قاياققا پاتقىنىنى بىلمەي قالىمىز. تىرىكچىلىك دىگەن ئۆلگەندە تۈگىمىسە، بۇ دۇنيادا تۈگىمەيدىغان ئوخشايدۇ. زادى دۇنيا كۆيۈپ كەتسىمۇ ھەدەمنى بىر يوقلاپ كېلەي دەپ ئەتەيلەپ ئۆيدىن چىقتىم. ئىزلەشمىسە تۇغقانمۇ يات بولۇپ كېتىدىكەن.

پەيزىراخمان ئاكام ئۇزاق سۆزلىدى. مەن ئۇنىڭ تىلى ئەزەلدىن مۇشۇنداق ياغلىق ئىكەنلىكىنى ياخشى بىلەتتىم. ئۇ سۆزلىگەندە ھەرقانداق ئادەمنىڭ كۆڭلىنى ئېرىتىۋېتىدۇ. بۈگۈن. دادامنى ئەسلىگەندە كۆڭلى يۇمشاق ئاپام ياغلىغىنىڭ ئۇچىغا كۆز يېشىنى ئېرىتىپ، ئۆتكەن كۈنلەرنى ئېسىگە

ئەڭ مۇقەددەس يەرگە يېقىنلىشىۋاتقاندەك ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتىرىپ، ئىچىدە بىر نەرسىلەرنى ئوقۇدى ـ دە، ئاندىن قىزىل مەرمەر تاشنى يېرىك ئالقىنى بىلەن ئاۋايلاپ سىلىدى.

ئاپام خېلى ۋاقىتقىچە قەۋرىنى ئايلىنىپ كۆردى. ئۇ ئۆزىچە پىچىرلاپ، بىر نەرسىلەرنى ئېيتىپ، تاشنى تەكشۈرۈۋاتقان ئادەمدەك قەۋرىگە بۆلەكچە سەپسېلىپ قارىماقتا. «بىرەر يېرىدە دادامنىڭ قەۋرىسى ئىكەنلىكى ھەققىدە بەلگە بارمىكىن دەپ ئىزلەۋاتقان ئوخشايدۇ» دېدىم ئىچىمدە. مۇشۇ قەۋرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈش ئارمىنىدا يۈرگەن ئاپام بەش قىرلىق يۇلتۇزنىڭ ئوتتۇرىسىدا يېنىۋاتقان ئوتقا قاراپ چوڭقۇر نەپەس ئالدى.

— ياخشى ياساپتۇ، مەن جەڭدە قۇربان بولغانلارنىڭ ئۆلۈكى چۆل ـ باياۋاندا ئوچۇق قالامدىكىن دېۋىدىم، تىرىكلەر ئۆلگەنلەرنى ئۇنتۇماپتۇ، — دېدى ئاپام.

بۇ كۈنى بىز كەچ كىرگىچە نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى قېشىدا يۈردۇق.

— بىلەمسەن، ئارمان، مېنىڭ يۈرىكىم سېزىۋاتىدۇ. مۇشۇ سېنىڭ داداڭنىڭ قەۋرىسى بولسا كېرەك. سەن داداڭنى كۆرەلمىدىڭ، ئەمما بۇنىڭدىن كېيىن مۇشۇ قەۋرىگە كېلىپ داداڭغا دۇئا ئوقۇپ تۇر. بۇ مېنىڭ ساڭا ئېيتىدىغان بىردىن ـ بىر ۋەسىيىتىم. سەن بۇ ۋەسىيەتنى كېلىچەكتىكى باللىرىڭغىمۇ ئېيتىپ يەتكۈز. ئەگەر سىلەرنىڭ ئاتلىرىڭلار جېنىدىن كېچىپ جەڭگە كىرمىگەن بولسا، ئىككىيلەن بۇ يەردە مۇنداق ياشمايتتۇق.

ئاپام ماڭا نامەلۇم جەڭچى قەۋرىسى ئالدىدا كۆپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

چاقىسىغۇ دەپ سالەرگە كەلدىم. بېشىمنى تۇتۇۋالغىچە بىر ئاز پۇل ياردەم قىلساڭلار...

ئاپامنىڭ كۆڭلى بەك يۇمشاق ئىدى. پەيزىراخان ئاكامنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇ نىمە قىلارىنى بىلمەي پايپېتەك بولۇپ كەتتى.

بىر پەيزىراخان ئاكام ئۆيىمىزدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، ھاجىتى چۈشۈپ كېلىدىغۇ، دەپ ئويلىمىغان ئىدۇق. ئەمما قولىمىز ئىشقا تەككەندە، پەيزىراخان ئاكامنىڭ بوسۇغىمىزنى ئاتلىغىنىغا بىر تەرەپتىن خوشال بولدۇم، دادىلىرى جەڭدە قۇربان بولغانلارنىڭ ەمەك بىر مۇشەققەتلەرنى بېشىدىن كەچۈرسىمۇ ئاتىلارنىڭ چىراقلىرىنى ئۆچۈرمەي ياندۇرۇۋاتقىنىنى كۆرسۇن دىدىم. ئۇلارغا ئاتىلىرىمىزنىڭ شەنىگە لايىق ئەمگەك قىلىۋاتقىنىمنى ئېيتىپ، ماختانغۇم كېلەتتى.

— ئارمانىڭ دادىسىنىڭ يالغۇز ئىنىسىنىڭ بېشىغا كۈن چۈشكەندە خىجالەتتىن چىقماي نىمە بوپتۇ... ئۆزەڭلارمىغۇ دۇنيانىڭ كەينىگە بەك كىرىپ كەتكەن ئىدىڭلار... ھەر قانداق شارائىتتا ئىنسانچىلىقنى ئۇنتۇماسلىق كېرەك. دۇنيا دېگەن ئوغۇل بالىنىڭ قولىنىڭ كىرى. ئىشقىلىپ، زامان تىنچ بولسا، ھەممە نەرسە تېپىلىدۇ. ئارمانىنى ئۆيلىسەك كېرەك بولار، دەپ يىغىپ قويغان بىر ئاز پۇل بار ئىدى، خىجالەت بولساڭ ئالغىن...

مەن ئاپامغا قارىدىم، ئۇنىڭ چىرايى بىر خىل ئىدى. كۆز ئالدىمغا ئاپام دادامدىن بىردىن-بىر مىراس قالغان ئالتۇن ھالقىنى ۋوگزالغا ئېلىپ كەتكەن كۈن كەلدى. ئاندىن پەيزىراخان ئاكامنىڭ ۋاگوندا! كېكىرتىكىمنى سىققى-

ئالدى.

— قارىماسەن، ھەدە، كېلىنىڭ ئىككىيلەن ساقچىلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ قېلىپ، بىر ئايدىن بېرى كۆڭلىمىزنىڭ ئارامى يوق.

ئاپام پەيزىراخمان ئاكامنىڭ پارىڭىنى ئاڭلىغاندا ئۆزىنىڭ قايغۇ-مۇڭىنى ئۇنتۇپ، تەشۋىشتە قالدى.

— ۋاگوندا تۇيۇقسىز كىرگەن بىر گۇرۇپپا ساقچىلار بىلەتسىز يولۇچىلارنى ئولتۇرغۇزغىنىمنى بايقاپ قېلىپ ماڭا ئاكت يازغان ئىدى. شۇ قېتىم كېلىنىڭ ئىشلەيدىغان ۋاگون رېستورانىنىڭ بۇفېتىنى تەكشۈرگەن ئىكەن، بىر ئاز ئاقچا ئوشۇق چىقىپتۇ. كېيىن ئو ب خ س س ئادەملىرى ئۆيىمىزدىكى ھەممە دۇنيالارنى يىغىپ كەتتى. شۇنچە يىل قىلغان تىرىكچىلىك دۆككە ئۇچۇپ، ئاخىر داق يەرگە ئولتۇرۇپ قالدۇق.

پەيزىراخمان ئاكامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا، مەن ئىچىمدە خوشال بولدۇم. «ئەسلىدە ئۆزەڭگىمۇ مۇشۇ كېرەك ئىدى» دېيىشكە ئازلا قالدىم.

— ئەمدى مېنى ۋاگون كۈتكۈچىلىكىدىن بوشىتىپ، سىلىپسازلىق ئىشىغا ئالماشتۇرۇۋەتتى. كېلىنىڭ سوت بولغىچە قاماقتا ياتىدىغان ئوخشايدۇ، — بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندا ئاپام چۆچۈپ كەتتى. مەن يېڭىدىن ساقىيىشقا باشلىغان ئاپام يېڭىۋاشتىن ئاغرىپ قالمىسا بولاتتىغۇ، دەپ تەشۋىشلەندىم.

— ئەڭ بولمىغاندا ئايالىم تېچ-ئامان قۇتۇلسا دېسەڭچۇ. باللار تۆت تامغا قاراپلا قالدى... بۇنىڭ ھەممىسىنى دۇشمەنگە ئېيتسام سۆز-چۆچەك بولدۇ. شۇڭلاشقا قانچە قىلغان بىلەن بىر قوساقتىن چىققان قېرىنداشنىڭ بالا-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ۋەتىمىزدە ئىشلەش تېنىگە تارقاپ كېتىدۇ دەيدۇ. بۈگۈن ئۇ ئوپېراتسىيە قىلىشقا رازىلىقىنى بەردى، — دېدى ئۇ. مۇنداق بولارنى كۈتمىگەن ئىدىم.

خالاتنى يېپىپ بالىنىتسىغا كىرسەم ماناپكام قولىنى بېشىنىڭ كەينىگە قىلىپ دەرىزىدىن تالاغا قاراپ يېتىپتۇ. ئۇ مېنىڭ كەلگىنىمگە بەك خوشال بولدى.

— كەل، ئارمان كەل، ئۆزەممۇ سېنى سېغىنىپ تۇراتتىم. تۆمۈريولدا نېمە يېڭىلىق بار؟ ئايەتخاننىڭ ئەھۋالى قانداق؟ — ئۇ بىردىن ھەممىنى بىلگۈسى كەلگەن ئادەمدەك كەينى-كەينىدىن كۆپ نەرسىنى سورىدى. ئىلگىرى مېنىڭ بىلەن ئانچە مۇڭدىشىپ كەتمەيدىغان ماشىنىستنىڭ بۈگۈن ئېچىلىپ پاراڭ قىلغىنىغا خوشال بولدۇم. قېرى ماشىنىستنىڭ كەيپىياتىنىڭ كۆتىرەڭگۈ ئىكەنلىكىنى كۆرگەندە ئۇنى ئاغرىق دېيىشكىمۇ تىلىم بارمايتتى.

— ئۆزىڭىزنىڭ ئەھۋالى قانداق؟ — مېنىڭ سوئالىم ئۇنىڭغا ئانچە خوش ياقمىسا كېرەك، ماناپكام دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ئادەمگە ئوخشاش خېلى ۋاقىتقىچە سۆز قىلماي ياتتى:

— پۇتۇمنى كېسىمىز دەيدۇ. ئۆزەممۇ ئوق تەككەن يەرنى كېسىۋەتمىسە، ئۇرۇشنىڭ جاراھىتىدىن قۇتۇلالمايدىغان ئوخشايمەن.

مەن رېيخستاگقا غالىبىيەت تۇغى قادالغان كۈنى ئۇرۇشنىڭ بارلىق مۇشەققىتى شۇنىڭ بىلەن تۈگىدى دېگەن ئىدىم. ئەمما ماناپكام بىلەن ئاپامغا ئوخشاش ئادەملەرنى كۆرگەندە مىلتىقنىڭ ئۈنى ئۆچۈپ، ئارىدا چارەك ئەسىر ۋاقىت ئۆتسىمۇ، ئۇرۇش يارىلىرىنىڭ بەربىر يوقىماي

ىنى ئەسلىدىم. بىراق بۇ قېتىم ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى يا ئاپام، يا مەن ئۇنىڭ يۈزىگە سالمىدۇق. لېكىن پەيزىراخمان ئاكامنىڭ ئېسىدىگە شۇ كۈنلەر چۈشتىمۇ، ئۇ ئەمدى گەپ سۆزگىمۇ كوپ ئارىلاشماي، بىرنىڭ ئۆيىدە بىر ئاز ئولتۇرۇپـ ـلا كېتىپ قالدى.

مېنىڭ ئويلىرىمنى ئاپام سەزگەن ئوخشايدۇ، پەيزىراخمان ئاكام كەتكەندە:

— خىجالەت بولۇپ ئالدىمىزغا كەلگەندە قانداق «ياق» دەپ چىدايسەن. راستلا باللىرى قىينىلىپ قالسا كېرەك. سەن تارتقان جاپالارنى ئۇنىڭ باللىرى تارتمىسۇن،— دىدى.

11

ئاپام ساقىيىپ چىققىچە شىپاخانىنىڭ ئىشىگىنى ئەگىپ كەتمىگەن ماناپكامنىڭ ئوق تەككەن پۇتى تۇيۇقسىز ئىششىپ، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى. بۇ خەۋەر مېنىڭدىن كۆرە ئاپامنى كۆپ تەشۋىشكە سالدى.

— ھەرھالدا داداڭ بىلەن بىللە ئىشلىدى ئەمەسمۇ، پات-پات ھالىدىن خەۋەردار بولۇپ تۇر،— دىدى ئۇ.

باشتا ماناپكامنىڭ ئاغرىقىغا ئانچە ئېرەن قىلمىغان ئىكەنمىز. ئۇنى قىزلىرى بىر ئاز كۈن ئۆيىدە باققاندىن كېيىن شىپاخانىغا ئېلىپ كەلگەندە، ئاپامنىڭ ئەندىشى تېخىمۇ كۈچەيدى. بىر كۈنى ئىسمىنىدىن قايتىپ شىپاخانىغا بارسام ماناپكامنىڭ چوڭ قىزى بالنىتسىدىن چىقىپ كېلىۋېتىپتۇ. ئۇنىڭ كۆزلىرى ياش.

—دوختۇرلار دادامنىڭ پۇتىنى تىزىدىن چاپسانراق كېسـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىلگە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھۇ بۇ سۆزنى ئېيتىشقا ھەرگىز تىلىم بارمايتتى. ئەدنىيالنىڭ ئاستىدىكى بوش يەرنى كۆرگەندە يۈرەك-باغرىم سىيرىلىپ، نەپسىم بوغۇلاتتى.

ماناپكامنىڭ پۇتىنى كېسىپ، ئارىدا ئۈچ ئاي ئۆتمەيلا ئىششىغى تېخىمۇ ئەدەپ كەتتى-دە، ئاخىر تۈزۈلەلمەي بىر كېچىدە تۇيۇقسىز ۋاپات بولدى.

— ساڭا داداڭ ئۆلگەندە موردىنىڭ ئالدىدا مېڭىشقا نېسىپ قىلمىغان. ئەمدى داداڭنى كۆرگەنلەرنى بولسىمۇ ئۇزىتىپ قال. رەھمەتلىكنىڭ موردىسىنىڭ ئالدىدا يىغلاپ ماڭغۇدەك ئوغلىمۇ يوق، — دېدى ئاپام.

مەن ماناپكام ۋاپات بولغاندا بىرىنچى قېتىم دادامنى ئەسلەپ يىغلىدىم.

ئىستانسىدا دادامنى كۆرگەن ئادەملەرنىڭ يەنە بىرىنى قارا يەر ئۆز قوينىغا ئالغاندا، غالىبىيەت كۈنى ئۇرۇشتا قۇربان بولغان يۇرتداشلارغا ئورنىتىلغان يادىكارلىق ئالدىدىن سەپ تۈزەپ ئۆتىدىغان ئادەملەرنىڭ سانى تېخىمۇ ئازايدى. مەن ئۇلارغا قاراڭغۇ كېچىدە مېيى تۈگەپ ئۆچۈۋاتقان چىراققا قارىغاندەك تەلمۈرۈپ قارايمەن. ماڭا ئۇلار قانچە ئارزۇلاپ قەدىرلىگەنسېرى، شۇنچە چاپسان كېمىيىۋاتقاندەك بىلىنىدۇ.

12

نۆۋەتتىكى ئىسمىمغا كەلسەم، مېنى ۋاسىياشىبۇچۇك تاقەتسىز كۈتۈۋاتقان ئىكەن.

— ئارمان، ئىستانسىدىن ماشىنىستلار ئوقۇشقا ئادەم

ساقلىنىپ قالغانلىقىنى بايقايتتىم. ئۇ ئىلگىرىكىدەك ئادەملەرنى ملتىقتا ئاتمىسىمۇ، كۆزگە كۆرۈنمەستىن ئۇرۇشتا ئامان قالغانلارنى بىر بىرلەپ يوقۇتۇۋاتماقتا ئىدى. بىز قانچە تىلەپ، قولىمىزدىن كەلگەننىڭ ھەممىسىنى قىلساقمۇ، قارا يەر ئۇلارنى يېشىغا يەتكۈزمەي، ئۆز قوينىغا ئالماقتا.

ماناپكامنىڭ چىرايىغا تەشۋىشلىنىپ قارىدىم. ئۇ ئوپىراتسىيە ھەققىدە ئېيتقاندا، مېنى تەشۋىشلەندۈرمەي دىدىمۇ، قايغۇ-مۇڭىنى بىلدۈرمەسكە تىرىشىپ، ئۆزىنى مەجبۇرلاپ كۆرسىمۇ مەيۈسلەندى. يۈرىكىم قىسىلىپ، قېرى ماشىنىستنىڭ ئۇنىڭسىزمۇ يىلدىن-يىلغا ھالسىراۋاتقان تېنىنى ئوپىراتسىيە پىچىقىغا قىيمايتتىم. مۇشۇنداق ئادەملەر بىزنى ئاتىلىرىمىز ياشىغان دەۋر بىلەن باغلاپ تۇرىدىغان كۆۋرۈك ئىدى. مانا ئۇلار ئازايغانسېرى ئاشۇ كۆۋرۈك ئاستا-ئاستا يوقاۋاتقاندەك سېزىلەتتى. بۈگۈن ماناپكامنى ئوپېراتسىيە قىلدۇرغانلىقنى ھەققىدىكى خەۋەر مېنى ئاتا كۆرگەن ئادەم بىلەن جۇدالاشتۇرىۋەتكەندەك بولدى.

× × ×

ئۇنىڭ پۇتىنى كەسكەندە بىرنەچچە كۈن قېشىدا بىللە ياتتىم، ماناپكامنىڭ ئۈستىدىكى ئەدىيال كارىۋاتتىن سەل كۆتىرىلگەن بويىغا تەكشى يېپىلىپ، ئوڭ پۇتىنىڭ تىزىدىن ئۆتكەندە بىردىن تۆۋەنلەپ كېتىدۇ. بالنىتسىغا كىرگىنلەرنىڭ كۆزى دەسلەپ ئوڭ پۇتىنىڭ تۆۋەنلىگەن يېرىگە چۈشىدۇ. ئۇنى كۆرسەكمۇ ھېچقايسىمىز «سىنىڭ پۇتۇڭنى كېسىۋېتىپتۇ-دە» دەپ ئېيتىشقا جۈرئەت قىلالمايمىز. مېنىڭ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— يارايسىلەر، يىگىتلەر. مەن سىلەرگە ئوخشاش ئاتا-ئانىلىرى جەڭدە قۇربان بولغانلارنىڭ بالىلىرىنىڭ چوڭ بولۇپ، دادىلىرىنىڭ ئورنىدا ئېغىر سوستاۋ چېتىلغان تېپلوۋوزلارنى ئىستانسىدىن ھەيدەپ چىقىشىنى كۆپتىن كۈتكەن. شۇ پەيتلەر كەلدى، يىگىتلەر، بىلىپ قويۇڭلار، ئۇرۇش ئاتاڭلارنى ئۆلتۈرسىمۇ، ئۇلار ماڭغۇزغان پويىزلارنى توختىتالمىدى. ھەر ئىككىڭلارنىڭ دادىلىرى بىلەن مۇشۇ ئىستانسىدا دەسلەپ پاراۋوز ھەيدىگەن ئىدىم. ئەمدى سىلەر بىلەن تېخىمۇ چوڭ ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرىمىز. قېنى، قەغەزلىرىڭلارنى جۆندەپ، يول تەييارلىقىڭلارنى قىلىڭلار. ئەتە ھەر ئىككىڭلارنى ماشىنىستلارنىڭ ئوقۇشىغا ئەۋەتىۋېتىمەن.

ۋاسىيا ئىككىلەن باشلىقنىڭ كابىنېتىدىن بېشىمىز كۆككە يەتكۈدەك خۇشال بولۇپ چىقتۇق. مېنىڭ ماشىنىستلار تەييارلايدىغان تېخنىكومغا بارىدىغىنىمنى ئاڭلاپ، ئاپامنىڭمۇ كۆڭلى كۆتىرىلىپ قالدى.

مەن ئوقۇشقا ماڭىدىغان كۈنى ئۇ ئۆيىمىزنىڭ تۆرىدىكى يوغان ساندۇقنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ، قەغەزلەرنى ئاختۇرۇشقا باشلىدى.

— نېمە ئىزلەۋاتىسەن؟ — دەپ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

ئاپام بىر پەس گەپ قىلماي ساندۇقنىڭ قېشىدا ئولتۇردى - دە، ئاندىن:

— داداڭنىڭ ھېلىقى خېتى كۆرۈنمەيدىغۇ، — دېدى.

مەن ساندۇقنىڭ تېگىدىكى قەغەزگە ئوراقلىق خەتنى ئالدىم. يىل ئۆتكەنسېرى خەتنىڭ سېرىقلىغان قەغىزى نېپىزلاپ كېتىپتۇ. ئۇنىڭ قاتلاشقان قىرلىرى يىرتىلىپ

ئەۋەتكۈدەك، ئىككىلەن بىللە كەتمەيمىزمۇ؟ — دەدى ئۇ مېنىڭ قولۇمنى مەھكەم تۇتۇپ.

— نىمە، راست ئېيتىۋاتامسەن؟ — بۇ مېنىڭ كۆپتىن كۈتكەن ئارمىنىم ئىدى. ۋاسىيانىڭ سۆزىنى راست ئاڭلىدىم-مۇ، يالغانمۇ دەيمەن.

— مەن قاچان سېنى ئالدىغان. خالىساڭ ھازىرلا ئىككىلەن باشلىققا كىرەيمىز.

— قېنى، يۈر، كىرسەڭ مەن تەييار.

بۇ مېنىڭ تۆمۈريولدا ئىشلەۋاتقاندىن بېرى دەس-لەپكى قېتىم ئىستانسا باشلىقىنىڭ ئالدىغا كىرىشىم ئىدى. بىزنىڭ تۆمۈريول ئىستانسىسىنىڭ باشلىقى ئاق چاچلىق، سالاپەتلىك ئادەم. ئۇ ۋاسىيا ئىككىمىزنىڭ ئەرزىنى تىڭشى-غاندىن كېيىن:

— پەملەگلەر كىم؟ — دەپ سورىدى. ھەر ئىككىمىز كەينى-كەينىدىنلا ئىسىم-پەمىلىمىزنى ئېيتىشتۇق. ئىستانسا باشلىقى سۆز قىلماي ۋاسىيا ئىككىلەننىڭ باش ئايىغىمىزغا سەپسېلىپ خېلى ۋاقىتقىچە قاراپ تۇردى-دە، ئاندىن:

— سىلەر ئۇرۇشتىن ئىلگىرى ئىستانسىدا ئىشلىگەن ماشىنىستلارنىڭ باللىرى ئەمەسمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— ھەئە، شۇلارنىڭ باللىرى، دادىلىرىمىزغا ئوخشاش ماشىنىست بولايلۇق دەيمىز، — دىدى ۋاسىيا.

ئىستانسا باشلىقى كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ، ئورنىدىن تۇردى-دە، بىزگە يېقىنلاشتى. ئاغىنەم ئىككىلەن بىر-بى-رىمىزگە چەكچىيىپ قاراپ قالدۇق.

ئۇ بىزنى بىر-بىرلەپ مۈرىمىزنى مەھكەم تۇتۇپ، قۇچاقلاپ مەيدىسىگە باستى:

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قان پېتىچە ۋوگزال مەيداندا قالدى. خۇددى مېنىڭ يۈرىگىم بىلەن ئاھاڭداش سوقۇۋاتقاندەك ۋاگون چاقلىرىنىڭ رېلسقا ئۇرۇلۇشى تېخىمۇ ئىنچىكىلىمەكتە. يولۇچىلارنى توشۇيدىغان پويىز قانچە ئىلگىرىلىگەنسېرى مەن ئاپامدىن يىراقلاپ كېتىۋاتىمەن. يېشىل ۋاگونلار مېنى ئۇنىڭدىن ئايرىپ ماڭدى. بىز مېھرى ئىسسىق ئانىلاردىن ئايرىلمايمىز دېگەن بىلەن ياش چوڭ بولغاندا تەقدىر بەربىر بۆلۈۋېتىدىكەن. ئۇلاردىن قانچە يىراقلىغانسېرى ھاياتنىڭ ئويمان-چوڭقۇر يوللىرى شۇنچە كۆپىيىدىكەن. ئەمما ئەمدى يېنىمىزدا بىزنى شۇ يوللاردىن باشلاپ ئۆتكىدەك ئانىمىز يوق ئۇچۇنمۇ پۈتلىشىپ يىقىلساقمۇ، ئۆزىمىز ئۆرە تۇرۇپ مېڭىپ كەتتۇق. ئانىلىرىمىز ئىلگىرىكىدەكلا بىزنىڭ غېمىمىزنى يەپ ئۆيلەردە قالدى.

تورۇشقا باشلاپتۇ. سىيا قېرىنداش بىلەن لاتىن ھەرپىدە يازغان سۆزلەر ئۆچۈپ كەتكەنلىكتىن ئەمدى سۆزنى يادقا بىلىدىغان ئاپام ئىككىيلەندىن باشقا ئادەملەرگە ئۇنى ئوقۇش تەس كېلەتتى.

خەتنى ئالقىنىمغا ئالغاندا يۈرىكىم بۆلەكچە سوقۇپ، مېنى ئىسسىق سېزىم ئىگەللەپ ئالدى. مەن ئالگىرى بالىلىقتا دادامنىڭ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى سائەتلىرىدە يازغان خېتىگە ئانچە ئەھمىيەت بەرمىگەنمۇ ياكى بۈگۈن ئۆيىمىزنىڭ بوسۇغىسىنى بىرىنچى قېتىم ئاتلاپ، يىراقتا ماڭغىلىۋاتقىنىم ئۈچۈنمۇ، بۇ خەت ماڭا ئىلگىرىكىدىن بۆلەكچە تەسىر قىلدى. ئۇنى قولۇمغا ئالغاندا، ئۆزەمنى ئالقىنىمدا دادامنىڭ يۈرىكى سوقۇۋاتقاندەك ھېس قىلدىم. تىلسىز خەتكە تىل پۈتۈلۈپ، دادامنىڭ نامىدىن ماڭا چوڭ يولغا ئاتلىنىش ئالدىدا ۋەسىيەت قىلىۋاتقاندەك سېزىلەتتى.

خەتنى ئاپامغا بەردىم. ئۇمۇ خەتكە بىر ئاز قارىدى-دە، چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ئۇنى ئىلگىرىكى پېتىچە قاتلاپ، شىرە ئۈستىگە قويدى.

بۇ كۈنى ئاپام ئىككىيلەن يوغان شىرەنىڭ ئۈستىدىكى دادامنىڭ خېتىگە قاراپ ئولتۇرۇپ، يېرىم كېچىگىچە پاراڭ سېلىشتۇق. ئۇ كۆپىنچە دادامنىڭ پاراۋوز ھەيدىگەن چاغلىرىنى ئەسلىدى. مەن بۇنىڭ ھەممىسىنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلاۋاتقاندەك قىزىقىپ تىڭشىدىم...

ئەتىسى ئاپام مېنى ۋوگزالغا ئۇزىتىپ كەلدى.

— مانا ئەمدى ئاتاڭنىڭ ئىزىنى بېسىپ سەن ماڭ-دىڭ، — دېدى ئاپام، — ئالدىڭ دائىم ئوچۇق بولسۇن! — ئاپام ياغلىقىنىڭ ئۇچىدا كۆز يېشىنى سۈرتۈپ، قولىنى پۇلاڭلات-

بازغان ساداسی

دادام تۆمۈرچی قاسىمنىڭ خاتىرىسىگە
بېغىشلايمەن

1

كولخوزنىڭ كۆپىنچە ئىشى يېزا ئوتتۇرىسىدىكى ئوستىڭە تال ۋە توپا سېلىپ ياپقان تۆمۈرچى دۇكىنىدىن باشلىنىدۇ. قىش كۈنلىرى دۇكاننىڭ كەڭ هويلىسى سوقا-سايمانغا توشۇپ كېتىدۇ-دە، تا ئەتىياز كېلىپ، ئېتىز-ئېرىق ئىشلىرى باشلانغىچە بۇ يەردىكى ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس ئاكام سەندەلدىن بېشىنى كۆتەرمەي ئىشلەيدۇ.

قىزىغان تۆمۈرگە ئالدى بىلەن ئۇستىنىڭ بولقىسى، ئاندىن بازغانچىنىڭ سالماقلىق بازغىنى ئۇرۇلىدۇ. ئۇلار تۆمۈرنى قىزىغىدا سوقۇپ، يەنچىۋېلىش ئۈچۈن شۇنداق چاپسان هەركەت قىلاتتىكى، بولقا ئۇرۇلا-ئۇرۇلماستىنلا شۇ جايغا تەككەن بازغاننى كۆرۈشكىمۇ ئۈلگۈرەلمەي قالاتتىم. بولقا ۋە بازغان بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى تۆمۈرگە تەككەندە چىقىدىغان هەيۋەتلىك سادانى ئاڭلاشقا مەن بەك خۇشتار ئىدىم. بولقا بىلەن بازغاننىڭ بىر-بىرىگە تېگىپ كەتمەيدىغىنىغا هەيران بولىمەن. ئەمما بەزىدە ئۆزەم بازغاننى ئېلىپ، ۋاقاس ئاكام بولقىنى تۇتسا، دائىم ئۇنىڭ

بولقىسىغا ئۇرۇۋالاتتىم.

تۆمۈرنىڭ قىزىلى يوقاپ، ئۇنىڭغا ئۇرۇلىۋاتقان بازغان ئاۋازى ئۆزگىرىشكە باشلىغاندا، ئۇستا بولقىسىنى سەندەلنىڭ چېتىگە قويۇپ، سول قولىدىكى قىسقۇچقا قىسقان تۆمۈرنى يېڭىۋاشتىن چوققا سالاتتى. پەقەت شۇ چاغدىلا بازغانچى ئورۇندۇققا ئولتۇرۇپ، كۆيەكنى باسقاچ، ماڭلەيىدىن ئاققان تەرنى ئېرىتىپ هاردۇق چىقىراتتى.

ۋاقاس ئاكام ئۇزۇن پۇتلىرىنى كەڭ تاشلاپ، كەينىگە غادىيىپ ماڭىدىغان يىگىرمە بەش ياشتىكى يىگىت. ئەمما بىر كۆرگەن ئادەم ئۇنى قىرىققا بېرىپ قالغان كىشىمىكىن، دېيىشىمۇ مۇمكىن. كېلەڭسىز بەستى ئۇنى شۇنداق چوڭ كۆرسەتسە كېرەك. ياكى ئۆزى كۆپكە قوشۇلۇپ يۈرەمەي، تۆمۈرچى دۇكىنىدىلا كۈن ئۆتكۈزگەنلىكتىن مۇشۇنداق چاپسان قېرىپ كېتىپ بارامتىمىكىن دەپمۇ ئويلايتتىم.

تۆگىدەك بەستى بار ئادەمگە ئاسلانىنىڭ كۆزىدەك كۆز بەرگىنى ئېچىنارلىق. ۋاقاس ئاكام غوۋا كۆرىدىغان كىچىك كۆزلىرىنى يېرىتىپ ئاچقاندا، ئىنچىكە قاشلىرى يۇقۇرى كۆتىرىلىپ، دەرهال قورۇق پەيدا بولىدىغان تار ماڭلىيى تېخىمۇ تارىيىپ كېتەتتى. مۇشۇ كالتا چاچلىق، قوللىرى چايانىنىڭ پۇتلىرىدەك ئۇخشاش ئارۋايغان كېلەڭسىز يىگىت مەن ئېسىمگە كەلگەندىن بېرى كولخوزدا بازغانچى بولۇپ ئىشلەيتتى. ئۇنىڭ تۆمۈرچىلىكتىن باشقا ئۇگەنگەن كەسپىمۇ يوق.

بىزنىڭ ئۆيىمىز تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ قېشىدا بولغىنى ئۈچۈنمۇ، مەن ئۆزەم دېمەتلىك بالىلار بىلەن ئوينىماي، دەرستىن كېيىنكى بوش ۋاقتىمنىڭ تەگدىن-تولىسىنى

بازغان ساداسى

دادام تۆمۈرچى قاسىمنىڭ خاتىرىسىگە
بېغىشلايمەن

1

كولخوزنىڭ كۆپىنچە ئىشى يېزا ئوتتۇرىسىدىكى ئۇس-
تىگە تال ۋە توپا سېلىپ ياپقان تۆمۈرچى دۇكىنىدىن باش-
لىنىدۇ. قىش كۈنلىرى دۇكاننىڭ كەڭ ھويلىسى سوقا-ساي-
مانغا تولۇپ كېتىدۇ-دە، تا ئەتىياز كېلىپ، ئېتىز-ئېرىق
ئىشلىرى باشلانغىچە بۇ يەردىكى ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس
ئاكام سەندەلدىن بېشىنى كۆتەرمەي ئىشلەيدۇ.

قىزىغان تۆمۈرگە ئالدى بىلەن ئۇستىنىڭ بولقىسى،
ئاندىن بازغانچىنىڭ سالماقلىق بازغىنى ئۇرۇلىدۇ. ئۇلار
تۆمۈرنى قىزىغىدا سوقۇپ، يەنچىۋېلىش ئۈچۈن شۇنداق
چاپسان ھەرىكەت قىلاتتىكى، بولقا ئۇرۇلا-ئۇرۇلماستىنلا
شۇ جايغا تەككەن بازغاننى كۆرۈشكىمۇ ئۈلگۈرەلمەي قالات-
تىم. بولقا ۋە بازغان بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى تۆمۈرگە
تەككەندە چىقىدىغان ھەيۋەتلىك سادانى ئاڭلاشقا مەن بەك
خۇشتار ئىدىم. بولقا بىلەن بازغاننىڭ بىر-بىرىگە تېگىپ
كەتمەيدىغىنىغا ھەيران بولىمەن. ئەمما بەزىدە ئۆزەم باز-
غاننى ئېلىپ، ۋاقاس ئاكام بولقىنى تۇتسا، دائىم ئۇنىڭ

بولقىسىغا ئۇرۇۋالاتتىم.

تۆمۈرنىڭ قىزىلى يوقاپ، ئۇنىڭغا ئۇرۇلىۋاتقان باز-
غان ئاۋازى ئۆزگىرىشكە باشلىغاندا، ئۇستا بولقىسىنى سەن-
دەلنىڭ چېتىگە قويۇپ، سول قولىدىكى قىسقۇچقا قىسقان
تۆمۈرنى يېڭىۋاشتىن چوققا سالاتتى. پەقەت شۇ چاغدىلا
بازغانچى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، كۆيەكنى باسقاچ، ماڭلى-
يىدىن ئاققان تەرنى ئېرتىپ ھاردۇق چىقىراتتى.

ۋاقاس ئاكام ئۇزۇن پۇتلىرىنى كەڭ تاشلاپ، كەينىگە
غادىيىپ ماڭىدىغان يىگىرمە بەش ياشتىكى يىگىت. ئەمما
بىر كۆرگەن ئادەم ئۇنى قىرىققا بېرىپ قالغان كىشىمىكىن،
دېيىشىمۇ مۇمكىن. كېلەڭسىز بەستى ئۇنى شۇنداق چوڭ
كۆرسەتسە كېرەك. ياكى ئۆزى كۆپكە قوشۇلۇپ يۈرەي،
تۆمۈرچى دۇكىنىدىلا كۈن ئۆتكۈزگەنلىكتىن مۇشۇنداق چاپ-
سان قېرىپ كېتىپ بارامتىمىكىن دەپمۇ ئويلايتتىم.

تۈگدەك بەستى بار ئادەمگە ئاسلانىڭ كۆزىدەك
كۆز بەرگىنى ئېچىنارلىق. ۋاقاس ئاكام غوۋا كۆرىدىغان
كىچىك كۆزلىرىنى يېرىتىپ ئاچقاندا، ئىنچىكە قاشلىرى
يۇقۇرى كۆتىرىلىپ، دەرھال قورۇق پەيدا بولىدىغان تار
ماڭلىيى تېخىمۇ تارىيىپ كېتەتتى. مۇشۇ كالتا چاچلىق، قول-
لىرى چايانىڭ پۇتلىرىدەك ئوخشاش ئارۋايغان كېلەڭسىز
يىگىت مەن ئېسىمگە كەلگەندىن بېرى كولخوزدا بازغانچى
بولۇپ ئىشلەيتتى. ئۇنىڭ تۆمۈرچىلىكتىن باشقا ئۈگەنگەن
كەسپىمۇ يوق.

بىزنىڭ ئۆيىمىز تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ قېشىدا بولغىنى
ئۈچۈندۇ، مەن ئۆزەم دېمەتلىك باللار بىلەن ئوينىماي،
دەرستىن كېيىنكى بوش ۋاقتىمنىڭ تەگدىن-تولىسىنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

روس. ئەمما ماكار تاغامنىڭ سۆزىنى تېگىشساڭ، ئۇنى ھەر-گىز روس ئىكەن دېمەيسەن، ئۇ سوۋېت ھاكىمىيىتى ئورنى-غان يىلى قىزىل گۋاردىيىچىلەر بىلەن بىللە كېلىپ، بىزنىڭ يېزىدىن باندىتلارنى قوغلاپ چىققاندىن كېيىن مۇشۇ يۇرتتا قاپتۇ. كېيىن مەريەم ھەددىمگە ئۆيلىنىپ، ئۆي-ئوتاق بوپتۇ. ئۇرۇش باشلانغان يىلى دەسلەپ ماكار تاغامنىڭ يالغۇز ئوغلى، ئاندىن ئۆزى جەڭگە كېتىپ، ئۆيدە مەريەم ھەددەم بىلەن ۋاقاس ئاكاملا قالغان ئىكەن. ئۇرۇش تامام بولماس-تىنلا، ماكار تاغامنىڭ ئوغلىدىن قارا قەغەز كەپتۇ. تۆمۈر-چى ئۆزىمۇ جەڭدە خەۋەرسىز يوقاپ كېتىپ، پەقەت ئاددە-لەر غالىبىيەت بايرىمىنى تويلاپ، بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىنلا ئاسماندىن چۈشكەندەك كەلگەن ئىكەن. شۇ-نىڭدىن بېرى ئۇ ئۇرۇشتىن ئىلگىرى ئۆزى ياساتقان تۆ-مۈرچى دۇكىنىدا ئىشلەۋاتاتتى. ئارىدا ماكار تاغامنىڭ ئايالى مەريەم ھەددەم تۇيۇقسىز ۋاپات بولۇپ، ئۆيدىكى قارا قا-زان بازغانچى بىلەن ئۇستىغا قالغان.

مەريەم ھەددەم ۋاپات بولغاندىن بېرى ماكار تاغام ۋاقاس ئاكامنى ئۆيلىۋېلىش ھەققىدە كوپ پاراڭ قىلغانىمىش.

— ئۇچىيۈز ئاتمىش كۈن خۇلۇم-خوشنىلارغا نان ياقتۇرۇپ، سېنىر ساققۇزۇۋېرىمىزمۇ؟! سەن بىرسى بىلەن سۆزلەش، مەن يۇرتتا چاي قۇيۇپ ئۆيلەپ قوياي، — دەپ تۆمۈرچى بازغانچىغا قانچە قېتىم ئېيتسىمۇ، ۋاقاس ئاكام ھېچ نەرسە ئاڭلىمىغان ئادەمدەك بېشىنى ئىچىگە تىقىپ، تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىقماي يۇرۋاتاتتى.

ماكار تاغامنىڭ يېزا خەلقى ئارىسىدىكى ھۆرمىتى

مۇشۇ دۇكاندا ــ بازغانچىنىڭ قېشىدىلا ئۆتكۈزەتتىم. ھەر قاچان تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ كەلسەم، ۋاقاس ئاكام بازغىنىنى تۇتۇپ، خۇددى مېنىڭ كېلىشىمنى كۈتۈۋاتقاندەك، سەندەل قېشىدا ئىشەككە قاراپ تۇراتتى، چوپ چىپىش ماشىنىسىنىڭ تۆت پىچىغىنى قېقىپ قويغان بىر دەرىزىسى بار قاراڭغۇ دۇكان باشقىلارغا سەت كۆرۈنىدىغاندۇ بەلكىم. ئەمما ۋاقاس ئاكام ئىككىلەنگە ئۇ يەردەك كۆزىمىزگە ئىللىق، يۈرىكىمىزگە ئىسسىق جاي يوقتەك سېزىلەتتى.

بۇ يېزىدا ۋاقاس ئاكامنىڭ ماكار تاغادىن باشقا ھېچكىمى يوق. بىر كۈنى شەھەردىكى بالىلار ئۆيىدىن بازاربەگ يېزىسىغا يېتىم بالىلارنى ئېلىپ چىققان ئىكەن. ئادەملەر چوڭ بولۇپ، جانغا ئەسقېتىپ قالغانلىرىنى تالاپ ئېلىۋاتقاندا، تۆمۈرچى ماكار تاغام ئون ياش چامىسىدىكى بالىنىڭ بوينىنى قىسىپ تۇرغىنىنى بايقاپ قاپتۇ. كۆزى ياخشى كۆرمەيدىغان بالىغا ئادەملەر ئانچە ئېتىۋار بەرمىگەندەك. تۆمۈرچىنىڭ بۇ بالىغا بەك ئىچى ئاغرىپ قالسا كېرەك. ئۇ شۇ يەردىلا ۋاقاس ئاكامنى ئۆيىگە باشلاپ كېلىپ، ئايالى مەريەمگە: «بىز ئۇرۇشقا كەتسەك، ساڭا ھەمرا بولۇشقا ياراپ قالار»، ــ دەپتۇ. شۇنىڭدىن بېرى ۋاقاس ئاكام ماكار تاغامنىڭ ئۆز بالىسى بولۇپ كەتكەن ئىكەن.

ئەمدى ماكار تاغام بولسا مېنىڭ ئۈچۈن سىرلىق بىر تۇگۈچ. يېزا خەلقى: «بۇ ئۆزىمىز ياسىۋالغان باھاسى يوق ئادەم» دېيىشىدۇ. ئۇ مەن ئېسىمگە كەلگەندىن بېرى بىزنىڭ يېزىدا تۆمۈرچى بولۇپ ئىشلەيدۇ. قويۇق سېرىق ساقاللىق، جۇغى كىچىك تۆمۈرچى بازار بەگ يېزىسىدىكى بىردىن ـ بىر

ئۇستۇن. ئادەملەر بىر ئىش قىلىش ئۈچۈن تۆمۈرچى دۇ-
كىنىغا كېلىپ، ماكار تاغام بىلەن ئۇزاق مەسلىھەتلىشىپ،
مەسىلىنى پىشۇرۇپ كېتىدىغان.

مەن تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ، كۆيەك باسقىنىمغا
خوش. كۆيەكنى باسقاندا ئىلگىرى پىلدىرلاپ كۆيۈۋاتقان
ئوت تېخىمۇ كۈچىيىپ، ئوچاقتىكى دۆۋىلەكلىك چوغنىڭ
قىزىللى كۆپىيەتتى. بەزىدە ماكار تاغام تۆمۈر
كۆسەينى قولىغا ئېلىپ چوغنى كوچىلىغاندا دۆۋىلەكلىك
كۆمۈر يېنىۋاتقان ۋولقان كەبى پارتلاپ، تېخىمۇ ئىتتىك
كۆيىدۇ. ياللۇنجىغان قىزىل چوغنى كۆرگەندە مەن كۆ-
يەكنى ئىلگىرىكىدىنمۇ چاپسان باساتتىم. ئەمما مېنىڭ
ئىتتىك ھەرىكىتىم ئۇزاققا سوزۇلمايدۇ: بىر ئازدىن كېيىن
بىلىگىمنىڭ كۈچى قالمايۋاتقاندەك، قولۇم تېلىپ، كۆيەك
باسقۇچنىڭ تاسمىسىغا ئېسىلىپ قالىمەن. شۇ پەيتتە ئوچاق-
تىكى چوغنىڭ قىزىللى يوقاپ، پىلدىرلاپ كۆيۈۋاتقان ئوت
ئۆچۈشكە يېقىنلىشاتتى.

— ئوتنى ئۆچۈرۈپ قوياي دىدىڭغۇ، ئاپاك بۈگۈن
چاي بەرمىدىمۇ - نېمە؟ — دىگەن ماكار تاغامنىڭ سۆزىنى
ئاڭلىغاندا كۆيەكنى يەنە ئىتتىك باسىمەن.

شۇ چاغدا ۋاقاس ئاكام مېنى ئورۇندۇقتىن تۇرغۇ-
زۇۋېتىپ، كۆيەكنى ئۆزى باساتتى.

— كۆيەكنى تۈزۈك باسالماي تۇرۇپ، يەنە
ئۆيلىنىمەن دەيدۇ تېخى، — بازغانچىنىڭ مېنىڭ بىلەن خۇد-
دى چوڭ ئادەملەرگە ئوخشاش چاقچاقلىشىۋاتقىنىنى ئاڭلىغان-
دا، قاپىقى ئېچىلمايدىغان تۆمۈرچى گەپ - سۆز قىلمايلا،
قولىدىكى بولقىسىنى سەندەلگە ئاستا ئۇراتتى. بۇ ئۇنىڭ

شاگىرتىغا «قېنى، بازغاننى قولۇڭغا ئال»، — دىگىنى ئىدى.
مەن تۆمۈرچىنىڭ كۆزىگە قاراپ قويۇپ، يەنە بوش قالغان
كۆيەكنى بېسىشقا كىرىشىمەن،

ماكار تاغام ئۆمرىدە بىرسىگە قاتتىق پاراك قىلغان
بەندە ئەمەس. ئەمما ئۇ دائىم تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ
يۈرگەن ماڭمۇ ئېچىلىپ - يېيىلىپ سۆزلىمەيدۇ. ۋاقاس ئا-
كام بىلەنمۇ ئوشۇق پاراك قىلىشمايدۇ. مەن تۆمۈرچىدىن
ئەيمىنىپ، خۇددى ئۇستازىمدىن چۆچۈگەندەك
چۆچۈيمەن.

بىز ئۈچۈن بۇ ئەتراپتا ماكار تاغامدەك ئۇستا تۆمۈر-
چى يوق. ئەمما يۇرتتىكىلەر ھەر قانداق تۆمۈردىن گۈل
ياساپ بېرىدىغان ئادەم دىيىشىدىغان تۆمۈرچى، پەقەت يې-
زىمىزدىكى بىرىگادىر دۇخپۇلكامغا ياقمايدىغان. ئۇ تۆمۈرچى
دۇكىنىغا ئېتىنى دەۋەيلىتىپ كېلىپ، تۆمۈرچىگە ۋاقىراپ-
جاقىراپلا كېتىدىغان.

يەكشەنبە كۈنى ئىدى.

تېرە پەشۋىلىنى ئالدىغا تارتىپ، سەندەل يېنىدا تۇر-
غان تۆمۈرچى پەرەڭدەك قىزارغان تۆمۈرنى ئۇزۇن قىس-
قۇچتا قىسىپ، ھەر يان ئۆرۈپ، يەنچىپ تاقا ياسىماقتا
ئىدى.

ئۇ قىسقۇچقا قىسقان تۆمۈرنى بىر نەچچە قېتىم
يەنچىپ ئېپىزلىتىپ، ئات تاقىسى ياسىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ
ئۈچىنى يوغان تۇڭدىكى سۇغا چىلاپ، يەنە بىر ئاز سو-
ۋۇتۇپ قىيامىغا يەتكىچە تاۋلىدى. تۆمۈرچىلەر يەرگە گۆڭگۈم
چۈشكىچە تاغدىن قارىغاي توشۇۋاتقان ئاتلارغا ئەمچەك
تاقا ياسىدى. ئەتىدىن كەچ كىرگىچە ئىس قاپلىغان دۇ-

ئۇستۇن. ئادەملەر بىر ئىش قىلىش ئۈچۈن تۆمۈرچى دۇكىنىغا كېلىپ، ماكار تاغام بىلەن ئۇزاق مەسلىھەتلىشىپ، مەسىلىنى پىشۇرۇپ كېتىدىغان.

مەن تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ، كۆيەك باسقىنىغا خوش. كۆيەكنى باسقاندا ئىلگىرى پىلدىرلاپ كۆيۈۋاتقان ئوت تېخىمۇ كۈچىيىپ، ئوچاقتىكى دۆۋىلەگلىك چوغنىڭ قىزىلى كۆپىيەتتى. بەزىدە ماكار تاغام تۆمۈر كۆسىينى قولىغا ئېلىپ چوغنى كوچىلىغاندا دۆۋىلەگلىك كۆمۈر يېنىۋاتقان ۋولقان كەبى پارتلاپ، تېخىمۇ ئىتتىك كۆيىدۇ. يالقۇنجىغان قىزىل چوغنى كۆرگەندە مەن كۆيەكنى ئىلگىرىكىدىنمۇ چاپسان باساتتىم. ئەمما مېنىڭ ئىتتىك ھەركىتىم ئۇزاققا سوزۇلمايدۇ: بىر ئازدىن كېيىن بىلىگىمنىڭ كۈچى قالمايۋاتقاندەك، قولۇم تېلىپ، كۆيەك باسقۇچنىڭ تاسمىسىغا ئېسىلىپ قالىمەن. شۇ پەيتتە ئوچاقتىكى چوغنىڭ قىزىلى يوقاپ، پىلدىرلاپ كۆيۈۋاتقان ئوت ئۆچۈشكە يېقىنلىشاتتى.

— ئوتنى ئۆچۈرۈپ قويماي دىدىڭمۇ، ئاپاك بۈگۈن چاي بەرمىدىمۇ - نېمە؟ — دىگەن ماكار تاغامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا كۆيەكنى يەنە ئىتتىك باسىمەن.

شۇ چاغدا ۋاقاس ئاكام مېنى ئورۇندۇقتىن تۇرغۇزۇۋېتىپ، كۆيەكنى ئۆزى باساتتى.

— كۆيەكنى تۈزۈكرەك باسالماي تۇرۇپ، يەنە ئۆيلىنىمەن دەيدۇ تېخى، — بازغانچىنىڭ مېنىڭ بىلەن خۇددى چوڭ ئادەملەرگە ئوخشاش چاقچاقلىشىۋاتقىنىنى ئاڭلىغاندا، قاپىقى ئېچىلمايدىغان تۆمۈرچى گەپ-سۆز قىلمايلا، قولىدىكى بولقىسىنى سەندەلگە ئاستا ئۇراتتى. بۇ ئۇنىڭ

شاگىرتىغا «قېنى، بازغاننى قولۇڭغا ئال»، — دىگىنى ئىدى. مەن تۆمۈرچىنىڭ كۆزىگە قاراپ قويۇپ، يەنە بوش قالغان كۆيەكنى بېسىشقا كىرىشىمەن،

ماكار تاغام ئۆمرىدە بىرسىگە قاتتىق پاراڭ قىلغان بەندە ئەمەس. ئەمما ئۇ دائىم تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ يۈرگەن ماشىمۇ ئېچىلىپ-يېيىلىپ سۆزلىمەيدۇ. ۋاقاس ئاكام بىلەنمۇ ئوشۇق پاراڭ قىلىشمايدۇ. مەن تۆمۈرچىدىن ئەيمىنىپ، خۇددى ئۆزەمنىڭ ئۇستازىمدىن چۆچۈگەندەك چۆچۈيمەن.

بىز ئۈچۈن بۇ ئەتراپتا ماكار تاغامدەك ئۇستا تۆمۈرچى يوق. ئەمما يۇرتتىكىلەر ھەر قانداق تۆمۈردىن گۈل ياساپ بېرىدىغان ئادەم دىيىشىدىغان تۆمۈرچى، پەقەت يېزىمىزدىكى بىرىگادىر دوخپۇلكامغا ياقمايدىغان. ئۇ تۆمۈرچى دۇكىنىغا ئېتىنى دەۋەيلىتىپ كېلىپ، تۆمۈرچىگە ۋاقىراپ-جاقىراپلا كېتىدىغان.

يەكشەنبە كۈنى ئىدى.

تېرە پەشۋىلىنى ئالدىغا تارتىپ، سەندەل يېنىدا تۇرغان تۆمۈرچى پەرەڭدەك قىزارغان تۆمۈرنى ئۇزۇن قىسقۇچتا قىسىپ، ھەر يان ئۆرۈپ، يەنچىپ تاقا ياسىماقتا ئىدى.

ئۇ قىسقۇچقا قىسقان تۆمۈرنى بىر نەچچە قېتىم يەنچىپ نېپىزلىتىپ، ئات تاقىسى ياسىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ئۈچىنى يوغان تۇڭدىكى سۇغا چىلاپ، يەنە بىر ئاز سوۋۇتۇپ قىيامىغا يەتكىچە تاۋلىدى. تۆمۈرچىلەر يەرگە گۈگۈم چۈشكىچە تاغدىن قارىغاي توشۇۋاتقان ئاتلارغا ئەمچەك تاقا ياسىدى. ئەتىدىن كەچ كىرگىچە ئىس قاپلىغان دۇ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ۋاقاس، — ماكار تاغامنىڭ تەشۋىشلىك ئۈنىنى ئاڭلا - ئاڭلىماستىن، بازغانچىدىن بۇرۇن تالاغا يۈگۈردۈم.

ئۆزەمنىڭ كۆزىگە ئۆزەم ئىشەنمىگەندەك، ھاڭقىيىپ تۇرۇپ قالدىم. تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ نېرىسىدىكى ئات قوراسىنىڭ ئۆگزىسىگە دۆۋىلەنگەن چۆپ كۆيۈۋېتىپتۇ. تاغ شامىلىدا كۆچىيىپ، ئاسمانغا كۆتىرىلگەن يالقۇن بارغانسېرى كەڭ يېيىلىپ، قورانى قاپلاپ كېلىۋاتاتتى. يەنە بىر ئاز كۆيسە، ئىككىنچى دۆۋىدىكى چۆپكىمۇ ئوت كېتىشى مۇمكىن.

مېنىڭ بىلەن تەڭلا تالاغا چىققان ماكار تاغامغا كۆزۈم چۈشتى. ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ كېتىپتۇ.

— بۇ نىمە ئاپەتتۇ؟! راستلا دۇكاننىڭ تۇرخۇنىدىن چىققان ئۇچقۇندىن ئوت كەتكەنمىدۇ؟ قېنى، ۋاقاس، چېلەكلەرنى ئال. سەمەت، سەن ئادەملەرنى يىغ، — دەپ تۆمۈرچى ئات قوراسى تەرەپكە يۈگۈردى.

كۆپ كېچىكمەي ئات قوراسىغا خېلى ئادەم يىغىلدى. ئۇلار يۈگۈرۈشۈپ، ئۆستەڭدىن چېلەك بىلەن سۇ توشۇپ، چۆپكە چاچماقتا. بەزىلەر مىشكاپ ۋە كىگىز بىلەن ئوتنى ئۆچۈرۈۋاتسا، بەزىلىرى چۆپنى باشقا ياققا توشۇۋاتىدۇ. ۋاقاس ئاكام بىلەن ماكار تاغامدا تىنىم يوق. ئىككىسى كۆيۈۋاتقان ئوتنىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتىپتۇ. ئادەملەر پايىپېتەك بولۇۋاتسا، موخپۇلكام ئېتىنى ھەريان چاپتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ يېنىغا تەگمەكتە.

— ئەتىدىن كەچ كىرگىچە دۇكاننىڭ ئىچىدە گەپ سېتىپ ئولتۇرۇپ، كولخوزنىڭ بىر دۆۋە چۆپىگە ئوت قويدغاندىن كېيىن، ئۆزلىرى ئۆچۈرسۇن، ئاتلارنىڭ بىر يىل

كاندا تىنىم تاپماي ئىشلەپ ھارغان ۋاقاس ئاكام چاپسان - چاپسان:

— تاغا، قالغىنىنى ئەتە ياسايلۇقچۇ، ھېرىپ كەتتۇق، — دەپ قوياتتى. لېكىن بېشىنى كۆتۈرمەي ئىشلەۋاتقان تۆمۈرچىدە ئۈن يوق. بازغانچى ئىزا تارتقانلىقتىن ئۇستىغا ئەگىشىپ، يەنە بازغىنىنى قولىغا ئالاتتى. ئۇ كۆيەك باسقاننى بانا قىلىپ، بەزىدە مېنىڭ قېشىمدا ئولتۇرۇۋالاتتى. مەن يېزىدا قاۋۇل يىگىت ئاتىلىپ، داڭقى چىققان بازغانچىنى شۇنچىلىك ھارغۇزغان ماكار تاغامغا قىزىقىپ قارايتتىم. ئۇنىڭ بويى بازغانچىدىن ئىككى ھەسسە كىچىك بولسىمۇ، ئۆزى يېڭىلا ئىشقا كېلىپ، بولقىسىنى تۇتقاندەك تېتىك يۈرىدىغان. تېرىسى ئۇستىخىنىغا چاپلىشىپ، يۈزىنى قورۇق باسقان قاتاڭغۇر تۆمۈرچى ماڭا خۇددى جىگدە قېقىدەك يىگىلەپ، ماغدۇرىدىن كەتكەندەك كۆرۈنسىمۇ، چىرايىدىن ھارغىنلىق سېزىلمەيتتى.

ماكار تاغام ئەمدى ئۆيگە قايتاي دەپ، پەشۋىلىنى يېشىپ، قوزۇقتا ئېسىۋاتقاندا دۇكاننىڭ ئالدىغا كۆپسەپ ۋاقىراپ مۇخپۇلكام يېتىپ كەلدى. ئۇنىڭ ئەزدەلىشى ھەممىزنى چۆچۈتىۋەتتى.

— ھوي، تۇغۇپ قالغان خوتۇندەك ئولتۇرماي، بېرى چىقىش! ئات قوراسىنى كۆيدۈرۈۋېتىپ، دۇنيادىن بىخەم دۇكانغا تىقىلىۋالغىنىڭلارنى قارا! ھازىر ئۇتنى ئۆچۈرمىسەڭلار، شەھەردىن مىلىتسىيونېر چاقىرتىپ، ھەيدىتىۋېتىمەن! — دەپ ئۇ بىزگە قامچىسىنى چۇنۇپ، ئېتىنى چاپتۇرۇپ كېتىپ قالدى.

— مۇنۇ ئالىقانات نىمە دەيدىغاندۇ، چىقىپ قارىغىنا،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىرىگادىر ئات قوراسىدىن قايتقاندىمۇ، ھەر كۈنكى-
ئادىتى بويىچە، ماكار تاغامنىڭ ئەسىرگە چۈشۈپ، ئاندىن
ئۇياقتىن قېچىپ، بىزنىڭ يېرىمىزگە ئۆتكەنلىكى ھەققىدە
ئېيتىپ بەردى.

— ھەر ھالدا دۈشمەن قولىغا چۈشكەن ئادەم ئەمەس-
مۇ، شۇڭلاشقا ئۇنىڭغا ئىشەنچ يوق، — دەپ ئۇ بۈگۈنكى
بالا- قازانىڭ ھەممىسىنى ماكار تاغامغا ئارتتى. مەن شۇنچە
ئىرادىگە ئىگە ئادەم قولنى كۆتىرىپ، دۈشمەنگە ئەسىرگە
چۈشۈشى مۇمكىن ئەمەس دەيمەن.

بىرىگادىرنىڭ سۆزلىرى ماكار تاغامغا قانداق تەسىر
قىلغىنىنى ماڭا نامەلۇم، لېكىن مەن بۇ كۈنى ئاشۇ تەقدىرى
تېپىشماق ئادەم ھەققىدە كۆپ ئويلىدىم. بىرىگادىرنىڭ «ئۇ
باشقا ئېغىر كۈن چۈشكەندە قول كۆتىرىپ، دۈشمەن تەرەپ-
كە ئۆتۈپ كېتىپ، ئۇرۇش تامام بولۇپ، بىزنىڭكىلەر غالىب-
يەت قازانغاندا قايتىپ كەلگەن» دىگەن سۆزلىرىنى ئەسلى-
يەم، تۆمۈرچىگە بولغان كۆز قارىشىم بىردىن ئۆزگىرەتتى.
بۈگۈن يۇرت بېشىغا كۈن چۈشكەندە تۆمۈرچى ماڭا بۆلەكچە
تەسىرات قالدۇردى. «بەلكى ئۇ ئۆز مەزگىلىدە ئويلىماي قىل-
غان جىنايىتى ئۈچۈن ئەمدى پۇشايمان يەپ، گۇناسىنى
خەلقى ئالدىدا ئاقلىغۇسى كېلىپ، قېرىلىق يەتكىنىگە قارى-
ماي، مۇشۇنداق ئىشلىگەندۇ» دەيمەن. مۇشۇ ئوي ماڭا تاڭ
ئاتقىچە ئۇيقۇ بەرمىدى. ئەتىسى مەكتەپتىن قايتقاندا ماكار
تاغامنىڭ تۈنۈگۈن ئات قوراسىدا ئوت ئۆچۈرىمەن دەپ،
يۈز- كۆزى بىلەن قوللىرىنى كۆيدۈرۈۋالغىنىنى بەك ئېچىندىم.

يەيدىغان چۆپىنى يوق قىلدى. قەستەن قىلغان ئىش بۇ. بولمىسا تۇرخۇنىڭنى يۆتكە، دەپ يۈز قېتىم ئېيتقالمەن، دەپ ئۇ ماكار تاغامنى تىللىماقتا.

— سەن ھىلىقۇ بىرىگادىر ئىكەنسەن، خۇدا بولساڭمۇ تولا ۋالاقلىماي، ئاتتىن چۈشۈپ، قولۇڭغا چىلەك ئال!— دىگەن بىرىسىنىڭ ئۈنىنى ئاڭلىغاندىلا، بىرىگادىر «مەن ئادەم يىغىپ كېلەي» دەپ يەنە قاشقا جىرەننى قامچىلاپ، چوڭ كوچىغا چىقىپ كەتتى. ئۇ بىر ئاردىن كېيىن قايتىپ كەلگەندە، ئادەملەردىن ئىزا تارتتىمۇ، ئېتىنى قارىياغاچقا باغلاپ، قولىغا چىلەك ئالدى - دە، كۆيۈۋاتقان ئوتقا سۇ چېچىشقا باشلىدى.

— ماكار تاغام ئىسقا بۇرۇقتۇم بولۇپ يىقىلمىغاندۇ؟— دىدى قورانىڭ چۆرىسىگە تۇتاشقان ئوتنى ئۆچۈرۈپ يۈرگەن تىراكتورچى باسىت ئاكام.

— ھە، شۇنچە يىل ئەسىردە بولۇپ، ساق قايتقان قاقۋاش كىچىككىنە ئىسقا بۇرۇقتۇم بولار دەمسەن! — دىگەن مۇخپۇلكامنىڭ زەھەردەك سۆزلىرى يۈرىگىمگە تىغ بولۇپ سانچىلدى.

ئادەملەر ئوت بىلەن كۆپ ئېلىشتى. باشتا قارا تۈتۈن چىقىرىپ، ئاسمانغا تاغدەك كۆتىرىلگەن ئوت ئەمدى ئاستا- ئاستا ئۆچمەكتە. ئادەملەر قوقاسنى تولۇق ئۆچۈرگەندىلا بىر بىرلەپ ئۆيلىرىگە تارقاشتى. ماكار تاغام ئوتنى ئۆچۈرگىچە تىنىم تاپماي ئىشلىسىمۇ مەن كۈندۈزى تۆمۈرچى دۇكىنىدا كۆرگەندەك ساغلام ئىدى. ئۇ بىرىگادىرغا ئوخشاش «كېچىچە ئارا بىلەن چۆپ ئاغدۇرۇپ، بەلدىن بەل قالمىدى» دەپ دەردىنىمۇ ئېيتمىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— چۈپكە ئۇت قويۇۋەتكەن سېنىڭ باللىرىڭ ئىكەنغۇ! — دېدىم. مېنىڭ تويۇقسىز ئېيتقان سۆزۈم بىرىگادىرنى چۆچۈتۈۋەتسە كېرەك، ئۇ ئىگەرنىڭ ئۈستىدە يىگىنىگە ئولتۇرۇۋالغان ئادەمدەك ئۆزەڭگىنى چىڭ بېسىپ، تىك تۇردى - دە، قاپىقىنى تۈرۈپ، ماڭا چەكچىيىپ قارىدى. تېخى يېزىدىكى بىر-ئۇ ئادەم ئاڭلىمىغان پاراڭدىن مېنىڭ خەۋەردار ئىكەنلىكىمنى بىلگەندە، بىرىگادىرنىڭ چىرايى دەسلەپ قارىداپ، ئاندىن تاتىرىپ كەتتى.

— بۇ پاراڭنى ساڭا كىم ئېيتتى؟ — دېدى ھاڭ - تاڭ بولغان بىرىگادىر بىر ئاز جىم بولۇپ قالغاندىن كېيىن ئېتىنى ماڭا يېقىنلىتىپ.

— پۈتكۈل يېزا ئادەملىرى ئېيتىپ يۈرىدىغۇ.

بىرىگادىر ئەمدى مېنىڭ ئاغزىمنى ياپقان بىلەن بۇ سىرنىڭ پاش بولۇپ، يوشۇرىدىغان دەرىجىدىن ئۆتۈپ كەتكەنلىكىگە كۆزى يەتتىمۇ، ئېتىنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ:

— سەنمۇ تۆمۈرچىلەرنىڭ كەينىدە يۈرۈپ بۇزۇلۇپ كەتتىڭ. ئۇلارنىڭ كەينىگە كىرسەڭ، سېنى ياخشى يولغا باشلىمايدۇ، — دەپ ئۆچىنى قاشقا جىرەندىن ئالماقچى بولغاندەك، ئاتنى قامچىلاپ مېڭىپ كەتتى.

ئۇ كۈنى مەن كوچىدىن ئۆتكەنلەرگە «ئاۋۇ چاغدا مۇخپۇلكامنىڭ باللىرى تاماكا چېكىپ، ئات قوراسىغا ئوت قويۇۋېتىپتۇ» دەپ، بۇ خەۋەرنى پۈتكۈل يېزىغا تاراتتىم.

باشتا ھەقىقەتەن شەھەردىن ساقچى چىقىپ، ماكار تاغامنى ئېلىپ كېتەمدىكىن دەپ بەك تەشۋىشلەنگەن ئىدىم، لېكىن بۇنىڭ ھەممىسى بىرىگادىرنىڭ باللىرىنىڭ جىنايىتى ئىكەنلىكى ئاشكارا بولغاندا، كۆڭلۈم ئىمىن تاپتى.

2

ئات قوراسىغا ئوت كەتكەندىن كېيىن تۆمۈرچى دۇكـ
ىنىدىكىلەرنىڭ خېلى ۋاقىتقىچە كەيپىياتى ياخشى بولماي يۈر-
دى. شۇڭلاشقا دۇكانغا كىرىپ قالسام، ئاڭلىنار-ئاڭلانماس
سالام قىلاتتىم-دە، ئۆزۈن بەندىڭگە ئولتۇرۇپ، ۋاقاس
ئاكام تۇتقۇزغان كۆيەكىنىڭ تۇغرا تۇتقۇچىنى بىر خىل باسات-
تىم. سۆرۈن جىمجىتلىق مېنى چاپسان زېرىكتۈرىدۇ.
ئەمدى مەن نەدە يۈرسەمۇ، ئات قوراغا كىمنىڭ ئوت
قويۇۋەتكىنىنى سۈرۈشتۈردۈم، ئەگەر بولمىغاندا بۇشۇ ئىشىم
بىلەن بولسىمۇ كۆڭلى يېرىم تۆمۈرچىنى بىر ئاز خوش
قىلىمەنمىكىن دەيمەن.
ئارىدىكى كۆڭۈلسىز ئەھۋال پەقەت ۋاقاس ئاكام
مۇخپۇلكامنىڭ قازىنىغا تۆمۈر تۇۋاق ياساپ بېرىپ قايتقان-
دىن كېيىنلا تۈزەلدى.

— چۆپنى كۆيدۈرۈۋەتكەن مۇخپۇلكامنىڭ بالىلىرى
ئىكەنغۇ. ئۇلار چۆپنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ تاماكا چەككەن
ئىكەن، ئۇچقۇن چۈشۈپ كېتىپتۇ، — ئۇ چوڭ يېڭىلىق تاپ-
قاندەك تۆمۈرچىنى خوشال قىلىمەنغۇ دەپ سۆزلەۋېدى،
ئەمما ماكار ئاغام بازغانچىغا:

— سەن مۇخپۇلنىڭ ئەزەلدىن قارا ئېغىز ئىكەنلىگىنى
بىلمەيتتىڭمۇ؟ — دىدى-دە، باشقا ئوشۇق سۆز قىلمىدى.
بىرىگادىرنىڭ تۆۋەندىكى سىنىپتا ئوقۇيدىغان بالىلىرىغا
يولۇقاي دەپ چوڭ كوچىغا مېڭىشىمغا، ئالدىمدىن مۇخپۇلكام
چىقىپ كەلدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قاردى.
تاشقىرىدىن دۇكانغا سۆزلەپ كىرىپ كېلىۋاتقان قىز-
نىڭ ئۈنى ئاڭلانغاندا بازغانچى دەرھال پىچاقنى تاختۇۋېشى-
غا ئېلىپ قويدى-دە، خۇددى ھېچنەرسە بىلمىگەن ئادەم-
دەك، كۆيەكنى چاپسان-چاپسان بېسىشقا باشلىدى. مەن
ئۇتى ئۆچۈپ قالغان كۆيەكنى بېسىۋاتقان بازغانچىغا ئە-
جەپلىنىپ قاراپتىمەن. ئۇنىڭغا «قۇرۇق كۆيەكنى بېسىۋاتىسەن-
غۇ» دېگىچە، دۇكانغا ئۇزۇن قارا چېچىنى ئۇرۇسىگە تاشلاپ
يۇقۇرقى مەلىدىكى خالىدەم ھەدەم كىرىپ كەلدى.
خالىدەم ھەدەم كوچىدىن ئۆتۈپ كەتسە، يېزا بال-
لىرى ئۇنىڭ كەينىدىن گۈللۈك كۆينىكىنىڭ ئىچىگە پات-
مايۋاتقاندەك كۆرۈنىدىغان چىرايلىق كۆكسى ھەققىدە كۆپ
پاراڭ قىلىدىغان. ئۇنىڭ ئۇششاق چامداپ، مەيدىسىنى ئېگى-
تىپ مېڭىشىچۇ تېخى؟! «بۇ قىز ئۆزىنى ياساپ، ئۆدەككە
ئوخشاش ماڭىدۇ» دېيىشەتتى ئۇلار. بۇنداق سۆزلەرنى كۆ-
پىنچە يېزىغا ھەربىلىكتىن يېڭى قايتقان يىگىتلەر تارقىتاتتى.
بۈگۈن كولخوزدا ئىشلەپ يۈرگەن خالىدەم ھەدەمنى ۋاقاس
ئاكامنىڭ دۇكىنىدا بىرىنچى قېتىم كۆرۈشۈم. يېزا يىگىتلىرى-
نىڭ ئاغزىدىن چۈشمەي يۈرگەن قىزنىڭ بازغانچى ئاكام-
نىڭ ئىسلىشىپ تۇرىدىغان تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرگىنىگە
خوشال بولدۇم. سوغ تۆمۈردىن باشقا ھېچ نەرسە يوق دۇ-
كانغا قىز بىلەن بىللە قانداقتۇر بىر ئىسسىقچىلىق، گۈزەل-
لىك كىرگەندەك تۇيۇلدى.
— دۇكىنىڭىز ئىسلىشىپ كېتىپتىغۇ، ياش يىگىتنىڭ
ئىشخانىسىمۇ مۇشۇنداق بولامدىكەن؟ — دەپ، خالىدەم
ھەدەم بۆلەكچە كۆڭۈللۈك سۆزلىدى.

بىر كۈنى مەكتەپتىن قايتىپ تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرسەم ۋاقاس ئاكام ئۆزى يالغۇز يوغان ئۇستەلنىڭ كىرۋىكىگە ئورنىتىلغان گىرەگە قىسىلغان تۆمۈرنى ئىككى بىلەن ئىكەپ پىچاق ياساۋېتىپتۇ. ئىلگىرى بازغانچىنىڭ پىچاق ياسىغىنىنى كۆپ كۆرگەن ئىدىم. يېزىدىكى ئىككى ئۆينىڭ بىرىدە ۋاقاس ئاكام ياسىغان بىر قېلىپتىن چىققاندەك بىر خىل قىڭراق-پىچاقلارنى ئۇچرىتاتتىم. ئەمما مۇنۇ ئۇلاردىن باشقىچە. بۇنى كۆرگەندە ماڭا يېزا ئادەملىرىنىڭ قازان بېشىدا تۇرىدىغان پىچاقلىرى بۆلەكچە قوپال ياسالغاندەك سېزىلدى.

— ئالامەت چىرايلىق نەرسە ياساۋېتىپسەنغۇ. ماڭا بەرگىنە؟ — دىدىم. ۋاقاس ئاكام مېنىڭ سۆزۈمگە قولاق سالماي، خۇددى ھەممە نەرسىنى ئۇنتۇغان ئادەمدەك كۆزىنى تۆمۈرگە يېقىپ تۇتۇپ، بۆلەكچە ئىشلەمەكتە. ماڭا مۆڭگۈزدىن ياسالغان ساپ يېقىپ كەتتى. بازغانچى ئىلگىرى پىچاقنى مۇنداق پەدەزلەپ تۇرمايدىغان. بۇ پىچاقتىن بۇرۇن بايقىمىغان ئالاھىدە بىر گۈزەللىكنى سەزدىم.

—كىمگە ياساۋاتىسەن؟

ھەر قېتىم مەن دۇكانغا كىرىشىمگە چاخچاق قىلىپ ئۇچۇق چىراي قارشى ئالىدىغان بازغانچى بۈگۈن بېشىنى كۆتەرمەي ئىشلەۋاتاتتى.

— ئادەم ئىشلەۋاتقاندا كاشىلا بولمىغىنا! — ئۇ ماڭا قارار ئەمەس.

ۋاقاس ئاكام پىچاقنى ئىككىلەپ، قوم بىلەيدە ئۇزاق ئىتتىكلەتكەندىن كېيىن، ئۇنى دەرىزە قېشىغا ئەكېلىپ يورۇققا تۇتۇپ، بىر پېرىدە كەمچىلىكى بارمىكىن دىگەندەك ئۇزاق

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قۇرۇق كۆيەكنى نىمانچىلا باسسەن؟— مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلىشىغا ئۇ كۆيەكنىڭ ئۇتىئۇچىنى دەرھال قويۇۋېتىپ، بولقىسىنى قولىغا ئالدى.

— سەن نىمىشقا خالىدەم ھەدەمگە پاراڭ قىلمىدىڭ.— دىدىم ئۇزاققا سوزۇلغان سۈكۈناتتىن كېيىن.

— نىمە دەيسەن؟ پىچاق ياساپ بەر دىدى، ياساپ بەردىم، بولمىدىمۇ؟— ئەمدى ئۇ جان كىرگەن ئادەمدەك كۆچەپ، ئۈنلۈك سۆزلىمەكتە.

ۋاقاس ئاكام ھارۋا چاقىنىڭ چەمبىرىنى يېڭى تۇتاشتۇرغان ئوتقا سېلىپ، قايتىدىن سوزۇپ ئۇلاشقا كىرىشتى. مەن كۆيەكنى چاپسان-چاپسان بېسىۋېتىپ، لاۋۇلداپ يېنىۋاتقان ئوتقا قاراپ تۇرسام‌مۇ ئويۇم ھازىر تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىقىپ كەتكەن خالىدەم ھەدەمدە ئىدى. ئۇ دۇكانغا كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ۋاقاس ئاكامنىڭ ھەركەتىمۇ كۆڭۈلدىكىدىن ئۆزگىچە بولۇپ قالدى. مەن بازغانچىنىڭ قەلبىگە ئوچاقتىكى ئوتقا ئوخشاش بىر پارچە چوغنىڭ چۈشكىنىنى سېزەتتىم. ئىلگىرى قىزلارنىڭ پارىڭى چىقسا بېشىنى ئېگىپ تىقىپ يۈرىدىغان ۋاقاس ئاكامنىڭ باشقا يىگىتلەرگە ئوخشاش مۇھەببىتى ئويغىنىپ كېلىۋاتقىنىغا خوشال ئىدىم. شۇڭلاشقىمۇ ماڭلىيىمدىن تەر ئېقىۋاتقىنىغا قارىماستىن، ۋاقاس ئاكامنىڭ قەلبىگە تۇتاشقان ئوت ئۆچمىسىكەن دەپ كۆيەكنى توختىماي باساتتىم.

— ۋاقاس ئاكا، خالىدەم ھەدەمگە خەت يازساڭ بولمامدۇ؟— مېنىڭ تويۇقسىز ئېيتقان پارىڭىم بازغانچىغا ئاسماندىن چۈشكەن چاقماقتەك سېزىلدى، ئەتىمالىم. ئۇ ئۆزىنىڭ قولىغا ئۆزى ئىشەنمەيۋاتقاندەك تۇرۇپ قالدى-دە:

ۋاقاس ئاكام كۆپ يىلدىن بېرى چىقىۋاتقان ئىسنىڭ تاملارغا سىڭىپ كەتكەن پۇرىقىنى ھازىر يوقىتىۋېتىدىغاندەك ئىشكىنى كەڭ ئېچىپ، پايپېتەك بولۇپ كەتتى.

— مېنىڭ ئېيتقىنىمنى ئورۇنلاپ قويدىڭىزمۇ؟

بازغانچى مۇشۇ سۆزنىلا كۈتسە كېرەك، ھازىر تاختىيۇپشىغا ئېلىپ قويغان پىچاقنى دەرھال ئېلىپ، يەنە بىر قېتىم كۆيلىگىنىڭ ئېتىگىگە ئېرتتى-دە، ئۇنى قىزنىڭ قولىغا تۇتقۇزدى. «پىچاق ئىگىسىنى ئەمدى بىلدىم. يارايسەن، ۋاقاس ئاكا!»

— ئىنتايىن چىرايلىق پىچاق ياساپسىز، — بولەكچە ھاياجانلانغان قىز پىچاقنى قىزىقىپ كۆرمەكتە. ۋاقاس ئاكام خۇددى كىچىك بالىغا ئوخشاش قولىنى ئۇۋۇلاپ، بېشىنى تۆۋەن ساڭگىلاتقان پېتىچە جىم تۇرۇۋەردى. شۇنچە چوڭ بازغانچىمۇ ئىزا تارتىدىكەن.

— بۇ پىنچىغىڭىز بىلەن راسا مېزىلىك ئاش ئېتىپ مېھمانغا چاقىرمىسام بولماس. كۆپ رەھمەت سىزگە، قولىڭىزغا دەرت تەگمىسۇن! — خالىدەم ھەدەم ئىشىك تەرەپكە ماڭغاندا، ۋاقاس ئاكام تېخىمۇ ھودۇقۇپ، نېمە قىلارىنى بىلەي قالدى.

بازغانچىنىڭ قىز بىلەن ئۇچراشقىنىنى دەسلەپكى قېتىم كۆرۈشۈم ئىدى.

قولىدىن كەلمەيدىغان ھۈنىرى يوق، قاۋۇل بازغانچى قىزنىڭ ئالدىدا قىزىرىپ، سۆزلىيەلمىگىنىگە ھاڭ-تاڭ قالغان ئىدىم.

خالىدەم ھەدەم چىقىپ كەتكەندە ۋاقاس ئاكام خېلى ۋاقىتقىچە سۆز قىلماي، قۇرۇق كۆيەكنى باستى. ئوچاقتىكى كۈل پۇرقىراپ چىقماقتا.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ۋاقاس ئاكام كەپكۈرنى بانا قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بېرىپ چاي ئىچىپ قايتقان ئىكەن. ئۇ كۈنى بازغانچى ئەتىدىن كەچ كىرگىچە دۇكانغا كىرگەنلەرنىڭ ھەممىسىگە: «كۆرمەمسەن، خالىدەم كەپكۈرىمىز سۇنۇپ كەتتى، دەپ خىجالەت قىلىپ، بىر تالاي ۋاقتىمنى ئالدى» دەپ ماختىنىپ يۈردى.

شۇنىڭدىن كېيىن خالىدەم ھەدەم تۆمۈرچى دۇكىنىغا كەلمىدى. بىر كۈنى تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرسەم:

— خەيرىنىسا ھەدەم ئىشىكىمىزنىڭ مۇجۇغى سۇنۇپ كېتىۋىدى، جۆندەپ بەرسەڭ دەپ ئۇچ - تۆت قېتىم كېلىپ كەتتى. يۈرگىنە، بىللە بېرىپ قايتايلى، — دېدى ۋاقاس ئاكام.

خەيرىنىسا ھەدەم بىزگە قارشى خوشنا. يولدىشى — باست ئاكام كولخوزدا تىراكتورىست بولۇپ ئىشلەيدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بېرىش ئۈچۈن خالىدەم ھەدەمنىڭ ئىشىكىنى بېسىپ ئۆتۈش كېرەك. «ۋاقاس ئاكام خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ ئىشىكىنى بانا قىلىپ، خالىدەم ھەدەمگە كۆرۈنۈپ قويايى، بىرەر ئىشى چىقىپ قالسا بىلىپ كېلەرمەن دىسە كېرەك» دىگەن ئويغا كەلدىم - دە، بازغانچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ئىككىلەنمەستىن ماقۇل بولدۇم.

بىز ھەر نەرسىنى بانا قىلىپ، قانچە ئاستا ماڭغىنىمىز بىلەن خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ھويلىسىدا ھېچكىم كۆرۈنمىدى.

— مۇجۇغى سۇنۇپ كېتىۋىدى، ئىشىكىمىزنى ياپالماي يۈرىمىز. ھېلىقى باستقا كولخوزنىڭ ئىشلا كېرەك. «ۋاقاسنى چاقىرتىپ كېلىپ، جۆندىتىۋېتىڭ» دەپ يۈز قېتىم ئېيتتىم، قۇلىقىغا قىسار ئەمەس، — دەپ خەيرىنىسا ھەدەم بازغانچىنىڭ كەلگىنىگە بەك خوشال بولدى، — سىلەر ئىشىكنى جۆندىگە-

— ۋاھ مۇنۇنىڭ پارىڭىنى قارا. يېزىدا ئۇنىڭغا خەت يازغىدەك مېنىڭدىن باشقا يىگىت يوق دەمسەن؟ — دەپ مېنى زاڭلىق قىلغاندەك سۆزلىدى. باشتا بۇ سۆزنى بازغانچىغا سەل قىسىلىپ ئېيتسام، ئەمدى كۆچلىنىپ كەتتىم.

— سەن خەت يازساڭ، ھېچكىمگە كۆرسەتمەي ئۆزەم ئاپىرىپ بېرىمەن.

— بالىلىغىڭنى قوي. بۇ پارىڭنى ئىككىنچى ئېيتقۇچى بولما، بىرى ئاڭلاپ قالسىمۇ ئۇيات.

تۆمۈرچى دۇكىنىغا ماكار تاغام كىرىپ كېلىشىگە بىزنىڭ پارىڭىمىز ئۈزۈلدى. مەن ھېچنەرسە بىلمىگەن ئادەمدەك دۇكاندىن چىقىپ كەتتىم. ۋاقاس ئاكام ئوچاقتىكى چوغدا قىزازغان چاقنىڭ چەمبىرىنى ئۇلاپ قالدى.

3

ئاخىرقى ۋاقىتلاردا ۋاقاس ئاكام خالىدەم ھەدەمنىڭ سورىغان نەرسىلىرىنى، ئىشتىن كېيىن قىلىپ بولسىمۇ، دىگەن ۋاقىتىدىن قالدۇرماي ياساپ بېرىدىغان بولدى، ئىسمى ئاتالسا، يىگىتلەرنىڭ قۇلىغى دىڭ بولىدىغان قىزنىڭ ئۆزىگە خىجالىتى چۈشۈپ، ئىلتىماس بىلەن كەلگىنىگە ئۇ بەك خوشال.

ئىلگىرى قانداق بولسا شۇنداق كىيىنىپ، تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىقمايدىغان ۋاقاس ئاكام، ئەمدى ئالدىغا ياتقۇزغان كالتا چېچىنى تاراپ، قولى بوش ۋاقىتلاردا كوچىدىن كىرمەيتتى.

خالىدەم ھەدەم پىچاق ياستىپ كەتكەن كۈنىنىڭ ئەتىسى كەپكۇرىمىز سۇنۇپ كەتتى دەپ دۇكانغا يەنە كەپتۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قاپتۇما؟! ھاي، قارايدىغان قىز بولسىچۇ، مۇشۇ ۋاقىتقىچە ئەسكى كۆينەكنىڭمۇ قاراۋېرەتتى، — مۇخپۇلكام بازغانچىدىن بۇ ئۆينى قىزغىنىۋاتقاندەك، تېۋىلغا ساپلىق قامچىسى بىلەن ۋاقاس ئاكامنىڭ دۈمبىسىدىن نوقۇپ قويدى، — يېڭى كۆينەك كىيگەنگە چىرايىڭ ئۆزگىرىپ كېتىدۇ دەمسەن، ھا-ھا-ھا!

برىگادىرنىڭ پەيلىنى سەزگەن خەيرىنىسا ھەدەم خىجالەت بولماقتا.

— ۋاقاس ئۆتكەندە ماڭا خويما ئوبدان كەپكۈر ياساپ بەردى ئەمەسمۇ، — خەيرىنىسا ھەدەم قازان بېشىدىكى كەپكۈرنى كۆرسەتكەندە، برىگادىر ئۇنى قولىغا ئېلىپ، ئۇياق-بۇيېقىغا ئۆرۈشتۈرۈپ قاراپ چىقتى.

— ھەي، قارىغۇ، ماڭا ياساپ بېرىسەن دىگەن كەپكۈرۈڭ قېنى؟ بىر ئايدىن بېرى توقسان بانا ئېيتىپ ئەنە-مانا دەپ سوزۇپ يۈرگىنىنى قارا بۇنىڭ، ئەتە ياساپ بەرمەي كۆر، ماكار تاغاڭ ئىككىڭنى قوشۇپ يېزىدىن ھەيدىتىۋېتىمەن، — برىگادىر بازغانچىغا يامان كۆزى بىلەن قاراپ قويدى، — ۋاي، بۇمۇ كەپكۈر بوپتىمۇ، ئەيتاۋۇر قولىنىڭ ئۇچىدا ياساپ قويغان بىر نەرسە دېسىڭىزچۇ. مېنى ئېيتتى دەپ قالارسىز، بۇلارنىڭ ياسىغان نەرسىسى بىر ھەپتىگە يەتمەي سۇنۇپ كېتىدۇ.

مۇخپۇلكام كەپكۈرنى قازان بېشىغا تاشلىدى. برىگادىرنىڭ بۇ قىلىقىغا خىجالەت بولغان خەيرىنىسا ھەدەم سۆزىنى كۆپەيتىپ، بازغانچىغا كۆڭۈل ئاغرىقى تېپىپ بەرمەي دىدىمۇ، گەپنى باشقا ياققا بۇرىدى.

— بىر چىرايلىق رەخت كۆتىرىپ كەپسىزغۇ؟ — ماشىنىچى

چه چاي قاينىتاي.

بىر ئىشكنى چۇشۇرۇپ، سۇنغان موجۇغىنىڭ مىخنى چىقىرىۋاتقاندا، ماشىنىچىنىڭ ئۆيىگە بىر تۆرتەك رەختنى قولتۇغىغا قىسىپ، برىگادىر موخپۇلكام كىرىپ كەلدى. ئەيتاۋۇر، بۇ ئادەمنىڭ بېشىنى تىقمايدىغان يېرى يوق بولسا كېرەك. ئۇنى كۆرگەندە بۆلەكچە قىزىقىپ ئىشلەۋاتقان بازغانچىنىڭ قولى ئىشقا بارسۇنمۇ؟! ۋاقاس ئاكامنىڭ چىرايى بىردىن ئۆزگەردى. يۈزىنىڭ تېرىسى چاپسان-چاپسان مىدىرلاپ، چىشلىرى غۇچۇرلايدۇ. ئۇ ئامبۇرنى جان ئاچچىغىدا قىسىپ قايرىشىغا، مىخنىڭ قالپىقى سۇنۇپ كېتىۋىدى، تېخىمۇ تېرىدكىپ، ئۆزىچە غۇدۇڭشۇپ، ئىشكنى تىللاشقا باشلىدى. خەيرىنىسا ھەدەممۇ خىجالەت بولۇپ قىسىلماقتا. ۋاقاس ئاكامنىڭ ئىشكنى تاقىلدىتىپ چۆندەۋاتقىنى برىگادىرغا ياقمىدى. ئۇ چىرايىنى تۈرۈشتۈرۈپ:

— چوڭ ئىش قىلىۋاتقاندەك، تاراقلاتماي، ئاستاراق جۆندىسەڭچۇ، — دېدى. ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا پايلىماستىن قولىنى ئىشكنىڭ موجۇغىنىڭ قىرىغا ئۇرۇپ قانىتىۋالغان ۋاقاس ئاكام ھېچنەرسە سەزمىگەن ئادەمدەك قانىنى تىزىغا سۈرتىۋېتىپ، ئىشىنى داۋام قىلىۋەردى. ئەمدى ئۇ مۇنۇ ئۆيدە برىگادىرنىڭ كۆزىگە سەت كۆرۈنۈپ تۇرغىچە، چاپسانراق چىقىپ كېتىشكە ئالدىرىماقتا. خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ كىيىم تىكىش ماشىنىسى ئۈستىدىكى رەختنى كۆرگەن برىگادىر:

— بۇ نىمە؟ — دەپ رەختكە ئەنسىمىگەندەك قارىدى.

— ۋاقاسقا كۆينەك تىكىپ بېرەي دەيمەن.

— نىمە، ئۇنىڭ يېڭى كۆينەك كىيگۈسى كېلىپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

خالىدەم ھەدەم كىرىپ كەلدى. بۇ ئۆيگە مۇشۇ [illegible] كۆرۈپ مەنىسىكىن دىگەن شېرىن خىيالدا كەلگەن بازغانچى، بىرىگادىرنىڭ ئېسىق پارىگىنى ئاڭلاۋاتقاندا كىرگەن قىزنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى خىجالەتچىلىكتە قالغاندەك ھېس قىلدى. ۋاقاس ئاكامنىڭ چىرايى تېخىمۇ ئۆزگىرىپ كەتتى.

— ئۆيۈڭلەرگە مېھمان تولۇپ كېتىپتىغۇ، ئۆزەڭلار تۆرگە ئۆتۈۋېلىپ، ئايدا - يىلدا بىر كېلىدىغان ۋاقاسنى بوسۇغىدا ئۆرە تۇرغۇزۇپ قويغىنىڭلار نىمىسى؟ — شاراقلاپ سۆزلەپ كىرىپ كەلگەن قىزنىڭ كۆزى ماشىنىنىڭ ئۈستىدىكى رەختكە چۈشتى، — نىمە دىگەن چىرايلىق رەخت، — ئۇ بىرىگادىر ئېلىپ كەلگەن رەختنى ئۆرۈشتۇرۇپ كۆرۈشكە باشلىدى. باشتا قاپىغىنى تۈرۈپ، ۋاقاس ئاكانى تىللاۋاتقان بىرىگادىرنىڭ قىزنى كۆرگەندە بىردىن چىرايى ئېچىلىپ، خالىدەم ھەدەم بىلەنلا پاراڭ سېلىشىپ كەتتى. ئۇنىڭ بۇ قىلىغى غەلىتىلا كۆرۈندى.

— بۇنى سىزگە ئېلىپ كەلدىم. خەيرىنىسا ھەدىڭىز كېلىشتۇرۇپ بىر چىرايلىق كۆينەك تىكىپ بەرسۇنكى، ئۇنى كىيىپ چىققاندا يېزىنىڭ مەن - مەن دىگەن يىگىتلىرى كەينىڭىزدىن ئاغزىنى ئېچىپ قاراپ قالىدىغان بولسۇن. بىرىگادىرنىڭ باشتا رەختنى ماشىنىچىغا ئېلىپ كەلدىم دەپ، ئەمدى چىرايلىق قىزنى كۆرۈپلا، ئاپتاپپەرەسكە ئوخشاش ئۆزگەرگىنىنى بايقاپ، خەيرىنىسا ھەدەمگە قارىدىم. ئۇنىڭ چىرايى ئىلگىرىكىدەك بىر خىلدا ئىكەن.

— ھەقىقەتەن ياشلارغا لايىق رەخت ئىكەن. مەن، قولۇم تەگسە، ئەتە كۆينەك تىكىپ بېرەي، — دىدى ماشىنىچى.

نىمە قىلارىنى بىلمەي، ئىككى ئوتتۇرىدا قالغان باز-

بىرىگادىرنىڭ قولتۇغىدىكى رەختنى تۇتۇپ كۆردى.

— شەھەردىن سىزگە ئېلىپ كەلدىم. ئۆزىڭىزگە كۆينەك تىكىپ كىيەرسىز.

خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ چىرايى قىزىرىپ كەتتى. مۇخپۇلكام بىر تۇرتەك رەختنى پۇت ماشىنىنىڭ ئۈستىگە تاشلىدى-دە، ئۆزى ئۆينىڭ تۆرىگە ئۆتۈپ، تەكيىنى قولتۇغىغا قىسىپ، بىر يېنىغا قىيسايدى.

— سوقا-سايمان دېگەن سۇنۇۋاتسا، كولخوزنىڭ ئى-شىنى تاشلاپ، خوتۇنلارچە ئۆيمۇ-ئۆي قىدىرىپ يۈرگىنىنى قارا بۇنىڭ. قىشچە سوقىلارنى تۈزۈكرەك رېمونتلىمىغاچقا ئەمدى ھەممىسى سۇنماقتا. ئېتىزدا ئىش توختاپ كەتتى. مۇشۇلارنىڭ كاساپىتىدىن ئاشلىقنى ئۆز مەزگىلىدە تېرىپ ئۈلگۈرەلمەيۋاتىمىز. بىر كېچە-كۈندۈز پالاسلاپ، ئېتىزدا تۇمشۇقتا يەر تىرەپ ئىشلەيلۇق، ھە، سەنلەرزە، كەپكۈر ياساپ قوساق تويدۇرۇڭلار.

بىرىگادىر ۋاقاس ئاكامنى ئاغزى بېسىلماي تىللىماقتا. مەن ئۆزەمنى بازغانچىنىڭ دالدىسىغا ئېلىپ، شۈمشەرەپ تۇرمەن.

— كولخوزىمىزدىكىلەرنىڭ ھەممىسىلا ماكار تاغام بىلەن ۋاقاسقا ئوخشاش ئىشلىسە نىمە ئارمان بار. ھېلىمۇ بۇلارنىڭ جېنى تۆمۈر ئىكەن. كېچە-كۈندۈز دۇكاندىن بېشى چىقمايدۇ. ۋاقاسنىڭ بىزنىڭ بوسۇغىنى ئاتلىمىغىنىغا قاي زامان. قېنى، ئىشلەپ ھېرىپ كەتكەنسىلەر، يۇقۇرى ئۆتۈڭلار، چاي تەييار بولۇپ قالدى، — خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ مۇشۇ سۆزىدىن كېيىن، بىرىگادىر بىر ئاز بېسىلدى.

بىزنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىگىمىزنى ئاڭلىغاندەك، تۇيۇقسىز

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۆچەتنىڭ ئۇۋالىغا قالدۇ» دەيدىغان. بىر... دا ھەممە نەرسە ئاپام ئېيتقاندىن ئەكسىچە بولىدىغىنىغا ئەن ھەيران. ياغاچچىلارنىڭ ئىشى بىر ئوبدان كېتىپ باردۇ، لېكىن ئاپتاپتا دات بېسىپ ياتقان جانسىز تۆمۈرلەردىن ئاددەملەرگە تىرىكچىلىك بېغىشلايدىغان سوقا چىشلىرىنى ياساۋاتقان ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس ئاكاملا روناق تاپمىدى.

× × ×

ئۇ چاغلاردا بىر يېزىمىزدىكى يىگىت - قىزلارنىڭ بىر-بىرىگە ئېغىزچە ئېيتىشقا جۈرئەت قىلالمىغان ئىچكى ھىس-تۇيغۇلىرىنى، مەخپى سىرلىرىنى خەت ئارقىلىق يەتكۈزۈپ، ئۇلارنىڭ باش قوشۇشىغا سەۋەبچى بولغان ئىدۇق.

ۋاقاس ئاكاممۇ خالىدەم ھەدەمگە خەت يېزىپ، مېنىڭدىن ئەۋەتسەكەن دەپ تىلەيەن. لېكىن ئۇ ئۇنىمىغاندىن كېيىن، بۇ ھەقتە يەنە ئېيتىشقا پېتىنالمىدىم. ئەمدى تەۋەككۈل دەپ خالىدەم ھەدەمگە ۋاقاس ئاكامنىڭ نامىدىن ئۆزەم خەت يېزىپ ئاپىرىشقا قارار قىلدىم.

مېنىڭ كىتاپلاردىن، يىگىت - قىزلارنىڭ بىر-بىرىگە يازغان خەتلىرىدىن، باشقىلاردىن كۆچۈرۈۋالغان قوشاقلارنى يېزىپ يۈرىدىغان قېلىن دەپتىرىم بار ئىدى. دەرھال شۇ قوشاق دەپتىرىمدىن مۇھەببەت ھەققىدە يېزىلغان ئەڭ ياخشى مىسرالارنى كۆچۈردۈم - دە، ئاخىرىغا ۋاقاس ئاكامنىڭ ئىسمىنى يېزىپ، خەتنى چىرايلىق قاتلاپ، يانچۇقۇمغا سالدىم.

بۇ كۈنى ۋاقاس ئاكامنىڭ ئىشى خۇددى مېنىڭ تۆشۈك يانچۇقۇمدىكى تۆت بۇرجەكلىك خەت ئارقىلىق ھەل

غانچىنى كىيىتىشكە تەمشەلدى. مەنمۇ باسىت ئاكام بىرىق كۆڭنى خەيرىنىسا ھەدەمگە خۇددى بۇ ئۆينىڭ خوجايىنىدەك بۇيرۇق قىلىپ، تۆردە ئولتۇرغان بىرىگادىرنى ئىغىز چىشىمدا چايىنىۋەتكىدەك يەرگە يەتتىم.

— نەگە بارىسىلەر، چاي تەييار بولۇپ قالدىغۇ، — بىزنىڭ چاي ئىچمەي كېتىپ بارغىنىمىزغا خىجالەت بولغان خەيرىنىسا ھەدەم قورۇغىچە ئۈزىتىپ چىقتى. رەختكە زوقلىنىپ، بىرىگادىر بىلەن قىزنىڭ پاراڭغا چۈشۈپ كەتكەن خالىدەم ھەدەم بىزنىڭ قايتقىنىمىزنىمۇ بايقىمىدى.

بىز خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ ئۆيىدىن قايتقاندا، ۋاقاس ئاكام كوچىدا ئۇچراشقانلار بىلەن سۆزلەشمىدى. مەن تۆمۈرچىگە كۈن كۆرسىتىدىغان بىرىگادىر، ئەمدى بازغانچىنىڭ قىزلار بىلەن ئالاقىسىنى بۇزمىسا بولاتتىغۇ دەيمەن. مېنىڭ ياش يۈرىكىم كەلگۈسىدىكى بىر خەتەرلىك كۈننى سەزگەندەك، بۆلەكچە قاتتىق سوقۇشقا باشلىدى.

— مۇخپۇلكام سىلەرنىڭ تۆمۈرچى دۈكىنىڭلارنى ئاز دەپ، خوتۇنلارنىڭ ئىشىغىمۇ ئارىلىشامدۇ-نەمە؟ — دەپ سوراپ قالدىم كوچىدا سۆز قىلماي كېتىۋاتقان ۋاقاس ئاكامدىن.

— ھە، قويۇپ بەر. ھازىر زامان مۇشۇنىڭ بولدىمۇ، مەنسەپ تېگىپ قالغاندا بەش-ئون كۈن تاراقلاپ باقىدۇ-دە، — ئۇ مېنى بالا كۆرۈپ ئۆز ئويىنى ئېيتقۇسى كەلمىدىمۇ، ئۇشۇق سۆز قىلمىدى.

تۆمۈرچىلەر ماكار تاغام ئېيتقاندەك، نېمە دېگەن كاژتەلەيكىنتاڭ؟! ئاپام: «ئۆسۈۋاتقان كۆچەتلەرنى كېسىپ ئىشلەتكەن ياغاچچىلارنىڭ تىرىكچىلىكى ئىلگىرى باسمايدۇ، سەۋۋى ئۇلار

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دەپ خەتنى قىزنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ، كەينىمگە ياندىم.

— ۋاقاسىنىڭ ئىسمىسى بۇ؟ — خالىدەم ھەدەم خەتنى قايتۇرۇپ بېرىۋېتەمدىكىن دەپ بەك تەشۋىشلەنگەن ئىدىم، لېكىن يېزىدىكى باشقا قىزلارغا ئوخشاش ئۇمۇ ئوشۇق سۆز قىلماي، خەتنى دەرھال كۆك دوخاۋىدىن تىكىلگەن پەنجىمىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ، ھېچنەرسە بىلمىگەن ئادەمدەك، چىلەكلىرىنى تېخىمۇ داراڭلىتىپ كېتىپ قالدى.

دەرستە ئولتۇرغاندا ئويۇم خالىدەم ھەدەمگە بەرگەن خەتتىن چىقسۇنمۇ؟! بۇنداق چاغدا ئادەمنىڭ قولىغا بەك خوشياقىدىغان قوڭغۇراق چېلىنماي، ۋاقىتنىڭ گېجىك ئۆتۈدىغىنى؟! مەكتەپتىن قايتقاندا بۇ قىلغان ئىشىمنى ۋاقاس ئاكامغا ئېيتاي دەپ قانچە قېتىم تەمشەلسەممۇ، تۆمۈرچى دۇكىنىغا بېرىشقا جۈرئەت قىلالمىدىم. مېنىڭ بىلەن قېرىشقاندەك، ئەتىسى ئەتىگەندە ئاپام خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۆيىگە سۈتكە ئەۋەتىپ قالسا بولمامدۇ. دۇدۇقلاپ، ھەر خىل بانا تاپساممۇ، بەربىر بىزنىڭ ئۆيدە چىنە كۆتىرىپ سۈتكە چىققۇدەك مېنىڭدىن باشقا ئادەم يوق. ئامالسىز بويۇنۇمنى باغلىغاندەك بىر چامداپ، ئىككى چامداپ خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۆيىگە باردىم.

خالىدەم ھەدەمنىڭ ئاپىسى ئاقكۆڭۈل، ئوچۇق ئايال، مەن بوسۇغىسىدىن ئاتلاپ كىرىشىمگە ئۇ پايپېتەك بولۇپ كەتتى.

— ئۆزەم قارا چاي ئىچسەممۇ، سۈتنى سېنىڭ ئاپاڭنىڭ بېرەي، بىزنىڭ سىيىرنىڭ سۈتى سوغىلىپ كەتكەندىنمۇ سىلەرنىڭ سۈتۈڭلارنى ھېساپسىز ئىچىۋىدۇق، ئەتىگەندىن ئۇ كىرىپ، بۇ كىرىپ، ئاخىرقى چىنىدە سۈت قالغان، شۇنى بولسىمۇ تەڭ بۆلۈشەيلۇق، بۇنىڭدىن كېيىن ئەتىگەنرەك

بولىدىغاندەك ئۇنى ئالاھىدە ساقلاپ يۈردۈم.

خالىدەم ھەدەمنىڭ ئىشىكىدىن بىرنەچچە قېتىم يۈگۈ-رى - تۇۋەن ئۆتسەممۇ، ئۇنى ئۇچرىتالمىدىم. يېزىمىزدا بۇ قىزنىڭ كەينىدىن قۇرغۇيدەك قاراپ يۈرگەن يىگىتلەر كۆپ. شۇ يىگىتلەرنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرسەم خەتنى بەرمەيمىكىن دىگەن ئويغا كېلىمەن. بۇخەت خالىدەم ھەدەمنى ئەگىپ يۈرگەن يىگىتلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالسا كۆرۈدىغان كۈنۈم ئۆزەمگە بەلگىلىك. لېكىن ئىشقا بۇرۇقتۇم بولۇپ، تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىقماي بازغان سوقۇدىغان ۋاقاس ئاكامنى ئەسلىگەندە، خەتنى مەھكەم تۇتۇپ، خالىدەم ھەدەمنىڭ ئۆيدىن چىقىشىنى تەلمۈرۈپ كۈتەتتىم. مەنمۇ باشقا باللاردەك ھەممىنىڭ ئال-دىدا، ۋاقاس ئاكامنىڭ يېزىدىكى ئەڭ چىرايلىق قىزنى سۆيگەنلىگى ھەققىدە ئېيتىپ ماختانسام! ئۇلار ۋاقاس ئاكامنىڭ بازغان تۇتۇشقىلا ئەمەس، بەلكى چىرايلىق قىزلار بىلەن مۇھەببەت باغلاشىمۇ قولىدىن كېلىدىغانلىغىنى بىلى-سىكەن، دەپ ئارمان قىلاتتىم....

خالىدەم ھەدەم ئەپكەشنى مۈرىسىگە ئېلىپ، ئۆستەڭ-دىن سۇ ئېلىپ كەلگىلى چىققاندا، ئويۇم چورت ئۈزۈلۈپ، قولۇم تىترەپ كەتتى. يانچۇغۇمدىكى خەت چۈشۈپ قالىدى-غاندەك ئۇنى تېخىمۇ مىجىقلاپ، مەھكەم تۇتتۇم. يۈرىگىم ئاغزىمغا تىقىلغاندەك ھاسىراپ كېتىپ بارىمەن. بىر تۇرۇپ خالىدەم ھەدەم خەتنى ئالماي، ئۆزەمنى پۈتۈن يېزىغا قاراپ چىقىشىم-دە، سۇغا كېتىپ بارغان قىزنى قوغلاپ يېتىپ:

— مۇنۇ خەتنى ۋاقاس ئاكام بېرىپ قوي دىگەن! —

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ماڭباي توپ توغرا تۆمۈرچى دۇكىنىغا يېتىپ باردىم. ئەتىگەندە ھاسىراپ-ھۆمۈدەپ كىرىپ كەلگىنىمنى كۆرگەندە ماكار تاغام چۆچۈپ كەتتى.

— نېمە بولدى؟ — دەپ، بولقىسىنى كۆتىرىپ ئالدىمغا كەلدى.

— ۋاقاس ئاكام قېنى؟

— نېمە، ۋاقاس چۈشۈڭگە كىرىپ قالمىغاندۇ؟ تاڭ ئاتماي يېتىپ كەپسەنغۇ. ھازىر كىرىدۇ، قېنى، كۆيەكنى باس، — ماكار تاغام ئەمدى كۆڭلى ئورنىغا چۈشكەندەك، قىسقۇچنى قولىغا ئېلىپ، چوققا سېلىپ قويغان تۆمۈرنى ئۇرۇشكە باشلىدى، — ئوقۇشۇڭ قانداق؟ ئەتىدىن كەچ كىرگىچە دۇكاندىن چىقماي يۈرگىنىڭگە قارىغاندا، دەرستە ئۆلگۈرۈشۈڭ ناچارغۇ دەيمەن. بۈگۈنمۇ مەكتەپتىن قېچىپ كەلگەن ئوخشايسەن-ھە؟

تۆمۈرچى جىلتامغا قاراپ قويدى. مەن بېشىمنى ساڭگىلىتىپ ئۈنسىز ئولتۇرىمەن.

ۋاقاس ئاكام قاراڭغۇ دۇكانغا كىرگەندە مېنى بايقىمىسا كېرەك، ئۇ دەرھال تۆمۈرچى بىلەن سۆزلىشىپ، پەقەت كۆيەكنى باسقىلى يېقىنلاشقاندىلا مېنى كۆرۈپ:

— نېمىشقا مەكتەپكە بارماي ئولتۇرىسەن؟ قاچان كەلدىڭ؟ — دەپ سورىدى.

مېنىڭ بىر خەۋەر تېپىپ كەلگىنىمنى سەزگەن بازغانچى ئاستا بېقىنىدىن نوقۇپ تالاغا چىقىشقا شەرەت قىلدى. مەن ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگەشتىم.

— ھازىرقى زامانىڭ بالىلىرى قانداق-ھە؟ ھەتتا مۇشۇلارنىڭ مېنىڭدىن يوشۇرۇن پاراڭلىرى بار، — تۆمۈرچى بېشىنى ئېغىتىپ سەندەلگە قويغان تۆمۈرنى ئۇرۇپ يەنچىشكە باشلىدى.

كىر، سۈت ئېلىپ قوياي.

مېنىڭ ئويۇم خالىدەم ھەدەمدە! «ئېتىزغا كېتىپ قالىغاندۇ» دەپ، كۆزۈمنىڭ قۇيرۇغىدا ئۆپچۆرەمگە قاراپ تۇراتتىم. مەن سۈتنى كۆتىرىپ قايتقىلىۋاتقاندا ئۇ باغ تەرەپتىن كىرىپ كەلدى. گۇناسى بار ئادەمنىڭ باشقىلارنىڭ ئالدىدا بەك ئاجىز ئىكەنلىگىنى مەن مۇشۇ قېتىم بايقىدىم. ئىلگىرى خالىدە ھەدەمنى كۆرگەندە شوخلۇق قىلىپ، تېگىشەي ئۆتمەيتتىم، ئەمما بۈگۈن مولۇن مۆشۈكتەك جىم. قىزنى كۆرگەندە يۈرىكىم بۆلەكچە دۈپۈلدەپ، قولۇمدىكى چىنىنى چېقىپ قويىدىغاندەك ھودۇقۇپ كەتتىم. خالىدەم ھەدەم ماڭا بىر قاراپ قويۇپ، سارايغا كىرىپ كەتكەندە، يۈرىكىم ئورنىغا چۈشكەندەك بولدى. لېكىن ئۇ چاپسانلا قايتىپ چىقتى.

— سەدەتنى ئىت چىشلىۋالمىسۇن، مەن ئۈزۈتىپ قوياي، — خالىدەم ھەدەم تەڭلا كەينىمدىن ماڭدى.

مەن ئىلگىرى بارلىق قۇۋۇلۇقنى پەقەت يىگىتلەر بىلەمدىكىن دەيتتىم، خالىدەم ھەدەمنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا يىگىتلەردىن قىزلار قۇۋراقمۇ نېمە دەپ قالدىم، ئۇ قىز مېنىڭ دۈمبەمدىن تۇتۇپ قورادىن ئۆتكىچە بىللە ماڭدى-دە، ئاندىن پىنجىگىنىڭ يانچۇغىدىن تۆت بۇرجەكلىك خەتنى ئېلىپ قولۇمغا تۇتقۇزدى.

— مۇشۇ خەتنى ۋاقاسقا ئاپىرىپ بەر، — ئۇنىڭدىن باشقا نەرسە كۆتسەممۇ دەررۇ جاۋاپ خەت بېرىدىغۇ دەپ ئويلىمىغان.

چىنىدىكى سۈتنى ئېلىپ كىرىشىمگە ئاپامنىڭ ئېيتىۋاتقان چېيىغا قارىماي، جىلتەمنى كۆتەرگەن پېتى مەكتەپكە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نۇقۇدى، ئەتمالىم تونۇسا كېرەك. قانچە قىلغان بىلەن، ۋاقاس ئاكام ئۇنى يىلقىدىن ئايرىۋېلىپ كېلىپ كۆندۈرگەندە قاشقا جىرەننىڭ كەينىدىن خېلى يۈگۈردىم ئەمەسمۇ. ئۇنى بازغانچىدىن بىرىگادىر ئېلىپ كەتكەندە، ۋاقاس ئاكام ئىككىلەن قاشقا جىرەنگە قاراپ ئات قوراسىنى كۆپ ئەگىگەن.

ئاتنىڭ بۇ يەردە باغلاقلىق تۇرغىنىغا خېلى ۋاقىت بولغان ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ تېرى قېتىشىپ سوۋۇپ قاپتۇ. ئەمما ئەتىدىن كەچ كىرگىچە تاغ-تاشقا مىنىپ، تاڭ ئاتقىچە بىركاپام چۆپ بەرمەي قاقتىرىپ قويغاچقا، ئۇنىڭ قوسىقى ئىچىگە چاپلىشىپ كېتىپتۇ. ئاتقا مىنىپ، ئەگەر قېشىغا تارتىپ ئۇرىۋەتكەن تىزگىنىنى سەل بوشاتتىم. تېرىسى دىرىلدەپ تىترەۋاتقان جىرەن بىر نەرسىدىن ئۈركىگەندەك قۇلاقلىرىنى دىڭگايتىپ، ئالدىغا قاراپ قوياتتى. «بىرىگادىر ئۆلە-تىرىلىشىگە قارىماي قامچىلاپ يۈرۈپ، بۇنىمۇ بىر يەرگە ئاپىرىپتۇ-دە، ئۇنىڭ چەكچىيىۋاتقىنىغا قارىغاندا، مۇخپۇلكام مۇشۇ ياققا كەتكەن ئوخشايدۇ» دەپ باغ تەرەپكە قارىدىم. بىراق ئەتراپ جىمجىت. ئۇ يېرىم كېچىلەپ باغدا نېمە قىلىپ يۈرسۇن؟! ياكى ھاراق ئىچىپ بىر يەردە يىقىلىپ قالدىمىكىن؟ ئەتراپتا ھېچبىر سادا يوق. كەچكى جىمجىتلىقنى بۇزۇپ، باستى ئاكاملارنىڭ بېغىدىكى شاخلىرى قۇرۇپ كەتكەن ئالمىغا قونۇۋېلىپ ھۇۋلايدىغان قارغۇ ياپىلاقنىڭ ئۈنىمۇ بۈگۈن ئاڭلانمايدۇ. بىر چاغدا ئىشىكنىڭ غىچىلداپ ئېچىلغان ئۈنى ئاڭلاندى، قۇلاققا تونۇش ئۈن — يېزىمىزدا پەقەت خوشنىمىز خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ ئىشىگى مۇشۇنداق

— خالىدەم ھەدەم خەت ئەۋەتتى! — دېدىم بازغانچىغا ئەگىشىپ تالاغا چىقىۋاتقاندا. تۇيۇقسىز ئېيتىلغان سۆز ۋاقاس ئاكامنى بولەكچە تەسىر قىلدى. ئۇ تۇيۇقسىز خۇشاللىقتىن قوللىرى بىلەن مېنىڭ ئىككى مۈرەمنى چىڭ تۇتۇپ دىرى-دىرى تىترىگىنىچە سۆزلىمەكچى بولدى، قولىدىكى ئولىرى يوغىناپ كەتكەندەك بولدى.

— راست سۆزۇڭما؟

— مەن ساڭا قاچان يالغان ئېيتقان؟

يانچۇقۇمدىكى خەتنى ئېلىپ ۋاقاس ئاكامنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇشۇمغا، ئۇ ماڭا قارىماي دۇكاننىڭ كەينىگە ئۆتۈپ كەتتى. مەن جىلتامنى دۇمبەمگە ئارتتىم-دە، ماڭدىم. بۇ قېتىم بازغانچىغا يېزىدىكى يىگىتلەرنىڭ ئاغزىدىن چۈشمەي يۈرگەن قىزنىڭ خېتىنى ئېلىپ كېلىپ، كۆڭلىنى خوش قىلغىنىمغا خوشال ئىدىم.

4

بالىلار بىلەن خوشلىشىپ، تونۇر بېشىدا تىكىشكەن قىزىق چۆچەكلەر ھەققىدە ئويلاپ كىرىپ كېتىپ بارسام، باغ تەرەپتىن ئاتنىڭ پۇرقىغان ئۈنى ئاڭلاندى. كېچىلەپ بۇ يەردە يۈرگەن نەنىڭ ئېتىكىن دېدىم. ئالمىنىڭ شېخىغا باغلاقلىق تۇرغان قاشقا جىرەن ئىكەن. ئەجەپ بۇ بىزنىڭ باققا باغلىنىپ قاپتۇغۇ؟! ئۇ يەرنى چاپچىپ بىر جايدا تۇرالماي تېپچەكلىمەكتە. يېقىن كېلىشىمگە تۆت ئايىغى تىترەۋاتقان قاشقا جىرەن تۇمشۇغى بىلەن مۈرەمنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تۈزتۈۋالغان بىرىگادىر بىر نەرسە بولسا، ئالدى بىلەن خوشنىمىزنى ماڭغۇزاتتى. ھەي، مېنىڭ ماڭغۇۋاقتى تراكتورىست ئاكام! ئۇ نىمە ئويدا، بىرىگادىر نىمە ئويدا؟!

باسىت ئاكامنى ئېتىزغا ئەۋەتىۋەتكەن بىرىگادىر ئۇلارنىڭ ئۆيىدىن يېرىم كېچىدە چىقىپ كېلىۋاتقىنىغا ھەيران بولدۇم، بۇ بىرىگادىرنىڭ نىمە قىلغىنى؟ ھەممە ئالقاندا تۇرغاندەك ئاشكار كۆرۈنىدىغان يېزىمىزدا بۇنداق ۋەقە يۈز بېرىشى مۇمكىنمۇ؟!

بۈگۈنكى ۋەقەدىن كېيىن ماڭا بىر بىجىرىم چىنە دەز كەتكەندەك سېزىلدى ۋە مۇنداق بۇلارنى باشقىلاردىن كۈتسەممۇ، خەيرىنسا ھەددەمدىن كۈتمىگەن. ئېغىر - بېسىق، مۇلايىم ئايال ھەققىدە ياخشى سۆزدىن باشقا ھېچنەرسە ئاڭلانمىغان ئىدى. شۇ چاغدا بۇ نىمە بولغىنى؟! خاتا ئويلاپ يۈرمەيدىغاندىمەن. كېچىلەپ كىمنىڭ ئۆيىگە كىم كىرمەيدۇ؟ بەلكى باسىت ئاكام بىرەر نەرسىنى ئۇنتۇپ قالغان بولسا، بىرىگادىر ئېتىزدىن قايتقاندا شۇنى ئېلىپ كېتەي دىدىمىكىن! ئۇنداق بولۇشىمۇ مۇمكىنغۇ!؟

مۇخپۇلكام چوڭ كوچىغا چىققىچە ئاتنى ئاستا ماڭغۇز- دى - دە، ئاندىن قاشقا جىرەننى كەينى - كەينىدىن قامچىلاپ، تاشلىق كوچىدا چېپىپ كەتتى. تېپچىلگىنى بۇزغان ئادەتگە غەزەپلىنىپ، ھويلىلاردىن چىققان ئىتلار ئاتنى ئۆلە - تىرىلىشىگە قارىماي چاپتۇرۇپ كېتىپ بارغان مۇخپۇلكامنى ئۇزاق يەرگىچە قوغلاپ باردى - دە، ئاندىن ھاۋشۇپ قېلىشتى. قاشقا جىرەننىڭ تۇياق ئاۋازى ئۆچسىمۇ، يېزىنى بېشىغا كىيىپ ھاۋشىغان ئىتلارنىڭ ئۈنى خېلى ۋاقتىچە بېسىلمىدى.

بولە كېچىلا غىچىلدايدۇ. خوشنىمىزنىڭ ئىشىگىنىڭ مۇجۇغىنى ۋاقاس ئاكام يېغلاپ بەرسىمۇ، ئاچقاندا ئىنچىكە ئۈن چىقىرىپ، غىچىلدايدىغىنىنى قالمىغان.

كۆپ ئۆتمەي خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ قارىغاي چەگزىسىدىن ياسالغان قاشا ئىشىگى ئېچىلادى.

خوشنىمىزنىڭ ھويلىسىدىن بىرسىنىڭ چىقىپ كېلىۋاتقىنىنى بايقىدىم. ئۆزەمنى دالدىغا ئېلىپ ئۇلگۈرە-ئۇلگۈرەمەستىن، ئات باغلاقلىق تەرەپكە بىر ئادەمنىڭ پالاسلاپ كېلىۋاتقىنى كۆرۈندى. مېڭىشىدىن تونۇدۇم — بىرىگادىر مۇخپۇلكام! ئۇ خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ ئۆيىدىن چىققاندا ئاغزىنى يۇمۇپ، ئارانلا چىدىسا كېرەك، ئاتنىڭ تىزگىنىنى تۇتا-تۇتماستىنلا قاقىلىپ يۆتىلىپ كەتتى، ئەجەپمۇ بىر ئىش بولدىغۇ، دەيمەن. بىرىگادىر خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئېتىنى بىزنىڭ باغدىكى ئالمىغا باغلاپ قويغىنى نېمىسى! كەچقۇرۇن مۇخپۇلكامنى تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىدا ئۇچراتقىنىمدا ئۇ تىراكتورغا چېتىلغان سىرقىنىڭ ئۈستىگە رېمونتلانغان تىرنىلارنى بېسىۋاتقان خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ يولدىشى باسىت ئاكامنى: «كۆدە-كۆپەكنى ئال-دە، ئېتىزغا بۈگۈندىن قالماي كەت! قارا تاشقا كەپە تىكتۈرۈپ، قازان ئاستۇرۇپ قويدۇم. بارلىق تىراكتورىستلار بۈگۈندىن باشلاپ ئېتىزدا قونۇپ-يېتىپ ئىشلەيدۇ» — دەپ خوشنىمىزنى تولىمۇ ئالدىرىتىپ كېتىۋىدى، باسىت ئاكام بەكمۇ قورقۇنچاق، ئالدىراقسان ئادەمغۇ. ئۇ بىرىگادىرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا پايپېتەك بولۇپ كەتكەن. خەيرىنىسا ھەدەم ئېيتقاندەك، كولخوز ئىشى دېسە ئېچىۋاتقان چېيىنى تاشلاپ يۈگرەيدىغان باسىت ئاكامنىڭ تۇمۇرىنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ياقسۇن-دە» دەپ ماكار تاغامنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەي ماختايدۇ.

بىر كۈنى دەرسلىرىمنى تەييارلاپ بولۇپ، كوچىغا چىقسام، تۆمۈرچى دۇكىنى تەرەپتىن ماكار تاغام كېلىۋېتىپتۇ.

— ھەي، سەمەت، جۇر، مونچىغا چۈشىمىز. مەن بۈگۈن مونچا قىزىتىپ قويدۇم، چاپسان كىيىم-كېچەكلىرىڭنى ئېلىپ، بىزنىڭ ئۆيگە كەل، — دېدى ئۇ. تۆمۈرچىنىڭ ئېيتقىنىنى ئورۇنلىماي تۇرالمايمەن، دەرھال ئۆيگە يۈگۈردۈم.

— ئاپا، ماكار تاغام مونچىغا چۈشىمىز دەۋاتىدۇ، بېرىپ كېلەيمۇ؟ — دېدىم.

— بارساڭ بار. ھەممىمىز مۇشۇ ماكاركامنىڭ بارى. بولمىسا سىلەرنى قانداقمۇ يۇيۇندۇراتتۇق. ئەيتاۋۇر تۆمۈرچى مونچىسىنى بىز ئۈچۈنلا سېلىپ قويدىغۇ. مونچىغا چۈشسەڭ ئالدى بىلەن ئۇنى قىزىتقىن. سىلەر تەييارغا بۆكە. ھەممىڭلار ئويناپ-ئويناپ، مونچا راسا قىزىغاندا يېتىپ بارسىلەر. ئەڭ بولمىغاندا چوپ-چوك ئادەمنى ئايىساڭلارچۇ، — دەپ ئاپام كەينىمدىن سۆزلەپلا قالدى. مەن:

— ماقۇل، — دېدىم-دە، ئۆيدىن چىقىپ كەتتىم.

ماكار تاغاملارنىڭ ئۆيىگە بارسام، تۆمۈرچى سۈپۈرگىسىنى كۆتۈرۈپ، مونچىغا ماڭغان ئىكەن. ۋاقاس ئاكام تېخى دۇكاندىن قايتماپتۇ. مەن مۇشۇ ياشقا كىرگىچە تۆمۈرچى بىلەن بىللە مونچىغا چۈشمىگەن ئىدىم. كېلىشنى كېلىپ قويۇپ، ئەمدى نېمە قىلارىمنى بىلمەي ئويلاپ، تۇرۇپ قالدىم.

يېزىمىزدىكى باشقا ئۆيلەردىن كۆرە ماكار تاغاملارنىڭ ئۆيى كۆزىمىزگە بۆلەكچە ئىللىق كۆرۈنىدۇ. بۇ يۇرتتا قانداق ياخشى ئىش يۈز بەرسىمۇ، دەسلەپ مۇشۇ ئۆيدىن باشلىناتتى. ماكار تاغاملارنىڭ بېغىدەك باغ بۇ تەۋەدە يوق. ئۇنىڭ ئىچىگە كىرسەڭ ئۆزەڭنى جەننەتتە يۈرگەندەك ھېس قىلىسەن. بازاربەگ يېزىسىدىكى لىمون، ئاپورت ئالمىلىرىنى، قارا ئۆرۈك، نەشپۈتلەرنىڭ كۆچەتلىرىنى ئۇرۇش باشلىنىشتىن ئىلگىرى تۆمۈرچى ئالمۇتىدىن ئېلىپ كېلىپ، بارلىق ئۆيگە تارقىتىپ بەرگەن ئىكەن. بىزنىڭ يېزىدىلا ئەمەس، ئومۇمەن ياركەنت ۋادىسىدا مەن بىلىدىغان ئىككى تۈپلا ياڭاق بار. ئۇ — ماكار تاغاملارنىڭ بېغىدا ئۆسىدۇ. كۈز ئايلىرىدا پىشىدىغان ياڭاقنى خۇددى ئۆزىمىزنىڭ بېغىدا ئۆسىدىغاندەكلا يەيمىز.

ئەتىياز كۈنلىرى ماكار تاغام بېغىدا ئۆسكەن مىۋە كۆچەتلىرىنى باشقىلارنىڭ باغلىرىغا تارقىتىدۇ-دە، ياز ئايلىرىدا قولى بوش بولۇپ قالسىلا ئۆيمۇ-ئۆي يۈرۈپ ئالما ئۇلايدۇ. ئۇلار ھەر شەنبە كۈنى مونچا قىزىتاتتى. ماكار تاغامنىڭ مونچىسىغا نېمە يەتسۇن! يېزىمىزدا ئۇنىڭدىن باشقا ھېچكىمنىڭ شەخسى مونچىسى يوق. تۆمۈرچى مونچا قىزىتقان كۈنى: «بۈگۈن مونچا راسا قىزىپتۇ، يۇيۇنىۋالساڭلارچۇ» دەپ ئۆيمۇ-ئۆي كىرىپ ئادەملەرنى چاقىرىدىغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۈنى يېزا خەلقىنىڭ يېرىمى دېگىدەكلا يۇيۇنىۋالاتتى. ئۇنداق چاغلاردا ئادەملەر «مونچا ياقسا، ئورۇس

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

جۈغى كىچىك تۆمۈرچىنىڭ تېنى خۇددى [illegible] كونى
تۇڭلاپ قالغاندەك قاتتىق تەگدى. تۆمۈرچىنىڭ تاشتەك قېتىپ كەتكەن بۇلجۇڭ گۆشىگە قولۇم تۇرماي تۆمۈرمۇ پاتىماس. ئۇنىڭ دۈمبىسىنى يۇيۇۋېتىپ، قولۇم بىر غېرىچتەك كېسىلگەن تارتۇققا تەگدى. تېنىم شۈركىنىپ كەتتى. مەن يۇغۇچنى باسماي، ئۇ يەرنى ئاۋايلاپ يۇيۇۋاتاتتىم، قولۇم ئىككىنچى تارتۇققا تەگدى. ئۇنىڭ گەجگىسىنىڭ ئاستى بىرسى گۆشنى ئويۇپ، كېسىۋالغاندەكلا چوڭقۇر ئىكەن. نېمە قىلارىمنى بىلمەي قورقۇپ كەتتىم.

— ھېرىپ قالدىڭمۇ - نېمە؟ يۇغۇچنى قاتتىق بېسىپ سۈركە! — دېدى باكار ئاغام.

— مۇنۇ يەردە تارتۇغۇڭ بار ئىكەن. ئاغرىپ كېتەم-دىكىن دەۋاتىمەن.

— ھاي، ئۇ ئاغرىقلار ئاغرىپ-ئاغرىپ بېسىلدىغۇ، بالام. قاراۋەرسەڭ ئۇنداق تارتۇقنىڭ كۆرمىگى بار. بۇ ھاياتتا كېسىلمىگەن يەر قالمىدىغۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللىقاچان ساقىيىپ كەتكەن. قورقماستىن يۇغۇچنى بېسىپ يۇيىۋەر. ھوردا ئۇزاق ئولتۇرسام ئۆگە-ئۆگەم بوشاپ، ئاشۇ ئوق تەككەن يەرلىرىمگە خوشياقاندەك بولىدۇ. — تۆمۈرچى ئۆرە يۈرگىنى بىلەن، تېنىنىڭ ھەممىسى زەخمىلىنىپ بولغان ئىكەن. «يەنە مۇشۇنداق ئادەمگە بىرىگادىر كۆندە نەشتىرىنى تىقىپ، رەنجىتىدا» دېدىم ئىچىمدە. جەڭ مەيدانلىرىدا شۇنچە زەخمىلەنگەن ئادەم بىر كۈن تىنىم تاپماي، قانداقمۇ تۆمۈرچى بولۇپ ئىشلەپ يۈرىدىغاندۇر؟! ئۇنىڭ جېنى تۆمۈردىن ياسالغان بولسىمۇ، ئۇپرايدىغان ۋاقتى يەتكەندۇ. باشقىلار بولسا ئاللىقاچان ئۆيىدە ياتار ئىدى.

— ئۆتكەن يىلى راسا ياخشى سۈپۈرگىلەرنى ياسىۋىدىم، بۇمۇ تۈگەپ كېتىپ بارىدۇ، قېنى يۈر، بالام، ئىلگىرى ھېلىقى ۋاقاس بىر ئوبدان دۈمبەمنى يۇيۇپ قويىدىغان، كۆردۈڭمۇ مانا، چوڭ بولغاندىن بېرى ئىزا تارتىپ، مېنىڭ بىلەن بىللە مۇنچىغا چۈشمەس بولدى. شۇڭىمۇ ھۆرمەتلىگىنىگە رەھمەت. قېنى جۈر، — مەن ئىزا تارتىپ تۆمۈرچىنىڭ كەينىدىن ئەگەشتىم.

كىچىككىنە مۇنچا راسا قىزىپتۇ. ماكار تاغام تاشقا بىر-ئىككى چۆمۈچ سۇ چېچىۋىدى، مۇنچا ئىچى تېخىمۇ ئىسسىپ، دەرھال كۆتۈرۈلگەن ھور ھېچنەرسە كۆرسەتمەيلا قويدى. مەن ماكار تاغامغا يېقىنلىماي، تۆۋەندە ئولتۇرىمەن. تۆمۈرچى بولسا يالىڭاچ تېنىگە توختىماستىن سۈپۈرگە ئۇرۇپ، قىزىغان تاشقا كەينى-كەينىدىن سۇ چاچراتتى.

— ئىسسىپ كەتسەڭ، تۆۋەندىرەك ئولتۇر. ھوردا ئولتۇرغانغا نېمە يەتسۇن. ھازىر تېنىڭگە ئارام بەرگىدەك مۇنچىدىن باشقا نېمە بار دەيسەن؟!

— سېنىڭ مۇنچاڭ ياخشىدە، ماكار تاغا!

— بۇ مۇنچا بولامدۇ، بالام، بىزنىڭ بۇرۇنقى مۇنچىلارنى كۆرگەن بولساڭ، مانا ئۇ دېگەن مۇنچا!

مەن بۇ چاغدا دەسلەپكى قېتىم ماكار تاغام بىلەن يالغۇز ئولتۇرۇپ سۆزلەشتىم.

— قېنى، دۈمبەمگە سوپۇن سۈرۈپ، يۇيۇۋەتكىنا، — مەن يۇغۇچنى ئېلىپ، ماكار تاغامنىڭ قېشىغا يېقىنلىدىم. تۆمۈرچى كىيىمنىڭ ئىچىدىلا ئادەم ئىكەن! شۇنچە يوغان بوغىلارنى كۆتىرىپ، ئەتىدىن كەچ كىرگىچە ئۇرۇپ يەنچىپ ئىشلەۋاتقان ئادەم مۇشۇنداق بولامدۇ؟! مېنىڭ ئالقىنىمغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىرىگادىرنىڭ ئۈچ كۆرۈدىغىنى قانداقكىن. بىر كۈنى ۋاقاس
ئاكامدىن:

— بىرىگادىر ماكار تاغامنى نېمانچە ئۈچ كورىدۇ؟ —
دەپ سورىدىم.

بازغانچى خېلى ۋاقىتقىچە سۆز قىلماي، جىم بولۇپ
كەتتى-دە:

— ساڭا ئۇنىڭ كېرىكى نېمە؟ — دېدى.

ئۆزەمچە، بىلەي دېدىم، مۇخپۇلكام كورۇنگەن يەردە
تۆمۈرچىنىڭ چىشىغا تېگىپ، قېنىنى قىمىزىتمىسا
يۈرەلمەيدىغۇ.

— ھە، تاسدا يىگەن ئىتنىڭ خۇيى ئۆلگىچە قالمايدۇ
دېگەندەك، ئەزەلدىن يۇرتتىن ئالالماي يۈرگەن قىساسى
بار ئەمەسمۇ. شۇنى ئەمدى ماكار تاغامدىن ئالماقچى
بولىدۇ.

— ئۇ نېمە قىساس؟

— ماكار تاغام قىزىل گۋاردىيىدە باشلىق بولۇپ
يۈرگەن يىللىرى جەڭچىلەرنىڭ بىرى مۇخپۇلكامنىڭ بان-
دىتلارغا قوشۇلۇپ، يېزىنى كۆيدۈرۈپ قاچقان ئاكىسىنى
ئېتىۋەتكەن ئىكەن. ئەمما ئۇ ئۆيىدىكىنى ئوچۇق ئېيتالماي،
خۇددى تىلى يوق پاشىغا ئوخشاش غىڭشىپ، تۆمۈرچىنىڭ
بۇرۇنقى يارىسىغا توز سېپىپ، جېنىنى قىينىماقتا. ئىلگىرىغۇ
لام دەپ ئاغزىنى ئېچىپ ئوشۇق پاراڭ قىلالمايدىغان
ئادەم، ئوشۇغى ئالچۇ چۈشۈپ، بەش كۈنلۈك بىرىگادىر
بولۇپ قېلىۋېدى، مەنسۇۋىدىن پايدىلىنىپ كونا خامانىنى
سورۇۋاتىدۇ.

— ماكار تاغام ئۇ ئالىقاناتنىڭ ئەدىۋىنى راسا بېرىپ

بەزىدە مەن مۇشۇنداق ئىرادىلىك ئادەملەرنى ئۇچرىتىپ قالسام، ئۇلارغا تەقلىد قىلىشنى ئارمان قىلىمەن. مېنىڭ ھاياتتا تالاي قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بېرىشىمگە ئاشۇ ماكار تاغام سەۋەبچى بولدى.

ماكار تاغام ئىككىمىز مۇنچىدا چۈشكەن كۈننىڭ ئەتىسى مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچىلارغا بىزنىڭ تۆمۈرچى ئىمىسلار بىلەن ئېلىشىپ، تالاي قېتىم ئوق تېگىپ ياربدار بولسىمۇ، قەددىنى پۈكمەي، تېخىچە تۆمۈرچى بولۇپ ئىشلەۋاتقانلىقى ھەققىدە ئېيتتىم.

مېنىڭ ھېكايەمدىن كېيىن بىزنىڭ سىنىپ يېتەكچىسى ماكار تاغامنى مەكتەپكە چاقىرىپ، ئوقۇغۇچىلار بىلەن ئۇچرىشىش ئۆتكۈزدى. ئەمما دۈشمەن بىلەن ئېلىشىپ، ئوقتا مەيدىسىنى تۇتقان تۆمۈرچى ئۆزىنىڭ ئۇرۇشتا كۆرسەتكەن قەھرىمانلىقى ھەققىدە بىر ئېغىز سۆز قىلمىدى. ماكار تاغامنى شۇنچە ماختىغىنىم ئۈچۈن بالىلارنىڭ ئالدىدا ئۆزەممۇ خىجالەت بولدۇم. «ھەي، ماكار تاغا، ئۆزەڭنىڭ قەھرىمانلىقى ھەققىدە ئۆزەڭ ئېيتىپ بېرەلمەيسەنغۇ. بېشىڭنى ئەچچىگە تىقىپ، جىمجىت يۈرۈۋەرسەڭ، بىردىگادىر تېخىمۇ بوزەك قىلىۋالامدۇ سېنى» دەيتتىم ئۆزەمچە.

ماكار تاغامنى بىزنىڭ يۇرتتىكىلەر يەك ھۆرمەتلەيدۇ. توي-تۆكۈن كۈنلىرى يۇرت قېرىلىرى بىلەن بىللە تۆمۈرچى ئولتۇرمىغىچە سايىپخان چاي قويمايدۇ. پەقەت بىز بىر نەچچە قېتىم تۆمۈرچى دۇكىنىدا بېرىپ: «ماكار تاغا، ئادەملەر سېنىڭ كېلىشىڭنىلا كۈتۈپ ئولتۇرىدۇ» دېگەندىن كېيىنلا، ئۇ پەشۋىلىنى يېشىپ، قولىنى يۇياتتى.

ئەمما پۈتكۈل يۇرت قەدىرلەيدىغان ئادەمنى پەقەت

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

هازىر ھەممە كۈچ قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈشكە سەپەرۋەر قىلىنماقتا. قانچە قىلغان بىلەن ئۆزىمىز كۆتەرگەن تەشەببۇس ئەمەسمۇ!

— قانداق تەشەببۇس ئۇ؟ مەن بىلمەيدىغان يوشۇرۇن سىرلىرىڭلار كۆپ ئوخشايدۇ.

— ھە، بۇ يىل قىشتا بىزنىڭ ماكار تاغامنىڭ كولخوز ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئالدىغا قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈش ھەققىدە مەسىلە قويغىنىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟

— ياق، — مەن كولخوز بۇ يىل بىرىنچى قېتىم قاراتاشنىڭ يېرىنى ھەيدەپ، ئاشلىق تەرگىلىۋاتقىنىنى بىلەمەن، ئەمما بۇ تۆمۈرچىلەرنىڭ تەشەببۇسى بىلەن قىلىنىۋاتقان ئىش ئىكەنلىكى ھەققىدە بىخەۋەر ئىدىم.

— مۇخپۇلكامنىڭ بۇ يىل بىزگە قىرىچە - يېپىنچە تېگىپ يۈرگىنىنىڭ بىر سەۋەبى مۇشۇ قاراتاش ۋەقەسى.

تاقا مىختىن ئىككى تالنى چىشىغا چىشلىۋالغان بازغانچى دىمىغىدا غىڭدۇڭشۇپ سۆزلىمەكتە.

— كولخوز رەئىسى ماكار تاغامنىڭ قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈش ھەققىدىكى تەكلىۋىنى ئىجرائىيە كومىتېت ئەزالىرىنىڭ ئالدىغا قويغاندا ھەممىسى خۇشال بولۇپ قوللىسا، پەقەت مۇخپۇلكام بۇ تۆمۈرچىنىڭ كولخوز ئىشىنى قالايمىقانچىلىققا سالماقچى بولۇپ ئويلاپ تاپقان نەرسىسى، دەپ قارشى چىقىپتۇ. شۇ يىغىندا كولخوز رەئىسى بىرىگادىرنى «سەن بىرىگادادىكى ئاشلىق يېتىشتۈرۈشنى كۆپەيتىدىغان مۇمكىنچىلىكلەرنى بىلمەيسەن، بەزىلەر ساڭا مەسلىھەت بەرسە، ھەمەدانلىقىڭغا ئېلىپ، ئۇنى قوبۇل قىلغۇڭ كەلمەيدۇ» دەپ راسا تىللاپتۇ. شۇڭلاشقىمۇ بىرىگادىر ئۇ يەرنى

قويسا بولامدۇ؟

— ئۇ بېچارىنىڭ تىلى قىسقا بولمىسا، ئاغزىنى ئېچىپلا تۇغۇزاتتىمۇ؟! بىرىگادىر تۆمۈرچىنىڭ ئاجىز يېرىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۆزى بىلگەن سەنەمگە ئۇسۇل ئويناۋاتامدۇ.

— ئۇ نېمە قىلغان ئاجىزلىق؟

— سەن بەربىر چۈشەنمەيسەن، — بازغانچى ئېيتقىنى بىلەن مېنىڭدىن تۆمۈرچىگە ھېچبىر ياردىمىم تەگمەيدىغىنىنى بىلدىمۇ، ئۇشۇق سۆز قىلمىدى.

مەن ئىلگىرى بۇ ھەقتە ئاڭلىمىغان ئىدىم. شۇڭلاشقىمۇ بازغانچىنىڭ سۆزى مېنى چوڭقۇر ئويغا سېلىپ قويدى. بولۇپمۇ ئەتىدىن كەچ كىرگىچە كولخوز ئىشىنى قىلغانىنى ئاز دەپ، كېچىلەپ ئادەملەرنىڭ تاپشۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى ياسايدىغان تۆمۈرچىنى ھاقارەتلەپ تىللايدىغان بىرىگادىرغا ئۆچمەنلىكىم تېخىمۇ كۈچەيدى. تۆمۈرچى دۇكىنىدا ئاچچىق ئىس يۇتۇپ، يىلدىن-يىلغا ئىچىدىن قۇرۇپ كېتىپ بارغاندەك كۆرۈنىدىغان ماكار تاغامنى ئايايمەن.

مەكتەپتىن قايتىپ كېلىۋاتسام، ۋاقاس ئاكام تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىدىكى مەخسۇس ئات تاقالاش ئۈچۈن ئورنىتىلغان ئىككى تال تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىگە بىر لىمنى سېلىپ ياسىغان يەردە ئاتلارنى تاقىلاۋېتىپتۇ.

— ئىشقا قالىتىس كىرىشىپ كېتىپسىلەرغۇ، — دېدىم ئاتنىڭ قوڭۇزىدىن ئاغامچا بىلەن تۈۋرۈككە ئېسىپ قويۇپ، كەينى پۇتىنى ئىككى تىزىغا قىسىۋېلىپ تاقىلاۋاتقان باز-غانچىغا.

— ھە، قاراتاشقا ماڭىدىغان ئاتلارنى تاقىلاۋاتىمىز.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىنچى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھەممىسى كېتىپ قالسا كېرەك دەپ يەرگە چۈشكە ئەمشەلگەندە ئىككى ئادەمنىڭ پاراڭ سېلىپ كېلىۋاتقىنىنى ئاڭلىدىم، يېقىن كېلىشىگە ئۇنىڭدىن تونۇدۇم. مېنىڭ ۋاقاس ئاكام، يېنىدىكى خالىدەم ئىكەن. ئۇلارنى كۆرگەندە بېشىم كۆككە يەتكەندەك خوشال بولدۇم. «ھاي، قورقماي، ئىشەنچلىك كېلىۋېرىڭلار، مەن سىلەرنى كۈزىتىپ ئولتۇرىمەن» دەپ ۋاقىراشقا ئازلا قالدىم. سۆگەت ئۈستىدە ئۇزاق ئولتۇرۇپ مۈزلاشقا باشلىغان تېنىم ئۇلارنى كۆرگەندە بىردىن ئىسسىدى. مەن بۇنىڭدىن بىر نەچچە كۈن ئىلگىرى ئىككىسىنىڭ خەتلىرىنى ئاپىرىپ بەرگەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئالاقىسىدىن بىخەۋەر ئىدىم. يېزىمىزدىكى مەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان يىگىت-قىزنىڭ پاراڭ سېلىشىپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرگەندە كۆڭلۈم ئورنىغا چۈشكەندەك بولدى. «ئەمەدى ئۇلارغا مېنىڭ كېرىكىم يوق ئوخشايدۇ» دەيتتىم. ۋاقاس ئاكامنىڭ يېنىدىكى چىرايلىق قىزنى ئەگەشتۈرۈپ، كېچىسى يوغان سۆگەت تۈۋىگە كەلگىنىنى باشقىلار كۆرسە ئىدى تېخى؟!

— ئەتىياز كېلىشى بىلەن ئۆيدە ئولتۇرغۇم كەلمەيدۇ. دائىم شامالدا يۈرۈشنى ياخشى كۆرىمەن، — دەپ خالىدەم ھەدەم ئەركىن سۆزلەپ كېلىۋاتاتتى. ۋاقاس ئاكامنىڭ بۇ قىزنىڭ قېشىدا سۆز قىلماي جىم تۇرغىنىغا تېرىكەتتىم. «كەچ كىرگىچە بېشىڭنى ئىچىڭگە تىقىۋېلىپ بازغان سوقۇشنىلا ئۆگەنگىچە، قىزلارغا پاراڭ قىلىشنىمۇ ئۆگەنگەن بولساڭچۇ!» — دەيمەن ئىچىمدە. ئۇلار قېرى سۆگەتنىڭ يوغان تومۇرىغا ئولتاردى. مەن دېمىمنى ئىچىمگە ئېلىپ، تالنىڭ ئۇچىدا تۇرىمەن.

ئۆزلەشتۈرۈشكە كاجلىق قىلىپ، مۇمكىن قەدەر ئىشنى كېيىنگە تارتىشنىڭ ئامالىنى ئىزلەيدۇ، قانچە قىلغان بىلەن ئۆزىنىڭ پىكرى ئەمەستە! ئەمدى مۇشۇ پىكىرنى تەكلىپ قىلغان ماكار تاغامنى ئېغىز چىشىدا ئېلىپ چايناغۇسى كېلىپ يۈرىدۇ، بىراق بىز قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈشىمىز كېرەك، ئۇ ھەقىقى ئاشلىق كانى.

مەن ماكار تاغام بىلەن بىللە دۇنچىغا چۈشكەندە ئۇنىڭ يوشۇرۇن سىرلىرىنى بىر ئاز ئۇققاندەك بولغان ئىدىم، بۈگۈن ئات تاقلاۋاتقان بازغانچىدىن تۆمۈرچىنىڭ ئوز ئىشىنى ئاز دېگەندەك، كولخوزدا ئاشلىق يېتىشتۈرۈشنى كۆپەيتىشنى ئويلاپ، قارا تاشنى ئۆزلەشتۈرۈش ھەققىدە كولخوز ئىجرائىيە كومىتېتىغا بېرىپ يۈرگىنى توغرىلىق ئاڭلىغاندا ئۇنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشەنگەندەك بولدۇم.

6

باللار بىلەن يېرىم كېچىگىچە مۆكۈ-مۆكۈلەك ئوينىدۇق. مەن دەسلەپ نەگە مۆكمەي، بەربىر تېپىۋالغاندىن كېيىن، يامىشىپ يۈرۈپ قېرى سۆگەتكە چىقتىم-دە، يوغان ئىككى شاخنىڭ ئوتتۇرىسىغا قىسىلىپ ئولتۇرۇۋالدىم. مېنى ئىزلەپ تاپالمىغان باللار بىر-بىرلەپ ئۆيلىرىگە قايتماقتا. سۆگەت تۆۋى جىمجىت، پەقەت ئەتىياز كېچىسى تېخى يوپۇرماق چىقىرىپ ئۈلگۈرمىگەن سۆگەتنىڭ باھارنى دەسلەپتىدىغان نەم ئارىلاش يېقىملىق پۇرىقىنى دىمىغىمغا ئۇرۇلۇپ، ئىلگىرى بايقىمىغان خۇش كەيپىيات پەيدا قىلاتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئالدىغا قويۇپ، سىنىپنى بېشىغا كىيەر.

— نېمىشقا سۆز قىلمايسىز؟

خالىدەم ھەدەمنىڭ ئۇنى ئويۇننى بۆلۈۋەتتى.

— نېمە توغرىلىق سۆز قىلىمەن؟ — ۋاقاس ئاكام مۇشۇ سۆزنى ئېيتتى-دە، جىم بولدى.

— مۇھەببەت ھەققىدە پاراڭ قىلمامسىز، قوشاقتا يازغاندەك ئادەم ئاڭلىغان ياخشى سۆزلىرىڭىزنى ئەمدى ئېيتىڭ. قىزلارنىڭ قۇلىقىغا چىرايلىق سۆزلەر خوش ياقىدۇ، سىزنىڭ تۆمۈرچى دۇكىنىدا يۈرۈپ تىلىڭىز باغلىنىپ قالغانمۇ نېمە؟

ۋاقاس ئاكام غىڭشىپ، دېمىقىدا بىر نەرسە دېدى، لېكىن ئاڭلىيالماي قالدىم.

— بىللە يۈرگەن قىزلىرىڭىز ھەققىدە ئېيتىڭ.

— مېنىڭ قىزىم يوق.

— نېمە، مۇشۇ ۋاقىتقىچە بىرەر قىز بىلەن پاراڭ سېلىشمىدىڭىزما؟ دۇكىنىڭىزغا قاچانلا كىرسەم قىزلارنىڭ ئولتۇرغىنىنى كۆرىمەنغۇ؟

— ئۇلار ئىش بىلەن كەلگەنلەر.

— قايسى يىگىتتىن سورىساڭمۇ ئۆز ئارا كېلىشىۋالغاندەك، «سىزدىن باشقا ھېچكىمىم يوق، ئۆلدۈم، ئۆچتۈم» دەيدۇ. بۇ يەردىكى قىزلارنىڭ قېشىغا غايىپتىن بىرلىرى كېلىپ يۈرەمدىكىن، ئەگەر مۇشۇ سۆگەتنىڭ تىلى بولسا، قانچە يىگىت-قىزنىڭ كېلىپ، بىر بىرىگە ئىشقى-مۇھەببىتىنى ئىزھار قىلغانلىقىنى ئېيتىپ بېرەر ئىدى. ئاشىق-مەشۇقلارمۇ قۇۋ، بىرسى كۆرۈپ قالمىسۇن دەپ، ھەر قاچان تىلسىز سۆگەتنىڭ تۈۋىگە يىغىلىدۇ، ئەمما نېمىشقىدۇ، ئەتى-

— قوشاق يېزىشقا بەك ئۇستا ئىكەنسىز. قولىڭىزدىن تۆمۈرچىلىك قىلىشلا كېلەمدىكىن دېسەم، ياخشى قوشاقچى ئوخشايسىزغۇ. بارلىق ھۆنەرلىرىڭىزنى ھېچكىمگە كۆرسەتمەي، دۇكاندا يوشۇرۇپ يۈرسىڭىز كېرەك، مەن يازغان قوشاقلىرىڭىزنى ساندۇققا سېلىپ ساقلاپ قويدۇم.

ۋاقاس ئاكام قاراڭغۇ تۈندە غايىپ بولغان ئادەمگە ئوخشاش ئۈنسىز ئولتۇردۇ. ئۇ «قوشاقنى يازغان مەن ئەمەس، سەمەت» دەۋەتمىسە بولاتتىغۇ دەپ چىشىمنى چىشىمغا باستىم. مەن ئۇ بارمۇ زادى دەپ، بويۇمنى سوزۇپ قارىۋېدىم، قىزنىڭ يېنىدا، يەرگە سانچىپ قويغان بىگىزگە ئوخشاش، چوقچاراپ ئولتۇرغان بازغانچىغا كۆزۈم چۈشتى، لېكىن ئۇنىڭدا سادا يوق.

— بىلەمسىز، ئىلگىرى سىزنىڭ ياسىغان نەرسىلىرىڭىز ماڭا بۆلەكچە ياقاتتى، ئەمدى يازغان قوشاقلىرىڭىزغا خۇشتار بولدۇم، — مېنىڭ يازغان قوشاقلىرىم خالىدەم ھەدەمگە بەك يېقىپتۇ! «ئۇ قوشاقلارنى سىزگە مەن يازغان» دەپ ۋاقىرىۋېتىشكە ئاز قالدىم. بۈگۈن ئۆيگە بېرىپ قىزلارغا بېغىشلاپ قوشاق يازغۇم كەلدى، ئەمما، ئەمدى يازغان قوشاقلىرىمنى كىمگە ئەۋەتىمەن، كۆز ئالدىمدىن يېزىمىزدىكى بويىغا يېتىپ قالغان قىزلار بىر بىرلەپ ئۆتمەكتە. ئۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭدىن بەش-ئالتە ياش چوڭ. يازغان قوشىقىمنى ئۆزەمنىڭ ھەدەمدەك قىزلارغا نېمە دەپ بېرىشىم مۇمكىن. بىر سىنىپتا ئوقۇيدىغان قىزلارنى ئەسلىدىم، ئۇلار تولىمۇ ھازازۇل. بىزنىڭ سىنىپنىڭ قىزلىرى قوشاقنىڭ قەدرىنى بىلەمدۇ؟! دەرھال «سەمەت بىزگە خەت يېزىپتۇ!» دەپ چۇقۇرۇشۇپ، قوشاقلىرىمنى مۇئەللىمنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— شەپەرەڭدۇ بەلكى.

ئۇلار يېڭىۋاشتىن ئولتۇردى، ئەتىيازنىڭ قاراڭغۇ كېچىسىدە ئىلگىرىكىدىن بەتەر جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈرمەكتە.

— قورقۇپ كەتتىم،— ئىككىلىسى بىر — بىرىگە تېخىمۇ يېقىنلاشتى.

— سىز نىمىشقا ماڭا خەت يازدىڭىز؟ — خالىدەم ھەدەمنىڭ سوئالىغا بازغانچى دۇدۇقلاپ دەرھال جاۋاپ بېرەلمىدى. ۋاقاس ئاكام قىزغا مېنىڭ خەت يازغىنىمنى ئېيتىۋەتمىسە بولاتتىغۇ دەپ تەشۋىشلەندىم.

— سىزنى ياخشى كۆرگەنلىگىم ئۈچۈن يازدىم! — يارايسەن ۋاقاس ئاكا! مېنى يەرگە قاراتمىغىنىڭغا رەھمەت!

خالىدەم ھەدەم پىخىلداپ كۈلۈۋەتتى. بازغانچى بۇ سۆزنى قىسىلىپ ئاران ئېيتقان بولغىيدى، ئەمدى ئۇنىڭ ئۈنى ئۆچتى. ئۇنىڭ سۆزى بەك قوپال چىقتىمۇ-نىمە؟ بەلكى، باشقا يىگىتلەر ئىچكى ھىس-تۇيغۇسىنى بۆلەكچىرەك ئىزھار قىلار. ئەمما ۋاقاس ئاكامنىڭ بولارى شۇ. ئۇنىڭ ئاغزىدىن مۇشۇ سۆزنىڭ چىققىنىغىمۇ مىڭ مەرتەم شۈكرى. ئۇ ئوڭدا-دۈمدە پاراڭ قىلمەن، دەپ قىزنى رەنجىتىپ قويمىسا بولاتتى دەيمەن.

يەنە ئەتراپتا بىر پەس تېچلىق ھۆكۈم سۈردى. مەن بوينۇمنى سوزۇپ قارىۋېدىم، قاراڭغۇدا ھېچنەرسە كۆرۈنمىدى. قىسىلىپ ئولتۇرغان يوغان ئاچىدىن سىرىلىپ چۈشتۈم-دە، پاكارراق پۇتاققا ياماشتىم.

— سۆگەتنىڭ ئۈچىدا بىرسى بارمۇ-نىمە؟ — خالىدەم ھەدەمنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا يوغان پۇتاقنى تېخىمۇ

سى بەرىبىر ئۆتكەن كىچە سۆگەتنىڭ دالدىسىدا كىملەرنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى پۈتكۈل يېزا ئاڭلاپ كېتىدۇ، باشقا يەردە يالغان ئېيتسىڭىز مۇ، بۇ سۆگەت تۈۋىدە يالغان ئېيتىشىڭىزغا بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن يوشۇرمىاي ھەقىقەتنى ئېيتىڭ، مۇشۇ سۆگەتنىڭ سېھىرلىق سىرى بارغۇ دەيمەن ياكى سۆزلەيدىغان تىلى بارمۇ؟

— بىلمىدىم.

ئۇلار يەنە جىم بولۇشتى، مەن سۆگەت ئۈستىدە تۇرۇپ، تاڭغا چىشلىۋالغاندەك ئولتۇرغان ۋاقاس ئاكامغا رەنجىمەن، ئالدىغا كەلگەن قىزغا پاراڭ قىلالمىسا، قانداق ئۆيلىنىدىكەن، دەپ ھەس-ھەس بولاتتىم.

قىزىق، ئەسلىدە قىزلار بىلەن دەسلەپ ئۇچراشقاندا نېمە دەپ پاراڭ قىلىش كېرەككىن؟ ئەگەر ۋاقاس ئاكامنىڭ ئورنىدا مەن بولسام، سۆزنى نېمىدىن باشلايتتىم؟

ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەم سۆيۈشۈۋاتمايدىغاندۇ، دەپ بېشىمنى سوزۇپ تۆۋەن قارىدىم، ئۇلار بىر-بىرىنىڭ ئارىلىقىدىن مۇشۇك ئۆتۈپ كەتكىدەك يىراق ئولتۇرىدۇ. يەنە بوينۇمنى قاقىرنىڭ بويىنىغا ئوخشاش سوزدۇم، ۋاقاس ئاكام سېلجىپ قىزغا يېقىنلاشقاندا ئۇلارنىڭ قېشىدىن بىر نەرسە ئۇچتى.

— ئاپپام بالىسى! — خالىدەم ھەدەم سەكرەپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى.

— نېمە بولدى؟ — ۋاقاس ئاكامۇ قىز بىلەن تەڭ تۇردى.

— كۆز ئالدىمدىن بىر نەرسە خۇددى ماڭا ئورۇلىدىغاندەك ئۇچۇپ ئۆتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىلەن تەڭ تۇرۇپ كەتتى.

— قايسىڭ بۇ؟ — تەمتىلەپ ئورنىدىن تۇرغان ۋاقاس ئاكام مېنى ئاستا سىپاپ كۆرۈۋاتىدۇ.

— مەن، سەمەت.

— سەمەت؟!

— كېچىلەپ سۆگەتنىڭ ئۈستىدە نېمە قىلىپ يۈرىسەن؟ — ۋاقاس ئاكامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ماڭا جان كىرگەندەك بولدى.

— باللار بىلەن مۆكۈ-مۆكۈلەڭ ئوينىغان. ئۇلار مېنى تاشلاپ كېتىپتۇ.

— شۇنداقمۇ قورقۇتقان بارمۇ؟ سەمەت... مۇنداق قورقۇتساڭ ئاكاڭ بىلەن ئىككىنچى قېتىم بۇ سۆگەتنىڭ قېشىدا ئولتۇرمايمەن.

خالىدەم ھەدەم مېنىڭدىن رەنجىگەندەك ئەمەس، ئۇ بۇ سۆزنى تولىمۇ يېقىملىق ئېيتتى.

— مۈشۈك ياپىلاقتىن قورقۇپ كەتتىم، — ئاغزىمغا شۇنىڭدىن باشقا سۆز چۈشمىدى.

— سەنمۇ ئاپامغا ئوخشاش مۈشۈك ياپىلاقنىڭ قاغىشىدىن قورقىدىكەنسەن، — خالىدەم ھەدەم كۆڭۈللۈك، ئېچىلىپ سۆزلىمەكتە.

— يەرگە قاتتىق چۈشمىگەنسەن؟ — ۋاقاس ئاكام قولۇمنى تۇتتى.

— ياق.

— ئۇنداق بولسا ئۆيۈڭگە بېرىپ ئۇخلا. ئەمما بىزنى كۆرگىنىڭنى بىرىگە ئېيتقۇچى بولما.

— ماقۇل. — مەن ئۆي تەرەپكە ماڭدىم. تالدا ئۇزاق

مەھكەم قوچاقلىدىم.

— كېچىلەپ ئادەم نىمە قىلسۇن، بەلكى قاراڭغۇدا قونۇۋالغان قۇشلار ئۇچۇپ يۈرىدىغاندۇ.

ئىككىسى خۇددى مېنىڭدىن سىرىنى يوشۇرۇۋاتقاندەك بۆلەكچە پەس ئاۋازدا سۆزلەشمەكتە.

بىر چاغدا ھەر ئىككىسى جىمىقتى. كەچكى بىر ياخشى دەقىقىنى بۇزۇپ، خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ بېغىدا مۇشۇك ياپىلاق ھۇلىدى. ئاپام مۇشۇك ياپىلاقنىڭ ھۇۋلىشى شۇملۇق-نىڭ ئالامىتى دەيدىغان. مۇشۇك ياپىلاق مۇشۇ سۆگەتنىڭ دالدى-سىدىكى ئىككى ياشنىڭ ئۇتتۇرىسىغا چۈشكەن ئىسسىقچىلىقنى سوۋۇتمىسا بولاتتى دىدىم.

— سىز راستلا دېنى ياخشى كۆرۈپ قالدىڭىزمۇ؟ — دەپ سورىدى قۇشنىڭ ھۇلىشىدىن ئۈيىقۇسىنى ئاچ-قاندەك خالىدەم ھەدەم.

— راست بولمىسا خەت يازاتتىممۇ؟ — ئۇلار تېچ بولدى. بۇ پاراڭنى ئاڭلاپ مەن تېخىمۇ ھاياجانلىنىپ كەتتىم. ئىككىسى سۆيۈشۈۋاتمايدىغاندۇ دەپ يەنە ئىڭىشىپ تۆۋەن قارىدىم. ھېچنەرسە كۆرۈنمەيدۇ. يەرگە يېقىن يوغان پۇتاقتا ئولتۇرماقچى بولۇپ، سىرىلىپ چۈشكەندە مېنىڭ بىلەن قېرىشقاندەك يەنە مۇشۇك ياپىلاق ھۇلىدى. ئۇنىڭ ئۈنىنى ئاڭلىشىمغا، نىمىشقىدۇ پۇتۇم تىترەپ، باسقان پۇتاق-تىن تېيىلىپ كېتىپ، تالدىن سىرىلىپ ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەمنىڭ ئالدىغىلا يىقىلدىم. لېكىن يەرگە قاتتىق چۈشكىنىمگە قارىماستىن، ئورنىمدىن پوگزەككىدە ئوخشاش سەكرەپ تۇردۇم.

— ئاپپام! — چۆچۈپ كەتكەن خالىدەم ھەدەم مەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

7

— ھەي، بۈگۈن يەنە خەيرىنىسا ھەدەڭلەرنىڭ بېغىدا مۈشۈك ياپىلاق ھۇلاۋاتىدۇ، بۇنىڭ ھەممىسى ياخشىلىق ئەمەس. ئەمدى ئۇرۇش ئوتى ئۆچۈپ، كۆڭۈللەر نۇرلىنىغا چۈشەي دېگەندە بۇ نېمە قىلغان بالادۇر؟! مۈشۈك ياپىلاق بىكار قونمايدۇ، خوشنىمىزنىڭ بېغىنى كۆپ ئەگىپ قالغىنىغا قارىغاندا، ئۇلارنىڭ بىر تارتقۇلۇقى بارغۇ دەيمەن. باشتا بىچارە كېچە-كۈندۈز تراكتور ھەيدەپ، يېڭىدىن تىرىكچىلىكنى جۆندىگەندە ئامان بولسۇن، — دەپ ۋايسىم قىلىشقا باشلىدى ئاپام.

ئاپام مۈشۈك ياپىلاق قونغان ئۆيدە بىر كېلىشمەسلىك يۈز بەرمەي قالمايدۇ دەپ ئويلايتتىمكىن، ھەرقاچان خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ بېغىغا مۈشۈك ياپىلاق ئۇچۇپ كېلىشى بىلەن كەملەرگىدۇ يالۋۇرۇپ، مۇشۇ ئۆيگە ياخشىلىق تىلەيتتى. مۈشۈك ياپىلاق ئاپام بىلەن قېرىشقاندەك، يەرگە كۈگۈم چۈشۈشكە خوشنىمىزنىڭ شاخلىرى قۇرۇپ كەتكەن ئالمىسىغا قونىدىغان.

— ئاپا، مۈشۈك ياپىلاق قونغان ئۆيدە يامانلىق يۈز بەرسە، باشتا ئاكاملارنىڭ بېغىدىكى ئاچچىق ئالمىغا كۆپتىن بىرى مۈشۈك ياپىلاق قونۇۋاتىدۇ، ئەمما مۇشۇ ۋاقىتقىچە ھېچبىر يامانلىق يۈز بەرمىدىغۇ؟

— تىلىڭغا تاش! بالا-قازا كۆرۈنۈپ كېلەمدىكەن؟ ئەنە مۈشۈك ياپىلاق قونۇۋېدى، بىر ئوبدان كۆكلەۋاتقان ئالما قۇرۇپ كەتتى.

— ئۇ ئۆزى يىلدىن-يىلغا قۇرۇپ قېرىۋاتقان ئالمىغۇ.

ئولتۇرۇپ، پۇتلىرىم كۆيۈشۈپ كەتكەن ئىكەن. مېڭىشىمغا تارتىنىشقا باشلىدى، سېرىلىپ يىقىلغاندا تىزىمنى تالنىڭ قاتتىق قوۋزاقلىرى سىجاپ كەتسە كېرەك، قىزىتقىچىلىقتا ئاغرىقىنى سەزمىگەن ئوخشايمەن، ئەمدى ئېچىشماقتا.

مېڭىشىمنى ئاستىلىتىپ كەينىمگە قارىسام، ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەم قايتىپتۇ. يەنە مۈشۈك ياپلاقنىڭ ئۈنى ئاڭلاندى. ئۇ مېنىڭ تاماشامنى كۆرگەندەك، توختىماستىن ھۇلىماقتا. ئىچىمدە ئاپامغا ئوخشاش «قاغىشلىق قارا بېشىڭغا تەگسۇن» دەپ مەنىمۇ قاغىدىم-دە، ئەمدى ئۇنىڭ توغرىلىق ئويلىماسقا تىرىشتىم. بەزىدە غىلپال كۆرۈنۈپ كېتىپ بارغان ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەمگە قاراپ قويىمەن. بالىلىقتا ئادەمنىڭ قىزىقمايدىغان نەرسىسى يوقتە! تالنىڭ قوۋزىقى سويۇپ كەتكەن يەرلىرىم ئېچىشىپ ئاغرىۋاتسىمۇ ئۇلار سۆيۈشۈۋاتامدىكىن دەپ قىزىقاتتىم. لېكىن ئىككىسى بىر بىردىن يىراق كېتىپ بارىدۇ.

بۇ ئۇچرىشىش ئۇلارغا قانداق تەسىرات قالدۇرغىنىنى بىلمىدىم، ئەمما ماڭا يوغان سۆگەت تۈۋىدە بىر نەرسە كەم قالغاندەك تۇراتتى، ئىلگىرى يىگىتلەر بىلەن قىزلار ئۇچراشقاندا ئۇلارنىڭ كەينىدىن يېزىدا بىر يىل داۋامدا ئېيتىپ تۈگىتەلمىگۈدەك نۇرغۇن سۆزلەر قىلاتتى. بۇلارنىڭ ئۇچرىشىشىدىن كېيىن مېنىڭ سۆگەتتىن يىقىلغىنىمدىن باشقا ئەستە قالغۇدەك ۋەقە بولمىدىمۇ نىمە- دەيمەن.

بىراق ۋاقاس ئاكامنىڭ قىز بىلەن ئۇچراشقىنىغا خوشال ئىدىم. ئۆيگە قايتىپ كېلىۋېتىپ، خالىدەم ھەدەمنىڭ ۋاقاس ئاكامنىڭ قوشاق يېزىشقا ئۇستا ئىكەنىسىز دىگەن سۆزىنى يېنىپ - يېنىپ ئەسلىدىم.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغىن ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭ ھەممىسىنى باست ئاكامغا ئېيتىپ، برىگادىرنى ئەتى-
دىلا تراكتورغا دەسسەتكۈزۈۋېتەيمىكىن دەيمەن، بىراق دا-
ئىم برىگادىرنىڭ ئېيتقىنىنى ئىككى قىلماي ئورۇنلايدىغان
باست ئاكامنىڭ مۇخپۇلكامغا كۈچى يېتەرمۇ؟ بۇنداق
چاغدا برىگادىرنىڭ مېيى چىقىپ تۇرىدىغان تاۋاقتەك يۈزى
كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ. خىيالەن ئۇنى بىر نەچچە
قېتىم زەنجىر تاپانلىق تراكتورغا يەنچىتىپ يوق قىلىۋەت-
سەمۇ، ئەمما ئۇ يۇمشاق تۇپنىڭ ئاستىدىن چۆچەكتەك
كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ چىقىپ كەلگەندەك بولاتتى.

مەكتەپتىن كېلىپ جوزىغا ئولتۇرۇشۇمغا بىزنىڭ ئۆيگە
ئاسماندىن چۈشكەندەك باست ئاكام كىرىپ كەلدى.
باشقىسىنى كۈتسەممۇ، قارا تاشتا قونۇپ-يېتىپ يەر
ھەيدەۋاتقان تراكتورىست كېلىدۇ، دەپ ئويلىمىغان. بىر
نەرسە سېزىپ قالمىغاندۇ دەپ يۈرىكىم ئەنسىرەپ، نىمە
قىلارىمنى بىلمەي ھودۇقۇپ قالدىم.

— سائەت بارمۇ؟ — دەپ ئاپامدىن سورىغان باست
ئاكام توپ-توغرا ئۆيگە قاراپ ماڭدى. — سەن ئۆيدە ئىكەن-
سەنغۇ. بۈگۈن تراكتورنىڭ تېيىمگى ئۈزۈلۈپ كېتىپ شەھەرگە
چۈشكەن ئىدىم، ماگىزىنغا قارىسام بالىلارنىڭ خويما
چىرايلىق كۆينىكى تۇرۇپتۇ. ساڭا توغرا كېلەر دەپ بىر-
سىنى ئېلىۋالدىم.

ئېتىزدىن قايتقان پېتىچە ماي كىيىملىرىنى يەشمەيلا
بىزنىڭ ئۆيگە كىرىپ كەلگەن تراكتورىستنىڭ سۆزىنى
ئاڭلىغاندا يۈرىكىم ئورنىغا چۈشتى.

كۆينەكنى مېنىڭدىن بۇرۇن ئاپام كۆرۈپ
ئۈلگۈردى.

رىنىسا ھەدەم، بىراق، نىمىشقىدۇ، ئەمدى ئۇلارنىڭ ئۆيىگە كىرىشكە كۆڭلۈم تارتمايتتى. ئاپام ئەتىگەنلىكى «خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ ئۆيىدىن سۈت ئېلىپ چىق» دەپ ئەۋەتسىمۇ باسىت ئاكامنىڭ ئايالىنىڭ قولىدىن سۈت ئالغۇم كەلمەيدۇ. شۇڭلاشقا چىنىنى كۆتىرىپ خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۆيىگە كىرىپ كېتىمەن.

مۇخپۇلكام بىزنىڭ باغدىكى ئالمىغا ئېتىنى باغلىغان كۈنىنىڭ ئەتىسى خەيرىنىسا ھەدەم بىلەن مەن تاڭ ئاتماي ئورنىمىزدىن تۇرۇپ كېتىپتىمىز. خۇشنىمىز ئادەتتىكىدەك، گۈلى ئاقىرىپ قالغان كۆك كۆينىگىنى كىيىپ، كالىسىنى پادىغا ھەيدەپ چىقتى. مەن ئۇنىڭ ئېتىگىگە ئۇزاق قارى-دىم. خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ كۈندە كىيىپ يۈرگەن كۆينىكى بىر كېچىنىڭ ئىچىدە ئاقىرىپ، گۈلى ئۆچۈپ كەتكەندەك غەلىتە كۆرۈندى. ئىلگىرى ئاياللارنىڭ كۆينىكىگە مۇنداق سەپسىلىپ قارىمىغان ئىدىم. شۇ كۈنى تاكەچ كىرگىچە خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ سەل پۈكلەشكەن كۆينىكى كۆز ئال-دىمدىن كەتمىدى. دەرستە ئولتۇرغاندىمۇ كۆك كۆينەك ھەققىدە ئويلىدىم. كۆك نەرسە كۆرسەم خەيرىنىسا ھە-دەمنىڭ كۆينىكىگە ئوخشىتىمەن. خوشنىمىزمۇ مېنىڭ بىلەن قېرىشقاندەك ئاقىرىپ قالغان كۆك كۆينىگىنى كىيىپ يۈرۈۋەردى.

بۇنىڭ ھەممىسىنى باسىت ئاكام كۆرگەن بولسا نىمە قىلاتتىكىن دەيمەن. ئادەم دىگەن قىزىق، يوق نەرسىنى ئويلاپ بېشىنى قاتۇرۇۋېرىدۇ. باسىت ئاكامنىڭ ئورنىدا مەن بولسام، خەيرىنىسا ھەدەم بىلەن مۇخپۇلكامنى تراكتورغا دەسسىتىپ ئۆلتۈرۈۋېتەر ئىدىم... بىر تۇرۇپ كۆرگەنلىرىمە-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىگۈ ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تەمشەلسەممۇ، لېكىن ئېيتىشقا تىلىم بارمىدى. مۇشۇ پەيتىم باست ئاكامنىڭ ئالدىدا چەكسىز گۇناكار ئادەمدەك ئۇزا تارتىپ، ئۆزەمنى يوشۇرىدىغان يەر تاپالماي قالدىم.

باست ئاكام قەغەزگە بولاقلىق كۆينەكنى قولۇمغا تۇتقۇزدى. كۆڭلۈمدىكىنى يوشۇرۇپ بەك چىرايلىق كۆينەكنى قولۇمغا ئالدىم. خوشنىمىز مەن كۆينەكنى كىيگەندە كىچىك بالىغا ئوخشاش زوقلىنىپ قارىدى:

— چىرايلىقمىكەن؟

مەن جاۋاپ بەرمەي بېشىمنى لىڭشىتتىم. ھەقىقەتەن، كۆينەك ماڭا قۇيۇپ قويغاندەك كەلدى.

— كىيىپ، يىرتقىلى بۇيرۇسۇن، — باست ئاكام ئۆيگە قاراپ ماڭدى. مەن ئۇنىڭ كەينىدىن تىلىمنى چىشلىۋالغاندەك سۆز قىلالماي قاراپ قالدىم. ئۇ «ئادەملەرگە قەلبىمنى ئېچىپ، ئىچىمدىكى بارلىق سىرىمنى ئېيتسام، ئۇلار مېنىڭدىن سىر يوشۇرىدىكەن. مەن بۇلارغا نېمە يامانلىق قىلدىم؟ ھەتتا ئۆزەم تاپقان بالامدەك ئەزىز كۆرىدىغان سەمەتمۇ مېنىڭدىن ھەقىقەتنى يوشۇرۇۋاتىدۇ» دەپ ماڭا رەنجىگەندەك تۇيۇلدى. مەن بېشىمنى ساڭگىلىتىپ چىقىپ كېتىپ بارغان باست ئاكامغا ھېچنەرسىنى يوشۇرماي ئېيتىۋېتەي دېدىم-دە، يەنە ئۆزەمنى تۇتتۇم.

ئەسلىدە بۇ ھاياتتا كۆرگەن، بىلگىنىڭنىڭ ھەممىسىنى ئەڭ يېقىن ئادىمىڭگىمۇ تولۇق ئېيتالمايدىغان پەيتلەر بولىدىكەن. بەزىدە ئۆزەڭ ئوچۇق سۆزلەپ، ھەقىقەتنى ئېيتاي دېسەڭمۇ، مۇشۇنداق بىر نەرسىلەر يار بەرمەيدىغان ئوخشايدۇ. ھاياتتا كۆرگىنىمىزنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىۋەرسەك، بىزنىڭ خوشنىلىرىمىزغا ئوخشاش ئادەملەرنىڭ تەقدىرى

— نېمانچە ئاۋارە بولىسىز. خەيرىنىسايىم تىكىپ بەر-
گەن كىيىملىرى يېتىپ ئاشىدىغۇ. ئويۇن قېپى باللار كىيىمنىڭ قەدرىنى بىلەمدۇ؟! — ئاپامنىڭ سۆزىگە خوش-نىمىز جاۋاپ قايتۇرماي، ماڭا قىزىقىپ قارىماقتا.

باسىت ئاكام شەھەرگە چۈشسە، ماڭا بىر نەرسە ئالماي قايتمايتتى. مەن ئىككى ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يالغۇز ئوغۇل بولغىنىم ئۈچۈنمۇ، كىچىك باللارغا لايىق نەرسىنىڭ ھەممىسى ماڭا تالىق. ئاپامدىن كۆرە باسىت ئاكام بىلەن خەيرىنىسا ھەدەم ماڭا بىر نەرسە ئېلىشقا بەك خۇشتار.

ئەمما بۇ ھەر قاچان شەھەردىن كەلگەندە ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقاتتىم. بۈگۈن مېنىڭ ئورنۇمدىن قوزغالماي ئولتۇرغىنىمنى كۆرگەندە، باسىت ئاكام:

— نېمە، چىرايىڭ پۇچۇلىنىپلا قاپتىغۇ، بىر يېرىڭ ئاغرىمدۇ؟ — دەپ مۈرەمدىن تۇتۇپ، كۆزۈمگە تىكىلىپ قارىدى.

ئۇنىڭ بۇ قاراشلىرى كۆزۈمگە يىڭنىدەك سانچىلماقتا. ئىشەنچ بىلدۈرۈپ، چەكسىز ئۈمىت باغلىغان ئادەمنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ قاراپ تۇرۇپ، يالغان ئېيتىش ھەممىدىن قىيىن ئىكەن. باسىت ئاكام مېنىڭدىن «مەن يوق چاغدا بىزنىڭ ئۆيگە كېچىسى كىم كىردى؟» دەپ سوراۋاتقاندەك بىلىندى. نېمە دەرىمنى بىلمەي، ئۇنىڭدىن كۆزۈمنى قاچۇرۇپ، تەتۈر قارىۋالدىم. تراكتورىست بىر نەرسىنى سەزگەندەك ماڭا ئۇزاق تەلمۈردى. مۇشۇ يەيتتە ئۇ ماڭا ھېچبىر يار-يۆلىكى يوق ئادەمگە ئوخشاش، بۆلەكچە مىسكىن كۆرۈندى. نەچچە قېتىم «سەن ئېتىزغا كەتكەندە كېچىسى ئۆيۈڭلەرگە مۇخپۇلكام كىرىپ قوندى» دەي دەپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېكەت ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

خوشنىمىز قۇرساق كۆتىرىپ، بالا تۇغمىدى.

8

— مۇخپۇلكام قاشقا جىرەننى كاردىن چىقىرىپ، قوراغا ئېلىپ كېلىپ تاشلاپتۇ. ئاتنى بېرىپ كۆردۇڭمۇ؟ — دىدىم بىر كۈنى ۋاقاس ئاكامغا قوراسىدىكى قاشقا جىرەننى كۆرۈپ قايتقاندا. — ماكار ئاغامغا ئېيتىپ قايتۇرىۋالمىساق، جانىۋار ئاز كۈندە كۆتىرەم بولىدىغان ئوخشايدۇ.

بىرگادىر ئىككى-ئۈچ قېتىم سوۋۇتماي، ئىگىرنى ئېلىۋەتكەن ئىكەن، ئات يېغىر بولۇپ كېتىپتۇ. ئەتىيازلىق ئېتىز-ئېرىق ئىشلىرى ئاياقلاشماستىنلا مۇخپۇلكام قاشقا جىرەننى كۆتىرەم قىلىپ، ئات قوراسىغا تاشلاپ، ئۆزى بەرمىگىنىگە قويماستىن مال دوختۇرىنىڭ ئاستىدىكى تۇخۇم-دەك سېمىز قۇلا يورغىنى مىنىپتۇ.

— ئاۋۇ ئاتقا ئۇۋال، سەن يېتىلەپ كەل، بوغۇز بېرىپ ئۆزىمىز تۈزىمىسەك، ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ قېلىشىمىز مۇمكىن، — دىدى بىزنىڭ پارىڭىمىزنى ئاڭلىغان كۈنىنىڭ ئەتىسى تۆمۈرچى.

ماكار تاغامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىشىمىز بىلەن ۋاقاس ئاكام ئىككىيلەن يۈگەن كۆتىرىپ ئات قوراسىغا باردۇق. قاشقا جىرەن كەڭ قورادا يالغۇز قاپتۇ. كۈن ئىسسىقتا باشلىنغاندا ئۇنىڭ يېغىرىغا چىۋىن ئولىشىپ، جېنىغا ئازاپ سېلىۋاتسا كېرەك. ئات يۈزىنى تۇۋرۇككە سۈركەپ، بېشىنى لىڭشىتىپ يېغىرىغا ئولاشقان چىۋىننى قورىماقتا. ئۇنى

نېمە بولماقچى؟!

— بىچارە باسىت ساڭا بەك كۆيىدۇ. خۇدايىم ئاشۇلارغىلا بالا بەرمىدىغۇ. ياراتقان ئىگەم بەندىسىگە شۇنداق بىر يەردىن ئېيتمايدىكەن. باسىتنىڭ بىر ئارمىنى — بالا. بولمىسا خەيرىنىسانى ئاپارمىغان يېرى، كۆرسەتمىگەن دوختۇرى قالمىدى، — دەپ ئاپام خېلى ۋاقىتقىچە ئاللاتائالاغا سېغىنىپ خوشنىمىزغا ماڭا ئوخشاش ئوغۇل ئاتا قىلىشنى سورىدى.

ئۇنىڭ سۆزىنى باسىت ئاكىلارنىڭ بېغىدىكى دەرەخكە قونۇپ، شاراقلىغان سېغىزخان بۆلۈۋەتتى.

— خەيرىنىسا ھەدەڭلەرنىڭ بېغىدا سېغىزخان شاراقلاۋاتىدۇ. ئەتىگەندىن بېرى بىر ئۆمۈچۈك يۇقۇرى-تۆۋەن چۈشۈپ، چىقىپ يۈرەتتى. مۇشۇنداق قىلىپ يۈرۈپ ئۇلار بىر كۈنى خەيرىنىسانىڭ ئوغۇل تۇققىنىنى توغرىلىق خۇشخەۋەر ئېلىپ كەلسە بولاتتىغۇ.

ئاپام نېمە دېيدا، مەن نېمە دېيدا. باسىت ئاكام بىلەن خەيرىنىسا ھەدەم ئۆي-ئوتاق بولغان شۇنچە يىلدىن بېرى تاپمىغان بالىسىنى سېغىزخان نەدىن ئېلىپ كەلسۇن؟! قېرىلارەۋ قىزىق-تە. خۇددى بىردىگە يالۋۇرغانغا خەيرىنىسا ھەدەم ئوغۇل تۇغىدىغاندەك قىلىپ كېتىدۇ. ئۇلار بالىمىز يوق دەپ كوچىغا چىقىپ ئاھ ئۇرۇپ، قايغۇرۇۋاتمىسىمۇ ئاپام بۆلەكچە ھەسرەت چېكەتتى. بىرەرسىنىڭ «پالان يەردە تۇغمىغان ئاياللارنى داۋالايدىغان تېۋىپ بار» دېگەن سۆزىنى ئاڭلاپ قالسا بولدى، خەيرىنىسا ھەدەمنى يۆلەپ دېگىدەك ئەۋەتىپ، كۆرسىتىپ قايتمىغىچە كۆڭلى ئەمىن تاپمايدۇ. بىراق ئۇنىڭدىن پايدا ئاز. بەزىبىر

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دۇكىنىغا كەلگىچە مۇخپۇلكامنى قاغىدى.

ماكار تاغام دۇكانغا ئېلىپ كەلگەن قاشقا چىرەنگە بىر ئاز قارىدى-دە:

— مۇشۇنداق بولارىنى مەن باشتىلا بىلگەن، — دەپ بازغانچىغا ئاتنىڭ يېغىرىنى قارا تۇز بىلەن يۇيۇشنى تاپشۇردى.

بۇ كۈنى تۆمۈرچى دۇكىنىغا كولخوز مەركىزىدىن رەئىس كەلدى. ئۇ ماكار تاغام بىلەن ئۇزاق سۆھبەتلەشكەندىن كېيىن:

— بۇ يىلچە چىدىغىلار، كولخوز مەركىزىدە چوڭ ماشىنا-تراكتور رېمونتلايدىغان ئۇستىخانا سېلىۋاتىمىز. ئۇ پۈتكەندە، ھەممە سايمانلار شۇ يەردە رېمونتلىنىپ، سىلەرنىڭ ئىشىڭلار يېنىكلىشىدۇ، — دېدى. شۇنداقلا قارا تاشنىڭ يېرىنى ھەيدەپ، بۇغداي تېرىۋاتقانلار ھەققىدە كۆپ سۆزلىدى.

— سىز بۇيىل بىزگە چوڭ بايلىق كانى تېپىپ بەردىڭىز، ماكار تاغا. يەر ھەيدەۋاتقان تراكتورىستلارمۇ سىزدىن بەك مىننەتدار. نەچچە يىلدىن بېرى بۇ يەرنىڭ قەدرىنى بىلمەي يۈرۈپتىمىز. سىز ئېيتمىسىڭىز قولىمىزدىكى تەييار بايلىقنى كۆرمەسكەنمىز، — دەپ ئۇ تۆمۈرچىگە بەك مىننەتدار ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى.

رەئىسنىڭ تۆمۈرچى دۇكىنىدا ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، بىرىگادىر يېتىپ كەلدى. بالىلىرى ئات قوراسىغا ئوت قويۇۋەتكەنلىكى ھەققىدىكى خەۋەر ئېنىقلانغاندىن بېرى تۆمۈرچى دۇكىنىدىن ئايىغى تارتىلىپ قالغان بىرىگادىر رەئىس بىلەن ئىككى قوللاپ تىپچىلىق سوراشتى. ئەمدى ئۇ

كۆرگەندە يىغلىغۇدەك بولغان ۋاقاس ئاكام ئەتىدىن كەچ كىرگىچە تۈۋرۈككە سۆركىلىپ، يۈكى چۈشۈشكە باشلىغان ئاتنىڭ تېرىسىنى يىرىك ئالقىنى بىلەن ئۇزاق سىلىدى.

— ئىنسانغا ئىچى ئاغرىمىغان بەندە ئاتنى ئايايدۇ دەمسەن. قاشقا جىرەننى يىلقىدىن ئايرىپ كۆندۈرىمىز دەپ ئۇۋالىغا قاپتىمىز، — دېدى ۋاقاس ئاكام. تۆت ئاي-غىدا ئاران يەر دەسسەپ تۇرغان ئات بىز يۈگەن سېلىپ كۆندۈرگەن قاشقا جىرەنگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايتتى. ئۇنىڭ قوسىقى ئىچىگە چاپلىشىپ، قوۋۇرغىلىرى كۆرۈنۈپ قاپتۇ. ئىلگىرى ئويناقلاپ، يېنىغا ئادەم يولاتمايدىغان ئات ئەمدى قۇيرۇغىنى شىپاڭلىتىپ، يېغىردىكى چىۋىننى قورۇشقىمۇ ئېرىنىدۇ.

ۋاقاس ئاكام ئاتنىڭ يېغىرىنى سېغىزخان چوقۇپ ئېچىۋەتكىنىنى بايقىغاندا تېخىمۇ غەزەپلەندى. ئۇ قاشقا جىرەننىڭ بېشىنى سىلىغاندا ئاتنىڭ كۆزىگە يىغلاپ قالغان ياش ئېقىپ چۈشتى.

— قاشقا جىرەن يىغلاۋاتىدۇ! — دېدىم.

— ھىلىمۇ يىغلىمايدىكەن. تىلسىز جانىۋار دەردىنى ئېيتالمايدۇ-دە. ئەگەر ئۇنىڭ ھوخپۇلكامدىن كۆرگەن ئازاۋىنى تىڭشىساڭ سەنمۇ يىغلىۋېتەر ئىدىڭ.

قاشقا جىرەن بىزنى تونۇسا كېرەك، ئۇ تۇمشۇغىنى ۋاقاس ئاكامنىڭ قولتۇغىغا تىقىۋېلىپ، خېلى ۋاقىتقىچە جىم تۇردى.

— «ئات ئەرنىڭ قانىتى» دەيدۇ، ئۆزى مىنگەن ئاتنى مۇشۇ ھالغا يەتكۈزگەن ئەركەك باشقىلارغا نىمە ياخشىلىق قىلسۇن، — ۋاقاس ئاكام ئاتنى يېتىلەپ تۆمۈرچى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تراكتورىستلارنى ئارىلاپ چىققىنىنى بىلگەندە ئۆزىنىڭ يالغان ئېيتقان دەپ تۇتۇلۇپ قالغىنىنى سېزىپ، ھودۇقۇپ كەتتى.

رەئىس برىگادىر بىلەن ماكار تاغام ئىككىسى سۆزلەشكەندەك ئېچىلىپ-يېيىلىپ سۆزلەشمەستىن، يەر ھەيدەشنى چاپسان ئاياقلاشتۇرۇش كېرەك ئىمكەنلىكىنى قاتتىق ئېيتىپ، كۆپ ئىشلارنى جېكىدى.

ماكار تاغام برىگادىرنىڭ قاشقا جىردىنى كۆتىرەم قىلىپ قويۇپ تاشلىۋەتكەنلىكى ھەققىدە رەئىسكە ئېيتامدىكىن دىگەن ئىدىم، لېكىن تۆمۈرچى بۇ ھەقتە سۆز قوزغىمىدى. ھەممىدىن قىزىقى، رەئىسنىڭ قېشىدا خۇددى دەرس تەييارلىماي كەلگەن كۈنى مۇئەللىمىنىڭ ئالدىدا بېشىنى تۆۋەن ساڭگىلىتىپ تۇرغان ئوقۇغۇچىدەك كۆرۈنگەن برىگادىر رەئىس كېتىشىگە ۋاقاس ئاكامغا قامچىسىنى جۇنۇپ، ۋاقىراشقا باشلىدى.

— ھۇنۇ ئاتنى سەنلەرگە كىم تۇت دىدى، ئېتىزدا سوقا-سايمان سۇنۇپ، يەر ئەكچىپ كېتىپ بارسا، بۇلار يوق نەرسىلەرنى قىلىپ يۈرگەن. بۇ يەردە كولخوز ئىشى ئۈچۈن جان كۆيدۈرۈتقان مېنىڭدىن باشقا ھېچكىم يوق.

برىگادىر تۆمۈرچى دۇكىنىدىكى ھەر نەرسىگە بىر چېپىلىپ، ماكار تاغامغا تېگىشكە ھېچبىر بانا-سەۋەپ تاپالماستىن، ئۆچىنى تالادا ئات تاقىلاۋاتقان ۋاقاس ئاكامدىن ئالماقتا.

ۋاقاس ئاكامنى تىللاپ ئاغزى ئاغرىغاندىن كېيىن، پالاسلاپ چىقىپ كەتكەن برىگادىر، كەچقۇرۇنلۇغى قارا تاشتىن سوقىنىڭ سۇنغان چىشلىرىنى ئېلىپ كېلىپ، تۆمۈرچى كۆرسۇن دىگەندەك، ماكار تاغامنىڭ ئالدىغا تاشلىدى.

تاغنى تۈزلەۋاتقان ئادەمدەك. ئاغزى بىسلىماي سۆزلىمەكتە. دائىم تۆمۈرچى دۇكىنىغا كەلگەندە ئېتىنى دېۋەيلىتىپ، قامچىسىنى جۇنۇپ سۆزلەيدىغان مۇخپۇلكامنىڭ رەئىس ئالدىدا دۇدۇقلاپ يۈرۈشى، ماڭا تاياق كۆرگەندە قۇيرۇغىنى شىپاڭلىتىپ ئەركىلەيدىغان قورقۇنچاق ئىتلارنى ئەسلەتتى. ئۇنىڭ قىلىقىنى كورمىگەن ئىكەنمەن. ئادەملەرمۇ شۇنداق چاپسان ئۆزگىرىدىكەن. مەن ئىلگىرى يېزىمىزدا ھېچبىر كولخوزچىنىڭ رەئىس ئالدىدا مۇنداق يۈگرەكلەپ خوشامەت قىلىپ كەتكىنىنى كۆرمىگەن ئىدىم.

— مانا، كورمەمسىز، سوقىلارنىڭ چىشى كەينى-كەينىدىن سۇنۇپ، توشمايۋاتىدۇ. ئۇچ-تۆت كۈندىن بېرى قارا تاشتا قونۇپ-يېتىپ ئىشلەۋاتىمىز،— بىرىگادىرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ھەر كۈنى ئۇنىڭ ئېتى بىزنىڭ باغدىكى ئالمىغا باغلاقلىق تۇرىدىغانلىقىنى ئەسلىدىم. بىزنى دائىم يالغان پاراڭ قىلماڭلار دەپ تىللايدىغان چوڭ ئادەملەرنىڭ ئۆزلىرى يالغان سۆزلەۋاتقىنىنى ئاڭلىغاندا بىر قىسما تۇرىدىكەن.

مۇخپۇلكام تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىدا باغلاقلىق تۇرغان قاشقا جىرەننى كۆرۈپ، ۋاقاس ئاكامغا چەكچىيىپ بىر قارىدى، لېكىن كىسكىرتىگى بوغۇلغان ئادەمدەك سۆز قىلالماي قالدى، ئۇ ئاتنى رەئىستىن يوشۇرۇشقا تىرىشماقتا.

— ھازىر قارا تاشتا يەر ھەيدەۋاتقان تراكتورىستلارنى ئارىلاپ قايتتىم. سوقىلار بۇزۇلۇپ توختاپ قاپتۇ. چاپسانراق بېرىپ، چارىسىنى كۆر،— يېڭىلا قارا تاشتا قونۇپ ئىشلەۋاتىمىز دېگەن بىرىگادىر رەئىسنىڭ يەر ھەيدەۋاتقان

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ماستىن تۇرۇپ قالدى. پەقەت بىرىنگادىر ئېتىنى مىنىپ، تۆمۈرچى دۈكىنىدىن يىراقلاشقاندا ئۇنىڭ بولقىسىنىڭ سەندەلگە ئۇرۇلغان ھەيۋەتلىك ئۈنى ئاڭلاندى.

— قېنى، ۋاقاس، بازغاننى قولۇڭغا ئال، — دەپ ئۇلۇغ-كىچىك تىنىدى ئالادىن كىرگەن بازغانچىغا مۇراجەت قىلغان تۆمۈرچى، — قاراتاشتا توپىنىڭ ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغان تاشلار سوقا چىشىنى سۇندۇرۇپ، تۇشاتىۋاتقىنى راست. ئۇ يەرنى ئۆزلەشتۈرگىچە كولخوز مەركىزىدىكى تەييار سوقا چىشلىرى يەتمەسلىكى مۇمكىن، شۇڭلاشقا ئىككىلەن ئۇپرىغان چىشلارنىڭ بېشىنى چىقىرىپ، چاپسان تەييارلايلى.

ۋاقاس ئاكامنىڭ سالماقلىق بازغىنى سەندەل ئۈستىدىكى چوغدەك قىزارغان تۆمۈرگە ئۇرۇلدى.

يېزا ئوتتۇرىسىدىكى سوقما تامدىن سېلىنغان تۆمۈرچى دۈكىنىدىن چىققان ئاۋاز بەئەينى چوڭ تىياتىرنىڭ ئوركېستىرىغا ئوخشاش پۈتكۈل يۇرتنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىپ، ئالاھىدە ئاڭلىنىدۇ. بازغان ئاۋازى سېلىنغاندىن بېرى ھاك كۆرمىگەن دۈكاننىڭ تورباسقان تاملىرىغا ئۇرۇلۇپ، ئاندىن جىمجىت كوچىغا، پاكار ئۆيلەرنىڭ كەڭ ھويلىلىرىغا تارىلاتتى، خۇددى يېزىنىڭ قوڭغۇرىقىغا ئوخشاش ئادەم قەلبىنى تەۋرىتىپ، بىر خىل ئاڭلىنىدىغان ئاۋاز قۇلىقىمغا بەك خوش ياقىدۇ. ماڭا ئۇ ئانا يۇرتنىڭ قايغۇ-مۇڭى بىلەن خۇشاللىقىنى ئالەمگە جار سېلىپ ئاڭلاتقاندەك سېزىلەتتى، بازغان ساداسى ھەممىنى قايناق ئەمگەككە چاقىرىدىغان تۆمۈرچىلەر ئاۋازى. ئۇ بەلكى باشقىلارغا پەقەت بازغان بىلەن بولقىنىڭ ئۈنىدەكلا

— مەن كولخوز ئىجرائىيە كومىتېتىدا بۇ يەرنى ئۆزلەشتۈرۈشكە بولمايدۇ، بۇنىڭ ھەممىسى بىكار ئاۋارىچىلىق دېسەم ئۇنىمىغان ئىدىڭ، مانا كۆر، شۇنچە سايەمانىنى ئۇپرىتىپ، جاننى قىينىغاندىن باشقا پايدا يوق. كولخوزغا نېمە دېگەن زىيان. ھازىر يەر ھەيدەۋاتقانلا سېنى ئېغىز چىشىغا ئېلىپ چايناۋەتكىدەك دەرىجىگە يەتمەكتە، تىلىم بار دەپ كۆرۈنگەن نەرسىنى ئېيتىشتىن بۇرۇن ئويلىنىش كېرەك. — بىرىگادىر تۆمۈرچىنىڭ قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈش ھەققىدىكى تەكلىۋىنى يۈزىدىن تەر تامچىلاپ ئاققىچە تەگدى.

— جاپا تارتماي ھالاۋەت يوق، مۇخپۇل. ھەرىنىڭ زەھىرىگە چىدىغان ئادەم ھەسەلىنى يەيدۇ ئەمەسمۇ.

تۆمۈرچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا بىرىگادىر تېخىمۇ كۆپىسەپ كەتتى.

— ئىسسىق دۇكاندا ئولتۇرۇپ، قۇرۇق پاراڭ سالغىچە بىزگە ئوخشاش ئېتىزنىڭ سېرىق شامىلىغا مەيدەڭنى قاقلاپ ئىشلەپ كۆر! — بىرىگادىر قالغان سۆزىنى دىمىغىدا سۆزلەپ ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى، — شۇنداقلىغىڭدىن نېمىسلارغا ئەسىرگە چۈشۈپ، قېچىپ، مۆكۈپ يۈرگەن ئادەم-دە سەن...

بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا تۆمۈرچىنىڭ ئاق سېرىق چىرايى تاتىرىپ كەتتى. ماڭا ئۇنىڭ يېرىمىنى سېرىق بۇرۇتى يېپىۋالغاندەك كۆرۈنىدىغان يۈزى تېخىمۇ كىچىكلەپ كەتكەندەك بايقالدى. مۇخپۇلكامىنىڭ ئاخىرقى سۆزىنى ئاڭلىغاندا ئۇ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ئادەمگە ئوخشاش بولۇقسىنى تۇتقان پېتى قوللىرى تىترەپ، سۆز قىلا-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۆزلەشتۈرۈشىنىڭ غېمىنى ئىمانچە يەيدۇ؟ — دەپ سورىدىم بىر كۈنى بازغانچىدىن. — بەلكى بىرىگادىرنىڭ ئېيتقىنى توغرىدۇ. تراكتورلارنى سۇندۇرۇپ، تراكتورىستلارنى قىيىندى-غىچە ئۇ يەردە مال ئوتلاپ يۈرگۈزسە بولمامدۇ؟

— سەن ئۇرۇشتىن ئىلگىرى ماكار تاغامنىڭ مۇشۇ دۇكاندا ئاسماخۇن تۆمۈرچى دېگەن ئادەم بىلەن ئىشلى-گەنلىكىنى ھەققىدە ئاڭلىغانمۇ؟

— ئاڭلىغان، — ئۇ ئادەم ھەققىدە ماكار تاغام دۇ-كانغا كىرگەنلەرگە ھىكايە قىلىپ بەرگەن. بىزنىڭ يېزىدا ئاسماخۇن تۆمۈرچىنى بىلمەيدىغان ئادەم يوق، مۇشۇ تۆ-مۈرچى دۇكىنىنى سالدۇرغانمۇ ماكار تاغام بىلەن ئاسما-خۇنكام ئىكەن. ئەمما ئۇ جەڭدىن قايتماپتۇ.

— ھە، شۇ رەھمەتلىك ئاسماخۇنكامنىڭ دادىسى يۇرت-نى باشلاپ چىقىپ، قارا تاشنى ساپان بىلەن ھەيدەپ، ئاشلىق تەرگەن يىلى سوۋېت ھۆكۈمىتىگە قارشى دۈشمەن-لەر ئۇنى خاماندا، بوغداي چەشلەۋاتقان يەردە بوغۇز-لىۋەتكەن ئىكەن، — دەپ بازغانچى ئۆتمۈشنى سۆزلەپ كەتتى، — كېيىنكى ئاسماخۇنكام كولخوز رەئىسلىرىگە ئېيتىپ يۈرۈپ، بۇ يەرگە ئاشلىق تېرىش ئىشىنى ھەل قىلغاندا ئۇرۇش باشلىنىپ، ماكار تاغامنىڭ ئاغىنىسى قاراتاشتا ئاشلىق تېرىيالماي ئارماندا كېتىپتۇ... ئۇ يەرنى تولۇق ئۆزلەشتۈرسە پۈتكۈل كولخوز بويىچە ئالىدىغان ئاشلىقنى مۇشۇ يەردىنلا يىغىۋالغىلى بولىدىغان ئوخشايدۇ. يېرى ئالامەت ياخشى دېيىشىدۇ، ماكار تاغام بىرەر ياخشى نەرسە بايقاپ قالسا چاپسانراق ئۇنى يېزا خەلقىنىڭ مەنپەئەتىگە پايدىلىنىشقا ئالدىرايدۇ.

ئاڭلىنار، ئەمما ماڭا شۇ دۇكاندا ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس ئاكامنىڭ يۈرىگى سوقۇۋاتقاندەك بىلىنىدۇ.

ماڭا، برىگادىر كىرىپ تەگەپ چىقىپ كەتكەندە سەندەلگە ئۇرۇلغان بولقا ئاۋازى ماكار تاغامنىڭ قاخشا-ۋاتقان يۈرەك نالىسىدەك مۇڭلۇق ئاڭلاندى. ھەر قېتىم بولقا ئۇنى چىققاندا تۆمۈرچىنى ئايىغاندەك، مېنىڭمۇ يۈرىگىم سانچىلىپ ئاغرىدىدۇ. بۇ كۈنى يېزا ئادەملىرى ئۆيلىرىدە ئولتۇرۇپ، يېرىم كېچىگىچە بېسىلمىغان بولقا بىلەن بازغان ئاۋازىنى ئاڭلىغاندا، تۆمۈرچىلەرنىڭ دۇكان-دىن قايتمىغىنىنى ئەسلەپ، ئۇلارغا ئىچى ئاغرىپ، مۇشەق-قەتلىك ئىشلىرى ھەققىدە ئۇزاق پاراڭ سېلىشتى، ئەمما كۈندۈزى ماكار تاغامغا بىر قېتىم ئەزۋەيلەپ چىقىپ كەت-كەن مۇخپۇلكام قەيەردىدۇر قوسىغىنى سىپاپ يېتىپ، تۆمۈرچىلەرنىڭ ئۆيىگە كۆرمەي ئىشلەۋاتقىنىغا «ئۇلارغا بىر تېتىدىم» دەپ ئىچىدىن خوشال بولۇۋاتقاندۇ، بەلكى.

مەن بۇ كېچىسى تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىققان ئاۋاز-نى تىڭشاپ يېتىپ، ماكار تاغامنىڭ قاراتاشنى ئۆزلەش-تۈرۈشكە بۆلەكچە جان كۆيدۈرۈپ يۈرگىنىنىڭ سەۋەبىنى بىلىشكە بەك قىزىقتىم، ئۇنىڭ ئىشى ئەتىگەنلىكى تۆمۈرچى دۇكىنىدىكى ئوچاقنىڭ كۆلىنى تازىلاپ ئوت يېقىپ، كۆيەك بېسىشتىن باشلىنىدۇ-دە، كەچقۇرۇنلۇغى قىزىغان تۆمۈر-نى يوغان تۇڭدىكى سوغ سۇدا تاۋلاپ، سوۋۇتقاندا تامام بولىدۇ. ئۆزىنىڭ شۇ ئىشىنىلا بىلمەمدۇ. كولخوزنىڭ ئاگ-رونومى بولمىغاندىن كېيىن برىگادىر بىلەن ئۆزەڭگە سوقۇش سالدۇرۇپ ئۇنىڭغا نېمە جاپا؟

— ماكار تاغام برىگادىر بىلەن ئېيتىشىپ، قاراتاشنى

بازغانچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ماكار تاغامغا بولغان مۇھەببىتىم تېخىمۇ ئاشتى. ئەمما يۇرتقا مۇشۇنداق چوڭ ياخشىلىق قىلاي دېگەن ئادەمنىڭ ئالدىغا تىكەندەك ئۈنۈۋالغان مۇخپۇلكامنى چۈشەنمىدىم.

ئەتىسى مەكتەپتىن قايتقاندا تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرسەم، ۋاقاس ئاكام يالغۇز ئىشلەۋېتىپتۇ.

— ماكار تاغام نەدە؟ — دەپ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

— ئاغرىپ قالدى، تاڭ سەھەردە دوختۇرخانىغا ئېلىپ كەتتى.

— تۈنۈگۈن ساپ-ساق ئىدىغۇ؟

قاراتاشتا يەر ھەيدەۋاتقان سوقىلارغا چىش ئۇلىگۇرىتىمىز دەپ كېچىچە ئىشلىگەن ئەمەسمۇ، يەنە يۈرەك ئاغرىقى قوزغىلىپ قالسا كېرەك، دوختۇر چاقىرتساق، ئۇنىمىغىنىغا قويماي، بالنىتسىغا ياتقۇزدى.

بىر چاغدا تۆمۈرچىلەرنى ئىزلاپ مۇخپۇلكام يېتىپ كەلدى.

— ۋاقاس، ماكار تاغام نەدە؟ — بازغانچى ئۇستازىنىڭ دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغىنىنى ئېيتا-ئېيتماستىنلا، برىگادىر كۆپسەپ سۆزلەپ كەتتى.

— پاھ، ئىش ئېغىر كەلگەندە ئاغرىپ قاپتۇ-دە. بىر سوتكىدىن بېرى سوقىلار چىشى يوق ئاپتاپقا قاخلىنىپ ياتىدۇ. كولخوزنىڭ ئىشى پەقەت ماڭا كېرەك.

برىگادىرنىڭ زەھەرلىك سۆزىنى ئاڭلىغاندا قۇيقا چېچىم تىك تۇرۇپ كەتتى. شۇڭا سالجىغا ئوخشاش قېنىنى شوراۋاتقان ئادەمگە گەپ قىلماي جىم تۇرغان ۋاقاس ئاكامدىن رەنجىيمەن.

— سوقىلارنىڭ چىشلىرىنى تەييارلاپ قويدۇق، — دېدى بازغانچى بېشىنى كۆتەرمەستىنلا.

— قېنى؟ — برىگادىر ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگەندەك قارىغان ئىدى، لېكىن بۇلۇڭدا دۆۋىلەكلىك تۇرغان چىشنى كۆرگەندە ئۆزى خىجالەت بولۇپ قالدىمۇ، دەرھال كەينىگە قايتتى، — ھازىر ماشىنا ئەۋەتىمەن، چاپسان قارا تاشقا يەتكۈزسۇن.

مەنمۇ يېڭىلا ياساپ قويغان ئەللىكتىن ئوشۇق چىشنى كۆرگەندە ئۆزەمنىڭ كۆزىگە ئۆزەم ئىشەنمىگەندەك قاراپ قالدىم. ھەقىقەتەن، تۆمۈرچىلەر تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىماپتۇ، دېدىم ئىچىمدە. ماكار تاغامۇ بىكار ئاغرىمىغان ئىكەن.

9

يېزىدىكى يىگىتلەر بىرگە خەت توشۇتۇپ، قىزلار بىلەن يېقىنلىشىپ، يۈزىنى ئېچىۋالاتتى-دە، ئاندىن ھەرخىل پاراك تارقىتىدىغان بىرگە ئوخشاش بالىلارغا كۆرۈنمەي، چەتكە قېچىشقا تىرىشاتتى. بىر بولساق بىر باشلىغان ئىشنىڭ ئاخىرى نېمە بىلەن ئاياقلاشقىنىنى كۆرمەي تىنمايتتۇق. ئادەتتە قېرى سۆگەتنىڭ دالدىسىدا سۆيۈشكەنلەرنىڭ ئىشى، ئۇلار بىر پۇت گۈرۈچ پاتىدىغان يوغان قازاندا ئاش ئېتىپ، يۇرتقا توي قىلغاندىن كېيىنلا ئاياقلىشاتتى. ئەمما ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۇچرىشىشى بىر كۈتكەندەك بولمىدى.

بىر كۈنى قېرى سۆگەتنىڭ قېشىدا پاراڭلىشىپ ئولتۇرساق، مېنىڭ بىلەن يەتتىنچى سىنىپتا بىللە ئوقۇيدۇ-

بازغانچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ماكار تاغامغا بولـ
غان مۇھەببىتىم تېخىمۇ ئاشتى. ئەمما يۇرتقا مۇشۇنداق چوڭ
ياخشىلىق قىلاي دىگەن ئادەمنىڭ ئالدىغا تىكەندەك ئۈنۈ-
ۋالغان مۇخپۇلكامنى چۈشەنمىدىم.

ئەتىسى مەكتەپتىن قايتقاندا تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرسەم، ۋاقاس ئاكام يالغۇز ئىشلەۋېتىپتۇ.

— ماكار تاغام نەدە؟ — دەپ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

— ئاغرىپ قالدى، تاڭ سەھەردە دوختۇرخانىغا ئېلىپ كەتتى.

— تونۇگۈن ساپ-ساق ئىدىغۇ؟

قاراتاشتا يەر ھەيدەۋاتقان سوقىلارغا چىش ئۈلگۈرتىمىز دەپ كېچىچە ئىشلىگەن ئەمەسمۇ، يەنە يۆرەك ئاغرىقى قوزغىلىپ قالسا كېرەك، دوختۇر چاقىرتساق، ئۇنىمىغىنىغا قويماي، بالنىتسىغا ياتقۇزدى.

بىر چاغدا تۆمۈرچىلەرنى تىللاپ مۇخپۇلكام يېتىپ كەلدى.

— ۋاقاس، ماكار تاغام نەدە؟ — بازغانچى ئۇستازىنىڭ دوختۇرخاندا يېتىپ قالغىنىنى ئېيتا-ئېيتماستىنلا، برىگادىر كۆپسەپ سۆزلەپ كەتتى.

— پاھ، ئىش ئېغىر كەلگەندە ئاغرىپ قاپتۇ-دە. بىر سوتكىدىن بېرى سوقىلار چىشى يوق ئاپتاپقا قاخلىنىپ ياتىدۇ. كولخوزنىڭ ئىشى پەقەت ماڭا كېرەك.

بىرىگادىرنىڭ زەھەرلىك سۆزىنى ئاڭلىغاندا قۇيقا چېچىم تىك تۇرۇپ كەتتى. شۇڭا سالجىغا ئوخشاش قېنىنى شوراۋاتقان ئادەمگە گەپ قىلماي جىم تۇرغان ۋاقاس ئاكامدىن رەنجىيمەن.

— سوقىلارنىڭ چىشلىرىنى تەييارلاپ قويدۇق، — دىدى بازغانچى بېشىنى كۆتەرمەستىنلا.

— قېنى؟ — برىگادىر ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگەندەك قارىغان ئىدى، لېكىن بولۇڭدا دۆۋىلەكلىك تۇرغان چىشنى كۆرگەندە ئۆزى خىجالەت بولۇپ قالدىمۇ، دەرھال كەينىگە قايتتى، — ھازىر ماشىنا ئەۋەتىمەن، چاپسان قاراتاشقا يەتكۈزسۇن.

مەنمۇ يىگىلا ياساپ قويغان ئەللىكتىن ئوشۇق چىشنى كۆرگەندە ئۆزەمنىڭ كۆزىگە ئۆزەم ئىشەنمىگەندەك قاراپ قالدىم. ھەقىقەتەن، تۆمۈرچىلەر تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىماپتۇ، دىدىم ئىچىمدە. ماكار تاغامۇ بىكار ئاغرىمىغان ئىكەن.

9

يېزىدىكى يىگىتلەر بىرگە خەت تونۇشۇپ، قىزلار بىلەن يېقىنلىشىپ، يۈزىنى ئىچۋالاتتى-دە، ئاندىن ھەرخىل پاراڭ تارقىتىدىغان بىرگە ئوخشاش بالىلارغا كۆرۈنمەي، چەتكە قېچىشقا تىرىشاتتى. بىر بولساق بىر باشلىغان ئىشنىڭ ئاخىرى نىمە بىلەن ئاياقلىشىشىنى كۆرمەي تىنمايتتۇق. ئادەتتە قىرى سۆگەتنىڭ دالدىسىدا سۆيۈشكەنلەرنىڭ ئىشى، ئۇلار بىر پۈت گۈرۈچ پاتىدىغان يوغان قازاندا ئاش ئېتىپ، يۇرتقا توي قىلغاندىن كېيىنلا ئاياقلىشاتتى. ئەمما ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۇچرىشىشى بىر كۆتكەندەك بولمىدى.

بىر كۈنى قىرى سۆگەتنىڭ قېشىدا پاراڭلىشىپ ئولتۇرساق، مېنىڭ بىلەن يەتتىنچى سىنىپتا بىللە ئوقۇيدىـ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ۋاي، ئۇ يۇمۇق، كالامپاي ئاكاڭنى نىمانچە ساغ-
نايسەن؟

— تېگىشمەي تېچ تۇرۇڭلارا، پاراڭ تىڭشايلۇق. قېنى،
قەيۇم، پارىڭىڭنى داۋام قىل، — دېدى باللار.

— باشتا مەن ۋاقاس ئاكام بۇ قىزنى زورلاپ ئېلىپ
كەلدىمكىن دېۋىدىم، ياق، ئۇلار ھەقىقىي ئاشىق-مەشۇقلارغا
ئوخشاش ئولتۇرىدۇ. ئارىلىق يىراق بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ
پاراڭلىرى ئاشكارا ئاڭلىنىپ تۇراتتى. بازغانچى قىزغا پاراڭ
قىلىشنى بىلمەيدىكەن.

— قوي!

— راست سۆزۈم. خالىدەم ھەدەم «ئەتىياز كۈنلىرى
تاغ تەرەپتىن چىقىدىغان مەيىن شامال قانداق راھەت»
دېسە، ئۇ ئاڭغا چۈشلىنىۋالغان ئادەمدەك ئولتۇرىدۇ.

— مەن دېدىمغۇ، قىزلارنىڭ كۆزى قارغۇ. يېزىدا
مەن-مەن دېگەن نى پاراڭچى يىگىتلەر تۇرسا، تاللاپ
ئالغان ئادىمىنى قارا. ئەڭ بولمىغاندا بازغانچىدا چىراي
بولسىچۇ! چوڭلارنىڭ «قىزلارنىڭ چىچى ئۇزۇن، ئەقلى
قىسقا» دېيىشىدىغىنىدۇ راست ئوخشايدۇ.

— چىرايىغا چاي قۇيۇپ ئىچەتتىمۇ؟

— بۇلارنىڭ گېپىنى تىڭشىماي ھېكايەڭنى ئېيتىۋەر.

— بىر چاغدا ۋاقاس ئاكام ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۆپچۆ-
رىسىگە قاراپ قويدى-دە، ئاندىن چاپىنىنى كەڭ يېيىپ،
خالىدەم ھەدەمنىڭ ئاستىغا سالدى، — دەپ ھېكايىسىنى
داۋام قىلدى قەيۇم، — ئۇ مېنى بايقىمىدى. ئىككىسى چاپان-
نىڭ ئۈستىدە قاتۇرۇپ قويغان ھەيكەللەرگە ئوخشاش خېلى
ۋاقىتقىچە جىم ئولتۇردى. مەن بۇلار ئۇخلاپ قالمىغاندۇ

غان، قەييۇم:

— مەن ئاخشام بىر قىزىقچىلىق كۆرۈپ، تېخىچىلا ھەيران بولۇپ يۈرىمەن، — دېدى.

بىزنىڭ باللار بىر نەرسىنىڭ تۈشىنى ئاڭلىغاندا ئۇنىڭ تېگى-تەكتىگە يەتمەي قويمايدۇ.

— ھە، نېمە قىزىقچىلىق؟ — دېيىشىپ ئۇلار قەييۇمنى ئوتتۇرىغا ئېلىۋالدى.

— بىلەمسىلەر، كىم بىلەن كىمنى ئۇچراتتىم؟

— ھە، كىمنى؟ — ھەممىمىز ئاغزىمىزنى يوغان ئېچىشىپ، ئۇنىڭغا قارىشىپ قالدۇق.

— ئاخشام كەندىرلىك سايغا موزاي ئىزلەپ بارسام، ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەم ئولتۇرۇپتۇ! — تۇيۇقسىز ئېيتىلغان خەۋەر مېنى مەڭدىتىپ قويدى.

— قويغىنا!

— يالغان ئېيتسام نان تۇرۇپتۇ.

— ھەي ئەخمەق، يېزىمىزدا مەن-مەن دېگەن ياخشى يىگىتلەر تۇرسا، خالىدەم ھەدەم ۋاقاس ئاكام بىلەن كەندىرلىك سايغا بارىدۇ دەمسەن، — دېدى بىر بالا.

ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەمنىڭ ئۇچراشقىنىنى باشقىلارنىڭ بىلىپ قالغىنىغا بىر تەرەپتىن تەشۋىشلەنسەم، ئىككىنچى تەرەپتىن خوشال بولدۇم. مېنىڭ بازغانچى ئاكامنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ھەممىسى بىلىپ قالسۇن دەيتتىم. ئەمما سۆزلىگەن بالىنىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندا غەزىۋىم قايناشقا باشلىدى.

— ھە، ئۇنىڭ باشقىلاردىن نەرى كەم ئىكەن؟ ۋاقاس ئاكامدەكلا ئادەم بولساڭ بۆكۈڭنى ئاسمانغا ئاتاتتىڭ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قارا تاشتىكى تىراكتورىستلارغا ئاشپەز بولىدىكەن» دىگەن خەۋەر ئېلىپ كەلدىم.

تىرنا رىسونتلاۋاتقان بازغانچىغا بۇ سۆز تۇيۇقسىز ئېتىلغان ئوقتەك تەسىر قىلدى.

— نېمە دەيسەن؟! ساڭا بۇ پاراڭنى كىم ئېيىتتى؟ — ئۇ شالاڭ قاشلىرىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ، كىچىك كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ماڭا قارىدى.

— ھازىر مەكتەپتىن قايتىپ كېلىۋاتسام، ئورۇن - كۆرپىسىنى ماشىنىغا بېسىۋاتقان ئىكەن. «ۋاقاس ئاكاڭغا ئېيتىپ قوي، بىرىگادىر مېنى قاراتاشتا قونۇپ - يېتىپ، ئاشپەزلىك قىلغىلى ئەۋەتتى» دىدى. كابىنكىدا شوپۇر سەيدەخمەت ئاكام بىلەن بىرىگادىر مۇخپۇلكام ئولتۇرۇپتۇ.

— مۇخپۇلكام! — ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۆزى كۆتۈرىدىغان بازغانغا ئوخشاش يوغان مۇشتۇمى تۈرۈلدى.

سۆزۈمنى ئېيتىپ ئۈلگۈرگىچە، كوچا تەرەپتىن گۈكىرەپ كېلىۋاتقان ماشىنا تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىدا توختىدى. مۇخپۇلكام كابىنكىدىن ھىجىيىپ چۈشكەندە، ۋاقاس ئاكام ئۇنى كۆرمىگەن كىشىدەك بېشىنى كۆتەرمەستىن تىرنا چىشىنى چىقىرىپ ئولتۇرۇۋەردى.

— خالىدەمنى قاراتاشقا ئېلىپ ماڭدىم، ئۇياقتا ئەۋەتىدىغان نەرسىلەر يوقمۇ؟ — بىرىگادىرنىڭ ئەتەي بازغانچىنىڭ يۈرىكىنى مۇجۇپ ئېيتىۋاتقان سۆزىنى ئاڭلىغاندا ئۇلارنىڭ كەندىرلىك سايدا ئۇچراشقىنىنى ئەسلىدىم. شۇ خەۋەر تارىمىغان بولسا، بىرىگادىر خالىدەم ھەدەمنى قاراتاشقا ئېلىپ ماڭماسمىكىن دەيمەن.

— يوق! — ۋاقاس ئاكام باشقا پاراڭ قىلمىدى.

دەپ قاراپ قويىمەن. ئاخىر ئۇلار ئۇزاق ئولتۇرغاندىن كېيىن قايتىشتى.

— قايتىشتى؟! نېمە، ئۇلار سۆيۈشمىدىمۇ؟

— سۆيۈشۈش نەدە؟ ھەتتا يېقىنراق ئولتۇرۇپ قۇچاقلاشقىنىنىمۇ كۆرمىدىم.

— ھە مانا، مەن سىلەرگە ئۇ كالامپاينىڭ قولىدىن ھېچنەرسە كەلمەيدۇ دېمىدىمىمۇ، — دەپ باشتا مېنىڭ بىلەن كەپ تالاشقان بالا تېخىمۇ جانلىنىپ كەتتى، — خالىدەم ھەدەم ئۇنىڭ نېمىسىگە شۇنچە ئاشىق بولۇپ يۈرىدىكىنتاڭ؟

شۇ كۈنىنىڭ ئەتىسىلا ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەمنىڭ كەندىرلىك سايدا ئۇچرىشقىنىنى پۈتكۈل يېزىغا تارقىدى. بالىلار بىرگە ئىككىنى قوشۇپ، بىر يوغان سۆگەتنىڭ تۈۋىدە ئاڭلىغان سۆزلەرنى تېخىمۇ كۆپەيتىپ، قانات-قۇيرۇق ياساپ تونۇغۇسىز ئۆزگەرتىۋېتىپتۇ. بۇ پاراڭ بىر كۈنىنىڭ ئىچىدىلا يېزىدىكى بارلىق ئۆيلەرنى ئارىلاپ، كۆزگى بوغدايغا تېرىنا سېلىپ، قاراتاشتا يەر ھەيدەۋاتقان تراكتورىستلار بىلەن ئېتىزدىكى ئاياللارنىڭ ئارىسىغا يېتىپ باردى.

— سىلەر نېمە سۆز-چۆچەك تارقىتىپ يۈرىسىلەر؟ ئىزا تارتمامسىلەر؟ — دېدى ۋاقاس ئاكام مېنىڭدىن رەنجىپ.

— سۆز تارقاتقان مەن ئەمەس، باشقا بالىلار. سىلەر كەندىرلىك سايغا بارغاندا كۆرسە كېرەك، — ۋاقاس ئاكامغا ئوشۇق سۆز قىلمىدىم.

ئۇلارنىڭ ئۇچراشقىنى ھەققىدە سۆز تارىلىپ، بىر ئىككى كۈن ئۆتمەيلا تۆمۈرچى دۈكىنىغا «خالىدەم ھەدەم

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرلىكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىلگىرىكىدەك قاتۇرۇپ قويغان تاشقا ئوخشاش ئولتۇرماس دەيمەن. ئۇنىڭ رەپتارىمۇ باشقىچە. ئەمما ۋاقاس ئاكام بىلەن قېرىشقاندەك، ئۇ كۈنلەر قايتىپ كەلمىدى.

— خالىدەمنى مۇنداق چاپسان ئۆزگىرەر دەپ ئويلىماپتىكەنمەن، — دېدى ۋاقاس ئاكام بىر كۈنى ئىككىمىز كەندىرلىك سايدىن قايتقاندا.

— ئۇنىڭدىن نېمە رەنجىيسەن. ھەممە بالانى تىرىۋاتقان سۇخپۇلكام ئەمەسمۇ. بىرىنگادىر بارسەن دېگەندىن كېيىن خالىدەم ھەدەمنىڭ بارماسقا ئىلاجى قانچە؟!

— ئۇ دېگىنىڭمۇ راست.

ۋاقاس ئاكام ئەمدى بار ئۆچىنى سەندەلگە قويۇلغان تۆمۈردىن ئالماقچى بولغاندەك ئۇنى پۇخادىن قانغىچە ئۇرۇپ يەنچىپ، پەقەت خەيرىنىسا ھەدەم تىكىپ بەرگەن ھاۋارەڭ كۆينەك قارا تەرگە چىلانغاندىلا يۈز-كۆزىنى يېڭىگە ئېرتىپ، بازغاننى يەرگە تاشلايتتى. شۇ چاغدا ھەممىنى ئۇنتۇپ، بىر ئاز ھاردۇق ئالغاندەك بولىدۇ.

ئۇ ھېچقاچان بېشىغا چۈشكەن قايغۇ-مۇڭنى باشقىلاردىن كۆرۈپ رەنجىمەيدۇ. پەقەت ھەممىسىنى كۆزىنىڭ ياخشى كۆرمىگەنلىكىدىن بولۇۋاتقان كېلىشمەسلىكلەر دەپ بىلەتتى-دە، ئىچىدىن ھەسرەت چېكەتتى. بولۇپمۇ كۆزىنىڭ ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىغا قىزلارنىڭ ئالدىدا قىسىلىپ، بەك ئىزا تارتىدۇ. شۇڭلاشقا خالىدەم ھەدەم بىرىنگادىر بىلەن ماشىنىغا چۈشۈپ، قارا تاشقا كەتكەندىمۇ:

— ئەگەر ئىككى كۆزۈم ياخشى كۆرسە مەنمۇ بىر تراكتورنى ھەيدەپ، قاراتاشقا كېتەتتىم، — دەپ كۆزىنىڭ ياخشى كۆرمەيدىغىنىغا بەك ئېچىندى. بۇ سۆزلەرنى ئاڭلى-

برىگادىر ماشىنا كابىنكىسىغا ئولتۇرغاندا، خالىدەم ھەدەم:

— كۆرۈشكىچە ئامان بولۇڭلار، — دەپ قولىدىكى قىزىل كەشمىر ياغلىقنى شىلتىدى. ماشىنىغا چۈشۈپ كېتىپ بارغان قىز ماڭا خۇددى قەپەزدىكى قۇشتەك سېزىلدى.

توپا-چاڭ توزۇتۇپ ماڭغان ماشىنا تۆمۈرچى دۆڭىدىن ئۇزاپ كەتكىچە خالىدەم ھەدەمنىڭ قىزىل كەشمىر ياغلىقى شامالدا يەلپۈنۈپ كۆرۈنۈپ تۇردى. مەن بارغانسېرى يىراقلاۋاتقان ياغلىقنى يوقىتىپ قويماي دەپ ئۇنىڭدىن كۆز ئۈزمەي قارايتتىم. ماشىنا چوڭ سايغا چۈشۈپ كەتكەندە ياغلىق كۆزۈمدىن غايىپ بولدى.

ئورنىدىن قوزغالماي ئولتۇرغان ۋاقاس ئاكامدا سادا يوق. مەن برىگادىرنىڭ خالىدەم ھەدەمنى ماشىنىغا ئولتۇرغۇزۇپ، قارا تاشقا ئېلىپ كەتكىنىگە ئىچىدە رەنجىپ، نېمە قىلارىنى بىلمەي غەزەپلىنىۋاتقان بازغانچىغا كاشىلا بولماي دېدىم-دە، ئۇنى خالى قويۇپ ئۆيگە قايتتىم. مۇشۇ كەتكەن پېتىم خېلى كۈن تۆمۈرچى دۆكىنىنىڭ بوسۇغىسىنى باسمىدىم. بارغان بىلەن بازغانچىنىڭ كۆڭلىنى بۇزۇپ، كۆپ نەرسىنى ئېسىگە سالىمەنمىكىن دەيمەن.

بايىقاپ يۈرسەم ۋاقاس ئاكام كەندىرلىك سايغا بېرىپ، قىز ئىككىسى ئولتۇرغان يەردە ئېسىل بىر نەرسىسىنى يوقاتقان ئادەمدەك بۇ ئەتراپنى كۆپ ئەگىدى. كېيىنرەك ئۇ جايغا بازغانچى بىلەن مەنمۇ باردىم. ۋاقاس ئاكام خالىدەم ھەدەم بىلەن ئۇچراشقان كۈننى كۆپ ئەسلەپ شۇ دەقىقىلەرنىڭ ئەڭ بولمىغاندا بىرەر قېتىم قايتىشىنى چوڭ تامادا كۈتكەندەك قىلاتتى. ئۇ كۈنلەر قايتىپ كەلسە بازغانچى

بولقىسنى قولىغا ئالدى. سېلىككىچە ئىشلىرى

— ئەتىيازنىڭ ئىسسىق-ئىللىق داۋا —

سائا ياردەملىشىپ تۇرۇپ، ئاندىن شەھەرگە بېرىپ

لىنارمەن، — دەپ شاگىرتىنىڭ كۆڭلىنى ياسىغىنى بىلەن.

ھەقىقەتەن، تۆمۈرچىنىڭ ئەھۋالى ئېغىر. ئۇنىڭ سېرىتى

ئاغرىقتا ئاغرىغاندەك تاتىرىپ كەتكەن چىرايىدىن ئادەم

قورقاتتى. دوختۇرخانىدا يېتىپ چىققاندا، ئوق تېگىپ يارد-

دار بولغان پۇتىنى ئاۋايلاپ ماڭىدىغان بوپتۇ.

ئادەمگە بولغان مېھرى-مۇھەببىتىنىڭ ئۇلاردىن ئاي-

رىلغاندا بۆلەكچە سېزىلىدىكەن. ماكار تاغامنى قەدىبقىدەك

سېغىنىپ قاپتىمەن.

ئاغرىغانلارنىڭ ھەممىسى شۇنداقمىكىن، ئەيتاۋۇر

ماكار تاغام ماڭا ئىلگىرىكىدىنمۇ مېھرىۋان بولۇپ كەتتى.

بۇرۇن دۇكانغا كىرگەندە «بولقىنى ئېلىپ كەتمە، بۇ يەردە

ئوينىغىچە ئۆيگە بېرىپ دەرسىڭنى تەييارلىساڭچۇ» دەيدى-

غان تۆمۈرچى، ئەمدى مېنىڭ دۇكاندا كۆپرەك يۈرگىنىمگە

خوش. ئۆزەممۇ ئىلگىرىكى يىللارغا قارىغاندا يېشىم ئۆسۈپ،

بۇلارغا يار-يۆلەك بولۇپ قالدىم-دە! تۆمۈرچى بازغانچى-

ئىككىمىز ئۈچۈن كۆيۈپ-پىشىپ يۈرەتتى.

ئۆيىمىز تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىدا بولغىنى ئۈچۈن،

بۇ يەردىن كەتمەيتتىم، ئەمدى قولۇم بوشىسىلا ماكار تاغام-

نىڭ قېشىدىن تېخىمۇ چىقماس بولدۇم. مېنىڭ ئۈچۈن

مەكتەپتىن قايتقاندا ئوينىغىدەك يەر، قىلىدىغان ئىش

يوقتەك ھەركۈنى دۇكاننىڭ ئالدىغا يېتىپ كېلىمەن-دە،

ئاپام: «مۇشۇنى، زادى، سىلەرگە شاگىرتلىققا بېشىچە،

بېرىۋېتەيمىكىن. ئورۇن-كۆرپىسىنى ئېلىپ كېلىپ، دۇكاندا

غاندا ۋاقاس ئاكامغا ئىچىم ئاغرىپ، ئۇنى ئايايتتىم.

— سېنىڭ كۆزۈڭ نېمىشقا غۇۋا كۆرىدۇ؟ — بۇ سوئالنى بەرگىنىمگە ئۆزەم خىجالەت بولدۇم.

— بىلمىدىم، ئاپامدىن شۇنداق تۇغۇلسام كېرەك.

— ئۇ نېمە دېگىنىڭ؟ سەن خەت يېزىپ ئوقىيالايسەن. قولۇڭدىن كەلمەيدىغان ئىش يوق. كۆزۈڭ كۆرمىسە بازغانچى بولۇپ ئىشلەيتتىڭمۇ؟

— بۇ كەسىپنى ئۆگىتىپ قويغان ماكار تاغامغا مىڭ قەتىرە شۈكرى. بولمىسا ھاياتىڭمۇ ھېچبىر قىزىقى بولمايتتى، دېگىنە ئۇكا. تۆمۈرچىلىكنى مەن كۆزۈمنى يۇمۇپ ئىشلەۋېرىدەن. قانچە قىلغان بىلەن كىچىك چېغىمدىن ئۆگەنگەن كەسىپ-تە. ئەمما ھاياتتا شۇنداق ھادىسىلەر بولىدۇكى، ئۇلارنى كۆرۈپ كۆڭلۈڭنى بۇزغىچە، كۆرمىگىنىڭنىڭ ئۆزى ياخشى.

مەن تۆمۈرچى دۇكىنىدا ئولتۇرغان ۋاقاس ئاكامغا خالدىم ھەددەمنى كۆرسۇن دېگەندەك ئەتەي ماشىنىنى توختىتىپ ئاندىن قاراتاشقا ماڭغان برىگادىرنى ئەسلىدىم.

10

ماكار تاغام دوختۇرخانىدىن چىققان كۈنىڭ ئەتىسى تۆمۈرچى دۇكىنىغا يېتىپ كەلدى.

— ياخشى ساقايغىچە ئۆيدە ياتمىساڭ، ئىشلەيمەن دەپ زورۇقۇپ قالسەن، كولخوز ئىشى سېنىڭسىزمۇ تۈگەيدۇ، — دەپ ۋاقاس ئاكام بىرنەچچە قېتىم جىملىگىنىگە قارىماستىن، تۆمۈرچى تېرە پەشۋىنى ئالدىغا تارتىپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭ قاراتاشتىن شۇم خەۋەر ئېلىپ كەلگىنىنى سەزدىم.

ماكار تاغام تاماكىسىنى ئوتى ئۆچكىچە شوراپ چېكىپ تاشلىۋەتتى - دە، قولىنى ئىگىگىدىن بوشىتىپ، ئۇلۇغ تىندى.

— ئاۋۇ چاغدا سوقا چىشلىرى يوق ئىككى كۈن يەر ھەيدىمەي بىكار تۇردۇق دىگەن، — تۆمۈرچى بىر نەرسىنى ئېنىقلىماقچى بولغاندەك تىراكتۇرستقا قارىدى.

— ھە، ئۈچ تىراكتۇر بىكاردىن - بىكار ئىككى كۈن ئاپتاپتا قاقلىنىپ تۇردى. بىر تېخى سېنى ئاغرىپ قېلىپ، سوقىنىڭ چىشىنى ياسايدىغان ئادەم يوق بولسا كېرەك دەپ ئويلاپتىمىز. سېنىڭ بارلىق چىشنى ياساۋېتىپ، ئاغرى - غىنىڭنى ئەمدى ئاڭلاۋاتىمەن. ئۇ سىلەر ياساپ بەرگەن چىشلارنى ماشىنىغا سېلىپ، ئىككى كۈن شەھەردە تاماشا قىلىپ يۈرگەن بولسا كېرەك. مۇنداق پىكرى بۇزۇق ئادەم- لەرنىمۇ كۆرىدىكەنسەن، ئەمما تىراكتۇرستلار ئاراقلاپ يۈرىدىغان، بۇ ئالىقاناتنى ھەمىشە ئۆز مەيلىگە قويۇپ بەرمەيدۇ. نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئۆزىمىزنىڭ يۇرتىنىڭ ئا- دىمىغۇ، چۈشىنەر، تۈزىلەر دىگەن ئىدۇق. تۈزەلمىدى، «ياغاچ قازان دىگەن بىر قاينايدۇ»، ماكار تاغا، ھازىر تىراكتۇرستلارمۇ ئۇنىڭغا چىشنى بىلەپ يۈرىدۇ.

— بىر بۇ يەردە تىراكتۇرلار توختاپ قالمىسۇن دەپ. ئۇخلىماي، تاڭ ئاتقىچە ياسىغان نەرسىنى ئۆز ۋاقتىدا ئاپىرىپ بەرمەي، قىلىپ يۈرگەن قىلىقىنى قارا؟ — ماكار تاغام خېلى ۋاقىتقىچە قوللىرى تىترەپ، گەپ قىلالماي قالدى. ئۇ كوندىكى ئادىتى بويىچە تېرىككەندە ئۇيغۇرچىغا رۇسچىنى ئارىلاشتۇرۇپ سۆزلەشكە باشلىدى، مەن تۆمۈرچە-

قونۇپ-يېتىپ كۆيەك باسسا، ئۆينىڭ ئىشى تۇرماق، ئوقۇشىمۇ قارىساس بولدى» دەپ، ماكار تاغامغا شىكايەت قىلغاندىلا غودۇڭشۇپ ئۆيگە قايتاتتىم.

— بۇ يىل يەتتىنچى سىنىپنى تاماملىغاندا رەئىسكە ئېيتىپ شەھەردىن كولخوزنىڭ ياتاقخانىسىنى ئاچتۇرۇپ بېرىمىز. شۇ چاغدا سەمەت دۇكىنىمىزغا پەقەت يەكشەنبە كۈنىلا كىرىدىغان بولىدۇ.

— شۇنداق قىلسىڭىز خويما ياخشى بولاتتى، ماكاركا. مانا يېزىمىزدا ئون يىللىق مەكتەپ يوق، باللار يەتتىنچى سىنىپنى تاماملىغاندىن كېيىن شەھەردە تۇرىدىغان ئۆيى يوق، ئوقۇماي يۈرىدۇ. ھە، بىرىگادىرنىڭ باللىرى كىچىك بولغاچقا بۇ ئىش بىلەن چاتىقىمۇ يوق.

ماكار تاغامنىڭ سۆزى ماڭا يېقىپ كەتتى. شۇنىڭ ئۈچۈنمىكىن ئاپامنى ئەگىشىپ ئۆيگە كىرگەندە باقسا چىقىپ بىر ئاز يەر چانايتتىم-دە، يەنە تۆمۈرچى دۇكىنىغا قاچاتتىم.

بىر كۈنى دۇكانغا كىرسەم، سوقىنىڭ سۇنغان چىشىنى تۇتۇپ، بەندىڭدا باسىت ئاكام ئولتۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ قېشىدىكى ماكار تاغام ئىڭىگە تايىنىپ، تاماكىسىنى كەينى-كەينىدىن شوراپ چەكمەكتە. تاماكا ئىسى ئاستا كۆتىرىلىپ، ئۇنىڭسىزمۇ ئىسلىنىپ كەتكەن دۇكانغا تارقىماقتا. دوختۇرخانىدا يېتىپ چىققاندىن بېرى تاماكىنى تاشلىغان تۆمۈرچىنىڭ ئۇنى قايتىدىن چېكىۋاتقىنىنى كۆرگەندە، يۈرىكىمگە بىرسى يىڭنە سانچىۋالغاندەك بولدى. ماكار تاغامنىڭ قاپىقى تۈرۈلۈپ، چىرايى ئۆزگىرىپ كېتىپتۇ، سەندەلگە يۆلىنىپ تۇرغان ۋاقاس ئاكامدىمۇ ئۈن يوق. دۇكاندىكى سۆرۈن سۈكۈناتتىن تىراكتورىست-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئېچىنىپ، مۇنداق غەزەپلىك سۆزلىگىنىنى ئاڭلىمىغان. بىرىگادىر ھەتتا تەپسە تەۋرىمەس ئادەمنىڭمۇ قېنىنى قاينىتىپ، غەزىۋىنى قوزغاپتۇ - دە، دېدىم. تىراكتورىست ماڭا يېزىدىكى بىرىگادىر ماڭ دېسە ماڭىدىغان، تۇر دېسە تۇرىدىغان، نەق مۆمىن ئادەمدەك سېزىلەتتى. بىراق بۈگۈن ئۇنىڭ رەپتارىدىن ئىلگىرىكى كۆرۈپ يۈرگەن خوشنامىنى ئۇچرىتالمىدىم. ئۇمۇ يۇۋاش بولغىنى بىلەن، ئايرىم ئادەملەرنىڭ ھارام ئويلىرىنى سەزگەندە تېز تۇرالايدىكەن.

باسىت ئاكام تۆمۈرچىنىڭ يۈرىگىنى تۇتۇپ، جىم ئولتۇرغىنىنى بايقىماستىن، خۇددى كولخوزنىڭ ھېساۋات يىغىنىدا مۇنبەردە تۇرغان ئادەمدەك، قوللىرىنى شىلتىپ ئۇزاق سۆزلىدى. ئۇ كولخوزدا يۈز بېرىۋاتقان كەمچىلىكلەرگە بۆلەكچە ئېچىنىدىكەن. كولخوز ئىشىغا مۇشۇنچىلىك كۆيۈنىدىغان ئادەم، مۇخپۇلكامىنىڭ كېچىسى خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ قېشىغا كىرىپ يۈرگىنىنى بىلسە نېمە قىلاتتىكىن؟! باسىت ئاكام مېنىڭ ئويلىغىنىمدەك يۇۋاش ئادەم ئەمەس ئىكەن.

— ئۇنىڭ ئۇستىگە ھېلىقى ماشىنىسىمۇ بېشىمىزغا بالا بولدى. ئىككى كۈننىڭ بىرىدە سەيدەخمەت ئىككىسى ئاشپەز خالدەمنى كابىنىغا ئولتۇرغۇزىدۇ - دە، گۆش - ياغ ئېلىپ كېلىمىز دەپ، يوقاپ كېتىدۇ.

مەن تىراكتورىستنىڭ ئاغزىدىن خالدەم ھەدەم توغرىلىق سۆز چىققاندا، دەرھال ۋاقاس ئاكامغا قارىدىم. ئۇ خۇددى تايىنىپ تۇرغان سەندەلگە توك مېڭىپ كەتكەندەك، ئۆزىنى ئۇنىڭدىن چاپسان تارتىۋالدى.

بازغانچى كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ، باسىت ئاكامغا تىكىلىپ قارىدى. تىراكتورىست بازغانچىنىڭ چىرايى ئۆز -

نىڭ بارغانسېرى تامدەك تاتىرىشقا باشلىغان چىرايىمغا قارىدىم. ئۇ قويۇق، سېرىق بۇرۇتىنى چاپىسان-چاپسانلا تولغاپ قوياتتى.

ئارىدىكى جىمجىتلىقنى يەنە باست ئاكام بۇزدى. ئۇ ماكار تاغامنىڭ كەيپى بۇزۇلۇپ، ئاغرىقى قوزغىلىۋاتقىنىنى بايقىمىسا كېرەك، دۇكاننى بېشىغا كىيىپ ئالايتەنلا تەگەپ سۆزلىمەكتە.

— ئۆزىنىڭ ئويناپ يۈرگىنىنى يوشۇرۇپ، «ماكار تاغام ئاغرىپ قالغاچقا، تۆمۈرچىلەر ئىشلىمىدى» دەپ، گۇنانى سىلەرگە ئارتىدۇ تېخى.

مەن بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا ماكار تاغام ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ، ۋاقىرىۋېتەمدىكىن دىۋىدىم، لېكىن ئۇ بېشىنى دەس كۆتىرىپ، باست ئاكامغا بىر قارىدى-دە، ئوڭ قولى بىلەن يۈرىكىنى باسقان پېتىچە گەپ قىلماي، ئولتۇرۇۋەردى.

— بۈگۈندۈ سوقا چىشى سۇنۇپ كېتىۋېدى، يېزىدىغا يەتكىچە ئۇتتەك قىينالدىم. چوشكىچە موخپۇلنى كۆتۈپ، تاقىتىم قالمىغاندىن كېيىن، قاراتاشتىن پىيادە كەلدىم، قاراتاش بىلەن بازار بەگىنىڭ ئارىلىقى پىيادە ئادەمگە يېرىم كۈنلۈك يول — شۇنچە يەردىن پىيادە كەلگەن باست ئاكامغا ئىچىم ئاغرىپ قالدى. ۋاقاس ئاكامۇ تىراكتورىستقا تەلمۈرۈپ قارىماقتا، — قانداق قىلىسەن؟ باشقا ئامال يوق، ئاپتاپتا قاقلىنىپ ئولتۇرۇۋەرگەن بىلەن يەر ئەكچىپ، ۋاقىت ئۆتۈۋاتىدۇ... قۇرۇق ھارۋىدەك تاراقلاپ، ۋاقىرىغاندىن باشقىنى بىلمەيدىغان بىرىگادىرنىڭ يۈرىكىنى ئاۋۇ.

مەن ئىلگىرى باست ئاكامنىڭ كولخوز ئىشىغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سەكپارە بولماقتا.

— كوچىغا چىققىنا، بابا ماشىنىنىڭ گۈركىرىگەن ئۈنى ئاڭلىنىۋاتاتتى، بەلكى شوپۇر كولخوز مەركىزىدىن دوختۇر ئېلىپ كېلەر.

برىگادىدىكى يالغۇز ماشىنا مۇخپۇلكامنىڭ ئىشىگىدە تۇرۇپتۇ. يېزىمىزدىكى دوختۇرنىڭ شەھەرگە كېتىپ قالغىنىنى ئۈچۈن بەك تەشۋىشلەنگەن ئىدىم، ئەمدى كۆڭلۈم ئورنىغا چۈشتى. برىگادىرنىڭ ئۆيىگە كىرسەم مۇخپۇلكام بىلەن شوپۇر تاماق يەۋېتىپتۇ. برىگادىر كۆينىكىنىڭ تۈگمىلىرىنى ئېچىۋېتىپ، پۇت-قولىنى ئۇزۇن سوزغان ھالدا شىرە يېنىدا ئولتۇرىدۇ. بۇ ئۆيگە كىرمىگىنىمگە كۆپ ۋاقىت بولغان.

— ماكار تاغام ئاغرىپ قالدى. ۋاقاس ئاكام سىزنى چاپسانراق كولخوز مەركىزىدىن دوختۇر ئېلىپ كەلسۇن دەيدۇ، — دېدىم شوپۇرغا.

— ۋاھ، برىگادىرغا بىر ماشىنا تېگىۋىدى، ۋاقاسقا تىل چىقىپ قاپتۇ-دە. يۇگۇر-يېتىغا ماڭىدىغان دادىسىنىڭ ئېشەك ھارۋىسى ئەمەس، بۇ دېگەن ماشىنا. شۇنداق دەپ ئېيت. ئېتىزدا تىراكتورلار سۇنۇپ، بىر قولۋەنى ئىككى قىلالمايۋاتسام، بۇنىڭ سۆزىنى قارا. ئەمدى مەمەدانىلىق قىلمىغان شۇ قاپتىما؟... بىلىمەن ئۇنى كىمنىڭ قىلىۋاتقىنىنى. مەن ئۈچ-تۆت كۈندىن بېرى ماشىنىغا ئولتۇرۇپ قىلە-ۋىدىم، بۇلارنىڭ يۈرەك-باغرى ئۆرتىنىپ كېتىپ بارىدۇ، — مۇخپۇلكام تىزىدىكى لۆڭگىنى ئېلىپ، تەر تامچىلاپ ئېقىۋاتقان مەيدىسىنى ئېرتتى.

— بۇلار ماشىنىنى ئېشەك ھارۋا دەيدىغان ئوخشايدۇ، —

گەرگىننى بايقىغاندا ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەددەم ھەققىدىكى بىر تاراتقان خەۋەر ئېسىگە چۈشتىمۇ، بۇ ھەقتە ئۇشۇق سۆز قىلمىدى.

ۋاقاس ئاكام خۇددى كۆزى پۈتۈنلەي كۆرمەي قالغان ئادەمگە ئوخشاش سەندەل ئورنىتىلغان يوغان كۆتەكنى تۇتۇپ، تەمتىلەپ چۆگىلىمەكتە.

كۆكۈش ئىس قاپلىغان تۆمۈرچى دۇكىنىنى سۈرلۈك جىمجىتلىق باستى. ھەرقايسىمىز ئۆز ئويلىرىمىز بىلەن بەنت. مېنىڭ دۇكاندا تەمتىلەپ مېڭىۋاتقان ۋاقاس ئاكامغا ئىچىم ئاغرىيدۇ. مۇشۇ يەردىكىلەرنى سەكپارە قىلىپ، ئازاپلاۋاتقان مۇخپۇلكامنى تىللايمەن.

— قاراڭلار، ماكار تاغامغا بىر نەرسە بولمىغاندۇ! — چۆچۈپ كەتكەن باستى ئاكام ئورنىدىن سەكرەپ تۇردى. ھەممىمىز كۆيەك باسىدىغان ئورۇندۇقتا، سول قولى بىلەن يۈرىكىنى تۇتقان پېتىچە قېيسىيىپ يىقىلىۋاتقان ماكار تاغامنىڭ قېشىغا يۈگۈردۇق.

—يۈرىكىم! — تۆمۈرچى بۇ سۆزنى ئارانلا ئېيتتى.

— ئورنىدىن قوزغىماڭلار! — ۋاقاس ئاكام ئۇستازىنىڭ مۈرىسىنى تۇتتى. — قېنى، ئاستا يۆلەپ، تازا ھاۋاغا ئېلىپ چىقايلى. سەمەت، سەن دەرھال دوختۇر باشلاپ كەل.

مەن يېزىنىڭ غەرپ تەرىپىدىكى ئىككى ئېغىز ئۆيگە جايلاشقان داۋالاش پونكىتىغا يۈگۈردۈم. باشقا چاغدا يېزا قېتىم چاقىرساڭ دوختۇرخانىدىن چىقمايدىغان دوختۇر، بۈگۈن قېرىشقاندەك، دورا ئېلىپ كەلگىلى شەھەرگە كېتىپتۇ.

— دوختۇر شەھەرگە كېتىپتۇ، — دېدىم مەن. ۋاقاس ئاكام نېمە قىلارىنى بىلمەي ماكار تاغامنىڭ قېشىدا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قارىغاندا شەھەرگە ماڭغان ئوخشايدۇ، — دەپ ئۆزىنىڭ كۆشنى ئۆزى يېگىدەك بولۇپ تېرىككەن تىراكتورىست ھەريان ماڭماقتا، — چاپسانراق بىر ئامالىنى قىلمىساق بولماس. ئات بىلەن بېرىپ بولسىمۇ دوختۇرنى چاقىرتىپ كېلەيلۇق.

ئات قوراسىغا بارسام ئۆزىنى چىۋىنغا چاقتۇرۇپ قاشقا جىرەنلا تۇرۇپتۇ، ھوخپۇلكام كۆتىرەم قىلىپ، تاشلىغاندىن بېرى ۋاقاس ئاكام بوغۇز بېرىپ، بىر ئاز ماغدۇرىغا كىرگۈزگەن ئاتنى تېخى ھېچكىم مىنمىگەن.

— قورادا قاشقا جىرەندىن باشقا ئات يوق، — دېدىم ۋاقاس ئاكامغا، ئۇ بىر پەس سۆز قىلماي تۇردى-دە، ئاندىن ماڭا:

— يۈگەننى ئال، قانچە قىلغان بىلەن قولىمىزدا باققان جانىۋار، بىز خىجالەتىمىزگە ياراپ قالار، باستىكا، سىلەر تاغامغا قاراپ تۇرۇڭلار، مەن ھازىر دوختۇر يەتكۈزۈپ كېلىمەن، — دېدى-دە، ۋاقاس ئاكام مېنى ئەگەشتۈرۈپ ئات قوراسىغا ماڭدى.

ياۋداق ئاتقا مىنگەن ۋاقاس ئاكام قورادىن چىقىپلا قاشقا جىرەننى بىر تىككى دېۋىتتى-دە:

— سەن چاپسانراق تاغامنىڭ قېشىغا بار، — دەپ ئاتنى چېپىپ كەتتى.

بىز ماكار تاغامنى ئۆيىگە ئەكېلىشىمىزگە كوچا تەرەپتىن ماشىنىنىڭ گۈكىرىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

يۈگۈرۈپ كوچىغا چىقتىم. راستلا ۋاقاس ئاكام يېتىپ كەپتۇ، ئۇ قاشقا جىرەن توختىا-توختىماستىنلا يەرگە سەكرەپ چۈشۈپ، ئات تىزگىنىنى ماڭا تۇتقۇزدى.

دەپ برىگادىرنىڭ سۆزىنى شوپۇر سەيدەخمەت ئاكام قوللاپ سۆزلىدى.

— ماكار تاغام قاتتىق ئاغرىۋاتىدۇ، — دىدىم برىگادىرغا. ئۇ بۇ سۆزۈمگە پەرۋا قىلار ئەمەس.

— ئاغرىۋاتسا نىمە قىل دەيسەن؟ شۇنچە يىل ئەسىردە يۈرۈپ ئۆلمىگەن تاغاڭ، ئەمدى ئۆلمەس. ماشىنا يوق ۋاقىتتا قانداق قىپتىكەن ئۇلار؟ دوختۇر كېرەك بولسا، ئات هارۋا بىلەن بارسۇن! — مۇخپۇلكامىنىڭ زەھەرلىك سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا ماڭا بۇ ئۆيدە تۇرۇشنىڭ هاجىتى قالمىدى.

يولدا كۆپىنچە سەيدەخمەت ئاكام ھەققىدە ئويلىدىم. «شۇ بولسىمۇ بىرىپ كېلەي دىمىدى» دەيمەن ئىچىمدە. ھەممىلا ئادەملەر مەنسەۋى ئۆسسە شۇنداق ئۆزگىرەمدىكىن؟

ۋاقاس ئاكام مېنى تاقەتسىز كۈتۈپ تۇرغان ئىكەن.

— تولىمۇ كېچىكىپ كەتتىڭغۇ، بىرنەرسە تاپالمىدىڭمۇ؟

مەن برىگادىرنىڭ ماشىنىنى بەرمىگىنى ھەققىدە ئېيتقاندا، ياسىت ئاكام تېرىكىپ كەتتى.

— مۇنداق چاغدا جانغا ئەسقاتمىغان ماشىنىنىڭ كېرىكى نىمە؟

— ئېتىزدىكى تراكتۇرلارنى ئارىلايدىكەن، — دىدىم خوشنىمىزنىڭ كۆڭلىنى ئىمىن تاپقۇزماقچى بولۇپ.

— بۇ يەردە ئادەم ئاغرىۋاتسا، ئۇنىڭغا ئېتىزدا نىمە بار، زادى كولخوزغا ئادەم كېرەكمۇ ياكى تراكتۇرمۇ؟!

باسىت ئاكام جان ئاچچىقىدا كوچا تەرەپكە ماڭغان ئىدى، لېكىن ماشىنىنىڭ قاتتىق گۈكۈرىگەن ئۈنى ئاڭلاندى-دى-دە، كۆپ كېچىكمەي قايتىپ كەلدى.

— خەپ، كېتىپ قالدى-دە، چوڭ يولغا بۇرۇلغىنىغا

11

خالىدەم ھەدەم تىراكتورىستلارغا ئاشپەزلىك قىلغىلى چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، مۇخپۇلكام كېچىسى ئېتىنى بىزنىڭ باغدىكى ئالمىغا باغلىماس بولدى ياكى بىرىگادىر كەلسىمۇ، ئۇنى خەيرىنىسا ھەدەم ئۆيىگە كىرگۈزمەيدىمىكىن، ھەر ھالدا، ئۇ يوقىغاندا مېنىڭ كۆڭلۈم ئىمىن تاپتى. بۇ ئىش، ھازا- زۇل خوتۇنلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ماجىراغا ئوخشاش پۈتكۈل يېزىغا سۆز-چۆچەك بولۇپ تارىماستىن، كۆپۈكتەك ئاس- تا-ئاستا بېسىلغان.

بىر كۈنى يەنە باللار بىلەن ئوينايمىز دەپ ئۆيگە كەچ قايتتىم. كەچكى سۇكۇناتنى خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ بېغىدىكى خۇددى سۆگەتكە ئوخشاش يوغىنىغان ئالمىغا قونۇۋېلىپ ھۇلاۋاتقان مۇشۇك ياپىلاقنىڭ ئۈنى بۇزۇپ تۇراتتى. بۇنداق ئىگىز ئۆسكەن قېرى ئالما باشقا باغلار- دا يوق بولغانلىقى ئۈچۈنمۇ مۇشۇك ياپىلاق دائىم تاغ تەرەپتىن ئۇچۇپ كېلىدىغان يولىدىكى شاخلىرى قۇرۇپ كەتكەن بىردىن-بىر ئىگىز ئالمىغىلا قونۇۋېلىپ ھۇلاۋې- تىپتۇ.

كەچ قايتسامۇ خەيرىنىسا ھەدەملەرنىڭ چىرىغى ئۆچمىگەن ئىكەن. كەچتە خەيرىنىسا ھەدەم ئاغرىپ قالمى- غاندۇ دەيمەن.

غورونىڭ ئاستىدىن ئۆمىلەپ ئۆتۈپ ھويلىغا كىر- دىم. قۇلىغىمغا، كىيىم تىكىش ماشىنىسىنىڭ شىقىراپ ئىش- لەۋاتقان بىرخىل ئۈنگە ئاھاڭداش، خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ

— تاغامنىڭ ئەھۋالى قانداق؟

— بىر خىلدا ياتىدۇ.

ئۇ ھويلا تەرەپكە ماڭدى.

— ئىرچاقاندەك بىرىپ كەپسەن. بالىلىققا يارىدىڭ جۇمۇ، — دەپ ھويلىدىكى قىرىلار ۋاقاس ئاكامنى ماختىماقتا.

ئۆيگە كىرگەن دوختۇر قايتىپ چىققاندا ھەممىمىز ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈشتۇق.

— يىرىم سائەت كىچىككەن بولساق ماكار تاغامدىن ئايرىلىپ قالاتتۇق. ئۆز ۋاقتىدا يىتىپ كەپسەن، — دوختۇر بازغانچىغا چەكسىز مىننەتدارلىق بىلدۈردى.

— يەنە يۈرىگى ئاغرىپ يىقىلىپتۇ، ئۇيگە باشقا ئادەم كىرگۈچى بولمىسۇن. ئوكۇل سېلىپ قويدۇم، بىر ئاز جىم يىتىپ، ئارام ئالغاندا دوختۇرخانىغا ئېلىپ كىتىمەن.

دوختۇرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان قىرىلار ۋاقاس ئاكامنى تىخىمۇ ماختاشتى.

— ماڭا ئەمەس، مۇنۇ قاشقا جىرەنگە رەھمەت ئېيتىڭلار، ئۇ بولمىسا مەن ھېچياققا بارالمايتتىم.

ھەممە مەن تۇتۇپ تۇرغان قاشقا جىرەنگە قاراشتى، ئىككى قولتۇغى بىلەن بويندىن ئاق كۆپۈك چىقىپ، تەرلىگەن قاشقا جىرەن خۇددى تۆمۈرچى دۇكىنىدىكى كۆيەككە ئوخشاش پۇشۇلداپ دەم ئالماقتا. ئۇ قىزىپ كەتكەنلىكتىن بىر جايدا تۇرالمايتتى.

— ھە، «ئادەم بالىسىنى باقساڭ ئاغزى-بۇرنۇڭنى قان قىلىدۇ، مالنى باقساڭ ماي قىلىدۇ» دىگەن مۇشۇ-دە، — دەپ باسىت ئاكام قاشقا جىرەننى بۆلەكچە ماختىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۇ ئالدىغا دۈۋىلەگلىك تۇرغان رەختنى بىر چەتكە سۈرۈپ قويۇپ، باياتىن تىكىۋاتقان نەرسىسىنى ماشىنىدىن چىقىرىپ، ئىگىز كۆتىرىپ، كۆپ قارىدى.

چىرايلىق رەختتىن تىكىلگەن باللارنىڭ بىريوكىسى ئىكەن. ئۇ ماشىنىغا بەك يېقىپ كەتتى. خەيرىنىسا ھەدەم ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشىغا ئۆزى زوقلانغاندەك، خېلى ۋاقىت-قىچە بىريوكىنى ئۆرۈشتۈرۈپ قارىغاندىن كېيىن، ئۇنى ئىككى قولى بىلەن چىڭ تۇتۇپ، مەيدىسىگە بېسىپ، بىر ئاز جىم تۇردى. پەقەت بىريوكىنى قاتلاپ، ماشىنىنىڭ چېتىگە قوي-غاندىن كېيىن كېرىلىپ-سوزۇلۇپ ئورنىدىن تۇردى-دە، تامغا ئېسىقلىق يوغان تاش ئەينەكنىڭ ئالدىدا ئۆز چىرا-يىنى دەسلەپ كۆرۈۋاتقاندەك سەپسېلىپ، بۇدرۇق قول-لىرى بىلەن يۈزىنى سىپاپ، بېلىنى تۇتۇپ، قوسىغىنى قارى-دى. بىر چاغدا ئۇ كەڭ پەرلەڭكە كۆينىكىنى سېلىۋېتىپ، ئىچ كىيىمى بىلەنلا ئەينەك ئالدىدا تۇردى، ھېچكىم بايقا-مايدىغان قاراڭغۇ سۈپىدا تۇرساممۇ ئىزا تارتىپ كەتتىم. خەيرىنىسا ھەدەم كۆينىكىنى يېشىۋەتسە ئىنچىكىلەپ، ئاپپاق پاقالچاقلىرى ئۆزىراپ، تېخىمۇ چىرايلىق بولۇپ كېتىدىكەن، چۇۋۇلغان تۇم قارا چېچى ئاق مۈرىسىگە چۈشۈپ، كەڭ يېيىلغان. ئاياللارنىڭ ھەممىسى يېشىنسە مۇشۇنداق چىراي-لىق بولۇپ كېتەمدۇ ياكى بىزنىڭ خەيرىنىسا ھەدەملا شۇن-داقمىكىن، ئۇ مېنىڭ كۆزۈمگە ئۆزگىچە چىرايلىق كۆرۈندى. مەن خالىدەم ھەدەم بىلەن بىزنىڭ يەتتىنچى سىنىپتا ئوقۇي-دىغان تىللاقىزنى ئەسلىدىم. تىللاقىز چىرايلىق بولغىنى بىلەن مەيدىسى رەندىلەپ قويغان تاختايغا ئوخشاش تۈپ-تۈز. خەي-رىنىسا ھەدەمنىڭ مەيدىسىزە... ماڭا ئۇنىڭ مەيدىسى ئاخىر-

ماستا ئېيتىۋاتقان ناخشىسى ئاڭلاندى. دەرىزىگە قويۇلغان بىر تەشتەك گۈل ئارىسىدىن ئۆينىڭ ئىچىدىكى ھەممە نەرسە ئاشكارا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ماي بايرىمى يېقىنلاشقانلىقتىن ماشىنىچىنىڭ ئالدىدىكى ئۈستەلگە رەخت دۆۋىلىنىپ كېتىپتۇ، خوشنىمىز ماشىنىدىن بېشىنى كۆتەرمەي بىر نەرسە تىكمەكتە، ماڭا خەيرىنىسا ھەدەم بىلەن ئۆي ئىلگىرىكىگە قارىغاندا پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ كەتكەندەك كۆرۈندى. بۇرۇن ھويلىدىكى قايسى نەرسىنىڭ قەيەردە تۇرغىنىنى خەيرىنىسا ھەدەمدىن كۆرە مەن ياخشى بىلەتتىم. باستى ئاكام قارىغاي چەگزە بىلەن يېپىلغان لەمپىنىڭ تورۇسىغا تراكتور ئاپچاسلىرىنى خۇددى قالغاچ ئۇۋا سالغاندەك قىستۇرۇۋېتەتتى-دە، ئاندىن تاپالماي، مېنىڭدىن سوراپ يۈرىدىغان. مۇخپۇلكام بىلەن خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ۋەقەدىن كېيىن مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى كۆزۈمگە يات كۆرۈنىدىغان بولدى.

خەيرىنىسا ھەدەم ئاق گۈللۈك كۆينەك كىيىۋاپتۇ. بۇ قېتىم ئۇ ماڭا ئىلگىرىكىگە قارىغاندا ئۆزگىچە سىزىلدى. بىراق مۇخپۇلكامنىڭ مۇشۇ ئۆينىڭ كىگىزىدە ئولتۇرغىنىنى ئەسلىسەم، ياخشى ئويلىرىم بىت-چىت بولىدۇ.

كۆز ئالدىمدىن شەپەرەك ئۇچۇپ ئۆتكەندە چۆچۈپ كەتتىم، ئۇنىڭ قاناتلىرى دەرىزە ئەينىكىگە تەككەندە خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ غىڭشىپ ئېيتىۋاتقان ناخشىسى ئۈزۈلۈپ، ماشىنىنىڭ ئۈنى ئۆچتى. ئۇمۇ چۆچۈپ كەتسە كېرەك، دەرھال دەرىزىگە قارىدى.

خەيرىنىسا ھەدەم يېڭىۋاشتىن ماشىنىسىنى ماڭغۇزۇۋىدى، يىپ ئۈزۈلۈپ كەتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

خوشنىمىزنىڭ كەچكى گۈزەل قىياپىتى خۇددى رەسىمگە چۈشۈرۈۋالغاندەك كۆز ئالدىمدا گەۋدىلەندى. نىمىشقا چاقىردىكىن دەيمەن. ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرمەي دىسەم، ئاپام بەك ئالدىراتماقتا.

كېچە مەن كۆرگەن ئاق گۈللۈك پىرلەڭكە كۆينەك كىيگەن خەيرىنىسا ھەددەمنى ھويلىدا ئۇچراتقاندا، يۈزۈم كۆيۈۋاتقاندەك ئىسسىپ كەتتى.

— ئەتىگەن كىرسەم، ئۇخلاۋېتىپسەن، — دەپ خەيرىنىسا ھەددەم مېنى ئۆيگە باشلىدى، — مەن ساڭا كېچىچە بايراملىق بىريۇكا تىككەن ئىدىم. شۇنى كىيدۈرۈپ كۆرەي دەپ چاقىرتقان.

مەن دەرھال كېچە خەيرىنىسا ھەددەم مەيدىسىگە ئۇزاق بېسىپ تۇرغان بىريۇكنى ئەسلىدىم، ئۇ كىيىم تىكىش ماشىنىسىنىڭ ئۈستىدىكى يېڭىلا يىڭنىدىن چىققان بىر يۇكنى قولىغا ئېلىپ بويۇمغا ئۆلچىدى.

— قېنى، كىيىپ كۆرگىنە، — خەيرىنىسا ھەددەم مېنىڭ بىريۇكامنى سېلىشقا ئىنزا تارتىپ، خىجالەت بولۇۋاتقىنىمنى سەزدى ئەتىمالىم.

— سەنمۇ چوڭ بولۇپ قالدىڭ، يىل دىگەن ھەش-پەش دىگىچە ئۆتۈپ كېتىدۇ. مانا بۇ يىل يەتتىنچى سىنىپنى تاماملاپ، شەھەرگە بېرىپ ئوقۇيسەن. ماكار تاغام سىلەرگە شەھەردىن ياتاقخانا ئاچتۇرۇپ بېرىمەن دەپ ھازىردىن باشلاپ كولخوز رەئىسىنىڭ ئالدىغا كىرىپ يۈرىدۇ. ئۇ ياخشى ئادەم، تۆمۈرچىنى رەنجىتمەسلىك كېرەك. يېزىدا ئوقۇماي، لاغايلاپ، بوش يۈرگەن باللارنى كۆرسە ئۇنىڭ ئاچچىغى كېلىدۇ. ئوقۇشۇڭنى تاماملىغىچە لەڭلا قىلىپ

قى ۋاقىتلاردا تېخىمۇ يوغىناپ كەتكەندەك سېزىلدى. ھەر-بىردىن قايتقان يىگىتلەرنىڭ قىزلارنىڭ مەيدىسىنى ماختاپ، پاراڭ قىلىشى بىكار ئەمەس ئىكەن.

ئاغزىمنى ئېچىپ ھاڭقېتىپ قالسام كېرەك، كېكىرتەك-لىرىم قۇرۇپ كېتىپتۇ. خەيرىنىسا ھەدەم تېخىچە ھەريان ئايلىنىپ ئەينەككە قارىماقتا.

بىر چاغدا ئۇ چىراقنى ئۆچۈردى-دە، ئىچكىرىكى ئۆيگە ماڭدى. مەن پۈتۈمنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ، سۈپىدىن چۈشتۈم-دە، ئۆيگە كىرىپ كەتتىم.

لېكىن ئوغۇل بالىنىڭ بىر يوكسىنى مەيدىسىگە بېسىپ، دائىم قوسىقىنى سىپاۋەرگەن خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ گۈزەل قىياپىتى كۆز ئالدىمدىن كەتسۇنمۇ؟! بۇ كېچىسى نىمىش-قىدۇ مەن ئۇنى بۆلەكچە ئايىدىم.

يەكشەنبە كۈنى كۈن ئاغامچا بويى كۆتىرىلگەندە ئويغاندىم.

— بۈگۈن دەم ئېلىشقۇ، ئۇخلاۋەرسۇن دەپ ئويغاتمە-دىم، ئۆزەڭمۇ كەچ ياتتىڭ، ئوغۇل بالا دىگەن سالدۇر يېتىپ، ئەتىگەن تۇرۇشى كېرەك، — دىدى ئاپام، — خەيرى-نىسا ھەدەڭ ئەتىگەندە ئىككى قېتىم كىرىپ سېنى سوراپ چىقىپ كەتتى.

— نىمە قىلىدىكەن؟ — خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ ئىسمىنى ئاڭلىغاندا ئاخشام بىر نەرسە بولمىغاندۇ، دەپ تەشۋىش-لەندىم.

— مەن نەدىن بىلەي، كولخوز ئىشىنى ئاز دەپ، باي-رام يېقىنلىغانسېرى، ئادەملەر ئۇنىڭغا كۆينەك تىكتۈرۈپ، ئارام بەرمەيدىغان بولدىغۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

[illegible] تۇغۇپ كۆرەي، — ئەمدى خەيرىنىسا ھەدەم [illegible] تۇرغىنىمنى ئۇنتۇپ قالغان ئادەمدەك، ئىلگىرى-كېيىن ماڭا ئېيتمىغان سۆزلەرنى ئېيتىپ، ئۆزىچە بىر نەرسە دېمەكتە، — بارمىغان يېرىمىز، كۆرۈنمىگەن دوختۇرىمىز قالمىدى. بەزىدە ئۈمىت قىلىپ، يامان يولغىمۇ ماڭىدىكەن كىشى... باشتىنىڭ ئەرلىك نومۇسىغا شەك كەلتۈردىغان ئىشلارنىمۇ باشتىن كەچۈردۈم. مۇشۇ-نىڭ ھەممىسى ئىككىلەننىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىنسىتچىلىق سال-غىدەك بالا بولۇپ قالامدىكىن دېگەن ئوي... بىزگە قارد-غاندا سىنىڭ دىلىڭ پاكىقۇ. ھەر كۈنى ئەتىگەنلىكى تۇرۇپ، «خەيرىنىسا ھەدەمگە بىر ئوغۇل ئەۋەت» دەپ تىلە!

خەيرىنىسا ھەدەم مېنى مەيدىسىگە بېسىپ ئۇزاق يىغلىدى. مەن ئۇنى بەزلەشكە چامىم يەتمىگەنلىكتىن، نېمە قىلارىمنى بىلمەي، شۈدىيىپ ئۆرە تۇرىمەن. ئاخىرى ئۇمۇ ئالدىدا تۇرغىنىنى ئۇنىڭغا ھېچبىر ياردىمى تەگمەيدى-غان كىچىك بالا ئىكەنلىكىنى سەزدىمۇ، كۆز يېشىنى ئېرتىپ يىغىسىنى توختاتتى. مەن يېڭى تىكىلگەن بىر يۇكامغا خۇشال بولۇپ ئۆيگە كىرىپ كەتتىم. بىراق شۇ كۈندىن باشلاپ مەنمۇ ئاپامغا ئوخشاش ئەتىگەنلىكى سېغىزخان شاراقلىسىمۇ، تورۇستىن ئۆمۈچۈك چۈشسىمۇ، ياخشى چۈش كۆرسەممۇ، ھەممىسىنى ياخشىلىققا يورۇپ، خوشنىمىز خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ ئوغۇل تۇغۇشىنى تىلىدىم.

ئەمما تىلىگەن بىلەن سەۋەپ بولمىسا بىكار ئىكەن. مەن قانچە تىلىمەي، خوشنىمىز ئىلگىرىكىدەك بىر خىل يۈرۈۋەردى. يەرگە كۆگۈم چۈشۈپ، كۆز باغلانغاندا،

بويۇك ئۆسۈپ، يىگىت بولۇپ قالىسەن. ئاندىن ئاپاڭ ئىككىمىز، سەن ئارمىيىدىن قايتقاندا، بوپىمىزنى كۆتىرىپ، توي قىلغىلى داگىمىز، ئىش قىلىپ بالا تۇغۇلسا، چوڭ بولۇپ قالدىكەن،— ئۇنىڭ كۆزىدە ياش ئەگىدى، مەن خوشنىمىزنىڭ كوڭلىنى بۇزماي دىدىم - دە، ئىچكىرىكى ئۆيگە كىرىپ يىڭى برىيۇكىنى كىيدىم.

— ھە مانا، چوڭ يىگىت بولۇپ قالدىڭ، بىرى كەل-گىنە.— ئۇ مىنىڭ برىيۇكامنىڭ كەينىنى جۆندىدى.

— ئۆزەڭگە ياقامدۇ؟

خەيرىنىسا ھەدەم مىنى ئايلاندۇرۇپ ئۆزىگە قاراتتى-دە، مەھكەم قۇچاقلاپ، يۈزىنى مەيدەمگە يىقىپ بىر ئاز تۇردى. بۇرۇن ئۇنىڭ قۇچاقلىغىنىغا ئىزا تارتمايتتىم، بۇ قىتىم ئۆزەمنى تىرەجەپ چەتنىدىم. تىخىچە كۆز ئالدىمدىن كىچە كۆينىگىنى يىشىۋەتكەن خەيرىنىسا ھەدەم كىتەر ئەمەس.

— ئىيتقىنا، سەمەتجان، خۇدايىم ماڭا نىمىشقا ساڭا ئوخشاش ئوغۇل بەرمەيدۇ؟ — دەپ ئۇ مىنى خىلى ۋاقىتقى-چە قۇچاقلاپ، ئۆزىنى توختىتالماي يىغلىۋەتتى، — تىرىك جانغا يامانلىق قىلغان بەندە ئەمەستىمغۇ. قايسى گۇنا-يىمىز ئۈچۈن بىزنى شۇنچە قىينايدۇ خۇدايىم. كىرەك دىسە باسىت ئىككىمىزنىڭ ھەممە نەرسىمىزنى ئالسۇن. كۆزىمىز كۆرمەس بولۇپ، پۇت - قوللىرىمىزدىن ئايرىلساقمۇ، زادى بىر بالا بەرسۇنچۇ. سەنمۇ تىرىك بەندىغۇ. ياراتقان ئىگەم-گە يالۋۇرۇپ، بىزگە بىر ئوغۇل سوراپ كۆرگىنە، ھەقىـ-قەتەن ئۇ بار بولسا، بەلكى سىنىڭ پاك تىلىگىڭنى ئورۇن-لار. مەنمۇ باشقىلارغا ئوخشاش قوساق كۆتىرىپ، بالا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ئۇلارنىڭ نەدە يۈرگىنىنى بىلىش ئۈچۈن مېنى پال ئاچتى دەمسەن. نەگە كەتسە، شۇ ياققا كەتمەمدۇ، — دەپ غەزەپلىك سۆزلەپ جاۋاپ قايتۇرغان ۋاقاس ئاكام ئۆزىچە غۇدۇڭشىپ، دىمىغىدا بىر نەرسىلەرنى دىدى-دە، ئاندىن ئاتنى دېۋىتىپ، چوڭقۇر خىيالغا چۆشۈپ كەتتى. ئۇ جىم بولۇۋېدى، مېنىڭ ئىچىم پۇشۇشقا باشلىدى. ۋاقاس ئاكامنىڭ كەينىگە مىنگىشىۋالغان مەنمۇ ئۆيىگە چۆمدۇم. بازغانچىدىن خالىدەم ھەدەم ھەققىدە سوراي دىدىم-دە، تۆمۈرچى دوختۇرخانىغا كىرىپ قالغاندىن بېرى كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق ئاكامنىڭ يۈرىكىنى مورلاپ تۇز سەپمەي، دەپ سۆزنى باشقا تەرەپكە بۇرىدىم.

— ھەي، ۋاقاس ئاكا، برىگادىرنىڭ مۇشۇنداق قىلىپ يۈرگىنىنى باشقىلار بىلمەمدۇ. بىزنىڭ كولخوزدا زادى ئۇنىڭغا چارە كۆرگىدەك ئادەم يوقمۇ. يېزىدا بولسا ماكار تاغام ئىككىلىلارغا كۈن كۆرسەتمەيدۇ، ئېتىزدا قىلىۋاتقىنى مۇنۇ، دىگىنىنى قىلىپ، زامان شۇنىڭلا بولدىغۇ، — دىدىم كۆپتىن بېرى جاۋاپ تاپالماي، كۆڭلۈمنى قىيناپ يۈرگەن سوئالنى ئېيتىپ.

— ئۇ دېگىنىڭمۇ راست، ئۇكا. مۇخپۇلكامنىڭ مۇشۇنداق ئالىقانات ئىكەنلىگىنى بىزنىڭ يېزىدىكىلەرلا ئەمەس، پۈتكۈل كولخوز بىلىپ كەتتى. بولۇپمۇ، ئۇنىڭ قانچىلىك ئىنسان ئىكەنلىگى برىگادىرلىق قىلىۋاتقان ئاخىرقى ئىككى يىلدىن بېرى ئاشكارا بولۇشقا باشلىدى. ئەمما بەزىلەر، ئاشۇنداق مەنسەپ تېگىپ قالسا، ئالدى-كەينىگە قارىماي بىر مەزگىل تاراقلاپ كېتىدىكەن. ئۇلار باشلىقلارنىڭ ئالدىدا بىر تۈرلۈك، خەلقنىڭ ئالدىدا بىر تۈرلۈك پاراڭ

يېزىدا باشقا قونىدىغان دەرەخ يوقتەك، ئۇلارنىڭ بېغى-دىكى شاخلىرى قۇرۇشقا باشلىغان سۆگەتكە ئوخشاش يوغان ئالمىدا پەيدا بولىدىغان مۈشۈك ياپىلاقنىڭ هۇ-لىشى توختىمىدى.

12

باست ئاكامنى تراكتور بېسۋاپتۇ دىگەن شۇم خە-ۋەرنى ئاڭلىغاندا، ئاپامنىڭ تەشۋىشى تېخىمۇ كۈچەيدى.

— ئاخىرقى ۋاقىتلاردا باستلارنىڭ بېغىغا قونىغان مۈشۈك ياپىلاق بەك هۇلاپ كېتىۋىدى، مانا ئەمدى، ئۇنىڭ بېشىنى يەپ تىندى، — دەپ ئاپام كايىشقا باشلىدى. — بالا - قازا مۈشۈلارنىڭ ئۆيىنى ئەگىپ قالغان. باست نىمە قىلغان كاژ تەلەيكىنتاڭ.

بۇ كۈنى بازاربەگدىكىلەر قاراتاشقا كۆچۈپ دىگىدەكلا چىقتى. ۋاقاس ئاكام ئىككىيلەن ئات قوراسىدىن تۇتۇپ كەلگەن قاشقا جىرەنگە مىنگىشىپ قاراتاشقا شەهەردىن «چاپسان ياردەم» ماشىنىسىنى چاقىرتقىلى كەلگەن تراكتورىست بىلەن بىللە باردۇق.

— مانا كۆردۈڭمۇ، ئالدىنقى كۈنى ساڭا ئىشقا بارد-مەن دەپ، ئۇن بەش مىنۇت ماشىنىنى بېرىشكە قىيىمىغان ئادەم تېخىچە قاراتاشقا كەلمەپتۇ، — دەيتتى بازغانچى.

— نىمە دەيسەن، مۇشۇ ۋاقىتقىچە برىگادىدىكى ياڭغۇز ماشىنىنى قۇرۇق تاراقلىتىپ، نەدە يۈرۈشى مۇمكىن؟

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئاكامنى تراكتور بېسىۋالدى. بۇ يەرنى ئۆزلەشتۈرۈش كول-خوزغا ئاسان چۈشۈۋاتقىنى يوق، ئۇكا.

— ئۇلارنىڭ بېشىغا كەلگەن بالا-قازا مۇخپۇلكانىڭ بېشىغا كەلسە بولغان، — دېدىم مەن.

— ئۇنىڭغا يامانلىق تىلەپ نېمە قىلاتتىڭ، چۈمۈلە بولسىمۇ ئۆز تىرىكچىلىكىنى قىلىپ، كۈنىنى كۆرسۇن. تارتقۇلۇق كىمنىڭ پېشانىسىگە يېزىلسا، ئازاۋىنى پەقەت شۇ تارتىدۇ-دە. ھەر كىمنىڭ ئۆز بېشىغا كەلگىنىنى كۆرمەككە ئامالى يوق.

مەن دائىم مۇخپۇلكانىڭ قىلىۋاتقان قىلىقىنى كۆرۈپ، غەزەپلىنىپ يۈرگەن ۋاقاس ئاكامنىڭ بىرىگادىرغا رەھىمى كېلىپ دېگەن سۆزىدىن رەنجىدىم.

— ئادەملەر ئۇلىشىپ كېتىپتۇ. باست ئاكام ئامان بولسا ياخشى ئىدىغۇ، — بىز تراكتور غۇلىغان يەرگە يېقىنلاشقاندا ۋاقاس ئاكام قاشقا جىرەننى تېخىمۇ ئىتتىكلەتتى.

چوڭ سايىنىڭ قاپتىلىدىكى دۈم كۆمتۈرۈلگەن تراكتورغا كۆزۈم چۈشتى. ئۇنى چۆرىدەپ يۈرگەن ئادەم كۆپ. بىز يېتىپ كەلگەن چاغدا باست ئاكامنى شەھەردىن چىققان «چاپسان ياردەم» ماشىنىسىغا سېلىۋاتقان ئىكەن. باست ئاكامنىڭ چىرايىنى كۆرەلمىدىم. ئۇنىڭغا يېپىلغان ئاق داكىغا كۆزۈم چۈشكەندە تېنىم شۈركىنىپ كەتتى. ئىككى يېرىگە قان تامغان ئاق داكا بەك سۈرلۈك.

— ئۆزى ساقمۇ زادى؟ — دەپ سورىدى ۋاقاس ئاكام توپلىشىپ تۇرغانلاردىن.

— تراكتور دومىلىغاندا پۇتىنى خېمىردەك مىجىۋېتىپتۇ،

قىلىپ يۈرۈپ، ئاخىر بىر كۈنى قىلتاققا چۈشىدىغۇ.
سېمىزلىكنى مال كۆتەرگەن بىلەن ئادەم كۆتىرەلمەيدۇ،
دىگەنىمۇ راست ئىكەن. مۇخپۇلكام بىرىگادىر بولغان يىلى
مۇنچىلىكمۇ ئەمەس ئىدى، ئەدى سەمرىپ قالغان ئوخ-
شايدۇ. ئۇ ماكار تاغامنىڭ چىشىغا تېگىپ، كۈن كۆرسەت-
مەي يۈرگىنىنى كولخوز رەئىسىمۇ ئاڭلاپ، غەزەپلىنىۋاتسا
كېرەك. مىش-مىش پاراڭلارغا قارىغاندا ئۇ بىرىگادىر بولۇپ
كۆپ تۇرسا، بۇ يىل كۈزگىچە تۇرار. ھايات دىگەن
شۇنداق، ئۇكا، بەزىدە سۈپۈرگىنىڭمۇ بېلىنى باغلاپ، ساڭا
باشلىق دەپ تىكلەپ قويسا، ئامالىڭ يوقتىن بەش-
تۆت كۈن بولسىمۇ بېقىنىسەن...

ئۇ دىمىغىدا غىڭشىپ بىر نەرسىلەرنى دىدى، لېكىن
تاشلىق يولدا تاراسلاپ كېتىۋاتقان ئاتنىڭ مېڭىشى
بازغانچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاتمىدى.

بىز قاراتاشتىكى يەرنى چۆگىلەپ خېلى ئۇزاق
ماڭدۇق.

— كۆردۈڭمۇ، باشتا ئاكام بىر كېچىنىڭ ئىچىدە قانچە-
لىك يەر ھەيدىۋەتكەن. ئۇ ئالدىنقى كۈنى بىرىگادىردىن رەنجىپ
كەلگەن بويى، جان ئاچچىغىدا، تراكتورنى توختاتماي كې-
چە-كۈندۈز ئىشلەپتۇ، — دەپ بازغانچى باش-ئۇچى كۆرۈن-
مەيدىغان يەرگە ئۇزاق قارىدى. كېچىچە ھەيدىگەن يەرنىڭ
قارا چىلان توپىسى تېخى ئەكچىپ ئۆلگۈرمەپتۇ. ئۇ ئىلگىرى
ھەيدەلگەن يەردىن ئالايىتەن بۆلۈنۈپ تۇراتتى.

— ماكار تاغامىمۇ قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرگىچە، كېچە-
كۈندۈز سوقىنىڭ سۇنغان قىسىملىرىنى جۆندەپ، سالامەت-
لىكىدىن ئايرىلدى. ئەمدى مانا، ئۇنى ئاز دىگەندەك، باشت

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرىسى
www.uyghurkitap.com

قارىشىپ تۇرۇشقان ئادەملەر بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى كۈتكەندەك گەپ-سۆز قىلماي جىم بولۇشقان ئىدى. ماشىنا يەنە بىر ئاز شوخشىسا يولدىن چىقىپ، سايغا دومىلىشى مۇمكىن.

— ھوي، مۇنۇ ماشىنا غۇلايدىغان بولدىغۇ! — دەپ ۋاقىرىۋەتتى توپلىشىپ تۇرغانلارنىڭ بىرسى.

— غۇلىسا مۇخپۇلدىن ئايرىلارمىز. ئاشۇنداقلارنىڭ باردىن يوقى ياخشى، — تىراكتورىستنىڭ پارىڭىنى ئاڭلىغاندا ھەممە جىم بولۇشتى. ماشىنا چاقلىرى قانچە ئىتتىك پىقىرسىمۇ بەربىر كەينىگە تېيىلىۋاتىدۇ.

ئۆزەممۇ بايقىماي قاپتىمەن، بىر چاغدا مېنىڭ يېنىمدىكى ۋاقاس ئاكام ئولىشىپ تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن يۇلقىنىپ چىقتى-دە، تىك دۆڭدىن كەينىگە سىلجىۋاتقان ماشىنىغا ئۆزىنى ئوقتەك ئاتتى.

— ھاي، بۇنىڭ ئۆلگۈسى كەلمىگەندۇ، كەينىگە قايت، ۋاقاس! — دەپ ئادەملەر چۇقۇراشماقتا.

— ناھەقتىن-ناھەق ئەجەلگە بېشىنى تۇتۇپ بېرىۋاتقىنىنى قارا...

— باللىق قىلما، ماشىنىنىڭ ئاستىدا قالىسەن.

دۆڭدىن دومىلاپ دىگىدەك يولغا چۈشكەن ۋاقاس ئاكام ماشىنىنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ، بورتقا مۈرىسىنى تىرىدى. ماشىنا ۋاقاس ئاكامنى ئىتتىرىپ تۆۋەنلىمەكتە. بازغانچى قانچە تىرەجىسىمۇ، بەربىر، پۈتى ماشىنا بىلەن بىللىلا تېيىلىپ كېتىپ باردۇ. مەن خۇددى قىشنىڭ قەھرىلىك سوغىقىدا قالغان ئادەمدەك غالىلداپ تىترەۋاتىمەن. بايىقى قانغا مىلەنگەن باست ئاكامغا ئوخشاش ۋاقاس

بېشىنىڭ بىر-ئىككى يېرىگە تۆمۈر تەگسە كېرەك، كۆكىرىپ كېتىپتۇ. ساقىيىمىشى ئىككى تايىن، — دېدى تراكتورىستلارنىڭ بىرسى.

— مۇخپۇلكام ماشىنىنى ئېلىپ كەتمىگەن بولسا، ئاللىقاچان شەھەرگە ئاپىراتتۇق. مۇشۇنىڭ ھەممىسى شۇ ئالىقاناتىنىڭ كېسىرى، — تراكتورىستلار ماڭا مۇشۇ پەيتتە بىرىگادىر كېلىپ قالسا ئۇنى تراكتورغا دەسسىتىپ يوق قىلىۋېتىدىغاندەك نەپرەتلىك قىياپەتتە كۆرۈندى.

خەيرىنىسا ھەدەمنى ئىككى ئادەم قولتۇغىدىن يۆلەپ تۇراتتى. ئۇ يوغان ياغلىقتا كۆز يېشىنى ئېرتىپ، ئۆپكە-ئۆپكىسىنى باسالماي يىغلىماقتا. مېنىڭ كۆز ئالدىمغا بىردە باست ئاكام، بىردە خەيرىنىسا ھەدەم كەلمەكتە.

ئويۇمنى ئادەملەرنىڭ «بىرىگادىر كېلىۋاتىدۇ» دىگەن سۆزى بۆلىۋەتتى. ھەممىمىز قاراتاشقا چىقىدىغان تار يول بىلەن يۇقۇرى ئۆرلەپ كېلىۋاتقان ماشىنىغا قاراشتۇق.

— كۆردۈڭمۇ، بىز يەرنى ھەيدەپ بولغاندا كېلىۋاتقىنىنى. ئۆزىچە كولخوز مەركىزىدىن سۈنغان سايمانلارنى چاپسان جۆندەپ كېلىمەن دەپ كەتكەن تېخى، — غەزىۋى قاينىغان تراكتورىست ماشىنىنى كۆرگەندە مۇخپۇلكامنى ئېغىز چىشىغا ئېلىپ چاينىۋەتكىدەك تىرىكىشكە باشلىدى. بىرىگادىرغا نەپرىتى ئۆرلىگەن ئادەملەر ئارىسىدا غۇلغۇلا كۆچەيمەكتە.

ماشىنا يانباغىرىدىكى تار يولدا پات-پات توختاپ قالاتتى. ئۇ ئىگىز دۆڭنىڭ ئەڭ تىك يېرىگە كۆتىرىلگەندە شېغىل تاشنى كەينىگە چاچرىتىپ، بىر جايىدا ئۇزاق تۇردى-دە، ئاندىن كەينىگە شوخشىپ داجىدى. ماشىنىغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قەيەردە، قاچان، قانداق ئۆلىدىغىنىڭنىمۇ بىلمەيسەن. ئەمما مۇشۇ قىسقا ئۆمۈردە ئۇلار نېمىشقا بىر-بىرىنى رەنجىتىپ، قىزغىنىپ ياشايدىكىن؟! بولمىسا بۇ ئالەم مۇخپۇلكام بىلەن ماكار تاغامغىمۇ، ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەمگىمۇ، باسىت ئاكام بىلەن خەيرىنىسا ھەدەمگىمۇ يېتىپ ئاشامدۇ... بەلكى ۋاقاس ئاكام بىرىگادىرنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن يۈگۈرگىنىدە مۇشۇ ھەقتە ئويلىغاندۇ؟ بازغانچى توغرا ئويلىغىنى بىلەن بىرىگادىرنىڭ مەقسىدى پۈتۈنلەي باشقىچە.

ماشىنا شوخشىپ، كەينىگە سىلجىماقتا. ۋاقاس ئاكامنىڭ پۇتى يېرىمى يەرگە كۆمۈلگەن تاشقا تىرەلدى. كەينىگە داجىپ كېلىۋاتقان ماشىنا توختىدى!

— توختىدى! ۋاقاس ئاكام ماشىنىنى توختىتىۋالدى! — دەپ خوشاللىغىمدىن قانداق ۋارقىرىۋەتكىنىمنى ئۆزەم سەزمەي قاپتىمەن. پەقەت قاشقا جىرەن تۇمشۇغى بىلەن مۈرەمنى نوقۇشقا باشلىغاندا ئۆزەمنى باستىم.

— مېنىڭ بازغانچى ئاكامنىڭ كۈچىنى كۆردۈڭمۇ، سەن ئۇنى ئاسان چاغلىما، — دەپ ئاتىنىڭ ماڭلىيىغا چەكتىم.

— خۇدايا شۈكرى، — دەپ ئادەملەر ياقىلىرىنى تۇتۇشماقتا.

يەرگە بىرىنچى بولۇپ سەكرەپ چۈشكەن شوپۇر سەيدەخمەت ئاكام يوغان تاشنى ماشىنىنىڭ كەينى چاقىغا تىرىگەندە، ۋاقاس ئاكام مۈرىسىنى كوزۇپتىن بوشاتتى. ئەمدى ھەممىمىز ماشىنىغا يۈگۈردۇق. كابىنكىدىن پوكاندەك قىزىرىپ كەتكەن مۇخپۇلكام چۈشتى. ئۇنىڭ كەينىدىن كەشمىر ياغلىق تاڭغان خالىدەم ھەدەم چىقتى. مانا

ئاكامۇ ماشىنىنىڭ ئاستىدا قالمىسا بولاتتىغۇ دەيمەن. بېشىمغا توخسان تۆرلۈك ئوي كەلدى. «بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى مۇخپۇلكامغا غەزىۋى قايناپ، ھازىر پۇت-قولىنى باغلاپ، سايغا تاشلىغىدەك دەرىجىگە يېتىۋاتسا، بازغانچىنىڭ قىلىۋاتقان قىلىغىنى» دەپ تېرىكەتتىم.

قاشقا جىرەن تۇمشۇغى بىلەن دۈمبەمنى نوقۇۋاتقىنىنى سەزمەپتىمەن. كەينىمگە قارىسام ئۇمۇ تېپىچەكلەپ، ۋاقاس ئاكامغا قارىماقتا. ئادەملەرنىڭ ۋاڭ-چۇڭىدىن ئاتمۇ بىر نەرسە تۇيغان ئوخشايدۇ. ۋاقاس ئاكام بىرىگادىرنى ساقلاپ قېلىش توغرىلىق ئادەملەر تۇرماق مۇشۇ ھايۋاندىن سورىسا چۇ. «مۇخپۇلكامنى ساقلاپ قالالايمۇ-يوقمۇ؟» دېگەندەك ئاتقا قارىدىم. ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ پۇرقىدى. ھەي، جانىۋار، ئەگەر ۋاقاس ئاكام بىلەن ماكار تاغام بولمىسا بىرىگادىر بىزگە سېنىڭ ئۇستىخىنىڭنى تۇتقۇزۇپ قوياتتى. شۇنى بىلەمسەن جىم تۇرىسەنا؟! بىرىگادىر ھايات-مامات ئوتتۇرىسىدا تۇرغاندا، ئادەملەر ساڭا تىل پۈتكۈزۈپ، مۇخپۇلكامدىن تارتقان جاپالىرىڭنى تىڭشاپ كۆرسە، دەيمەن ئۆزەمچە. ئۇ چاغدا كىشىلەر مۇخپۇلكامنى ئۇنىڭ كۆز يېشىغا قارىماي، سايغا دومىلىتىۋېتەتتى.

قاشقا جىرەن «سېنىڭ ئېيتقىنىڭ راست» دېگەندەك، بېشىنى لىڭشىتتى.

— مۇنۇ يىگىت ئۆلۈپ كېتىدىغان بولدى، — بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتىم.

ۋاقاس ئاكام راستلا كۆرىدىغان كۈنىدىن كەچتىمىكىن. ئادەملەرنىڭ يورۇق دۇنيادا ياشىشى مۇشۇنداق تۇيۇقسىز تامام بولارمۇ؟ ھايات نېمىدېگەن قىسقا. ھەتتا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

لىرى بازغانچىنى ئۆرۈلۈپ كېتىپ بارغان ماشىنىنى توختىتىپ، بىرىگادىرنى ئامان ساقلاپ قالغىنى ئۈچۈن تىللىسىمۇ، كۆپچىلىك ئۇنى ماختىدى، مۇشۇ قېتىم دائىم ئادەملەرگە ياخشىلىق قىلىشقا ئىنتىلىدىغان ۋاقاس ئاكام مېنى كۆپ نەرسىگە ئۈگەتتى.

بازغانچى يېزىغا يېتىپ كەلگىچە مەن بىلەن پاراڭ قىلىشماي، ئاڭغا چىشامۋالغان ئادەمدەك جىم ئولتۇردى.

بىرىگادىر باستە ئاكامنى تىراكتۇر بېسىۋالغان كۈننىڭ ئەتىسى قاراتاشتىكى بارلىق تىراكتۇرنى ئەكىلىپ، تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىغا توختاتقۇزۇپ قويدى. بۇنى كۆرۈپ ۋاقاس ئاكامنىڭ غەزىۋى قايناپ كەتتى.

— بىز تىراكتۇرلار توختاپ قالمىسۇن دەپ، كېچە-كۈندۈز دۇكاندىن چىقماي ئىشلەيلۇق. ئۇلارنىڭ مۇخپۇل ئالىقاناتىنىڭ سۆزىگە كىرىپ قايتىپ كەلگىنىنى قارا، مەن بۇنىڭ ھەممىسىنى كولخوز ئىجرائىيە كومىتېتىغا بېرىپ ئېيتىمەن.

ۋاقاس ئاكامنىڭ مۇنچىلىك غەزەپلەنگىنىنى ئىلگىرى بايقىمىغان ئىدىم، ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا ماڭا بازغانچى يېڭىۋاشتىن تۇغۇلغاندەك سېزىلدى.

بازغانچى كولخوز مەركىزىگە بېرىپ، رەئىس بىلەن باش ئىنژېنېر ۋە ئاگرونوملارنى باشلاپ چىققاندا يېزىدىكى تىراكتۇرىستلارنىڭ ھەممىسى تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىغا يىغىلدى.

— نېمىشقا ھەيدەۋاتقان يەرنى تاشلاپ قاراتاشتىن يېنىپ كەلدىڭلار؟ — دېدى كولخوز رەئىسى بىرىگادىرغا.

— مەن ئىلگىرىلا بۇ يەرنى ئۆزلەشتۈرۈشكە قارشى

قىزىق! ئۇنى كابىنكىدا دەپ ھېچكىم ئويلىمىغان.

— كابىنكىدا خالىدەم ھەدەم بار ئىكەن، — دېدىم ماشىنىنىڭ كەينىدىكى تاشتا ئولتۇرغان ۋاقاس ئاكامغا.

— خالىدەم؟! — ۋاقاس ئاكام تەئەججۈپلىنىپ ماڭا بىر قارىدى-دە، بېشىنى تۆۋەن ساڭگىلاتقان پېتىچە گەپ قىلماي ئولتۇرىۋەردى. بازغانچىغا خەيرىنىسا ھەدەم تىكىپ بەرگەن كۆينەكنىڭ مورىسى يىرتىلىپ كېتىپتۇ. ماشىنىنى مورىسىدە ئىتتىرگەندە يىرتىلغان كۆينەك بىلەن بىللە ئۇنىڭ بىر پارچە تېرىسى سويۇلگەن ئىكەن. شەلۋەرەپ تۇرغان قىزىل گۆشنى كۆرۈپ تېنىم شۈركىنىپ كەتتى.

— ۋايەي، ۋاقاس، سىز بولمىسىڭىز جەسىدىمىزنى سايىنىڭ تاپىنىدىن كۆرەتتىڭلار، — بازغانچىنىڭ قېشىغا بىرىنچى بولۇپ ماشىنىدىن چۈشكەن خالىدەم ھەدەم كەلدى. ئەمما نىمىشقىدۇر ۋاقاس ئاكام قىزغا ئىلگىرىكىدەك ئېچىلىپ پاراڭ قىلمىدى.

مۇخپۇلكام بولسا بازغانچىغا قارىماستىن، ئادەملەرگە بىر نەرسىلەرنى دەپ، دۆڭگە پىيادە چىقىپ كەتتى.

يېزىغا ۋاقاس ئاكام ئىككىيلەن يەنە قاشقا جىرەتىگە مىنگىشىپ قايتتۇق. يولدا كېلىۋېتىپ خالىدەم ھەدەمنى ماشىنىغا ئولتۇرغۇزۇپ شەھەرمۇ-شەھەر، تاغمۇ-تاغ ئايلاندۇرۇپ يۈرگەن برىگادىرنى ئامان ساقلاپ قالغان ۋاقاس ئاكامنى تىللىسام، بىر تەرەپتىن دۈشمىنىگە ياخشىلىق قىلىۋاتقان بازغانچىغا زوقۇم كېلىدۇ. بىزنىڭ مۇئەللىم، ئىنسانچىلىق ھەققىدە ئېيتقاندا مۇشۇنداق ئادەملەرنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرگەن بولغىيدى. دۈشمىنىگە ياخشىلىق تىلەيدىغان ئادەملەرمۇ بولىدىكەن. قاراتاشتىكى ئادەملەرنىڭ بەزى-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرلىكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دىن باشقا بىر ئادەمنىڭ ئاغزىدىن ماكار ئاغامنى ئەسىرگە چۈشتى دەپ ئەيىپلەۋاتقىنىنى ئاڭلىمايمەن، ئۇرۇش يىللىرى جەڭچىلەرگە كۆپ قىيىنچىلىقلارنى باشتىن كەچۈرۈشكە توغرا كەلدى، ئۇقۇشماسلىقلارنىڭ بولغىنىمۇ راست. ئەمما كۆپ تەكشۈرۈشلەردىن كېيىن، ئەسىردە بولغانلارنىڭ كۆپى تولۇق ئاقلاندى ئەمەسمۇ. سەن ئاشۇ كونا خاماننى سورۇپ، تۆمۈرچىنى قاخشىتىدىغىنىڭنى قاچان قويىسەن، زادى؟!

— رەئىس راست ئېيتىدۇ... تۆمۈرچىنىڭ دوختۇرخانىدا يېتىپ قېلىشىغىمۇ سەۋەبچى بولغان مۇشۇ مۇخپۇل،— دېيىشىپ ئادەملەر ھەر تەرەپتىن رەئىسنى قوللاشقا باشلىدى.

— يولداش رەئىس، مېنىڭ بىر پىكرىم بار، — دېدى باست ئاكامنى تىراكتور بېسىۋالغاندا بىرىگادىرنى ئېغىز چىشىغا ئېلىپ چاينىۋەتكۈدەك غەزەپلەنگەن تىراكتورىست.

— ھە، قېنى ئېيت.

— بىزنىڭ دوختۇرخانىدا ياتقان تۆمۈرچىنى داۋالاش قولىمىزدىن كەلمەيدۇ. پەقەت بىز ئۇنىڭ تەشەببۇسىنى قوللاپ، ئىككى - ئۈچ كۈندە قاراتاشنىڭ يېرىنى تولۇق ئۆزلەشتۈرۈپ، ئاشۇ ئادەمنىڭ كۆڭلىگە مىسقالچە بولسىمۇ خۇشاللىق بېغىشلىساق، بۇ ئىشىمىز بەلكى ئۇنىڭ چاپسانراق ساقىيىشىغا سەۋەبچى بولار.

— بۇ دېگىنىڭ توغرا ،— رەئىس تراكتورىستقا رازى بولۇپ قالدى.

— قېنى، يىگىتلەر، تراكتورلارنى قاراتاشقا بۇراڭلار. بىر قاراتاشنىڭ ئالقاندەك يېرىنى قويماي ھەيدەپ، ئۇرۇق سەپمىگىچە قايتمايمىز.

تراكتورىستلار تراكتورلىرىنى ئوت ئالدۇرۇپ ماڭغان-

چىققان ئىدىم. ئەمما سىلەر ماڭا ئىشەنمەي، جېنىمنى ساق-لايمەن دەپ ئەسىرگە چۈشۈپ كەتكەن تۆمۈرچىگە ئىشەن-دىڭلار. مانا ئاخىر ئۇنىڭ ھەممىسى نىمە بىلەن ئاياقلاش-تى؟ باستىقا ئوخشاش ئالتۇندەك تىراكتۇرىستتىن ئايرىلىپ ئولتۇرىمىز. تىراكتۇرچۇ تېخى؟! ئەگەر بىز ئۇ ساتقىنىنىڭ پارىڭىنى تىڭشاۋېرىدىغان بولساق، ھەممە تىراكتۇردىن ئاي-رىلىشىمىز مۇمكىن. بىر پارچە يەرنى دەپ، تىراكتۇرىستلار-نى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بېرىدىغان مېنىڭ بېشىم ئۇن ئەمەس... مانا تىراكتۇرىستلارنىڭ ئۆزلىرى ئېيتسۇن.

— يولداشلار، ھەممەڭلەرگە مەلۇم، ھازىر پارتىيىمىز تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ كۆلىمىنى كېڭەيتىشنى ئەڭ مۇھىم مە-سىلە قاتارىغا قويماقتا. شۇڭلاشقا بىز بارلىق ئاكتىپ ئادەم-لاردىن پايدىلىنىشنى ئويلىشىۋاتىمىز. مۇشۇنداق پەيتتە يېزىمىزدىكى ئاددى تۆمۈرچى، خەلقنىڭ مەنپەئەتىنى ئويلاپ كولخوز ئىجرائىيە كومىتېتىدا قاراتاشقا ئوخشاش پايدى-لىنىلماي بوش ياتقان يەرنى ئۆزلەشتۈرۈش ھەققىدە تەك-لىپ بېرىۋاتسا، بىز ئۇنىڭ ئىككى قوللاپ قۇۋۋەتلەشنىڭ ئورنىغا ئىشنى تاشلاپ قايتىشىمىز توغرا ئەمەس، — رەئىسنىڭ سۆزىدىن كېيىن باياتىن غولىغۇلا كۆتىرىپ، تۇش-مۇ - تۇشتىن پاراڭ قىلىۋاتقان تراكتۇرىستلارنىڭ ئۈنى بېردىن بېسىلدى، — ئەسلىدە بۇ تەشەببۇسنى ماكار تاغام ئەمەس، مۇخپۇل، سەن قىلىشىڭ كېرەك ئىدى، ھە، سەن بولساڭ ئىش قىلىشنىڭ ئورنىغا دائىم تۆمۈرچىنىڭ يېنىغا كېلىپ، شۇنىڭ بىلەنلا ئېيتىشىسەن. ئايالى ئۆلۈپ، ئۆزىنىڭ كۆڭلى بۇزۇلۇپ ئاران يۈرگەن ئادەمنى ئارام-خودا ئىشلىگىلى قويساڭ بولمامدۇ. پۈتكۈل يېزىدا سېنىڭ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۈن بۇرۇن يېزىغا قايتقان... مەن ئۇ يەردە ئاشپەزلىك قىلغان خالىدەم ھەدەمنى باستى ئاكامنىڭ تىراكتورى ئۆلۈلگەندىن بېرى بۈگۈن بىرىنچى قېتىم كۆرۈشۈم. ئۇ تولىمۇ چىرايلىق ياسىنىپتۇ، ئىشقىدىمۇ ئەمدى مەن ئۇنىڭدىن ئۆزەمنى چەتكە تارتىپ تۇراتتىم، خالىدەم ھەدەم ئۆزى كۆلەڭگۈچتە بىر - ئىككى قېتىم ئۇچىتى - دە، ئاندىن دوستلىرى بىلەن بىزنىڭ مەكتەپ قىزلىرىنى ئۇچۇردى.

بىر كۆلەڭگۈچتە ئولتۇرغان قىزلارنىڭ ئىگىز ئۇچقانلىرىنى ماختاپ، ۋاقىرىشىپ كوچىنى بېشىمىزغا كىيدۇق.

— سەمەت، بېرى كەلگىنە، ساڭا بىر پارىڭىم بار ئىدى، — خالىدەم ھەدەم مېنى باللار ئارىسىدىن چەتكە ئېلىپ چىقتى. بۇ قىزنى بىرىگادىر قارا تاشقا ئېلىپ چىقىپ كەتكەندىن بېرى، بازغانچىغا ئوخشاش مەنمۇ ئۇنىڭغا ئانچىلا يېقىنلىق قىلماس بولغان. ئۇ قىزنى بىرىگادىر بىلەن سەيدەخمەت ئاكام ماشىنا كابىنكىسىغا سېلىپ، شەھەرمۇ - شەھەر ئويىنتىپ يۈرگىنىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۆزەمنى چەتكە تارتقان. بۈگۈنمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن كۆڭلۈم تارتمىغاندەك ماڭدىم.

— ۋاقاس ئاكاڭ كۆرۈنمەيدىغۇ؟!

مەن ئۆپچۆرەمگە قارىسام، ھەقىقەتەن، بازغانچى يوق ئىكەن.

— بەلكى باللار بىلەن بىر ياققا كەتتىمىكىن، ئەتىگەندىن ئۇچراتمىدىم، — دىدىم.

— بۈگۈن ساي مەلىدىكى توخۇ فېرمىسىدا ئولتۇرايلى دەيمىز. سەن ۋاقاس ئاكاڭنى باشلاپ كەل.

— ماقۇل! — مەن خالىدەم ھەدەم بۇنىڭدىن كېيىن

دا، برىگادىر بېشىنى ساڭگىلىتىپ، كولخوز رەئىسىنىڭ كەي-
نىدىن ئەگىشىپ ماڭدى. ۋاقاس ئاكام ئىككىيلەن قارا
تاش تەرەپكە كەتكەن تراكتورلارغا زوقلىنىپ قاراپ قالدۇق.

13

بۇ يىلقى ماي بايرىمى يېزا ئوتتۇرىسىدىكى جالا
چىقارغان قېرى سۆگەتكە سېلىنغان گۈلەڭگۈچتىن باشلاندى.
بايرام كۈنى تار كوچا ھال - قىزىل رەڭدە بېزىلىپ بۆلەك-
چە گۈزەل بولۇپ كەتتى. بولۇپمۇ چوڭلاردىن كۆرە، قىش-
لىق كىيىملىرىنى تاشلاپ، خەيرىنىسا ھەدەم تىكىپ بەرگەن
ئىشتان - كۆينەكلەرنى كىيىپ، كوچىغا چىققان مەكتەپ
يېشىدىكى باللار تولىمۇ گۈزەل كۆرۈنەتتى. ماي بايرىمى
كۈنى ھەممىمىز كىيىملىرىمىزنى بىر قېتىم يېڭىلىۋالاتتۇق.
خۇش نەپەس باھار بىلەن تەڭ كېلىدىغان بۇ بايرام ھەم-
مىمىز ئۈچۈن ياخشىلىقنىڭ ئىپادىسى.

باللار ئەتىگەندە، يوغان سۆگەتنىڭ قېشىدا تۇخۇم
سوقۇش سالدۇرماقتا، خالىدەم ھەدەمگە ئوخشاش قىزلار،
قىشچە ياغلىق ئىچىگە يوشۇرغان قۇندۇزغا ئوخشاش تۇم
قارا چاچلىرىنى ئۇزۇن قويۇۋېتىپ، سۆگەتنىڭ كوچا تەرەپ-
كە قارىغان يوغان شېخىغا ئېسىلغان گۈلەڭگۈچتە ئۈچۈۋاتى-
دۇ. سېكىلەكلىرىدىگە چوكان - جالا ئاسقان ياش قىزلار
بولسا چوڭلارنىڭ چاچلىرىغا بەك زوقلىنىپ قارىشاتتى.

ئەتىيازنىڭ ئېتىز - ئېرىق ئىشلىرى تولۇق ئاياقلاش-
قانلىقتىن، ئادەملەرنىڭ كەيپىياتى ئۈستۈن. تراكتورىستلار
قاراتاشتا بەش يۈز گېكتار يەرگە ئاشلىق تېرىپ، بىر

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

يەرگە گۈگۈم چۈشكەندە، ۋاقاس ئاكام ئىككىيلەن ئات قوراسىنىڭ قېشىغا كەلسەك خالىدەم ھەدەم تۇرۇپتۇ.

— ئەمدى سەن نېمە قىلىسەن؟ — دەپ خالىدەم ھەدەم مېنىڭ كۆزۈمگە قارىغاندا نېمە دەردىمنى بىلمەي ھودۇقۇپ قالدىم.

— يېزىدا باللار بىلەن ئوينايمەن، — بۇ سۆزنىڭ ئاغزىمغا قانداق چۈشكىنىنى ئۆزەمۇ سەزمىدىم.

مەن كەينىمگە يانغاندا ئۇلار توخۇ فېرمىسى تەرەپكە ماڭدى. ۋاقاس ئاكام خالىدەم ھەدەمنىڭ قېشىدا كۆڭۈلسىز كېتىپ بارسىمۇ، ئىككىسىنىڭ يېڭىۋاشتىن قوشۇلغىنىغا زوقۇم كېلدۇ. مۇخپۇلكام مۇشۇلارنى ئايرىۋېتىمەن دەپ، قانچە ھەركەت قىلسىمۇ، ھېچبىر نەتىجە چىقىرالمىغىنىغا خوشال ئىدىم. ئەمما ۋاقاس ئاكامنىڭ نېمە ئۇيدا ئىكەنلىگىنى كىم بىلسۇن؟

بايرام كۈنلىرى يېزىمىزدىكى يىگىتلەر دۇتار-تەمبۇر چېلىپ، ئۇسۇل ئويناپ، كۆڭۈل ئاچاتتى-دە، بىز بوسۇغىدا ئۇلارنىڭ ئويۇنىنى تاماشا قىلاتتۇق.

يېزىغا كەلسەم ئۆيلەنمىگەن يىگىتلەر بىلەن قىزلار بىر ئۆيدە ئولتۇرۇپتۇ. ئاغىنىلىرىمنىمۇ شۇ يەردىن تاپتىم.

— توخۇ فېرمىسىدىكى قىزلارنىڭ ئۇسۇل ئوينىشىنى كۆردۇڭمۇ؟ — دېدى مەن ئولتۇرۇش بولغان ئۆينىڭ بوسۇغىسىنى ئاتلاپ كىرىشىمگە باللارنىڭ بىرسى.

— يالغان ئېيتما، ئۇلار بۈگۈن كەلمىدىغۇ، — دېدىم.

— نېمە، كۆرمەيۋاتامسەن، بۈگۈن ھەممىسى مۇشۇ يەردىغۇ، — باللار قىزلارنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرسۇن دىگەندەك ماڭا يول بوشاتتى.

ۋاقاس ئاكام بىلەن ئۇچراشمامدىكىن دەپ يۈرەتتىم. ئۇ قىزنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا، پىلدىرلاپ ئۆچۈشكە باشلىغان ئۈمىدىم يېڭىۋاشتىن يانغاندەك بولدى.

— چاپسانراق ۋاقاس ئاكاڭنى تاپقىن.

ۋاقاس ئاكام ئۆيدە ئىكەن. ماكار تاغام دوختۇرخانىدا ياتقاندىن بېرى كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق بازغانچى مېنىڭ ئالدىراش كەلگىنىمنى كۆرگەندە، بىر نەرسە بولۇپ قالمىغاندۇ دەپ تەشۋىشلەنسە كېرەك، دەرھال ئالدىمغا چىقتى.

— نىمە بولدى؟

— سېنى خالىدەم ھەدەم ئىزلەۋاتىدۇ. ئاخشاملىقتا توخۇ فېرمىسىغا بارىمىز دەيدۇ.

— توخۇ فېرمىسىغا؟! — ۋاقاس ئاكام شالاڭ قاشلىرىنى ئىگىز كۆتىرىپ ماڭا قارىدى. مەن، ئۇ خالىدەم ھەدەمنىڭ ئىسمىنى ئاڭلىغاندا، ئىلگىرىكىدەك بۆلەكچە ھاياجانلىنىپ كېتەمدىكىن دىگەن ئىدىم. لېكىن چىرايى ئۆزگەرمىدى.

— ساڭا ئېيتىدىغان ئالايىتەن بىر سۆزى بار ئوخشايدۇ.

— بولار ئىش بولدى. ئۇ قىز بىلەن نىمە توغرىسىدا سۆزلىششىم مۇمكىن. ۋاقاس ئاكامنىڭ ۋاقتى يوق ئىكەن دەپ ئېيت.

مەن بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقە ئۈزۈلۈپ كېتەرمۇ دەيتتىم.

— بەك يالۋۇرۇپ سورىۋېدى. سەن بارمىساڭ بولمايدۇ. بازغانچى بىر ئاز سۆز قىلماي ئولتۇردى ـ دە، ئاندىن:

— ماقۇل، بارسام باراي، — دىدى.

ئۇنىڭ ماقۇل جاۋاۋىنى ئېلىپ، دەرھال گۈلەڭگۈچ ئۇچۇۋاتقان خالىدەم ھەدەمنىڭ قېشىغا يۈگۈردۈم.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ياپقاندىن كېيىن قاشقا جىرەننى مىنىپ بىر ياققا كېتەتتى.
بۇنى سەزگەن بىرىگادىر بىر كۈنى تۆمۈرچى دۇكىنىغا
كەلدى ـ دە:
ـ بىرىگادىرغا ئات يېتىشمەيۋاتسا، سەن كولخوزنىڭ
پۈتۈن سۈرۈك بىر ئېتىنى كېچىسى قىز ئوۋلىغىلى
مىنىپ يۈرىسەن. ئەمدى قىزنىڭ قېشىغا پىيادە بارغى-
نىڭنى مەن بىر كۆرەي، ـ دەپ قاشقا جىرەننى يەنە ئېلىپ
كەتتى. ئەتىسى مەن دەرستىن قايتىپ كېلىۋاتسام قىرى سۆ-
گەتنىڭ قېشىغا باللار ئولىشىپ كېتىپتۇ. ئۇلار سۇچىلارنىڭ
قېشىدىن كەلگەن تىراكتورىستنى ئوتتۇرىغا ئېلىۋالغان ئىكەن.
بىر قىزىق پاراڭ ئېيتىۋاتىدىغان ئوخشايدۇ، دەپ مەنمۇ ئۇلار-
نىڭ قېشىغا يېقىنلاشتىم.
ـ ئاخشام ۋاقاس ئاكام ئۆسەكتە ئېقىپ كەتكىلى ئاز
قاپتۇ، ـ دېدى باللارنىڭ بىرسى.
ـ قانداقچە، راست پاراڭمۇ بۇ؟ ـ دەپ سۇچىلار قېشى-
دىن كەلگەن تىراكتورىستتىن سورىدىم.
ـ بىز ئىشتىن كېلىپ، كەچكى تاماقنى ئىچىۋا-
تاتتۇق. يەرگە گۈگۈم چۈشۈپ قالغان مەزگىل ئىدى. بۇ
پەيتتە ئۆسەكنىڭ سۈيى ئېغىپ ئۇلغىيىپ، تاشلارنى دومىلى-
تىپ ئاقاتتى. بىر چاغدا سۇ تەرەپتىن ھاسىراپ ـ ھۆمۈدەپ
يېتىپ كەلگەن ئاشپەز خالىدەم: «ۋايەي، بولۇڭلار، ئادەم
ئېقىپ كەتتى! » ـ دەپ ۋاقىرىدى. ھەممىمىز ئىچىۋاتقان
تاماقلىرىمىزنى تاشلاپ، ئۆسەك تەرەپكە يۈگۈردۇق. دەريانىڭ
سۈيىمۇ ئىلگىرىكىگە قارىغاندا كۆپ ئىدى. بىلەمسىلەر، ئېقىپ
كەتكەن ۋاقاس ئىكەن.
تىراكتورىستىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ باللار ھەيران
قېلىشتى.

راست ئىكەن. توخۇ فېرمىسىدىكى قىزلارنىڭ ھەممىسى ئولتۇرۇشقا كەپتۇ. ئەجەپ، ئۇلار بۇ يەردە يۈرسە خالىدەم ھەدەمنىڭ ۋاقاس ئاكامنى فېرمىغا باشلاپ كەتكىنى نىمىسى؟ بالىلار فېرمىدىن كەلگەن قىزلارنىڭ ئۇسسۇلىنى تاماشا قىلى-ۋاتسا، مېنىڭ ئويۇم خالىدەم ھەدەم بىلەن ۋاقاس ئاكامدا. ئۇلار قىزلارنىڭ قايتىپ كەلگىنىنى بىلمىدىمىكىن، دەيمەن. چاپسانراق فېرمىغا بېرىپ، ئىككىسىنى باشلاپ كىلەيمىكىن دەپمۇ ئويلىدىم.لېكىن ئىككىسى بايرامنى ھېچكىمگە قوشۇلماي، بىللە ئۆتكۈزەيلى دىدىمىكىن؟! ماڭا ئۇلارنىڭ بۇ يەرگە كەلگىنىدىن ئەشەدە يۈرگىنى ياخشىدەك سېزىلدى. شوخلاشقا كەينىدىن ئىزلەپ بارمىدىم.

ئەمما ئولتۇرۇشتىن تاڭغا يېقىن قايتقان قىزلار ئىككى-سىنىڭ توخۇ فېرمىسىدا قونۇپ قالغىنىنى ئەتىسى پۈتكۈل يېزىغا يېيىۋەتتى.

توخۇ فېرمىسىدا يۈز بەرگەن ۋەقەدىن كېيىن، كۆپ ئۆتمەي، برىگادىر قىزىغا سىڭگەن ئادىتى بويىچە، خالىدەم ھەدەمنى شوپۇر سەيدەخمەت ئاكامغا قوشۇپ، ئۆسەك دەرياسى-نىڭ ئۇ قانىتىدا كۆزگى بۇغدايىنى سۇغىرىۋاتقان سۇچىلارغا تاماق توشۇغىلى ئەۋەتىۋەتتى. شوخلاشقىمۇ ماي بايرىمى كۆڭلىرى كۆتىرىلىپ، خۇشخۇي يۈرگەن بازغانچى يەنە روھسىزلىنىپ، برىگادىرنى ئىچىدە غىڭشىپ تىللاپ قوياتتى. مەن تۆمۈرچى دۇكىنىغا كەلگەندە ۋاقاس ئاكامنىڭ بولقا ئۇرۇشقا قاراپلا، ئۇنىڭ كەيپىياتىنى سېزەتتىم. برىگادىر خالىدەم ھەدەمنى ئايالىنىڭ تۇغقىنى سەيدەخمەت ئاكامغا قوشۇپ، قونۇپ-يېتىپ سۇچىلارغا ئاشپەزلىك قىلغىلى ئەۋەتىۋەت-كەندىن بىرى بازغانچى كەچقۇرۇنلۇغى تۆمۈرچى دۇكىنىنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ھەدەمنى يېزىغا يېقىن يەردە ئىشلەتمەي سەيدەخمەت ئا-كامغا قوشۇپ، سۈچىلارغا تاماق توشۇغىلى ئېلىپ كەتكىنىنى ئاز دىگەندەك قاشقا جېرەنىنى تارتىۋالغىنىنى قارا.

مەن بازغانچىنىڭ مۇھەببەت ئۈچۈن ئۆزىنى ئادەم ئېقىتىدىغان سۇغا تاشلايدۇ دەپ ھەرگىز ئويلىمىغان. بايقىسام، ئۇنىڭمۇ مەن بىلمەيدىغان ياخشى خىسلەتلىرى كۆپ ئىكەن.

14

كولخوزدا چۆپ چېپىشقا تەييارلىق كۆرۈلىۋاتاتتى. تۆمۈرچى دۇكىنىدا ئىش كۆپ. ماكار تاغام دوختۇرخانىدا ئورۇن تۇتۇپ ياتقانلىقتىن بۇ يەردىكى ھەممە ئىش ۋاقاس ئاكامغا قالغان، شۈڭلاشقا بىر قولىنى ئىككى قىلالماي يۈرگەن بازغانچىدا تىنىم يوق. ئۇ بىردە ئۇچاقتا قىزى-غان تۆمۈرنى ئېلىپ سەندەلگە قويۇپ يەنچىسە، بىردە ھەممىنى تاشلاپ كۆيەك باساتتى.

— سەن يەتتىنچى سىنىپتا ئوقۇغان بىلەن ئەر يېتىپ قالدىڭ. بۇ يىل ئوقۇشقا بارمىساڭ باشقا باللارغا ئوخ-شاش كولخوزدا ئىشلەيسەن. سېنىڭچىلىك باللار بىر ئۆيىنى بېقىپ يۈرىدۇ. ماكار تاغام ساقايغىچە ياردەملىشىپ تۇردىگەچكە بوش بولسام تۆمۈرچىخانىغا كېلەتتىم. شۈڭ-لاشقا ماكار تاغام يوق بولسىمۇ، بازاربەگ يېزىسىدىكى ئادەملەرنىڭ قولىغا سىڭىپ قالغان بازغان سادانىنىڭ بىرخىل ئۈنى توختىماي ياڭرىدى. مەن ماكار تاغام دوخ-تۇرخانىدا يېتىپ قالغاندا، يېزامنىڭ يۈرىگىگە ئوخشاش سوقىدىغان تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىقىدىغان سادانى توختات-

— ھە، بىزنىڭ بازغانچى ۋاقاس! — تراكتورىست تېخىمۇ قىزىپ سۆزلىمەكتە، — بىز قىرغاققا كەلگەندە بىر پۇتىنى تاشقا تىرەپ، ئۇلۇغ سۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان ۋاقاسنى كۆرۈپ تەشۋىشتە قالدۇق. ۋاقاسنىڭ پۇتى تېيىلىپ كېتىۋېدى، تاغ سۈيى ئۇنى تاشتىن-تاشقا ئۇرۇپ، ئېقىتىپ ماڭدى. ئەمدى بىز بازغانچىدىن ئايرىلدۇقمۇ دېگەندە، ئۇ يەنە بىر خادا تاشنى قۇچاقلاپ، ئۆرە تۇردى. قىرغاقتا ئادەملەر چۇقۇراشماقتا. ئۇلار «كېچىلەپ ئۇنىڭغا بۇ ياقتا نېمە بار شۇنچە. ھېلىقى بىرىگادىرنىڭ بۇنىڭ ئېتىنى تارتىۋالغىنىنى قارا. ئۇنىڭ كۈچى تۆمۈرچىلەرگىلا يەتتىمۇ» دېيىشمەكتە. ھېچكىم ئۇلۇغ سۇغا كىرىشكە پېتىنالمايتتى. كىرگەن بىلەنمۇ پايدىسىز. بىر چاغدا بازغانچى قۇچاقلىۋالغان تاشنى قويۇۋېتىپ، ئۆزىنى قايىنامغا ئاتتى. ئۇ خېلى يەرگىچە ئېقىپ ماڭدى-دە، ئاندىن ئاستا-ئاستا قىرغاققا يېقىنلاپ، ئاران دېگەندە چەتكە چىقىپ كەتتى. ۋاقاس ئۆزىنىڭ قاۋۇللۇغىدىنلا ئامان قالدى-دە.

ھەر كۈنى كەچقۇرۇنلۇغى يەر يۇتۇۋالغاندەك يوقاپ كېتىدىغان ۋاقاس ئاكامنىڭ شۇنچە ئۇلۇغ سۇدىن ئۆتۈپ، سۇچىلارنىڭ قېشىغا بارغىنىنى ئاڭلىغاندا، بىر تەرەپتىن تەشۋىشلەنسەم، ئىككىنچى تەرەپتىن خۇشال ئىدىم. مەن بازغانچى ئاكام، بېشىنى ئىچىگە تىقىۋېلىپ، ئەتىدىن كەچ كىرگىچە جىم يۈرسە، ئۇ خالىدەم ھەدەمنى ئۇنتۇپ قالدىمىكىن دەيتتىم. ئەمما ئۇ مەن ئويلىغاندەك ئەمەس ئىكەن. بازغانچى كەچكىچە ئىشلەپ ھارغىنىغا قارىماي، خالىدەم ھەدەمنى دەپ، يېزىدىن تۆت-بەش چاقىرىم يىراقتىكى سۇچىلارنىڭ قېشىغا بېرىپ كېلىپ يۈرگىنىگە رازى ئىدىم. ئەمما بىرىگادىرنىڭ خالىدەم

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قويغاندىن كېيىن ئىشلە. ئۇنىڭغۇ، ئىش ئېغىركەلسە يېتىۋال-
دىغان بولدى. ئەسلىدە ئەسىرگە چۈشۈپ قايتقانلارغا
ئىشەنچ يوق، باشقا ئېغىر كۈن چۈشكەندە بەربىر سېتىۋې-
تىدۇ، قانچە قىلغان بىلەن باشقا دۆلەتنىڭ تەمىنى تېتىپ
قالدى ئەمەسمۇ.

مەن ۋاقاس ئاكام گايكىنى تولغاپ چىقىرىۋاتقان
كۈلۈچقا قاراپ تۇراتتىم، مۇخپۇلاكام بۇ سۆزنى ئېيتقاندا
بازغانچىنىڭ قولىدىكى كۈلۈچ گايكىغا چۈشمەي بۆلەكچە
تىترەشكە باشلىدى. بازغانچى خۇددى كۈلۈچنى مىجىۋېتە-
دىغاندەك قاتتىق سىقىپ، بىر پەس ھوشىدىن كەتكەن
ئادەمگە ئوخشاش جىم تۇردى-دە، ئاندىن ئۇنى بار كۈچى
بىلەن بىرىگادىرغا ئاتتى.

— ماكار تاغامنىڭ كۆڭلىگە ئارام بېرەمسەن-يوقمۇ؟
سەن ئۇنىڭ يۈرىكىنى غاجىلاپ بىر يەرگە ئاپاردىڭغۇ!

ۋاقاس ئاكامنىڭ ئورنىدىن قانداق سەكرەپ تۇرۇپ،
ئات ئۈستىدىكى بىرىگادىرغا يۈگۈرگىنىنى بايقىماي قالدىم.
قۇلا يورغا ئۈركۈپ كەتتىمۇ ياكى مۇخپۇلكام ئۇنىڭ تىز-
گىنىنى دەرھال تارتىۋالدىمىكىن، ئات ئالدىنقى پۇتىنى ئاس-
مانغا ئىگىز كۆتىرىپ ئايلاندى-دە، ۋاقاس ئاكامنى يېقىن
كەلتۈرمەي چاپچىپ نېرى كەتتى.

— مىلتىق تۇتمىغان ئادەمنىڭ ماختىنىشىنى قارا.
سەن ئۇنى يېزىدىكى يالغۇز ئورۇس دەپ يەكلەيدىغىنىڭنى
قوي. ئۇ يالغۇز بولسىمۇ پۈتكۈل بىرىگادىنىڭ ئىشىنى قىلى-
ۋاتىدۇ. ئەگەر ماكار تاغام كېچە-كۈندۈز ئىشلەپ
سوقا-سايمانلارنى ئۆز مەزگىلىدە رېمونتلىمىغان بولسا
سېنىڭ كارامىتىڭمۇ چاغلىق ئىدى، سەن جەڭگە قاتناشقان-

مىغىنىمغا خوشال ئىدىم.

مەكتەپتىن قايتىپ كەلسەم ۋاقاس ئاكام قىش بويى قار ئاستىدا يېتىپ داتلاشقان ئوت ئورۇش ماشىنىسى بىلەن تىرنىلارنىڭ سۇنغان قىسىملىرىنى ياساۋېتىپتۇ. ئۇ داتلاشقان گايكىنى بوشىتالماي تېرىكىپ ئاۋارە بولىۋاتقاندا، مال دوختۇرىدىن تارتىۋالغان ئاتنى قامچىلاپ، تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىغا مۇخپۇلكام كەلدى. ۋاقاس ئاكام بېشىنى كۆتەرمەي كۈلۈچنى تولغىماقتا، بازغانچى سۆز قىلمىغاندىن كېيىن مەنمۇ بېشىمنى ئېچىمگە تىقىپ، ئوت ئورۇش ماشىنىسىنىڭ ئورۇندۇغىدا ئولتۇرىۋەردىم، بىردىگادىرنىڭ كەلگىنىنى بايقىمىغاندەك جىم ئولتۇرغىنىمىز مۇخپۇلكامنىڭ يېغىرىغا تەگدىمۇ، ئۇ ئات تىزگىنىنى تارتىپ، قولى يورغىنى بىر تېقىمدىدى-دە، قاپىغىنى ئاچماي:

— سەن بۇ يەردە قىچاق ئويناۋاتامسەن-نىمە، ئەتەگەن كەلسەم بىر گايكىنى كوچۇلاۋاتاتتىڭ، تېخىچە ئېغىر ئاياق خوتۇندەك ئولتۇرىسەنغۇ. بىر-ئىككى كۈندىن كېيىن ئوت ئورۇشقا چىقىشىمىز كېرەك، تېخى بىرەرسىمۇ تەييار ئەمەس. قىشچە ئىسسىق دۇكانغا كىرىۋېلىپ، بېدەل پادىشادەك گەپ ساتقىچە رېمونتلىساڭلار بولمامدۇ! — دىدى بازغانچىغا.

— قىش كۈنلىرى سوقا-سايمانلارنىڭ سۇنغانلىرىنى جۆندەپ قولىمىز تەگمىدى. ھازىر يالغۇز ئۆزەم ئۈلگۈرەلمەيۋاتىمەن، — گايكىنىڭ بوشىمايۋاتقىنىغا تېرىكىپ، ئۆزىنىڭ گۆشىنى ئۆزى يېگەندەك بولىۋاتقان ۋاقاس ئاكام بېشىنى كۆتەرمىدى.

— ماكار تاغاڭنى ئەتەي دوختۇرخانىغا ياتقۇزۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئوخشاش تارتىۋالىدىغان مەنسىۋىم بارمىدى. بارغىنىنى تاشلاپ، چاپاننى مورىگە سېلىپ كېتىۋېرىمەن. پەقەت ماكار تاغامنى ئايايمەن. باشقىلارنىڭ ئىشى يوق پەقەت مۇشۇلا ماكار تاغامنى چىشلەپ، كۈن كورسەتمەيدىغان بولدىغۇ. ھە دىسىلا «ئەسىرگە چۈشتۈڭ» دەپ، ئۇنىڭسىز-مۇ كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق ئادەمنىڭ يېغىرىغا تېگىپ، تەشمەي قېنىنى شوراپ تۈگەتتى.

— ماكار تاغام راستلا ئەسىرگە چۈشكەنمۇ؟ — دەپ سورىدىم. بۇ ھەقتە نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ۋافاس ئاكامدىن سوراي دەپ تەمشەلسەممۇ، تىلىم بارماي يۈرەتتى. ئەمما بۇ سوئالىم، ئۇنىڭسىزمۇ ئاچچىقىنى باسالماي تۇرغان بازغانچىغا ياقماي قالسا كېرەك، ئۇ تېخىمۇ تېرىكىپ كەتتى.

— ئەسىرگە چۈشسە نېمە بوپتۇ؟ ئۇ ئۆزى نېمىسلارغا مېنى ئەسىرگە ئېلىڭلار دەپ، قولىنى كۆتىرىپ باردى دەمسەن. باشقىلار قول كۆتەرسە كۆتىرىدىكەن، لېكىن ماكار تاغام قول كۆتەرمەيدۇ، شۇنى بىلىپ قوي، مەن ئۇستامغا ئىشىنىمەن. ئۇ جەڭدە يارىدار بولۇپ قايتقاندىن بېرى كېچە-كۈندۈز ئىسنىڭ ئىچىدە، ئاخىرقى دەرمانى قالغىچە ئىشلىگىنىگە پەقەت مەن گۇۋا. ئادەملەر ئۇنى نېمىسلارغا ئەسىرگە چۈشتى دىگەن سۆزگە ئىشىنىدۇ، ھە، مەن تۆمۈرچىنىڭ قەلبىگە ئىشىنىمەن. ئۇنىڭ قەلبى ماڭا رىنتىگېندە كۆرگەندەك بەلگىلىك. سەۋىۋى، مەن ماكار تاغام بىلەن كېچە-كۈندۈز بىللە، ئۇرۇشتىن قايتقاندىن بېرى تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ، تېخىچىلا باش كۆتەرمەي ئىشلەۋاتىدۇ، ئۇنىڭغىمۇ ئۇۋال، ئۇمۇ تىرىك بەندىغۇ، ماكار تا-

لارنى تىللاشتىن بۇرۇن جەڭنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەۋال. بۇنىڭدىن كېيىن ماكار تاغامنى قارىلاپ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتساڭ ھېلىغۇ بىرىگادىر كەنسەن، ئەۋلىيا بولساڭمۇ يۈز-خاتىرە قىلماي، بازغاننىڭ ئاستىغا ئېلىپ يەنچىۋېتىمەن.

تىرىك بەندە تۇرماق، ھەتتا ھايۋانغا قول كۆتەرمەيدىغان ۋاقاس ئاكامنى مۇنچىلىك قىزىپ كېتىدىغۇ، دەپ ئويلىمىغان ئىدىم. مۇخپۇلكام ھەر ئېغىر سۆزلەر بىلەن ھاقارەتلىگەن چاغلاردىمۇ لام دەپ ئاغزىنى ئاچمىغان بازغانچى، بۈگۈن بىرىگادىر ماكار تاغامنىڭ ئەسىرگە چۈشكىنى ھەققىدە ئېيتقاندا، ئىمىشقىدۇ، سەۋر-تاقەت قىلالمىدى. مەن مۇشۇ پەيتتە ۋاقاس ئاكامنىڭ بىرىگادىرنى قاراتاشتا ماشىنا بىلەن ئۇلاپ كېتىدىغان مەزگىلدە ئامان ساقلاپ قالغىنىنى ئەسلىدىم. ئاۋۇ كۈنى تراكتورىستلار قارا تاشتىن قايتىپ كەلگەندە قىلغان ئىشلىرىغىمۇ زوقلانغان ئىدىم. ئەسلىدە ئۇ مەن ئويلىغاندەك يۇۋاش ئەمەس ئىكەن.

— سەن قارغۇغا بىر ئېتىمسام مۇخپۇل ئېتىمنى يۆتكىۋېتىمەن، — تۆمۈرچى دۇكىنىدىن يىراقلاپ كېتىۋاتقان بىرىگادىر بازغانچىنى جونۇپ، تىللاشقا باشلىدى، — مۇشۇ قىلغىنىڭ ئۈچۈن تېخى تالاي قېتىم قاڭغىر قاخشايسەن.

ۋاقاس ئاكام بىرىگادىر كەتكەندە كۈلۈمچىنى يېڭىۋاشتىن تۇتۇپ، ئوت ئورۇش ماشىنىسىنىڭ يېنىغا ئولتۇردى.

— ئەمدى مۇخپۇلكام ساڭا كۆرسىتىدىغان بولدى، — مىرىگادىرنىڭ سۆزىدىن كېيىن ۋاقاس ئاكامنى ئالدىدا خەتەرلىك كۈن كۈتۈپ تۇرغىنىنى سېزەتتىم.

— ھە، مېنى قورقىتىپ نەگە ئاپىراتتى دەيسەن. ئۇنىڭغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قېشىدا ئولتۇرۇپ، كەچ كىرگىچە ئۆتكەن - كەچكەنلەر بىلەن پاراڭ سېلىشتى، مەن ئۇنىڭ رەپتارىغا قاراپ، بازغانچى ئەمدى تۆمۈرچى دۇكىنىغا بارمامدىكىن دەپ تەشۋىشلەنگەن ئىدىم، ئەمما ئەتىسى مەكتەپكە ماڭغاندا بازغاننىڭ تونۇش ئاۋازىنى ئاڭلىشىم بىلەن كۆڭلۈم ئەمىن تاپقاندەك بولدى.

سىنىپتا ئولتۇرۇپ، مۇخپۇلىكام ئېيتقاندەك ماكار تاغام قول كۆتىرىپ، دۈشمەن تەرەپكە ئۆتۈپ كەتكەندىمۇ دەيمەن. بولمىسا نىمىشقا كۆپچىلىككە ھەقىقەتنى ئېيتىپ، ئۆزىنى ئاقلىمايدۇ؟ ئۇنىڭ قانداقلارچە ئەسىرگە چۈشكەنىنى باشقىلار تۇرماق، تاپقان بالىسىغا ئوخشاش بولۇپ كەتكەن ۋاقاس ئاكاممۇ بىلمەيدۇ. بۇنىڭدىن بىر نەچچە يىل ئىلگىرى يېزىمىزغا شەھەردىن چىققان ھەربىي كىيىم كىيگەن ئادەملەر ماكار تاغام بىلەن سۆھبەتلەشكەن ئىدى.

— كۆردۈڭمۇ، ئەسىردە بولغاچقا ھۆكۈمەت ئۇنى تەكشۈرۈپ تۇرىدۇ، بەلكى ماكار تاغام چەتئەلنىڭ ئىشپىيونىدۇر، نەدىن بىلىسەن. ئۇنىڭغا ئانچە ئىشەنچ بىلدۈرۈپ كەتمەسلىك كېرەك. بۇ خەتەرلىك ئادەم، — دەپ بىرىگادىر شەھەردىن چىققان ئادەملەر كېتىپ، بىرەر ھەپتىگىچە ئاغزى بېسىلماي سۆزلەپ يۈرگەن ئىدى. كېيىنچە ھەربىي كىيىم كىيگەن ئادەملەر تۆمۈرچى دۇكىنىغا كەلمەس بولسىمۇ بىرىگادىرنىڭ ماكار تاغام ھەققىدىكى غەيۋىتى بېسىلمىدى.

يېزىمىزدا باندىتلار بىلەن ئۇرۇش قىلىپ، ئاندىن ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىنىڭ قانلىق جەڭ مەيدانلىرىدا ئوغلىدىن ئايرىلغىنىنى ئاز دەپ ئايالىدىنمۇ جۇدا بولۇپ، تەنھا قالغان ئادەمگە ئارام بەرمەي يۈرگەن مۇخپۇلىكامنى ئۇنىسىز

غامنىڭ ئىشلىگەن ئىشى بىر ئەمەس، تـوخسان گۇنـاسىنى يۇيۇشقىمۇ يېتىدۇ. بـەزىلەر ئادەم ئۆلـتۈرۈپ، خېلى بىر جىنايەتلەرنـى قىلسىمۇ گـۇنـاسىدىن كېچىدۇ، ئىنسانـنىمۇ شۇنداق ئازاپلىغان بارمۇ! قېنى ھەقىقەت؟!

بازغانچىنىڭ قولـلىرى تېخىچە تىترەپ، ئىشى ئىلـ. گىرى باسمايۋاتاتتى. بىر چاغدا ۋاقاس ئاكام قولـىدىكى كۆلۈچنى قاتار تىزىلغان ئوت ئورۇش ماشىنىلىرىنىڭ ئارد. ـىغا پېقىرىتىپ تاشلىدى.

— شۇنچە يىل تـۇمشۇغىدا يـەر تىرەپ ئىشلەپ، يىل ئون ئىككى ئايدا بىر كۈن دەم ئالمىغان ماكار تاغامنىڭ كۆرگەن كۈنى مۇشۇ بـولغاندا، بىز ئىشلەپ نىمە روناق تاپاتتۇق. كۈندە چىچەكلەۋاتقان جان بـارمىدى شـۇنـچە. جۇر، كەتتۇق، — دەپ بازغـانچى دۇكـانـنى يېپىپ، مېنى ئەگەشتۈردى - دە، كوچىغا ماڭدى.

— بىر - ئىككى كۈندىن كېيىن ئوت ئورۇش باشلى. نىدىكەن. بۇ ماشىنىلار تەييار بولـمىسا بـىرىگادىـر سىېنى تىللىمامدۇ ؟

مەن ۋاقاس ئاكامغا سۆز كېلىپ قـالـسـۇن دەپ، ئۇنى ئايايتتىم.

— كېرەك بولسا مـۇخپۇلكام ئـۆزى رېمونتلىۋالسۇن، ھەر قاچان ئىشنى بىز قىلـىمىز - دە، رەئىسنىڭ ئالـدىـغا بېرىپ مـاختىنىپ، ئاتاقنى ئـۇ ئـالىدۇ. تـۆمۈرچىلەرنىڭ ئەمگىكىنى بـاھالاۋاتقان ھېچكىم يـوق. كولخوز دىـگەنگـە ئادەمنىڭ ئەمگىكى كېكتار، سېنتنېر بىلەنلا ئۆلچىنىدىغان ئوخشايدۇ. يامانىنىڭ ئېتى بەرىبىر يامان.

ۋاقاس ئاكام بۇ كۈنى چوڭ كوچىدىكى قېرى سۆگەت

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بۇ ۋەقە يۈز بىرىپ كۆپ ئۆتمەي، بىرەر ئايدەك دوختۇرخانىدا ياتقان ماكار ئاغام ساقىيىپ چىقىپ تۆمۈرچى دۇكىنىغا كەلدى. ئۇ تىرە پەشۋىلىنى ئالدىغا ئارتىپ، بولقىسى بىلەن ئۇزۇن ساپلىق قىسقۇچىنى قولىغا ئالغاندا، ۋاقاس ئاكام ئىككىلەن ئاغزىمىز قۇلىقىمىزغا يەتكىدەك خوشال بولۇشتۇق.

— سەن كىتىۋىدىڭ. بەزىلەر بىزگە خالىغانچە غوجايىنلىق قىلىپ ئۇنى ياسىۋەت، بۇنى ياسىۋەت دەپ، تىنىم تاپقۇزمايدىغان بولدى. ئىشلىمىسەكمۇ يېنىمدا ئۆرە تۇرساڭ، بىر مەدەت ئىكەن، — دەپ ۋاقاس ئاكام ئالايىتەنلا خوشال بولۇپ كەتتى. ئۇ ئۇستىنى كۆپ ئىشلەتمەي، كۆپ ئىشنى مۇمكىن قەدەر ئۆزى قىلىشقا تىرىشاتتى.

ماكار ئاغام دوختۇرخانىدىن چىققىچە ئات ئارتىدىغان ئوت ئورۇش ماشىنىلىرىنىڭ ھەممىسى رىمونتلىنىپ بولغان. ئەمما ئوت ئورۇش ئىشلىرى باشلىنىشقا رايون مەركىزىدىن تىراكتورغا چىتىلغان ئوت ئورۇش ماشىنىسى بىلەن تىرنىلار كەلتۈرۈلدى-دە، ۋاقاس ئاكام مىڭ بىر مۇشەققەتتە رىمونتلىغان ھىلىقى ماشىنىلارنىڭ تولىسى بىكار قالدى، بۇنىڭ ھەممىسىنى كىيىن بايقىغان بازغانچى بىرىگادىرنىڭ ئۆزىنى بىكاردىن-بىكار ئالدىرىتىپ ئىشلەتكىنىگە كۆپ رەنجىدى.

— مۇخپۇلكام بۇ يىل ئوتنىڭ تىراكتورغا چىتىلىدىغان ماشىنا بىلەن ئورۇلىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا بىلسىمۇ ماڭا ئات بىلەن ئارتىدىغان ماشىنىلارنى رىمونتلاتقىنىنى قارا؟! ئۇنىڭ بۇ قىلىقلىرىنى رەئىسكە ئېيتىپ، ئەدىۋىنى راسا بەر گۆزەيمىكىن، — دەپ ۋاقاس ئاكام خىلى ۋاقىتقىچە دەردىنى ئۇستىسىغا ئېيتتى. مەن بازغانچى ئۆزىنىڭ بىرىگا-

مىلتىق بولسا ئېتىپ تاشلايتتىم. بىر ئەجەپلىنىدىغان يېرى، ئۇنىڭ كەينىدىن تاغار-تاغار پاراڭ قىلىدىغان يېزا ئادەملىرى بىرىگادىرنىڭ ئەپتى — بەشىرىسىنى چۈۋۈپ، قىلغان قىلىقلىرىنى يۈزىگە سالماي، ھەممىنى كۆرسىمۇ جىم يۈرۈۋاتقىنىغا ھەس-ھەس بولىمەن.

بىركۈنى تارىخ دەرسى مۇئەللىمى ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدىكى بىزنىڭ سولداتلارنىڭ غالىبىيىتى ھەققىدە ئۇزاق سۆزلىدى. ئۇ يېڭى ماۋزۇنى ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن بىزگە مۇراجەت قىلىپ، كۈندىكى ئادىتى بويىچە:

— كىمنىڭ سوئالى بار؟ — دېدى. مەن باشتا «سورىمايمىكىن» دەپ ئىككى ئويدا ئولتۇراتتىم، قولۇمنى قانداق كۆتەرگىنىمنى ئۆزەممۇ سەزمەي قالدىم.

— سەمەت، قانداق سوئالىڭ بار؟ — دەپ مۇئەللىم ماڭا ئىشارەت قىلدى.

— مۇئەللىم، ئۇرۇش تامام بولغىنىغا ئون يىلدىن ئاشىسىمۇ، ئۇرۇشتا ئەسىرگە چۈشكەنلەرگە بىزدە تېخىچە ئىشەنچ بىلدۈرمەيدىغىنى نېمىسى؟ ئۇلار ئۆز ئەركى بىلەن ئەسىرگە چۈشمىگەنغۇ، — دېدىم.

مۇئەللىم بىر ئاز جىم تۇردى-دە:

— سىنىڭ دېگىنىڭ راست. ئۆتكەندە ئۇلارغا ئىشەنچ بولماي كەلگەن. ئەمما ھازىر بۇ مەسىلە يېشىلدى، — دېدى.

— ئۇنداق بولسا مۇخپۇلكام ماكار تاغامنى سەن ئەسىرگە چۈشكەن دەپ، تېخىچىلا كۆڭلىگە ئازاپ سېلىۋاتىدىغۇ.

— بىرىگادىرنىڭ ئۇ قىلىقى توغرا ئەمەس، ماكار تاغامدەك ئادەمنى ھاقارەتلەشكە يول قويمايمىز.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كەلگەن باللار بولسا قالغان نەرسىلەرنى بۆلۈشتى. پەقەت ئۇ ماشىنىنىڭ چىقىرىشقا بولمايدىغان قىسىملىرى شۇ يىللارنىڭ يالدامىسىدەك، ئېگىز ئۆسكەن كوكاتلارنىڭ ئارىسىدا، خۇددى چۆككەن تۆگىگە ئوخشاش چوخچىيىپ تۇراتتى. يىل ئۆتكەنسېرى بالىلىق دەۋرىمىزەۇ، ئاشۇ تۆمۈر-تەسەك دۆۋىسى بىلەن تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ لويىلا ياسقان ھويلىسىدا يوشۇرۇنۇپ قېلىۋەردى.

15

مەكتەپتە ئوقۇش تامام بولغاندا ئاتا-ئانىلىرىمىزغا ياردەملەشكىلى ئېتىزغا چىققان ئىدۇق. بىز ئۇرۇش يىللىرى ئۆز مەزگىلىدە ئوقۇشقا بارالماي، پەقەت ئۇرۇش تامام بولغاندىن كېيىنلا ھەممىز بىردەك مەكتەپكە كەلگەنلىكىمىز ئۈچۈنمۇ، ئۆزىمىز يەتتىنچى سىنىپتا ئوقۇۋاتقىنىمىز بىلەن ھەر قايسىمىزنىڭ يېشى ھەر خىل ئىدى. سىنىپىمىزدىكى بەزى قىزلار يەتتە يىللىق مەكتەپنى تاماملىماي تۇرۇپلا تۇرمۇشقا چىقىپ كەتكەن، مەن دېمەتلىك بەزى باللار ئوقۇشنى تاشلاپ، كولخوزدا ئىشلەپ يۈرەتتى.

بىز زاماندىشلىرىمىزدىن بۇرۇنراق ئەر يېتىپ ئۆستۇق. ئەمما كولخوز ئىشلىرىغا باشقىلار بىلەن تەڭ ياردەملىشەلىمۇ، چوڭلار بىزنى بەرىبىر بالا ھېسابلاپ، ئانچە ئەھمىيەت بەرمەيدىغان. بۇنىڭ ئۆزى ئۇلارنىڭ باشقىلاردىن يوشۇرىدىغان سىرلىرىنى ھەممىدىن ئىلگىرى بىلىشىمىزگە سەۋەپ بولغان ئىدى.

بىز ئېتىزغا كەتكەندە يېزىمىزنىڭ كوچىلىرى ھەممە

دىر بىلەن توقۇنۇشقانلىغىنى ئېيتامدىكىن دەۋىدىم، لېكىن ئۇ تۆمۈرچىنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتماي دەيدىمۇ، بۇ ھەقتە پاراڭ قىلمىدى.

بىرىگادىر ھەقىقەتەن تۆمۈرچىلەرنى بىكار تۇرۇپ قالمىسۇن دەيدىمىكىن، ياكى باشقا، بۇ يىل كولخوزغا كۆپلەپ يېڭى ماشىنىلار كەلتۈرۈلۈپ، ئاساسي ئىشنىڭ تېخنىكا كۈچى بىلەن قىلىنىدىغانلىغىدىن بېخەۋەرمىتىكىن. ئۇلارنى قىش-ياز ئالدىرىتىپ رېمونتلاتقان ئات سۆرەيدىغان ئوت ئورۇش ماشىنىلىرى بىلەن تىرنىلار، قوش لەڭگەرلىك ھارۋىلار دۇكاننىڭ ئوڭ تەرىپىگە قاتار تىزىلغان پېتىچە دات بېسىپ تۇراتتى. كېيىنرەك، يامغۇر-يېشىن كۆپىيىپ، بۇ يەردە ئىشلار ئازايغاندا ئۇلار ئىگىز ئۆسكەن لويلا ۋە كەندىر ئارىسىغا چۆكۈپ قېلىۋەردى. ۋاقاس ئاكام تېۋىلغا سۈپۈرگە بىلەن قانچە سۈپۈرۈپ تازىلىمىسۇن، تراكتۇر سۆرەيدىغان ئوت ئورۇش ماشىنىلىرىنى رېمونتلاش ئىشلىرى ئاساسەن كولخوز مەركىزىدە قىلىنىغانلىقتىن، ئاقىرىپ تۇرغان بوش يەرنى ياۋا ئوت بېسىپ، تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئىلگىرىكى كەڭ ھويلىسى بارغانسېرى تارايماقتا ئىدى. ۋاقاس ئاكام باشتا يەنە كېرەك بولۇپ قالامدىكىن دەپ، ئىشسىز قالغان ماشىنىلارغا بىزنى يېقىن كەلتۈرمەي يۈردى-دە، ئاخىر ھەممىنىڭ كارغا يارىمايدىغانلىغىغا كۆزى يەتتىمۇ، ياكى بالىلارنى قوغلاپ زېرىكتىمىكىن، كېيىنكى يىلى ئۇلارنى ئانچە قوروپ كەتمىدى. ئۇ پەقەت بالىلارنىڭ قىلىقلىرىغا رازى ئەمەستەك، ئۇزاق قاراپ تۇرغاندىن كېيىن، سۆز قىلماي تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرىپ كېتىدىغان.

بىز دەسلەپ ئۇ ماشىنىلاردىن چىقىرىشقا چامىمىز يەتكەن چىرايلىق زاپچاسلارنى ئېلىپ ئوينىدۇق-دە، كېيىن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تەۋەتتۇپتەتتى ـ دە، ئۇلار بىر ئاز كېچىكىپ قالسا: «ھەلىقى ئاشىق ـ مەشۇقلار تولىمۇ كېچىكتىغۇ. ماشىنىنى سامانىنىڭ كەينىگە تىقىپ قويۇپ ئۇخلاپ قالمىغاندۇ... ئىككىسى كومبايىنچىلارغا تاماق توشۇپ يۈرۈپ ياخشى چىقىشىۋاپتۇ. تېخى ئۇلار كۆزلۈككە توي قىلماقچى» دەپ بازغانچىغا دارىتىپ پاراڭ قىلاتتى. خالىدەم ھەدەممۇ، بازغانچى بىلەن قېرىشقاندەك، كومبايىنچىلارنىڭ قېشىدىن بەك كېچىكىپ كېلىدىغان. مۇنداق چاغدا ۋاقاس ئاكام گەپ قىلماستىن، بۇتناپ، بىر دۆۋە بوغدايىنى ئۆزى يالغۇزلا سورۇۋېتەتتى ـ دە، ئاندىن قاشقا جىرەننى مىنىپ، ھېچكىمگە قارىماي كېچىلەپ، يېزىغا كېتەتتى.

مەن سامان تارتىۋاتقان كومبايىننىڭ پالىغى سۇنۇپ كەتكەنلىكتىن، ئەتىگەنلا خامانغا قايتىپ كەلگەن ئىدىم. ئۇ كۈنى يېزىدىن ۋاقاس ئاكام كەپتۇ. خالىدەم ھەدەم كۈندىكى ئادىتى بويىچە، بىرگە كەچكى تاماقنى بېرىپ بولغاندىن كېيىن قاچىدىكى ئاشنى سەيدەخمەت ئاكامنىڭ ماشىنىسىغا سېلىپ، خېلىلا يىراقتا ئىشلەۋاتقان كومبايىنچىلارغا ئېلىپ كەتتى.

ــ ھازىر شوپۇرلارنىڭ زامانى بولدى، كابىنكىغا پەقەت بىرلا ئادەم سىغىدۇ دەپ، چىرايلىق قىزنى ئولتۇرغۇزىدۇ ـ دە، ئۆزى خالىغان تەرەپكە كېتىدۇ. ۋاقاس، سەنمۇ شوپۇر بولساڭ شۇنداق قىلاتتىڭغۇ دەيمەن، سېنىڭ قىرچاڭغۇ ئېتىڭغا قىز تۇرماق، قېرى موماينىمۇ مىنگەشمەس، ــ دەپ بىرنىگادىر بازغانچىنىڭ چىشىغا تېگىشكە باشلىدى. خالىدەم ھەدەمنى كابىنكىغا ئولتۇرغۇزغان سەيدەخمەت ئاكام ماشى-

ئادەملە بىر ياققا كۆچكەندەك تىم-تاس بولۇپ قالدى. باللارنىڭ ۋاڭ-چۇڭمۇ بېسىقتى. كوچىغا چىققاندەك ئىسسىقتىن قېچىپ، يوغان سۆگەت سايىسىگە يۈگرەيمەن. ئۈچ-تۆت موزاي بىلەن ئىشەكتىن باشقا ھېچنىمە ئۇچرىتالماي، بىر دەمنىڭ ئىچىدە زېرىكىمەن. بىز زېرىكىشلىك يېزىدىن قېچىپ، ئالتىنچى ئاينىڭ تومۇزىدا ئىش قىزىغان كولخوز خامىنى بىلەن ئوت ئوروغۇچىلار بىرىگادىسىغا كەتكىلى ئالدىرايتتۇق. مۇنداق چاغدا يېزىدا تۆمۈرچى دۇكىنىدا ئىشلەيدىغان ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس ئاكاملا قالاتتى. ئەمدى ئۇلارغا دوختۇرخانىدا يېتىپ، بىر پۇتىدىن ئايرىلىپ چىققان باسىت ئاكام قوشۇلدى. بەزىدە ئۇ قولتۇق تايىقىنى تۇكۇلدىتىپ كېلىپ، ئۇزاق پاراڭ سېلىپ ئولتۇراتتى. تۆمۈرچىلەر ئىش قىزىغاندا كۆپ سۇنىدىغان ئوت ئوروش ماشىنىسى بىلەن كومبايىنلارنىڭ پىچاقلىرىنى جۆندەيتتى. بۇ ئوقەت ۋاقاس ئاكامنى بەك زېرىكتۈرىۋېتىدىغان. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ئۇ ھەپتىسىگە بىر قېتىم كېچىسى بۇغداي سورۇغىلى خامانغا بارىدىغان كۈنىنى تاقەتسىز كۈتەتتى.

مەن بازغانچى خامانغا بۇغداي سورۇغىلى ئەمەس، بەلكى ئۇيەردە ئاشپەز بولۇپ ئىشلەۋاتقان خالدەم ھەدەمنى كۆرگىلى كېلىدۇ دەپ ئويلايتتىم.

ۋاقاس ئاكام كېچىسى خامانغا كەلگەندە بىرىگادىر ئۇنىڭدىن ئاشپەزنى قوروپ، دائىم بازغانچىنىڭ چىشىغا تېـ-گىپ، يۈزىنى چۆشۈرۈشكە تىرىشاتتى. ئۇ خالدەم ھەدەمنى كېچىسى ئاشلىق ئورۇۋاتقان كومبايىنچىلارغا تاماق ئاپىرىپ بەرگىلى سەيدەخمەت ئاكامنىڭ ماشىنىسىغا ئولتۇرغۇزۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىغى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

دى، قېچىپ كەتمىگەندۇ؟ — بىرىگادىر بۇ گەپنى ھەممە ئاڭلاپ قالسۇن دىگەندەك، خاماننى بېشىغا كەيدى.

ۋاقاس ئاكام ئۇنىڭ پارىڭىنى تىڭشاپ قېنىسىنى قى-زىتماي دىدىيۇ، چاپسان ئاتقا ئىگەر توقۇپ مىنىدى-دە، خاماندىن چىقىپ كەتتى. مەن بۈگۈن بىكار بولغىنىم ئۈچۈن ئۇنىڭ كەينىگە مىنگىشىۋالدىم.

بىر ئاخشام كومبايىنچىلارغا تاماق ئېلىپ كەتكەن ماشى-نىنى ئۆسەكنىڭ بويىدا ئۇچراتتۇق. خالىدەم ھەدەم بىلەن سەيدەخېمەت ئاكام چاقى چوڭقۇر ئېرىققا چۈشۈپ كەتكەن ماشىنىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپتۇ. ئاشپەز قىز بىزنى كۆرگەندە، خوشال بولۇپ قاشقا جىرەننىڭ ئالدىغا مېڭىۋىدى، ئەمما ۋاقاس ئاكام ئۇنى كۆرمىگەن ئادەمدەك، ئاتنى دېۋىتىپ، چاپسان ئۆتۈپ كەتتى. مەن بوينىنى قىسىپ كەينىمىزدە قالغان خالىدەم ھەدەمگە قاراپ قوياتتىم. لېكىن پاراڭ قىلىشقا ۋاقاس ئاكامدىن ئەيمەندىم.

بۇ قېتىم بازغانچى نىمە ھەققىدە ئويلىدىكىن، شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇنىڭ خالىدەم ھەدەم بىلەن يېنىپ ئۇچ-راشقىنىنى كۆرمىدىم. بۇ ۋەقە ۋاقاس ئاكامنىڭ كۆڭلىگە مۇز بولۇپ ئورنىسا كېرەك. ئەمدى ئۇ خامانغا بۇغداي سورۇغىلى كەلسىمۇ، ئاشپەز قىزنى بايقىمىغاندەك، باشقىلار بىلەن چەشنىڭ قېشىدىن كەلمەيتتى. ئۇ خاماندىن كەتكىچە قاشقا جىرەنگە بوغۇز بېرىپ، شۇنىڭ بىلەنلا مېلىكە بو-لاتتى.

بىر كۈنى ۋاقاس ئاكام يېزىدىن كەلدى-دە:

نىسىنى خامانىڭ ئىچىدە بىر قېتىم چۆگىلىتىپ چىقتى-دە، ئاندىن كومبايىنچىلار ئاشلىق ئۇرۇۋاتقان تەرەپكە كەتتى. ۋاقاس ئاكام بولسا، خۇددى ھېچنىمە سەزمىگەن ئادەمگە ئوخشاش، قاشقا جىرەننى چۇشەۋېتىپ، كېچىسى خامانغا كەلگەن ئادەملەر بىلەن بۇغداي سورۇشقا كىرىشتى. مەن كەپىگە كىرىپ يېتىپ قالدىم.

ئەتىسى كۈن چىقماي ئورنۇمدىن تۇرسام ۋاقاس ئاكام ياغاچ گۈرجەكنى يېنىغا قويۇپ، دۈۋىلەكلىك بۇغداينىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپتۇ. دائىم بۇغداينى سورۇپ بولغاندا يېزىغا قايتىدىغان بازغانچىنىڭ يالغۇز ئولتۇرغىنىنى كۆرگەندە، ئىچىمدە بىر يېرىم ئېچىشىپ كۆيگەندەك بولدى.

— ۋاقاس ئاكا، يېزىغا قايتماپسەنغۇ؟ — دېدىم ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ. بازغانچى مېنى كۆرمىگەن ئادەمدەك بىر ئاز جىم ئولتۇردى-دە، ئاندىن ئۇلۇغ-كىچىك تىنىپ:

— خالىدەم ئاخشام كەتكەن پېتىچە تېخى قايتمىدى، — دېدى. مەنمۇ نېمە دېرىمنى بىلمەي قالدىم. ئىككىمىز سۆز قىلماي خېلى ۋاقىتقىچە جىم ئولتۇردۇق.

— سەمەت، ئاتنى تۇتۇپ كەلگىنە، يېزىغا قايتاي، — دېدى ۋاقاس ئاكام ئورنىدىن تۇرۇپ.

مەن ئاشلىقى يىغىشتۇرۇلغان ئېتىزدا ئوتلاپ يۈرگەن قاشقا جىرەننى تۇتۇپ كەلسەم، ئاخشام سەيدەخمەت ئاكامنىڭ كەينىدىنلا يېزىغا قونغىلى كەتكەن بىرىگادىر يېتىپ كەپتۇ.

— ھاي، خالىدەم بىلەن سەيدەخمەت ئاخشام كەتكەن بويىچە، تېخى كەلمىدىمۇ-نېمە. ئۇلارنىڭ پەيلى يامان ئى-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

لىغان برىگادىر نىمە قىلارىنى بىلمەي قالدى.

— كولخوزدا شۇنچە ئات تۇرسا، تاللاپ ئالغان نەرسىسىنى قارىمامدىغان. بۇ بەش چامدام يەرگە تېپىرلاپ چاپقىنىنى بىلەن ئۇزاققا يۈگۈرەلمەيدۇ. بەربىر كولخوز شەنىنى چۈشۈرۈپ قايتقىنىنى قايتقان، — دەپ مۇخپۇلكام ۋاقاس ئاكامنى كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا بۇرۇنقىدەك قىزارتىپ، زاڭلىق قىلدى. ئەمما ئۇ باشقا لايىقراق ئات بولمىغانلىقتىن قاشقا جىرەننى بەيگىدىن ئايرىپ قالالمىدى.

ۋاقاس ئاكام ئاتقا مىنىپ بىرەر ئايدەك مىنگۈزۈپ راسا تەرلىگىدەك چاپتۇرۇپ سۇۋۇتقاندىن كېيىن، ئۇنى كۆپ قېتىم قاڭتۇرۇپ باغلاپ تاڭ ئاتقۇزدى. ئۇ ئاتنى يەنە چوڭ ئۆستەڭدىكى سۇنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىر نەچچە كېچە باغلىدى-دە: «ئەمدى ھەرقانداق بەيگىگە قوشساق يارايدۇ» دېدى. بۇ چاغدا ئىچى-قارنى تارتىلغان قاشقا جىرەن خۇددى ئۇۋغا چىقىدىغان تايغانغا ئوخشاش ئىنچىكىلەپ، يايلىسى ئالامەت چىرايلىق بولۇپ كەتتى.

بەيگە ئۆتكۈزۈلىدىغاندىن بىر كۈن ئىلگىرى بىز ئاتنى شەھەرگە ئېلىپ باردۇق. مەن يولدا كېلىۋېتىپ برىگادىرنىڭ «قاشقا جىرەن ئۇزاققا يۈگۈرەلمەيدۇ» دىگەن سۆزىنى ئەسلەپ، بەيگىدە ھەممىنىڭ كەينىدە قېلىپ مۇخپۇلكامنىڭ ئالدىدا يەرگە قارىماق بولاتتىمغۇ دەيمەن، ئەمما بۇ ئويۇمنى ۋاقاس ئاكامغا ئېيتىشقا تىلىم بارمىدى، سەۋۋى، بەيگىگە بۆلەكچە ئىشقتا تەييارلانغان ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۈنىڭدىن ئۈمىدى چوڭ ئىدى، قاشقا جىرەننى بەيگىگە قوشۇش — ئۇنىڭ ئاتقا يۈگەن سېلىپ كۆندۈرگەندىن بېرى ئىنتىزار بولۇپ كۈتكەن ئارمىنى، ۋاقاس ئاكام ماڭا يول

— بىلەمسەن، سەمەت، ئاز كۈندە رايوندا ئۆتكۈزۈلىدىغان ئات بەيگىسىگە بىزنىڭ كولخوزدىن قاشقا جىرەننى قوشىدىغان بولدى، — دېدى.

ۋاقاس ئاكامنىڭ ئېيتقان سۆزىگە بىر ئىشىنىپ، بىر ئىشەنمەي قالدىم. خۇشاللىغىم قەلبىمگە سىغار ئەمەس.

— مەن ئەتىدىن باشلاپ ئاتنى بەيگىگە تەييارلايمەن. ئۇنى سەن مىنىدىغان بولدۇق.

— نېمە دەيسەن، بۇ راست سۆزۈڭمۇ؟! — ۋاقاس ئاكامدىن مۇنداق خۇشخەۋەر كۈتمىگەن ئىدىم. خۇشاللىغىمدا بازغانچىنى قانداق قوچاقلىۋالغىنىمنى سەزمەي قاپتىمەن. چاپسانىراق قاشقا جىرەننى كۆرۈشكە ئالدىرىدىم. ئۇ خامانىنىڭ قېشىدىن يىراق كەتمىگەن ئىكەن. ئېگىز دا ئۆتلاۋاتقان ئات مەن يېقىنلاشقاندا قۇلاقلىرىنى دىڭگايتىپ توختىدى. «ئىككىلەن بەيگىگە قاتنىشىدىغان بولدۇق» دەپ ئۇنىڭ ياياسىنى سىلىدىم. قاشقا جىرەن «بىلىمەن» دېگەندەك بېشىنى لىڭشىتماقتا. ئۇ مەن ئات قوراسىدا ئۇچراتقان مەزگىلدىكىگە قارىغاندا تونۇغۇسىز ئۆزگىرىپتۇ، چۈشكەن تۈكى يېتىلىپ، سەمرىگەن ئات تېخىمۇ ئىگىزلەپ، بۆلەكچە چىرايلىق بولۇپ كەتكەندەك كۆرۈندى. ئۇ ئىلگىرىكىدىن يۇۋاشلاپ قاپتۇ. ھەقىقەتەن كۆتۈرەم بولۇپ قايتىدىن تۈزەلگەن ئات كۆپ سىناقتىن ئۆتكەن.

قاشقا جىرەننىڭ رايوندا ئۆتكۈزۈلىدىغان بەيگىگە قاتنىشىدىغانلىغى ھەققىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغاندا ئۇنى ئەتىيازدا ئېتىز - ئېرىققا مىنىپ، يېغىر قىلىپ قويىۋەتكەن بىرىگادىر مۇخپۇلكامدىن باشقا ھەممە خۇشال بولۇشتى. بىرەر ھەپتىدەك شەھەرگە كېتىپ، بۇ خەۋەرنى ھەممىدىن كېيىن ئاڭ-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

گەندە، ماڭا ئوخشاش، قاشقا جىرەننى بەيگىدە ئۆزەلمەسمىكىن دىگەن ئويدا قالدىمۇ، ئەمدى ئۇ ئاتنى قانداق چاپتۇرۇش ھەققىدە مەسلىھەت بەرمەي، پەقەت مېنىڭ ئامانچىلىغىمنى تىلەپ، چىڭ ئولتۇرۇشۇمنى جېكىدى.

قىزىل بايراقچە ئىگىز كۆتىرىلىپ، تۆۋەن چۈشۈرۈلۈشكە يۈزگە يېقىن ئات يۇلقۇنۇپ ئالغا ئىنتىلدى. قاشقا جىرەننىڭ يايلىسىنى مەھكەم سىقىملاپ، ئۇنىڭغا باغرىمنى باستىم.

ھە دىگەندە كىمنىڭ ئۆزۈپ، كىمنىڭ ئارقىدا قالغىنىنى بايقاش تەس ئىدى. ئەمما ئاتلار سوزۇلۇپ بىر بىرسىدىن ئۇزاشقا باشلىغاندا بايا ئالدىنقى سەپتە ئېغىزدۇرۇق چايناپ، تىنچ تۇرالمايۋاتقان ئاق بوز ئاتنىڭ كېتىپ بارغىنىنى بايقىدىم، ئۇنىڭ كەينىدىن ئالا ئاياق جىرەننى مىنگەن بالىنىڭ قىزىل كۆينىگى كۆرۈندى. كەينىمگە قارىسام ماڭا ياندىشىپ چېپىپ كېلىۋاتقان ئاتلار كۆپ ئىكەن، ئالغا ئۆزگەن ئاق بوز ئاتنى بايقىغاندا، قاشقا جىرەننىڭ تىزگىنىنى سەل قويۇپ بەردىم. ئۇ بىر-ئىككى ئاتتىن ئۆتتى-دە، يەنە بايىقى بىرخىل يۈگۈرۈشكە چۈشتى، مېنىڭ ئېتىمنىڭ ئاق بوز ئاتنى قوغلاپ ئۆتۈشىگە كۆزۈم يەتمەسىمۇ، ئىشقىلىپ بەيگىنىڭ كەينىدە قالماسقا تىرىشتىم.

ئاتلار ئۇ چېتى بىلەن بۇ چېتىگە كۆز يەتمەيدىغان چەمبەرگە ئوخشاش يولنى ئۈچ قېتىم چۆگىلەپ چىقىشى كېرەك ئىدى، بىر قېتىم چۆگىلەپ، ئادەملەر تۇرغان يەرگە يېقىنلىشىشىمىزغا «بول، چاپسان!» دەپ ۋاقىراشقان ئاۋازلار كۆچەيدى. ۋاڭ-چۇڭدا باللار ئاتلىرىنى كەينى-كەينىدىن قامچىلاپ، بىر بىرىدىن ئۆزمەكتە. ھەممىنىڭ

بويى ئاتتا قانداق ئولتۇرۇپ، نىمە قىلىش كېرەك ئىكەنلىكى ھەققىدە ئاغزى بېسىلماي سۆزلىدى.

— ئاتنى قامچىلىماي، ئۆز مەيلىگە قويۇپ بەر، دەسلەپ تىزگىننى تارتىپ ماڭ، بولمىسا ئات بىردىن ئىتتىك يۈگۈرۈۋېتىپ، چاپسان ھېرىپ قېلىشى مۇمكىن... — ئۇ كۆپ تەشۋىشلەندى.

بەيگە شەھەرنىڭ چېتىدىكى ئادىراسمان باسقان تۈزلەڭدە ئۆتتى، بۈگۈن بۇ يەرگە ئادەملەر كۆپ يىغىلىپتۇ. ئات مىنگەنلەرنىڭ تەگىدىن تولىسى — ماڭا ئوخشاش مەكتەپ يېشىدىكى بالىلار، ئۇلار مىنگەن ئاتلار بىردىن بىرى چىرايلىق. ماڭا پۇتلىرى ئىنچىكە، ئىگىز ئاق بوز ئات بۆلەكچە، يېقىپ كەتتى، ئۇنىڭ قېشىدا قاشقا جىرەن خۇددى چوكۈپ قالغاندەك كۆرۈندى، بىر بالا ئېغىزدۇرۇق چاينىپ، تېچ تۇرالماي، تىپچەكلەۋاتقان ئالا ئاياق جىرەننى مىنىۋاپتۇ. مەن بەربىر مۇشۇ ئاتلار بىزگە بىرىنچىلىكنى بەرمەس دەپ ئويلىدىم.

ئاتلارغا ئىگەر توقۇماي ياۋداق مىنىۋالغان بالىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈمىدى — بەيگىدىن ئۈزۈپ چىقىش، ئەمما بىرىنىڭ ئۈزۈپ، ئىككىنچىسىنىڭ ئارقىدا قېلىشى — بەيگە قانۇنى. بەيگىگە ھەممە چۈشۈشى مۇمكىن، ئەمما ئۇنىڭدىن ئۈزۈپ چىقىش ھەركىمگە نېسىپ بولمايدىكەن.

بەيگىنى باشقۇرغۇچى ئادەم تىزىمنى ئوقۇغاندا ئاتلار ئاق سىزىقنىڭ بويىغا خۇددى بىر مەكتەپتە تەنتەربىيە دەرسىدە يۈگۈرۈشكە تەييارلانغاندەك تىزىلدى.

— ئات يايلىسىنى مەھكەم تۇتۇپ چىڭ ئولتۇر! — چەتتە تۇرغان ۋاقاس ئاكام بۇ يەردىكى ئاتلارنى كۆر-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

قانداق قارار؟

قاشقا جىرەن بىر خىل چېپىپ كېتىپ باردۇ، ۋاقاس ئاكام ماڭا چوڭ ئۇمىت باغلاپ، قاشقا جىرەننىڭ ئۇستىگە ئولتۇرغۇزۇۋېدى، ئەمدى ئىشەنچىسىنى ئاقلىماي ئۇنى يەرگە قارىتىدىغان بولدۇم. ماڭا تولىمۇ ئىشەنچ بىلدۈرۈپ كەتمىسە بولغان، ھەقىقەتەن بەيگىگە يارىتىمەن دەپ ئىشەنچ بىلدۈرگەن ئادەمنىڭ ئۇمىدىنى ئاقلاش قىيىن ئىكەن، ماكار تاغامنىڭ ئالدىدا ۋاقاس ئاكام نېمە دەر؟

قاشقا جىرەن خۇددى مېنىڭ پارىڭىمنى ئۇقىدىغاندەك ئۇنىڭغا «ئەگەر مۇخپۇلكام بۇنىڭدىن كېيىن ماكار تاغانىڭ كۆڭلىگە ئازاپ سالمىسۇن دىسەڭ، بەيگىدىن ئۇزۇپ چىق، ئۇ كۆپچىلىككە ئۆزلىرى بەيگىگە ياراتقان ئاتنى ماختاپ بولسىمۇ بىر ئاز كۆڭلىنى كۆتىرىپ قالسۇن. سەن ئارقىدا قالساڭ ئۇنىڭسىزمۇ كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق ئادەمگە بىرگادىر: ئات ئاللاشنى بىلمىگەندىن كېيىن نېمىشقا چېپىلىسەن؟ دەپ كۈن كۆرسەتمەيدۇ. بىرىگادىر سېنى كۆتىرەم قىلىپ تاشلىغاندا ماكار تاغام بىلەن ۋاقاس ئاكام ئامان ساقلاپ قالغان ئىدىغۇ. ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى ئاقلاپ قالايلى» دەپ يالۋۇراتتىم، قاشقا جىرەن قۇلىقىنى يوپۇرۇۋېلىپ يۈگۈرمەكتە. ئالدىمىزدا كېتىپ بارغان ئاق بوز ئاتنى قوغلاپ يېتىدىغانغا ئاز قاپتىمەن. ئۆزەمنىڭ كۆزىگە ئۆزەم ئىشەنمىگەندەك يەنە قارىدىم. راست بايقىغان ئىكەنمەن. مېنىڭ قاشقا جىرىنىم باشتا ئاتقان ئوقتەك ھەممىدىن ئۆزگەن ئاق بوز ئاتنىڭ قۇيرۇغىغا ئىلىشىپ قاپتۇ.

مەن ئاق بوز ئاتنى كۆرگەندە ئادەملەرنىڭمۇ ھاياتى

كېيىندە قالسامۇ، ئادەملەر قاشقا جىرەنىنىڭ يۈگرىشىنى بىر كۆرۈپ قالسۇن دىدىم-دە، تىزگىنىنى قويۇپ بېرىپ ئاتنى دېۋىتكەندە كۆزۈم ۋاقاس ئاكامغا چۈشتى.

— سەمەت، ئاتنىڭ تىزگىنىنى تارت! — كۆپ ئادەمىنىڭ ئارىسىدىن ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۈنى ئالايىتەن ئاڭلاندى. مېنىڭ ئېسىمگە ئۇنىڭ يولدا جېكىگەن سۆزلىرى چۈشتى-دە، دەرھال تىزگىنگە يېپىشتىم.

ئىككىنچى قېتىم ئايلانغاندا ئاق بوز ئاتنىڭ ئالدىغا ئالا ئاياق جىرەن چۈشتى. ئالدىمدا كېتىپ بارغان ئاتلار-مۇ ئازىيىشقا باشلىغان ئىدى، ئارقىدا قالغان باللارنىڭ بىر قانچىسى، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈشكە ئۇيالدىمۇ ئەمدى يولنىڭ چېتىگە چىقىپ، ئاستا كېيىنگە قايتماقتا. ئۆزەڭنىڭ كۈچۈڭگە ئىشەنمەي بەيگىگە چۈشكىنىڭ، كۆپچى-لىكنىڭ ئالدىدا لەت بولۇپ، يەرگە قارىغىنىڭ ئىكەن. ئۇنىڭدىن كۆرە بەيگىگە قاتناشمىغانىنىڭ ئۆزى ياخشى ئوخشايدۇ، بىر تۇرۇپ ئادەملەرنىڭ كۆزىگە كۆرۈنمەي، كېينگە قايتقانلارغا ئوخشاش، مۆكۈپ قاچايمىكىن دىگەن ئويغىمۇ كەلدىم. ئاتتىن بېشىمنى كۆتىرىپ ئۆپچۆرەمگە قارىدىم،

كۆز ئالدىمغا بىرنىڭ كېينىمىزدىن زاڭلىق قىلغاندەك قاراپ قالغان مۇخپۇلكام كەلدى. ئۇنى ئەسلىگەندە دەرھال بۇ ئويۇمدىن كەچتىم. بۇ يەردىن قايسى يول بىلەن قاچماي، ھامان بارىدىغان جايىم — يېزا، مەن قاشقا جىرەننى تاش-لاپ كېتەرمەن. ئەمما مېنى دەسلەپ ئات مىنىشكە ئۆگىتىپ، ئەمدى بەيگىگە ئېلىپ كەلگەن ۋاقاس ئاكام بىلەن ماكار تاغامنىڭ ھالى نىمە بولار؟ ئۇلار بىرىگادىرنىڭ يۈزىگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئات قاشقا جىرەننىڭ چېكىگە ئىلىشەلمەي قاپتۇ. ئىلگىرى ھەممىنىڭ ئالدىدا كېلىۋاتقان ئالا ئاياق جىرەنمۇ كەينىدە كېلىۋاتىدۇ.

ئاخىرقى ئايلىنىشقا چىققاندا ئالدىمدا ساناقلىقلا ئات كېتىپ باراتتى. لېكىن بىرىنچى ئاتنى قوغلاپ ئۆتۈشكە كۆزۈم يەتمىسىمۇ قاشقا جىرەننىڭ يۈگۈرۈشىگە رازى ئىدىم. مەن ئاتنىڭ يايلىسىغا تېخىمۇ ئىگىشتىم. ئايلىنىشنىڭ يېرىمىغا يەتكەندە قاشقا جىرەن ئۈچىنچى كېلىۋاتقان ئاتتىن ئۆزدى-دە، تورۇق ئاتنىڭ ئىزىنى باستى. ماڭا قاشقا جىرەن پاكارلاپ، سوزۇلغاندەك بىلىندى. ئىككىنچى كېلىۋات-قان تورۇق ئاتنى قوغلاپ يېتىشىمگە ئۇنى مىنىۋالغان مېنىڭدىن خېلىلا چوڭ بالىنىڭ كەينىدە قالغۇسى كەلمىدىمۇ، ئېتىنى ئۆلەر-تىرىلىشىگە قارىماي دۈشىتىپ قامچىلىغىلى تۇردى. بىراق ماغدىرىدىن كەتكەن ئاتنى قانچە قامچى-لىساڭمۇ بەربىر، بەيگىدە يۈگۈرۈكنىڭ ئۆزگىنى ئۆزگەن ئىكەن. ئۇنىڭ ئېتى خېلى يەرگىچە قاشقا جىرەن بىلەن يول تالىشىپ چاپتى-دە، ئاخىر تۇمشۇغىنى كېرىپ، ھاسىراپ، بارغانسېرى يىراقلاپ قېلىۋەردى.

ماڭا ئارماندەك سېزىلگەن ئالدىنقى سەپ يېقىنلىشىپ، دەللىڭ ئۆزاپ چىققان قارىبىگىر ئات كۆرۈندى. ئەمما ئىلگىرىلەپ كېتىپ بارغان قارىبىگىر ئاتنىڭ تۇياق تاشلى-شى ئارقىدا قالغان ئاتلاردىن ئۆزگىچە. ئۇ خېلى يەرگە قاشقا جىرەننى چېكىگە يەتكۈزمەي چاپتى. مېنىڭ ئاستىمدىكى ئات ئاخىر ئۇنىڭ قۇيرۇغىغا ئىلىشىپ ماڭسىمۇ قارىبىگىر ئات يول بەرمەستىن تۇيۇقسىزدىن چىققان توپىنى قاشقا جىرەننىڭ كۆزىگە چېچىپ، ئالدىغا ئۆتكۈزمىدى. پەللىگە يېقىنلاشقاندا

بەيگىگە ئوخشامدۇ نېمە دەپ قالدىم. بەزىلەر قىزىقچىلىققا ئۇرۇنۇپ، باشتا ئالدى - كەينىگە قارىماي يۈگۈرۈپ كەتكىنى بىلەن ھاياتنىڭ ئوڭغۇل - دوڭغۇللىغا پۇتلاشقاندىن كېيىن ئاستا - ئاستا كەينىگە چېكىنىپ، ئۆز يولىغا چۈشىدىغان ئوخشايدۇ، ۋاقاس ئاكام ئېيتقاندەك مۇخپۇلكامىمۇ مەنسەپتىن پايدىلىنىپ، بەش - تۆت كۈن تاراقلاپ توختار. ماڭا مۇشۇ پەيتتە كەڭ يولدا ئاق بوز ئات بىلەن قاشقا جىرەن ئەمەس، خۇددى ماكار تاغام بىلەن مۇخپۇلكام ئىككىسى ھاياتتا چېپىشىپ كېلىۋاتقاندەك سېزىلدى، ئەمما ئۇلارنىڭ قايسىسى ئۈزۈپ كېتىدىغانلىغىنى كىم بىلسۇن، ھازىر بار ئۈمىدىم — ماكار تاغامغا ئوخشاش كۆرۈنگەن قاشقا جىرەننىڭ تۆت پۇتىدا. قاشقا جىرەن تۇياقلىرى سۇنۇپ چۈشۈپ قالسىمۇ، تۆمۈرچىنىڭ مۇخپۇلكامنىڭ ئالدىدا بېشىنى دەس كۆتىرىپ يۈرۈشى ئۈچۈن، بەيگىدىن ئۈزۈپ چىقسىكەن دەپ ئويلايتتىم. بەيگە دېگەن بەيگىدە؟! بەزىدە سەن كۈتمىگەن يەردىن كۆزگە ئىلىنمىغان بىر ئات يۇلقۇنۇپ چىقىدۇ - دە، تاماشىبىنلارنى ھەيران قالدۇرۇپ ئالغا ئۈزىدۇ.

ئاتلار ئىككىنچى قېتىم چۆگىلەپ ئادەملەر تۇرغان يەرگە يېقىنلاشقىنىنى سەزمەي قاپتىمەن. ئادەملەرنىڭ ئۇدۇلىغا كەلگەندە ۋاقاس ئاكامنىڭ: «ئەمدى ئاتنىڭ تىزگىنىنى قويۇپ بەر!» دېگەن سۆزىنى ئاڭلىدىم.

قاشقا جىرەن پەقەت شۇنى كۈتسە كېرەك، تىزگىنىنى بوشىتىشىمغا بويىنىنى ئۇزۇن سوزۇپ، بىر ئاز يەرگە يەتمەيلا ئالدىدا كېتىپ بارغان ئاق بوز ئاتتىن ئۆتتى. ئەمدى كەينىمگە قارىسام بايا تېپىرلاپ ئويناقلىغان ئاق بوز

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سۆركىدى - دە، ئاندىن مېنى باغرىغا بېسىپ تۇراق
سۆيدى.

مېنىڭ كۆزۈم ئاق بوز ئاتقا چۈشتى. ئەمدى ئۇنى باشقا بىرسى مىنىۋاپتۇ. لېكىن ئاق بوز ئات بەيگىدە ئارقىدا قالسىمۇ ئىلگىرىكىدەك، بىر جايدا تۇرالماي تىپچەكلەپ، ئېغىزدۇرۇق چاينىماقتا.

بىز يول بويى قاشقا جىرەننى سىۋىتۇپ، يېزىغا ئالدىرىماي خوشال قايتتۇق. مەن يولدا كېلىۋېتىپ قاشقا جىرەننى بەيگىگە قاتناشتۇرماسلىقنىڭ ھەر خىل ئامالىنى ئويلىغان مۇخپۇلكامنى ئەسلىدىم. بىزنىڭ بەيگىدىن ئۇزگىنىمىزنى ئاڭلىغاندا ئۇ ئاتنى تارتىۋېلىشىمۇ مۇمكىن. ئەمدى ئۇ ماكار تاغامغىلا ئەمەس، بەيگىدە ئۇزگەن قاشقا جىرەت بىلەن ۋاقاس ئاكامغىمۇ قەستەنلىك قىلمىسا بولاتتىغۇ. بەلكىسى، قاشقا جىرەن بەيگىدە ئۇزۇپ كۆپنىڭ كۆزىگە چېلىقماي، كولخوزدىكى ئاتلارنىڭ ئارىسىدا يۈرۈۋەرسە ياخشى-دىمىكىن، مۇخپۇلكامغا ئوخشاش ئادەملەر ئىلگىرى خەلقنىڭ كۆزىگە چېلىقماي يۈرگەن ئاتنىڭ بىردىن بەيگىدە ئۇزگىنىنى ئاڭلىغاندا ئۇنىڭغا يامانلىق قىلماي تۇرالمايدۇ. ھەقىقەتەن، چوڭلارنىڭ ھايات - كۈرەش دېگىنى مۇشۇ بولسا كېرەك. ئاشۇ كۈرەش يولىغا ۋاقاس ئاكام بىلەن قاشقا جىرەنمۇ چۈشتى. ئۇلار يامان كۆزدىن ساقلانسا دەيمەن.

مەن ھەر قانداق بالا - قازا كەلسە، قاشقا جىرەن بىلەن ئۇنى بەيگىگە قوشقان ۋاقاس ئاكامنىڭ تارتماسقا ئامالى يوق دىگەن ئويغا كەلدىم - دە، نېمە بولسا بولسۇن، ئەڭ ئالدى بىلەن بۈگۈنكى ياخشى ئىشنى ماكار تاغامغا يەتكۈزۈپ، ئۇنى بىر خوشال قىلاي دەپ قارا تەرگە

قاشقا جىرەن بايا ئۆزى قوغلاپ يەتكەن ئاتقا ئوخشاش ئاستا ـ ئاستا كەينىدە قىلىۋەردى. ئەمدى بىرىنچىلىكنى ئالمىساممۇ ئىككىنچى ئورۇنغا رازى بولۇپ، قاشقا جىرەننىڭ تېز ـ ئامان پەللىگە يېتىشىنى تىلىمەكتە ئىدىم. ئۆزەمنىڭ شۇنچە، ئاتنى كەينىگە تاشلىغان جانىۋارنى بايىقى بالىغا ئوخشاش قامچىلاپ خورلىغۇم كەلمىدى. بۇ چاغدا پەللىمۇ يېقىنلىشىپ، ئادەملەر ئارىسىدىن ۋاقاس ئاكامنى بايقىدىم، مەن ئۈچىنچى قېتىم ئايلانغاندا، ئۇ توپ ئاتنىڭ ئارىسىدىكى قاشقا جىرەندىن ئۈمىت ئۈزگەندەك كۆرۈندى.

ۋاقاس ئاكام باشتا بايقىمىسا كېرەك، قاشقا جىرەن ئادەملەرگە يېقىنلىغاندا ئۇ تىپ ـ تىنچ تۇرغان يېرىدىن ئاتقان ئوقتەك يۈگۈرۈپ چىقتى ـ دە، قولىنى پۇلاڭلىتىپ:

— سەمەت، ئاتقا قامچا ئۇر! — دەپ ۋاقىرىدى.

بىلمىدىم، قاشقا جىرەن ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۈنىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ بىر نەرسىدىن تەشۋىشلەنگىنىنى سەزدىمۇ ياكى پەقەت مېنىڭدىن بىرەر بۇيرۇق كۈتكەنمىدى، بەيگىگە چۈشكەندىن بېرى بىلىگىمگە ئېسىۋالغىنىم بىلەن، بىر قېتىم ئاتقا تەككۈزمىگەن ئالتە ئۆرۈملۈك قامچا بىلەن ئۇنىڭ يامپىشىغا بىرنى ئۇرۇپ، دېۋىتىشىمگە قاشقا جىرەن قاتتىق يۇلقۇندى ـ دە، پەللىگە يېتىشەي دەپ قالغان قارىغىر ئاتنىڭ ئالدىغا ئۆتتى. كۆپ ئۆتمەي پەللىگە تارتىلغان قىزىل لېنتا قاشقا جىرەننىڭ كۆكرىكىگە تېگىپ، سۈرۈلۈپ ماڭدى.

مەن تىزگىنىنى تارتىپ قىزىغان ئاتنى ئايلاندۇرغاندا ۋاقاس ئاكام ئالدىمغا يۈگۈرۈپ كەلدى. ئۇ قاشقا جىرەننى بويىندىن قۇچاقلاپ كېچىك كۆزلىرىنى ئاتنىڭ يايلىغا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۆزلەشتۈرۈپ، مول-ھوسۇل ئالغان ساھەرنىڭ چوڭ ھەسسەڭلار بار. بولۇپمۇ مەن بىزگە مۇشۇنداق ئاشلىق كانىنى تېپىپ بەرگەن ماكار تاغامغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتماقچى، — دېدى. خاماندىكىلەر تېخىمۇ ھاياجانلىنىپ كەتتى.

— قېنى، ماكار تاغا، ئۆزىڭىز بىر ئېغىز سۆز قىلمامسىز؟ — دېدى رەئىس تۆمۈرچىگە بۇرۇلۇپ.

ماكار تاغام ئاز سۆزلىدى. ئۇ مېنى كۆرگەندە بىر پەس جىم تۇرۇپ قالدى-دە:

— يولداشلار، بىز قاراتاشنى ئۆزلەشتۈرۈپ، كولخوزىمىزدا ئاشلىق يېتىشتۈرۈش مەسىلىسىنى ھەل قىلدۇق. ئەمما يېزىمىزدا مۇشۇنداق يېشىلمەي ياتقان مۇھىم مەسىلىلەر كۆپ. مانا يېڭى ئوقۇش يىلى يېقىنلىشىپ كېلىۋاتىدۇ. ئۆزەڭلار بىلىسىلەر، ھەر يىلى يېزىمىزدىكى يەتتە يىللىق مەكتەپنى ئوقۇغان بالىلار تاماملىغىنى بىلەن شەھەردە تۇرۇپ، ئوقۇيدىغان ئۆيى يوق، ئوقۇشىنى داۋاملاشتۇرالماي يېزىدا بىكار يۈرمەكتە، شۇڭلاشقا مەن بۇ يىل شەھەردە كولخوز سارىيى ئاچساق دەيمەن، — تۆمۈرچىنىڭ پارىڭىنى ئاڭلىغاندا خاماندىكىلەر تېخىمۇ خۇشال بولۇپ، سۆزلەپ كەتتى. مەن ماكار تاغامدىن بۇ سۆزنى كۈتمىگەن. خۇشاللىغىمدىن نېمە دېيىشىمنى بىلمەي قالدىم.

— بىز نېمە توغرىلىق پاراڭ قىلىۋاتىمىز، بۇ نېمە توغرىلىق پاراڭ قىلىۋاتىدۇ. ئېشىنى تراكتورىستلار قىلىپ، ئاشلىقنى دېھقانلار ئۆستۈرسۇن، ھە، بۈگۈن بىزنىڭ بۇنى ماخ-تاپ ئولتۇرۇشىمىز توغرا ئەمەس، — رەئىسنىڭ قېشىدا تۇرغان

چۈنگەن ئاتنىڭ ئېگىشىنى چاپسانلاتتىم.

17

بىز قاشقا جىرەن بەيگىدىن ئۈزگەندە بەرەر قېتىم خۇشخەۋەر ئېيتىپ، ماكار تاغامنىڭ كۆڭلىنى كۆتىرىمىزغۇ دىگەن ئىدۇق، ئەمما ئاتنىڭ ئالغا ئۈزگىنى مەن ئويلىغاندەك ئۇنىڭغا ياخشىلىق ئەمەس، ئەكسىچە كۆپ كۆڭۈل ئاغرىغى تېپىپ بەردى.

ھەقىقەتەن بۇ ھاياتتا تىپ-تىنچ، كۆزگە كۆرۈنمەي يۈرگەن بىرەرسى ئالغا ئۈزۈپ كۆپنىڭ كۆزىگە چېلىقسا، ئۇنىڭ دوستى بىلەن تەڭ دۈشمىنى كۆپىيىدىغىنى راست ئىكەن. ئارقىدا قالغانلار ئالغا ئۈزگەنلەرنى چىماق سېلىپ، پۇتلاشتۇرۇپ ئۆزلىرى ئۇنىڭدىن ئۈزۈش ئۈچۈن تىرىشىدىكەن. شۇنىڭ بىلەن تالاش-تارتىش، كۈرەش باشلىنىدىغان ئوخشايدۇ.

كولخوزدا ئاشلىق يىغىشتۇرۇش ئىشلىرى سېلىنىپ، يېڭى ئوقۇش يىلى باشلىنىشقا بىر ئاز كۈن قالغان مەزگىل ئىدى. بىز يېزىدا يەتتىنچى سىنىپنى تاماملىغان باللار، يېزىچە كولخوز ئىشلىرىغا ياردەملىشىپ، ئەمدى شەھەرگە بېرىپ ئوقۇشنىڭ تەرەددۇتىنى كۆرۈۋاتقاندا كولخوز رەئىسى ماكار تاغامنى ماشىنىسىغا سېلىپ قاراتاشتىكى خامانغا چىقتى.

— تۈنۈگۈن كولخوز دۆلەتكە ئاشلىق تاپشۇرۇش مەجبۇرىيىتىنى ئوشۇغى بىلەن ئورۇنلىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرنى تەبرىكلەپ كەلدىم. بۇ ئۇتۇقتا قاراتاشنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئۆزىچە ھەس-ھەس بولدى، بىز خۇشاللىقىمىزدا ماكار تاغامنى ماختىشىپ، بۈگۈنكى خۇشخەۋەرنى چاپسانراق ئاغىنىلەرگە ئېيتىپ، يەتكۈزۈشكە ئالدىرىدۇق.

بازاربەگ يېزىسىدا قاشقا جىرەننىڭ بەيگىدە ئۇتقانلىقى ۋە تۆمۈرچىنىڭ باللارغا كولخوز سارىيىنى ئېچىپ بېرىش ھەققىدە خاماندا ئېيتقان پاراڭلار تارقىغاندا مۇخپۇلكام يەنە ئۆزى بىلگەن سەنەمگە دەسسىدى.

— قاشقا جىرەن بىلەن بەيگىدە ئۇزگىنىڭگە مەككىگە بېرىپ ھاجى بولۇپ كەلگەندەك يۈرسەنغۇ. خاتىرەڭنى جەم قىل، بەربىر ئىشلەيدىغان يېرىڭ مۇشۇ دۇكان،— دەپ بىرىگادىر بازغانچىغا دارىتىپ پاراڭ قىلىپ يۈردى-دە، بىر كۈنى ۋاقاس ئاكامنىڭ يوقلۇغىدىن پايدىلىنىپ، تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ئالدىغا باغلاپ قويغان قاشقا جىرەننى يېتىلەپ ماڭدى. مەن رەئىس تۆمۈرچىلەر مىنسۇن دەپ بەرگەن ئاتنى بىرىگادىرنىڭ ھېچكىمدىن سورىماي يېشىۋاتقىنىنى كۆرگەندە ماكار تاغامغا:

— مۇخپۇلكام قاشقا جىرەننى يېتىلەپ ماڭدى،— دېدىم.

ئۇشتۇمتۇت خەۋەرگە غەزەپلەنگەن تۆمۈرچى بولقىسىنى كۆتەرگەن بويىچە دۇكاندىن چىقتى.

— ھاي، مۇخپۇل، بۇ نىمە قىلغىنىڭ؟ ۋاقاس ئۇنى كۆتىرەم بولغان يېرىدىن ئامان ساقلاپ قېلىپ، ئەمدىگىنە تۆت ئايغىدا تىك تۇرغۇزۇۋىدى، يەنە ئېلىپ ماڭدىڭغۇ. بۇ ئاتنى بىز رەئىستىن سوراپ ئېلىپ قالغان،— تۆمۈرچى كېپىنى توگىتە-توگەتمەي، بىرىگادىر ئۇنىڭ ئاغزىغا كۆملاچ ئۇرغاندەك پاراڭ قىلدى.

— نىمە، نېمىسلارغا ئەسىرگە چۈشكەندە ئېلىپ چىققان

بىرىگادىر ماكار تاغامنىڭ سۆزىدىن كېيىن پوكاندەك قىزىرىپ، كۆپسەپ تەگەشكە باشلىدى.

— ماكار ئاغامنىڭ ئېيتقىنى توغرا، كولخوز سارىيى ئېچىپ، باللارنى ئوقۇتىشىمىز كېرەك ... — دېيىشىپ، خاماندىكىلەر ھەر تەرەپتىن چۇقۇراشتى. تۆمۈرچىنىڭ پىكرىنى ئۇلار قوللاپ سۆزلەشكە باشلىدى.

— تۆمۈرچى توغرا ئېيتىدۇ، بىز بىر-ئىككى ھەپتىنىڭ ئىچىدە شەھەردە كولخوز سارىيى ئاچىمىز. كولخوزنىڭ شەھەردە ئۆيى بار. مۇخپۇل، سەن ئەتىدىن باشلاپ، ئۇنى رېمونتلاپ، لازىملىق نەرسىلەر بىلەن تەمىن قىلىش ئۈچۈن ئادەم بولغىن، — رەئىسنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا بىرىگادىر تېخىمۇ تېرىكىپ كەتتى.

— ھازىر ئاشلىقنى يىغىشتۇرۇشقا ئادەم تاپالماي قولىمىزنى كەسكىدەك بولۇۋاتساق، ئۇنىڭغا نەنىڭ ئادىمى بولسۇن... زادى بۇ كولخوز ماڭا ئوخشاش بىرىگادىرنىڭ سۆزىنى تىڭشامدۇ ياكى مۇشۇ ماكار ئاكامغا ئوخشاش بېشىغا ئېغىر كۈن چۈشكەندە قېچىپ، ھۆكۈپ، دۈشمەنگە ئۆتۈپ كەتكەن ساتقىنلارنىڭ سۆزىنى تىڭشامدۇ. مەن كىم، بۇ كىم؟

رەئىس بىرىگادىرنىڭ سۆزىنى تىڭشىماي، قولىنى شىلتىپ:

— كۆپ سۆزنى قويۇپ، ئەتىدىن باشلاپ ئىشقا كىرىشىڭلار، — دېدى-دە، خامانى بىر كۆرۈپ چىققاندىن كېيىن تۆمۈرچىنى ماشىنىغا ئولتۇرغۇزۇپ، ئېتىز ئارىلاپ كېتىپ قالدى. خاماندا قالغان بىرىگادىر بىردەم تۆمۈرچىنى، بىر دەم بۇ يىل يېزىدىكى مەكتەپنى تاماملىغان بىزنى تىللاپ،

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئىچىدە قەيەرلەردىن يېتىپ كەلدىكىن؟! بۇ قېتىم يېزىمىزدا مەن ئىلگىرى كۆرمىگەن يوچۇن ئادەملەر كۆپىيىپ كەتتى. بىزنىڭ يېزىنىڭ ئادەملىرى خۇددى بىر داستىخاندا ئولتۇرۇپ قەسەم ئىچكەندەك، يۇرتتا بىرەرسى ۋاپات بولسا، قانچىلىك يىراق جايدا ياشىمىسۇن، بەربىر ئىككى پۇتىدا يەر دەسسىگەندەك چامى بولسىلا، ھەممىنى تاشلاپ، ئۆلۈمگە يېتىپ كېلىدىغان. يۇرتداشلار ماكار تاغام ئۆلگەندىن بۇ-شۇنداق كۆپ يىغىلدى. يۇرتتىكىلەر بازاربەگدىن خېلى بۇرۇنلا كېتىپ، ئەسلىرىدىن كۆتىرىلىپ قالغان ئادەملەرنى ئۇچراتقاندا، خۇددى بىر قوساقتىن چىققان قېرىنداشلاردەك قۇچاقلىشىپ كۆرۈشەتتى.

يىراقتىن كەلگەنلەرنىڭ تەگىدىن تولىسى ۋاقاس ئاكامغا ئۆزلىرىنى ماكار تاغامنىڭ ئوتتۇزىنچى يىللىرى قىزىل گىۋاردىيەدە، ئاندىن قىرىقىنچى يىللىرى ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا بىللە خىزمەت قىلغان ئاغىنىلىرى دەپ تونۇشتۇردى.

يىراقتىن كەلگەنلەرنىڭ ئىچىدە چاڭگا ساقاللىق ئادەم ماكار تاغامنىڭ ھاياتى توغرىلىق بۆلەكچە ئېچىنىپ سۆزلىدى.

— ... دۈشمەن قورشاۋىدا يۇرۇپ، بىر ئەترەتنىڭ سولداتلىرىدىن ئىككىلەن ئامان قاپتىمىز. ئېغىر يارىدار بولۇپ ھەر ئىككىمىز نېمىسلارغا ئەسىرگە چۈشكىنىمىزنى ھوشىمىزغا كەلگەندە بىلدۇق. فاشىستلار بىزدىن گەپ ئېلىش ئۈچۈن كۆپ قىينىدى. ماكارنىڭ تېنىنى پىچاق بىلەن تىلىپ، يېشىندۇرۇپ قىيىندا يېيىتىلغان تاختايدا دومىلاتتى. ئەمما بىزدىن ھېچبىر مەلۇمات ئالالمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەندە نېمىسلار ئىككىيلەننى ئەسىرلەر لاگېرىغا ئەۋەتكەن ئىدى. ئۇ يەردە كۆرگەن

شەخسى ئېتىنىڭ بارمىدى؟ ھېلىغۇ ۋاقاس بېقىپتۇ، ئۇنىڭدىن چوڭلىرى باقىسمۇ كولخوزغا كېرەك ئىكەن، ئالىمىز.

بىرىگادىر كېتىپ قالغاندا ماكار تاغام دۇكاننىڭ ئالدىدا قاتۇرۇپ قويغان ھەيكەلدەك ئۇزاق ۋاقىت چوخ- چىيىپ ئۆرە تۇردى. تۇيۇقسىز قولىدىكى بولقىسى يەرگە چۈشكەندە مەن چۆچۈپ كېتىپ ئۇنىڭغا قارىدىم. تۆمۈر- چىنىڭ چىرايى تاتىرىپ، بۇزۇلۇشقا باشلىدى.

ئەتىسى تۆمۈرچى دۇكىنىغا كىرسەم ماكار تاغام ئىشقا كەلمەپتۇ.

— تۈنۈگۈن مەن يوق كۆپ ئىشلەپ زورۇقتىمۇ، بۈگۈن ئورنىدىن تۇرماي يېتىپ قالدى، — دېدى ۋاقاس ئاكام تۆمۈرچى ھەققىدە سورىسام. مەن ئۆتكەن كۈنى بىرىگادىر ئاتنى يېشىپ ماڭغاندا تۆمۈرچى- نىڭ رەنجىگىنىنى ئېيتاي دېدىم- دە، لېكىن ئۈنچىقمىدىم.

تۆمۈرچىنىڭ بولقىسىنى قولۇمغا ئالدىم. قارىياغاچتىن ياسالغان سېپىغا كۆيە سىڭىپ، قارىداپ كەتكەن سالماقلىق بولقىغا ئۇزاق قارىغاندا ئالقىنىدا تۆمۈرچىنىڭ تەۋەرۈك قولىنى تۇتۇپ تۇرغاندەك ھېس قىلدىم. ئۇستىنىڭ بولقىسىنى يەنە تاختۇېشىغا تىزىپ قويدۇم.

ھەرقاچان يېقىملىق سادا چىقىرىپ جاراڭلاپ، كەينىدىن ۋاقاس ئاكامنىڭ بازغىنىنى باشلايدىغان ئۇستىنىڭ بولقىسى مەن تىزىپ قويغان پېتىچە تۇتۇلماي قالدى. تۆمۈرچى شۇ يىقىلغان بويى قايتىدىن تۇزۇلۇپ كېتەلمىدى....

ئۆلۈمنىڭ خەۋىرى ئىتتىك ئىكەن. ماكار تاغامنىڭ تۇ- يۇقسىز ۋاپات بولغىنىنى ئاڭلاپ، ئادەملەر بىر كۈننىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تى. «سېنى كۆرۈپ مۇڭداشسام، يۈرەك-باغرىم بوشاپ، بىرئاز ھاردۇق ئالغاندەك بولىمەن» دەيدىغان، رەھمەتلىك.

ۋاقاس ئاكام چاڭگا ساقاللىق ئادەمنىڭ ئاغزى بېسىلماي ئېيتقان پارچىدىن زېرىكتىمۇ ياكى ماكار تاغامدىن ئايرىلغىنىغا ھەسرەت چېكىپ چېچىلدىمۇ، سەۋرى-تاقەت قىلالماي سۆزلەشكە باشلىدى:

— بۇ پارچىلىرىڭنى ئېيتقىڭ كەلسە، ماكار تاغامنىڭ كۆزى ئوچۇق چېغىدا ئېيتىشقا ئېيتمىدىڭ. مۇخپۇلكامغا ئوخشاش ئالىقاناتلار ئۇنىڭ ئەسىرگە چۈشكىنىنى تا قارا يەرگە كىرىپ كەتكىچە، پىشانىسىگە دوقاق قىلىپ، تەشمەي قېنىنى ئىچكەندە سەن نەدە قالغان؟ ئەمدى بۇ سۆزلىرىڭنى ئۇ ئۆلگەندە شامالغا ئېيتىۋاتامسەن؟!

ۋاقاس ئاكام ئالقىنىنى ئالقىنىغا بېسىپ ئۇۋۇلاپ ھەريان مېڭىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن چاڭگا ساقاللىق ئادەم بىر ئىشنى سەزدىمۇ، يەنە تەۋرىنىپ سۆزلىدى:

— ئۇكا، بىر زامانلاردا بىرگە ئوخشاش ئەسىرگە چۈشكەنلەرگە ئىشەنچ بولمىغىنىمۇ راست. سەۋىيى، ۋەزىيەت شۇنداق ئىدى. بىر-بىرىمىزنى چۈشەنمەسلىك ئاشۇ ئەھۋالغا ئېلىپ كەلگەن. قانچە قىلغان بىلەن بىز دۈشمەننىڭ قولىدا بولغىنىمىز ئۈچۈن كەينى-كەيىندىن تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىلدى. ئەمما ھەقىقەت ھەممىدىن ئۈستۈن ئىكەن. مانا ھازىر بارلىق ئىش ئېنىقلاندى.

بىز شەھەردىن كەلگەن ئادەمنىڭ سۆزىنى بۆلەكچە زېھىن قويۇپ تىڭشىدۇق. ئۇنىڭ ھېكايىسىدىن كېيىن ئادەملەر مۇخپۇلكامنى تېخىمۇ ئۆچ كۆرۈپ كەتتى.

— ئىلگىرى بۇنىڭ ھەممىسىنى ماكار تاغام ساڭا ئېيتىم-

كۈننى دوستقا ئەمەس، دۈشمەنگە تارتىشقىمۇ نېسىپ قىلمىسۇن. بۇ رەھمەتلىك بولىسا مېنىڭ تېنىم ئاللىقاچان ئادەم كۆيدۈرىدىغان پېچلەردە كۆيۈپ، كۈلۈم كۆككە ئۇچار ئىدى. ھاياتتىن ئۈمىت ئۈزۈپ، پۈتۈمنى گۆرگە ساڭگىلاتقان يېرىدىن ماكار مېنى مۈرىسىگە ئارتىپ، ئېلىپ قېچىپ كەتتى.

بەستى خۇددى ئېيىققا ئوخشايدىغان چاڭگا ساقاللىق ئادەمنىڭ ئەسىرگە چۈشتۈم دېگىنىگە ئىشەنگۈم كەلمەيتتى. ئۇ، ئادەملەرنىڭ ماڭا ئوخشاش سۆزىگە ئىشەنمىگەندەك قارىشىپ قالغىنىنى سەزسە كېرەك، ئۆزىمۇ سەل قىسىلغاندەك خىجالەت بولدى.

— جەڭدە ئەسىرگە چۈشىدىغىنىنى بىلسە جەڭچىلەرنىڭ كۆپى ھامان بىر ئۆلۈم دەپ، ئۆزىنى ئۆزى ئېتىۋېتىدۇ. ئەمما بەزى پەيتلەردە ئۆزەڭنىڭ قانداق ئەسىرگە چۈشۈپ قالغىنىڭنى سەزمەي قالىدىكەنسەن، — ئۇ ساقىلىنى سىپاپ قويۇپ، ھېكايىسىنى داۋاملاشتۇرماقتا، — بىر ئۇ قېتىم ئۆزىمىزنىڭكىلەرگە قوشۇلغىچە كۆرگەن كۈنىمىزچۇ تېخى. يول بويى دۈشمەن بىلەن كېچە-كۈندۈز ئېلىشىپ، نېمىسلارنىڭ ئوق-دورا ساقلىنىدىغان ئىسكىلاتىنى، ئۇلارنىڭ ئاساسىي قىسمى ئۆتىدىغان چوڭ كۆۋرۈكنى بۇزدۇق. كۆپ كىشىلەر تۆمۈرچى ۋاپات بولۇپ، ئۇنى يەرلەيدىغان ۋاقىتتا ماكار تاغامنىڭ ياش چاغلىرىدا روسىيىنىڭ ئىچكىرىدىن قىزىل گۋاردىيىچىلەر بىلەن بىزنىڭ يېزىغا كېلىپ، كېيىنرەك مۇشۇ يۇرتتا ئۆيلەنگەنلىكىنى ۋە شۇنىڭ بىلەن بۇ يەردە تۇرۇپ قالغانلىقىنى ئاڭلىدى. ئۇ مۇشۇ يۇرتتىن قىز ئالغىنى ئۈچۈن ئۇنى ھەممىسى ماكار تاغا دەپ ئاتىشىدىغان بوپتۇ.

— شەھەرگە چۈشسە مېنىڭ قېشىمغا كەلمەي كەتمەيتى-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كۈننىڭ ئەتىسى كىيگەن كۆينىگىنى يېشىپ كىيمىگەنىدى. ئەمدى خوشنىمىز ئىككى كۈننىڭ بىرىدە كەڭ پىرلەنكە كۆينىگىنى يۆتكەپ، ياڭزا - ياڭزا كىيىپ چىققاندا كۆزۈمگە ئالاھىدە كۆرۈنەتتى. ئەمما ئۆيدە بۆلەكچە كۆڭۈللۈك يۈرىدىغان خەيرىنىسا ھەدەم ئاپامنىڭ قېشىغا كىرسە، ئىلگىرىكىگە ئوخشاش دائىم كىرپىكلىرىنىڭ ئۇچىدا تەييار تۇرىدىغان كۆز يېشىنى تۆكۈشنى تاشلىمىدى. بۇرۇن ئۇ كۆپىنچە باست ئاكام بىلەن ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بالا يوق ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ يىغلىسا، ئەمدى يولدىشىنىڭ بىر پۇتىدىن ئايرىلغىنىغا قايغۇراتتى. خەيرىنىسا ھەدەم بىزنىڭ ئۆيدە قانچە قايغۇرۇپ ئاھ ئۇرمىسۇن، ئەمما قورا ئاتلاپ ھويلىمىزدىن چىقىشىغا ئۇنىڭ كۆز يېشى چىپ توختايتتى. ئۇ كۆز يېشىنى پىرلەنكە كوينەكىنىڭ ئېتەكىگە ئېرتىپ، بەئەينى ھېچنەرسە بولمىغاندەك ئۆيگە كۆڭۈللۈك كىرىپ كېتەتتى. مۇنداق چاغدا ئاپام: «بىچارە كۆڭلى مىسكىن باستىنىڭ كەيپىنى بۇزماسقا تىرىشىدۇ» دەپ قوياتتى. بىزنىڭ ئۆيگە كىرگەن خەيرىنىسا ھەدەم كۆز ياش قىلغاندا، نېمىشقىدۇ ئاپام: ئۆزىڭىز ئاران يۈرگەندە تولا يىغلىسىڭىز بولمايدۇ، دەپ خوشنىمىزنىڭ كۆڭلىنى ياساپ قويىدىغان.

— خەيرىنىسا ھەدەم ئىككى كۈننىڭ بىرىدە پىرلەنكە كۆينەك كىيىپ، بەك ياسىنىدىغان بولدىغۇ. ئۆزىمۇ بۆلەكچە سەمرىپ كەتكەندۇ نېمە، — دېدىم بىر كۈنى خوشنىمىز بىزنىڭ ئۆيدىن چىقىپ كەتكەندە. ئۆزەممۇ بۇ سۆزنىڭ ئاغزىمدىن قانداق چىققىنىنى سەزمەي قاپتىمەن.

— ھوي، دۆيۈز، تىلىڭغا تاش، قېنى چاپسانراق تۈكۈرۈۋەت! — ئاپام مېنىڭدىن بۇ سۆزنى كۈتمىسە كېرەك،

خانمدى؟ — دەپ سورىدىم چاڭگا ساقاللىق ئادەم شەھەرگە كەتكەندىن كېيىن بازغانچىدىن.

— ياق. ئەگەر ھەقىقى ئىشنى بىلگەن بولسام، ماكار تاغامنى بىرىگادىرنىڭ ئالدىدا خار قىلاتتىمۇ. مەن تېخى ھەممە ئىش مۇخپىيالىكنى ئېيتقاندەك بولسا كېرەك، دەپ يۈرۈپتىمەن.

18

باست ئاكام شەھەردىكى دوختۇرخانىدا ئۈچ - تۆت ئاي يېتىپ چىقىشقا يېزىدىكىلەر، ئۇنىڭ بىر پۇتىدىن ئايرىلىمۇ، جېنىنىڭ ئامان قالغىنىغا مىڭ قەترە شۈكرى، دېيىشتى. خوشنىمىز باشتا چولاق پۇتىنى ئادەملەرگە كۆرسىتىشكە خىجالەت بولغاندەك، تالا - تۈزگە كۆپ چىقماي، قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ ھويلىدا يۈردى - دە، پەقەت بۇ ھەركىتى كىشىلەرنىڭ كۆزىگە سىڭىشكەندىن كېيىن دۆكىنىغا كېلىپ، ۋاقاس ئاكام بىلەن پاراڭ سېلىشىدىغان بولدى. ئىلگىرى تۆت ئەزاسى ساق ئادەم بىردىن ياغاچ پۇتلۇق بولۇپ قالغاندا ھەممىمىزگە غەلىتىلا كۆرۈندى. ئۇنىڭغا كۆپ ۋاقىتقىچە ئىچەكىشەلمەي يۈردۇق.

ھەممىدىن ئەجەپلىنەرلىكى يېرى، باست ئاكام قولتۇق تاياق تايىنىپ، دوختۇرخانىدىن چىققاندا خەيرىنىسا ھەدەم يېزىدا ھېچكىم كىيمىگەن چىرايلىق رەختتىن كۆينەك كىيىپ، بۆلەكچە ياسىنىدىغان بولدى. مەن ئىلگىرى خوشنىمىزنىڭ مۇنداق ياسانغىنىنى كۆرمىگەچكە ئۇنىڭ بۇ ھەركىتىنى غەلىتە ھېس قىلدىم. ئۇ بىرىگادىر ئىشىك مۇجۇغىنى غىچىلدىتىپ ئېچىپ چىققان

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

شۇۋاق سۇپۇرگە بىلەن هويلىنى سۇپۇرىدىغان. ئارىدا كۆپ ۋاقىت ئۆتمەي خەيرىنىسا ھەدەمنىڭ ئىشىكى غىچىلداپ ئېچىلاتتى-دە، ئۇمۇ ئوچىغىغا ئوت يېقىپ قويۇپ، سۇپۇرگىسىنى كۆتىرىپ هويلىغا چىقاتتى. ئاندىن ئاپام ئىككىسى خۇددى ئايلاپ دىدار كۆرۈشۈپ مۇڭداشمىغان ئادەملەردەك كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇۋېلىپ، ئۇزاق پاراڭ سېلىشاتتى.

ئەمما بازاربەگنىڭ ئادەملىرى قاراتاشتىن ئېلىنغان مول هوسۇلنى يېزىمىزدىكى يوغان ئىسكىلاتقا قۇيۇپ، خامانلارنى بېسىقتۇرۇپ ئۆلگۈرگەندە ئاپام كېچىسى ئارامخۇدا ئۇخلىمايدىغان بولدى. ئۇ چاپسان-چاپسانلا تالاغا چىقىپ، خوشنىمىزنىڭ ئىشىگىگە بېرىپ قاياتتى.

— خەيرىنىسا كەچتە ئاغرىپ قالمىغاندۇ، — دەپ قوياتتى ئۇ.

بىر كۈنى باسىت ئاكام خەيرىنىسا ئاغرىپ قالدى دەپ ئاپامنى باشلاپ چىقىپ كەتتى. مەن ئورۇن سېلىپ ياتسامۇ ئۇزاق ۋاقىتقىچە ئۇخلىيالمىدىم. ئۇ كېچىسى خوشنىمىزنىڭ بېغىدا يەنە توختىماي مۈشۈك ياپىلاق ھۇلدى.

— تۇر، سەمەت، تۇر، خۇشخەۋەر، خەيرىنىسا ھەدەڭ ئوغۇل تۇغدى!

باشتا چۈش كۆرۈۋاتسام كېرەك، دەپ يېتىۋەرگەن ئىدىم. كۆزۈمنى ئاچسام ھەقىقەتەن ئوكۇم ئىكەن. يېنىمدا ئاپام تۇرۇپتۇ.

— خۇدايا شۈكرى، دىگەن بىلەن تېچ-ئامان بوشىنىۋالدى. باسىت ئاكاڭ تالادا تۇرىدۇ، تەبرىكلەپ قوي. خۇلۇم-خوشنىلارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ خۇشخەۋەر ئېيت.

ئاپامنىڭ سۆزلىرىگە بىر ئىشىنىپ، بىر ئىشەنمەي هاڭۋېقىپ تۇرۇپ قالدىم. خەيرىنىسا ھەدەم تۈنۈگۈن هويلىسىدا

ئۇ خۇددى مەن بۆلەكچە يوشۇرۇن سىرنى پاش قىلغاندەك ئالاقزادە بولدى، — خۇدايىم ئۇنى يامان كۆزلەردىن ساقلىسۇن. خەيرىنسانىڭ تۆككەن كۆز يېشىنى ئاز دەمسەن. ئۆزەڭدىن چوڭلارغا قارىماي، تالاغا چىقىپ ئويۇنۇڭنى ئوينا.

— باست ئاكام پۇتىدىن ئايرىلىپ، ئازاپ چېكىۋاتسا، خەيرىنسا ھەدەمنىڭ كۈنىگە كۆيىنەك يۆتكەپ، ياسىنىپ يۈرگىنى ياخشىمۇ؟

— خەيرىنساغا ئاھ ئۇرۇپ، ياش تۆكمەستىن چىرايلىق ياسىنىپ، كۆڭۈللۈك يۈر، دىگەن مەن. ئۇمۇ كېچە-كۈندۈز كۆزىنىڭ سۈيىنى چىقىرىپ ئولتۇرىۋەرسە، باستىنىڭ ئاغرىغىغا ئاغرىق قوشۇلامدۇ. خەيرىنسانىڭ تېشى پۈتۈن بولغىنى بىلەن ئىچى تۈتۈن. ئۆزىمۇ ئاخىرقى ۋاقىتلاردا قورايغا ئوخشاش قۇرۇپ كەتتى.

مەن خوشنىمىزنى بارغانسېرى پىرلەنىكە كۆيىنەكنىڭ ئىچىدە تولۇۋاتىدۇ دىسەم، ئاپامنىڭ قورايغا ئوخشاش قۇرۇپ كېتىپ بارىدۇ دىگىنى نىمىسى؟!

— كېچە يەنە خەيرىنسا ھەدەڭلەرنىڭ بېغىدا مۇشۇك ياپىلاق ھۇلىدى. ھەي، شۇلارنىڭ بېشىغا يەنە بىرەر قايغۇ-ھەسرەت چۈشمىسە بولاتتىغۇ. نەچچە قېتىم باستىغا مۇشۇك ياپىلاق دىگەن ياخشىلىق ئېلىپ كەلمەيدۇ، بىرەرسىنىڭ مىلتىغىنى ئەكىلىپ ئېتىۋەت دىسەم، بۇ سۆزنى قۇلاققا قىسمىغان. مانا، ئاخىر ئۆزىنىڭ بېشىغا يەتتى.

ئاپام ھەر كۈنى ئەتىگەندە ھەممىدىن بۇرۇن تۇراتتىدە، خەيرىنسا ھەدەملەرنىڭ تېخى ئېچىلمىغان ئىشىگىگە بىر قاراپ قويۇپ، ئۆزى ئېتىزدىن تېرىپ كېلىپ بوقىغان

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تېۋىپنىڭ دەم سالغىنىغا تۇغدىمىكىن دەپ
كىيىمىمنى كىيىپ، تالاغا چىقسام، مېنى كۈتكەندەك، قارشىمىزدىكى ئۆينىڭ غورىسىغا يۆلىنىپ باسىت ئاكام تۇرۇپتۇ. ئۇنى كۆرۈشۈمگە نېمە دەرىمنى بىلمەي، ھودۇقۇپ قالدىم. ئۆزەمدىن چوڭ ئادەمگە «ئايالىڭ تۇغۇپتۇ، مۇبارەك بولسۇن» دەپ ئېيتىشقا تىلىم بارمىدى. مېنى كۆرگەندە سۆزنى باسىت ئاكام ئۆزى تەشتى.

— سەمەت، خەيرىنىسا ھەددەك ئوغۇل تۇغدى! چوڭ بولغاندا ساڭا ھەمرا بولىدۇ، — ئۇ يوغان چىشلىرىنى كۆرسىتىپ كۈلۈمسىرىگەندە مەنىۋ ھېجىيىپ، خوشنىمىز بىلەن بىرىنچى قېتىم چوڭ ئادەملەرگە ئوخشاش قول ئېلىشىپ كۆرۈشتۈم. باسىت ئاكام پۇتىنى تراكتور بېسىۋالغاندىن بېرى روھسىزلىنىپ پۈتۈنلەي ئۆزگەرگەن. بۈگۈن ئۇنىڭ چىرايىغا قان يۈگۈرۈپ، بولەكچە كۆڭۈللۈك بولۇپ كېتىپتۇ. ئۇ قەلبىگە سىغمايۋاتقان خۇشاللىقىنى چاپسانراق ئېيتقىلى بىرەر-يېرىم ئادەم ئۇچرىشىپ قالارمىكىن دېگەندەك، مەن بىلەن كوچىدا ئۇزاق تۇردى. ھەر كۈنى ئۆپۆقتىن كۈن كۆتىرىلمەي كوچىدىن يۇقۇرى-تۆۋەن ماڭىدىغان ئادەملەرنىڭ بۈگۈن ھېچقايسىسى كۆرۈنمەيدۇ.

— مەن خۇلۇم-خوشنىلارغا خۇشخەۋەر ئېيتىپ چىقاي، — دېدىم.

— ھە، شۇنداق قىل. ھېچكىمنى ئۇنتۇپ قالما! — مېنىڭ سۆزۈمگە بەك خۇشال بولغان باسىت ئاكام پۈتكۈل يېزىنىڭ ئادەملىرىگە بىر بىرلەپ ئېيتىشنى جېكىدى.

ئاپامنىڭ «يوسۇۋاخۇن تېۋىپنىڭ دورىسى داۋا بوپتۇ» دېگەن سۆزلىرى ھەققىدە ئويلايتتىم. كۆز ئالدىمغا تولسۇ

يۈرگەندە مەن ئۇنى، ئەتە تۇغۇپ قالىدۇ دەپ ئويلىمىغان ئىدىم. بەزىلەر ئېغىر ئاياق بولغاندا ئالايىتەنلا يوغىناپ خالتىلىق كېنەگۈرىغا ئوخشاپ كېتىدۇ. ئەجەپىدۇ بىر تۇيۇقسىز تۇغۇتلار بولىدىكەن.

— تۇغۇتخانىغا ئاپىرىپمۇ ئۈلگۈرەلمىدۇق. ھېلىقى بىرىگادىر مۇخپۇلكامنىڭ ئۆيىگە ماشىنا سۇرىغىلى ئادەم ئەۋەتەيلى دېسەك خەيرىنسا ئۆزى ئۇنىمىدى. ھېلىمۇ ماشىنىغا سالمىغىنىمىز ياخشى بوپتىكەن، بولمىسا يولدا تۇغۇپ قالاتتى.

— نىمە، ئۆيدە تۇغدىما؟

— ھە! تولىمۇ ۋايىم قىلىپ يۈرەتتىم، ساق-سالامەت بوشاندى. كېچىچە قېرىشقاندەك مۇشۇك ياپىلاقنىڭ ھۇلاپ كەتكىنى.

— سەن مۇشۇك ياپىلاق ھۇلىسا دائىم شۇم خەۋەر ئېلىپ كېلىدۇ دېيۈدىڭ، بۇ قېتىم خۇشخەۋەر ئېلىپ كەپتىمۇ، سېنىڭ جورىغانلىرىڭنىڭ ھەممىسى ئەكسىچە بولىدۇ.

ئاپام مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلىمىغاندەك جاۋاپ قايتۇرماي جىم تۇرۇۋالدى.

— بىچارە باستى خەيرىنسانى قىشتا ياركەنتتىكى يۇسۇپۋاخۇن تېۋىپقا ئاپىرىپ، ئۈچ-تۆت قېتىم دەم سالدۇرغاندا ئايالىڭ بىر يىلغا يەتمەي تۇغىدۇ دېگەن ئىكەن. شۇنىڭ داۋاسى تېنىگە شىپا بولدى. باستىقا بالىنىڭ قىرقى چىققىچە بىرەر مالىنى ئاپىرىپ، ئاشۇ تېۋىپقا دۇئا قىلدۇرۇۋەت دېدىم.

ئاپامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا شۇنچە يىل داۋالاتمىغان ئادىمى قالمىغان خەيرىلىسا ھەدەم، ھەقىقەتەن، يۇسۇۋۋاخۇن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

[illegible] قىل-
قويچىنىڭ ئۆيىگە تاشلاپ، شۇ يەردە بىر
غاندىن كېيىن بېسىلدى.

19

خالىدەم ھەدەم ئاشپەزلىك قىلغاندا ۋاقاس ئاكام بىلەن ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشكەن سوغاقچىلىق بەربىر ئۆسسىمىدى. ئىلگىرى بازغانچىغا ئانچىلا يېقىنلىشىپ كەتمەيدىغان قىز، يېزىدا ھەربىلىكتىن قايتقان مەن-مەن دېگەن يىگىتلەر تۇرسا، شۇلارغا قارىماي، ئەتىدىن كەچ كىرگىچە ئىسلىشىپ كەتكەن تۆمۈرچى دۇكىنىدا قارا تەرگە چىلىشىپ يۈرىدىغان ۋاقاس ئاكامغا ئالايىتەنلا يېقىنچىلىق قىلىپ يۈردى. ئۇ تۆمۈرچى دۇكىنىغا ھەر نەرسىنى بىر بانە قىلىپ، پات-پاتلا كېلەتتى. لېكىن ئىلگىرى بۇ قىز كەلگەندە ھەممە نەرسىنى تاشلاپ، سەكپارە بولىدىغان بازغانچىنىڭ خالىدەم ھەدەمنىڭ سەيدەخمەت ئاكام بىلەن ماشىنىغا چۈشۈپ كەتكەندە چىققان ئۇيدۇرمىلاردىن كېيىن مۇز بولۇپ قاتقان كۆڭلى ئېرەر ئەمەس. ئۇنىڭ كۆڭلى خالىدەم ھەدەمدىن مۇنچىلىك تېز سوۋۇيدىغۇ دەپ، مەن ھەرگىز ئويلىمىغان. ئىنسان ھاياتىدا ئاشۇنداق چۈشىنىپ بولمايدىغان ئەجەپ بىر ئىشلار يۈز بېرىدىكەن. بازغانچەنىڭ كۆڭلىنى سوۋۇتقىدەك خالىدەم ھەدەم نېمە گۇناھ قىلدى شۇنچە، ئادەملەر نېمە دېمەيدۇ؟ مەن تۆمۈرچى دۇكىنىدا بازغان سوقۇشتىن باشقا ھېچنەرسە بىلمەيدىغۇ دەپ ئويلىغان ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۆز مۇھەببىتىگە شۇنچە سادىق ئىكەنلىكى ئۈچۈن پەخىرلىنەتتىم. ئۇ يېزىدىكى ئەڭ چىراي-

خۇشخۇي باسىت ئاكام كېلدۇ. ھەقىقەتەن خەيرىنسا ھە-
دەمنىڭ ئوغۇل تۇغۇشىغا، ئاپام ئېيتقاندەك، يۇسۇۋاخۇن
تىۋىپنىڭ دورىسى داۋا بولغاندىمۇ؟! شۇ قېتىم مۇخپۇلكام-
نىڭ تېرىسىدىن ماي چىقىپ تۇرىدىغان سېمىز چىرايى يې-
نىپ-يېنىپ كۆز ئالدىمغا كېلىۋەردى. مەن ئۇنىڭ ئەتە-
يازدا قاشقا جىرەننى بىزنىڭ ئالمىغا باغلاپ قويۇپ، خوش-
نىمىزنىڭ ئىشىگىنى ئاچقان كۈنلەرنى ئېسىمگە ئالدىم.
مېنىڭ ئويۇمنى مۇخپۇلكام، خەيرىنسا ھەدەم، باسىت ئاكام
ۋە كېچە تۇغۇلغان بوۋاق بىلەن ياركەنتتىكى يۇسۇۋاخۇن
تېۋىپ ئېلىپ قاچماقتا، خەيرىنسا ھەدەم كېچە تۇققان
ئوغۇل كىمگە ئوخشايدىكىن؟ باشقا يەردە نىمە پاراڭ
بولغىنىنى ئاڭلىمىدىم، ئەمما خوشنىمىزنىڭ ئوغۇل تۇققىنىنى
ئاپام بىلەن باسىت ئاكام ئۆز ئالدىغا چۈشەندى، مەنمۇ
ئۆز ئالدىمغا چۈشەندىم. ئەمدى مۇخپۇلكامنىڭ نىمە ئويدا
ئىكەنلىكىنى كىم بىلسۇن؟! باسىت ئاكام قوي سويۇپ، يېزا
ئادەملىرىنى قويماي چاقىرىپ، بۆشۈك تويى قىلغاندا، ئۇ
قوش تەكىينى قولتۇغىغا قىستۇرۇپ تۆردە كېرىلىپ ئول-
تۇردى-دە، تەخسىگە سالغان قوينىڭ بېشىنى غاجىلاپ،
ھاراقنى ئۆلگىچە ئىچتى. باسىت ئاكام ياركەنتلىك يۇ-
سۇۋاخۇن تىۋىپنى ئاسمانغا كۆتىرىپ ماختىغاندا، بىرىگادىر
ماي باغلىغان كۆزلىرىنى قىسىشتۇرۇپ، مىيىغىدا كۈلۈپ
قوياتتى.

خەيرىنسا ھەدەمنىڭ ئوغۇل تۇققانلىغى ھەققىدىكى
شاتلىق داغدۇغىسى، پەقەت باسىت ئاكام يۇرتىغا تاشلاپ
بەرگەن ئوغلاقنى قاشقا جىرەننى مىنگەن ۋاقاس ئاكام يې-
زىنىڭ چېتىدىكى كۆزلەكتە قارا ئۆي تىكىپ ئولتۇرغان

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىر نەچچە قېتىم ئاغىنىلىرىڭ چاقىرىۋاتىدۇ دېسىمۇ كۆ-
چىغا چىقمىدى. مەن قارا تەرگە چۆمگەن بازغانچىغا قاراپ
بىرىگادىرنىڭ «سەن قارغۇغا ئېيتمىسام، مۇخپۇل ئېيتىشنى
يۆتكىۋېتىمەن» دېگەن سۆزلىرىنى ئېسىمگە ئالدىم.

ئۇ كۈنى كەچتە ۋاقاس ئاكام دۇكاننى ياپقاندا:

— يۈرگىنە، سەمەت، ساي تەرەپكە بېرىپ، تازا ها-
ۋادا دەم ئېلىپ كېلەيلى، — دېدى. مەن ۋاقاس ئاكامنىڭ
كۆڭلىنى قىيماي ئەگەشتىم.

ئىككىيلەن كەندىرلىك سايغا يەتكىچە بىر-بىرىمىزگە
سۆز قىلماي مېڭىشتۇق. پەقەت بىز ئۆتكەن قېتىم ۋاقاس
ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەم ئولتۇرغان يەرگە كەلگەندە
بازغانچى يۈزىنى يەرگە يېقىپ يىغلىۋەتتى. مەن بۇ ياشقا
كىرگىچە ۋاقاس ئاكامنىڭ مۇنداق يىغلىغىنىنى ئاڭلىمىغان
ھەم كۆرمىگەن.

— نېمىشقىمۇ ئانادىن تۇغۇلغاندىمەن، سەمەت. بۇ
مۇخپۇلكام قاچانغىچە بىزنىڭ نومۇسىمىزنى مۇشۇنداق دەپ-
سەندە قىلىدۇ... مەن خالىدەمنى سۆيەتتىم... ئاشۇ ئالد-
قانات كۆڭلۈمگە داغ چۈشۈرۈپ، ئالدىمغا توغرا تۇرەلمىسا
ئاللىقاچان ئۆيلۈك بولۇپ كېتەتتىمغۇ؟!

— مۇشۇنىڭ ھەممىسىنى خالىدەم ھەدەمگە نېمىشقا
ئېيتمىدىڭ؟ — بازغانچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا مەنمۇ تەۋ-
رىنىپ كەتتىم.

— خالىدەم بىر نەچچە قېتىم «مەن پاك، خەقنىڭ
ئېيتىۋاتقىنى قۇرۇق تۆھمەت. بىرىگادىر باشقىلارنى قىلتاق-
قا چۈشۈرسىمۇ، مېنى چۈشۈرەلمەيدۇ، شۇنىڭغا ئىشىنىڭ»
دېسە، مەن ئۇنىڭغا ئىشىنىپ يۈرۈپتىمەن. ئىشنىڭ مۇنداق

لىق قىز شۇنچە كۆيۈپ-ئۆچۈپ يۈرسىمۇ، ئۇنىڭ پەقەت بىرىنگادىر قوشۇپ قويغان سەيدەخمەت ئاكام بىلەن كەتكىنى ئۈچۈن قارىماي قويغىنىغا ئىچىناتتىم. باشقا يىگىتلەر بولسا خالىدەم ھەدەمنىڭ سەدەپتەك ئاق چىشلىرىنى كۆرگەندە كۆڭلى مايغا ئوخشاش ئېرىپ، ھەممە گۇنايىنى كەچۈرەر ئىدى، بەلكى.

ئەمدى يېزىمىزدىكى چىرايلىق قىزنىڭ شوخ كۈلكىسى سۇ سەپكەندەك بېسىلىپ، بۆلەكچە مۇلايىم بولۇپ كەتتى.

... يېزىمىزدىكى يالغۇز ماشىنىنىڭ شوپۇرى سەيدەخ-مەت ئاكامنىڭ خالىدەم ھەدەمگە ئۆيلىنىدىغانلىقى توغرىلىق خەۋەر تۇيۇقسىز تارقىدى. مەن بۇرۇن تارقاتقان «خالىدەم ھەدەم ۋاقاس ئاكامغا تۇرمۇشقا چىقىدۇ» دېگەن سۆزنى ئاڭلىغان ئادەملەر بۇ خەۋەر چىققاندا ھەيران قېلىشتى. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى، مۇخپۇلكام يېزىدىكى قىزنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرۇپ، ئىشنى ئۆز تۇققىنىنىڭ پايدىسىغا توغرىلاپ قويغان ئىكەن-دە، دېيىشتى.

بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا ئىلگىرىكى تۆمۈرچى دۇكىنى-دىن چىقمايدىغان ۋاقاس ئاكام ئەمدى تېخىمۇ كۆرۈنمەس بولدى. ئادەملەر يول توسۇپ، كوچىدىن ئۆيلىرىگە كىرمەي يۈرسە، خالىدەم ھەدەمنىڭ تويىغا مال-گۆرۈچ ماڭغان كۈنى ۋاقاس ئاكام تۆمۈرچى دۇكىنىدا، ئىش ئانچە كۆپ بولمىسىمۇ، سەندەلدىن بېشىنى كۆتەرمەي ئىشلىدى. ئۇ ئۆ-گەنگەن ئادىتى بويىچە ئۇچاقتا قىزىغان تۆمۈرنى ئېلىپ، سەندەلگە قوياتتى-دە، ماكار تاغامدىن مىراس قالغان بولقا بىلەن ئۇنى سوۋۇغىچە ئۇرۇپ، يەنچىيتتى. ئىشقا بار ۋۇ-جۇدى بىلەن كىرىشكەن بازغانچىغا ئىچىم ئاغرىپ، ئۇنى

ئاغامچىنى تۆۋەن شاخلارنىڭ بىرىگە [illegible] بولۇپ، بىر نەچچە قېتىم تاشلاپ كۆرۈۋېدى. لېكىن ئۇنى ئالال-مىغاندىن كېيىن كوچىدىن ئۆتكەنلەرگە يالۋۇردى. ئۇلارمۇ سۆگەتكە چىقىپ، ئاغامچىنى ئالالمىدى.

— سەمەت، سۆگەتكە چىقىپ، ئاغامچىنى ئېلىۋەتكىنە! دەپ قىزلار ماڭا يالۋۇرماقتا. مەن كۆزۈمنىڭ قۇيرۇغىدا ۋاقاس ئاكامغا قاراپ قويىمەن، ئۇ بېشىنى تۆۋەن ساڭ-گىلىتىپ سازايى قىلىنغان ئادەمدەك گەپ قىلماي ئول-تۇردۇ.

— بۈگۈن ئاغرىپ قالدىم، سۆگەتكە چىقالمايمەن، — دەپ چىرايىمنى بۇزدۇم. «ۋاقاس ئاكامنى تاشلاپ تۇرمۇشقا چىقىۋاتقان خالىدەم ھەدەم ئۈچۈن گۈلەڭگۈچ سالمىسامۇ بېتەر» دېدىم ئىچىمدە.

— نىمە، شۇنچە كۈن خالىدەم كەينىڭلەردىن قاتراپ، لەۋزىڭلەردىن بىرەر ئېغىز سۆز ئالالماي يۈرگەندە ئاغزىڭلارغا سۇ قۇيىۋالغاندەك ئۈن چىقارماي تۇرىۋېلىپ، ئەمدى يۈرەك-باغرىڭلار ئۆتىنىۋاتامدۇ؟! — دەپ ماڭا ئېيتقان بولۇپ بازغانچىنىغا تەنە پاراڭ قىلدى بىر قىز.

مەن ۋاقاس ئاكامغا قارىسام ئۇ خۇددى ھىچنەرسە ئاڭلى-مىغاندەك تىپ-تىنچ ئولتۇردۇ.

قىزلار ئاغامچىسىنى كىمگە ئاسقۇزۇشنى بىلمەي يۇقۇ-رى-تۆۋەن مىڭىشماقتا.

مەن قىزلارنىڭ كۆپى گۈلەڭگۈچ ئۇچقىلى سۆگەتنىڭ قېشىغا كەتكەندە قىزنى ئولتۇرغۇزغان ئۆيگە كىردىم. تەلى-يىمگە يارىشا خالىدەم ھەدەم يالغۇز ئىكەن. ئۇ مېنى كۆر-رۈپ چۆچۈپ كەتتى.

بۇلارى ئۇخلىسام چۈشۈمدە يوق. قىز دىگەن بىزنىڭ دۇكاندىكى ئۇرۇپ نەگە يەنچىسەڭ، شۇ ياققا ئىگىلىدىغان تۆمۈر ئەمەس ئىكەن. ئۇلارغا يۇمشاق قول، سىلىق سۆز، ياخشى مۇئامىلە كېرەك ئوخشايدۇ. ھەممىنى ئەمدى بىلدىم، ئامالىم قانچە، بىراق كېچىكتىم، بولار ئىش بولدى. ئەمدى بېشىمنى مىڭ قېتىم تاشقا ئۇرساممۇ ئۆتكەن كۈن قايتىپ كەلمەيدۇ. پەقەت خالىدەم تورمۇشقا چىقىپ بەختلىك بولسا ياخشى ئىدىغۇ. ئەمما ئۇ قىزنىڭ سەيدەخمەتكە تور-مۇشقا چىقىپ، بەختلىك بولىدىغىنىغا كۆزۈم يەتمەيدۇ...

مەن ۋاقاس ئاكامنىڭ قەلبىنى ئەمدى چۈشەنگەن-دەك بولدۇم. ئىككىلەن كەندىرلىك سايدىن قايتقان-دا ئۇ ئۆيگە كەتتى-دە، مەن قىز ئولتۇرغۇزغان تەرەپ-كە ماڭدىم. ئېپى كەلسە خالىدەم ھەدەمگە يولۇقۇپ، ۋاقاس ئاكامنىڭ ئۇنى چىن قەلبىدىن سۆيىدىغىنىنى ئېيتىپ قوياي دەيمەن. ئەڭ بولمىغاندا بىلىپ قالسۇن.

ئەمما مېنىڭ ھەرىكىتىمدىن ھېچبىر نەتىجە چىقمىدى. خالىدەم ھەدەمنى زادى خالى ئۇچرىتالمىدىم.

توي كۈنى ۋاقاس ئاكام يىگىتلەرگە ئانچە قوشۇل-ماي، كۆپىنچە خالىدەم ھەدەم ئىككىسى دەسلەپ ئۇچراش-قان سۆگەتنىڭ دالدىسىدا ئولتۇرۇپ، ئادەملەر بىلەن پاراڭ سېلىشتى. بۇ كۈنى مەن بازغانچىنى ئەگىپ يىراق كېتەلمىدىم. ئۇنىڭ نىمە ئويلىغىنى ماڭا نامەلۇم، ئەمما مىجەزى ئادەتتىكى كۈنلەرگە قارىغاندا باشقىچە.

بىر چاغدا خالىدەم ھەدەمنى ئولتۇرغۇزغان ئۆيدىن بىر نەچچە قىز ئۇزۇن ئاغامچىنى ئېلىپ چىقتى-دە، گۆلەڭ-گۈچ ئاسقىلى سۆگەتنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلار دەسلەپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

— ۋاقاس ئاكا، چاپسان قايتىپ چۈش! — دەپ ۋارقىرىدىم. لېكىن ئۇ تىڭشار ئەمەس. ۋاقاس ئاكام مېنىڭ قىزلارغا گۈلەڭگۈچ ئېسىپ بەرمىگىنىمگە رەنجىپ سۆگەتكە چىقتىمىكىن دەپ ئويلىدىم. ئۇ خالىدەم ھەدەمنىڭ باشقىسىغا تېگىۋاتقىنىغا خاپا بولۇپ ئۆزىنى يەرگە تاشلىۋەتمىسە بولاتتىمۇ دەپ تەشۋىشلىنەتتىم. مەن بىر-بىرىنى سۆيگەن ئاشىق-مەشۇقلارنىڭ ئوتتا كۆيۈپ، سۇدا ئېقىپ ياكى ئۆزلىرىگە خەنجەر ئۇرۇپ جېنىنى قۇربان قىلغانلىقى ھەققىدە كۆپ ئاڭلىغان. مېنىڭ بازغانچى ئاكامۇ خالىدەم ھەدەمنىڭ دەردىدە ئۆزىنى سۆگەتتىن تاشلىۋېتىشىمۇ مۇمكىنغۇ؟

ئۇ تېخىمۇ ئېگىزلىگەندە سۆگەتنىڭ شېخى ئىنچىكىلەپ، ئادەم قورققىدەك لىڭشىشقا باشلىدى. بازغانچى گۈلەڭگۈچ ئېسىشقا قولايلىق يانتۇ ئۆسكەن پۇتاقنىڭ شېخىغا ئۇلاشتى. ئەمدى شاخ يېرىلىپ، ۋاقاس ئاكام شاخ بىلەن بىللە يىقىلىدىغاندەك كۆرۈنىدۇ. باشتا، سۆيگەن قىزى باشقا بىرسىگە تۇرمۇشقا چىقىۋاتسا، ئۇنىڭغا نەپرەت ئوقۇشنىڭ ئورنىغا گۈلەڭگۈچ سېلىپ بېرىۋاتقان ۋاقاس ئاكامنىڭ ئەخمەقلىقىغا رەنجىسەم، ئەمدى كۆزى ئاران كۆرىدىغان ئادەمنى ئايىتتىم. ئۇنى سۆگەتكە چىقىرىۋېتىپ، يەردە تاماشا كۆرگەندەك تۇرغىنىمغا ئۆزەمنى-ئۆزەم تىللايمەن. كۆزى ياخشى كۆرمەيدىغان بازغانچى بايقىماي، ئۆزىنى كۆتىرەلمەيدىغان كىچىك پۇتاقلارنى دەسسىۋالسا، ئىشنىڭ پۈتكىنى. ئۇنىڭ سالمىقى يېنىك سالماق ئەمەستە!

ۋاقاس ئاكام كۆزى پۈتۈنلەي كۆرەيدىغان ئادەمگە ئوخشاش ئالدى بىلەن دەسسەيدىغان شېخىنى قولىدا ئۇزاق

— نىمە بولدى، سەمەت؟!

— مېنى ۋاقاس ئاكام ئەۋەتتى. ئاخشام ئىككىلەن كەندىرلىك سايغا بارغان. ئۇ ئىككىمىزلار ئولتۇرغان يەرگە يۈزنى يېقىپ كۆپ يىغلىدى. ۋاقاس ئاكام سىزنى سۆيىدۇ. «بىكار كۆڭلىڭنى ئاغرىتىپتىمەن» دەپ پۇشايمان يەپ، نىمە قىلارىنى بىلمەي بېشى گاڭگىراپ قالدى.

— بۇ راست پارىڭمۇ، سەمەت؟ — خالىدەم ھەدەمنىڭ كۆزلىرى ئويناپ كەتتى.

— كومسومولىلۇق سۆزۈم بۇ، ھەدە ماڭا ئىشىنىڭ.

— ئۇنداق بولسا ۋاقاس چاپسان باغ تەرەپكە كەلسۇن.

— ماقۇل! — مەن دەرھال قىزلار گۈلەڭگۈچ ئۇچۇۋاتقان سۆگەتنىڭ قېشىغا يۈگۈردۈم.

ۋاقاس ئاكام سۆگەتكە گۈلەڭگۈچ ئاسقىلى چىقىپ كېتىپ باردۇ. ئۇ ئاغامچىنى بىلىگىگە ئوراپ، دايىم بىر گۈلەڭگۈچ بېسىپ يۈرگەن توت پۇتاقنىڭ تۆۋەنرەكىگە چىقماي ھەممىدىن ئېگىزىگە ياماشتى. ئەمدى قىزلار «تولا ئېگىز چىقما» دەپ ۋاقىراشماقتا. بازغانچى ئۇلارنىڭ سۆزنى ئاڭلىمىدىمۇ ياكى چىققاندىن كېيىن كەينىگە قايتىشقا ئىزا تارتتىمۇ، تۆۋەن قارىماي، يوغان شاخقا يامىشىپ، خۇددى بىر كىنولاردا كۆرىدىغان مايمۇنلارغا ئوخشاش يۇقۇرى ئۆرلىمەكتە. ئۇنىڭ ھېچياققا قارىماي بېشىنى ئېچىپ تىقىپ، ئىنچىكە شاخقا يامىشىپ كېتىپ بارغىنىنى كۆرگەندە مېنىڭدە قورقۇنچ پەيدا بولدى. بىر تەرەپتىن، خالىدەم ھەدەم كۈتۈپ قالدىغان بولدى، دەپ تاقەتسىزلىنىپ تۇرىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

تۇردىمەن. قىزنى توي بولۇۋاتقان ئۆيدىن يىراق ئولتۇرغۇز-غانلىقى ئۈچۈن، بۇ تەرەپتە ئادەممۇ ئاز. كۆپچىلىك توي قىلى-ۋاتقان خالىدەم ھەدەملەرنىڭ ئۆيىدە قالايمىقان بولۇشماقتا.

ۋاقاس ئاكام چاپسانلا يېنىپ چىقتى.

— سەھەت، دەرھال بىزنىڭ ئۆيگە بېرىپ، ھويلىدا باغلاقلىق تۇرغان قاشقا جىرەننى ئات قوراسى تەرەپكە ئېلىپ كەل! — دېدى.

مەن دەرھال قاشقا جىرەن باغلاقلىق ھويلىغا يۈگۈردۈم.

قورادا مېنى ۋاقاس ئاكام بىلەن خالىدەم ھەدەم كۈتۈپ تۇرۇپتۇ! بۇ نېمە ۋەقە، دەيمەن.

— قېنى، ئاتتىن چۈش. بىزنى كۆرگىنىڭنى تىرىك بەندىگە ئېيتقۇچى بولما، خالىدەم، ئاتقا مىنىڭ.

بۇ كۆرگەنلىرىم ئۇچۇممۇ ياكى چۈشۈممۇ، بىلەل-مىدىم. ئۇلار ئاتقا مىنگەشكەندە قاشقا جىرەن ئات قورا-سىنىڭ يېنىدىكى قىپاش يول بىلەن كەندىرلىك سايغا چۈشتى-دە، ئاندىن كەينىدە توپا-چاڭنى پۇرقىرىتىپ، يار-كەنت تەرەپكە چېپىپ كەتتى.

مەن ئىگىز دۆڭدە ئۇلارنىڭ كەينىدىن قاراپ مەس ئادەمدەك ھاڭۋېقىپ قالدىم. ئىچىمدە «قاشقا جىرەن چاپ-سانىراق بول. بۇ خەۋەرنى مۇخپۇلكام ئاڭلىغىچە ئۇلارنىڭ بارار يېرىگە يەتكۈز» دەيمەن.

ئادەملەر خالىدەم ھەدەمنىڭ قېچىپ كەتكىنىنى ئىككى سائەتتىن كېيىنلا ئاڭلىدى. قىز ئولتۇرغۇزغان ئۆيدىكىلەر دەسلەپ بۇ ۋەقەنىڭ تېگى-تەك-تىگە يەتمەي سۆزنى سىرتقا چىقارىشقا قورقاتتى. ئۇلار

سىياپ بايقايتتى ـ دە، پەقەت شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنى تۇتۇپ يۇقۇرى ئۆرلەيتتى. بازغانچى توغرا ئۆسكەن ئاچىنى بىر ئاز سىيلىۋېدى، يۈرىگىم جىغىلداپ، خۇددى ئۇ شاخ بىلەن بىللىلا يەرگە يىقىلىۋاتقاندەك تۇيۇلدى. سۆگەتنىڭ قېشىغا يىغىلغان ئادەملەر «بولدى، ئاشۇ شاخ ياخشى ئىكەن، شۇنىڭغا ئاس!» دېيىشىپ ۋاقىراشماقتا. ۋاقاس ئاكام پۇتاقنى يەنە سىيپىدى ـ دە، ھەرقانداق ئېغىر قىز قانچە ئۇچسىمۇ ئۇنىڭ يىرىلمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەندىلا ئاغامچىنى شۇ ئاچىغا ئاستى. ئەمدى يەردە ئادەملەر ھاياجانلىنىپ، قىزلارنىڭ خۇشچاخچاق سۆزلىرىمۇ كۆپەيدى.

— ھازىر خالدەمگە سېنىڭ تويۇڭدا ھېچكىم چىقمىغان شاخقا ۋاقاس چىقىپ، گۈلەڭگۈچ ئېسىپ بەردى، دەيدىغان بولدۇق ـ تە، — دىدى بايا يۈرىگى ئاغزىغا تىقىلىپ قالغان قىزلارنىڭ بىرسى.

ۋاقاس ئاكام تالدىن سىيرىلىپ چۈشتى ـ دە، ھېچكىمگە قارىماي پۇتلىرىنى كەڭ تاشلاپ، سۆگەتتىن يىراقلىدى.

مەن ئۇنىڭ كەينىدىن يۈگۈردۈم.

— ۋاقاس ئاكا، خالدەم ھەدەم سېنى قىز ئولتۇرغۇزغان ئۆينىڭ بېغىغا چىقسۇن دەيدۇ! — دىدىم.

— نىمە دەيسەن؟

— راست ئېيتىمەن!

ئۇ بېشىنى ئىگىز كۆتىرىپ، يوغان چامداپ قىز ئولتۇرغۇزغان ئۆينىڭ بېغىغا كىرىپ كەتتى. مەن ئۇلارنى بىرسى كۆرۈپ قالمىسىدى دەپ، كوچىغا تۆت كۆز بولۇپ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

غاندا، بىزمۇ بالىلىق دەۋر بىلەن خوشلىشىپ، شەھەرگە ئوقۇشقا كەتتۇق. ئەمدى يېزىمىزغا يەكشەنبە كۈنىلا چىقىپ ئالدىراش قايتىمىز.

كېيىنكى يىلىنىڭ تېرىلغۇ ئىشلىرى باشلىنىش ئالدىدا يېزىمىزدا كۆپ يېڭىلىق يۈز بەردى. باشقا چاغلاردا يەردىن ئاز ھوسۇل ئالغىنى ئۈچۈن برىگادىرنى يۆتكىسە، بىزنىڭ يېزىدا ئەڭ كۆپ ئاشلىق يىغىۋېلىنغان يىلى مۇخپۇلكامنى برىگادىرلىقتىن ئېلىۋەتتى-دە، ئۇنىڭ ئورنىغا ھېچكىم ئويلىمىغان باست ئاكامنى سايلىدى.

قولتۇق تاياقنى تاشلىغاندىن بېرى ھاسا تاياققا ئۆگىنىپ قالغان باست ئاكام برىگادىر بولغان كۈنىنىڭ ئەتىسى ۋاقاس ئاكام ئات قوراسىدىن قاشقا جىرەنگە ئېگەر توقۇپ كەلدى-دە، ئۇنى يېڭى برىگادىرنىڭ قوراسىغا باغلىدى. خوشنىمىز برىگادىر بولغاندا تراكتورىستلارنى تىللاپ، قاشقا جىرەننى قارا تەرگە چۆمدۈرمىسىمۇ، قارا تاشنىڭ يېرى ئۆز مەزگىلدە ھەيدىلىپ بۇغداي تېرىلدى.

ئەمدى توخۇ چىللىماستىن بۇرۇن خوشنىمىزنىڭ قوراسى تاراقلاپ ئېچىلىپ، ئاندىن سەھەر جىمجىتلىقىنى بۇزۇپ دۈكۈرلىگەن قاشقا جىرەننىڭ تۇياق تىۋىشى ئاڭلىنىدىغان بولدى. ھەممىدىن قىزىقى ئىلگىرى مۇخپۇلكام ماڭغاندا پۈتكۈل يېزىنى بېشىغا كىيىپ ھاۋشۇيدىغان ئىتلار باست ئاكامنى كۆرسىمۇ ھېچنەرسە سەزمىگەندەك، باشلىرىنى ئۇزۇن سوزۇپ داق يەرگە قويۇپ، بىغەم ئۇخلاۋېرەتتى. برىگادىر ئىشقا كەتكەندە، ئىككى سۈپۈرگىنى تۇتۇپ كوچىدا ئۇزاق پاراڭ سېلىشىدىغان خەيرىنىسا ھەدەم بىلەن ئاپامغا بىر مەزگىل شەھەردە تۇرۇپ يېزىغا قايتقان ۋاقاس

ئۆزئارا پىچىرلىشىپ، قىزنى خۇلۇم-خوشنىلارنىڭ ئۆيلىرىدىن
ئىزلەپ تاپالىغاندىن كېيىنلا، بۇ ۋەقەنى توي بولىۋاتقان
يەرگە يەتكۈزگەن ئىدى.

قىز ئولتۇرغۇزغان يەرگە بىرىنچى بولۇپ، ھاسىراپ-
ھۆمۈدەپ توي باشقۇرۇپ يۈرگەن مۇخپۇلكام يېتىپ كەلدى.
ئۇنىڭ يۈزىدىن تەر شۇرقىراپ ئاقماقتا.

— بۇنىڭ ھەممىسى ھېلىقى ۋاقاس قارغۇنىڭ ئىشى،
مەن تۇتۇۋالسام، ئىككى پۇتىنى بىر ئۆتۈككە تىقىمەن، —
دەپ بىرىگادىر سەكرىمەكتە.

ئادەملەرمۇ پايپېتەك. مەن مۇخپۇلكامدىن كۆز ئالماي
قارايتتىم. ئۇنىڭ مۇنداق روھىي چۈشكۈنلۈككە ئۇچراپ،
ئويياتقا قالغىنىنى بىرىنچى قېتىم كۆرۈشۈم. ئادەملەر
باشلىرىنى چايقىشىپ، «سەت ئىش بولدى» دېيىشىۋاتسىمۇ،
ماڭا ئىچىدە خوشال بولۇپ، بىرىگادىرنىڭ تاماشىسىنى
كۆرۈۋاتقاندەك سېزىلەتتى. بىرىگادىرغا خويما ياخشى بولدى.
ماڭا شۇ كېرەك ئىدى، دەيمەن ئىچىمدە.

توي ئىگىلىرى ھەر تەرەپكە ئات چاپتۇرۇپ، ئادەم
ئەۋەتكىنى بىلەن ھېچبىر نەتىجە چىقمىدى. بۇ قېتىم
بىرىگادىرنىڭ ئىشىنى ئۆيلىيەمەن دەپ دۈملىگەن ئېشى
قازانلاردا يېيىلمەي قالدى.

تاماق ئېتىپ، يەيدىغان ئادەم بولمىسىمۇ بىر تۈرلۈك
ئىكەن.

20

تۆمۈرچى دۇكىنىنىڭ ھويلىسىنى كوكات بېسىپ، تاراي-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نەرسە ساقلىنىپ قالغاندەك سېزىلىدۇ، ئۇنىڭ بىرسى ماكار تاغام ئىشلىگەن تۆمۈرچى دۇكىنى، ئىككىنچىسى — مۇشۇ قەۋرە.

ماڭا ۋاقاس ئاكام ئەمدى ھەممە نەرسىنى ئۇنتۇپ، پەقەت مۇشۇ ئىككى نەرسىگىلا مېھىر باغلىغاندەك كۆرۈندى.

ئادەمنىڭ مۇھەببىتى ئويغانغاندا خۇددى تاغدىن ئېلىپ كەلگەن توسۇن تايغا ئوخشاش بەڭۋاش بالىلىق قايناۋاتقان قازانغا سوغ سۇ قۇيغاندەك بېسىلامدۇ نېمە؟! بىزنىڭ يېزىسىنىڭ مەن دېمەتلىك بالىلىرى قىزلارغا چالما ئاتقىدەك ياشقا يەتكەندە كوچىنى بېشىغا كىيىپ ئوينايدىغان ئويۇنلاردىن قالدى. شۇڭلاشقا بىز يوغان سۆگەتنىڭ قېشىدا كىملەرنىڭ كىم بىلەن ئولتۇرۇپ مۇھەببەت ھەققىدە پاراڭ سالغانلىقىدىن بىخەۋەر ئىدۇق.

سۆگەتنىڭ سايىسىدا بىز ئۆزىمىزدىن چوڭلاردىن مۇھەببەت ھەققىدىكى سۆزلەرنى تىڭشاپ، ئۇنى شۇ يەردە دەسلەپ سۆيگەن قىزلىرىمىزغا ئېيتساق، بىزنى ماراپ يۈرگەن كەينىمىزدىكى بالىلارمۇ گېپىمىزنى تىڭشىۋېلىپ، ئەتىسى ھەممە يەرگە يېيىپ يۈردى. ھەققەتەنمۇ بىز ياشىغان يېزىلار ئۆزىنىڭ ئاشۇنداق ۋەقەلىرى بىلەن ئىسسىق ئوخشايدۇ.

يېزامغا قانچە ئىنتىلىپ ماگنىتتەك تارتىلماي، ئەمما ھايات مېنى بەربىر ئۇنىڭدىن بارغانسېرى يىراقلاشتۇرماقتا. ياش ئۇلغايغانسېرى يالاڭغىداق ياشلىقتا باسقان ھەربىر

ئاكامنىڭ ئايالى خالىدەم ھەدەم قوشۇلاتتى.
باسىت ئاكام برىگادىر بولۇپ سايلىنىپ، كۆپ ئۆتـ
مەي بىر تەتىلگە يېزىغا كەلگەندە شەھەردىن ھەربى كىـ
يىم كىيگەن ئادەملەر چىقتى ـ دە، پۈتكۈل يۇرتىنى كولۇپـ
ڧا يىغىپ، بۇنىڭدىن بىر ئاز ۋاقىت ئىلگىرى ۋاپات بولغان
ماكار تاغامنىڭ جەڭدە كۆرسەتكەن جاسارىتى ئۈچۈن
«قىزىل يۇلتۇز ئوردىنى» بىلەن مۇكاپاتلانغانلىقىنى ئېيتـ
تى. مۇكاپات كۆپ يىلدىن بېرى ئىگىسىنى تاپالماي، ئەمـ
دى يېتىپ كەپتۇ.
يېزا ئادەملىرى ماكار تاغامنىڭ جاسارىتىنى ئاڭلىغانـ
دا تېخىمۇ تەۋرىنىپ كەتتى. مەن كۆپچىلىك بىلەن كولۇپـ
ڧا كەلگەن مۇخپۇلكامغا يېنىپ ـ يېنىپ قارىدىم. ئۇ نىمشـ
قىدۇ، بېشىنى كۆتەرمەي، ماڭلىيىدىكى تەرىنى بۆكىگە
ئېرتىۋەردى.
ھەربى كومىسارىياتتىن چىققان ئادەم كېلىپ كەتـ
كەن كۈنىڭ ئەتىسى ۋاقاس ئاكام مېنى ئەگەشتۈرۈپ،
يەرلىككە باردى ـ دە، تۆمۈر بىلەن قورشالغان ماكار تاغامـ
نىڭ قەۋرىسىدىكى توت قىرلىق ھەيكەلنى پەدەزلەپ ياـ
ساشقا كىرىشتى. ئۇ ئاخىرقى ۋاقىتلاردا بولقا تۇتۇپ، تۆـ
مۈرچى دۇكىنىدا ئۆگەنگەن ھۆنىرىنى مۇشۇ ھەيكەلنى ياـ
ساشقا سەرپ قىلماقتا ئىدى.
— ھايات چېغىدا كۆڭلىنى ئېلىپ، رازى قىلالمىدىم.
ئەمدى قەۋرىنى بولسىمۇ جۆندەپ قوياي، — دەيتتى ۋاقاس
ئاكام.
ئۇ قولى بوشاپ، بىكار بولسىلا مۇشۇ يەرگە چىقىـ
دىغان. ماڭا بازغانچى ئۈچۈن ھاياتتا ئەڭ ئېزىز ئىككى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

ئاكا، مەن كىچىك
خۇشال بولدۇم. «يارايسەن، ۋاقاس چاغلىرىمدا تۆمۈرچى بولىمەن دەپ قىلغان ئارمىنىمغا يەتمەي، يېزىنى تاشلاپ كەتسەممۇ، سېنىڭ ئۈمىدىڭگە ئوخشاش كۆرۈنگەن ئوچاقتىكى ئوتنى ئۆچۈرمەي يۈرگىنىڭگە رەھمەت» دەپ ۋاقىراپ تۆمۈرچىنى قۇچاقلاپ سۆيگۈم كېلىدۇ.

بازغان ساداسى پۈتكۈل يېزىغا تارىماقتا. ئۇ بىزنىڭ يېزىنىڭ يۈرىكىگە ئوخشاش سوقىدۇ، شۇڭلاشقا نەدە يۈرسەممۇ، ئاشۇ بازغان ساداسى ئۆچمىسىكەن دەپ تىلەيمەن.

ئىزىمنى كۆزۈمگە سۈرتكەندەك بولۇپ ئەسكە ئالىمەن. ھەقىقەتەنمۇ، بالىلىق دەۋر يىراقلاشقاندا ئۇ كۈنلەر شۇنچە قىممەت، ھاياتنىڭ ئەڭ گۈزەل پەيتلىرىدەك سېزىلىدىغان ئوخشايدۇ، مۇنداق چاغلاردا ئۆز مەزگىلىدە ئانچە ئەھمىيەت بېرىپ، قەدرى-قىممىتىگە يەتمىگەن ھەربىر نەرسە ئالايىتەنلا كۆرۈنىدىكەن.

يېزىغا قايتىپ، كوچىسىغا كىرگەندە غولاچتەك تۆمۈرلىرىنى يەر ئۈستىگە يېيىپ، كۆكلەۋاتقان قېرى سۆگەتكە كۆزۈم چۈشىدۇ، يىل ئۆتكەنسېرى ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرىمۇ شالاڭلاپ قالغاندەك كۆرۈنىدۇ، مەن سۆگەتنىڭ پۇتاقلىرىنى بىرسى كېسىۋەتمىگەندۇ، دېگەندەك قارايمەن. بىز يامىشىپ چىقىپ، گۈلەڭگۈچ ئاسىدىغان شاخلارنىڭ ھەممىسى ئۆز جايىدا. ئۇ يىراقتىن يېزىمىزنىڭ ھايات ئىكەنلىكىنى بىلدۈرمەكچى بولغاندەك مەغرۇر قەد كۆتىرىپ تۇرىدۇ.

قېرى سۆگەتنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈشۈمگە تۆمۈرچى دۇكىنى تەرەپتىن بازغان ساداسى ئاڭلىنىدۇ. ئۇنىدىن تونۇيمەن: بۇ ۋاقاس ئاكامنىڭ بازغىنى! بازغان ساداسى يۈرىكىمنى تەۋرىتىپ، تۆمۈرچى دۇكىنى ئالدىدا ئۆتكۈزگەن كۈنلىرىمنى، ھەممە ۋەقەنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرۈپ، قۇلاق تۈۋىمدە ياڭراۋاتقاندەك بولىدۇ، چوڭ كوچىغا سېلىنغان ئىگىز ئىمارەتلەر كەينىدە چۆكۈپ قالغان تۆمۈرچى دۇكىنىدىن چىققان ئاۋاز ئىلگىرىكىدەك ساپ جاراڭلايدۇ.

مەن يېزىدىن كەتكەندە ۋاقاس ئاكام ماكار تاغامنىڭ تېرە پەشۋىلىنى كېيىپ، قولىغا ئېغىر بولقىسىنى تۇتقان پېتىچە دۇكان ئالدىدا قالغان. يېزىغا كەلگەندە بازغانچىنىڭ ئۇستازىنىڭ دۇكىنىنى ياپماي، تېخىچە ئىشلىتىپ يۈرگىنىگە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بېگى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

钟　　声　（维吾尔文）
吐尔干·托合特木夫　著

新疆人民出版社出版
（乌鲁木齐市解放路306号）
新疆新华书店发行　新疆新华印刷厂排版
新疆乌苏县印刷厂印刷
787×1092毫米　32开本　11.125印张　1插页
1985年7月第1版　1985年10月第1次印刷
印数：1——5,500

书号：M10098·870　定价：0.78元

بۇ كىتابچىدىكى ئەسەرلەر ئاپتورنىڭ سوۋېت ئىتتىپاقىدا نەشر قىلىنغان «بازغان ساداسى»، ھەم «دادامنىڭ جوۋۇدىسى» ناملىق كىتابلىرىدىن تاللاپ ئېلىندى. بۇ قېتىم نەشرگە تەييارلاشتا ئايرىم ئاتالغۇلار ۋە سۆز - جۈملىلەر ئۆزگەرتىلدى.

بازغان ساداسى

تۇرغان توختەموپ

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھەر ئازادلىق كوچا №306)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا تىزىلدى
شىخو ناھىيىلىك باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 787×1092 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 11.125 قىستۇرما ۋارىقى: 1
1985 - يىل 7 - ئاي 1 - نەشرى
1985 - يىل 10 - ئاي 1 - بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى: M10098·870
تىرازى: 1—3,500
باھاسى: 0.78 يۈەن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىنچى تارقىتىشى
www.uyghurkitap.com

مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ۋاڭ جالۇڭ

书号：M10098 · 870

定价：   0.78 元

187